

T.C.
NIĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI

ARNAVUD GAZETESİNİN (1909-1912) TRANSKRİPSİYON VE
DEĞERLENDİRMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Ümit DOĞAN

Danışman
Doç Dr. Efkan UZUN

Niğde
Ağustos, 2019

T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI

ARNAVUD GAZETESİNİN (1909-1912) TRANSKRİPSİYON VE
DEĞERLENDİRMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Ümit DOĞAN

Danışman : Doç Dr. Efkan UZUN

Üye : Dr. Ahmet AKŞİT

Üye : Dr. Hasan Ali POLAT

Niğde

Ağustos, 2019

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “*Arnavud Gazetesinin (1909-1912) Transkripsiyon ve Değerlendirmesi*” başlık bu çalışmanın bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde tez yazım kılavuzuna uygun olarak tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu şerefimle doğrularım. 18/09/2019

Ümit DOĞAN

Niğde, 2019

ONAY SAYFASI

Doç Dr. Efkan UZUN danışmanlığında **Ümit DOĞAN** tarafından hazırlanan "**Arnavud Gazetesi'nin (1909-1912) Traskripsiyon ve Değerlendirmesi**" adlı bu çalışma jürimiz tarafından Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tarih: 29.08.2019

JÜRİ :

Danışman :

Doç.Dr.
Efkan UZUN

Üye :

Dr. Öğretim Üyesi
Ahmet AKŞİT

Üye :

Dr. Öğretim Üyesi
Hasan Ali POLAT

ONAY :

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun Tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Doç. Dr. Emin Hüseyin ÇETENAK
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Toplumda meydana gelen siyasal, kültürel ve sosyal olayları haber almamızı sağlayan önemli kitle iletişim araçları şeklinde nitelendirebileceğimiz gazeteler, aynı zamanda tarihi olayları incelememizi mümkün kılan önemli kaynaklar arasındadır.

Bu çalışmada 1909-1912 yılları arasında faaliyet gösteren *Arnavud* gazetesinin yayın politikası incelenmiştir. Arnavut milletinin gereksinimlerine yer veren gazete, özellikle dil ve eğitim konularında ıslahatlar yapılmasını talep etmiştir. Gazetenin yayın hayatı II. Meşrutiyet'in ilanından altı ay sonra başlamış, 28 Kasım 1912'de Arnavutların bağımsızlığını ilan etmesinden yaklaşık bir ay önce sona ermiştir. Yayınlandığı dönemin Balkanların en çalkantılı yıllarına rast gelmesi, gazetenin Osmanlı ve Arnavutluk tarihi açısından önemini artırmaktadır.

Yaklaşık üç-dört yıllık bir dönemi kapsayan 74 sayılık yayın hayatı boyunca üç kez kapatılma cezası alan gazete, ilk kapatılma cezasında *Başkım*, ikinci kapatılma cezasında *Şekumbi* adı altında yayınlanmaya devam etmiştir. Gazetenin *Arnavud* adı altında yayınlanan toplam 50 sayısı bu tez çalışması kapsamında Milli Kütüphane'den temin edilmiştir. *Başkım* ve *Şekumbi* adlarıyla yayınlanan sayılara ulaşmak için Milli Kütüphane, TBMM Kütüphanesi, Beyazıt Devlet Kütüphanesi Hakkı Tarık Us Koleksiyonu ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı katalogları taranmıştır. Bu tarama sonucunda yalnızca *Başkım*'ın 38. sayısına yine Milli Kütüphane'den ulaşılabilmektedir. Dolayısıyla bu çalışma 50 sayı *Arnavud* ve 1 sayı *Başkım* olarak üzere toplam 51 sayının incelenmesinden oluşmaktadır.

İki bölümden oluşan bu çalışmanın giriş kısmında Osmanlı Devleti'nde basının genel durumundan bahsedilmiş ve gazetenin kurucusu Derviş Hima hakkında bilgi verilmiştir. Birinci bölümde gazetede yer alan haberlerin farklı açılardan değerlendirmesi yapılmış, ikinci bölümde gazetenin transkripsiyonuna yer verilmiştir.

Bu çalışmayı yaptığım süreçte benden desteklerini esirgemeyen aileme, gazetenin incelenmesinde ve bu çalışmanın hazırlanmasında bana yol gösteren tez danışmanı Doç. Dr. Efkan UZUN'a teşekkür ederim.

Ümit DOĞAN

Ağustos 2019

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ARNAVUD GAZETESİNİN (1909-1912) TRANSKRİPSİYON VE
DEĞERLENDİRMESİ

DOĞAN, Ümit
Tarih Anabilim Dalı
Tez Danışmanı: Doç. Dr. Efkân UZUN
Ağustos 2019, 566 Sayfa

1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı, sonuçları itibariyle diğer Balkan milletleri gibi Arnavutlar için de dönüm noktası olmuştur. Savaştan ağır bir yenilgiyle ayrılan Osmanlı Devleti'nin Ayastefanos ve Berlin Antlaşmalarında yaşadığı çaresizlik, Arnavutlarda Osmanlı Devleti'nin kendilerini artık koruyamayacağı düşüncesini oluşturmuştur. Yaşanan gelişmeler, amansız düşmanları olan Sırp, Karadağlılar ve Yunanlılara karşı topraklarını ve varlıklarını korumak isteyen Arnavutlar için milli bilincin oluşturulmasını zaruri hale getirmiştir. Bu dönemde yetişen birçok Arnavut aydın gibi *Arnavud* gazetesinin kurucusu Derviş Hima'da Osmanlı kimliğine sahip çıkmakla birlikte Arnavut etnik kökenini ön plana çıkartmış, hem basın yayın faaliyetleri hem de teşkilatçılığıyla Arnavut milli bilincinin oluşması yönünde çalışmalar yapmıştır. II. Meşrutiyet'in ilanı ile birlikte Arnavutların Osmanlı yönetimine olan bağlılığının zayıfladığı görülmektedir. Resneli Niyazi'yi büyük ölçüde destekledikleri için hürriyette pay sahibi olduklarını düşünen ve bu doğrultuda beklentileri olan Arnavutlar, Sultan Abdülhamid döneminde onları hoş tutmak adına verilen bazı imtiyazları da Meşrutiyet'le birlikte kaybedince büyük hayal kırıklığına uğramışlardır. Bunun yanında Arnavutça eğitim ve alfabe meselesindeki beklentiler Osmanlılık fikrine zarar vereceği gerekçesiyle karşılıksız kalınca Arnavutların Osmanlı yönetimi ters düşmesi kaçınılmaz olmuş ve bu durum peş peşe gelen isyanlarla kendini göstermiştir.

Bu alışmada II. Meşrutiyet'in ilanından sonra İstanbul'da haftalık olarak ıkarılan *Arnavud* gazetesinin (1909-1912) transkripsiyonu yapılmış, transkript edilen metinlerden faydalanmak suretiyle gazetenin yayın politikası incelenmiş, dönemin tarihine gazetenin perspektifinden bakılmıştır. Gazetenin sosyal ve siyasi konularını ele alış biçimi ve Arnavutluk'un sorunlarına bakış açısı bu çalışmanın odak noktasını oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Arnavut, Arnavutluk, Jn Türkler, İsyen, Osmanlı.

ABSTRACT
MASTER THESIS

TRANSCRIPTION AND EVALUATION OF THE ARNAVUD NEWSPAPER
(1909-1912)

DOĞAN, Ümit
Department of History
Supervisor: Associate Professor Efkan UZUN
August 2019, 566 Pages.

The outcome of the Russo-Turkish War of 1877–78 was a crossroad for all Balkan nations as well as for the Albanians. The fact that the war ended up with the defeat of the Ottoman Empire and the desperate circumstances of the State following the Berlin Treaty and Treaty of San Stephano formed the belief in Albania that they no longer could be protected by the Ottoman State. The dire situation and Albanians' wanting to protect their land and their very existence against their merciless enemies; Serbians, Greeks and Montenegrins required Albanian public develop nationalistic feelings. Just like many Albanian intellectuals, Dervish Hima, the founder of *Arnavud* newspaper also featured Albanian ethnic nationalism while still claiming a stake on his Ottoman identity. He worked towards constituting nationalism by his organisational skills and his media activities. With the declaration of the second constitutionalist period, the bond Albanians once felt to the Ottoman State had loosened. The Albanians who supported Ahmed Niyazi Bey of the Resne area to a great extent and who had expectations from the government due to their contribution in liberty were now becoming greatly disillusioned when the grants that were given to them by Sultan Abdülhamid were no longer available with the new constitutional period. Furthermore, the expectations of education in Albanian language all proved to be in vain, because of

the fear of damage it may cause to Ottomanism. This disappointment caused riots following one another.

With this study, you will find the transcription of the *Arnavud* newspaper (1909-1912). Based on these texts the publishing policy of the newspaper has been examined and the study has the perspective of the era in accordance with the viewpoint of the newspaper. The approach of the newspaper towards the social and political issues and its perspectives to the problems of Albania are the focus point of this study.

Keywords: Albaian, Albania, Young Turks, Rebellion, Ottoman.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	ix
EKLER LİSTESİ.....	x
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problemin Durumu.....	1
1.2. Tezin Amacı.....	1
1.3. Tezin Önemi	1
1.4. Tezin Sınırlılıkları.....	2
1.5. Literatür ve Kaynak Tahlili.....	2
1.6. OSMANLI'DA BASIN VE GAZETECİLİĞİN GENEL DURUMU	3
1.6.1. Takvim-i Vekâyi'nin Yayınlanması	5
1.6.2. Özel Sermayeli Gazetelerin Yayınlanması ve Basında Sansür	7
1.6.3. İkinci Meşrutiyet'in İlanından Sonra Basının Durumu	12
1.7. ARNAVUD GAZETESİNİN KURUCUSU Derviş HİMA'NIN HAYATI VE SİYASİ FAALİYETLERİ	14
1.7.1. Öğrencilik Yılları ve Jön Türklere Katılması	14
1.7.2. Yurtdışındaki Muhalefeti, Basın Yayın Faaliyetleri ve Teşkilatçılığı.....	14
1.7.3. II. Meşrutiyet'in İlanından Arnavutluk'un Bağımsızlığına Kadar Olan Faaliyetleri.....	19
1.7.4. Arnavutluğun Bağımsızlığından Sonraki Faaliyetleri ve Vefatı	23
1.7.5. Derviş Hima'nın Yayınladığı Risaleler	21
BİRİNCİ BÖLÜM.....	25
2. ARNAVUD GAZETESİNİN ÇEŞİTLİ YÖNLERDEN DEĞERLENDİRİLMESİ	25
2.1. Gazetenin Genel Özellikleri	25
2.2. Gazetenin Çıkarılış Amacı	26
2.3. Gazetenin Yazar Kadrosu.....	26
2.4. Gazetenin Aldığı Kapatılma Cezaları	27
2.5. Gazetede Yayımlanan Makaleler	28
2.6. Gazeteye Göre Alfabe ve Arnavutça Eğitim Meselesi.....	38

2.7.	Gazeteye Göre Arnavut Mekteplerinin Kapatılması Meselesi.....	44
2.8.	Gazetenin Arnavutluk İsyanlarına Bakışı	47
2.8.1.	Gazeteye Göre 1910 Arnavutluk İsyanı.....	47
2.8.2.	Gazeteye Göre 1911 Arnavutluk (Malisörler) İsyanı	51
2.9.	Gazeteye Göre Birinci Balkan Savaşı	57
2.10.	Gazetede Arnavut Mebuslar	59
2.11.	Gazeteye Göre Arnavutların Çeşitli Sorun ve Talepleri.....	61
2.12.	Gazeteye Göre Arnavutluk Coğrafyasında Yapılan Bazı Yolsuzluk ve Usulsüzlükler.....	64
2.13.	Gazetenin İttihad ve Terakki Hükûmeti'ne Bakış Açısı.....	65
İKİNCİ BÖLÜM.....		67
3.	ARNAVUD GAZETESİNİN TRANSKRİPSİYONU	68
3.1.	Sene 1, sayı 1, - 31 Kânun-ı Evvel 1325 (13 Ocak 1910).....	68
3.2.	Sene 1, sayı 2, - 7 Kânun-ı Sâni 1325 (20 Ocak 1910).....	75
3.3.	Sene 1, sayı 3, - 14 Kânun-ı Sâni 1325 (27 Ocak 1910).....	82
3.4.	Sene 2, sayı 4, - 21 Kânun-ı Sâni 1325 (3 Şubat 1910)	89
3.5.	Sene 2, sayı 5, - 28 Kânun-ı Sâni 1325 (10 Şubat 1910)	97
3.6.	Sene 2, sayı 6, - 4 Şubat 1325 (17 Şubat 1910)	104
3.7.	Sene 2, sayı 7, - 11 Şubat 1325 (24 Şubat 1910)	111
3.8.	Sene 2, sayı 8, - 18 Şubat 1325 (3 Mart 1910).....	119
3.9.	Sene 2, sayı 9, - 25 Şubat 1325 (10 Mart 1910).....	126
3.10.	Sene 2, sayı 10, - 4 Mart 1326 (17 Mart 1910)	133
3.11.	Sene 2, sayı 12, - 18 Mart 1326 (31 Mart 1910)	139
3.12.	Sene 2, sayı 14, - 1 Nisan 1326 (14 Nisan 1910)	147
3.13.	Sene 2, sayı 15, - 9 Nisan 1326 (22 Nisan 1910)	153
3.14.	Sene 2, sayı 16, - 15 Nisan 1326 (28 Nisan 1910)	176
3.15.	Sene 2, sayı 17, - 22 Nisan 1326 (5 Mayıs 1910).....	185
3.16.	Sene 2, sayı 18, - 6 Mayıs 1326 (19 Mayıs 1910).....	191
3.17.	Sene 2, sayı 19 - 13 Mayıs 1326 (26 Mayıs 1910).....	198
3.18.	Sene 2, sayı 20, - 22 Mayıs 1326 (4 Haziran 1910)	205
3.19.	Sene 2, sayı 21, - 2 Haziran 1326 (15 Haziran 1910).....	212
3.20.	Sene 2, sayı 22, - 10 Haziran 1326 (23 Haziran 1910).....	219
3.21.	Sene 2, sayı 23, - 23 Haziran 1326 (6 Temmuz 1910).....	226
3.22.	Sene 2, sayı 24, - 12 Temmuz 1326 (25 Temmuz 1910).....	234
3.23.	Sene 2, sayı 25, - 29 Temmuz 1326 (11 Ağustos 1910).....	242

3.24.	Sene 2, sayı 26, - 8 Ağustos 1326 (21 Ağustos 1910).....	251
3.25.	Sene 2, sayı 27, - 13 Ağustos 1326 (26 Ağustos 1910).....	260
3.26.	Sene 2, sayı 29, - 27 Ağustos 1326 (9 Eylül 1910)	269
3.27.	Sene 2, sayı 30, - 3 Eylül 1326 (16 Eylül 1910).....	277
3.28.	Sene 2, sayı 31, - 10 Eylül 1326 (23 Eylül 1910).....	286
3.29.	Sene 2, sayı 32, - 17 Eylül 1326 (30 Eylül 1910).....	295
3.30.	Sene 2, sayı 33, - 26 Eylül 1326 (9 Ekim 1910).....	304
3.31.	Sene 2, sayı 38, - 29 Teşrinievvel 1326 (11 Kasım 1910).....	314
3.32.	Sene 2, sayı 40, - 20 Teşrin-i Sâni 1326 (3 Aralık 1910).....	321
3.33.	Sene 2, sayı 41, - 4 Kânun-ı Evvel 1326 (17 Aralık 1910)	331
3.34.	Sene 2, sayı 43, - 21 Kânun-ı Evvel 1326 (3 Ocak 1911)	340
3.35.	Sene 2, sayı 44 - 25 Kânun-ı Evvel 1326 (7 Ocak 1911)	349
3.36.	Sene 3, sayı 45, - 4 Kânun-ı Sâni 1326 (17 Ocak 1911)	359
3.37.	Sene 3, sayı 46, - 13 Kânun-ı Sâni 1326 (26 Ocak 1911)	368
3.38.	Sene 3, sayı 47, - 22 Kânun-ı Sâni 1326 (4 Şubat 1911).....	376
3.39.	Sene 3, sayı 48, - 29 Kânun-ı Sâni 1326 (11 Şubat 1911).....	386
3.40.	Sene 3, sayı 49, - 5 Şubat 1326 (18 Şubat 1911).....	395
3.41.	Sene 3, sayı 50, - 11 Şubat 1326 (24 Şubat 1911).....	405
3.42.	Sene 3, sayı 51, - 19 Şubat 1326 (4 Mart 1911)	409
3.43.	Sene 3, sayı 52, - 25 Şubat 1326 (10 Mart 1911)	419
3.44.	Sene 3, sayı 60, - 2 Haziran 1327 (15 Haziran 1911).....	426
3.45.	Sene 3, sayı 61, - 9 Haziran 1327 (22 Haziran 1911).....	443
3.46.	Sene 3, sayı 62, - 16 Haziran 1327 (29 Haziran 1911).....	463
3.47.	Sene 3, sayı 63, - 23 Haziran 1327 (6 Temmuz 1911)	473
3.48.	Sene 3, sayı 64, - 30 Haziran 1327 (13 Temmuz 1911)	487
3.49.	Sene 4, sayı 72, – 22 Eylül 1328 (5 Ekim 1912)	505
3.50.	Sene 4, sayı 73, – 5 Teşrin-i Evvel 1328 (18 Ekim 1912).....	515
3.51.	Sene 4, sayı 74, – 12 Teşrin-i Evvel 1328 (25 Ekim 1912).....	525
SONUÇ.....		537
KAYNAKÇA.....		540
EKLER.....		548
ÖZGEÇMİŞ.....		550

KISALTMALAR LİSTESİ

Bkz.	:	Bakınız
C.	:	Cilt
Çev.	:	Çeviren
Haz.	:	Hazırlayan
s.	:	Sayfa
vd.	:	ve diğerleri
yy.	:	Yüzyıl

EKLER LİSTESİ

EK 1: Arnavud gazetesinin 13 Ocak 1910 tarihli ilk sayısı.

EK 2: Arnavud gazetesinin 25 Ekim 1912 tarihli 74. ve son sayısı.

1. GİRİŞ

1.1. Problemin Durumu

Arnavud gazetesinin yayınlanmış olduğu dönem II. Meşrutiyet'in ilan edilmesi ile Birinci Balkan Savaşı'nın başlaması arasındaki süreci kapsamaktadır. Osmanlı yönetiminde İttihatçıların söz sahibi olduğu bu dönemde, Arnavutların Osmanlı Devleti'ne olan bağlılığı iyice zayıflamış ve Arnavutluk'un bağımsızlık süreci son şeklini almıştır. Böylesi hassas bir dönemde yayınlanan *Arnavud* gazetesinin Osmanlı yönetimi ile Arnavutlar arasındaki ilişkide üstlendiği rolün ne olduğu, Arnavut milletinin gözündeki Osmanlı Devleti algısının olumsuz yönde değişmesi ve Arnavut milliyetçiliğinin yükselmesi üzerinde bir etkisinin olup olmadığı, Arnavut isyanlarındaki tutumunun ne olduğu, dönemin fikir yapısında, siyasi ve ictimai meselelerinde nasıl bir rol oynadığı gibi konular bu tezin problem durumunu oluşturmaktadır.

1.2. Tezin Amacı

Arnavud gazetesinin ulaşılan bütün sayılarını transkript ederek, bu metinlerden faydalanmak suretiyle Osmanlı Devleti'nin özellikle Arnavutluk coğrafyasında ve 1909-1912 yılları arasındaki siyasi, sosyal ve idarî düzenine dair bilgiler vermek, *Arnavud* gazetesinin Arnavutlar ve Osmanlı yönetimi arasındaki ilişkide ne gibi yer işgal ettiğini ortaya çıkarmak bu tezin amacını teşkil etmektedir.

1.3. Tezin Önemi

Arnavud gazetesi Jön Türk hareketinin ve Arnavut milliyetçiliğinin önemli isimlerinden olan Derviş Hima tarafından yayınlanmıştır. Gazetenin yayınlandığı dönem Arnavutluk'un bağımsızlığını kazanmasından hemen önce, 1909-1912 yılları arasını kapsamaktadır. Hem kurucusun kimliği ve faaliyetleri, hem de çalkantılı bir dönemde yayınlanmış olması itibarıyla araştırmaya değer olan bu gazetenin Osmanlıca basılmış ve ulaşabilen bütün nüshalarının incelenmesi dönemin Osmanlı ve Balkan tarihinin aydınlatılması açısından önem arz etmektedir.

1.4. Tezin Sınırlılıkları

Bu çalışma, ağırlıklı olarak II. Meşrutiyet'in ilanından Birinci Balkan Savaşı'na kadar olan dönemi ele almaktadır. Çalışmanın zaman sınırlamasının söz konusu dönemi kapsamamasında *Arnavud* gazetesinin 1909-1912 yılları arasında yayınlanmış olması etkili olmuştur. Çalışmanın konusunun *Arnavud* gazetesinin transkripsiyon ve değerlendirmesini içermesi gazetenin kendisini ana kaynak durumuna getirmiş, başka kaynakların kullanılması bakımından çalışmayı sınırlamıştır. Zaman zaman geçici kapatma cezaları alan gazete, tatil edildiği dönemlerde *Başkım* ve *Şekumbi* adlarıyla yayınlanmıştır. Türkiye'de bulunan kütüphaneler taranmasına rağmen gazetenin bu adlar altında yayınlanan nüshalarının büyük bir kısmına ulaşılammış olması da, araştırmayı sınırlandıran önemli etkenler arasındadır.

1.5. Literatür ve Kaynak Tahlili

Arnavud Gazetesi'nin (1909-1912) Transkripsiyon ve Değerlendirmesi başlıklı bu tez çalışmasının ana kaynağını gazetenin kendisi oluşturmaktadır. Bununla beraber tez içerisinde yer alan önemli olayları daha iyi anlamak için konu ile alakalı kitaplar, hatıratlar, makaleler ve doktora ve yüksek lisâns tezlerinden de yararlanılmıştır.

Tetkik eserler tarandığında *Arnavud* gazetesini doğrudan konu alan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bununla beraber Said Olgun'un *XIX. Yüzyılın İkinci Yarısında Arnavud Milliyetçiliğinin Gelişiminde Mektepler* başlıklı doktora tezinde *Arnavud* gazetesinden az da olsa bahsedildiği görülmektedir. Çalışmada başvuru kaynakları arasında yer alan Natahlie Clayer'in *Arnavut Milliyetçiliğinin Kökenleri* adlı kitabı Arnavutluk'un bağımsızlık süreci hakkında önemli bilgiler içermektedir. Bilgin Çelik'in *Arnavutlar ve İttihatçılar* adlı eseri ve İhsan Burak Birecikli'nin *Arnavutlar ve Arnavutluk Sorunu 1908-1914* başlıklı doktora tezi de özellikle Arnavutların meşrutiyetin yeniden ilanı sonrasında milli bilinç kazanma süreçlerini ortaya koymaktadır. Banu İşlet Sönmez'in *II. Meşrutiyette Arnavut Muhalefeti* ve Nuray Bozbora'nın *Osmanlı Yönetiminde Arnavutluk ve Arnavut Ulusçuluğunun Gelişimi* adlı çalışmaları da araştırmacılar için önemli başvuru kaynakları arasındadır. Hasan Bello'nun *Osmanlı ve Arnavut Kaynaklarına Göre Arnavutluk'ta 1911 Malisörler İsyanı* başlıklı yüksek lisâns tezi, Arnavut isyanları üzerine kıymetli bir çalışma olarak göze çarpmaktadır. Hatırat türündeki eserler tarandığında İsmail Kemal Bey, Avlonyalı

Süreyya Bey, Avlonyalı Ekram Bey ve İbrahim Temo'nun hatıralarının çalışmaya katkı sağlayacak bilgiler içerdiği görülmüştür. Çalışma da başvurulacak makaleler arasında Said Olgun'un *Bir Jön Türk ve Arnavud Milliyetçisi: Derviş Hima (1872-1928)* başlıklı makalesi gazetenin kurucusu Derviş Hima hakkında geniş bilgiler içermesiyle ön plana çıkmaktadır. Fahri Maden'in *Arnavutluk'un Bağımsızlık Süreci (1877-1913)* ve Suat Zeyrek'in *II. Meşrutiyet'te Demokratik Muhalefetin Sonu: Arnavut İsyanları ve Sonuçları* başlıklı makaleleri de konu ile ilgili önemli kaynaklar arasındadır. Örnekleri çoğaltmak mümkün olup, tez konusuyla doğrudan ilgili olmayan çalışmalara burada yer verilmemiştir.

1.6. OSMANLI'DA BASIN VE GAZETECİLİĞİN GENEL DURUMU

Osmanlı basın tarihinin başlangıcını, matbaanın Osmanlı ülkesine girişine kadar götürmek mümkündür. Bu nedenle matbaanın ülkeye girişinden ve gelişim sürecinden bahsedilmesi faydalı olacaktır. Osmanlı ülkesine ilk baskı makinesinin girişi, Gutenberg'in 1455'te Avrupa'da ilk kitabı basmasıyla aynı yüzyılda gerçekleşmiştir. İspanya'dan göçe zorlanmış olan Musevîlerin 1490'larda getirdikleri tesislerin Osmanlı topraklarına giren ilk matbaalar olduğu bilinmektedir (Kabacalı, 2000: 9). İspanyol göçmeni David ve Samuel ibn Nahmias tarafından İstanbul'da kurulan ilk matbaada basılan ilk kitap Toledo'lu din bilgini Yakup ben Asher'in *Arba'ah Turim* adlı eseridir (Güteryüz, 2012: 89). Mûsevîlerin dışında gayrimüslimlerin basım faaliyetleri incelendiğinde 1567'de Ermenilerin, 1610'da Lübnan'da Marunîlerin, 1627'de Rumların matbaa kurdukları görülecektir (Koloğlu, 2010: 2-14).

İlk Türk matbaası olarak kabul edilen İbrahim Müteferrika matbaasının kuruluşu, matbaanın Avrupa'da etkin olarak kullanıldığı tarihten yaklaşık üç asır sonrasına tekabül etmektedir. Hidayet Nuhoglu Müteferrika'nın kurduğu matbaayı bir Müslüman devletin kendi kültürüne ait ve kendi kültürü için ihtiyaç duyduğu eserleri basmak için devlet desteğiyle kurduğu ilk matbaa olarak nitelendirmektedir. (Nuhoglu, 1999: 223). Batılı tarihçilerin de Müteferrika matbaasının İslam kültürünü temsili hususuna önem verdikleri görülmektedir. Orlin Sabev'in aktardığına göre Gerald Duvender Müteferrika Matbaası'nı "*Sadece Osmanlı topraklarında değil, bütün İslam dünyasında bir Yahudi ya da Hristiyan tarafından işletilmeyen ilk matbaadır.*" (Sabev,

2006: 136) şeklinde tanımlamakta, ilk Türk basımevi olmasının yanında ilk İslam basımevi olduğunu ifade etmektedir.

Müteferrika Matbaasının kurulduğu dönem Osmanlı tarihinde Lale Devri olarak adlandırılmaktadır. 1718-1730 yıllarını kapsayan bu dönem yalnız matbaa alanında değil, batılılaşma anlamında birçok yeniliği beraberinde getirmiştir. 1726 yılında matbaanın gerekliliği ve baskı yoluyla kitap çoğaltmanın faydaları üzerine *Vesilet-üt Tıbâa*¹ adlı bir risale yazan İbrahim Müteferrika bu risaleyi dönemin Sadrazamı Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'ya sunmuş ve matbaanın kurulması için izin istemiştir (Altuntek, 1993: 194-195). Müteferrika, matbaanın açılması girişiminde yalnız değildir. Said Efendi, matbaanın açılması için devlet nezdinde girişimde bulunulan süreçte Dîvân Efendisi vasfıyla Müteferrika'nın yanında yer almıştır (Ersoy, 1959: 31).²

Damat İbrahim Paşa Müteferrika'nın taleplerini olumlu karşılamış ve konuyla ilgili olarak Şeyhülislam Yenişehirli Abdullah Efendi'den fetva alınmasını uygun görmüştür. Bunun üzerine Müteferrika bir dilekçeyle Şeyhülislam'a başvurmuş ve matbaa kurmak için fetva istemiştir. Şeyhülislamdan olumlu fetva çıkması, Damat İbrahim Paşa'nın da dönemin Padişah'ı III. Ahmed'e matbaa kurulmasına izin veren Hatt-ı Hümayun'u imzalatması üzerine Müteferrika Matbaası 1727 yılının Temmuz ayında resmen kurulmuştur (Tez, 2008: 280).

Müteferrika matbaasının açık olduğu süre içinde 10 tanesi Tarih, 3 tanesi Dil, 3 tanesi Coğrafya, biri de devlet sorunlarıyla ilgili olmak üzere toplam 17 eser basılmıştır (Koloğlu, 2010: 6-14). İbrahim Müteferrika'nın vefat etmesi üzerine matbaanın işletme izni müşterek olarak Anadolu kadılarından Ahmet Efendi ve Rumeli kadılarından İbrahim Efendi'ye verilmiş ancak bu ikili halkın ilgisizliği ve talebin düşüklüğü sebebiyle işi bırakmak zorunda kalmışlardır (Afyoncu, 2011: 413). 1782'de matbaa takımlarını Fransız elçiliğinin satın almak istemesi üzerine baskı takımları Mehmed Raşid Efendi tarafından satın alınarak matbaa tekrar faal hale getirilmiş ve altı eser basılmıştır (Beydilli, 1995: 99). 1797 yılında Raşid Efendi'nin elindeki matbaa

¹ Müteferrika risalede İsrailoğullarının kutsal kitaplarını neşretmeyi ihmal ettiklerinden dolayı bugün kavimlerini kanıtlayacak kitaplarının yok olduğunu savunmuş ve matbaanın kurulmasıyla en kıymetli kitapların sonsuza kadar korunabileceği fikrinin üzerinde durmuştur (Gerçek, 1939: 50-51).

² Said Efendi'nin matbaa meselesinde Müteferrika'nın yanında yer almasının sebebi, Müteferrika'nın daha önceden yaptığı bazı basım işleriydi. Müteferrika 1719'da şimşir tahta üzerine yaptığı Marmara Denizi haritasını İbrahim Paşa'ya sunmuştu (Ersoy, 1959: 31).

takımları devletçe sahiplenilerek, geometri öğretmeni Abdurrahman Efendi önderliğinde Hasköy'de Mühendishane Mektebi'nde İkinci Türk matbaası kurulmuştur (Çetinkaya, 2011: 115). 1802 yılında Mühendishâne binası içindeki yerinin yetersizliği nedeniyle matbaa önce Kapalı Fırın semtinde bir mahalleye taşınmıştır. Burası da yeterli genişlikte olmayınca Üsküdar'da Harem İskeleyi civarında bir binaya taşınmıştır. 1807 yılında sermaye yetersizliği nedeniyle iş göremez hale gelen matbaanın başına aynı yılın sonuna Hüseyin Bey getirilmiştir. Matbaa bir yıl kadar sonra yeniçeri ayaklanması sonucu çıkan Alemdar Vakası'ndan olumsuz etkilenmiştir. 1817'de matbaa yönetimini devralan Abdurrahim Muhip Efendi, matbaayı zarar etmekten kurtaramamıştır. Muhip Efendi'nin vefatı üzerine devlet matbaanın borçlarını silmiş ve basım işinin daha ehil kişilere verilmesini isteyen Sultan II. Mahmud tarafından matbaa yönetimine Cebahane-i Amire Nâzırı İbrahim Saip Efendi getirilmiştir (Beydilli, 1995: 136-144).

1821'de çıkan Rum isyanı nedeniyle bazı Rumlar bazı önemli işlerden el çektirilince bu durumdan matbaa da etkilenmiştir. Matbaa çalışanları Müslümanlar arasından seçilmeye çalışılmış, ancak bunda pek başarılı olunamamıştır. Aynı yılın sonlarına doğru, İbrahim Saib Efendi matbaanın şehirden uzak, sapa bir yerde olduğu gerekçesiyle matbaanın İstanbul'a yakın bir yere taşınmasını gündeme getirmiştir. Matbaanın yeni yeri konusunda Süleymaniye Camii yakınlarında, kullanılmayan Kaptan İbrahim Paşa Hamamı üzerinde karar kılınmış, 6 Temmuz 1824'te matbaanın alet edevatı yeni yere nakledilmiş, matbaa Kaptan İbrahim Paşa Hamamı'na taşınmıştır (Beydilli, 1995: 144-145). Bu matbaa, *Takvim-i Vekâyi*'yi yayınlamak üzere Osmanlı yönetimi tarafından satılan Bursa Mutesellimi Kapıcıbaşı Mûsâ Ağa'nın konağı ile 1832 yılında birleştirilecek ve yönetimine Takvîm-i Vekâyi'hâne-i Âmire ve Tab'hâne-i Ma'mûre Nâzırı unvanıyla Esad Efendi tayin edilecektir (Yazıcı, 2010: 492).

1.6.1. Takvim-i Vekâyi'nin Yayınlanması

Osmanlı Devleti'nde *Takvim-i Vekâyi*'nin yayınlanmasından önceki gazetelerin Fransızlar tarafından çıkarıldığı görülmektedir. Bu bağlamda ilk gazete 1795'te İstanbul'da Fransızca olarak çıkarılan *Bulletin des Nouvelles* adlı gazetedir. Fransız Büyükelçisi Verninar tarafından yayınlanan gazete, Fransız devrimlerini tanıtmak

amacı gütmektedir. Yine Fransızlar tarafından *Gazete Francaise de Constantinopl* ve *Mercure Orienta* adlı gazeteler yayınlanmıştır.(Demir, 2004: 29) Bu gazeteler Padişah III. Selim'in ilgi çekmiş ancak ileride yayınlanacak gazeteler için örnek teşkil etmemiştir. (Koloğlu, 2006: 21) İzmir'de yayınlanan ilk Fransızca gazete olan Charles Tricon'un çıkarttığı *Le Spectateur Orienta* 1821'de hayata geçmiş ve o dönemde patlak veren Rum isyanı üzerine yoğunlaşmıştır. Önceleri Rum yanlısı yayın yapan gazete, Reisülküttap'ın baskısıyla tatil edilince yayın politikasını değiştirmiştir. Gazetenin ortağı Blak Bey'in,³ Osmanlı taraftarı yazıları büyük devletlerin tepkisine neden olmuştur. Blak Bey kendi çıkarttığı *Le Courier de Smyrne* adlı gazeteyle de Osmanlı lehine kampanya yürütünce bundan rahatsızlık duyan Avrupalı devletler Osmanlı Hükûmeti nezdinde girişimde bulunarak gazetenin yayınının durdurulması konusunda baskı yapmaya başlamışlardır. Blak Bey'in makaleleri Padişah'ın da dikkatini çekmiş, Sultan II. Mahmud makaleleri Türkçeye çevirtip okumuştur (Akbulut, 2013: 35; Koloğlu, 1998: 10-32). Bu makalelerin Avrupa devletlerinde uyandırdığı tesiri görüp gazeteciliğin gücünü anlayan Sultan II Mahmud, bu güçten nasıl yararlanılacağı üzerine çalışmaya başlamıştır. Diğer taraftan Mısır Valisi Mehmed Ali Paşa 1828'te Mısır'da yaptığı ve yenilikleri halka ve yönetici sınıfına duyurmak ve onları yönlendirmek için Mısır'ın resmî gazetesi diyebileceğimiz *Vekâyi-i Mısriye* adlı gazeteyi yayınlamıştır (Yazıcı, 1991: 271). Mısır'a gidip *Vekâyi-i Mısriye*'yi gören Mustafa Reşid Bey İstanbul'a döndüğünde böyle bir gazetenin İstanbul'da da çıkarılması gerektiğini söylemiştir (Akbulut, 2013: 35). Gazete çıkarılması meselesi bazı meclislerde görüşülmüş ve bunun ülkeye fayda sağlayacağı yönünde görüş birliğine varılmıştır. Çıkarılacak gazetenin ismi konusunda yapılan çalışmaların ardından *Takvim-i Vekâyi* ismi uygun görülmüş, bu isim Sadâret Kaymakamı ve Serasker Paşa'nın olurundan sonra Sultan II. Mahmud'a sunulmuştur. Sultanın da onay vermesiyle birlikte çıkartılması kesinleşen *Takvim-i Vekâyi*'nin ilk sayısı 1 Kasım 1831 tarihinde yayınlanmıştır (Yazıcı, 1983: 42). Bu sırada İzmir'den İstanbul'a gelen Blak Bey, gazetenin yönetimine girmek için Divân-ı Hümâyûn'a başvurmuştur. Sultan II. Mahmud'un olumlu yaklaşımı sonucunda teklifi büyük ölçüde kabul edilen Blak Bey doğrudan gazete yönetimine alınmasa da *Takvim-i Vekâyi*'nin Fransızca yayını olan *Le Moniteur Ottoman*'ın başyazarı olmuş ve gazetenin resmi olmayan kısmı için serbest

³ Asıl adı Alexandre Blacque olan gazeteci, Türkler tarafında Blak Bey adıyla anılmaktadır. Bkz. (Akbulut, 2013: 35).

bırakılmıştır. Blak Bey'e çalışmalarını yapması için yeteri kadar personel ve İstanbul'da bir bina verilmiş, matbaa aletlerini İzmir'den getirmesi için ödenek tahsis edilmiştir (Koloğlu, 1998: 69).

Takvim-i Vekâyi'den dokuz yıl sonra İngiltere'deki Morning Herald gazetesin İstanbul muhabirliğini yapan William Churchill tarafından *Ceride-i Havadis* gazetesi yayınlanmıştır. 31 Temmuz 1840'ta ilk sayısı yayınlanan gazeteyi, *Takvim-i Vekâyi* çıkmadığında devletle ilgili haberleri yayınlaması ve bu nedenle devletten yardım görmesi nedeniyle yarı resmî şeklinde kabul etmek mümkündür (Yavuz, 2013: 9).

1.6.2. Özel Sermayeli Gazetelerin Yayınlanması ve Basında Sansür

Gazeteciliğin devlet eliyle sürdürüldüğü dönemin 1860'ta *Tercüman-ı Ahvâl*'in yayınlanmasıyla son bulduğunu söyleyebiliriz. Bu tarihe kadar çıkarılan gazetelerin devlet yardımıyla ayakta kaldıkları için devletin resmi görüşünün dışında yayın yapmaları mümkün değildir. *Tercüman-ı Ahvâl*'i yayınlayan Agâh Efendi devlet yardımı olmaksızın bir gazete çıkartan ilk Müslüman Türk vatandaşı olmuştur. Maarif Meclisi'ne başvurup ülkede yerli ve yabancı tebbânın çeşitli dillerde gazete çıkardığını, kendisinin de bütün gider ve gelirleri şahsına ait olmak üzere Türkçe bir gazete çıkarmak istediğini bildiren Agâh Efendi, gerekli iznin çıkmasından sonra 22 Ekim 1860'ta *Tercüman-ı Ahvâl*'in ilk sayısını yayınlamıştır. Başmuharrir Şinasi, *Tercüman-ı Ahvâl*'in iç ve dış haberlerin yanı sıra halkı bilgilendirici, eğitici ve faydalı yazılara yer vereceğini belirtmiştir (Çakır, 2011: 495). Şinasi bir müddet sonra *Tercüman-ı Ahvâl*'de yazmayı bırakıp kendi gazetesini çıkartmak için çalışmalara başlamıştır. Şinasi, bu nedenle Meclis-i Maârif'e yaptığı müracaatın olumlu sonuçlanmasıyla birlikte dördüncü Türkçe gazete olan *Tasvir-i Efkar*'ı yayınlamıştır. İlk sayısı 27 Haziran 1862'de neşredilen gazete mukaddimesinde Şinasi, devletin bekâsının toplumun bekâsına bağlı olduğunu, toplumun neyi istediğinin de ancak fikirlerinin tercümanı olan gazetelerden öğrenilebileceğini ifade etmiştir (Nesimi Yazıcı, 2011: 138). Bundan sonra özel gazetelerin sayısı çoğalmış *Muhbir*, *Utarit*, *Basiret* gibi siyasi gazetelerin yanı sıra mizah gazeteleri, kadın gazeteleri, çocuk gazete ve dergileri de yayınlanmaya başlamıştır.

Özel sermayeli gazetelerin yayınlanması basında sansür uygulamasını da beraberinde getirdiği görülmektedir. Özel gazetelerin çıkmasıyla toplum daha önce dile getirilmeyen özgürlük ve ulus gibi kavramlarla tanışmış, ülkenin mali sorunlarından, eğitim sistemindeki aksaklıklardan vesaire haberdar olmuştur. Osmanlı yönetimince bunun önünde geçmek için devletin emri ve ruhsatı ile açılmış matbaalarda, devlet, tebaası ve Hükûmet erbabı aleyhinde gazete, kitap ve zararlı evrak basmaya ve yayımlamaya cüret edenlerin bastırdıkları şeylerin ellerinden alınması; suçun derecesine göre, matbaasının geçici olarak veya tamamen kapatılması ve para cezası verilmesi kararlaştırılmıştır. *Tercüman-ı Ahvâl*, maliye ve eğitimle ilgili sıkıntılara dikkat çekip dış politikayı eleştiren yazılar yazınca 1861’de iki hafta kapatılma cezası almıştır. 1864’te çıkarılan ve basın faaliyetleriyle ilgili ilk nizamname olma özelliğini taşıyan Matbuat Nizamnamesi’ne göre gazete ve dergi çıkarmak ruhsat alma koşuluna bağlanmıştır. Yurt dışında basılan zararlı yayınların ülkeye sokulması yasaklanmıştır. Nizamnameye göre Padişah, hanedan, dost ve müttefik devletlerin hükümdarları ve yabancı devletlerin temsilcileri aleyhinde yazılar yazan gazeteler bir ay süreyle, devletin iç güvenliğini ve asayişini bozan bir suçun işlenmesini kışkırtan gazeteler geçici ya da kesin kez kapatılacaktır. Aynı gazete hakkında iki yıl içinde mahkeme kararıyla verilmiş üç kapatma cezasının bulunması durumunda da bu gazete Hükûmet tarafından geçici ya da kesin olarak kapatılabilecektir (Özkorkut, 2002: 73).

Sadrazam Ali Paşa tarafından hazırlanan ve 1867’de çıkartılan Âli Kararnamesi ile sansürün şiddetinin daha da arttığı ve basına karşı sert tedbirler uygulandığı görülmektedir. Teodor Kasap tarafından yayınlanıp karikatürleriyle toplumu bilinçlendirmeye çalışan, sosyal ve siyasi eleştiriler yapan ve Osmanlı Devleti’nin ilk mizah dergisi olan *Diyojen* yayın hayatı boyunca üç kez kapatılmıştır. *Diyojen*’in 4. sayısında İran Şahı’nın Bağdat seyahatinin mizahi bir üslupla ele alınması “*İran Şahını küçük düşürücü ve alaya alıcı ifadeler içerdiği*” gerekçesiyle suç sayılmış ve dergi elli gün kapatılmıştır. Dergi ikinci cezasını 15. sayıda Ermeni Katoliklerini eleştirdiği “*Ermeni Katoliklerinin evveleminde nabzına bakıp ne cins adam olduğunu anlamadıkça Bonjör Mösyö diyerek yanına sokulmayınız. Sonra karışmam günahı boynunuza*” yazısı nedeniyle almış, bir milleti küçük düşürücü ifadeler içerdiği gerekçe gösterilerek dergiye 12 gün yayın durdurma cezası verilmiştir. Dergi, üçüncü kapatma cezasını da 121. sayıda yer alan ve yönetim tarafından toplumun Ahlâk anlayışını ve

güven duygusunu yitirici ve rencide edici bulunan fıkralar ve 123. sayıda hükûmete yönelik eleştiri içeren yazı nedeniyle almıştır (Çakır, 2006: 164-167).

1870 yılında çıkartılan ve yönetimin uygulamalarını eleştiren bir yayın politikası izleyen *İbret* gazetesi bir ay süreyle kapatılmaktan kurtulamamamıştır. Tekrar faaliyete geçse de 1871’de *İbretnâme-i Âlem* adıyla haftalık mizah gazetesi olarak yayın hayatına devam etmek zorunda kalmıştır. Yeni adıyla da kapatılma cezası alan gazete, bundan sonra toplamda 53 sayı yayınlanabilmiş ancak hükûmetin baskıları nedeniyle tekrar kapanmıştır. Ahmet Midhat Efendi gazetenin başına Namık Kemal’i getirmiştir. Onun yönetiminde tekrar yayın hayatına başlayan gazete hükûmete muahalefete devam edip hür düşüncenin savunucusu olmuş ancak 19. sayısındaki yazılar nedeniyle dört ay süreyle kapatılmıştır. Gazete, Midhat Paşa’nın sadrazam olmasıyla birlikte, ceza süresinin dolmasından 40 gün önce tekrar faaliyete geçmiştir. Bu seferde Namık Kemal’in *Vatan Yahut Silistre* adlı tiyatro oyununun sahnelenmesinden dolayı halk gösteriler yapınca, gazete 5 Nisan 1873’de süresiz olarak kapatılmış ve yazarları sürgüne gönderilmiştir (Çakır, 2006: 172).

Basındaki kısıtlamalar ve sansür, Sultan II. Abdülhamid yönetimiyle birlikte artarak devam etmiş, hatta bu dönemin önemli bir özelliği haline gelmiştir. Siyasi içeriği olmayan kelimelere bile anlamlar yüklenmiş, bunların ne şekilde olursa olsun kullanılması, özellikle suikast, ihtilal, hürriyet gibi iktidar karşıtı kelimeleri içeren yayınlar yapılması yasaklanmıştır (Özkorkut, 2002: 75-76). Kânûn-i Esâsî’nin 12. Maddesinde “*Matbuat kanun dairesinde serbesttir*” hükmü bulunmaktadır. *Hayal* adlı mizah dergisi, 20 Şubat 1877’de yayınladığı bir Hacivat Karagöz karikatürüyle bu maddeyi hicvetmiştir. Karikatürde Hacivat, elleri ve ayakları zincirle bağlanmış olan Karagöz’e “*Nedir bu hal Karagöz?*” diye sormuş ve “*Kanun dairesinde serbesti Hacivat!*” yanıtını almıştır. Bu karikatür nedeniyle dergi kapatılmış ve yayıncısı Teodor Kasap hapis cezası almıştır (Oymak, 2013: 93).

Sultan II. Abdülhamid devrinde gazeteler ve dergilerle ilgili işlemler Matbuat Müdürlüğü’nce yürütülmüştür. Bu da Matbuat-ı Dâhiliye Müdürlüğü ve Matbuat-ı Hâriciye Müdürlüğü olmak üzere iki kola ayrılmıştır. Matbuat-ı Dâhiliye Müdürlüğü, Dâhiliye Nezâreti’ne bağlı olup 1864’te çıkan Basmahane Nizamnamesi’ne göre, gazete çıkaracaklara ruhsat vermek ve basılan gazetelerden verilen imzalı nüshaları teslim almakla görevlidir. 1878’de kurulan sansür kurulu bu müdürlüğe bağlanmış;

memleket içinde çıkan her dilden gazete, dergi ve tiyatroların sansür ve denetlenmesi bu müdürlüğün tekeline verilmiştir. Mabeyn Başkatibi Tahsin Paşa, Matbuat İdaresi'ne sansür kurulunun işleyişiyle ilgili bir talimatname göndermiştir. Buna göre gazetelerin uyması gereken şartlar şunlardır:

Her şeyden önce, dünya değer Padişah Hazretlerinin sağlığı, ürünün durumu, memlekette ticaret ve sanayinin ilerlemesi üzerine havadis verilmesi.

Ahlâk bakımından yayınlanmasında sakınca olmadığı Maarif Nâzırı Paşa Hazretleri tarafından tasdik edilmedikçe, hiçbir tefrika yayınlanmaması.

Hepsi bir nüshaya konulamayacak kadar uzun edebiyat ve fen makalelerinin yayınlanmasında, “Mabadı Var” ya da “Mabadı Yarına” sözcüklerinin kullanılmasına müsaade edilmemesi.

Bir makalede beyaz yerler ve noktalar geçilen boş yerler bırakılmaması, birtakım uygunsuz varsayımlara ve zihinleri karıştırmaya sebep olacağı için, bunlara kesinlikle meydan verilmemesi.

Şahsiyata kesinlikle meydan verilmeyip bir vali ya da mutasarrıfın hırsızlık, yiyicilik, öldürme ya da çirkin bir iş işlemiş olduğu söylenecek olursa, bunun doğruluğunun ispat olunamadığı bildirilerek saklanması ve yayınlanmasına asla müsaade olunmaması.

Vilâyetler ahâlisinden bir kişinin ya da bir topluluğun, Hükûmetin yolsuzluğundan şikâyetlerinin ve yüce Padişaha duyurulmasını bildiren kağıt ve dilekçelerinin yayınlanmasının kesinlikle yasaklanması.

Ermenistan sözcüğü gibi tarih ve coğrafya ile ilgili adların yasaklanması.

Yabancı hükümdarlar aleyhinde yapılan suikast girişimlerinin ya da yabancı memleketlerde yapılacak kargaşa çıkarıcı gösterilerin sadık ve kendi halindeki ahâlimizce bilinmesi uygun olmadığından, bunların hangi bir biçimde ve yolda olursa olsun, kesinlikle yayınlanmamaları.

Bu yönetmelikten gazete sütunlarında söz edilmesi bazı kötü düşünce sahiplerinin yersiz eleştirme ve görüşlerine yol açacağından bundan şiddetle sakınılması (Cevdet Kudret'ten naklen, Osman Nuri, 1911: 581-582).

Sultan II. Abdülhamid döneminde sansür memurları *Makedonya*, *Kânûn-i Esâsî*, *hukuk-i millet*, *Girit*, *ıslahat*, *hürriyet*, *müsavat*, *vatan*, *cumhuriyet*, *bomba*, *dinamik* vesaire pek çok deyim, terim ve sözcükleri yasak etmişlerdir. Gazetelerde

Padişahın sağlığının iyi olduğu yazılabilse bile, hastalığından söz edilememiştir. Avrupa'nın ünlü doktorlarından biri Yıldız'a çağrıldığında gazetelerde doktorun Boğaziçi havasını solumak, hastaneleri veya Tıbbiye'yi ziyaret etmek üzere geldiği yazılmıştır. Gazeteler birer anarşist tarafından öldürülmüş olan devlet başkanlarından Fransa Cumhurbaşkanı Carnot'ın kalp durmasından, Amerika Cumhurbaşkanı Mc Kinley'in şirpençeden, Avusturya İmparatoriçesi'nin de göğüs darlığından öldüğünü yazmışlardır (Cevdet Kudret, 2000: 48-53).

Hüseyin Cahid Yalçın II. Abdülhamid saltanatında gazetecilik yapmanın zorluğunu şu sözlerle ifade etmiştir:

Sultan II. Abdülhamid döneminde gazetecilik iyice güç, tehlikeli bir işti... İp üzerinde cambazlık belki bu kadar ustalık gerektirmezdi. İmtiyaz sahipleri bütün bu becerikliliklerine, siyasal inceliklerine, bağlılıklarını her fırsatta doğrulamalarına karşın arada sırada uslandırma tokadına uğrarlardı. Bu da son derecede günahsız bir nedenle, küçük bir kazayla olurdu! En ufak bir dizgi yanlış bir gazetenin kapanması, imtiyaz sahibinin sorguya çekilmesi için yeterli bir suç yaratmış olurdu.

İkdam gazetesinin Abdülhamid'in tahta çıkış gününe rastlayan 31 Ağustos'ta yapılan şenliklerden söz ederken kullandığı "Leyle-i mes'ude" (mutlu gece) deyimini ayın harfinin düşmesiyle "mesude" biçiminde basılmıştı. Mesude sözcüğü ise siyah anlamını belirten bir kökten çıkardı. Buna dayanarak tamlamanın anlamı "kara gece" olabilirdi, işte bundan ötürü İkdam gazetesi kapanmıştı!

Böyle bir dizgi yanlışları yüzünden gazete kapanmasına bir örnek daha hatırlıyorum. Bu da iyi hatırımda kalmışsa, Sabah gazetesinin başına gelmiştir. "Şevketlû Gazi Abdülhamid Han-ı Sani" (Büyüklük ve Heybet Sahibi Gazi İkinci Abdülhamid Han) nitelemesinde "Şevketlû" kelimesindeki "l" harfi düşmüştü. Şu halde, Arap harfleriyle yazılan bu kelimeyi "Şu Kötü Gazi Abdülhamid Han" diye okumak olanağı vardı. Kıyamet koptu ve gazete kapandı! O zaman Lâtin harfleri olsaydı böyle bir okuma yanlışlığıyla anlam belirsizliğine yer kalmayacaktı (Yalçın, 1975: 102-103).

Kitap sansürünün de, gazete ve dergi sansüründe olduğu gibi Sultan II. Abdülhamid döneminden önce başlayıp bu dönemde artarak devam ettiği görülmektedir. Basmahane Nizamnamesi'ne göre, kitapların Meclis-i Maarif tarafından incelenip memlekete ve devlete zararlı olmadığı saptandıktan sonra verilecek ruhsat ile basılabiliyorken Sultan II. Abdülhamid döneminde bu inceleme işi Meclis-i Maarif'ten

alınıp 1881’de Encümen-i Teftiş ve Muayene Kuruluna verilmiştir. Kurulun görevi her yurt içinde basılacak olan kitap, risale vs. her türlü yayın ile yurt dışında basılıp ülkeye sokulmak istenen yayınların incelenmesidir. 1897’de Tedkik-i Müellefât Komisyonu adlı ikinci bir komisyon daha kurulmuş, daha sonra Kütüb-i Diniye ve Şer’iye Tedkik Hey’eti adlı üçüncü bir kurul daha oluşturulmuştur (Cevdet Kudret, 2000: 29-30). Basılması istenen her eser Encümen tarafından didik didik edilmiş, gereksiz yere yapılan sansür kitapların içeriğinin bozulmasına yol açmıştır. “Niyet okuma, ima avcılığı yapma, eserlere vehimle yaklaşma, kraldan çok kralcı olma maalesef Encümen’in çalışma prensibi haline gelmiştir.” diyen Ali Şükrü Coruk, kullanılması yasak kelimeler konusunda devlet tarafından tespit edilmiş ve Encümen’e gönderilmiş bir liste olmadığını, Encümen üyeleri ve memurlarının aşırı hassasiyet göstererek devlet büyüklerinin hoşuna gitmeyeceklerini düşündükleri kelimelere ve cümlelere izin vermediklerini ve bu aşırı tavrın bazı komiklikleri beraberinde getirdiğini ifade etmiştir (Coruk, 2014: 90).

1.6.3. İkinci Meşrutiyet’in İlanından Sonra Basının Durumu

İkinci Meşrutiyet’in ilanı birçok alanda olduğu gibi gazetecilik alanında da değişiklikler meydana getirmiştir. 24 Temmuz 1908’de bir araya gelen gazeteciler sansür memurlarını gazetelerine sokmama kararı almışlardır. Sansürün kalktığı tarih olması sebebiyle her yıl 24 Temmuz Gazeteciler ve Basın Bayramı olarak kutlanmaktadır. Meşrutiyet’in ilanı ile birlikte gazete ve dergi sayısında ciddi artış meydana geldiği bilinmektedir. Meşrutiyet’in ilanını takip eden iki ay içinde 200’den fazla gazete ve dergiye yayın izni verilmiş, 31 Mart Vakası’nın gerçekleştiği tarih kadar İstanbul’da 353 gazete ve dergi çıkarılmıştır (Koloğlu, 1986: 89).

Bu yayınlardan bazılarını şöyle sıralayabiliriz:

İkdam, Sabah, Tercüman-ı Hakikat, Tanin, Şehbal, Resimli Kitap, Muhasin, Resimli İstanbul, Aşyan, Eşref, Musavver Muhit, Terbiye, Türk Yurdu, Yeni Mecmua, İçtimaiyat, Edebiyat, İlâhiyat İleri, Devlet, Hanımlara Mahsus Gazete, Hayalî, Haberdar, Yeni Tasvir-i Efkâr, Tercüman-ı Efkâr, Tenvir-i Efkâr, Teşvik, Tecelli, Tasavvuf, Tevsil-i Mezuniyet, Tasvir-i Efkâr, Tarih Encümeni Mecmuası, Türk Yurdu, Hürriyet, Millet, İttifak, İttihad,

Basiret-Ali Efendi, Peytaht, Servet, Ahali, İstiklal,, Metin, Saadet, Zaman, Vakit, Sırat-ı Müstakim, İlmiye, Mikyas-ı Şeriat, Hikmet, Medrese, Ceride-i Sufiye, Ceride-i İlmiye, Adalet, Ahrar, Bayraktar, İfham, İnkılab, İştirak, İttihad ve Terakki, Vazife, Volkan, Yeni Gazete, Hak, Protesto, Hakikat, Hayret, Karagöz, Hak Yolu, Cem, Havadis, İctihad, Piyano, Hür Memleket, Hamiyet, Rençber, Rivayet, Serbestî, Sadâ-yı Hak, Tevhid-i Anasır, Mizan, Şûrâ-yı Ümmet, Hukûk-u Umumiye, Hakimiyet-i Milliye, Selâmet-i Umumiye, Genç Türk, Yeni Ses (Şapolyo, 1969: 174 vd.).

Gazete ve dergilerin sayısındaki artışta yayınların basılmadan önce herhangi bir muayeneden geçmiyor olmasının etkisi büyüktür. Ali Birinci, matbuatta bu derece serbestliğin birdaha hiçbir zaman görülmediğini ifade etmektedir (Birinci, 2001: 228). Bir diğer önemli sebepte Derviş Hima örneğinde olduğu gibi II. Abdülhamid döneminde yurt dışında bulunan Osmanlı aydınlarının Meşrutiyet'in ilanından sonra yurda dönerek, yurt dışında yaptıkları gazete ve dergi yayınlarını İstanbul'da devam ettirmek istemeleridir.

Diğer taraftan, II. Meşrutiyet'in getirdiği basın özgürlüğünün çok kısa sürdüğü görülmektedir. 28 Nisan 1909'da Meclis'e sunulan Matbuat Kanunu'yla birlikte basın yayın işlerine düzenleme getirilmiştir. Yeni kanunla Padişah ve hanedanın, Ayan ve Mebusan Meclisi'nin, mahkemelerin, ordu ve donanmanın aleyhine olan ve vatandaşları suç işlemeye yönelten yazılarla, Ahlâk kurallarına aykırı resim ve yazıların yayınlanması yasaklanmıştır, basın yoluyla halkı suç işlemeye kışkırtma durumunda Hükûmetin güvenliği korumak amacıyla gazeteleri kapatacağı belirtilmiştir. 1909'da 355 olan gazete ve dergi sayısı 1912'de 45'e düşmüştür (Mazıcı, 1996: 137).

1.7. ARNAVUD GAZETESİNİN KURUCUSU Derviş HİMA’NIN HAYATI VE SİYASİ FAALİYETLERİ

1.7.1. Öğrencilik Yılları ve Jön Türklere Katılması

Arnavud gazetesinin kurucusu Derviş Hima, 1872 yılında Struga’da dünyaya gelmiştir. Asıl adı İbrahim Mehmet Naci Sipahi olan Derviş Hima (Olgun, 2018: 208), İlköğretim döneminden sonra memleketinden ayrılıp, rüştiye eğitimini Manastır’da, idadî eğitimini Selanik’te tamamladıktan sonra tıp eğitimi almak isteyen Derviş Hima İstanbul’da Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne’ye başlamıştır. Burada İttihatçılığın temelini teşkil eden İttihad-ı Osmanî Cemiyeti’ne girerek Jön Türklere katılmış (Kaleshi, 1976: 161), öğrencilik yıllarında siyasi faaliyetleri nedeniyle Yedikule zindanlarına hapsedilmiştir (Olgun, 2018: 208). 1895 yılında Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne’deki eğitimini tamamlamadan Arnavutluk’a gitmiştir (Kaleshi, 1976: 161). Hoca, kiracı, derviş ve tüccar kılığında Arnavutluk’u baştan aşağı dolaşmış, ağa sofralarının yanı sıra en fakir evlere de konuk olmuş, Arnavutları yakından tanıma fırsatı bulmuştur. Sultan II. Abdülhamid rejiminin en şiddetli zamanlarında Üsküp, İşkodra, Yanya valilikleri tarafından hakkında takibat bulunmasına rağmen buraları da ziyaret etmiştir (Arnavud, 9 Nisan 1326: s.1). Rusçuk Sancağı’na bağlı Balpınar kasabasında öğretmenlik ve Jön Türk propagandası yapmıştır (Temo, 2013: 105). Dıraç’taki faaliyetleriyle Jön Türk hareketi için önemli miktarda bağış toplanmasını sağlamıştır (Hanioğlu, 1985: 302). Arnavutluk’u karış karış gezerek toplantılar yapan, küçük okullar açan, Arnavutça bazı gazete ve dergiler yayınlayan Derviş Hima, üzerindeki yoğun baskı neticesinde 1897 yılında Bükreş’e kaçmıştır (Kaleshi, 1976: 161).

1.7.2. Yurtdışındaki Muhalefeti, Basın Yayın Faaliyetleri ve Teşkilatçılığı

Derviş Hima, Bükreş’te kaldığı sürede İbrahim Temo (1865-1939) ile birlikte İttihad-ı Osmanî Cemiyeti’nin Bükreş Genç Türklerinin Komitesi adlı Bükreş şubesinin kuruluşunda yer almıştır. Bükreş Sefiri Kazım Bey bütün kuvvetiyle Jön Türk faaliyetlerini durdurmaya çalışsa da, Saray’ın hışmına uğramış ve kısa süreli de olsa memuriyetini terk etmek zorunda kalmıştır (Temo, 2013: 111). İbrahim Temo,

anılarında Bükreş ve Dobruca'daki faaliyetleri nedeniyle Derviş Hima ve arkadaşlarından övgüyle bahsetmiştir (Temo, 2013: 105).⁴ Derviş Hima'nın İbrahim Temo'ya olan bağlılığı ve sevgisi ise ona yazdığı mektuplardan anlaşılmaktadır (Özgen ve Balci, 2008: 116). Nathalie Clayer, bu yakınlaşmayı aynı bölgeden olmalarına bağlamakta ve Arnavutçuluk ile Jön Türklüğün Derviş Hima'da iç içe geçtiğini ifade etmektedir (Clayer, 2013: 300).

Derviş Hima 1897'de Visar Dodani'nin (1857-1939) *Shqiperia* gazetesinde Hristiyan Arnavutlar için bir makale yazmış, Müslüman Arnavutların Hristiyan Arnavut kardeşleriyle birlikte özgürlüklerini istediklerini, boyunduruk zincirlerini onlarla birlikte kırmayı ve özerkliği arzuladıklarını ifade etmiştir (Clayer, 2013: 391). Derviş Hima 1898'de Arnavutça, Fransızca ve Rumence olarak yayınlanan *Arnavut Bağımsızlığı* adında bir gazete çıkartmış, Sultan II. Abdülhamid'in rejimine muhalif bir siyaset izlemiştir (Clayer, 2013: 300).

28 Ocak 1899'da *Çare-i Necat Besa Besadadır* adlı bir risale kaleme alan Derviş Hima selametin Arnavut misak-ı millisi diyebileceğimiz *besa besa* da olduğunu söylemiş, Arnavutları Osmanlı Hükûmetine teslim olmamaya, birleşmeye ve kendi kaderlerine sahip çıkmaya çağırmıştır (Clayer, 2013: 468). Bu arada askerlik çağı gelen Derviş Hima'ya 6 Nisan 1899'da tebligatta bulunulmuştur. Emre uymayıp askere gitmeyen, bu nedenle yazışmalarda firarî sıfatıyla anılan Derviş Hima 22 Nisan 1899'da *Uyanalım* adlı risaleyi neşretmiştir. Arnavutlara bir önceki risaledekine benzer mesajlar veren bu risalede Osmanlı Devleti'nden ıslahatlar talep eden Derviş Hima, Arnavutça eğitim veren okulların açılması, Arnavutluk'ta demiryolu inşa edilmesi, fabrikalar kurulması, bozulmuş yol ve köprülerin tamir edilmesi, memurların sınavla alınması ve Arnavutluk bölgesine bir vali tayin edilmesini istemiştir (Olgun, 2018: 222).

Derviş Hima 1899 yılının Eylül ayında Bükreş'teki Arnavutların katılacağı bir kongrenin organizasyonunda görev almıştır. Kongre için hazırlanan 19 Temmuz 1899 tarihli davetnamede Kigalık Müslüman Arnavutları Merkez Komitesi Vekili sıfatıyla Derviş Hima'nın da imzası bulunmaktadır. Bir ihtilal beyannamesi özelliğini taşıyan

⁴ "Dobruca ve Bulgaristan'da en çok iş gören ve millete cidden hizmette bulunan firarilerden İbrahim Naci, Ahmet Vehbi (Şimdi Bergama'da doktordur), Ali Şakir (asıl ismi Arif'tir ve şimdi Bursa'da emeklidir), Behzad, Tarsusizade Şair Münif gibi efendiler ki, bunlar o vakitler Bulgaristan'da bulunan Tutrahan kasabasına ve köylerine yayılmış ve iptidai (ilk) mekteplere öğretmen olmuşlardır. Adeta Allah rızası için çalışırlardı. İbrahim Naci ise, Bükreş ve Dobruca'da gayet faal bir vaziyet almıştı. Bu efendiler cidden cemiyetimizin yüzünü ağartmışlardı." (Temo, 2013: 105)

davetnâme “*Arnavud Karındaşlar*” hitabıyla başlamaktadır (Aydın, 2015: 27-28). Davetnâmede Avrupa’da hiçbir milletin Arnavutlar kadar şâyân-ı teessüf bir halde bulunmadığı; memleketlerinde annelerinin, babalarının ve çocuklarının esaret altında figan ettikleri; can ve mal güvenliklerinin bulunmadığı vurgulanmıştır (Olgun, 2018: 210). Arnavutların gayrimeşru bir idarenin eseri olarak içine düşmüş oldukları gaflet uykusundan uyanmaları gerektiği hatırlatılmış, Osmanlı Hükûmeti’ne ümit bağlamamaları gerektiği ifade edilmiştir. Davetnamede, yapılması planlanan toplantı da görüşülecek olan belli başlı konulardan da bahsedilmiştir. Buna göre kongre gündemini Arnavutluk’un büyük devletler tarafından seçilip Padişah tarafından atanacak bir vali tarafından yönetilmesi, bir genel meclisin oluşturulması, Müslüman, Katolik ve Ortodokslardan oluşacak Arnavut millî ordusunun kurulması, bütçenin sadece Arnavut ihtiyaçlarına mahsus olması, Türkçe ile beraber Arnavutçanın resmi dil kabul edilmesi ve Arnavut okullarının kurulması gibi meseleler oluşturmaktadır (Aydın, 2015: 28). Dünyanın çeşitli yerlerinde yaşayan bütün Arnavutlar 27 Eylül 1899’daki kongreye çağrılmış, davetnamedeki talepler Avrupa devletlerinin hükûmetlerine de göndermiştir. Kongreye katılımları engellemeye çalışan Osmanlı Hükûmeti, Romanya’daki Arnavut komitesiyle irtibatlı olduğu düşünülen kişilere pasaport verilmesini yasaklamıştır. Derviş Hima 1899 yılında Roma’da yapılan 12. Uluslararası Oryantalistler Kongresi’ne Bükreş’ten katılmıştır. Aynı yılın Ekim ayında Romanya’daki oturma izni iptal edilen Derviş Hima Roma’ya gitmiş ve yayıncılık faaliyetlerine ağırlık vermiştir. Arnavutça ve Fransızca yayınlanan ve sonradan adı Arnavutluk olarak değiştirilen *Arnavutluk’un Sadası* gazetesini çıkartmıştır. Özerk Arnavutluk propagandası yapan gazetenin faaliyetleri Osmanlı Hükûmetinin İtalya nezdindeki girişimleri sonucunda durdurulmuştur (Olgun, 2018: 210).

Derviş Hima 3 Şubat 1901 tarihinde Sultan Abdülhamid hakkında ağır ithamlar içeren *Makber-i Ahrar* isimli bir risale neşretmiştir. 18 sayfalık risale, Sultan’ın öldürttüğü veya ölümüne sebebiyet verdiği iddia edilen 19 kişi hakkında kısa bilgiler içermektedir. Derviş Hima risaleyi kaleme alış nedenini katil olarak nitelendirdiği Sultan Abdülhamid’in işlediğini iddia ettiği cinayetlerin bazılarını göz önüne sererek Padişah ve Halife olarak tanınan şahs-ı melûnun ne zehirli bir yılan, ne can alıcı bir ifrit, ne sokucu bir akrep ve ne yırtıcı bir kaplan olduğunu göstererek vatanî görevini yerine getirmek olduğunu belirtmiştir. Risale’de hakkında en fazla bilgi verilen kişi Midhat Paşa olmuştur. Derviş Hima’ya göre Midhat Paşa’nın Yıldız Mahkemesi’nde

aldığı idam cezasının Abdülhamid tarafından sürgüne çevrilmesinin amacı onun ne kadar yüksek merhametli bir Padişah olduğu yönünde propaganda yapmaktan ibarettir. Propaganda işini Abdülhamid'in kahvehane ve camilerdeki hafiyeleri yapmışlardır. Derviş Hima Midhat Paşa'nın Taif zindanında boğdurulmasından Sultan Abdülhamid'i sorumlu tutmuş ve cenazenin defnedildiği yerden çıkartılarak başının kesilip Sultan Abdülhamid'e gönderildiğini iddia etmiştir:

Öldüğünden emin olmak için Midhat Paşa'nın başını görmek istedi. Cenaze gömülmüştü. Tekrar çıkardılar. Hayvanlara bile icra edilmeyen hakaretlerle baltalarla başını boynundan ayırdılar. Bir sandığa yerleştirdiler. Sandığın üzerine "Halife ve Padişaha Hediye" diye yazdılar. Melunlar Allah'tan korkmadılar ve düşünmediler ki ilahi adalet hiçbir zulmeti gizli bırakmaz. Sandık bendegân ile beraber Süveyş Kanalından geçerken gümrükçüler açıp içindekini görmek istediler. Bendegân-ı Halife ısrar ettiler. Zât-ı şâhâneye olan hediye gümrükte açılmaz dediler. İstanbul'a telgraf çektiler. Sultan Hamid çıldırmaya başladı. İngiltere Kraliçesi müteveffa Victoria'ya telgraf çekilerek zatına ait olan hediyelerin Süveyş'ten muayenesiz geçmesini rica etti. Kraliçe verdiği cevapta diyordu ki mümkünsüzdür. Ben imzaladığım bir kanunu çiğneyemem. Nizamı ayaklar altına aldığım dakikada saltanatım mahvolmuş demektir. Memurların vazifelerini icrada tam bir hürriyete sahip olduklarını arz ile arzunuzu yerine getiremediğim için müteessifim. Bu cevap katilin cümle-i acibesine dokundu. Sultan haktan korkmayarak icra ettiği bir cinayetin halk arasında şüyu bulmasından imparatorlar, krallar, kraliçeler, şehzadeler arasında bed nam olacağından asla çekinmedi. Sandık açıldı. Dehşetli cinayet meydana çıktı. Haber kraliçeye kadar ulaştı. Globe, Daily Mail, Standart, Times gibi gazetelerde çıkan haber ve makaleler ile cinayet tüm dünyaya duyuruldu (Olgun, 2018: 223).

Derviş Hima bu seferde *Cinâyât-ı Seniyeden Bir Levha* adlı bir risale yayınlamış ve Sultan Abdülhamid'in yanında yer alan saray ve devlet erkânını eleştirmiştir. 3 Mart 1901 tarihinde neşredilen risalede ikbalperestler şeklinde nitelendirdiği saray erkânını uyararak, Padişahın değişmesi durumunda işledikleri cinayetlerden, aldıkları rüşvetlerden, vatan topraklarını tahrip etmek ve satmaktan sorumlu tutulacaklarını belirten Derviş Hima; Mabeyn kâtiplerinden Küçük Kadri Bey'in iftiralar sonucu nasıl öldürüldüğünü anlatmış ve risalenin sonunda II. Abdülhamid'e çok ağır hakaretler içeren iki şiire yer vermiştir (Olgun, 2018: 223).

Derviş Hima'nın Roma'da İttihad-ı Osmanî Cemiyeti'nin kurucularından olan ünlü Jön Türk İshak Sukûti (1868-1902) ile yakın ilişki kurduğu görülmektedir. Jön

Türk hareketiyle ilgili çok önemli evraklarını Derviş Hima'ya emanet eden İshak Sukûti, San Remo'dan Derviş Hima'ya gönderdiği mektuplarda, verem hastası olduğu için yakında öleceğini söyleyerek İbrahim Temo'ya vermek üzere evrakları kendisine göndermesini istemiştir. İshak Sukûti, Derviş Hima'dan gelen evrakları teslim aldıktan iki gün sonra vefat edince; Jön Türklerin önemli yazışmalarını içeren bu evraklar San Remo Konsolosu Resul Efendi'nin eline geçmiş, oradan da İstanbul'a Sultan Abdülhamid'e gönderilmiştir (Kanlıdere, 2013: 211).

Derviş Hima'nın Roma'daki muhalefeti sonucunda Osmanlı Sefiri devreye girmiş, İtalyan Hükûmeti'nin kararıyla 3 Haziran 1901 tarihinde Derviş Hima sınır dışı edilmiştir. Derviş Hima 4 Şubat 1902'de Prens Sabahaddin (1879-1948) öncülüğünde Paris'te toplanan Birinci Jön Türk Kongresi'ne İtalya Arnavutlarının temsilcisi olarak katılmış, kongrede Arnavut dilinin Latin harfleriyle yazılması gerektiğini savunduğu için Jön Türklerin milliyetçi kanadı tarafından eleştirilmiştir (Olgun, 2018: 211).

Mayıs 1902'de İsviçre'ye giden Derviş Hima yaklaşık on beş ay kadar Lozan ve Cenevre'de bulunarak İsviçre'deki Arnavutlar üzerinde ciddi bir etkiye sahip olmuştur. Bu sırada Sırlar, Bulgarlar ve Yunanlılar arasında Makedonya krizi yaşanmaktadır. Avrupa devletlerinin Makedonya'ya yönelik politikalarını etkilemek isteyen Derviş Hima Eylül 1903'te *Arnavutluk* gazetesini tekrar yayınlamaya başlamıştır. Fransızca, Arnavutça ve Türkçe olarak yayınlanan gazetenin finansmanı Avurturya'nın Bern büyükelçiliğinden sağlanmıştır. Derviş Hima gazetede bağımsız Arnavutluk fikrine Osmanlı milletinin parçalanmasına yol açacağı, Yunan ve Slav yayılcılığına neden olacağı gibi gerekçelerle karşı çıkmış, bu durum ayrılıkçı Arnavutların hoşuna gitmemiştir (Clayer, 2013: 331).

Derviş Hima 13 Haziran 1903'te Napoli'de yapılan Arnavut Kongresine Arnavutluk Gazetesini temsilen katılmıştır. Roma Sefiri Reşid Bey'in girişimleri sonucunda kongrenin basında yer bulması engellenmiş ve Derviş Hima İtalyan Hükûmeti tarafından 23 Haziran 1903'te yine sınır dışı edilmiştir (Olgun, 2018: 211).

Tekrar Cenevre'ye dönen ve *Arnavutluk* gazetesini yayınlamaya devam eden Derviş Hima *Sadr-ı Esbak Merhum Rifat Paşa'nın Mahdumu Cavid Bey Merhumun Sebeb-i Mevti Olan İkinci Layiha* isimli risaleyi de burada neşretmiştir. 1904 yılında Londra'da düzenlenen Ermeni-Makedon Kongresine katılıp Arnavutluk çıkarlarını savunsada kongrenin Bulgarlar tarafından devrimci amaçlarla tertiplendiğini görüp

kongreden çekilmiştir. Cenevre'ye geri dönmüş ve 1908 yılına kadar burada kalmıştır (Kaleshi, 1976: 162).

1.7.3. II. Meşrutiyet'in İlanından Arnavutluk'un Bağımsızlığına Kadar Olan Faaliyetleri

1908'in Haziran ayında Firzovik'te binlerce Arnavutun katıldığı ayaklanma İttihatçılara Meşrutiyet'in yeniden ilanı konusunda önemli bir destek sağlamıştır. II. Abdülhamid rejiminden elde edemedikleri özerkliği yeni kurulacak rejiminden bekleyen Arnavutlar (Bozbora, 1997: 264) II. Meşrutiyet'in ilanını sevinç ve coşkuyla karşılamışlardır. Kendiliğinden başlayan kutlamalarda hürriyet, eşitlik, adalet ve kardeşlik sloganları atan Arnavutlar (Mezani, 2003: 101) meşrutiyetin ilanını özerk yönetime kadar gidecek reformların başlangıcı olarak görmüşlerdir. Derviş Hima'nın fikri de aynı doğrultudadır. Bu yöndeki düşünceleri yıllardır yol arkadaşlığı ettiği Jön Türklerle fikir ayrılıkları yaşamasına neden olmuştur. Derviş Hima Meşrutiyet'in ilanından sonra İşkodra'ya yerleşmiş, burada halka hitaben yaptığı konuşmalarda Arnavut milli birliğinden ve özerklikten bahsetmesi sonucunda tutuklanarak hapse atılmıştır (Sönmez, 2007: 139). İşkodra hapishanesinde yaklaşık sekiz ay yatan Derviş Hima'ya Bükreş'teki arkadaşları sahip çıkmış ve mahkûmiyetin üçüncü ayında Sadâret'e gönderdikleri yazıda Derviş Hima'nın tahliyesini istemişlerdir (Olgun, 2018: 214). Derviş Hima İşkodra'daki hapis hayatında "*Devr-i Hürriyette Zindandan Bir Sada*" adlı on beş sayfalık bir risale kaleme almıştır. Risalede Arnavut gençlere seslenen Derviş Hima onlardan siyaseti büyük diplomatlara bırakmalarını, Arnavutça okuyup yazmaya önem vermelerini istemiştir (Olgun, 2018: 224).

Hapisten çıkınca Makedonya, Yanya ve Orta Arnavutluk şehirlerine giden Derviş Hima uğradığı yerlerde gizli komiteler kurup konferanslar vermiştir. Derviş Hima'ya göre bu seyahat esnasındaki fikir alışverişi ve konferanslar Arnavutların kardeşliğinin pekişmesinde etkili olmuştur (Arnavud, 13 Ocak 1910: s.1). Ancak Clayer, Derviş Hima'nın seyahatinin Elbasan dışında etkili olmadığını nakletmektedir (Clayer, 2013: 538). Derviş Hima'nın Arnavutlar üzerindeki etkisinden rahatsız olan hükûmet, onun faaliyetlerini dizginlemek için Tiflis şahbenderliği veya Kastamonu valiliği görevlerini teklif etmiş ancak kabul ettirememiştir (Kaleshi, 1976: 163).

Derviş Hima bir süre Halep'te kardeşinin yanında kaldıktan sonra 18 Aralık 1909'da İstanbul'a gelmiştir. Beyoğlu'nda Emperyal Otel'i'ne yerleşen Derviş Hima 13 Ocak 1910'da bu tezin konusunu oluşturan *Arnavud* gazetesini yayınlamaya başlamıştır. Clayer, Derviş Hima'nın gazeteyi İşkodralı Katolik Hile Mosi (1885-1933) ile birlikte ve Avusturya'nın desteğiyle yayınladığı bilgisini vermektedir (Clayer, 2013: 538).

Derviş Hima 6 Şubat 1910'da İbrahim Temo tarafından kurulan Osmanlı Demokrat Fırkası'ı desteklemiştir (Çelik, 2004: 127). İstanbul'a geldikten sonra da zaman zaman Arnavutluk coğrafyasına giden Derviş Hima 1 Nisan 1910'da Manastır'da düzenlenen Arnavut Maarif Kongresine katılmıştır (Olgun, 2018: 217). Derviş Hima, *Arnavud* gazetesinin 13 Temmuz 1911 tarihli 64. sayısında yer alan "Perdenin Bir Kenarını Kaldırmak İcab Etti" başlıklı makalesi nedeniyle gazete kapatılınca, 1911 yılının ikinci yarısını Bükreş ve Viyana'ya geçirmiştir. Derviş Hima, 1912 yılının Mart ayında yapılacak seçimlerde Arnavut milliyetçilerinin Meclis-i Mebûsan'a girebilmeleri için çalışmış, bu kapsamda Arnavutluk coğrafyasının tamamını gezmiştir. Ancak onun çabaları yeterli olmamış, seçimler İttihad Terakki'nin zaferiyle sonuçlanırken aralarında Priştineli Hasan Bey (1873-1933)⁵ ve İsmail Kemal Bey (1844-1919)⁶ gibi isimlerin de bulunduğu Arnavut milliyetçiler meclis dışında kalmışlardır. Arnavutluk meselesinde süregelen sorunlara seçilemeyen vekillerin halkı kışkırtmaları da eklenince 1912 Arnavut İsyanı patlak vermiştir (Maden, 2011: 168). Derviş Hima, bu sefer isyan faaliyetlerini bizzat örgütlemek için 1912 ilkbaharında Korfu'ya gitmiş, burada Selanikli üniversite öğrencilerinden oluşan bir çetenin başına geçmiştir (Clayer, 2013: 538).

1912 yılının Mayıs ayında Korfu'da bir araya gelen Arnavutlar, Arnavutluk'un tamamına yönelik bir karışıklık çıkartılmasına karar vermişlerdir. Derviş Hima bu

⁵ Priştineli Hasan Bey (Hasan Priştina), Vulçitrin'da dünyaya gelmiştir. Selanik'te eğitim gören Hasan Bey (Clayer, 2013: 61), Meclis-i Mebusan'a Priştine Mebusu olarak girmiştir. Arnavutluk'un bağımsızlığını kazanmasından sonra 1913 kurulan hükümette Posta ve Tograf Nezâreti'nin başına geçmiş (Avlonyalı Süreyya Bey, 2009: 188), kısa bir süre de Başbakanlık yapmıştır.

⁶ İsmail Kemal Bey 1847 yılında Avlonya'da doğmuştur. Türkçe'yi ilkokulda öğrenmiş, 1855'te Yanya Zozimea Elen Lisesi'ni birincilikle bitirmiş, daha sonra İstanbul'a gelerek Hukuk tahsili görmüştür. Midhat Paşa ile yakın ilişki içinde olan İsmail Kemal Bey, Mardin ve Bolu'da mutasarrıflık; Beyrut, Suriye, Konya ve Girit'te valilik yapmıştır. Trablusgarp valisi iken Osmanlı sınırlarını terk eden İsmail Kemal Bey, bir süre Yunanistan'da kaldıktan sonra Brüksel'e geçmiş ve burada *Arnavutluğun Kurtuluşu* adlı gazeteyi çıkartmıştır (İsmail Kemal Bey, 2009: 217). Meşrutiyetin tekrar ilan edilmesiyle Meclis-i Mebusan'a Berat mebusu olarak girmiştir. Jön Türklerin önemli isimlerinden olan İsmail Kemal Bey, Arnavut ihtilalcilerin lideri ve Arnavutluk Devleti'nin kurucusudur (Birecikli, 2009: 96).

doğrultuda Avlonya, Delvine ve Preveze'den sonra Filat'a gelip halkı hükûmete karşı isyana teşvik edince Yanya Valiliği Derviş Hima'nın ivedilikle tutuklanıp İpek Divan-ı Harbine sevk edilmesini istemiştir. 10 Haziran 1912'de tekrar Korfu'ya geçerek tutuklanmaktan kurtulan Derviş Hima burada çeşitli mekanlarda toplantılar yapmıştır. Yanya Valisi Mehmed Ali Bey'in diplomatik girişimleri sonucunda Yunan Hükûmeti tarafından Korfu'dan çıkartılmasına karar verilen Derviş Hima, beraberindeki yüz kadar silahlı gençle birlikte Yanya'ya bağlı Ergiri sancağına gelerek burada halkı isyana teşvik etmeye başlamıştır (Olgun, 2018: 224).

21 Temmuz 1912'de hükûmetin görevine son verilmiş, Sadrazamlık görevine getirilen Ahmet Muhtar Paşa (1839-1919) yeni kabineyi oluşturmuştur. Ahmet Muhtar Paşa'ya göre Arnavutluk'taki ayaklanma devlet aleyhinde bir hareket değil, İttihad ve Terakki'nin Arnavutların hürriyetlerine taarruz etmesine karşı bir tepkidir (Tercüman-ı Hakikat, 1 Ağustos 1912: s. 2). Onun ılımlı siyasetinin etkisiyle olayları yatıştırmak için çetelerin takibinin bırakılması kararlaştırılmıştır. Bu sırada Ergiri dağlarında bulunan Derviş Hima, 4 Ağustos 1912'de Ahmet Muhtar Paşa'ya "*Dar'ul-fünûn Arnavut Talebesi Namına Arnavud Gazetesi Müdürü Derviş Hima*" şeklinde imzaladığı bir mektup göndermiştir. Mektupta, yeni Hükûmetin ihtilalciler ile askerler arasında dökülen kana son vermek için aldığı tedbirlerin sevinçle karşılandığını söyleyen Derviş Hima, sözlerinin sonuna bu sevincin ölmek için dağa çıkan Arnavut gençlerinin hayatlarından endişe ettikleri için değil yeni Hükûmetle anlaşabilecekleri düşüncesinden kaynaklandığını da eklemiştir. Dâhiliye Nezâreti 7 Ağustos 1912'de bu mektuptan dolayı Derviş Hima'ya nasihatle bulunularak bu işten vazgeçmesini istemiş, bunun üzerine Derviş Hima İstanbul'a dönmüştür (Olgun: 2018: 219). 8 Ekim 1912'de Karadağ'ın Osmanlı Devleti'ne savaş ilanı ile birlikte Birinci Balkan Savaşı başlamıştır. İsmail Kemal Bey önderliğindeki Arnavutlar, savaşın başında Osmanlılığına bağlı görünmelerine rağmen 28 Kasım 1912'de bağımsızlıklarını ilan edip geçici bir Hükûmet kurmuşlardır. 30 Mayıs 1913 tarihinde yapılan Londra Konferansı'yla birlikte Osmanlı'nın Arnavutluk üzerindeki hakları sona ermiştir. Osmanlı'nın koruyucu şemsiyesinden ayrılan Arnavutluk'un toprakları Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla İtalya, Yunanistan ve Sırbistan tarafından işgal edilmiştir (Şimşir, 2001: 17). İşgal 1920 yılına kadar sürmüştür.

1.7.4. Derviş Hima'nın Yayınladığı Risaleler

Derviş Hima yalnızca gazete yayıncılığı yapmamış, çeşitli risaleler yazmış ve bunları yayınlamıştır.

Derviş Hima'nın bilinen ilk risalesi 29 Ocak 1899'da yazdığı *Çare-i Necat Besa Besadadır* adlı dört sayfalık kitapçıktır. Arnavut tarihinden örnekler verilen bu risalede Arnavutların akıl ve zekâları sayesinde birçok millet üzerinde hâkimiyet kurdukları vurgulanmış, Osmanlı'nın selâmeti için çalışan Köprülüler'in, Koçi Bey'in, Tepedelenli Ali Paşa (1740-1822) ve Sinan Paşa'nın (1520-1596) Arnavut oldukları hatırlatılmıştır. Arnavutların eğitim başta olmak üzere hangi alanlarda ıslahata muhtaç oldukları belirtilmiş, Manastır, Kosova ve İşkodra vilayetleri bir vatan sayılıp Arnavut milli sınırlarından bahsedilmiştir. Derviş Hima 22 Nisan 1899'da *Uyanalım* adıyla yayınladığı ikinci risalesini Şemseddin Sami'nin ağabeyi ve Arnavut milliyetçiliğinin önemli simalarından olan Abdül Fraşeri'ye (1839-1892)⁷ ithaf etmiştir. Osmanlı yerine Türkiye ifadesinin kullanılmasıyla dikkat çeken risalede Arnavutların Arnavutlardan başka dostu olmadığı vurgulanmıştır. Risalede Arnavutların misak-ı millisi olarak nitelendirilen *besa bes* tanımlanmış, Türkiye'den Arnavut okullarının açılması, Arnavutluk'ta bir ihtiyar meclisi kurulması, Arnavutluk'ta demiryolu inşası, yol ve köprülerin tamiri, fabrikaların kurulması, nehirlerin gemi seferlerine uygun hale getirilmesi, nüfus sayımı yapılarak buradan alınacak askerlerin Arnavutluk'un sınırlarında görevlendirilmesi, memurların bir komisyon tarafından yapılacak sınavla tayin edilmesi, din ve mezhep farkı gözetilmemesi gibi isteklerde bulunulmuştur. Derviş Hima'nın üçüncü risalesi *Makber-i Ahrar* adıyla 13 Şubat 1901'de yayınlanmıştır. 18 sayfalık risale, II. Abdülhamid'in öldürttüğü veya ölümüne sebebiyet verdiği iddia edilen 19 kişi hakkında kısa bilgiler içermektedir.⁸ *Cinâyât-ı Seniyyeden Bir Levha* adlı risalesini 3 Mart 1901'de yayınlayan Derviş Hima, risalenin önsözü niteliğindeki "*Saray Halkına*" başlıklı kısmında II. Abdülhamid'in yanındaki saray erkânına hitap etmiş ve küçük bir iftira ya da ehemmiyetsiz bir ihmal sonucu Abdülhamid'in gazabına uğrayabileceklerini belirtmiştir. "*Ey cah-ı dünya ile gözleri görmeyen ikbalperestler!*" dediği saray erkânına ileride bir gün Sultan Reşad'ın (1844-

⁷ Asıl adı Abdullah Hüsnü olan Abdül Fraşeri, 1839'de dünyaya gelmiştir. Yanya Mal Müdürü iken, 1876'da Meşrutiyetin ilan edilmesiyle Meclis-i Mebusan'a Yanya mebusu olarak girmiştir. Kısa süren mebusluk döneminde aktif çalıştığı görülen Abdül Fraşeri, Arnavutluk sorunlarıyla ilgili II. Abdülhamid'e hitaben "Arnavutluğa Dair Abdullah Hüsnü'nün Layihası" başlıklı bir layiha kaleme almıştır (Kılıç, 2006: 258 vd). Arnavutçuluğun ünlü isimlerinden biri haline gelen Abdül Fraşeri, 1892'de vefat etmiştir.

⁸ Bu risale hakkında önceki bölümlerde detaylı bilgi verilmiştir. Tekrara kaçmamak adına burada risaleden kısaca bahsedilmiştir.

1918) tahta geçmesiyle birlikte işledikleri cinayetlerden, aldıkları rüşvetlerden, vatan topraklarını tahrip etmek ve satmaktan sorumlu tutulacaklarını belirtmiştir. Mabeyn kâtiplerinden Küçük Kadri Bey'in iftiralar sonucunda nasıl öldürüldüğünün anlatıldığı risalenin sonunda II. Abdülhamid'e ağır hakaretler içeren iki şiir bulunmaktadır. *Sadr-ı Esbak Merhum Rifat Paşa'nın Mahdumu Cavid Bey Merhumun Sebeb-i Mevti Olan İkinci Layiha* adlı bir başka Derviş Hima risalesi 1903 yılında Cenevre'de yayınlanmıştır. *Cavid Bey Merhumun Türkçe Fransızca Birinci Layihası* başlığıyla daha önce yayınlanan ilk risalenin devamı niteliğindeki bu risalede Cavid Bey'in (1867-1899) Arnavutluk ve Makedonya hakkında hazırlayıp II. Abdülhamid'e sunduğu rapora yer verilmiş, II. Abdülhamid'in bu raporu hazırlayarak gerçekleri dile getiren Cavid Bey'i öldürttüğü iddia edilmiştir. Derviş Hima Meşrutiyet'in ilanından sonra İşkodra'da yaşadığı hapis hayatında *Devr-i Hürriyette Zindandan Bir Sada* adlı risaleyi yazmıştır. 1908'de Selanik'te yayınlanan bu risalede Derviş Hima gençlere Arnavutça okuyup yazmalarını tavsiye etmiştir. Derviş Hima'nın 1910 yılının Ekim ayında *Arnavud* gazetesinin tatil edildiği dönemde kurduğu Arnavut Heyet-i Edebiyyesi adlı cemiyet, *Musavver Arnavud* adlı bir risale yayınlamıştır. Arnavut münevverlerinin makalelerinden oluşan bu risaledeki makalelerin önemli bir kısmı Derviş Hima tarafından yazılmıştır. Bu risalelerin dışında Derviş Hima'nın *Ümid-i İkaz*, *Çare-i Necat*, *Sultan Hamid ve Şeyh Hamdi'nin Defa-i Şehadeti*, *Müslüman Arnavutlara Beyanname-i Şer'i* adlı risaleleri de mevcuttur. Bu risalelerin ülkeye sokulması yasaklanmış, Avusturya postanesi aracılığıyla ülkeye sokulan risaleler gizli şekilde dağıtılmıştır (Olgun, 2018: 221-225).

1.7.5. Arnavutluk'un Bağımsızlığından Sonraki Faaliyetleri ve Vefatı

Derviş Hima, Mart 1916'da Osmanlı Devleti Sofya Sefareti'ne başvurup Avrupa'ya gitmek için pasaport talebinde bulunmuş, ancak talebi kabul görmemiştir. Buradan Peşte'ye geçen Derviş Hima, Peşte Şahbenderliği'ni ziyaret edip Arnavutluk'un geleceğinin iktisadi açıdan Avusturya'ya bağlı olduğunu, bu nedenle "*Macarların muhabbetini celb etmek için*" buraya geldiğini ve gerekirse burada yayın faaliyeti yapabileceğini söylemiştir. İşgalci Avusturya güçleri tarafından 1917'de

Tiran’da okul müfettişı olarak görevlendirilen Derviş Hima, Ahmet Zogu (1895-1961)⁹ yönetiminde Arnavutluk’un ilk Basın Yayın Genel Müdürü olmuştur (Olgun, 2018: 221).

Avlonyalı Ekrem Bey (1885-1967)¹⁰, Derviş Hima’nın bu dönemi hakkında aşağıdaki bilgiyi vermektedir:

Cenevre’de Lenin’le tanışarak onunla yakın dost oldu. Derviş Hima sosyalistti ama komünist değildi,.. Dış görünüşü ve tarzı, 1848 ila 1860 arasındaki ilerici fikirlerin idealist öncülerini hatırlatıyordu. Derviş Hima, Arnavutluk’taki faaliyetlerini, pek çok kişi tarafından eleştirilmesine yol açan, zahmeti az, maaşı dolgun bir memuriyetle sonlandırdı. Cumhuriyetin o zamanki başkanı Ahmet (Bey) Zogu tarafından basın-yayın genel müdürlüğüne getirildi (Avlonyalı Ekrem Bey, 2006: 241).

Derviş Hima 13 Nisan 1928’te Tiran’da vefat etmiştir. İbrahim Temo Derviş Hima’nın vefatı hakkında “*Tiranda Derviş Hima vefat ediyor bütün şehir ahâlisi, parlamento azası, düvel-i ecnebiye mümessilleri, hatta kral bile çelenk göndererek ihtifalata iştirak ediyor*” (İçtihat, 15 Nisan 1930: 5370-5371) şeklinde bilgi vermiş, Ahmet Bedevi Kuran buna çelişkili olarak Derviş Hima’nın Kral Zogu zamanında sefalet içinde içinde öldüğünü ifade etmiştir (Kuran, 2000: 202).

⁹ 1895 yılında doğan Ahmet Zogu’nun baba tarafı kuzeyli Zogolli ailesine anne tarafı Arnavut Toptanilere dayanmaktadır. Ahmet Zogu ilkokulu Manastır’da okuduktan sonra İstanbul’a gelip Galasaray Lisesi’ne kaydolmuş, lisede çıkan büyük yangın sonucu eğitime ara verilince özel dersler almaya başlamıştır. Zogu, Arnavutluk Hükümeti’nde İçişleri ve Dışişleri Bakanlığı ile Başbakanlık yapmıştır. Arnavutluk’ta çıkan bir isyanı Yugoslavya’nın yardımıyla bastırıp yönetimi ele geçiren Zogu, 1925’te Cumhuriyeti ilan etmiş ve Cumhurbaşkanı seçilmiştir. 1928’de rejimi değiştirerek Krallığını ilan etmiştir (Shpuza, 1993: 314).

¹⁰ Avlonyalı Süreyya Bey’in oğlu olan Ekrem Bey, 1885’te doğmuştur. Hem batılı hem doğulu bir eğitim almıştır. İngilizce, Fransızca ve doğu dillerini öğrenmiştir. İstanbul’da Hukuk Mektebi’ne kaydolmuş, Hâriciye Nezareti Hukuk bölümünde kâtip olarak çalışmıştır. Arnavutçuluk fikriyle ilgilenmesinin çocuk yaşlarda başladığını ifade eden Ekrem Bey, Arnavutların amaç ve gelecekleri hakkında çok sayıda makale kaleme almıştır (Clayer, 2013: 448 vd.); ayrıca bkz. (Avlonyalı Ekrem Bey, 2006: 17, 81 vd).

BİRİNCİ BÖLÜM

2. ARNAVUD GAZETESİNİN ÇEŞİTLİ YÖNLERDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

2.1.Gazetenin Genel Özellikleri

Arnavud gazetesinin kurucusu, başyazarı, sorumlu müdürü ve imtiyaz sahibi Derviş Hima'dır. 13 Ocak 1910'da yayın hayatına başlayan ve haftalık olarak neşredilen gazete, Arnavutlardan oluşan bir heyet tarafından idare edilmektedir. “*Menafi-i Umumiyye Hâdim Hür ve Müstakildir*” parolasıyla üç yıla yakın bir süre yayınlanan gazetenin 74. ve son sayısı 25 Ekim 1912'de çıkarılmıştır. Beyoğlu'nda basılan gazetenin her sayısı iki sayfa Türkçe ve iki sayfa Arnavutça olmak üzere dört sayfadan oluşmaktadır.¹¹ Gazetenin yıllık abonelik ücreti Arnavutluk için 30 guruş, İstanbul için 40 guruş, ecnebi memleketler için 10 franktır. Bu fiyatlar her Türkçe nüshanın ilk sayfasında sağ üst köşede belirtilirken, sol üst köşede gazetenin adresi, imtiyaz sahibi ve idare heyetine ait bilgilere yer verilmiştir.¹² Bunların hemen alt kısmında, hem sağ da hem solda olmak üzere iki yerde gazetenin fiyatı belirtilmiştir. Gazetenin ilk sayıdan 17. sayıya kadar 20 paradan satıldığı, 18. sayıdan itibaren ise fiyatında yarı yarıya indirimle gidilerek yeni fiyatın 10 para olarak belirlendiği görülmektedir. Bundan sonra gazetenin fiyatında bir değişiklik yapılmamış ve son sayıya kadar aynı fiyattan satılmaya devam edilmiştir. Gazetenin her Türkçe nüshasının son sayfasında, basıldığı matbaanın ismi yazılmıştır. İlk beş sayısı Hilal Matbaası'nda basılan gazetenin 6. sayıdan 26. sayıya kadar olan nüshaları Cihan Matbaası'nda, 26. sayıdan 60. sayıya kadarki nüshaları Manzume-i Efkâr Matbaası'nda, 60. sayıdan 74. son sayıya kadar olan nüshaları ise Şems Matbaası'nda basılmıştır.¹³ Gazetenin isminin hemen üzerindeki kısımda yayınlandığı günün tarihi yazılmıştır. 5. sayıdan 33. sayıya

¹¹ Bu çalışma kapsamında gazetenin Türkçe yayınlanan nüshaları incelenmiş olup, Arnavutça yayınlanan nüshalar teze dahil edilmemiştir.

¹² Gazetenin adresi 72. sayıda “Bâb-ı Âli Caddesi Şems Matbaası” olarak belirtilirken, diğer sayılarda yalnızca “Beyoğlu” şeklinde verilmiştir. Derviş Hima, ilk 72 sayıda “Müdür ve Sahib-i İmtiyazî” olarak belirtilmiş, son iki sayıda bu ibare “Sahib-i İmtiyazî ve Sermuharriri” olarak değiştirilmiştir. 61. sayının son satırında “Müdür-i Mesul Salih Hikmet” ibaresi bulunmaktadır.

¹³ 27, 29 ve 30 sayılarda gazetenin basıldığı matbaanın adının yanında matbaanın sahibinin ismine de yer verildiği görülmektedir. (“Manzume’i Efkâr Matba’ası: Hüseyin Enver ve Şeriki”)

kadar hem Rumî hem de Hicrî tarih verilmiş, diğer sayılarda yalnızca Rumî tarih kullanılmıştır. Bununla birlikte, verilen Rumî ve Hicrî tarihlerin birbirini tutmadığı görülmektedir.

2.2.Gazetenin Çıkarılış Amacı

Derviş Hima, *Arnavud* gazetesinin Sultan Abdülhamid döneminde Avrupa’da çıkarılan *Arnavutluk* gazetesinin bir devamı niteliğinde olduğunu belirterek, yayınlanma amacının sefalet ve cehalet içinde yuvarlanan zavallı Arnavutları aydınlatmak, idrak ve irfanlarını yükseltmek, onlara Osmanlı milletleri içindeki kendi önemli mevkilerini anlatmak olduğunu ifade etmiştir. İstanbul’da her Osmanlı milletinin on beş yirmi civarı gazete çıkartarak aydınlanma yolunda gayret ettiklerinin altını çizen Derviş Hima, Arnavutların da bir gazetesi olursa Osmanlılığın ahengine önemli katkı sağlayacağını belirtmiştir (Arnavud, 13 Ocak 1910: s.1).

2.3. Gazetenin Yazar Kadrosu

Gazetenin Derviş Hima dışında sürekli bir yazarı yoktur. Gazetede yayınlanan makaleler genellikle Derviş Hima imzalıdır. Bununla beraber nadiren de olsa başka yazarların makalelerine yer verildiği görülmektedir. Gazetede Derviş Hima’nın 23, Avlonyalı Süreyya Bey’in 3, Ohri’li İhsan Murad’ın 2, Leskovikli Mustafa Hilmi, Kaninalı Gani Tafil ve Teşnihiyeli Faik’in 1’er makalesi bulunmaktadır. Kardeşiniz Hasan imzalı bir makale kuvvetle muhtemel Priştine Mebusu Hasan Bey’e aittir. Bunların dışında E.H. imzalı bir makale bulunmaktadır.

Avlonyalı Süreyya Bey (1859-1940), Arnavutluk tarihinin önemli simalarındandır. 1903-1908 yılları arasında sadrazamlık yapan Avlonyalı Ferid Paşa’nın kardeşi olan Süreyya Bey, kendi soyunu tanımlarken “*Avlonyalı Sinan Paşa hanedanından ve Rumeli Beylerbeyi payelilerinden müteveffa Mustafa Paşa’nın mahdumu*” ifadesini kullanmaktadır (Süreyya Bey, 2009: 20). Arnavut münevverlerinden olan Süreyya Bey II. Abdülhamid döneminde *Zerrât* adlı bir dergi çıkartmıştır. II. Meşrutiyet’le birlikte Meclis-i Mebûsan’a Berat mebusu olarak giren Süreyya Bey, 1912’de bağımsızlığını ilan eden Arnavutluk’un ilk devlet başkanıdır.

Hasan Bey, Vulçitrin’da dünyaya gelmiştir. Selanik’te eğitim gören Hasan Bey (Clayer, 2013: 61), Meclis-i Mebûsan’a Priştine Mebusu olarak girmiştir. Arnavutluk’un bağımsızlığını kazanmasından sonra 1913 kurulan hükûmette Posta ve Tegraflar Nezâreti’nin başına geçmiş (Süreyya Bey, 2009: 188), kısa bir süre de Başbakanlık yapmıştır.

Ohrili İhsan Murad’ın Arnavutça’nın mülkiye mekteplerinde okutulmasına başlanması hakkında bir konuşması gazetesinin ilk sayısında yayınlanmış, burada kendisinden “*talebeden Ohrili Emirzâde İhsan Murad Bey birader*” şeklinde bahsedilmiştir. Bu ifadeden İhsan Murad’ın öğrenci olduğu anlaşılmaktadır. Bunun haricinde Ohrili İhsan Murad ve Leskovikli Mustafa Hilmi’nin Darülfünûn talebeleri olduklarını gazetesinin milli mekteplerin açılması için başlattığı kampanyaya yaptıkları bağışlardan anlıyoruz. Ohrili İhsan Murad’ın adı gazetesinin 25 Temmuz 1910 tarihli 24. sayısında, Leskovikli Mustafa Hilmi’nin adı ise 11 Ağustos 1910 tarihli 25. sayısında yayınlanan Darülfünûn talebelerinden olup yardım yapanlar listesinde yer almaktadır. Kaninalı Gani Tafil ve Teşnihiyeli Faik’in de öğrenci olmaları kuvvetle muhtemeldir.

2.4. Gazetenin Aldığı Kapatılma Cezaları

Gazetenin yayın faaliyeti, 9 Eylül 1910 tarihli 29. sayısının Arnavutça yayınlanan nüshasındaki “*Bir Garip Karar*” başlıklı makalede yer alan bazı ifadelerin gayrimüslim Osmanlı vatandaşlara zarar verdiği gerekçesiyle Divan-ı Harb-i Örfi kararıyla durdurulmuştur. 33. sayıyla birlikte başlayan yayın yasağı boyunca Derviş Hima *Başkım* isimli bir gazete çıkartmış, böylelikle *Arnavud*’un 34. ile 39. sayılar arasındaki altı sayısı *Başkım* adı altında yayınlanmıştır.¹⁴ Gazete 40. sayıyla birlikte tekrar *Arnavud* adı altında yayınlanmaya devam etmiştir (Arnavud, 3 Aralık 1910: s.1). 52. sayıya kadar bu adla yayınlayan gazete tekrar Divan-ı Harb-i Örfi kararıyla tatil edilmiş, 53. sayı ile 59. sayılar arasındaki yedi sayı *Şekumbi* adıyla yayınlanmıştır (Olgun, 2015: 169). 60. sayıdan itibaren tekrar *Arnavud* adıyla yayınlanan gazete, 64. sayısında yer alan “*Perdenin Bir Kenarını Kaldırmak İcab Etti*” başlıklı makalenin sakıncalı bulunmasından dolayı Divan-ı Harb-i Örfi tarafından bir kez daha tatil

¹⁴ *Başkım* adlı gazetesinin müdür ve sahib-i imtiyazı M. Şani’dir. Manzume’i Efkâr Matbaası’nda basılan ve 10 paradan satılan gazetesinin yayın politikasının Arnavud gazetesi ile aynı doğrultuda olduğu görülmektedir. Bkz. (Başkım, 11 Kasım 1910).

edilmiştir (Arnavud, 52 Ekim 1912: s.1). Birinci Balkan Savaşı'nın hemen öncesinde yayınladığı 72. sayıyla birlikte tekrar faaliyete geçen gazete yalnızca üç sayı çıkartabilmiş, 74. sayıyla birlikte yayın hayatına son vermiştir.

2.5. Gazetede Yayımlanan Makaleler

Gazetede yayımlanan ilk makale, 13 Ocak 1910 tarihli ilk sayısında yer alan, Derviş Hima imzasını taşıyan ve gazetenin çıkarılış amacını açıklayan “*Vatandaşlara İfademiz*” başlıklı makaledir. Derviş Hima bu makalede gazetenin yayımlanma sebebinin sefalet ve cehalet içinde yuvarlanan zavallı Arnavutları aydınlatmak, idrak ve irfanlarını yükseltmek, onlara Osmanlı milletleri içindeki kendi önemli mevkilerini anlatmak olduğunu ifade etmiştir. İstanbul’da her Osmanlı milletinin on beş yirmi civarı gazete çıkartarak aydınlanma yolunda gayret ettiklerinin altını çizen Derviş Hima, Arnavutların da bir gazetesi olursa Osmanlılığın ahengine önemli katkı sağlayacağını belirtmiştir (Arnavud, 13 Ocak 1910: s.1).

20 Ocak 1910 tarihli 2. sayıda yayımlanan “*Arnavutluk*” başlıklı makalenin özünü Arnavut lisânının hangi alfabeyle yazılması gerektiği meselesinin tartışıldığı günlerde on üç Arnavut Mebusun Kosova, İşkodra ve Manastır ahâlisi adına Sadâret Makamına sundukları arizada Firzovik Toplantısı ve Debre Kongresinde Arnavut dilinin yazımında Latin harflerinin kesinlikle reddedildiğini bildirmeleri oluşturmaktadır. Makalede Arnavut lisânı aleyhinde hareket eden bu mebusların Arnavutluk’la hiçbir alakalarının olmadığı vurgulanmıştır. Aynı sayıda yayımlanan “*Arnavut Hurûfatı*” başlıklı makalede Arnavut olmayanların hurûfat meselesine karışmaya yetkili olmadıklarından ve meselenin ilmî boyuttan siyasi boyuta geçtiğinden bahsedilmiştir (Arnavud, 20 Ocak 1910: s.1). 27 Ocak 1910 tarihli 3. sayıda Derviş Hima’nın “*Firzovik İctimai, Debre Kongresi ve Vukufsuz Meb’uslar*” başlıklı makalesi dikkat çekmektedir. Derviş Hima bu makalede on üç mebusun Arnavutçanın Latin harfleriyle yazılması aleyhinde Sadâret’e verdikleri arizadan “*şaşkınlık veren tasarı*” şeklinde bahsetmiştir. On üç mebusun Sadâret’e verdiği arizaya cevaben diğer Arnavut mebuslarca yazılmış “*Huzur-ı Sami-i Sadâret-Penahiye*” başlıklı makale de yine Arnavud’un 3. sayısında yayımlanmıştır. Makalede Arnavut mebuslardan Beratlı

Aziz Viryon (1859-1919)¹⁵, Tiranlı Esad (1863-1920),¹⁶ Avlonyalı İsmail Kemal, Mitroviçeli Mehmed Necip (1867-1920)¹⁷, Priştineli Hasan, Yakovalı Ali Haydar, Fraşarlı Gani, Ergirili Müfid (1876-1927)¹⁸ ve Margaliçeli Hamdi Beylerin imzaları bulunmaktadır. Makalede Türklerle aynı alfabe kullanmanın birlik sağlamayacağına dair tarihten örnekler verilmiştir (Arnavud, 27 Ocak 1910: s.1). Gazetenin 3 Şubat 1910 tarihli 4. sayısındaki “*Arnavudça Harfler Mes’alesi*” başlıklı yazarı belli olmayan makalede Arnavutça’nın Latin harfleriyle yazılmasının önünde ne dini ne de siyasi hiçbir mahsur bulunmadığından bahsedilmiştir (Arnavud, 3 Şubat 1910: s.1). 10 Şubat 1910 tarihli 5. sayıda yer bulan “*Arnavud Hurûfu - Hükûmet Bitaraf Kalıyor*” başlıklı makalede ise Hükûmetin Arnavutçanın hangi alfabe ile yazılacağı konusunda tarafsız kalınacağını kararlaştırdığından bahsedilmiştir. Makalede hükûmete tarafsız kaldığı için teşekkür edilirken, idari memurlar hükûmetin emrini yerine getirmeleri noktasında uyarılmıştır (Arnavud, 10 Şubat 1910: s.1).

17 Şubat 1910 tarihli 6. sayıda yer alan “*Tadil-i Kavanin Münasebetiyle - Leka Yahut Cibal Kânunu*” başlıklı ve E.H. imzalı makalede Arnavutluk’ta 15. yy’dan beri uygulanmakta olan Lek Dukanin, diğer adıyla Cibal Kanunu’ndan bahsedilmiştir.

Lek Dukakin Kanunu 15. yüzyılda yaşamış Lek Dukakin adlı Arnavut asilzadesi tarafından yapılmıştır. Arnavutlar arasında düzenin korunmasına önemli katkı sağlayan Lek Dukakin Kanunu, kan davasını meşru ve gerekli kılmak gibi çok katı kuralları içeren tam bir derebeylik kanunudur. Osmanlı Devleti’nde Tanzimat dönemiyle başlayan modern hukuk kuralları, Lek Dukakin’i benimseyen Kuzey Arnavutluk’ta pek geçerli olmamıştır. Özellikle Malisör ve Merditalılar gibi dağlı Arnavutlar, sıkı sıkıya

¹⁵ Aziz Paşa Viryoni, 1859’da Berat’ta doğmuştur. Arnavutluk’un köklü ailelerinden Viryonilere mensup Aziz Paşa, Osmanlı Meclis-i Mebusan’ına Berat mebusu olarak girmiştir. Arnavutluk Hükûmeti’nde Mâliye ile Tarım ve Madenler Bakanlığı görevlerini yürütmüştür.

¹⁶ Esad Paşa Toptani, 1863’te Tiran’da doğmuştur. Arnavutluk’un köklü ailelerinden Toptanilere mensup olan Esad Paşa, Meclis-i Mebusan’a Dıraç mebusu olarak girmiştir. Balkan Savaşları’nda İşkodra savunmasında Kale Komutanı Hasan Rıza Paşa’yı öldürterek İşkodra’nın Karadağ’ın eline geçmesinde rol oynamıştır (Elsie, 2003: 447).

¹⁷ Necip Draga, 1867’de Mitroviçe’de doğmuştur. Babası Mitroviçe’nin toprak sahiplerinden Ali Paşa Draga’dır. İstanbul’da Mülkiye Mektebi’ni tamamlayan Necip Draga, Sırpça, Fransızca ve Bulgarca öğrenmiş, İbrahim Temo tarafından İttihad-ı Osmani Cemiyeti’ne alınmıştır (Temo, 2013: 30). Necip Draga, Meclis-i Mebusan’a Üsküp mebusu olarak girmiştir. 1912 Arnavut isyanının önde gelen isimlerinden olan Draga, Başkan Savaşları sırasında Sırbistan tarafından hapsedilmiştir. 1914’te serbest kalan (Gawrych, 2006: 197-199) Draga, 1920’de Yugoslavya Parlemtosu’na milletvekili seçildikten kısa süre sonra vefat etmiştir.

¹⁸ 1876’da Ergiri’nin Libohova beldesinde doğan Müfid Bey, Meclis-i Mebusan’a Ergiri mebusu olarak girmiştir. Müfid Bey, Arnavutluk Hükûmeti’nde İçişleri, Adalet, Maliye ve Kültür Bakanlığı görevlerini yürütmüştür.

bağlı oldukları Lek Dukakin'i milli kanun haline getirmişlerdir (Çelik, 2014: 20 vd). 1910 yılının başlarında Hükûmetin kanun değişikliğine gideceği söylentilerinin çıkması üzerine gazetede yayınlanan "*Tadil-i Kavanin Mûnasebetiyle- Leka Yahut Cibal Kânunu*" başlıklı makalede Lek Dukakin Kanunu'nun Arnavutların yaşam tarzına uygun olduğu vurgulanmış ve kanunun resmî hale getirilmesi istenmiştir. Lek Dukakin'in örf ve âdete uygun olduğu gibi intizamın temini ile can ve mal güvenliğini esas aldığı için diğer kanunlardan farkı olmadığı vurgulanmış, "*Zaten diğer kanunların da amacı bundan ibaret değil mi?*" sorusu sorulmuştur. Bu kanunun resmi gazete de yayınlanarak meşrulaştırılması istenmiştir. Hatta İşkodra Eski Valisi Müşir Kazım Paşa'nın (1855-1936) meşrutiyetin ilanından sonra Tiran kazası ve Dıraç sancağının umumi yasasını Lek Dukakin Kanunu üzerine kurduğu hatırlatılmıştır. Bütün şiddetine rağmen dağlıların ihtiyaçlarını karşılamaya yeten bu kanunun, resmi gazetede yayınlanarak meşrulaştırılması istenmiştir (Arnavud, 18 Şubat 1910: s.2).

24 Şubat 1910 tarihli 7. sayıda yayınlanan "*Arnavud Hurûfu Mes'elesinde Gizli Noktalar*" başlıklı yazarı belli olmayan makalede Filib muhacirlerinden Ahmed Hilmi nâmında bir zâtın Arnavutçanın Arap harfleriyle yazılmasını öngören makalesine cevap verilmiştir (Arnavud, 24 Şubat 1910: s.1).

Gazetenin 8, 9 ve 10. sayılarındaki yazarı belli olmayan makalelerin Sırbistan'dan başlayarak yapılması düşünülen Tuna-Adriyatik demiryolu hattı meselesini ele aldığı görülmektedir. *Arnavud* gazetesi, Tuna-Adriyatik demiryolu hattının yapılmasının Rusya, Karadağ, İtalya ve özellikle Sırbistan'a fayda sağlayacağını öne sürmüş, Osmanlı ve Arnavut menfaatine taban tabana zıt olan bu projenin hayata geçirilmemesini istemiştir. Gazetenin 3 Mart 1910 tarihli 8. sayısında yer verdiği "*Milanoviç İstanbul'da*" başlıklı makalede Sırbistan Hâriciye Nâzırı Gospodin Milanoviç'in (1863–1912) İstanbul seyahatine çıkmasının, Osmanlı Devleti'nin Bulgarlarla yaşadığı sıkıntılardan faydalanmak isteyen Sırbistan'ın olası bir savaşta tarafsız kalmak kaydıyla Tuna-Adriyatik demiryolu projesinden menfaat elde etmek istediğine delalet olduğu iddia edilmiştir (Arnavud, 3 Mart 1910: s.1). 10 Mart 1910 tarihli 9. sayıdaki "*Milanoviç İstanbul'dan Gidiyor*" başlıklı makalede Yenipazar sancağının yüz yıl boyunca Sırlara verilmesinin Milanoviç tarafından Hâriciye Nâzırı Rıfat Paşa'ya (1862-1925) teklif edildiği yönünde garip şaiyalar döndüğü vurgulanmış ve Rıfat Paşa'dan Osmanlı siyasi haysiyetini korumak için bu teklifi resmen tekzip etmesi istenmiştir. Makalede ayrıca demiryolu hattının Manastır'dan başlatılmasının

Arnavutların hem medeni hem iktisâdi açıdan ilerlemesine neden olacağı ifade edilmiştir (Arnavud, 10 Mart 1910: s.1). 17 Mart 1910 tarihli 10. sayıda yer alan “*Slavlar ve İtalya - Tuna ve Adriyatik Hattı*” başlıklı makalede İtalyanların Balkanlar üzerindeki emellerinden bahsedildikten sonra Tuna-Adriyatik demiryolu hattı projesinin masraflarının büyük bölümünün İtalya Hükûmeti tarafından karşılanacağına vurgu yapılarak Osmanlı Hükûmeti’nden dikkatli davranması istenmiştir (Arnavud, 17 Mart 1910: s.1).

31 Mart 1910 tarihli 12. sayıda, Hükûmetin ekseriyetin arzusuna binâen mekteplerde Arnavut dilinin Arap harfleriyle okutulması yönünde karar almasını eleştiren “*Hükûmet Tarafgirlik Etmeyecekti*” başlıklı bir makale yayınlanmıştır. Ohrili İhsan Murad imzalı makalede hükûmetin kararını protesto etmek için Arnavutluk’ta düzenlenen mitingler örnek gösterilmiş ve bu konuda tarafsız kalınması istenmiştir (Arnavud, 31 Mart 1910: s.1). Ohrili İhsan Murad imzalı bir başka makale, Arnavud’un 14 Nisan 1910 tarihli 14. sayısında “*İpek Meb’usu Bedri Bey’in Nutku Münasebetiyle - Hurûfat Mes’ele*” başlığı altında yayınlanmıştır. İhsan Murad bu makalede İpek Mebusu Bedri Bey’in Arnavutça’nın Arap alfabesiyle yazılması gerektiğini savunan bir konuşması eleştirmiştir (Arnavud, 14 Nisan 1910: s.1).

15. sayıda yer alan “*İpek ve Priştine Hadisatı*” başlıklı yazarı belirtilmeyen makalede, başlamış olan 1910 Arnavut isyanının nedenlerinden bahsedilmiş ve isyanın bir ihtilal niteliği taşımadığını vurgulanmıştır (Arnavud, 22 Nisan 1910: s.1).

28 Nisan 1910 tarihli 16.sayıdaki “*Ne Olacak?*” başlıklı ve Derviş Hima imzalı makalede, Arnavutluk’ta meydana gelen üzücü karışıklığın kaynağının merkez vilâyet olduğu dile getirilmiş, bu karışıklığa ihtilal süsü vermenin aklîselime yakışmayacağını ifade edilmiştir (Arnavud, 28 Nisan 1910: s.1). Derviş Hima 5 Mayıs 1910 tarihli 17. sayıdaki “*Kehanet-i Asriye*” başlıklı makalesinde ise Arnavutluk isyanının fitilinin İstanbul’daki Arnavutlar tarafından ateşlendiğini söyleyen Bahaeddin Şakir Bey’e (1874-1922) tepki göstermiştir (Arnavud, 5 Mayıs 1910: s.1). Derviş Hima, Arnavud’un 26 Mayıs 1910 tarihli 19. sayısında yer bulan “*Kosova’da Asayiş*” başlıklı bir başka makalesinde isyan bölgesindeki durumdan bahsetmiş, gelen telgraflardan anlaşıldığı kadarıyla asayiş ve sükûnun sağlandığını, ancak havadislerin doğruluk derecesini bilmedikleri için “*Kosova’da asayiş berkemaldir.*” demenin de mümkün olmadığını ifade etmiştir (Arnavud, 26 Mayıs 1910: s.1).

Derviş Hima 4 Haziran 1910 tarihli 20. sayıda farklı bir konu üzerine yazdığı bir makaleyle karşımıza çıkmaktadır. “*Meclis-i Vükelânın Nazargâhına*” başlıklı makalede Ergirili Eczacı Besim Bey’in tutuklanma kararını eleştiren Derviş Hima, Besim Bey’in Arnavutçanın milli harflerle yazılması taraftarı olmaktan başka hiçbir günahı olmadığı iddia ederek tahliye edilmesini talep etmiştir (Arnavud, 4 Haziran 1910: s.1).

23 Haziran 1910 tarihli 22. sayıda “*Arnavudlar ve İttihad ve Terakki*” başlıklı bir makale göze çarpmaktadır. Yazarı belirtilmeyen makalede Arnavutların Osmanlı bayrağı altında yaptığı kahramanlıklardan örnekler verilmiş, meşrutiyet fikrine ilk Arnavutların destek verdiği hatırlatılmış ve hükûmetten Arnavutları anlamaları istenmiştir (Arnavud, 23 Haziran 1910: s.1).

6 Temmuz 1910 tarihli 23. sayıda yayınlanan “*Osmanlılar-Ruslar-Sırlar*” başlıklı Derviş Hima makalesinde Karadağlıları, Sırları ve Yunanlıları elinde tutan Rusya’nın “*Arnavutlar katledilmelidir.*” fikrini Osmanlıların beynine kazımak istediğinden bahsetmiştir. Rusya’nın çaldığı gayda önünde maymunlar gibi oynayan Sırların da Arnavutları ezmek için Osmanlılara imdada gelmeye hazır olduklarını belirttiklerini söylemiş, bu gülünç teklife kahkahalarla gülüneceğini ifade etmiştir (Arnavud, 6 Temmuz 1910: s.1).

Derviş Hima Arnavud’un 25 Temmuz 1910 tarihli 24. sayısında yayınlanan makalesinde yine haksız bulduğu bir tutuklama kararına tepki göstermiştir. “*Devr-i İstibdad: Fehim Bey Zavalani - Devr-i Hürriyet: Fehim Bey Zavalani*” başlıklı makalede meşrutiyetin ilanında ciddi emeği bulunan Zavalani Fehim Bey’in (1859-1935)¹⁹ yaşlı olmasına rağmen altı ay hapis cezasını almasını eleştirmiştir (Arnavud, 25 Temmuz 1910: s.1).

¹⁹ Fehim Bey Zavalani, 1859’da Arnavutluk’un Kolonya bölgesinin Zavalan köyünde doğmuştur. İstanbul’da eğitim aldıktan sonra önce Koriçe’ye sonra Manastır’a yerleşmiş ve tütün rejisinde çalışmaya başlamıştır (Clayer, 2013: 290). Burada ilk Arnavut çetesi olarak nitelendirilen Arnavut Gizli Komitesi’nin kurucuları arasına girmiş ve Arnavutluk çapında yapılması düşünülen silahlı bir ayaklanmanın hazırlığı içinde olmuştur. Fehim Bey, komitenin kuruluşunu “*Kalem ve sözlü propaganda ile hiçbir fayda ve istenen netice elde edemeyeceğimizi anlamıştık ve kamuoyunu silahlı bir ayaklanma düşüncesine alıştırmaya başlamıştık.*” şeklinde ifade etmiştir. *Bashkimi i Kombit* gazetesinin mesul müdürlüğü görevini yürüten, 14 Kasım 1908’de başkanı olduğu Manastır Başkım Kulübü’nde Manastır Kongresi’nin açılış konuşmasını yapan (Olgun, 2015, 171 vd.) Fehim Bey, Arnavutluk hareketinin önemli isimleri arasındadır.

11 Ağustos 1910 tarihli 25. sayıdaki makalenin başlığı, gazetenin birinci sütunu silik olduğu için tam okunamamaktadır. Makalenin içeriğinde Elbasan'daki Darülmuallimin'in tedrise açılmasının birinci yılı münasebetiyle öğrencilerin yaptığı kutlamalara yer verildiği ve Arnavutların lisan-ı millilerinde ilerlemeleri için Hükûmetin destek olması gerektiğine vurgu yapıldığı görülmektedir (Arnavud, 11 Ağustos 1910: s.1).

21 Ağustos 1910 tarihli 26. sayıda “*Kont Dornital ile Sadrâzamın Mülâkatı*” başlıklı makale dikkat çekmektedir. Makalede Osmanlı Devleti ile Avusturya Macaristan arasındaki yakınlaşmayı değerlendiren Derviş Hima söz konusu yakınlaşmanın Avrupa basınına ikiye böldüğünü söylemiş, Rusya, Fransa ve Sırp matbuatının ittifakı eleştirirken; Almanya, Avusturya ve Osmanlı basınının iki devletin yakınlaşmasından övgüyle bahsettiğini ifade etmiştir. Sadrazam İbrâhim Hakkı Paşa (1863-1913) ile Avusturya Macaristan Hâriciye Nâzırı Kont Dornital (1854-1912) arasında gerçekleşen görüşmenin siyasi önemine vurgu yapan Derviş Hima, Osmanlı Devleti ve Avusturya arasında yapılacak dostane bir ittifakın Balkanlar'daki Slav ve Yunan siyasetine mani olacağını ifade etmiştir (Arnavud, 21 Ağustos 1910: s.1).

26 Ağustos 1910 tarihli 27. sayıda yayınlanan ve yazarı belirtilmeyen “*Veladikalık Krallık Ohuyor*” başlıklı makalede Prenslikten Krallığa geçen Karadağ'ın yakın tarihiyle ilgili bilgi verilmiştir. Hükûmet-i ruhbanîye ile yönetilirken 60 yıl önce ruhban kisvesini üstünden atan Karadağ'ın Krallığını bugün bütün medeniyetin tasdik ettiği ifade edilmiş, Karadağ'ın Arnavutlara yaptığı zulümden bahsedilmiş ve Kral Nikola'nın (1841-1921) bütün Balkanları ele geçirme hayalinde olduğu anlatılmıştır (Arnavud, 26 Ağustos 1910: s.1).

9 Eylül 1910 tarihli 29. sayıda Avlonyalı Süreyya Bey'in “*Müdâfaa-i Hakikat*” başlıklı makalesi karşımıza çıkmaktadır. Süreyya Bey bu makalede Görice ve Elbasan'daki Arnavut okullarının Cuma günü ders yapılması ve hafta tatilinin Pazar günü olması gibi sebeplerden dolayı kapatılması kararına tepki göstermiş, öğrencilerin Pazar tatilinde bile İslam akaidi üzerine ders yaptıklarını söyleyerek mekteplerin tekrar açılmasını talep etmiştir (Arnavud, 9 Eylül 1910: s.1).

Derviş Hima, 16 Eylül 1910 tarihli 30. sayıdaki “*Matbu'atımızın Mekteblerimizin Setti*” başlık makalesinde, bütün düşüncelerini bütün mesailerini Arnavutlara silah yerine kalem verilmesi için harcadıklarını belirtmiş, kapatılan

mekteplerden ve tutuklanan gazetecilerden bahsetmiştir. Mektep kapatmakla efkâra set çekilemeyeceğini söyleyen Derviş Hima, okulların açılmasını ve tutuklanan gazetecilerin serbest bırakılmasını istemiştir (Arnavud, 16 Eylül 1910: s.1).

Derviş Hima'nın 23 Eylül 1910 tarihli 31. sayıdaki “*Dâhiliye ve Mâliye Muhterem Nâzırlarına*” başlıklı makalesinin konusu ise Arnavud gazetesinin okuyucuya ulaşmasında yaşanan sorunlardır. Bu makalede Derviş Hima gazetenin dağıtımının posta müdürlükleri tarafından engellendiğini belirtmiş ve soruna çözüm bulamayan Dâhiliye ve Mâliye Nâzırlarını eleştirmiştir (Arnavud, 23 Eylül 1910: s.1).

30 Eylül 1910 tarihli 32. sayıda “*Hakkımızı İsteriz*” başlıklı ve Leskovikli Mustafa Hilmi imzalı bir makale dikkat çekmektedir. Makalede Sultan II. Abdülhamid iktidarının Arnavutları hayvan menziline yaşatmak ve ilim ve irfandan mahrum bırakmak gibi bir gayesi olduğundan, kendi anadilinde yazılmış mektubu taşıyan bir Arnavut'un o devirde şeytanların bile kabul edemeyeceği felaketlere, eziyetlere maruz kaldığından bahsedilmiştir. Hükûmetin isyan sonrasında Arnavutlarda bulunan silahları toplama kararı alması desteklenmiş, millet için elzem olan tahsilin gördürülmesinin Kânûn-i Esâsî'nin bir gereği olduğu vurgulanarak kanunların tarafsızlıkla uygulanması istenmiştir (Arnavud, 30 Eylül 1910: s.1).

Gazetenin yayın faaliyeti, 9 Eylül 1910 tarihli 29. sayısının Arnavutça yayınlanan nüshasındaki “*Bir Garip Karar*” başlıklı makalede yer alan bazı ifadelerin gayrimüslim Osmanlı vatandaşlara zarar verdiği gerekçesiyle Divan-ı Harb-i Örfi kararıyla durdurulmuştur. Yayın yasağı 33. sayıdan sonra başlamış ve 40. sayıya kadar devam etmiş, bu süre içinde gazete *Başkım* adıyla yayınlanmıştır.

Başkım adıyla çıkarılan 38. sayıda yer alan “*Arnavudluk Âleminde*” başlıklı makalede meşrûti idareyi başa getirdiklerini iddia edenlerin en büyük vazifesinin Osmanlı unsurlarının saadetini getirecek çalışmalara başlamak olduğu vurgulanmıştır. Arnavutluk isyanlarından söz edilerek valilerin iktidarsızlığına kurban edilen Arnavutların baştanbaşa irfana, Arnavutluk'un ise bayındırlığa susadığı belirtilmiştir (Başkım, 11 Kasım 1910, s.1).

3 Aralık 1910 tarihli 40. sayıda “*Arnavud'un İfadesi*” başlıklı bir makale yayınlayan gazete, yayın yasağı boyunca vatandaşlar havadisten mahrum kalmasın diye *Başkım* adında bir gazetenin yayınlandığı belirtmiş, tekrar yayına başlayan *Arnavud*'un

lisân-ı milliyi ve Osmanlılığı daima destekleyeceğini vurgulamıştır (Arnavud, 3 Aralık 1910: s.1).

17 Aralık 1910 tarihli 41. sayıda yayınlanan “*Memurin*” başlıklı makalede idareci sınıfındaki memurların atanmasının hak ve nizama göre değil, keyif ve hebaya tabi yapılması eleştirilmiştir. Yazarı belirtilmeyen makalede, asker kökenli yöneticilerin vali, mutasarrıf ve kaymakam yapılmasının doğru olmadığı vurgulanmış, siyaset ve idare melekelerine sahip olmayan askerlerin mülki makamlara getirilmesi uygulamasının son bulması istenmiştir. 33 senelik istibdadın Arnavutları geriye götürdüğü ve medeniyetten mahrum bıraktığı hatırlatılmış, bunun ancak mülki kadrolara ehil yöneticiler atanmasıyla çözüme kavuşacağı ifade edilmiştir (Arnavud, 17 Aralık 1910: s.1).

3 Ocak 1911 tarihli 43. sayıda göze çarpan “*Kanunsuzluk*” başlıklı ve Teşnihiyeli Faik imzalı makalede Elbasan ve Görice’de Arnavutça ve Türkçe eğitim veren okulların kapatılması eleştirilmiştir (Arnavud, 3 Ocak 1911: s.1).

Derviş Hima, 7 Ocak 1911 tarihli 44. sayıda yayınlanan “*Lîsan*” başlıklı makalede dil unsurunun milletlerin yaşaması açısından öneminden bahsetmiştir. Arnavut tarihinden örnekler veren Derviş Hima, Romalılar dahil olmak üzere bir çok kavmin istilasına uğrayan Arnavutların lisânlarını unutmadıkları için ayakta kaldıklarını ifade etmiştir. Arnavutların Osmanlılara ettiği hizmetlerden örnekler veren Derviş Hima, kardeşçe yaşamanın yollarını aramak gerektiğini ifade etmiştir (Arnavud, 7 Ocak 1911: s.1).

17 Ocak 1911 tarihli 45. sayıda yayınlanan “*Arnavudlar ve Sırplar*” başlıklı makalede gazetenin Sırp milletine olan olumsuz bakışı kolayca hissedilmektedir. Arnavudların Balkanlar’daki en büyük düşmanlarının Sırplar olduğunun açıkça ifade edildiği makalede, Sırpların yalnız Arnavutlara değil etrafındaki diğer milletlere düşman oldukları vurgulanmıştır (Arnavud, 17 Ocak 1911: s.1).

26 Ocak 1911 tarihli 46. sayıdaki “*Arnavutluk’ta Sefalet*” başlıklı makalede 1910 Arnavut isyanına karşı yapılan askeri harekât sırasında evleri yıkılan Arnavutların perişanlık içinde olduklarına dikkat çeken Derviş Hima, hükûmetten bu konuda yardım istemiştir (Arnavud, 26 Ocak 1911: s.1).

4 Şubat 1911 tarihli 47. sayıdaki “*Postalarımızdaki İntizamsızlık*” başlıklı makalenin yazarı yine Derviş Hima, konusu ise Arnavud gazetesinin dağıtımının Arnavutluk’taki posta müdürlükleri tarafından engellenmesidir. Derviş Hima, Hükûmet tarafından bu durumun bilinmesine rağmen herhangi bir sonuç alınamamasından yakınmış, Mâliye ve Dâhiliye Nâzırlarının sorumluluklarını yerine getirmediklerini ifade etmiştir (Arnavud, 4 Şubat 1911: s.1).

11 Şubat 1911 tarihli 48. sayıda yer alan “*Yeni Keşif Edilmiş Bir Felsefe*” başlıklı makalede Arnavutça’nın Arap harfleriyle yazılması taraftarları eleştirilmiştir. Kardeşiniz Hasan²⁰ imzasıyla yazılan makalede Arap harflerini terk etmenin İslam dinini terk etmek anlamına gelmediği ifade edilmiş ve Arap harfleriyle eğitimin zorluğuna dikkat çekilmiştir (Arnavud, 11 Şubat 1911: s.1).

4 Mart 1911 tarihli 51. sayıda yer alan “*Hükûmetin Müsamahası - Propagandaların Tezayüdü!*” başlıklı ve Kanina’lı Gani Tafil imzalı makalede Avlonya’da mektepleri kapatılan Arnavut çocukların üzüntülerinden örnekler verilmiş ve hükûmetin bu yanlıştan vazgeçmesi istenmiştir (Arnavud, Mart 1911: s.2).

Divan-ı Harb-i Örfi kararıyla 53. ve 59. sayılar arasında kapatılma cezası alan gazete, 60. sayıyla birlikte tekrar yayın hayatına dönmüştür. Gazetenin, 60 ile 64. sayıları arasında yayınladığı makalelerin, kapalı olduğu dönemde patlak veren Malisörler isyanını değerlendirmek üzere kaleme alındığı görülmektedir.

Gazetenin Malisörler isyanı hakkında yayınladığı ilk makale 15 Haziran 1911 tarihli 60. sayıda yer alan “*Arnavudluk Meselesi*” başlıklı makaledir. Derviş Hima’nın yazdığı bu makalede Malisörler isyanı nedeniyle tüm Arnavutları suçlayan Osmanlı basını eleştirilmiş, Arnavutlara yapıldığı düşünülen haksızlıklardan bahsedilmiştir (Arnavud, 15 Haziran 1911: s.1). 21 Haziran 1911 tarihli 61. sayıda yayınlanan “*Arnavudlar ve Türkler*” başlıklı makalede Derviş Hima Abdülhamid devri gibi bir devr-i istibdatta bile bugün Arnavutlara karşı sergilenen tutumun olmadığını, bir Türk memnun edilirken bir Arnavut’a da aynı muamelenin yapıldığını ifade etmiştir. Aynı sayıda Avlonyalı Süreyya Bey’in “*Arnavudluk’ta Zât-ı Şâhâne*” başlıklı makalesi yayınlanmıştır. Süreyya Bey bu makalede İşkodra’nın dağlık kısmında devam eden isyanın hamiyet sahibi olan herkesi üzdüğünü ve Arnavutların yabancıların

²⁰ Priştine Mebusu Hasan Bey olması kuvvetle muhtemeldir.

yönlendirmesi sonucunda değil, memurların yaptığı ezadan dolayı isyan ettiklerini ifade etmiştir (Arnavud, 21 Haziran 1911: s.1). Derviş Hima, 29 Haziran 1911 tarihli 62. sayıda yer alan “*Arnavudluk’ta Mes’ele-i Kıyam*” başlıklı makalesinde Osmanlı Sefiri Sadreddin Bey’in Podgoriçe’ye kadar gelerek isyancı Malisörlerle görüşüp genel affın getireceği kolaylıklardan bahsetmesini, Hükûmetin durumun ehemmiyetini anlaması şeklinde yorumlamıştır. 6 Temmuz 1911 tarihli 63. sayıda “*Malisörler İsyânı Münâsebetiyle*” başlıklı bir makale kaleme alan Avlonyalı Süreyya Bey hükûmet tarafından istekleri göz ardı edilen Malisörler’in dört asırdan beri can düşmanları olan Karadağlıların eline bırakıldıklarını ifade etmiş, isyanın kesin olarak bastırılması için Malisörler için vaat edilen imtiyazların Arnavutluk’un tamamını kapsamaması gerektiğini vurgulamıştır (Arnavud, 29 Haziran 1911: s.1).

13 Temmuz 1911 tarihli 64. sayıda yer alan “*Perdenin Bir Kenarını Kaldırmak İcab Etti*” başlıklı ve Derviş Hima imzalı makalede II. Meşrutiyet’in ilanından beri Arnavutluk’taki namuslu halkın rahat yüzü görmediğini vurgulanmış, ülkeyi yönetenlerin askerle halk arasına mümkün olduğu kadar nefret sokup birini diğerine öldürtmekle menfaatlerini temin etmek istediklerini belirtilmiştir (Arnavud, 13 Temmuz 1911: s.1). Bu makale nedeniyle gazetenin yayını üçüncü kez tatil edilmiştir. Dört aylık yayın durdurma cezası alan gazetenin tekrar faaliyete geçmesi bir yıldan fazla sürmüştür.

5 Ekim 1912 tarihli 72. sayıyla birlikte tekrar yayınlanmaya başlayan gazete “*Arnavud’un İfadesi*” başlıklı bir makale kaleme alan Derviş Hima gazetenin yayından uzak kalmasından da sorumlu tuttuğu İttihad ve Terakki Hükûmetini sert bir dille eleştirmiştir (Arnavud, 5 Ekim 1912: s.1). 18 Ekim 1912 tarihli 73. sayıda yer alan “*Harp ve Arnavutluk*” başlıklı yazarı belli olmayan makalede savaş hakkında bilgi verilmiş ve Arnavutların Osmanlı’ya sadâkat ve samimiyetle bağlı bulunduklarını vurgulamıştır (Arnavud, 18 Ekim 1912: s.1). 25 Ekim 1912 tarihli 74. sayıda yine Derviş Hima’nın “*Kehvare-i Vatan Tehlikede*” başlıklı bir makale kaleme aldığı ve Balkan Savaşı’nın sorumluluğunu Arnavutluk’un Rumeli siyasetindeki önemini anlamayan İttihatçı ve Terakki Hükûmeti’ne yüklediği görülmektedir (Arnavud, 25 Ekim 1912: s.1)

2.6. Gazeteye Göre Alfabe ve Arnavutça Eğitim Meselesi

Meşrutiyet'in yeniden ilanıyla birlikte Arnavutça'nın yazımına izin verilmiş, İstanbul, Selanik, Manastır, Görice, Yanya, Elbasan, İşkodra gibi yerlerde Arnavutça gazete ve mecmualar yayınlanmaya başlamıştır. Meşrutiyet'in ilanının üzerinden bir yıl bile geçmeden 66 Arnavut kültür derneği, 50 edebiyat topluluğu, 34 gündüz ve 24 gece okulu, 11 gazete ve 3 musiki cemiyeti kurulmuştur ancak okullarda Arnavutça eğitim vermeden ve tek bir alfabe kullanılmadan tam anlamıyla ilerlemek mümkün gözükmemektedir. Çünkü Arnavutlar arasında farklı alfabeler kullanılmaktadır ve okullarda hangi alfabenin kullanılacağı henüz karara bağlanmamıştır. Bu belirsizliğin giderilip ortak bir alfabe kullanılmasına karar verilmesi için Midhat Fraşeri (1880-1949)²¹ önderliğindeki bazı Arnavut aydınların girişimleri ve *Manastır Başkim Kulübü*'nün²² organizasyonu ile 14-22 Kasım 1908 tarihleri arasında Manastır'da bir kongre düzenlenmiştir. Kongrede Latin alfabesi ve İstanbul alfabesinin kullanılması kararı alınmıştır. Latin alfabesinin kullanılmasına Arnavutların ulus bilincini geliştireceği endişesiyle sıcak bakmayan İttihad ve Terakki Cemiyeti Arnavutça'nın Arap alfabesiyle yazılmasına yönelik dinsel propagandaya başvurmuştur. Cemiyet, muhafazakâr Arnavutları destekleyerek Arnavutların Arap alfabesi ve Osmanlıcılık-İslamcılık çizgisinde kalmalarını sağlamaya çalışınca (Birecikli, 2010: 171) Latin alfabesi karşıtı Müslüman Arnavutlar tarafından sırasıyla *Arnavut Lisânını Osmanlı Hurufuyla Tahrir ve Talim Cemiyeti*, *Hurûf-u Arabiye* ve *İttihad-ı Osmani Arnavud Maarif Mahfili* cemiyetleri kurulmuştur. 23-28 Temmuz 1909 tarihleri arasında yine eğitim ve alfabe konularını tartışmak üzere toplanan Debre Kongresi'nde Arnavutçanın Latin veya Arap alfabesiyle yazılacağına halkın tercihinin bırakılması gerektiği kararlaştırılmıştır. 2 Eylül 1909'da Arnavut milli meselelerini konuşmak üzere Elbasan Kongresi toplanmıştır. Kongrede Arnavut okullarını bir çatı altında toplamak için

²¹ 1880'de Yanya'da dünyaya gelen Midhat Fraşeri, Arnavutçuluk fikrinin önemli isimlerinden Abdül Fraşeri'nin oğlu, meşhur Şemseddin Sami'nin yeğenidir. Babasından tarih ve coğrafya, amcası Şemseddin Sami'den şiir ve gramer dersleri almıştır. Dahiliye Nezâreti'nde ve Selanik Vilayeti'nde bir müddet görev yapmıştır. Arnavutluk'un sorunlarının çözülmesinde dış müdahaleye ve silahlı direnişe karşı çıkan bir fikir savunmuştur. Manastır Kongresi'ne başkanlık eden, Arnavutluk hakkında çok sayıda eser veren Midhat Fraşeri, diğer aile büyükleri gibi Arnavutçuluk fikrinin öncü isimlerinden birisi haline gelmiştir.

²² Başkim, genel itibarıyla birlik anlamına gelmektedir. Meşrutiyet'in ilanından sonra İstanbul, Görice, Manastır ve diğer Arnavut şehirlerinde Başkim kulüpleri kurulmuştur. Bkz. (Olgun, 2015: 182)

Görice’de Türkçe karşılığı ilerleme anlamına gelen *Perparim*²³ adında bir cemiyet kurulması konusunda uzlaşmıştır. Kongrede ayrıca Latin alfabesinin Arnavutça için Arap ve Grek karakterlerinden daha uygun olduğu ve Arnavutçanın ünlü ve ünsüzlerini diğer alfabelere kıyasla daha iyi karşıladığı, bundan dolayı da öğreniminin kolay olduğu görüşü kabul edilerek Arnavutluk’taki tüm özel ve devlet okullarında Arnavut dilinin Latin alfabesiyle yazılması konusunda propaganda yapılması kararlaştırılmıştır. (Karakoç ve Yavaş, 2018: 680 vd).

Elbasan Kongresinin toplanmasından birkaç ay sonra yayınlanmaya başlayan *Arnavud* gazetesinin Arnavutça’nın hangi alfabeyle yazılacağı meselesinin üzerinde önemle durduğu görülmektedir. Gazete Arnavutçanın Latin harfleriyle yazılması, eğitim dili ve resmî dil haline getirilmesi gibi konular sıklıkla işlenmiştir.

20 Ocak 1910 tarihli 2. sayıda yayınlanan “*Arnavud Hurûfatı*” başlıklı makalede, Arnavut olmayanların bu meseleye karışmaya yetkileri olmadığından ve meselenin ilmî boyuttan siyasi boyuta geçtiğinden bahsedilmiştir. Türklerle Arnavutlar arasında ayrı gayrılık olamayacağına ve bu iki kavmin yüzyıllardır Türk mü Arnavut mu olduğunu bile anlamadan kardeşçe yaşadığına vurgu yapıldıktan sonra memleketin her tarafında Arapça, Ermenice, Rumca tedrisat icrâ edildiği ve mektepler açıldığı hatırlatılmıştır.

Osmanlı sınırları içinde yaşayan milletler arasında birliğin sağlanması için Osmanlı ve merkezîyetçi politika izleyen İttihatçı yönetim, Arnavut dilinin yazımında Latin harflerinin kullanılmasının Arnavutları Osmanlı’dan ayıracağından endişe etmektedir. Osmanlıcılık taraftarları da Arap yerine Osmanlı harfleri ifadesini kullanarak Arnavut lisânının Osmanlı harfleriyle yazılması gerektiğini savunmuşlardır.

“*Arnavud Hurûfatı*” başlıklı makalenin devamında, Türkçe yayın yapan bir gazetede çıkan habere atıfta bulunularak, Arnavutçanın Latin harfleriyle yazılmasının bir ayrılığa sebebiyet vereceğini düşünenlere şöyle cevap verilmiştir:

(...) Dünkü Türkçe gazetelerden birinin dediği vech ile Arnavudların kendilerini elyevm Rumeli kıtasında bulunan Türklerden velevki elifbâ ile olsun ayırmaları kendileri için bir azim tehlike ise bırakalım bu tehlikeyi onlar takdir etsinler.

²³ Perparim Cemiyeti, Romanya, İtalya ve Avusturya’da merkez ve şubeleri bulunan Arnavutlara ait iptidai mekteplerde İslam, Ortodoks ve Rum çocuklarının bir arada eğitim görmesini amaçlayan ve bir takım siyasî programlara ve hususi emellere sahip olan bir cemiyettir. Bkz. (Olgun, 2015: 182)

Çünkü ciddi bir tehlike varsa elbette bunu anlayacak kadar akıl ve zekâları vardır. Yine bu Türkçe gazete Arnavudçanın Latin hurûfuyla yazılmasının Türkler tarafından bir ayrılığa dalalet gibi telakki olunacağını Türkler yahut Osmanlıların fevkalâde müte'essir olacaklarını yazıyorsa da biz bu fikirde değiliz. Çünkü Arnavudlarla bizi birleştiren şey yazı yazmak için kullandığımız şu eğri büğrü çizgiler değildir. Eğer Arnavudlar lisanlarını unutmuş olup da öteden beri Türkçeye alışmış olsa idiler şimdi Arnavudçayı ihyaya çalışsa idiler o zaman bunda bir ayrılık maksadı olduğuna hüküm edebilirdik. Fakat lisan mevcut olduktan sonra onu yazmak için lisanın tabiyat-ı husûsiyesine göre en müsait olan hurûfun kabulü hiçbir zaman ayrılık istemek değildir (Arnavud, 20 Ocak 1910: s.1).

Yazıda ayrıca Arap harflerinin Türklük ve Müslümanlıkla doğrudan ilgili olmadığı söylenmiş, Türklerin öteden beri başka alfabeler kullandıkları, şimdi ki harflerin sonradan kabul edildiği vurgulanmıştır. Gazeteye göre ortada bir ayrılık olacaksa şu şekilde olacaktır: Ermeni ve Rum vatandaşlar kolayca okuma yazma öğrenecekler, Arnavutlar bu Arnavut lisânına uygun olmayan harfler yüzünden cahil kalacaklardır. İşte ayrılık bu cihette kendisini gösterecektir (Arnavud, 20 Ocak 1910: s.2).

İpek Mebusu Bedri Bey 11 Ocak 1910 tarihli *Yeni Tanin* gazetesinde yayınlanan makalesinde Arnavutların kullandıkları Arap harfleri sayesinde devlet yönetiminde üst düzey makamlara geldiklerini ve bunun terk edilmesi halinde Katolikliğin hızla yayılacağını söyleyerek çocukların ergenlik çağına kadar Latin harfleriyle zehirlenmemesini istemiştir. *Arnavud*, 20 Ocak 1910 tarihli 2. sayısında Preveze ahâlisi adına Preveze Müftüsü Şeyh Sabri'nin İpek Mebusu Bedri Bey'in makalesinin eleştiren ve onu bilmediğini işlere karışmamasını isteyen telgrafını yayınlamış, telgrafa cevaben muhterem Preveze ahâlisine teşekkür ettikten sonra "*Bedri Bey'in ehemmiyetsiz laklakiyâtına cevaben bunca telgraf parası sarf etmek gûnahtır.*" demiştir. (Arnavut, 20 Ocak 1911: s.2)

19 Ocak 1910 tarihli *Tanin* gazetesinin haberine göre on üç Arnavut Mebus, Kosova, İşkodra ve Manastır ahâlisi adına Sadâret Makamına sundukları arizada Firzovik Toplantısı ve Debre Kongresinde Arnavut dilinin yazımında Latin harflerinin kesinlikle reddedildiğini bildirmişlerdir (Olgun, 2015: 197). *Arnavud*'un 27 Ocak 1910 tarihli 3. sayısında bu mebusların şiddetle eleştirildiği görülmektedir. Derviş Hima "*Firzovik İctimai, Debre Kongresi ve Vukufszus Meb'uslar*" başlıklı makalesinde

mebusların verdiği arizadan “*şaşkınlık veren tasarı*” olarak bahsetmiştir (Arnavud, 27 Ocak 1910: s.1). Aynı sayıda on üç mebusun Sadâret’e sunduğu arizaya cevaben, Arnavut mebuslardan Beratlı Aziz Viryon, Tiranlı Esad, Avlonyalı İsmail Kemal, Mitroviçeli Mehmed Necip, Priştineli Hasan, Yakovalı Ali Haydar, Fraşarlı Gani, Ergirili Müfid ve Margaliçeli Hamdi imzalı bir makale yayınlanmıştır. Mebuslar, Arnavutlar adına nasıl bir ruh haliyle kaleme alınıp Sadâret Makamı’na sunulduğunu bilemedikleri ariza nedeniyle bu açıklamayı yapmaya mecbur kaldıklarını belirttikten sonra, Türklerle aynı alfabeyi kullanmanın birlik sağlamayacağına dair tarihten örnekler vermişlerdir. İslam adına Frenklerle mücadele eden Selahaddin Eyyubi’nin İslam devletlerinin hiç birisinden yardım görmediği gibi Abbasi Halifesi’nin himayesine mazhar olmak için tarz-ı kitabetten istifade edemediğini söyleyen mebuslar, yine Uzun Hasan’ın Fatih Sultan Mehmet ile aynı ırk, din ve aynı lisânda olmasının onunla büyük muharebeler etmesine Osmanlı’nın mahvını arzulamasına mani olmadığını ifade etmişlerdir. “*Alfabe ile dinin alakalı olmadığını arz etmeye gerek görmüyoruz*” diyen mebuslar, Firzovik’teki toplantıda Arnavut lisânının Latin harfleriyle yazılması meselesinin gündeme gelmediğini, Debre Kongresi’nde ise Arnavut mekteplerinin kurulması meselesinin konuşulduğunu ancak harf seçiminin ihtiyara bırakıldığını belirtmişlerdir (Arnavud, 27 Ocak 1910: s.2). Bu mebuslara gazetenin 3 Şubat 1910 tarihli 4. sayısında Arnavutçanın Arap harfleriyle yazılmasının Arnavut lisânına ve bu lisânın telaffuzuna uygun olmadığını ispat ettikleri için “*On üçü ayrı tutulmak üzere Kosova, Manastır, İşkodra ve Yanya Mebuslarına*” başlığı altında teşekkür edilmiştir. Aynı sayıda Dar’ülfünûn’un Arnavut talebeleri tarafından kaleme alınan bir beyanname yayınlanmıştır. Beyannâmede Arnavutların millî harfleriyle terakkilerinde hiçbir siyasi ve dini tehlike olmadığı, esas tehlikenin cehaleti muhafazada olduğu söylenmiş ve Hükûmetin tarafsız kalması istenmiştir. Mekteb-i Mülkiye, Mekteb-i Hukuk, Tıp Fakültesi, Ziraat Mektebi, Baytar Mektebi, Hendese-i Mülkiye ve Mekteb-i Sultani’de okuyan öğrencilerin isimleri de yayınlanarak neşredilen bir beyannâmede öğrenciler; bir taraftan Arnavut olmaları, diğer taraftan milletin mukadder kurumlarında görev almaya talip öğrenciler olmaları hasebiyle meseleyi ayrıntısıyla takip ettiklerini söylemişlerdir. Otuz kırk seneden beri tertip olunan milli harf meselesinde öne atılan dini ve siyasi engellerin mahiyetini tetkik ettiklerini, yalnız kendi fikir ve yoldaşlarının değil en ünlü âlimlerin fikir ve düşüncelerine de müracaat ettiklerini söyleyen öğrenciler, “*Lîsanımızın huruf-ı hâzırasıyla tahririnde ne dinî ne siyasî hiçbir mahzur vârid değildir. Bilakis gözümüzün*

önünde dikilip duran seyl-i muhâtarattan vatanımızı kurtarmak için çâre-i yegâne bundan ibarettir.” demişlerdir (Arnavud, 3 Şubat 1910: s.2).

Arnavud’un 10 Şubat 1910 tarihli 5. sayısında yer alan “*Hükûmet Bi-taraf Kalıyor*” başlıklı makalede Arnavutçanın hangi harflerle yazılacağı mes’elesinde hükûmet-i merkeziye sûret-i kat’iyede bi-taraf kalarak bunun hallini Arnavut erbab-ı vukufuna terk etmeye 3 Şubat’ta karar vermiş ve bu bâbda Maarif Nazareti’nde Selanik, Kosova, Manastır, Yanya, İşkodra vilâyetlerine şu telgrafnâme çekilmiştir denilerek Hükûmetin çektiği telgrafnâmeye yer verilmiştir. Buna göre valilikler Arnavutçanın hangi alfabe ile yazılacağı konusunda tarafsız kalacaklar ve bu husus çoğunluğun isteğine göre belirlenecektir. Makalede hükûmete tarafsız kaldığından dolayı teşekkür edildikten sonra; Arnavutluk valilerine, mutasarrıflarına, kaymakamlarına, müdürlerine ve hatta en küçük memurlarına kadar tüm görevlilerine bu kati emirlere uymadıkları takdirde kanun önünde mesul kalacaklarının ve memuriyetten men edileceklerinin bildirilmesi istenmiş ve “*Çünkü Arnavudluk’ta nice memurlar biliriz ki kahvelerde, kulüplerde, sokaklarda, içtimailerinde lisanımızın aleyhinde idare-i kelam edip duruyorlar.*” diyerek bu isteğin gerekçesi açıklanmıştır. Gazeteye gelen bazı telgraflar da, memurların tarafsız kalmadıklarını göstermektedir. Üsküp’ten Arnavutça tedrisatın tatil edildiği, Manastır’dan İshakiye Cami’inde Arnavut harfleri aleyhinde nutuklar irad edildiği, Tiran’da Müftü Efendi’nin Arnavutça’nın Arap harfleriyle yazılmasından dolayı ahâlinin memnuniyet ve muvaffakiyetini bildiren bir telgraf kaleme aldığı ve esasen ahâlinin memnuniyeti gibi bir durumun olmadığı yönündeki telgraflar gazetenin aynı sayısında yayınlanmıştır (Arnavud, 10 Şubat 1910: s.2). Bu arada Hükûmet ekseriyetin arzusuna binâen mekteplerde Arnavut dilinin Arap harfleriyle okutulması yönünde karar almıştır. Akabinde Manastır Maârif Müdürünün emriyle Arnavut alfabesinin kullanılmasının yasaklanmış, bu durum öğrenciler tarafından tepkiyle karşılanmıştır (Olgun, 2015: 204). Elbasan’dan Arnavud gazetesine gönderilen bir telgrafta “*Arnavutça lisân-ı milliyemiz, birçok seneden beri hurûfat-ı mahsusa ile tedris olunmakta iken bu günlerde Manastır Maarif Müdürü’nün emriyle hurûf-ı milliyemiz men edilmiştir.*” denilmiş ve hurûfat meselesinin ihtiyara bırakılması istenmiştir (Arnavud, 3 Mart 1910: s.2). Arnavutluk genelinde hükûmetin kararını protesto eden mitingler düzenlenmiş, özellikle Elbasan’da yapılan miting Arnavud gazetesi sütunlarında yer bulmuştur (Arnavud, 31 Mart 1910: s.2). Diğer taraftan, Arapça harfleri isteyen yöneticiler olduğu kadar Latin harfi taraftarı yöneticilerinde olduğu

görülmektedir. Sadâret Makamı'na gönderilen bir şikâyetnâmede Elbasan Kaymakamı'nın da Latin alfabesi taraftarı olduğu ve bu noktada halk temsilcilerine hakaret ederek çok yoğun baskı yaptığı belirtilmiştir. Yanya'nın Koniçe Kazası Kaymakamı Yusuf Abbas Bey Arnavutluk düşüncesine hizmet etmiş, Mevlid-i Şerif'i Latin harfleriyle Arnavutça okumuş, Latin harfleriyle eğitim yapılması yönünde faaliyet göstermiştir. Manastır Arnavut Kulübü Merkez-i Umumi Reis-i Sânisî ve Manastır Sıhhiye Müfettişi Abdurrahman Bey'de halka Arnavut alfabesi lehinde telkinatta bulunmuştur (Olgun, 2015: 201-202). Arnavut dilinin Latin alfabesiyle yazılması gerektiğini savunan *Arnavud* gazetesinin, bu gibi gelişmelere yer vermediği görülmektedir. Arnavutlar, harf tartışmaları doğrultusunda Meşihat Makamı'nın da görüşünü sormuşlardır. Meşihat Makamı, Arnavut lisânının Latin harfleriyle yazılmasının şeriata uygun olup olmadığına dâir fetva isteğine 5 Nisan 1910'da vermiş; öğrenilmesi çok kolay olan Arap alfabesini çocukların da çok kısa sürede öğrenebildiklerini belirttikten sonra, eğitimin yaygınlaşmamasının Arap alfabesinin zorluğundan değil şehirlerdeki mekteplerin düzensizliğinden, köylerde mektep yokluğundan ve muallimlerin dikkatsizliğinden kaynaklandığını belirtmiştir. Fetvada Arap alfabesinin Arnavutçanın ses düzenine uygun olmadığını iddiasına karşı çıkılmış, Arap alfabesine eklenen bir takım hareketlerle bu sorunun çözüldüğü ve okullarda bu şekilde eğitim yapıldığı belirtilmiştir. Arap alfabesinin tahsilinin dînen zorunlu olduğu için, Latin harflerinin kullanılması durumunda çocukların hem Arap hem de Latin harflerini öğrenmek zorunda kalacakları, bunda kolaylık değil zorluk getireceği söylenmiş, Latin harflerinin kabulünün şeriata uygun olmadığı yönünde görüş belirtilmiştir (Olgun, 2015: 210-211).

İpek Mebusu Bedri Bey'in Arnavutça'nın Arap alfabesiyle yazılması gerektiğini savunan bir konuşması 10 Nisan 1910 tarihli *İkdam* gazetesinde yayınlanınca buna cevap olarak *Arnavud*'un 14 Nisan 1910 tarihli 14. sayısında "*İpek Meb'usu Bedri Bey'in Nutku Münasebetiyle - Hurûfat Mes'elesi*" başlığı altında bir makale yayınlanmıştır (Arnavud, 14 Nisan 1910: s.2). Ohrili İhsan Murad imzalı makalede dört - beş sene tahsil görenlerden bile Arabî ibareyi düz kıraat edebilenlerin pek az olduğu söylenerek Arap harflerinin öğrenilmesinin zor olduğuna dikkat çekilmiş, Arnavutçanın Arap alfabesiyle ses uyumsuzluğunun hareketlerle çözüldüğü görüşü acaba hiç bir vechile kitabet ve münasebeti olmayan Arnavud lîsanı bu hurûfla nasıl yazılıyor? Şimdi zât-ı fasaneleri Arnavud lîsanını Arabların bile kullanmadığı harekeyle mi

yazılmasını tezviç ediyorlar. Yoksa yeni içat olunan işkal ile bu ihtiyacı telafi eylemeyi düşünüyorlar cümleleriyle eleştirilmiştir (Arnavud, 14 Nisan 1910: s.1). 11 Şubat 1911 tarihli 48. sayıda yer alan “*Yeni Keşif Edilmiş Bir Felsefe*” başlıklı makalede Arnavutça’nın Arap harfleriyle yazılması taraftarları eleştirilmiştir. Kardeşiniz Hasan imzasıyla yazılan makalede “*Arap harfleri daha doğrusu Kuran-ı Azimüşan harfleri var iken Latin harfleriyle arz etmek Müslümanlar için fakirlik göstergesidir*” diyenler eleştirilmiş, “*bir Müslüman, Müslüman gibi davrandıkça bilhassa merkez hilafete bağlı bulunduğca neden dinini, Osmanlılığı öğrenmek için Arabça harflerle eğitime katlansın*” denilmiştir. Makalede, “*kırk yaşını geçmiş bir adam gösteriniz ki altı ay zarfında Arap harfleriyle mektup yazacak kadar bir bilgiye sahip olsun. Hal bu ki milli harfler ile iki hafta içinde mektup yazacak yüzlerce çoban gösterebiliriz*” denilerek Arap harfleriyle eğitimin zorluğuna dikkat çekilmiştir (Arnavud, 11 Şubat 1911: s. 1).

2.7. Gazeteye Göre Arnavut Mekteplerinin Kapatılması Meselesi

Gazetenin Arnavut mekteplerinin kapatılması meselesini sık sık gündeme getirdiği, haber ve makaleleriyle kapalı bulunan mekteplerin açılması yönünde yayın yaptığı görülmektedir.

Perparim Cemiyeti tarafından Görice ve Elbasan’da açılan Arnavut okulları, öğrencilerinin Müslüman olmasına rağmen Cuma günleri ders yapılması ve hafta tatilinin Pazar günü olması gibi gerekçelerden dolayı 1910 yılının Ağustos ayında kapatılmıştır.

Arnavud, 9 Eylül 1910 tarihli 29. sayısında Avlonyalı Süreyya Bey’in bu karara olan tepkisine yer vermiştir. Sözlerine Görice’de ve Elbasan’da açılmış ve yüzlerce şayân-ı vatanın darul feyz-i irfanı olmuş olan Arnavud mekteplerinin dinen ve siyaseten mahzurdan gayrı salim olmalarından dolayı sed olunduklarını kemal-i teessüfle haber aldığımız gibi bir hakikat ceride’i muteberesinin buna da’ir yazdığı fukaratı dâhi bir büyük hayret ve teessürle okuduk diyerek başlayan Süreyya Bey, Arnavut lisânını Arap harfleriyle yazmanın mümkün olmadığından bahsettikten sonra öğrencilerin tatil olduğu iddia edilen Pazar günlerinde bile Kuran-ı Kerim ve İslam akaidi üzerinde tahsil gördüklerini söylemiş ve bu fahiş hatanın düzeltilmesi için emir verileceğini ümid ettiklerini belirtmiştir (Arnavud, 9 Eylül 1910: s.1).

Mekteplerin kapatılması üzerine Derviş Hima Dâhiliye Nâzırı Talat Paşa (1874-1921) ile görüşmüş, Arnavutluk üzerine fikir alışverişinde bulunmuştur. Derviş Hima Arnavutluk'un kalbini kazanmanın Rumeli kıtasında Osmanlı Devleti'nin siyasi mevcûdiyetini güçlü kılmak anlamına geleceğini söylemiştir. Talat Paşa meşrutiyetin kazanılmasında hizmeti bulunan Arnavutları sevdiğini ifade etmiş ve Manastır Vilâyetine mekteplerin açılmasını emreden bir talimat göndermiştir.

Arnavud'un 17 Aralık 1910 tarihli 41. sayısında Dâhiliye Nâzırı Talat Bey'e açık mektup yayınlayan Derviş Hima'nın mekteplerin verilen talimata rağmen açılmadığından yakındığı görülmektedir. Manastır Maarif Müdüriyeti'nin çekilen telgrafta belirtilen mekteplerin açılması yönündeki emri uygulamadığını vurgulayan Derviş Hima, Görice Mutasarrıfı'nın da aynı şekilde emri uygulamadığı gibi ulema sınıfını bunalttığını ve asayişini temine memur edilen bu zatın sağa sola ajanlar göndererek Arnavutluk'u tekrar karıştırmak istediğini ifade etmiştir. Meşrutiyet-i Osmanî adına verilen emirlere itaat etmeyen mutasarrıfın görevden alınmasını talep etmiş, *"bizi asınız, kesiniz fakat mekteplerimizi kapatmayınız"* diyerek kapalı bulunan çok sayıda mektebin açılması talebini tekrarlamıştır. Emin olunuz ki bütün milletimiz, bütün efendilerimiz, ağalarımız, tüccarımız, köylümüz, sizin en fedâkar kişileriniz olup en büyük savaşlarda bile en ileri gidecek öncüleriniz olur diyen Derviş Hima, Arnavutların beklentisinin memurların Karun tarzındaki siyasetinin son bulması ve adalet olduğunu ifade etmiştir (Arnavud, 17 Aralık 1910: s.2).

3 Ocak 1911 tarihli 43. sayıda yine Elbasan ve Görice'de ki mekteplerin kapatılmasının şiddetle eleştirildiği görülmektedir. *"Kanunsuzluk"* başlığı altında yayınlanan Teşnihiyeli Faik imzalı makalede Arnavut mekteplerinin programının din olmayıp ilim olduğu belirtilmiş ve farz edelim ki, bir mektep açıldı, programı da dindir. Acaba hükûmet herkesi o mektebe gitmekten men edebilir mi? Men ederse hürriyet-i vicdaniye yok demek olur ki o zaman Kânûn-i Esâsî'nin hürriyet-i vicdaniyeyi temin eden mahfuzasını yırtmak icab eder denilerek okulların kapatılmasının kanunsuzluk olduğu ifade edilmiştir. Osmanlı mülkünün birçok yerinde olduğu gibi Görice'de iki tane Amerikan Ruhban Okulu bulunduğu ve bu okullarda Arnavutça ile birlikte İngilizce eğitim verildiği, İstanbul'da ve birçok yerlerde aynı programı takip eden okulların olduğu ve bu okullar eğitime devam ederken Görice'deki okulun güya kanunsuzluk nedeniyle kapatıldığı belirtilmiş ve *"Görice'de kânun başka İstanbul'da başka mı? Bu kânunsuzluk değil de nedir?"* sorusu sorulmuştur. Okulların siyasi mahzur nedeniyle

kapatıldığı belirtildikten sonra, siyasi mahzur derken “Arnavutlar bu mekteplerde istiklal fikrini tedris ediyorlar” denilmek istendiği ancak böyle bir şeyin olmadığı, Arnavut mekteplerinde Osmanlı siyasetine müzır hiçbir şeyin olmadığı ifade edilmiştir (Arnavud, 3 Ocak 1911: s.1).

4 Mart 1911 tarihli 51. sayıda yayınlanan “Hükûmetin Müsamahası - Propagandaların Tezayüdü!” başlıklı makalede Avlonya’da mektepleri kapanan çocukların yaşadıkları üzüntüye vurgu yapılmış, henüz on yaşına bile gelmemiş bir çocuğun “Cümlemiz sokaklarda dolaşıyoruz her gün mektebin kapısına gidip ağlıyoruz. Bizim gibi masumları ağlatanları Cenab-ı Hak kahretsin” dediğinden bahsedilerek bu duruma üzülmeyecek hiçbir Osmanlı’nın olamayacağı ifade edilmiştir. Mekteplerin kapatılma sebebinin güya 16-17 yaşına gelmiş birkaç kız öğrencinin okula devam etmeleri olduğu belirtilmiş, Arnavut adetlerine vakıf herkesin Arnavut kızlarının 12 yaşını geçtikten sonra değil okul gibi kalabalık yerlere gitmek, akraba ziyaretlerine bile gidemeyeceklerini bildiği vurgulanmıştır. Arnavutluk’taki mektepler hususundaki propgandaları incelemek için gelen memurların kayda değer bir şey bulamadıkları halde vali ve kaymakamlara mekteplerin kapatılması yönünde talimat verdikleri ifade edilmiş ve bu yanıltan vazgeçilmesi istenmiştir (Arnavud, 4 Mart 1911: s.2).

Diğer taraftan gazete 1910 yılının Haziran ayında bir bağış kampanyası başlatmış, Struga ve Priştine’de Türkçe ve Arnavutça eğitim yapacak millî mekteplerin açılması için girişimde bulunmuştur. Öğretmenlere 350 guruş maaş verileceğini belirten gazete müracaat merkezini şöyle duyurmuştur:

Hocalıkta taleb olacak zevatın Arnavud gazetesi idarehanesine müracaat etmesi beyan olunuyor. Şayed taleb olacak muallimler Arnavudluk’ta ise Görice’de Arnavud Kulübü’ne veya Elbasan’da Ahmed Efendi veya doğrudan doğruya şehir-i mezkûredeki Başkım Maarif Kulübü’ne müracaat edilebilir (Arnavud, 23 Haziran 1910: s.2).

6 Temmuz 1910 tarihli 23. sayıda kampanyaya bağış yapanlar şu şekilde belirtilmiştir:

Selanik Başkım Kulübü Reisi Kenan Beyefendi 540 guruş, İlyas Bey Veryoni 108 guruş, Kahraman Bey Çakrani 95 guruş, Abdülbaki Efendi Kinokastro 20 guruş, Müfid Beyefendi 108 guruş, İsmail Kemâl Beyefendi 216 guruş, Arnavud gazetesi her ay satışından 200 guruş, Doktor Temo Bey’in Struga’da muhid-i veladeti olmak dolayısıyla 1080 guruş. (Arnavud, 6 Temmuz 1910: s.2)

Gazetenin 25 Temmuz 1910 tarihli 24. sayısında ise tahsil ve yeme içme ihtiyaçlarından kısararak kapmanyaya katılan ve her biri 5 guruş yardım yapan Dar'ülfünûn öğrencilerin isimleri şu şekilde verilmiştir:

İhsan Murad Efendi Ohri, Faik Dişinçe, Abdülma'in, İbrahim Ethem, Cafer Fraşeri, İsmail Leskovik, Süleyman Ruhi Permedi, Pirlipeli İbrahim Sazem, Ahmed Suphi, Bahri Karagözi, Kahraman Fraşeri, Behçet, Beratlî Müftüzade Hamid Remzi, Hüseyin Lebhev, Kahraman Galib Ergiri, Zühtü Ohri, Tekamül Sınıfı Muhammed Efendi, Murteza, Süleyman Sırrı. (Arnavud, 25 Temmuz 1910: s.2)

Kampanya için bağış yapanların isimleri ve bağışladıkları miktarlar gazetenin ilerleyen sayılarında yayınlanmaya devam etmiştir.

2.8. Gazetenin Arnavutluk İsyanlarına Bakışı

2.8.1. Gazeteye Göre 1910 Arnavutluk İsyanı

Kosova Valisinin Oktruva Vergisi'ni²⁴ Üsküp'te uygulamaya koyması üzerine, verginin kaldırılmasını isteyen binden fazla Arnavut'un 18 Nisan 1910'da Priştine'de caddeleri işgal etmesiyle birlikte 1910 Arnavut İsyanı başlamıştır. Beş bin Arnavut'da Kaçanik geçidini işgal edip Üsküp-Metroviçe demiryolu hattını kapatmışlardır (Zeyrek, 2012: 310). İsa Bolatin'in (1864-1916)²⁵ önderlik ettiği isyancılar yeni konulmuş vergilerin kaldırılması, halkın elindeki silahların toplanması hakkındaki Hükûmet kararının geri alınması ve mecburi askerlik kanununun değiştirilmesi gibi isteklerde bulunmuşlardır (Maden, 2011: 156). Bazı yabancı gazeteler isyanın çıkmasında Latin harfleriyle eğitim yapan bazı okulların kapatılmasının ve Hükûmetin Latin alfabesine izin vermemesinin de etkili olduğunu savunmuşlardır. Ancak Kuzey Arnavutluk bölgesindeki halk Latin alfabesi değil aksine Arap alfabesi taraftarıdır (Olgun, 2015:

²⁴ Oktruva Vergisi, şehir ve kasabalara ticaret amacıyla getirilen her türlü eşyadan alınan vergidir. Oktruva Resmi, 20 Kasım 1914 tarihli Oktruva Kanunu'nun birinci maddesinde; "Belediyesi müstakil nüfusu beş binden fazla olan şehir ve kasabalarda tüketilen, yiyecek, içecek, yakacak, inşaat malzemeleri ve satılan hayvanlar üzerinden alınan resim" olarak belirtilmiştir. Bkz. (Süme, 2016: 501)

²⁵ İsa Bolatin, 1864 yılında Mitroviçe yakınlarındaki Bolatin köyünde doğmuştur. 1910 Arnavut isyanının liderliğini yapan Bolatin, 1912 yılında Arnavutluk'un bağımsızlık bildirisini okuyanlar arasında yer almıştır. 1914'te Arnavutluk Prensi William'ın muhafızlığını yapmış, 1916'da Podgoriçe'de çıkan bir çatışmada öldürülmüştür.

202). *Arnavud* gazetesi, 22 Nisan 1910 tarihli 15. sayısında yayınladığı “*İpek ve Priştine Hadisatı*” başlıklı makalede isyanın nedenlerini Evvelâ: Okturav mes’elesi. Saniyen: Geçen sene meclis-i meb’usanda kânûniyeti teklif olunduğu halde red olunan hayvanat tezkiresi yahud hayvanat hüviyet varakasının ihdası. Salisen: Emlak ve arazinin iştirak veya ihbar edilmesi halinde behmehal resmi mukaveleye rabtı. Rabi’an: Her yerde ihtiyarı olan kantar resminin mecburu olması. şeklinde sıralamıştır. Yaşanan olayların bir ihtilal niteliği taşımadığını savunan gazetede, meydana gelen karışıklığı ihtilal gibi göstermeye çalışanların Arnavutluk’un haritasını bile bilmeyen zavallılar olduğu vurgulanmış, bu kişilerin değil Türkiye’de memalik-i mütemedinde bile görülmesi nadir olmayan böyle bir karışıklığı ihtilal renginde gösterip Arnavut milletini ezmeye ve ezdirmeye yeltenmenin Osmanlı menfaatlerine aykırı bir hareket olduğunu anlayamadıkları ifade edilmiştir. Karışıklığın Arnavutların bağımsızlık veya muhtariyet kazanması için çıkarıldığını iddia edenlere “*Arnavudlarda fikri istiklaliyet olmuş olaydı yüzlerce kasaba, binlerce köyler iki üç yüz bin silah, iki üç yüz bin kahraman ortaya atmaları lazım gelirdi.*” şeklinde cevap verilmiş, her namuslu ve hayâ sahibi adamın olayların belli bir mıntika sınırında ve valinin uygulamaları yüzünden çıktığını bileceği ifade edilmiştir. Avusturya’nın erkân-ı harp zabitanının isyana destek verdiği yönündeki iddiaları dillendirenlerin “*kahvehane politikacıları*” diye nitelendirildiği makalede Sırp basınında çıkan ihtilal halindeki Arnavutların Sırbistan sınırına ilticaya koşarlarsa hemen hükûmete iade edileceklerine dair haberlere de tepki gösterilmiş, Arnavutların gerekirse kendi Hükûmetlerinin top ve tüfenkleri altında helak olmayı en büyük düşmanları olan Sırlara iltica etmeye tercih edecekleri belirtilmiştir. Osmanlı basınının da eleştirildiği makalede, isyanı değerlendirirken “*Arnavutluk’u yeniden fethetmek lazım*” diyen bazı muhabirlere de tepki gösterilmiştir. Arnavutluk’un zaten fethedilmiş olduğuna dikkat çekilmiş, başta Türkistan, Afganistan, İran, Turan, Dağıstan, Kırım, Çerkezistan olmak üzere fethedilecek çok yer olduğu ve Arnavutluk’un itaatkar, fedâkar, asker ve vergi veren, hükûmetin işlerinde kullandığı bir coğrafya olduğu vurgulanmış, Arnavutların milli gururuna tecavüz etmenin Osmanlılara yakışmayacağını ifade edilmiştir. Ayrıca “*Kahrolsun Arnavutlar!*” diyenlere “*Yarın Kürdistan’ın ıslahatına gidilirken de kahrolsun Kürdler, öbür gün Arabistan ihtilallerini teskin için sevkiyat icra olurken kahrolsun Araplar diye mi bağırılacaktır?*” sorusu sorulmuş ve “*Arnavudlar kahr olursa emin olunuz ki Rumeli’nde Hâkimiyet-i Osmaniye’ye nihayet verilmiş olur.*” ifadesi kullanılmıştır (Arnavud, 22 Nisan 1910: s.1) Aynı sayıda Priştine Mebusu Hasan Bey’in de isyan

hakkındaki görüşlerine yer verilmiştir. Hasan Bey, Priştine vakası hakkında herkesin konuştuğunu, gazetelerin sütunlar dolusu yazılar yazıldığını, bilhassa ajansların yalan yanlış telgraflar yayınladığını söylemiştir. Arnavut mebusların Meclis kürsüsünde dertlerini anlatmalarına meydan verilmiş olsaydı kendisinin bu makaleyi yazmasına gerek kalmayacağını belirten Hasan Bey, mebusların konuşamadıkları için meselenin özetini yapmak gereksiniminin ortaya çıktığını ifade etmiştir. Arnavutluk'ta sükûnun sağlanmış olduğunu iddia eden Hasan Bey, Priştine'nin isyan eden ve Sırbistan sınırında bulunan Lap ve Golak tarafıyla Vulçitrin'in Lap ve Şalâ köylerinde bölgesel adî isyanlar olduğunu, bünyesinde 62 köy bulunan Drence'nin ayaklanmaya katılmadığını ve Priştine'nin Drence'ye yakın tarafının sükûnette olduğunu kaydetmiştir. Hasan Bey'e göre Arnavutların yalnız yüzde bir veya ikisi isyana iştirak etmiş durumdadır. İsyanın bir cemiyet-i hafîye tarafından çıkarıldığı iddialarına da değinen Hasan Bey, *"Ben bu isnadı çıkaranların sözlerini o kadar mantıksız o derece tedkiksiz buldum ki bunun hakkında bir iki satır yazmak suretiyle yazık ettiğim şu saniyelerime bile acırım."* demiştir. Hasan Bey, Arnavutların Avusturya'nın teşvikleri sonucunda ayaklandıkları iddiasına da şöyle cevap vermiştir:

Bir de Arnavutlar Avusturya'nın teşvik ve teşci'yle ortaya atılmışlar! Nahif ve gülünç ihtimallerde mevzu'u bahsedildi. Fesubhanallah! En sonra Bosna Hersek'teki kardeşlerinin, Sırp'ta, Karadağ'da kalan dindaşlarının muhacirlik felaketlerini en yakından görmüş, asırlardan beri muharebelerde ecdadının, evladının kanlarını dökmüş olan Arnavudların komşularına kapılmaları, onların gösterdikleri bir yola gitmeleri hiç tasvire sığar mı? Bütün ruhları, bütün mevcûdiyetleriyle merbutu bulundukları hilafete, Osmanlılığa karşı böyle hainane, dinaet-kerane bir yol takib edecek bir Arnavud tasavvur edilebilir mi? Necib, namuskâr Arnavud halkını nasıl olupta böyle aksiyle itham edenler bulunur? İnsan insanlıktaki müfteribliğinin mertebesine doğrusu bazen akl erdiremez oluyor. Bir ecnebi bayrağını saye-i selameti gibi üzerine çekecek, tahlis-i nefse çalışacak bir Arnavudu bir Arnavud kadını doğurmamış ve doğurmayacaktır. (Arnavud, 22 Nisan 1910: s.4)

Arnavud'un 28 Nisan 1910 tarihli 16.sayısında *"Ne Olacak?"* başlıklı bir makale kaleme alan Derviş Hima, meydana gelen üzücü karışıklığın kaynağının merkez vilâyet olduğunu dile getirmiş ve *"Bir de bu karışıklığa bir ihtilal rengi vermek ve bütün Arnavudluk'a tamim etmek acaba akliselime yakışır mı?"* diyerek olayların ihtilal niteliği taşımadığını savunmuştur (Arnavud, 28 Nisan 1910: s. 2). Aynı sayıda yer alan *"Arnavutluk Ahvâli"* başlıklı makalede isyan bölgesinde yaşananlara dair

önemli bilgiler verilmiştir. İsyancıların Osmanlı askerlerini şehit ettikleri bir vaka Firzovik ile Prizren arasında bir müsâdeme-i müsife vukua gelir. İsyan edenlerin miktarı otuz bin kadar tahmin olunur. Bunlar çernavule boğazının tarafını tutmuşlar. Prizren’e gitmekte olan Asker-i Osmaniye’ye ateş etmişler. Orada bir mücadele, bir harp, bir kanlı sâhife vücuda gelmiş ve bu müsâdeme neticesinde bir zabitle on nefer mecruh ve üç nefer şehit olmuş cümleleriyle aktarılmıştır. Bu gibi olaylara için için ağlamayacak hiçbir hamiyetli Osmanlı’nın olmadığı, zira bölgedeki askerin karşısında düşman değil kardeş ve dindaş vatandaşlar olduğu belirtilmiştir. Vatan evladından iki kesimin birbirini kırdığının acı ve malum bir hakikat olduğu vurgulanmış, hükûmetten bu hakikat çerçevesinde hareket etmesi istenmiştir. Cebr ve şiddetin he zaman istenilen sonucu vermeyeceği, bazen de beklenilmeyen fenalıklar vücuda getirebileceği hatırlatılmış, *“Acaba şiddet ibraz etmeyerek, mümkün olduğu kadar her iki tarafın maddiyatını okşayarak hareket etmek mümkün değildir?”* sorusu sorulmuştur. Birbirine düşman olan iki kesimin yabancılar, ecnebler değil aynı vatanın evlatları olduğu hatırlatılmış, Arnavutlar vatandaşlar da itidal ve sükûna davet edilmiştir (Arnavud, 28 Nisan 1910: s. 1-2). Derviş Hima Bahaeddin Şakir Bey’in *“İsyanı yönetenler İstanbul’dadır.”* sözüne *“Kırılacak eller, ezilecek kafalar burada değil merkez vilâyettedir.”* diyerek tepki göstermiştir (Arnavud, 5 Mayıs 1910: s. 1). 26 Mayıs 1910 tarihli 19. sayıda yayınlanan *“Kosova’da Asayiş”* başlıklı makalede Derviş Hima, gelen telgraflardan anlaşıldığı kadarıyla Kosova’da asayiş ve sükûnun sağlandığını, ancak havadislerin doğruluk derecesini bilmedikleri için *“Kosova’da asayiş berkemaldir.”* demenin de mümkün olmadığını ifade etmiştir. Kesin olmayan haberlere göre isyancılar ve hükûmet arasında *“Arnavutluk’un bir vilâyet haline ifrağı, askerin beş vilâyette istihdamı ve Türkçe Arnavutça mekâtibin küşâdı”* konuları müzakere edilmektedir (Arnavud, 26 Mayıs 1910: s. 1). İsyan sırasında Malisör²⁶ denilen dağlı Arnavutların bir kısmı Karadağ’a sığınmışlar ve burada silahlandırılmışlardır. Gelişmeler üzerinde Şevket Turgut Paşa komutasında bir kolordu teşkil edilmiştir (Zeyrek, 2012: 312). 1910 Ağustos’unda Kaçanik Boğazı tekrar açılmış ve sükûnet sağlanmıştır. Örfî idare ilan olunmuş 15 gün içerisinde ahâlinin ellerindeki silahları yetkililere teslim etmeleri, aksi takdirde şiddetle cezalandırılacakları bildirilmiştir (Maden, 2011: 165). Arnavud’un 26 Ağustos 1910

²⁶ Malisörler yarı özerklik statüsünde yaşayan ve Osmanlı-Karadağ sınırı boyunca “Büyük Malisiya” bölgesinde yerleşen bir nüfustur. Arnavut dilinde “Malisiya” dağlık, “Malisör” dağlı anlamına gelmektedir. Malisörlerin yaşadığı bölgenin coğrafi konumunun oldukça dağlık olmasından dolayı bu isim verilmiştir. Malisörlerin nüfusunun büyük bölümü Katoliklerden oluşmaktadır. Bkz. (Bello, 2009: 1)

tarihli 27. sayısında yer alan haberde İşkodra'da bulunan Kolordu Komutanlığı'nın telgrafında yer alan bilgilere göre İşkodra'da askerî harekâtın sona erdiği, isyancıların silahlarının toplandığı, Dıraç'ta ahâlinin silah teslimine başladığı, İşkodra'da toplam 37.253 silah, 21.382 fişenk, Arnavutluk'ta toplamda 147.525 silah ve 595.322 fişenk toplandığı belirtilmiştir (Arnavud, 26 Ağustos 1910: s. 2). Askeri harekât sonrasında olayların yatışmasına rağmen hükûmet bölgedeki sert uygulamalarına devam etmiştir. Havyanlar üzerine yeni vergiler konmuş, ellerinden silahları toplanan erkekler ilerde askerlik yapmaları için kayıt altına alınmışlardır (Zeyrek, 2012: 312). Osmanlı Hükûmeti isyana katılan Arnavutları aileleri ile birlikte Anadolu'ya sevk etmiştir. 11 Kasım 1910 tarihli *Başkım* gazetesinde Arnavutluk isyanına katılan babalarının cezasını çeken kadın ve çocukların trenlerde mahv ve helak olacaklarına vurgu yapılmış ve hükûmetten günahsız kadın ve çocukların affedilmeleri istenmiştir (Başkım, 11 Kasım 1910: s.2).

2.8.2. Gazeteye Göre 1911 Arnavutluk (Malisörler) İsyanı

Karadağ'a sığınan ve burada silahlandırılan Malisörlerin Osmanlı karakollarına saldırmalarıyla 1911 Arnavutluk isyanı başlamıştır. Malisör liderler Nisan ayı başlarında büyük devletlere sundukları muhtıradan Arnavutçanın resmi dil olması ve bölgeye bir Arnavut vali tayin edilmesi gibi isteklerde bulunmuşlardır. Kosova ve Üsküp'te başlayan isyan İşkodra'ya yayılınca Mahmud Şevket Paşa'nın (1856-1913) emir komutasındaki 82. Piyade Taburu ile bölgeye hareket ettiği bilgisi bazı kaynaklarda yer almaktadır (Maden, 2011: 166; Zeyrek, 2012: 314). Ancak *Arnavud* gazetesinde yer alan haberlerden anlaşıldığına göre isyan bölgesine giden kuvvetlerin başında Şevket Turgut Paşa (1857-1924) vardır (Arnavud, 15 Haziran 1911 vd).²⁷ Mahmud Şevket Paşa, olayların yatışmasından sonra Sultan Reşad ile birlikte Rumeli'ye geçmiştir. Sert bir askerî harekât sonrası isyancılar ezilerek ayaklanma kısa sürede bastırılmıştır. Arnavutların gönlünü kazanmak için Sultan Reşad 16 Haziran 1911'de Kosova'yı ziyaret etmiş, yaklaşık yüz bin Arnavut'la Cuma namazı kılmıştır

²⁷ (...) Şevket Turgut Paşa komutasında bölgeye iki tabur sevk etmişti, (...) Arnavutluğa gönderilip Şevket Turgut Paşa'nın kumandası altında bulunan askerle... , Bkz. (Arnavud, 15 Haziran 1911: s.3); (...) Şevket Turgut Paşa ile alayı kumandasında bulunan askerlerle Karadağ hududundaki isyanı bastırmak için çalıştıkları sırada Arnavutluk arazisinin diğer bir noktasında şimdiye kadar sükûnet de bulunan halkında bu suretle istiklal ilan ettiğini bildiriyor, Bkz. (Arnavud, 22 Haziran 1911: s.3).

(Maden, 2011: 166). İsyanın başladığı ve askerî harekâtın yapıldığı dönem *Arnavud* gazetesinin yayınlanmasının Divan-ı Harb-i Örfî kararıyla tatil edilmesine denk gelmiştir. 15 Haziran 1911’de tekrar yayınlanmaya başlayan gazetede askerî harekâtın tamamlanmak üzere olduğuna dair haberlere tesadüf edilmektedir. Bu haberlere göre Osmanlı ordusu Merditalıların²⁸ kalelerini ele geçirmiş, çatışma esnasında kuvvetleri 800 kişiden ibaret olan Merditalılar hatırı sayılır derecede zayıat vermişlerdir. Asilerin kestiği telgraf telleri tekrar onarılarak İşkodra-Şingin arasında ki haberleşme tekrar sağlanmıştır. Malisörlere karşı devam eden askerî harekât günden güne neticelenmekte olup birkaç gün zarfında bölgenin büyük ihtimalle temizleneceği öngörülmektedir. Yabancı gazetelerde verilen Osmanlı askerinin Leş tarafında bozguna uğradığı bilgisi doğru değildir. Asilerin Leş mevki’ine taarruz ettikleri doğru ise de Osmanlı askerleri, asileri püskürtmeye muvaffak olmuştur. Osmanlı askerlerinin hareketini erteleyen en önemli sebep arazinin engebeli olmasıdır (Arnavud, 15 Haziran 1911: s. 3-4).

Aynı sayıda yer alan “*Arnavutluk Meselesi*” başlıklı makalede Derviş Hima’nın Arnavutlara tepki gösteren Türk basınına cevaplar verdiği görülmektedir. Türk basınında isyanla ilgili “*Bu açtığımız harple herkese anlatmak isteriz ki Arnavutların kuvveti atlı birliklerden ibarettir. Otuz bin kişiden fazla ziyâde bir kuvvet çıkaramayacaklarını kendilerine anlatacağız.*” denildiğini, Arnavutların Osmanlılarla yaşamak istemiyorlarsa Amerika’ya hicret etmelerinin söylendiğini, senelerce II. Meşrutiyet’in ilanı için çalışan Arnavutlara bağımsızlık taraftarı ve hain gibi unvanlar bahşedildiğini söyleyen Derviş Hima, Rumeli’de bugün de yarın da Osmanlıların en sadık silah arkadaşları olan Arnavutlara yapılan bu muamelenin Osmanlılık siyasetine büsbütün aykırı ve yanlış olduğunu ifade etmiştir. Arnavutlara yapıldığını düşündüğü haksızlıklardan bahseden Derviş Hima, Arnavut kulüplerinin kapatıldığından, bu kulüplere gidenlerin takip edildiğinden ve II. Meşrutiyet’in ilanı için ziyâdesiyle çalışan Arnavutların Heyet-i Vükelâ’da yer bulamamasından yakınmıştır. Mâliye Nezâreti’nin en önemli yerlerine Selanikli Mûsevîlerin getirildiğini hatırlatan Derviş Hima, bunların Arnavutlardan daha önemli ne iş yaptıklarını sormuştur. Sultan Reşad’ın Arnavutluk ziyaretiyle Türklerle Arnavutlar arasında harf meselesi nedeniyle açılan aranın ve oluşan kötümser havanın kaybolacağını umduklarını ve bekledikleri gibi Padişah’ın af ilan ettiğini vurgulayan Derviş Hima, askerî harekâta da son verilmekte olduğunu söylemiş ve “*bari bundan sonra birbirimizi sevmeye ve memleketimizi imara*

²⁸ Merdita, Arnavutluk’ta Leş iline bağlı dağlık bir yerleşim yeridir.

çalışalım” demiştir. Arasıra Rumeli’ye Arnavudlardan valiler mutasarrıflar gönderelim. Bu Arnavuddur, mutlak Anadolu’ya Arabistan’a göndermek gibi çıkmaz yollara sapmayalım. Arnavut maarif-i milliyesine muavenat edelim. Fazla bir şey istediğimiz yok. İhtisacı nazar-ı dikkate alarak ona göre idare-i vatana çalışalım diyen Derviş Hima makalesini II. Meşrutiyet’in getirdiği imkânlardan başka bir şey istemediklerini söyleyerek bitirmiştir (Arnavud, 15 Haziran 1911: s. 1).

Derviş Hima, *Arnavud*’un 22 Haziran 1911 tarihli 61. sayısında yer alan “*Arnavutlar ve Türkler*” başlıklı makalesinde ise Abdülhamid devri gibi devr-i istibdatla bile bugün Arnavutlara karşı sergilenen tutumun olmadığını, bir Türk memnun edilirken bir Arnavut’a da aynı muamelenin yapıldığını ifade etmiştir. Yanya’ya, İşkodra’ya, Kosova veya Manastır’a bir Arnavut vali gönderilse halkın Hükûmetin bu davranışını samimiyetle alkışlayacağını altını çizmiş ve devletin Rumeli’deki bekâsının Arnavutlara idare de görev vererek sağlanacağını belirtmiştir (Arnavud, 22 Haziran 1911: s. 1). Avlonyalı Süreyya Bey ise İşkodra’nın dağlık kısmında devam eden isyanın hamiyet sahibi olan herkesi üzdüğünü ve Arnavutların yabancıların yönlendirmesi sonucunda değil, memurların yaptığı ezadan dolayı isyan ettiğini belirtmiştir. Arnavutların hükûmetten anadillerinde eğitim görmeyi ve buna uygun bir idarenin tesis edilmesini istediğini, hükûmetin bu isteklere kulak tıkadığı gibi Arnavutları kahhar sıfatıyla zulüm altına aldığı ve zalim davranışını tüm dünya medeniyetlerine gösterdiğini ifade etmiştir. Arnavutlardan isyan ettikleri gerekçesiyle asılıp kesilen, ocakları sönen binlerce insan olmasına rağmen ihmallerinden dolayı isyana sebebiyet veren memurların cezalandırılmadığını söyleyen Süreyya Bey, Kosova Valisi’ne keyfî idaresinden dolayı bir soru bile sorulmadığını hatırlatmıştır. Osmanlılığı bağlı kalmış Arnavut halkının Mahmud Şevket Paşa’nın mezâlimini unutmadığını belirten Süreyya Bey’e göre Arnavutluk’ta taşkıran amelesi olmaktan başka bir ehemmiyeti olmayan birkaç tüfenkçinin yapmış olduğu isyan bütün Arnavutluk halkına mal edilmemelidir. Arnavutlar kâh mürteci, kâh ecnebi sevdalısı olarak itham edilmekten vazgeçilmelidir. Hükûmet Arnavutlara kahr ve şiddet etmektense yollar, köprüler, mektepler, sanayiler inşasıyla Arnavutluk’un ıslah ve imarı için çalışmalıdır (Arnavud, 22 Haziran 1911: s. 1-2).

29 Haziran 1911 tarihli 62. sayıda yer alan bilgilere göre Çetine Sefiri Sadreddin Bey isyancı Malisörlerle görüşmek için Podgoriçe’ye gelmiştir. 24 Haziran’da yapılan görüşmenin neticesi Meclis-i Vükelâ’da okunmuş ve şu kararlar alınmıştır.

- 1- Hükûmet tarafından çobanlık, bekçilik, kuryecilik gibi sanatlarda bulunanlarla sair silah taşımak ihtiyacında olanlara köylerinden ihtiyar heyeti sorumluluğunda silah taşımaya izin verilmesi ve izin belgelerinin bir örneklerinin hükûmete bildirilmesi.
 - 2- Halen firarda olmaları sebebiyle büyük zarurete düşmüş olanlara Hükûmet tarafından zaruri ihtiyaçlarını giderecek erzak ve zahire gönderilmesi ile şefkat ve merhametin gösterilmesi.
 - 3- Cereyan eden durum dolayısıyla yıkılan evler ve binalar ile tamire muhtaç olan binaların yeniden inşa veyahut tamir edilmesi.
 - 4- İsyanın bastırılması esnasında atılan top mermileriyle kullanılamaz hale gelmiş olan kilise vesairenin inşa veya tamir olunması.
 - 5- Şimdiye kadar iltica eden firarilerin miktarı otuz beş aile halkından ibaret olup bunlarla alâkadar olunması için İşkodra Vilâyetine tebligat gönderilmesi.
- (Arnavud, 29 Haziran 1911: s. 2).

Derviş Hima, “*Arnavudluk’ta Mes’ele-i Kıyam*” başlıklı makalesinde Osmanlı Sefiri Sadreddin Bey’in Podgoriçe’ye kadar gelerek isyancı Malisörlerle görüşüp genel affın getireceği kolaylıklardan bahsetmesini, Hükûmetin durumun ehemmiyetini anlaması şeklinde yorumlamıştır. İsyancı Malisörlerin görüşmede Arnavutluk vilâyetine bir müfettiş başkanlığı ihdasını, Arnavutların memleketlerindeki memuriyetlere tayin edilmesini ve Arnavutluk’ta iktisâdi ıslahatların yapılabilmesi için maliyece toplanan paraların memlekete harcanmasını talep ettiklerini belirten Derviş Hima, bu meşru taleplerde Osmanlılığı aykırı bir durum olmadığını savunmuştur (Arnavud, 29 Haziran 1911: s. 1).

Times’ın Podgoriçe muhabirinden aktarılan habere göre Karadağ’a sığınan isyancılar sefalet içindedir ve birçoğu Sultan Reşad’ın çıkarttığı genel aftan haberdar değildir. Times muhabirinin genel aftan bahsetmesi üzerine durumdan haberdar olan firari isyancılar, Kral Nikola’nın haklarında idam kararı çıkartması durumunda bile Karadağ’da kalacaklarını açıklamışlardır.

Sultan Reşad’la birlikte Rumeli’ye geçen Harbiye Nâzırı Mahmud Şevket Paşa Tan gazetesi muhabirine verdiği mülâkatta; isyanın bitirilmesi için verilen sürenin bu ayın 28’inde dolduğunu, Şevket Turgut Paşa’ya bu süre dolana kadar herhangi bir müdahalede bulunulmaması yönünde talimat verdiğini ve isyancıların genel aftan haberdar olmalarına rağmen Osmanlı karakollarına saldırmaya devam ettiklerini kaydetmiştir. Dâhiliye Nâzırı’da verilen sürenin sonunda Karadağ’ın isyancıları teslim

etmemesi durumunda kötü niyet beslediğinin ortaya çıkmış olacağını ifade etmiştir (Arnavud, 29 Haziran 1911: s. 2).

6 Temmuz 1911 tarihli 63. sayıda Osmanlı Hükûmeti'nin isyancı Malisörlerin teslim olmaları için belirlenen mühleti yeniden on beş gün daha uzatmaya mecbur kaldığı, çünkü isyancıların çoğunun Karadağ sınırında elleri silahlı halde taleplerinin Bâb-ı Âli tarafından kabul edileceğine dair teminatın imzalanmasını bekledikleri bilgisi yer almaktadır. Sefir Sadreddin Bey asilere silahlarını teslim edip rahat duracak olurlarsa yasal taleplerinin tamamının kabul edileceğini beyan etmiş ancak isyancılardan cevap gelmemiştir. "*Malisörler İsyânı Münâsebetiyle*" başlıklı bir makale kaleme alan Süreyya Bey'e göre, hükûmet tarafından istekleri göz ardı edilen Malisörler dört asırdan beri can düşmanları olan Karadağlıların eline bırakılmışlardır. Malisörlere vaat edilen ıslahatlar Arnavutluk'un tamamında yapılmazsa isyanı bastırmak mümkün değildir. Malisörlerin silah taşımaları kabul edilirse diğer Arnavutların da silah taşımak isteyeceğine dikkat çeken Süreyya Bey, silah taşıma hakkının eğer verilecekse bütün Arnavutlara verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Askerî müdahale sırasında Malisörlerin yıkılan hanelerinin sayısının bini geçtiğinin ve buraların hükûmetçe tamir edileceğinin vaad edildiğinin altını çizen Süreyya Bey, geçen yılki isyanda da binden fazla kişinin evlerinde hasar meydana geldiğini hatırlatmış ve evleri tamir edilmeyen bu kişilerin ne günahı olduğunu sormuştur. Arnavutluk'ta ciddi ıslahat yapılmasına ihtiyaç varsa buna muhtaç olanların cinsine, mezhebine ve kabilesine bakmayarak topyekûn zararların karşılanması gerektiği söylemiş, isyancılara cebir ve şiddet uygulandıkça nefretin ve yabancı müdahalesinin artacağını, Arnavutları tamamıyla kanuna ve devlete tâbi tutmak için irfan seviyelerini ve terakkilerini yükseltmek gerektiğini vurgulamıştır (Arnavud, 6 Temmuz 1911: s. 1).

13 Temmuz 1911 tarihli 64. sayıda Harbiye Nâzırı Mahmud Şevket Paşa'nın Şevket Turgut Paşa'ya telgraf çekerek Malisörlerin hasarlarını telafi için daha önce kararlaştırılan miktara on bin liralık meblağın daha eklenmesinin kabul olunduğunu bildirdiğine dair haberler yer almaktadır. Malisörlerin geri dönmelerine dair karar tebliğ olunmuştur ancak silah taşıma hakkının kime verileceği ve ne kadar süreceği henüz belli değildir. Güney Arnavutluk'ta Malisörlerin isteklerini tekrar eden mitingler düzenlenmiş ve mitinglerin sonuç bildirileri Bâb-ı Âli'ye gönderilmiştir. Karadağ Kralı ertesi gün Viyana'ya hareket edecek olan İsmail Kemal Bey (Berat Mebusu) şerefine bir ziyafet vermiştir. Kral, uzun uzadıya İsmail Kemal Bey'le, İşkodra

Başpiskoposu'yla, Sefir Sadreddin Bey'le ve Karadağ Başvekili'yle görüşmüştür. İsmail Kemal Bey din ve mezhep ayrımı yapılmaksızın Arnavutların bütününe kapsayan ıslahatlar yapılmasının Türkiye'nin yararına olacağını ifade etmiştir (Arnavud, 13 Temmuz 1911: s. 2). Aynı sayıda isyancı reislerinin 24 Haziran'da İngiltere Hâriciye Nâzırı Edward Grey'e (1862-1933) bir yazı göndererek Osmanlı Hükûmeti hakkında şikâyetlerini bildirdiklerine dair bir haber göze çarpmaktadır. Osmanischer Lloyd gazetesinden aktarılan bir başka habere göre Sultan Reşad'ın ziyaretinden sonra İpek Mutasarrıfı ile Yanya Kaymakamı Üsküp'e gidip müzâkeratta bulunmuşlar ve kendi bölgelerinde yol ve mektep gibi bazı ıslahatlar yapmaya karar vermişlerdir. Bir diğer dikkat çekici haber ise, isyancı reislerinden birisinin Feraye Peres gazetesine verdiği mülâkata dairdir. Osmanlı Hükûmeti'nin müzâkerat başlar başlamaz askerî harekâtın son bulacağını söylemesine rağmen müdahalenin sürdüğünü ve Kosova'da mevcut askeri birliklerin takviye edildiğini söyleyen isyancı reisi; Arnavut halkının etrafındaki diğer milletlerden kabiliyetçe eksik olmadığını ve gerekli imkânlar sağlanıp Arnavut lisânıyla eğitim verilecek mektepler açılırsa Arnavutluk'ta ilerleme sağlanacağını ve bununla Türkiye'nin refah ve saadetine katkısı olacağını belirtmiş, Türkleri gereksiz müşkilâta sokmak istemediklerini ancak isteklerinde ısrar etmeye mecbur olduklarını ve kararlarından vazgeçmeyeceklerini ifade etmiştir (Arnavud, 13 Temmuz 1911: s. 3). Aynı sayıda yayınlanan *"Perdenin Bir Kenarını Kaldırmak İcab Etti"* başlıklı makalede Derviş Hima, bazı gazetelerde yer verilen Arnavutların istiklâliyet veya muhtariyet istediklerine dair telgrafların Arnavutların gerçek fikrini yansıtmadığını iddia etmiştir. Ona göre Arnavutların hakiki emelleriyle gelen telgraflarda yer alan istiklâliyet veya muhtariyet fikirleri arasında dağlar kadar fark vardır. Bu telgrafların işin iç yüzünü bilenleri kahkahayla güldüreceğini ifade eden Derviş Hima *"Acaba Hüseyin Cahid Beyefendi biraderimiz de bu telgrafları tertib ve keşide eden ve ettirenleri bilmiyorlar mı?"* sorusunu sormuştur. Osmanlı'dan ayrılmak fikrini değil Arnavutların, Ermeni, Rum ve Arapların da beslemediklerini söyleyen Derviş Hima'ya göre bir iki Selanikli ve iki üç İstanbullunun Osmanlı milletlerini hayvan sürüsü gibi kullanmalarına Osmanlı halklarından hiçbir fert razı değildir. II. Meşrutiyet'in ilanından beri Arnavutluk'taki namuslu halkın rahat yüzü görmediğini vurgulayan Derviş Hima, ülkeyi yönetenlerin askerle halk arasına mümkün olduğu kadar nefret sokup birini diğerine öldürtmekle menfaatlerini temin etmek istediklerini belirtmiştir (Arnavud, 13 Temmuz 1911: s. 1). Bu söylemler gazete için ağır sonuçlar

doğuracak, Divan-ı Harb-i Örfi tarafından yayınının durdurulmasına karar verilen gazete bir yıldan fazla bir süre yayın yapamayacaktır (Arnavud, 5 Ekim 1912: s. 1).

2.9. Gazeteye Göre Birinci Balkan Savaşı

13 Temmuz 1911 tarihli 64. sayıda yayınlanan “*Perdenin Bir Kenarını Kaldırmak İcab Etti*” başlıklı makale nedeniyle Divan-ı Harb-i Örfi tarafından dört ay yayın durdurma cezası alan *Arnavud*, cezasının bitmesine rağmen uzunca bir süre faaliyete geçememiştir. Birinci Balkan Savaşı’nın arifesinde, 5 Ekim 1912’de tekrar yayına başlayan *Arnavud*’un öteden beri savunduğu Osmanlıcı siyasetini sürdürdüğü görülmektedir. Arnavutların muhtariyet olmaları gerektiğini söyleyen Sırbistan Başvekilini “*Acaba hangi salahiyetle Sırbıye Başvekili Arnavudluğun dava vekâletini deruhte eyliyor. Bu vekâleti genç ve ihtiyar bütün Arnavudlar red ve protesto ederler.*” şeklinde eleştiren ve yaklaşan savaşa ilgili haberlere yer veren gazetede Balkanlar’da vukû bulacak harbin Sırbistan tarafından başlatılacağı, Sırp hududunda ateşin başlamasıyla Bulgaristan, Yunanistan ve Karadağ’ında savaşa katılacakları belirtilmiştir. Bulgaristan’ın harp hazırlığı yaptığı ve gelen haberlere göre birkaç gün sonra milli yortusunu kutlayacağı, aynı gün savaş ilan edeceği ifade edilmiştir. Sırbistan’ın Varenja bölgesinde yığınak yaptığı ve en büyük faaliyetin burada görüldüğü yazılmış, bazı Sırp memurların Arnavut hududuna gelip Sırppların Arnavutlara katiyen husûmeti olmadığını söylediklerine dair yer alan haberde bu sözlerin Arnavutluk’un her tarafında reddedildiği vurgulanmıştır (Arnavud, 5 Ekim 1912: s. 1-2). Birkaç gün sonra, 8 Ekim 1912’de Karadağ’ın Osmanlı Devleti’ne savaş açmasıyla Birinci Balkan Savaşı başlamıştır. *Arnavud*’un, 18 Ekim 1912 tarihli 73. sayısındaki “*Harp ve Arnavutluk*” başlıklı makalede Dâhil ve hariçte bulunan müfsit idamızda anlasınlar ki Arnavudlar sadâkat ve samimiyetleriyle merbut bulundukları Hükûmet-i Osmaniye ile müştereken hududu vatanda fedayî can ederek hukuku kavmiye ve osmaniyelerini mevcut kuvvetleriyle muhafaza ve siyanete gayret edeceklerdir. Bizi dağdar eden bir mesele varsa o da Karadağ hududunda olan kendi kavimdaşlarımızla kısmen olsun çarpışmak mecburiyeti karşısında bulunmamızdır. (...) “Karadağlılar Sırpplar şimalden Yunaniler cenubtan vatanımıza istila emelleriyle bu harbe girişmişlerdir. Binâ’en-aleyh yakinen ruyeti zafer ve galibiyetimizi hududlarımızın öbür taraflarına dikmeye muvâfık olacağımızdan hiç şüphemiz yoktur. ifadeleri kullanılmış ve Arnavutların Osmanlı’ya

sadâkat ve samimiyetle bağlı bulunduklarını vurgulanmıştır. Karadağ'ın İşkodra tarafı sınırında Karadağlıların hücumuyla başlayan muharebede şehit düşen Osmanlı askerlerinin acısının paylaşıldığı belirtilmiştir (Arnavud, 18 Ekim 1912: s. 1-2).

25 Ekim 1912 tarihli 74. sayıda dünyanın çeşitli yerlerinde yaşayan Arnavutların gönüllü olarak savaşa katılmak istediklerine dair haberlere yer verilmiştir. Bu haberlere göre Romanya'dan Köstence üzerinden gelen Arnavutlar İstanbul'a ulaşip Hâriciye Nezâreti'ne gönüllü olarak Arnavutluk'a gitmek için başvuru yapmışlardır. Aynı şekilde Amerika'dan çok sayıda Müslüman ve Hristiyan Arnavut İstanbul'a ulaşmış durumdadır. Mısır'da oturan Arnavutların Yunanlılara karşı savaşa katılmaya hazır oldukları gönderdikleri mektuplardan anlaşılmaktadır. Bunun yanında 1910 Arnavutluk isyanını tertipleyen İsa Bolatin'le ilgili bir haber dikkat çekmektedir. Haberde İsa Bolatin'in Sırp tarafına geçtiği yönündeki haberlerin gerçeği yansıtmadığı belirtilmiş, *“Arnavudlar vatanlarını muhafaza için Orduyu Osmanî ile her tarafta müştereken harb ve darba girişiyorlar.”* denilerek Osmanlı'ya bağlılık vurgusu yapılmıştır. Diğer haberlerden anlaşıldığına göre Osmanlı askeri ve Arnavutlar Sırplarla çarpışmaya başlamışlardır. Yenipazar civarında şiddetli çarpışmalar olmaktadır. Bükreş'te İbrahim Temo tarafından doktor ve eczacılardan oluşan bir sıhhiye heyeti kurulması için çalışmalar yapılmaktadır. Saraybosna'da yaşayıp silahaltına alınan 70 Arnavut cepheye hareket etmişlerdir. Yunanlıların Komyadis Geçidi üzerinden başlayan taarruzu Osmanlı ordusunun top atışlarıyla karşılık vermesi sonucunda başarısız olmuştur. Geçidin etrafındaki tepeler Osmanlı askerlerinin kontrolü altındadır. Bir kaç bin Arnavut gönüllüsüyle Priştine'ye gelen Arnavut Mehmet Paşa Karadağlılarla şiddetli çatışmaya girmiştir. Boyanofça'da şiddetli müsâdemeler devam etmektedir. Alasonya'ya doğru ilerlemekte olan Yunan süvari kıtaatı teslim olmaya mecbur olmuş ve esir edilmiştir. Priştine eşrafından Cemail Ağa emrindeki gönüllülerle Sırp hududunda savaşılmaktadır. Podgoriçe'de Karadağlılar ve Osmanlı askeri arasındaki savaş devam etmektedir. İşkodra'da Osmanlı kumandanı Tiranlı Esad Paşa'nın etrafında toplanan gönüllülerin sayısı on bini bulmuştur. Bu haberlerden savaşın şiddetinin arttığı anlaşılmaktadır. Bükreş'te bulunan birçok vatandaş isyancı Malisörlere mektuplar yazarak kendi vatanları aleyhindeki hareketten vazgeçmelerini istemişlerdir. Ergiri'nin Müslüman Arnavutları, beraberce müdafaa-i milliye cemiyeti kurmak istedikleri Hristiyan Arnavutlara birkaç maddelik teklifte

bulunmuşlar ve Fener Rum Patrikhanesinin etkisinden kurtulup vatan müdafaası için çalışmalarını istemişlerdir (Arnavud, 25 Ekim 1912: s. 1-2).²⁹

2.10. Gazetede Arnavut Mebuslar

Arnavut mebusları arasında *Arnavud* gazetesinin sütunlarını en fazla işgal eden, Berat Mebusu Avlonyalı Süreyya Bey olmuştur. *Arnavud* gazetesi yayınladığı zaman dilimi içinde Süreyya Bey'in üç makalesine yer vermiştir. Süreyya Bey *Arnavud*'un 9 Eylül 1910 tarihli 29. sayısında yayınlanan "*Müdâfaa-i Hakikat*" başlıklı makalesinde Görice ve Elbasan'da açılan Arnavut okullarının kapatılması kararına tepki göstermiştir (Arnavud, 9 Eylül 1910: s.1). 22 Haziran 1911 tarihli 61. sayıdaki "*Arnavudluk'ta Zât-ı Şahâne*" başlıklı makalesinde 1911 Arnavutluk isyanını değerlendirmiştir (Arnavud, 22 Haziran 1911: s.1). İsyanın nedenlerini değerlendirdiği bir başka makalesi de 6 Temmuz 1911 tarihli 63. sayıda "*Malisörler İsyânı Münâsebetiyle*" başlığıyla yayınlanmıştır. *Arnavud* gazetesi kendisinden "*Edîb-i fazîlet-mend mihr-i siyasiyemizden Avlonyalı Süreyya Beyefendi*" diyerek övgüyle bahsetmiştir (Arnavud, 6 Temmuz 1911: s.1).

Arnavut Mebusların adları Arnavut dilinin hangi alfabeyle yazılacağı tartışmaları esnasında gazetenin sütunlarında sıklıkla yer bulmuştur. Arnavutçanın Latin harfleriyle yazılmasının uygun olacağını savunan *Arnavud* gazetesinin İpek Mebusu Bedri Bey başta olmak üzere Arap alfabesi taraftarı olan mebusları eleştirdiği görülmektedir.

Arnavut dilinin Arap harfleriyle yazılması gerektiğini savunan İpek Mebusu Bedri Bey, 11 Ocak 1911 tarihli *Yeni Tanin* gazetesinde yayınlanan makalesinde Arnavutların kullandıkları Arap harfleri sayesinde devlet yönetiminde üst düzey makamlara geldiklerini, bunun terk edilmesi halinde Katolikliğin hızla yayılacağını söyleyerek çocukların ergenlik çağına kadar Latin harfleriyle zehirlenmemesini

²⁹ Ergiri Müslümanların teklifatı şu şekildedir: Evvela Arnavudluk ve Arnavudlar aleyhinde yazdıkları telgraflarla protestonameleri tekrar kendi imzalarıyla tekdiz etmek. Saniyen, kendilerinin Ortodoks olup fakat Rum olmadıklarını ve sırf Arnavud olduklarını telgraflarla lâzım gelen makamata resmiye ile gazetelere beyan ettiler. Salisen, patrikhane ile olan münasebetlerinin sırf dini ve uhrevi olduğunu entrika çeviren Rum konsoloslarıyla Patrikhaneye işar etmek. Rabien, müdafaai milliyede müslihan teşriki mesai etmek. Hamisen, bu teklifatı milliye kabul edilmediği takdirde sırf Müslüman Arnavudlar bir müdafaai milliye cemiyeti tesis etmek. Bkz. (Arnavud, 25 Ekim 1912, s.2).

istemiştir. *Arnavud*, 20 Ocak 1911 tarihli 2. sayısında Preveze ahâlisi adına Preveze Müftüsü Şeyh Sabri'nin İpek Mebusu Bedri Bey'in makalesini eleştiren ve onu bilmediğini işlere karışmamasını isteyen telgrafını yayınlamış, telgrafa cevaben muhterem Preveze ahâlisine teşekkür ettikten sonra “*Bedri Bey'in ehemmiyetsiz laklakiyâtına cevaben bunca telgraf parası sarf etmek günahtır.*” demiştir. (Arnavut, 20 Ocak 1911: s.2) 19 Ocak 1910 tarihli Tanin Gazetesi'nin haberine göre on üç Arnavut Mebus, Kosova, İşkodra ve Manastır ahâlisi adına Sadâret Makamına sundukları arizada Firzovik Toplantısı ve Debre Kongresinde Arnavutçanın yazımında Latin harflerinin kesinlikle reddedildiğini bildirmişlerdir. *Arnavud* 27 Ocak 1910 tarihli 3. sayısında bu mebusların Sadâret'e sunduğu arizaya cevaben, Arnavut mebuslardan Beratlı Aziz Viryon, Tiranlı Esad, Avlonyalı İsmail Kemal, Mitroviçeli Mehmed Necip, Priştineli Hasan, Yakovalı Ali Haydar, Fraşarlı Gani, Ergirili Müfid ve Margaliçeli Hamdi imzalı bir yazı yayınlanmıştır (Arnavud, 27 Ocak 1910: s.2). Bu mebuslara gazetenin 3 Şubat 1910 tarihli 4. sayısında Arnavutçanın Arap harfleriyle yazılmasının Arnavut lisânına ve bu lisânın telaffuzuna uygun olmadığını ispat ettikleri için “*On üçü ayrı tutulmak üzere Kosova, Manastır, İşkodra ve Yanya Mebuslarına*” başlığı altında teşekkür edilmiştir (Arnavud, 3 Şubat 1910: s.2). İpek Mebusu Bedri Bey'in Arnavutça'nın Arap alfabesiyle yazılması gerektiğini savunan bir konuşması 10 Nisan 1910 tarihli *İkdam* gazetesinde yayınlanmıştır. *Arnavud*, 14 Nisan 1910 tarihli 14. sayısında Bedri Bey'in konuşmasını eleştiren “*İpek Meb'usu Bedri Bey'in Nutku Münasebetiyle - Hurûfat Mes'elesi*” başlıklı ve Ohrili İhsan Murad imzalı bir makale yayınlamıştır (Arnavud, 3 Şubat 1910: s.1).

Arnavut mebuslara yönelik tehditler ve yapılan saldırıların da gazete sütunlarında yer aldığı görülmektedir. Priştine Mebusu Hasan Bey, kendisine gelen imzasız tehdit mektuplarına *Arnavud* gazetesi kanalıyla cevap vermiştir. Tehditlere gelmeyeceğini ifade eden Hasan Bey, kendisini tehdit edenleri kağıtla değil kuvvetle iş yapmaya davet etmiştir. Kâğıtları yazan zavallıların Abdülhamid devrinde el etek öpmekten başkaldırmadıklarını, istibdadın dehşetinden tiril tiril titrediklerini belirten Hasan Bey kendisinin ise dün de bugün de hakikat uğruna her şeyi söylemekten çekinmediğini ifade etmiştir. *Arnavud* gazetesi de Priştine Mebusu Hasan Bey'in sevgili ve hakperest bir mebus olduğunu, şahsî menfaatleri için hareket etmediğini ve bu yüzden tehditlere maruz kaldığını yazmıştır.

Berat Mebusu İsmail Kemal Bey Meclis-i Mebûsan binası içinde Siroz Mebusu'nun saldırısına uğramıştır. Yaşanan hadiseyi 10 Mart 1911 tarihli 52. sayıda “*Meclis-i Meb’usanda Berat Meb’us-u Muhteremi İsmail Kemal Beyefendi’ye Tecavüz*” başlığıyla manşetten veren *Arnavud* gazetesi elli bin Arnavut’un tam vekâlet ile meclise gönderdiği İsmail Kemal Bey’e yapılan saldırının Arnavutlar ve Türkler arasında unutulmaya başlayan soğukluğu tekrar hatırlayacağını vurgulamıştır. Haberde Siroz Mebusunun İsmail Kemal Bey’e arkadan saldırıp tokat attığı belirtilmiş, olayı yatıştıran Talat Paşa’ya, Ankara Mebusu Talat Bey’e ve Çürüksulu Ahmet Paşa’ya teşekkür edilmiştir. Aynı sayıda İsmail Kemal Bey’in saldırının detaylarını anlattığı “*Meclis-i Meb’usan Riyâsetine*” başlıklı yazısına da yer verilmiştir (Arnavud, 10 Mart 1911: s.1).

Bunlara ek olarak, gazetede Arnavut mebusların adlarının geçtiği kısa haberlere de tesadüf edilmektedir. 22 Haziran 1911 tarihli 62. sayıda Dar’ul-fünûn da tahsil gören ihtiyaç sahibi gençlere yaptıkları maddi yardımlardan dolayı teşekkür edilen kişiler listesinde Berat Mebusu Aziz Paşa Viryon, Dıraç Mebusu Esad Paşa, Ergiri Mebusu Müfid Bey ve Denizli Mebusu Fraşarlı Gani Bey’in de adları geçmektedir (Arnavud, 22 Haziran 1911: s.2). 29 Haziran 1911 tarihli 63. sayıda Berat Mebusu Aziz Paşa Viryon’un mahdumunun Yanya’da kıyılan nikâhla evlendiğine dair bir haber yer almaktadır (Arnavud, 29 Haziran 1911: s.2). 25 Ekim 1912 tarihli 74. sayıda ise Dıraç Mebusu Esad Paşa’ya alçak diyenlere cevaben, Esad Paşa’nın Kruja’da bulunan Malisör reislerine ve Katolik papazlarına hükûmete isyan etmemeleri konusunda nasihatta bulunduğu dair bir haber yer almaktadır (Arnavud, 25 Ekim 1912: s. 1).

2.11. Gazeteye Göre Arnavutların Çeşitli Sorun ve Talepleri

Arnavud gazetesi, yayın yaptığı süre içerisinde Arnavutluk’ta yaşanan önemli olayları, Arnavut milletin sıkıntılarını, talep ve ihtiyaçlarını dile getirmiş, sorunların çözümü noktasında hükûmet nezdinde önerilerde bulunmuş, bu özelliği ile Arnavutların yükselen sesi haline gelmiştir. Gazetenin Arnavut milletin taleplerini duyurma noktasında oldukça başarılı olduğu, gazetede dile getirilen sorunların zaman zaman Meclis-i Mebûsan ve ilgili Nezâretler düzeyinde gündeme geldiği görülmektedir.

Arnavutluk bölgesinin yol ve köprü yapımı gibi imar ihtiyaçlarına yönelik haberlere sıkça yer veren gazete, 26 Ocak 1911 tarihli 46. sayısında Berat-Avlonya yolunun yapılmaması nedeniyle Berat halkının çektiği sıkıntıları gündeme getirmiş, Beratlıların yollarını mamur görmek ve çektikleri sıkıntılardan kurtulmak istediklerini yazmıştır. “*Berat-Avlonya Yolu ve O Havalinin Avaza-i Şikâyeti*” başlıklı yazıda kışın bu iki memleket arasındaki mesafenin üç dört günde ancak geçilebildiği hatırlatılmış, yolculuk esnasında çekilen sıkıntıları tarife gerek olmadığı vurgulanmıştır (Arnavud, 26 Ocak 1911: s.2). Gazetenin aynı sayısında, 1910 yılında çıkan Arnavut isyanına yapılan askeri müdahalede evleri yıkılan Arnavutların durumuna vurgu yaptığı ve hükûmetten bu konuda yardım istediği görülmektedir. Kosova’nın Yokava kazasına bağlı Nikolik karyesi, askeri müdahalede zarar gören yerleşim yerlerinden biridir. Nikovik muhtarı ve âzâları Sadâret’e gönderdikleri mektupta evlerinin tüm eşyalarıyla birlikte Osmanlı askeri tarafından haksız yere yakılmasıyla birlikte çırılçıplak sokak ortasında kaldıklarını söyleyerek yardım istemişlerdir. Yanıp kavrulan, harabeye dönen köyde bir kulübe bile yapamayacak kadar fakir olan halkın ormana sığındığını söyleyerek, bu halin devam etmesinin insanlık adına üzücü olduğunu vurgulamışlardır. 500 seneden beri Osmanlılığa sadâkatle yaptıkları hizmetlere bakılarak zararlarının tanzim edilmesini istemişlerdir (Arnavud, 26 Ocak 1911: s.1). Bu konuda “*Arnavutluk’ta Sefalet*” başlıklı bir makale yazan Derviş Hima’nın sert bir dille eleştirdiği hükûmetten perişan durumdaki Arnavutlar için merhamet talep ettiği görülmektedir. Meclis-i Vükelâ üyelerinin muhteşem salon köşelerinde poker oyunları oynanarak en yüksek fiyatlı şarapları ve şampanyaları içerek güya insanlık için çalışmalarını sürdürürken, Arnavutluk’ta haneleri yıkılmış insanların soğuktan öldüğünü ifade eden Derviş Hima, mitralyöz toplarıyla haneleri yerle yeksan edilen Arnavutlar’a merhamet elinin uzatılmasını istemiştir. Derviş Hima her fırsatta ağızlara dolanan insaniyet, vatandaşlık, kardeşlik ve Osmanlılık namına Nikolik köyünün durumu ve diğer sefaletler için hükûmetten yardım talep etmiştir (Arnavud, 26 Ocak 1911: s.1).

Arnavud’un 7 Ocak 1911 tarihli 44. sayısında yer alan ve İskarapar ahâlisinin sıkıntılarından bahsedilen “*Zavallı Ahâli ve Memurin*” başlıklı haberde yirmi beş bin nüfusa mâlik olan İskarapar’da doktor olmadığından yakınılmıştır. Haberde İskarapar bünyesinde her hanede bir hasta olduğu ve bu hastalar için Berat’tan doktor talep edildiği ancak dokuz saat uzaklıktan gelen doktorların altı yedi lira vizite

istediklerinden bahsedilmiş, ahâlden hali vakti yerinde olanların tedavi için İtalya'ya gittikleri belirtilmiştir. Hükûmet konağının altı yedi odadan ibaret olup dar geldiğinden yakınılmış, ön kısmının bataklık gibi çamurdan oluştuğu ve burada hayvan kesimi yapılması nedeniyle hükûmet konağında işi olanların pis kokudan dolayı burunlarını kapatarak binaya girdikleri ifade edilmiştir.

Arnavud gazetesi müdüriyetine yazılan Permedili Yusuf Hecrani imzalı mektupta, Permedi Köprüsü'nün merkez ayağının üç yıl önce devrilmesinin beraberinde getirdiği sorunlardan bahsedilerek yardım istenmiştir. Mektupta verilen bilgiye göre ekili alanları, tarla ve bağları karşı tarafta kalan ahâli, hastalarını Berat'a ulaştırabilmek için ahşap ve geçici bir köprü yapmış ancak bu köprü de kuvvetli yağmura dayanamayarak çökmüştür. Köprünün yapılması için vilâyete başvurulmuş ancak idari makamların çözüm önerisi karşıya kayıkla geçilmesi yönünde olmuştur. Mektupta kayık önerisi gayri ciddi bulunmuş ve günde 500 civarı hayvanın karşıya geçtiği, kayıkla ancak üç dört hayvan geçirilebileceği vurgulanmıştır (Arnavud, 18 Şubat 1911: s. 1). Mektubun gazetede yayınlanması Ergiri Mebusu Müfid Bey'in dikkatini çekmiş ve Müfid Bey Derviş Hima'ya yine gazetede yayınlanmak üzere meseleyi açıklayan bir yazı göndermiş, konu ile ilgili Nâfia Nezâreti'ne müracaat ettiğini bildirmiştir (Arnavud, 24 Şubat 1911: s. 1). *Arnavud*'un 18 Şubat 1911 tarihli 49. sayısında Karamiş Kazası'nın sorunlarının dile getirildiği bir mektup yayınlanmıştır. Mektupta bu yerleşim merkezinin yirmi beş seneden beri ilerleme kaydetmediğinden bahsedilmiş, evvelce yıkılan Hükûmet Konağı'nın yenisi yapılmadığı için davaların kazadaki bir evde görüldüğü memurların da aynı yerde yatıp kalktıkları ifade edilmiştir. Lanetle yâd edilen Abdülhamid devrinde böylesi şeylerin normal karşılanabileceği ancak yeni bir refahı bahşeden meşrutiyet devrinde ilerleme kaydedilmemesinin üzücü olduğu belirtilmiştir. Eğitimin ve ticaretin bittiği kazada, fakirliği ebediyen kabul eden zavallı ahâlinin bin bir güçlükte yetiştirdiği ürününü satabilmesi için iki saat mesafedeki Elbasan pazarına gitmesi gerektiği vurgulanmıştır. Mektupta kaza halkının hükûmet binası ve telgrafhane yapılması için defalarca idari makamlara başvurdukları, hatta hükûmet konağının kerestelerini ve telgraf hattının direklerini karşılayacaklarını belirttikleri, buna rağmen bir sonuç alınamadığı ifade edilmiştir. Kazayı Elbasan'a bağlayan yolun yapımı için de aynı şekilde yetkili makamlara başvurulmuş, yol yapımında ahâlinin ücretsiz çalışacağı belirtilerek mühendis istenmiştir. Mühendisin ertesi gün yola çıkartılacağı belirtilmesine rağmen,

beklenen mühendis hiç gelmemiştir. Mektupta masrafları üzerine alan ahâlinin daha ne yapabileceği sorulmuş ve taleplerin karşılanması istenmiştir. Mektubu yayınlayan *Arnavud*, Dâhiliye ve Nâfia Nezâretlerinin Karameşe'ye hükûmet konağı yapılması meselesini dikkate almalarını istemiştir (Arnavud, 18 Şubat 1911: s.1).

2.12. Gazeteye Göre Arnavutluk Coğrafyasında Yapılan Bazı Yolsuzluk ve Usulsüzlükler

İşkodra'da ikamet eden Ramazan Hulusi isimli bir tüccar, *Arnavud* gazetesine yazdığı mektupta İşkodra'da dönen yolsuzluklardan ve Arnavut mebusların liyakatsiz yakınlarının idareci olarak atandıklarından bahsetmektedir. Mektupta Poli ve Buşad nahiyelerinin gayri muktedir yöneticilerin idaresi altında olduğunu ifade eden Ramazan Hulusi buraları yöneten iki şahsın mebus yakını oldukları için doğrudan doğruya müdüriyete terfi ettiklerini söylemiş, isimlerini vermediği mebuslardan birinin oğlunu Eytam Müdürlüğüne, bir diğerinin damadını Hapishane Müdürlüğüne getirdiğini ifade etmiştir. *“Fıkr-i hakiraneme kalırsa mebuslar kendi adamlarını memuriyetlere kayıracaklarına fukara köylü ve Malisörlerimizin ihtiyacâtını tahkik etselerdi daha iyi olacaktı.”* diyerek tepki gösterdiği mebusları Meclis-i Mebûsan'da Arnavutları bir kez savunmamakla suçlamış ve yaptıklarının bugün olmasa bile ahirette sorulacağını hatırlatmıştır. Yolsuzluklardan da bahseden Ramazan Hulusi tahrir-i emlak komisyonlarında bilirkişilerin bulunması kanunen gerekli iken bilirkişiler bulundurulmadığını ve emlakların keyfi olarak yazıldığını, nüfus kayıtlarının yazılması sırasında milli menfaatlere aykırı bir takım kişilere bu görev verildiğini ve komisyonlarda kanuna uygun şekilde bulundurulması gereken kişilerin bulundurulmadığını, vilâyet meclisinin vazifesinden olan bazı işlerin diğer makamlara havale edilmek suretiyle iptal edildiğini, isyan etmeyen namuslu köy ahâlisinin Malisör ve Merditaların tehdit ve taarruzuna maruz bırakıldığını iddia etmiştir (Arnavud, 4 Mart 1911: s. 1). Gazetede tamamı yayınlanan mektupta mebusların adam kayırmakla ve Arnavutların sorunlarıyla ilgilenmemekle açık şekilde itham edildiği görülmektedir. Buna rağmen mektubun yayınlanmış olması, gazetenin Arnavut halkının menfaatinin gözetilmesini bağımsız habercilikten taviz vermediğini ve yayın politikasını mebusları incitmemek üzerine şekillendirmediğini göstermektedir.

Arnavud'un 17 Ocak 1911 tarihli 45. sayısında yer alan “*Nâfia Nezâreti'nin Nazar-ı Dikkatine*” başlıklı habere göre Arnavutluk'un Kruja adıyla da bilinen Akçahisar kazasındaki mîrî ormanları elde etmek isteyen bir şirket bölgenin nüfuzlu kimseleriyle müşterek hareket etmektedir. Mîrî malların yağma edilmesini engellemek için hükûmetin dikkatini çekmenin uygun olacağının belirtildiği haberde, hükûmete Kruja ormanları satılacaksa bunun uygun tarzda yapılması, şayet bir şirket tarafından bu ormanların mahsulünün satışı yapılacaksa namuslu mühendisler tarafından müzayedeye çıkarılarak yapılması ve kanuna uygun hareket edilmesi yönünde uyarılarda bulunulmuştur. Haberde ayrıca Abdülhamid devrinde bu gibi imtiyazların zenginlere, nüfus sahibi memurlara, elçilik çalışanlarına ve casuslara verildiği şimdi ise cebinde beş parası olmayanların hükûmet mührünü gösterip imtiyaz elde etmeye çalıştığı vurgulanmış, Kruja ormanlarının gizli ellere verilmemesinin hazine menfaatine olduğuna dikkat çekilmiştir (*Arnavud*, 17 Ocak 1911: s. 2).

2.13. Gazetenin İttihad ve Terakki Hükûmeti'ne Bakış Açısı

Derviş Hima'nın meşrutiyet sonrasında Jön Türklerle yaşadığı fikir ayrılığının *Arnavud* gazetesine de yansıdığı görülmektedir. Gazetenin ilk sayısında, bu ilk sayının aslında II. Meşrutiyet'in ilanından hemen sonra yayınlanacağını söyleyen Derviş Hima, İttihatçı hükûmetin kararıyla sekiz ay hapis yatmasından dolayı gazetenin yayınlanamadığını vurgulamıştır (*Arnavud*, 13 Ocak 1910: s.1).

Arnavud'daki yazılarda sık sık İttihad ve Terakki Hükûmeti'nin eleştirildiği, özellikle diğer Osmanlı milletlerine tanınan hakların Arnavutlara tanınmadığı konusunda eleştirilerin yoğunlaştığı görülmektedir.

Derviş Hima'ya göre Abdülhamid devri gibi devr-i istibdatta bile Arnavutlara karşı sergilenen bugünkü tutum yoktur. Eskiden bir Türk memnun edilirken bir Arnavut'a da aynı muamele yapılmaktadır (*Arnavud*, 22 Haziran 1911: s.1). İttihatçıların yönetiminde ise Arnavut kulüpleri kapatılmakta ve buralara gidip gelenler takip edilmektedir. Arnavut kökenli olan vali ve mutasarrıflar kendi memleketlerine tayin edilmemekte, özellikle Anadolu ve Arabistan'da tutulmaktadır. Meşrutiyet'in ilan edilmesi sürecinde fedâkarca çalışan Arnavutlar Heyet-i Vükelâ'da yer bulamamakta; Bir Rum, bir Ermeni veya bir Türk nâzır olabilirken bir Arnavut'a bu makamlar

verilmemektedir (Arnavud, 15 Haziran 1911). Avlonyalı Süreyya Bey'e göre Arnavutlar İttihatçı hükûmetten anadillerinde eğitim görmeyi ve buna uygun bir idarenin tesis edilmesini istemişler ancak hükûmet bu isteklere kulak tıkadığı gibi Arnavutları kahhar sıfatıyla zulüm altına almıştır. İttihatçı hükûmet Arnavutlara iş bilmeyen yöneticiler göndermiş, bu yöneticilerin tutum ve davranışları yüzünden Arnavutluk isyanları çıkmıştır. Hükûmet, Arnavutları isyan ettikleri gerekçesiyle asıp keserken, isyana sebebiyet veren yöneticiler hakkında en küçük bir işlem yapmamıştır. (Arnavud, 22 Haziran 1911: s. 1) Derviş Hima, *Arnavud*'un 13 Temmuz 1911 tarihli 64. sayısında ülkeyi yöneten bir iki Selanikli ve iki üç İstanbullunun Osmanlı halklarını hayvan sürüsü gibi kullandığını söylemiştir. II. Meşrutiyet ilanından beri Arnavutluk'taki namuslu halkın rahat yüzü görmediğini vurgulayan Derviş Hima, ülkeyi yönetenlerin askerle halk arasına mümkün olduğu kadar nefret sokup birini diğerine öldürtmekle menfaatlerini temin etmek istediklerini belirtmiştir (Arnavud, 13 Temmuz 1911). Bu ifadeler sonucunda gazetenin yayını Divan-ı Harb-i Örfi tarafından durdurulmuştur.

Derviş Hima, 5 Ekim 1912'de *Arnavud*'un 72. sayısını yayınlarak gazeteyi tekrar faaliyete geçirmiştir. "*Arnavud'un İfadesi*" başlıklı bir makale kaleme alan Derviş Hima gazetenin yayından uzak kalmasından da sorumlu tuttuğu İttihad ve Terakki Hükûmeti'ni sert bir dille eleştirmiştir. Derviş Hima'ya göre İttihadın amacı Arnavutlara nefes aldirmamak, terakki ve medeniyetten uzak kalmasını sağlamaktır. Hükûmet, bu sefil emellerin semeresi olarak dört yıl boyunca Arnavutluk'u kan ve ateşe vermiş, Kerbela'ya döndürdüğü Arnavutluk'ta matem tutmayacak bir köy, bir hane bırakmamıştır. Derviş Hima'ya göre İttihad ve Terakki Hükûmeti Arnavutlara İspanya engizisyonunu bile gölgede bırakacak kadar zulüm ifa etmiştir. Arnavutların fezaya yükselen feryatları Gayretullaha dokunmuştur ve bir ilahi intikam yavaş yavaş İttihatçı hükûmetin başını sarmıştır. En sonunda İttihatçı hükûmet iktidardan düşerek millet karşısında rezil olmuştur. İttihatçılardan bazı cüretkârların iktidara tekrar gelmeleri durumunda yirmi adet darağacı hazırlayıp muhalif bir dimağ-ı mütefekkir bırakmayacakları yönünde konuştuklarını belirten Derviş Hima, o darağaçlarının Trablusgarp'ı ve Bahr-ı Sefid adalarını İtalyanlara kaptıranlar için hazırlanması gerektiğini ifade etmiştir (Arnavud, 5 Ekim 1912: s.1).

Derviş Hima'nın gazetenin ilk sayısında başladığı İttihad ve Terakki Hükûmeti aleyhindeki tutumunu, son sayıda da devam ettirdiği görülmektedir. *Arnavud*'daki

“*Kehvare-i Vatan Tehlikede!*” başlıklı son makalesinde kuzeyden Karadağ’lılar ve Sırp’ların, güneyden alçak Yunanlıların saldırılarıyla Arnavutluk haritasının coğrafya âleminden kaldırılmak istendiğini ifade eden Derviş Hima’ya göre işlerin bu noktaya gelmesinin sorumlusu Arnavutluk’un Rumeli siyasetindeki önemini anlamayan İttihatçı hükûmettir (Arnavud, 25 Ekim 1912: s. 1).

İKİNCİ BÖLÜM

3. ARNAVUD GAZETESİNİN TRANSKRİPSİYONU

3.1. Sene 1, sayı 1, - 31 Kânun-ı Evvel 1325 (13 Ocak 1910)

Birinci Sene	31 Kânun-ı Evvel 1325 Pencşenbe	Numru - 1
Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima		Abone Bedelâtı Senelik
Beyoğlu		Arnavudluk İçün 30 Guruş
Arnavudlardan Mürekkeb Bir Heyet		İstanbul Vilâyeti 40 Guruş
Tarafından İdâre Olunur		Memalik-i Ecnebiye 10 Frank

ARNAVUD

Şimdilik Haftada Bir Def'a Neşr Olunur.

20 Para Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir. 20 Para

Vatandaşlara İfademiz

Bugün nazargâh-ı hamiyetinizi arza cür'et-yab olduğumuz “Arnavud” devr-i istibdadda Avrupa’da intişar eden Arnavudluk gazetesinden başka bir şey değildir. Bunu cümleiniz bilirsiniz. Arnavudluğun merâkiz-i muhtelifesinden yükselen nidâ-yı kahramanî ve hareket-i gazenferane üzerine yeni hükûmet ilan edilmiş biz de umum gibi nice seneler pa-zede’i istihkâr olan vatan-ı mübarekemize yüz sürmeye şitaban olmuştuk. Vatana yüz sürer sürmez yüzümüze çarpılan sillelerden burada bahsi abes add ederiz.

Arnavud daha o vakit intişare başlayacaktı. Nasib olmadı. Cephe-i pak ve madharla zindandan çıktıkdan sonra muhterem ve sevgili vatandaşlarımızı ziyaret için

Arnavudluğu keşt-ü güzâra başlamıştığ. Bu seyahat tam yedi ay devam etti. Zann-ı hakiraname kalırsa bu yedi aylık seyahat esnasındaki mudavelat-ı fikriye, askeri ve Arnavud kulüblerinde konferanslar te'yid-i uhuvete hayli hizmet etmişti.

Zaten maksadımız hal-i sefalet ve muhid-i cehl ve nâdâni içinde yuvarlanan zavallı vatandaşlarımızı tenvir, seviye-i idrak ve irfanlarını a'la ve anasır-ı osmaniye içinde kendi mevki-i mühimmelerini ifham ve yine o anasır arasında itilafa zemin hazırlamaktır. Bu da bizim için bir şart ile kaimdir o da: Beraber yaşadığımız anasır-ı sairenin hakkımızda hüsn-i niyetleri ve lisân-ı mukâddesle milliyet-i muhterememize hürmetleriyle te'yid edecektir. Biz ne bir Rum'un, ne bir Bulgar'ın, ne bir Sırp'ın, ne bir Arap veya Türk veya Ermeninin Arnavud olmaları fikrinde olmadığımızı her vakit bir fikr-i serbesti ve samimiyetle ilan edip duruyoruz. Bu anasır-ı muhtelif tarafından bir teklif malen bize vuku'una hiçbir sûretle müsaade edemeyiz. Bu nokta anlaşıldıktan sonra Osmanlılık âleminde ve hiddet-i siyasiyenizi tahkim edecek kadar himmet sarfı icab ederse el uzatacağımız şüphesizdir. Zaten Arnavudlar hükûmete karşı her vakit büyük yararlıklar irâesinden çekinmemişlerdir. Şovenizmden uzaklaşarak memleket-i müşterikemizi memalik-i mütemeddine derecesine yükseltmeye çalışırsak umum için hayırlı olur fikrindeyiz.

Sevgili Vatandaşlar!

Arnavudluk gazetesi Avrupa'daki mevcûdiyet-i siyasiyesini saye-i hamiyet ve hürriyete olan muhabbet-i hakîkîyenizle intişarını temin etmiş, sulh ve salâh-ı âlem kongrelerine, mitinglere iştirak etmişti.

Arnavud'un hamiyet-i milliyesinden başka bir sermaye-i zâtîyesi yoktur. Umumun muavenetiyle intişar edecek ve umum "Arnavudlar" Arnavud'un devam-ı intişar-ı esbabını lemhatın düşüneceklerdir. Çünkü Payitahtımızda anasır-ı osmaniyenin her biri birer değıl onbeş yirmişer gazete ile tenvir-i efkâra say-ü gayret etmekte idiler. Bizim de bir gazetemiz olursa zannedersek Osmanlılığın aheng-i umûmi-i terakkisine bir rukn-i mühim ilave edilmiş olur.

Arnavud meşrutiyet-i meftuha-i osmaniyemizin istikbâlini bir kat daha tahkim ve tarsîne hidmet edecek olan şaban-ı güzide-i hürriyete de sütunlarını açık tutacak ve genç kalemlere bir sahne-i tecrübe olacaktır. Ve minallahu'l-tevfik.

Derviş Hima

Fasıla-i Sadâret ve Teşekkül-i Vükelâ

Hüseyin Hilmi Paşa'nın sükut-i nagehânisi bizde halen efkâr-ı umûmîye hakkıyla mevcut olmadığı cihetle fevkalâde hayret ve teheyhüc-i mucib olmamışsa da Avrupa muhafil-i siyasiyesini tehyic ile düşündürmüş ve matbuat-ı garbiyeden İngiliz ve Fransız matbuatını aleyhimizde icâlâ-i kaleme; anlayamadığımız bir tesir tahtında sevk etmişti.

Fırka-i mütefekkiye ve mücahidinin himmet-i kalemiyelerine inzimam eden kahraman askerlerimizin, güzide erkân-ı harbiyemizin besalet-i âlem-i pesendâneleriyle yıkılan bina-i meş'um istibdadı ilk alkışlayan İngilizler Fransızlar olduğu halde Kâmil Paşa'nın sükûtundan beri İngilizler idare-i meşrutiyemize bed-bin nazarlar fırlatmışlar ve İngiliz ahının itilafına ram olan Fransız matbuatı da bu defa beraber yürümüşlerdir. İstandard şu mütalaatı yürütüyor:

Türkiye elyevm meşrutiyet ile istibdad arasında uçuyor; fakat bi'l-tab'i bu böyle kalamaz. Osmanlı parlamentosu da bu hale şimdiye kadar bir netice-i hasene veremedi. Fakat idare-i hükûmet el'an cemiyetin hafi elleri içinde kaldıkça, istibdaddan daha çirkin hallere meydan verilmiş olacaktır. Fakat Trakya'nın dostları elbette bu hali arzu etmezler. Osmanlı ıslahat memurları, cehaletin, terakkiye en büyük mani' olduğunu etyan ediyorlar. Bu kelimelerle her gün işitiliyor, fakat hiçbir Osmanlı mektebinde vezâif-i hukûku şahsiyeye aid dersler verilmiyor. İhtimal ki bu hususda muktezi olan muâllimler mevcut değildir. Memleket, mülke kesb etmiş adamlardan ziyâde, malumat ve nazariyesi vasi' diplomatlara muhtaçtır. Türkiye İttihâd ve Terakki Cemiyeti'ne medyundur. Fakat cemiyet-i mezkûrenin iyiliği fenalığa munkalib olacağı zaman uzak değildir.

Diğer taraftan Fransa'nın en büyük ceraid-i siyasiyesinden ma'dud olup sesini her sûretle iktar-ı âleme işittiren Tan gazetesi dahi şedid muhakemeler yürütmüş ve adeta hükûmetin bir kuvve-i hafiyenin bazicesi olduğunu ve tereddüdle idare-i hükûmete muztar kalındığını anlatmak istiyor.

Kafe-i müdrikat ve hafîat-ı siyasiyeden beri olduğumuzu iddia edememekle beraber memleketimizde bir meşrutiyet-i kat'îye mevcuddur demekle tereddüd edemeyiz. O meşrutiyet içinde hatayat ve seyiati hazf ve imha edecek yavaş yavaş yükselmekte olan efkâr-ı umûmiyedir.

Bu hakikat anlaşıldıktan sonra ihata-i siyasiye-i hariciyesini ikmal için Avrupa'ya gidip ders almaya mecbur olan Hüseyin Hilmi Paşa'nın kütüphane siyaseti ekseriyet fırkasını düşündürmüş ve selâmet-i menafi-i devlet nâmına bir şahıs fedâ edilmiştir. Buna biz isabet-i siyasiye diyebiliriz. Hüseyin Hilmi Paşa geçen hafta içinde Zât-ı Şahâne'ye istifasını vermişti. Zât-ı Hazret-i Padişahî'de Roma Sefiri Hakkı Beyefendiyi teşkil-i vükelaya memur etmiş ve ekseriyet fırkası da kendisini telgrafla buraya davet etmiştir. Efrancı sene başı olmak münasebetiyle Hakkı Beyefendi'nin hareketi te'hir etmiş ve te'hir birçok eğri büğrü havadislere meydan vermişti. İhtimal ki Hakkı Beyefendi te'hir-i hareketle Avrupa efkâr-ı umûmiyesiyle memleketimizdeki efkârı uzaktan tedkik ve tatbi' etmek istemişti. Bunda hakkı da olsa gerektir. Binâ'enaleyh ilm ve fazlı ve hukuk-u beyne'lmînele ve vukûfu derkâr olan Hakkı Beyefendi hemen umum tarafından hüsn-i nazarla alkışlanmıştır. Ekseriyet fırkası, akliyet fırkaları ve Meclis-i Meb'usan'da azası en garib görünecek olan da Muvakkarat Fırkası'da büyük bir hahişle Zât-ı Hazret-i Padişahî'ye bu intihabdan dolayı arz-ı şükran şitaban olmuştur.

Sirkeci'de umum tarafından istikbâl edilen Hakkı Beyefendi Dar'ul-Fünûn talebesi nâmına Ahmed Cevdetî Bey'in belîğ

Sâhife 2

Arnavud

Numro 1

siyaset-i dakikayı havi olan nutkuna vuzuh ve tevazu ile cevap vermiş ve adl-u ihsan ile ifa-i vazife edeceğini beyan etmiştir. Mucez fakat ahkâm-ı meşrutiyet ve hikmet-i hükûmeti icmal eden bu iki kelimenin hey'et-i ictima'îye-ı osmaniyemize tatbik ve ta'mimini görmekle millet hükûmetinden emin ve memnun olacaktır. Erkân-ı muhimme-i hükûmetten bir zât da şu fasıla-i Sadâret zamanında şu:

Kuvve-i neşriyanın mazhar-ı muhazeratı olmak ve kuvve-i icra'îyeye aid bi'l-cümle hukûk ve vesaiden istifade eylemek şartıyla icra-i vazife eylemek memlekette kânunun bi'lcümle kavanin-i mevcudenin- mer'iyet ahkâmını temin eylemek; muhid-i osmaniyede hiss-i uhuveti teyid edecek ve hükûmetle ahâli arasındaki münasebette hiss-i emniyet ve memnuniyeti takviye eyleyecek sûrette tedabir-i ittihazıyla ahvâl-i fevkalâdenin istilzam etmiş olduğu fevkalâde tedbirleri peyderpey lüzumsuz bir hale irtica' eylemek; ahâlinin meşrutiyet-i mukaddisemizin temin ettiği nimetlerden teyid-i istifadesiyle beraber zanamdar intizam ve inibat olan hükûmetinde nüfuz-u meşru-u kânûniyesini te'yid etmek muhtaç olduğumuz ıslahat-ı ictima'îye ve iktisâdiyeye

gereğini vermek; harici politikada her tarafça münasebat-ı dostanenin muhafazasıyla beraber hukûk-u mukâddese-i osmaniyeden bir zerre bile fedâ etmemek.

beyânatta bulunmuştur. Elhâsıl anlaşılıyor ki bizde bir kâbe-i tekâmül-ü siyasiye doğru müteveccihen hareket ediyoruz. Bu hareketimizle Avrupa efkâr-ı umûmiyesini tekrar lemhimize çevirmek elimizdedir. Çünkü şarkta menafi-i azime takib eden devletler kısmen sermayedarlarının taht-ı nüfuzunda harekete mecburdurlar. Memleketin buhranı onlar için bir felaket, sükûn ve asayiş de teselliyet ve sükûtu müstelzimdir. Biz sukun ve asayişe muhtaç olduğumuz nisbette memleketimizin umran ve terakkisinin bir amad-ı rasin ve adım'ulinderasını da vücuda getirecek Avrupa sermayedarlarının memleketimize rağbetidir. Bu rağbetleri de hukuk-u abad-ı memleketi nazar-ı dikkate alarak kabul etmektedir.

Havadis kısmımızda görüleceği veçhile dün gece malumat-ı resmiyeye nazaran kabine teşekkül etmiştir. Bu kabine içinde yakinen tanıdığımız ve uhde-i liyakat ve kifayetlerine taraf-ı hazret padişahiden rütne-i vüzerat tevcih ve ihsan buyurulan İbrahim Hakkı Paşa Hazretleri Başvekâlet'le, Şerif Ali Haydar Bey'in Evkaf Nezâreti'ni kabul etmediği takdirde nezaret-i mezkûreye de deruhde edecektir.

İ'tida-ıl efkârını tanıdığımız Talat Beyefendi'nin Dâhiliye Nezâreti'ni tekrar muhafaza edeceğini zaten bildiğimiz cihetle bu bâbda ki memnuniyetimizi ihfa edemez ve eminiz ki bundan sonra daha ziyâde devletin mühim bir kıt'ası olan Arnavudluk'ta icra'at-ı hasenede bulunacaklardır. Mahmud Paşa ise erkân-ı harbiyesine istinad ederek cihet-i askeriyede layık vechile tensikate mazhar olacağı gibi zekâ ve fetanetine meftun olduğumuz Cavid Beyefendi'nin defa'aliyet-i daiması sayesinde ruh-u idare-i memleketi temin edecek olan mâliyemizde hakkıyla ıslah edilir. Maarif Nezâreti'ne yeniden tayininİ gördüğümüz mücahid-i hürriyet Emrah Efendi bu emrinde ne derece çalışmak nâzırlarda Allah tevfikini refik eyleye.

Arnavutluğun ma ruz bulunduğu mehalik-i siyasiyeyi bundan on dört sene evvel Rumili heyet-i teftişiyesi riyâsetine tayin edilen sadr-ı lâ hakkımız Hakkı Paşa hazretlerine Elbasan'dan bir “muhib-i vatan” imzasıyla takdim ettiğimiz lâyihanın zannederek zaman-ı tatbikâtı çoktan gelip geçmiştir. O vakit vatan bir müstebidin zulüm ateşleri içinde kavrulup gidiyordu. Abdülhamid'e söz anlatmak tabi i mümkün değildi. Artık hafsaş gibi nûr ve ziyâdan mütehâşi olan hakan mahlu zamanında değiliz. Elhamdülillah padişahımız ahkâm-ı şeri at ve Kânûn-i Esâsinin kâfil ve hafızıdır.

Hükûmette meşgul bir hükûmettir. On dört sene evvel ki matlubatımız bu gün yine aynıdır. Elbette nazar-ı dikkate alınır. Ve Arnavutluğun ma'arifen ticareten terakkisi nazar-ı dikkatten devir buyurulmaz. Bu suretle beş on gün devam eden şu fasıla'î hükûmet reside'î hüsn-i hitâm olmuştur.

Arnavud Lîsanı Hakkında

Priştine Meb'us-u Muhteremi Hasan Beyefendi'ye daire-i intihabiyesinden âtiyedeki mektub irsal olunmuştur:

İstihbaratımıza göre bu defada bazıları Arnavudçanın hali hazırda müstamil harflerle okunması ve bazıları da okunmaması taraftarı bulunduğu dair Fuad Paşa tarafından vaki' olan bir suale Belediye Reisi Sudi Efendi umûmiyetle okunmaması cihetinde bulunduğu yolunda cevap vermiştir. Kerçe geçelerde vuku' bulan bazı mu'îl-i ihtisarat üzerine mezkûr harflerle istimalinden zarar-ı tevellüd edeceği zannı hâsıl olarak buna binâen kabul edilmeyeceği hakkında bir kağıd yazılmış ise de, ahiren Arnavudçanın ancak ta'limve tedrisi ve bundan faide-i matlubeninhusûlu için şeklen mükemmeliyet ve suhuleti derkâr olan bu harflerin istimali zaruri olduğu ve ne dini, ne de siyasi bir mahzurida'î olmayıp bilakis bazı fevaid-i siyasiye dahi temin edeceği icra kılınantedkikat ve müzâkerat neticesinde anlaşıldığı gibi üç milyon va vatan için hemde kendileri için bir unsur müfid haline getirilmesi zamanında bu kavm-i efradının lîsan-ı medaraneleriyle talim ve tedrisi hususunun vucub u kat'ı tahtında bulunduğu bir emir bedihi ve ayandır. Biz bu vucubu takdir edildiğimizden ve hal-i hazırda salif'üz-zikrharflerin, istimalini etmeyerek kariben tashih-i zan ve zuhab ile bu ciheti tervic edeceklerine şüphemiz olmadığından mekâtib-i ibtidaiyemizdeTürkçe'de ayrıca bir lîsan olarak okutturulmak üzere ulum ve fûnûnun Arnavudça tedris-i esbabının istikmalî hususuna sarf-ı mesa'î buyurulmasını rica ederiz.

Ulemâdan: İbrahim Ethem. Ulemâdan: Yusuf. Ulemâdan: Sezai. Eşrafdan: İbrahim Hakkı. Eşrafdan: Ömer Bin Mehmed. Eşrafdan: Beytullah Bin Hafr. Eşrafdan: Yusuf Ziya'iddin. Vücûhdan: İsmail. Vücûhdan: Yusuf Ziya. Vücûhdan: Akif Bin Cemal. Vücûhdan: Mehmed Ali Bin Yaşar. Vücûhdan: Mehmed Emin. Vücûhdan: Abdulakadirilâh...

Arnavud

Gelecek nüshâımızda bu keşmekeş muhakemata nihayet verilmek için bir makâle yazacağımız gibi birçok ara-i ulemâ-i binamı da sutun edeceğiz. Boşuna yorulmayalım. Zayi edilecek vaktimiz pek azdır. Lîsanımızla lîsan-ı resmi-i devleti tahsile çalışalım. Tanin gazetesi bile idrak-i hakîkate başladı. Efrattan i'tidale geçiyor.

Kişi Noksanını Bilmek Gibi İrfan Olmaz

Artık teşettüt-ü efkâra ve cahil vatandaşlarımızı mutantan-ı ilfaz ile iğfale çalışmak hamiyet-i milliye ve menafi-i umûmiye-i siyasiyemize menafî olduğunu düşünelim. Bazı kesianın hoşuna gidecek şeyler yazarak bir hayat-ı tıfiliyeden teba'üd edelim. Biz ise istikbâlde ta'an ve tal'in-i umûmiye düçar olmamak için her hakîkati kisve-i zâtîyesinde göstermek mesleğindeyiz.

Maarif Nezâreti tarafından lîsanımızın mülkiyede tedrisi karargir olduğundan dünkü gün birinci derse mübaşerat olunmuştur. Bu vesile-i hasene ile talebeden Ohrili Emirzade İhsan Murad Bey birader tarafından irad edilen nutuktur:

Muhterem arkadaşlar!

Bugün es-sene-i saire gibi Arnavudçanın da mekteb-i mualifeyzimizde tedrisini görmekle müftehir bulunuyoruz.

Arnavud lîsanının es'sene-i mahalliye arasındaki mevki-i mühimmenin hükûmet-i meşrûtamızca takdir olunmasıyla Osmanlılık ve Arnavud hayat-i ictima'iyesine zirin bir tarih uhuvvet ilave olunuyor. Çünkü hep biliriz ki biz Osmanlılar pek müteferrik unsurlardan müteşekkiliz. Bu unsurlarla na-kabil ihtilal bir halita-i rızana bir kitle-i mühebbet ihzar eylemek vazife-i mübeccelesi ki istikbâl itibarıylabize, dar'ul-funularaaidtir. Ancak anasırın yek-diğerinin es'sinesine, adatına, ahvâl-i ruhiyelerne vukuf ile olabilir. İşte bu ümmiyeden bir kısmını bu sûretle hâsıl olabileceğini görmekle bahtıyarız. Evet bahtıyarız; çünkü Efendiler!

Osmanlılığın yegâne hayatı olan itthad-ı anasır tahammeleridar'ulfünûnda, dar'ulfünûngibişerait-i inbâtîyeyibuuk haiz b bahçe-iirfanasailırdâ pek mebzul bir feyz hâsıl edeceğine şüphe yoktur. Sonra bu mühim uzuvların bi't-tab'ı etrafa istilayı ilham-kâranesiyle pek müesser ve riyadan ari olan nufüz ilmiyesiyle az zaman içinde umumu Osmanlılığı la-yezel bir uhuvvetle malı bulacaktır. Zaten buradaki kesretli ve hararetli

mevcûdiyetimiz maksadımızın husûlune Berat istilaldir. Binâ'en-aleyh dersimizin arz eylediğim nokta-i nazardan ehemmiyetini takdir ederek kendimiz için bu bâbda sa'ir bir vazife-i mukâddese tanınmalıyız bu sûretle hem vazife-i vatanınımızı ifa etmiş hem de muhterem muâllimimizi memnun eylemiş oluruz kardeşlerim.

Arnavud

Muâllim-i muhteremin cevabı gelecek nüshâımızda derc olunacaktır.

Ulemâ-i benâm-ı İslâmdan Elbasan Meb'us-u Muhteremimiz Hacı Ali Efendi Hazretleri yarınki Cum'a günü saat sekiz raddelerinde divan yolundaki Başkım kulübümüzü ziyaret edeceğinden vatandaşlarımızın kulübü teşriflerini "Arnavud" rica ederiz.

Derviş Hima Hilal Matba'ası

3.2. Sene 1, sayı 2, - 7 Kânun-ı Sâni 1325 (20 Ocak 1910)

Birinci Sene	7 Kânun-ı Sâni 1325 Pencşenbe	Numro - 2
Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima		Abone Bedelâtı Senelik
Beyoğlu		Arnavudluk İçün 30 Guruş
Arnavudlardan Mürekkeb Bir Heyet		İstanbul Vilâyeti 40 Guruş
Tarafından İdâre Olunur		Memalik-i Ecnebiye 10 Frank

ARNAVUD

Şimdilik Haftada Bir Def'a Neşr Olunur.

20 Para Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir. 20 Para

Arnavudluk

Arnavudlukla hiç alakası olmayan bazı meb'uslarla evhâma mağlup bazı zavallılar ceharşenbe günü Arnavudluk nâmına Sadrâzam Hakkı Paşa Hazretlerine bir arîza vererek lisanımız aleyhinde bulunmuşlardır. İdâre-i meşrûta için böyle adiliklerle hükûmeti taciz etmek ve âlemin hande-i istihfafını celb etmek hoş ahvâlden olmasa gerektir. Hele Rum gazeteleri bu meb'usların müracaatlarını kemal-i tehalükle alkışlayışı imza eden meb'uslarla münasabatta bulunduklarına da hemal etmek istiyoruz. Diyanet-i mukâddese-i İslâmiyeyi hurûf ve zuruf'a rabt eden zavallılar ne büyük hatada bulunmuş oluyorlar. Arnavudluk hurûf ile Osmanlılığa merbut bulunuyorsa her iki cihet için gülünç olur. Biz genç Arnavudlar fırkası hurûf ve zurufa değil kavaid-i esasiyeye istinad ederek beraber yaşamak istiyoruz. Bizi bu ittihadı mecbur eden birçok esbab-ı mekule ve menafi'i mütekalibedir.

Bunlara bir cevap yazmaya hazırlanmakta iken bugün nazar-ı müserredimize halis muhlis bir Türk kaleminden daha doğrusu bir insan-ı kâmilin hammesinden dökülen makâle-i müfideyi yalnız müte'arizin-i menafi-i cevyanede değil fakat umum Arnavud vatandaşlarımızın nazar-ı dikkatine arzı müshareat eyleriz. Bu makâle bugün Tanin'in baş makâlesini teşkil ediyor.

Bizce düne kadar âdem-i emniyetle kıraat olunan Tanin bugün kalplerimizde en derin intiba'at-ı ihtisaskerane bırakıyor. Türk vatandaşlarımızda bir köşmal-i intibah oluyor. Biz Genç Arnavudlar Fırkası ve Tanin'i seven Arnavud vatandaşlarımız nâmına Tanin'e arz-ı teşekkürle şitaban oluyoruz. Genç Arnavudlar merdane ve hakîkî bir insan fazla yakışan şu açık fikirler karşısında bir ihtiram-ı tam ile Tanin'i Arnavud "Başkım" kulüblerinde alkışlıyorlar. Bu alkışlar yalnız İstanbul surları dâhilinde kalmayacak Arnavud'un Arnavudluk'ta ki binlerce kari'leri tarafından avaze'i bülend ile tahsin ve takdir edilecek ve ruhlarımıza saçılan hissiyat-ı müncimdenin izale ve zubanına medar olacaktır.

Tezyid-i berudete hizmet etmek fikrinde bulunan İkdâm'a gelince deriz ki: Biz genç Arnavudlar geçen sene muharrer ser sütununun volkanması makalâtına bir saha bahşeden İkdâm'ı hükûmet-i meşrûtamızın benim resmî bir gazetesi veya bütün Osmanlıların maakkas-ı efkârı gibi telakki etmeyeceğimizden irad ettiği bedbinane fikirlerde burada ve Arnavudluk'ta nefretle okunacak ve belki az zaman zarfında bedhahane fikirler beyan eden İkdâm hamiyetli namuskar Arnavudlar tarafından ele alınmayacaktır.

Asırlardan beri Osmanlıların ya'ni vatan-ı müşterekemizin âlâyı şanı uğrunda döküttüğümüz kanları lisan-ı osmaninin tesisi hususunda sarf ettiğimiz mukaddemanları İkdam unutuyor ve diyor ki Arnavudlar ne kadar ibraz-ı sadâkat ederlerse etsinler emniyetimizi kazanmaya muktedir olamazlar. Biz genç Arnavudlar İkdam'ın emniyetini kazanmakla hiçbir şey kazanamayız. Delail-i mantıkaya kana'at getirmeyen İkdam'ın mantıksızlığı doğrusu bizi hayretlere müstağrak ediyor. Sabahında işi bitmiş, pişmiş nazarıyla bakarak idare-i fikir etmesi yazdırtılan lastikli mütalaatın bir numunesidir.

Arnavud Hurûfatı

Arnavudça hangi hurûf ile yazılacak? Elyevm bizim kullandığımız hurûflarla mı yoksa Latin yahut Yunan harflerle mi?

Arnavud olmayan hükûmeti lîsanda tetbi'at-ı amikası bulunmayan zâtların bu bahse karışmaya hiç salahiyetleri olamayacağı itikadındayız. Yalnız mes'ele öteden beri ilmi şekilden çıkarak adeta siyasi bir renk almış olduğu cihetle yalnız bu nokta'î nazardan bazı mütalaat serd etmek lüzumunu his eyliyoruz.

Gazetemizin kari'leri son zamanda Arnavudçanın hangi hurûf ile yazılması münasip olacağına da'ir Tanin'de muhalif makâleler görmüşlerdir. Bu makâleleri imza edenler hep Arnavud hatta meb'us oldukları cihetle bizim için vazife-i bîttaraftıye riayetle hürriyet-i efkâra hürmet ederek muhtelif nokta'î nazarların kaffesini meydan-ı âlemiyete koymakta bir beis görülmemiştir. Mes'ele yine Arnavud erbâb-ı vukufun münazaralarından ibaret kalsa idi ehli olmadığımız bu bahse bit tâbi' karışmamakta devam ederdik.

Bâ husus bizim tarafımızdan söylenebilecek bir söz sû-i tefsir ve tefhime pek müsait olduğunu da biliriz ki Türklerle Arnavudlar arasında ayrı gayrılık hiçbir zaman akla gelmemiştir. Asırlardan beri iki kavim kendilerinin Türk yahut Arnavud olduğunu anlamaksızın kardeş gibi yaşamışlardır. Vatanın muhafaza ve müdafaası için yan yana fedâ-i can etmişlerdir. Arnavudlar ile Türkler birbirlerine bu kadar hülul etmiş, birbirini bu kadar takrir ve ta'ziz eylemiş olduğu halde meşrutiyetin ibtidalarından şayân-ı te'essüf bir sû-i tefhim tevellüt etmek istidadını gösterdi idi. Bu da hiç asıl ve esası olmayan bir şayi'a üzerine vuku'a geliyordu. Her neden ise Arnavud vatandaşlarımızdan bizim Türklerin Arnavud lîsanının tamimine, tedrisine muhalif olduğumuza da'ir bir şüphe tevellüt etti. Güya Arnavud mektepleri açmayacak,

Arnavudçanın tedrisine mani olacak idik. Sonra buna hurûf mes'elesi de inzımm etti. Türkler Arnavudların lisanını yazmak için en münasib görecekları hurûfatın kabulüne mâni olarak behamehal Türkçe hurûfatının kabule kendilerini icbar edecekleri şayi'ası devran etmeye başlamıştı. Hatta alttan alta bu yolda çalışıldığı da iddia olunuyordu.

Her kavmin hâkk-ı meşru'una riayeti en büyük bir vazife bilen müceddidin Osmanlı namı altında yaşayan hiçbir ırka karşı göstermediği bir muameleyi Osmanlılığın en kavi ve metin kalelerinden biri olan Arnavudlara karşı ihtiyar etmeyeceği pek aşikâr idi. Memleketin her tarafında Arapça, Ermenice, Rumca tedrisat icrâ ediliyorken mektepler açılıyorken Arnavudluk'ta Arnavudça tedrisatın men'ine çalışmak istemek için mutlâkâ kuvve'i muhakemede şayân-ı esef bir dalalet bulunmak icâb eder.

İttihâd ve Terakki programında her yerde tedrisat-ı ibtida'iyenin lisân-ı mahalli ile icrâ edileceği sarahati görülünce ilk zamanlarda tevellüt berudet etmek istidatını haiz gibi görünen bu sû-i tefhime artık mahal kalmamıştır. Şimdi esasta aramızda hiçbir zaman ihtilaf olamayacağı böyle sâbit olduktan sonra bî'n nesebe pek ehemmiyetsiz bir nokta bir fûru' için bilâ lüzum ve bilâ sebep bir sû-i tefhim çıkarmakta hiçbir mâ'na yoktur. Bu fûru' ise hurûf mes'elesidir. Bir kavmin lisanını tedristen men' etmekte bir fikr-i siyasi bulunabilir fakat lisan serbest olduktan sonra bu lisan hangi hurûf ile yazılırsa yazılsın büyük bir ehemmiyeti haiz değildir.

Bâ husus şurası şayân-ı dikkattir ki Arnavud vatandaşlarımızın hamiyet-i osmaniye ve İslâmiyeleri her şüphenin fevkindedir. Arnavudça için hurûf-ı intihab ederken kendilerini hamiyet-i osmaniye ve İslâmiyeyi unutarak ona göre düşünecek zannetmek büyük bir haksızlık şayân-ı takbih bir isnaddır. Osmanlılık ve Müslümanlık için mahzuru olabilecek bir teşebbüsü bizim

Şâhife 2

Arnavud

Numro 2

ihâtârımız ve müdahalemiz olmaksızın onların red edeceklerine eminiz.

Zaten dünkü gazetelerde Makam-ı Sadâret'e Arnavud meb'us-u muhteremesinden bazıları tarafından verilen müşterek arıza kendilerinin bu bâbda henüz bir karar-ı kat'i ittihaz etmediklerini ve aralarında iştirak-ı efkâr husûle getirmediiklerini gösteriyor.

Bizim için bu mes'elede tutulacak en iyi hatt-ı hareket en merdane en adalet-i perverâne olanıdır. O da sırf Arnavudlara a'id olan bir işe karışmayarak hallini kendilerine bırakmaktan ibarettir. Çünkü bizim en hüsnü niyetle söylediğimiz bir söz bile bir maksadı hafîye ad olunabilir ve bir kere arada böyle bir sû-i tefhim başlarsa devam eder. Her şeyde tesirini gösterebilir onun için dünkü Türkçe gazetelerden birinin dediği vechile Arnavudların kendilerini elyevm Rumeli kıtasında bulunan Türklerden velevki elifbâ ile olsun ayırmaları kendileri için bir azim tehlike ise bırakalım bu tehlikeyi onlar takdir etsinler. Çünkü cidden bir tehlike varsa elbette bunu anlayacak kadar akıl ve zekâları vardır. Yine bu Türkçe gazete Arnavudçanın Latin hurûfuyla yazılması Türkler tarafından bir ayrılığa dalalet gibi telakki olunacağı Türkler yahut Osmanlılar fevkalâde müte'essir olacaklarını yazıyorsa da biz bu fikirde değiliz. Çünkü Arnavudlarla bizi birleştiren şey yazı yazmak için kullandığımız şu eğri büğrü çizgiler değildir. Eğer Arnavudlar lisanlarını unutmuş olup da öteden beri Türkçeye alışmış olsa idiler şimdi Arnavudçayı ihyaya çalışsa idiler o zaman bunda bir ayrılık maksadı olduğuna hüküm edebilirdik. Fakat lisan mevcut olduktan sonra onu yazmak için lisanın tabiyat-ı husûsiyesine göre en müsait olan hurûfun kabulü hiçbir zaman ayrılık istemek değildir.

Zaten bizim bugün kullandığımız hurûf Türklüğe ve Müslümanlığa mahsus bir yazı değildir.

Türklerin öteden beri başka bir yazıları vardı. Şimdi ki hurûfu sonradan kabul etmişlerdir. Cenâb-ı fahri kainât zamanında da bu şimdiki hurûf yoktu. Binâ'en-aleyh hurûf-ı müstameleyi Arnavudçanın tahririne müsait bulmayarak diğer birini kabul ve ihtiyaçlarına göre tâdil ve ıslah etmekle Arnavud vatandaşlarımızın ne Türklüğü ne İslâmlığa mugayir bir harekette bulunmuş olmazlar.

Hükûmet lisan ile biraz tevgil etmiş olmak itibarıyla ilave edebiliriz ki hurûf-ı münfasılayı ve savait-i kabul etmek isteyen Arnavud vatandaşlarımız cidden şayân-ı tebrik ve ilmi bir hat ve terakki atıyorlar. Çünkü bugün dağda çobanlık eden bir Arnavud bu sayede bir hafta içinde okuyup yazabilecektir. Biz Türkler ise elimizdeki yazı ile bir haftada değil yüz haftada köylümüze okuyup yazmak öğretemeyeceğiz. Evet arada bir ayrılık olacak fakat zannolunduğu tarzda değil bu sayede onların maarif-i da Ermeni ve Rum vatandaşlarımızın maarifi gibi terakki edecek onlar daha çabuk okuyup yazacak ve biz bu nakız bu lisanımıza gayrı muvâfık hurûflarla bi'l nesebe cahil

kalacağız. İşte ayrılık bu cihette kendisini gösterecek. Binâ'en-aleyh şu ilmi ve mantıki cereyana mani olmaktan ise o cereyanı mümkün ise bizimde kabul etmekteğimiz Türklüğün menfaati nâmına daha muvafıktır.

Beyoğlu'nda Arnavud gazetesi

İpek Meb'usu Mahmûd Bedri Bey'in gönderdiği innemal a'mal bi'l nesebiyat serlevhâlî varakada ve Yeni Tanin'in 18 numrolu nüshâsındaki makâlesinde Arnavudçanın Latin hurûfuyla yazılmaması maal gureba görüldü. Kendisi hiçbir lîsanın gavamızına aşına değildir. Hülusu çakmak isteyen mumâileyhin varaka ve makâlesi menderecatını red ve bilmediği şeylere karışmamasını halîsane beyan ederiz.

Şeyh Sabri Umum Preveze Arnavudları Nâmına

Müfti'i Belde: Hakkı

Arnavud

Preveze ahâlî-i muhteremesine arz ve teşekkür ederiz. Bedri Bey'in ehemmiyetsiz laklakiyâtına cevaben bunca telgraf parası sarf etmek günahtır.

Muâllim-i Muhterem Sabri Bey kütezanın verdiği cevap-ı şifahînin me'alidir.

Hükûmet bu mes'ele için gösterdiği fedâkarlığın şayân-ı teşekkür olduğu müstağni-i arzıdır. Bendeniz tarafından söylenmesi iktiza eden sözleri arkadaşınız söyledi. Fazla söze hacet göremem. Bu lîsanın Arnavud kavminin indindeki ehemmiyetinden bahsetmeyeceğim. Bu mes'elenin Osmanlıların hayatı ictima'iyesindeki tesir ve fevaidinden dâhi söylemeyeceğim. Bunu elbette takdir eder kendi kendinize muhakeme buyurursunuz. Ancak söylemekten hali kalamayacağım bir nokta vardır. Osmanlılığın Rumeli'de en büyük istinadkahı bilirsiniz ki Arnavudlardır. Sizin gibi zamandaran umûr-u devleti yetiştirecek olan mektebinizde eğer akvam-i osmaniye'nin tekellüm ettikleri lîsanları talim ederseniz emr-i idarede büyük hizmetlere muvaffakiyetler ibraz edeceksiniz. Dâhiliye memurları eğer mensub oldukları da'ire-i hükûmet dâhilindeki ahâlinin ahvâl ve ruhiyelerini bilir ve o yolda idare-i umûrederler ise hiçbir vakit müşkilâta maruz kalmazlar. Ahvâlî ruhiyelerine nüfuz ise temas ile ve lîsanlarını bilmek ile mümkün olabilir eğer bu lîsanı ve ahâlinin ahvâl-i ruhiyesine göre tesis ve takdir-i idare eder iseniz orduların göremeyeceği işi bir sözle görürsünüz. Gayet

faal bir zabitânın bin türlü müşkilât ile önünü alamayacağı bir hadiseyi iki lakırdı ile teskin edersiniz. Efendiler bu memleketin istikbâlen sükût-u mukadderatı sizin elinize tevdi olunacaktır. Eğer umûr-u dâhiliyeyi istikmal eder ittihat-ı anasıra muvâfık olur iseniz devletimizin siyaset-i hariciyesi dâhi mükemmelleşecektir. Arnavudça lîsanı gayet sadedir. Mükemmeldir. Garbın bütün tekabülünden isti'are-i kuvvet eylemiştir. İnşallah bu lîsan atı'ı karıfte Osmanlılık âlemine pişvalık eder.

Vatan-ı umûminin selâmet ve saadet-i hakîkîyesini cidden düşünen tabib-i mücahit İbrâhim Temo Bey'in "Osmanischer Lloyd " gazetesinde atıdaki açık mektubu Ahmed Rıfat Bey'e yazıyor:

Azizim Ahmed Rıfat Bey

15 senedir milleti sürüklemekte üzmekte olan istibdadla mübareze ettik. Bir zamanlar merhûm Paşa pederiniz berhayat idi. Ol vakitler ile İstanbul'un şimdi ihrar görünen çehreleri menfaat ve ikbâl için günde 1000 kapı çalıp el etek öpüyorlar. Bir Sadrâzam oğlu idik. Her şeyi istihsâl edebilirdik. Hiç bunlara tenezzül etmedik. Fazla olarak Avrupa'ya firar ederek hürriyet perverane iltihak ettik. Doğrusu bugün menzili ser şehadet olan ve birçokları aramızda yaşayan vatanperverleri Avrupa'da himaye ettik. Kapım erbâb-ı hamiyet ve hürriyete arkasına kadar açtı. İşte çalışıp çabalayarak bütün gençliğini fedâ ettiğim o mukâddes günler geldi. Yine sen çalışmaktan geri kalmıyorsun. Hele bî çare köylülerimizin amele esnaf ve zaifanın hukûkunu müdafaa etmek emeliyle teşkiline muvâfık olduğumuz Demokrat Fırkası'na vâki' olan himmat-ı âlim-i pesendanına karşı alenen teşekkürü vecibeden ad ederek milletin büyük adamlarına ibraz-ı müntidarı ile umûr-u vataniye ve hayriye ile meşgul olanları teşvik ve bu sûretle de nâcizâne bir hizmet maksadıyla iş bu açık mektubumu fırka nâmına takdime memurum. Muhterem kardeşim fırkanın teşekküratını tebliğ etmekten mütehâsıl bahtiyarlığım ise pek azimdir. Mesut ve bahtiyar kardeşim.

Arnavud

Tabib-i muhteremin amak ruhundan aks eden teşekkürat-ı samimaneye inzimam eden fırka-i muhtereme-i ibadın teşekkürat-ı takdir-i karanesine iştirakten başka bir diyeceğimiz olamaz. Yalnız şunu demek isteriz ki insanlar ve alel husus hariscâh ve mesend ve bedmaye olanlar minnet ve nimet şınaslık hasaisiyle mütehalık olmak şanından uzaktırlar. Binâ'en-aleyh Ahmed Rıfat Bey vatana karşı olan vazifesini ifa etmiş idi. Yine de etmelidir. Büyüklük müşkilât ve küçüklüğü görerek cesaretini

kırmamaktır. Biz bundan zaten eminiz. Dün Ahmed Bey'in ekmeğini yiyenlerin ekseri bir tesadüf kabilinden büyüyünce dostlarını unuttular. Şin onlara şan sana ey genç vatanperver.

Berât Müftülüğü

Münhal olan Berât Sancağı Müftülüğü'ne müderris belde-i ulemâ-i kiramdan Mehmed Esad Efendi ta'yin buyrulmuştur. Fazıla müşarûnileyh hazretleri geçen 31 Mart hadise-i elemiyesi zamanında Berat'ta ictima eden ahâli-i livâya gayet belîğ nutuklar iradıyla müdafa'î meşrutiyete hizmet etmişti. Bu tayinden dolayı Arnavud arz-ı tebriki ve caib ve caib-i vataniyeden ad eder.

Sadâret'e takdim edilen layiha (silik) toprak civarında bir konakta mükellef bir ziyafetten sonra kaleme alındığı Arnavudlar arasında söylenmektedir.

Derviş Hima Hilal Matba'ası

3.3. Sene 1, sayı 3, - 14 Kânun-ı Sâni 1325 (27 Ocak 1910)

Birinci Sene	14 Kânun-ı Sâni 1325 Pencşenbe	Numru - 3
Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima		Abone Bedelâtı Senelik
Beyoğlu		Arnavudluk İçün 30 Guruş
Arnavudlardan Mürekkeb Bir Heyet		İstanbul Vilâyeti 40 Guruş
Tarafından İdâre Olunur		Memalik-i Ecnebiye 10 Frank

ARNAVUD

Şimdilik Haftada Bir Def'a Neşr Olunur.

20 Para Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir. 20 Para

Firzovik İctimai, Debre Kongresi ve Vukufsuz Meb'uslar

Arabistan, El-Cezire, Anadolu ve Kürdistan zulüm ile uyuşmuş kalmış ve üzerlerine ecnehe-i zulmünü görmüş olan kara kuşun kanadlarını kırmak değil o kuşa muğla-ı lezzet alındığı, Boğaziçi Mısırlileri, kayık İngilizceleri, heyheyler Bizans simalarını tehiz, zalimin zulmünü tekrim ettikleri bir zamanda bir hizib-i kelil-i cemiyet erkân-ı kezibde-i askeriye ile müttefiken ilim ifraz-ı ihtilal olarak İstanbul'un pisliklerini süpürmek azm-i âlempesendanesine tevessül etmişler idi. Bu harekât-ı civanmerdaneye azimet-i dehşet fizuduyla ön ayak olan Arnavudluk Albdülhamid'in kudret-i istibdadını zir-ü zeber ettikten sonra kırk asr-ı zilam alevden, ihramlar gibi temas edilebilecek derecede yığın yığın yatıştırdığı cibali ciheli hak ile yeksan etmek için Arnavudlar, ilm-i marifetin daman-ı amanına sarılarak akvam ve anasır sairenin nü kud ve tesirat-ı hariciye ile vücuda getirdikleri terakkiyat ve tekamla berrak hatif gibi bir surat-ı seria ile kati merahel ile yetişebilmek hüsn-i medinesine kapıldılar.

Firzovik içtima-i siyasisi ki mücmel olarak diyebiliriz üç esas –ı mühim üzerine akd-ı ahd ve mişak etmişti: istihsal-i meşrutiyet ve hürriyet edilinceye kadar mukâddes besamızda sebat etmek, zalime karşı açılan şu hengâme-i cenka cenkde emn ü asayiş memleketi muhafaza eylemek ve Abdülhamid muhafaza-ı meşrutiyet ettiği müddetce halife ve padişah tanınmak mübcel esaslarından ibaret idi. Necib Bey Dragalar, Ferhat Beyler ve umera-i saire ve nice erkân zey-i idrak hamiyet bugünde itiraf ediyorlar ki bazı muhtelif el-ırk ve el-lîsan meb'usların Arnavudluk nâmına Sadâret'e verdikleri layiha-ı garibede içtima-ı mezkûrede güya Arnavudca red edilmiş iddiayı vahyi-i müzehheki ileriye sürülüyor ki kezb-i serihdir ziyâde kezb-ü düruğ müsellehat-ı amiz ile nail-i maksad olmak isteyenler ekseriyetle er gec rûbhan-ı hacelat olmuşlardır. Bu hakaik-i tarihiye-i ihtilalkariden bihaber ve bivukuf olan o meb'uslar körleri iğfalden başka bir semere bahsedemeyecek olan teşebbüsata yeltendiler. Meşrutiyet-i mukâddesemizi hiç hatıra getirmediler. Hatıra getirmekden aciz kaldıkları mesail-i siyasiyede yeniden baş gösterdi, yani Arnavudları pabend-i cehalet görmek isteyen anasır-ı saireye yeni yeni emidler, emid-i terakki ve istilalar bahşetti. Arnavudlar tenevvür etmezlerse tabiyetle Slavlar, Rumlar hatve-i endaz-ı terakki olacalar ve iki kuvvet-i mütezade ve müterekkiye arasında kemiyeten ve keyfiyeten Arnavudlar mevcûdiyetlerini gaib edecekler. Acaba bu siyaset-i mûzıra kasdimi iltizam ediliyor? Yoksa bir eser belahet ve hamakat midir? Anlayamadık gitti! Debre mütemer-i kebiri meselesine gelince osmaniyede yer bulmayıp hudud-u osmaniye aşarak matbuat-ı ecnebiye sütunlarına da geçmişti. Bu kadar yakın bir mazinin şu kadar süratle

unutulacağını zan eden zavallı muhtelif el-ırk ve el-lîsan meb'usan herkesi kör âlemi sersem mi sanıyorlar? Heyhat!

Debre Kongresi'nde bir ekseriyet-i mütaleke halinde bulunan fırka-ı münevvere mübarek vatanımızın yukarı cihetlerinde hükümferma olan acveze-i ciheli düşünerek pek basirane hareket etmişler ve lisan-ı milliyemizin Arnavudluğun aktar erbaasından talim ve tedrisi mecburi tutulmuş ve tarz-ı tahrir ve inşası ihtiyara bırakılmışdır. Meb'usan-ı memziye içlerinde muhterem ve fakat ma el-teessüf-ü müğfel olan Elbasan meb'usanımızda Debre İçtimai'nda hazır bulunduğu için bir İslâm-ı müteddeyin bir insan-ı kemal gibi bu hakîkatı itirafta terddüd etmez.

Sonra Türk vatandaşlarımızıda asr-ı hazır-ı medeniyete yakışmayan telli pullu kelimelerle teltif ile iğfal etmek zamamdaran-ı hissiyet olanlara yakışmaz bir haldir. Arnavudcanın hurûf-ı medeniye ile tahririnde dini bir mahzuru olmadığını akl-ı zey-i hikmet ulemâ-yı mümtazemiz beyânat ve delail-i mantukiye ile isbat ettikleri gibi siyasi mahzuratu olduğunu bilmeyenler varsa geçen nüshâmızı tezyin ettiğimiz Hüseyin Cahid Bey'in makâle-i müfidelerini tekrar bir gözden geçirsinler. Artık mugalatadan uzaklaşalım. Bu yanımıza medar-ı ittihâm mesuliyetler almayalım. Teşviş-i ezhana sebebiyet vermeyelim. On üç meb'usun ve aliyü'l-husus içlerinde sahihü'l-ırk olan Arnavudların esamisi tarih-i milliyemizde tenkidat-ı ebediyeye uğrayacak. Bil-cümle Dar'ul-fünûn talebesinin genç ve feyaz kalıplarından aks eden protestolar bu iddia-yı vazihemize birebir han celli teşkil ediyoruz. Diğer cihetten âli neseb, fazıl ve menafi-i reddiyeden müstağni ve vatan-ı umûmiyenin selâmet ve menafi-i hakîkîyesini bir azm-i hüdapesendane ile temine gayret eden ve aşere-i mübeşşere-i milliye itlakına seza gördüğümüz meb'uslarımız mühalik-i âfûyeyi bir nikah-ı durubeyn-i siyasi ile müşahade ederek tamtaraklı manalı manasız cemal-i müteselsile ile değil, vüzuh-u tam ile kaleme aldıkları layiha ki “Arnavud”un sütunlarını tezyin ediyor, makam-ı Sadâret'e takdim etdiler. Mukadderat-ı milleti en müşkil bir zamanda yedd-i kifayet ve ahâliyetine aldığından dolayı Hakkı Paşa'yı alkışlarla istikbâl eden “bu mes'ele-i mühimme üzerine o alkışlarını tecdid edebilecek midir?

Bu mes'elede ilim ile cehl, menafii- hissiye ile menafi-i ciddiye-i vataniye çarpışıyor. Vekâyi dahre-i tamik enzar edersek galibiyet-i mütealikenin hangi cihetde kalacağı kolayca anlaşılır, meşal mi istersiniz?

Asr-ı saadet-i peygamberîye bir göz gezdiriniz, Kabe'den bir nur rahmanı yükseldi. Uğradığı mecusi ve ezampereset manalarını yıkdı götürdü. Bizde de öyle olacak. Buruc-u marifete gelen tehacim-i emvac-ı cehalet nur-u Hüda önünde parça parça geriye gidecek, nabus-u nabudid olacaktır.

Binâ'en-aleyh hükûmet hakka zahir olursa makûl bir harekette bulunmuş olacak ve Genç Arnavudlar mağlub-ı adl-ü dad olarak her vakit hükûmete yedd-i yemin muavenetlerini uzatmakda tereddüd etmeyeceklerdir.

Derviş Hima

Huzur-ı Sami-i Sadâret-Penahiye

6 Kânun-ı Sâni 325 sene Çeharşenbe günü intişar eden gazetelerde umum Arnavudluk nâmına bilemeyiz nasıl bir ruy-i hud ile kaleme alınıb hakpay-ı samilerine takdim olunduğunu gördüğümüz arıza bizleri dahi ber vech-i zir arz-ı mülâhazata mecbur eylemiştir.

Maruz varaka sarf-ı cihel üzerine yani hükûmetden ve ihtiyaç-ı muhiyat ve beyan noktalarından bihaber olarak tertib edilmiş ve sahiblerinin takındıkları (hilal-i müşkil) süsü gibi gibi, nezd-i asafilerinde yeni başlamış ve sahilü'l-izale hazır bir şey mahiyetinde gösterilmeğe sai edenlerin tarih-i İslâmdan ma el-fark bir takım kıyaslarda irae edilmeğe uzanılmış isede nezd-i asafilerinde cedir-i takdir olduğu vechle Devlet-i Osmaniye ile Cenab-ı Selahaddin vesair selatin ve hülefa-yı İslâmiye ve melül-i İslâmiyenin revatib-i maneviyelerini eşgal-i huruf temin etmiş olduktan başka şevket-i kadime-i İslâmiyenin keskin ve mübarek kılınçlarından biri olan müşarün ileyh Selahaddin Eyyubi'nin teşkil eylediği devletin siyasetiyle siyaset-i osmaniyenin hiçbir münasebet ve iştirakı yoktur.

Sâhife 2

Arnavud

Numro 3

Ba-husus bu mübehhesde gösterilen delil aks-ı medayi isbat eder. Zira devlet-i Eyyubi dahi beraber olduğu halde Asya tavaif-i mülûkanenin birbirini mahv edercesine olan masaraat ve muhacematı esnasında vahdet-i hurufun telif-i Beyn ve temin-i muhabbet hususunda zerre kadar tesiri görülmedikden başka ilm-i İslâm nâmına Frenklerle gülüşen Selahaddin mücahidatında İslâm hükümdarlarından hiçbir muavenet görmediği gibi Halife-i Abbas'dan dahi mazhar-ı himaye olmak için tarz-ı kitabetden istifade edememiştir.

Diğer taraftan devlet-i eyyubiyenin o muazzam ve muhterem Selahaddin'in ihlafından gibi olan Hasan Şah'ın hissiyat ve mukâddesat-ı akvamı tervih-i tebcil eden Devlet-i Osmaniye cerad-ı muntasıra gibi gelib geçici hükûmet-i salife tarzından mütteyin-i müstemir bir devlet-i muazama haline ancak bu sayede getiren Hazret-i Fatih ile büyük muharebeler etmesine devlet ebed müddetimizin mahvını arzu eylemesine vahdet-i vürud ve ba-husus vahdet-i cins ve lisan mani olamamışdı.

Demek oluyor ki şevket-i İslâmiye ve meknet-i osmaniyeye zan olunduğu vechle vahdet-i huruf ve vahdet-i lisan zerre kadar hizmet etmemiştir.

Yine şâyân-ı zikr-i vukuat-ı tarihiyedendir ki Hazret-i Fatih'in Jan Hunyad gibi bir rakib ile geçirdiği şanlı muharebelerin birinde Fatih'i uyaralı erselani muhakkak bir helakdan kurtaranlar Fatih'in lisan ve hurufunu kendileri için lisan ve alt beyan-ı ittihaz etmeyenler olmuşdu.

İşte bidahet-i akliyeve bunun gibi daha binlerle biraheyn-i tarihiye ile müsbetdir ki bu devlet-i felah ve şevketini yalnız akvamın temayülat ve hissiyat-ı mahsusa ve meşrualarına tecavüz etmemekde bulmak ve bununla Osmanlılığı bir mecmua-ı müttehede-i akvam halinde bugüne kadar idame ile hayat-ı sisyasi için bunu (layitferber esas müsvenü'l-andıras) olarak kabul eylemiştir.

Bu hakaiki hepimizden ziyâde bilen ve her kavmin serden geçip hüsn-i temayülat kavmiyelerinden geçmeyeceklerini pek güzel takdir buyuran zât-ı asafanelerine karşı tatvil-i makali-i tecviz etmeyerek ve ilm-i celil-i gülâmın hükm-i katiyesi vechle eşgal-i huruf ile dinin alakası olmadığını da arz ve ihtâra lüzum göremeyerek esasa şöylece giriyoruz ki: mahivved arızanın müdasınca (Firzovik) içtimasında bu mes'ele katiyen mevzu bahs olmamış ve Debre kongresinde dahi red edilmiş değildir. Bu iddianın birincisi hakîkatin külliye hilafı ikinciside muharrifidir. Zira sırf meşrutiyet için teşkil eden Firzovik içtimasında cereyan eden müzâkerat neticesinde umumen kabul ve her tarafa tevzi ve umum-i matbuat tarafından aynen neşredilen ahdname buna dair huruf-u ahdi ihtiva etmediği gibi Debre kongresinde dahi Arnavud mekteblerinin küşâdı şiddetle taleb edilmiş ve huruf-u intihabiyede ihtiyara bırakılmışdır.

Milletin mukadderat-ı âtiyesinden mesul olacak ehl-i hal ve akd olduklarını ve Binâ'en-aleyh bir takım azm ü cezimlerinde (.....) bulunmağa kendilerinde salahiyet! gördüklerini iddaa ve beyan eyleyenlerin ekserisi Arnavud hissiyat-ı hakîkiye-i

osmaniyesine tebaan-ı intihab edilmiş Türkler veya Arnavud lîsan-ı kavmiyet ve hissiyatından uzak kimselerdir.

Bizce devair-i intihabiyeyi yâd ederek mahiyet-i mahsure tahtında söz söylemek millet-ı osmaniye vükelasına yakışmaz bir şey bir vazifesizlik isede bu kaide bırakılınca hakîkî ve şayân-ı itimad sözün hükûmet-i lîsana vakıf ırken, lîsanen Arnavud olanlara aid olacağı şüphesizdir.

Binâ'en-aleyh Arnavud lîsan-ı taharrisi emr-i vakıanın menafî hakike-i osmaniyeye ve bila-yı cihel ile ikilemekde bulunan şayân-ı hürmet kavmimizin temin-i terakkisine vasıta-ı yegâne ve makbule olduğunu kanaat-i vicdaniye ile kabul ve tervice çalışan bizler dahi hakîkî kuvvethabinelerin avam-ı feribane sözlerini kemal-i nefretle red ederek zât-ı sami-i asafanelerini temin edebiliriz ki bu işin bidayetinde değiliz. Bu huruf bundan kırk sene evvel Ali Paşa merhumun zaman-ı Sadâretinde devletin Avrupa'daki vaziyetinin tahkimi maksadıyla İslâm Hristiyan umum-i Arnavudların temayûlat-ı hariciyeden vekayaları devletçe düşünülerek ve vaki olan ima üzerine İstanbul'da bulunan Arnavud eşraf ve erbab-ı irfanı tarafından şu huruf bi-t-tertib bu hususda hükûmete müracaat edildikten somnra Ali Paşanın delalaetiyle cennet-mekan Sultan Abdülaziz'in mazhar-ı müsaadesi olmuş ve o zaman Arnavudca olarak bu hurûfat ile kaleme alınan bir arîza-ı teşekküriye hakpay-ı şâhâneye arz ve takdim edilmiştir.

Doksan üç meşrutiyetinin ilanını müteakib diğer bir komisyon payitahtımızda teşekkül ile huruf-u mezkûre bir kat daha ıslah olunarak Maarif Nezâreti'nin tensibiyle (deryata) ve (ditoriya) namıyla iki risale-i mevkute ve birçok keteb-i tedriseye tertib ve tabi ettirilmişdi. Mütaakiben devr-i sabıkın reva gördüğü cebir ve memnuiyet-i şedideye rağmen her tarafda tedrici bir sûretde intişarda devam eden bu tarz tahrir infilak- meşrutiyetle bütün Arnavudluğa yayılmış ve Debre kongresinde ber vech-i maruz mevzu bahs olduğu gibi Elbasan kongresinde dahi şimal ve cenub şivesi nazar-ı dikkate alınarak kırk seneden beri cem ve ıslah edilen (Arnavud eşgal-i hurufu bi'l-mübaheşe sûret-i katiyede tevhid ve karar-ı katiye aktaran eylemiştir. El-haletü haze bütün Arnavud klübleri ve ekser Arnavud münevver ve mütefekkirleri o karar dairesinde hareket ediyor ve fikr-i terakki şayân-ı hayret ve süratle önüne meb'usluk sıfatıyla ortaya atılanların geçemeyeceği bir azm ü kuvvetle intişar ve tevsi etmekte bulunmuştur.

Arnavudluk mekâtib-i iptidaiye-i husûsiyesinde hep bu tarz mekâtib-i idadîde yine, bu tarz, mekâtib-i ali-i mülkiyede dahi yetmiş talebe ve karni olmak üzere yine aynı tarz takib ediliyor.

Bugün üç milyon Arnavud arasında gerçekten mukadderat ve efkârı idare eden binlerce ceval fikirlerin kaffesi bu vasıta-ı medeniye ve terakkiye sarılmış bu sûretle insanlığı tanıyor ve tanıtıyoruz.

Hülasa: millet-i osmaniye'nin hayat-ı siyasiye ve ictimaiyesini yedd-i hisafetinize tevdi ve itimad ile istirahat-i vicdaniye his eden çakerlerince katiyen meczum bulunduğu vechle cihelin, menafî perestliğin ve illet-i vehim ve telaşın sevkiyle husûlüne çalışmakta olan mecra-yı muhavvaf ve muhalefete meydan verilmeyerek devlet ebed müdetimize Avrupa devleti dedirten Avrupa'da vaziyetin en koyu ve en sadık rengini olan Arnavudlar arasında diğer akvamda olduğu gibi muazzah fiili mücadelat kapularının açdırılması;

Arnavudların komitesine sadık ve taharri-i esbab-ı terakki hususunda sabırsız ve gazezkâr olmalarının devletçe hiçbir sûretde cay-i endişe olamayacağı çünkü Arnavudların bekâ-yı komiteleri için Osmanlılıktan başka müessir vezahirleri olmayıp, kendilerine denilen hiçbir noktasında irfan, hissen, menfaaten müşterek bir heyet-i ictimaiye gösterilemeyeceğinden ister istemez Osmanlı tali ve mukadderat-ı hayâtîyesine tabi bir unsur-u Osmani idikleri ve zaten lîsan-i Osmani tahsiline mecbur olan Arnavudların bu sayede ilm ü marifetin kıymetini takdirle bir kat daha Osmanlılığa hizmet edeceklerinden kendi lîsanlarının şeyvesine en ziyâde müsaid olan şekli tercihden men edilemeyeceği;

Arnavud unsurunun meyl-i tabiye-i terakki cüyanesinden senelerden beri vaki tecarüb neticesi olarak hâsıl olan şu tezahürün ecnebi propagandası eseri olarak gösterilmesi hususundaki esnadatın pek vahim şeyler olduğu çünkü ecnebi propagandası varsa huruf üzerine değil belki Memalik-i Osmaniye'nin her tarafında müşela Beyrut'da, Şam'da olduğunun aynı ve başka esbaba müstenid olduğu ve buna ise sırf vesai hazerin en müessir bir tedbir-i mana ve hatta devletçe iltizam ve teşvik edilecek bir çare-i yegâne bulunduğu;

Arnavudluk'daki sai ve cereyan hazer ki lîsan-ı tahriri-i hazere istinad eder bir milyon kadar Hristiyan kavimdaşlarımızın hissiyat-ı münsiye-i kavmiye ve

Osmaniyelerini uyandırarak devletimize Avrupa’da bir mükta-yı vücud-u Osmani vücuda getirecektir;

Nezd-i hakaif aşınayı hesafenlerince pek kolay takdir buyrulacak bedihiyatdan bulunduğundan bu hususda hükûmet-i seniyece şimdiye kadar gösterilen ve Kânûn-i Esâsinin serbesti tedrisi temin eden madde-i mahsusesi icabından bulunan meslek ve siyasetin tağyiz büyülememesini ve müstad-ı iştilal olan Arnavud hissiyatından teğafül ile halkdan bir kısmının teşci ve diğerinin ihafe ve tehdidi gibi tehlikeli harekâtda bulunmakta olan bazı taşra memurlarının ikazıyla işin kânunen ve siyaseten yegâne tarik-i hali olan cereyan-ı tabiye berraklımsı hususundaki iktiza-yı halin icra buyrulması rica olunur.

Meb’usan-ı Osmaniden Beratlı Aziz Viryon, Meb’usan-ı Osmaniden Kiranlı Esad, Meb’usan-ı Osmaniden Avlonyalı İsmail Kemal, Meb’usan-ı Osmaniden Yakovalı Ali Haydar, Meb’usan-ı Osmaniden Fraşarlı Gani, Meb’usan-ı Osmaniden Ergirili Müfid, Meb’usan-ı Osmaniden Margoliçli Hamdi.

Derviş Hima Hilal Matba’ası

3.4. Sene 2, sayı 4, - 21 Kânun-ı Sâni 1325 (3 Şubat 1910)

İkinci Sene	Pencşenbe 21 Kânun-ı Sâni 1325	Numru – 4
Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima		Abone Bedelâtı Senelik
Beyoğlu		Arnavudluk İçün 30 Guruş
Arnavudlardan Mürekkeb Bir Heyet		İstanbul Vilâyeti 40 Guruş
Tarafından İdâre Olunur		Memalik-i Ecnebiye 10 Frank

ARNAVUD

Şimdilik Haftada Bir Def’a Neşr Olunur.

Dar'ülfünûn Arnavud Talebesi

Milletlerde görünen inkılâbat ve tehevvat tarihine ilm ve irfân ile meşbu' dimâğların harekât ve ihtizâzâtından serzede-i zûhur olduğu inkâr götürmez mesâil muhakkikedendir. Biz burada sırf Dârülfünûn-u Osmaniye'de ve mekâtib ve medâris-i âliyyede bir aşk ve şevk ile şevahik zekâ ve irfânlarını tenvîre çalışan ve Arnavudluğun kara'ilin atisi ve büyük bir devletin Rum ilinde en büyük istinadgahı olan Arnavud talebesinden, istikbâlün ümid-i feryadı olan şeban zi zekâdan bahsederek zi menfi't ve alâkadar olanlarında nazar-ı dikkatlerini celb etmek isteriz.

Bilemeyiz ki ne gibi bir maksadla kıran evla vasatı hakimlerini ikdiran bir valinin, zaten celhden başka bir sermaye-i zatileri olmayan bazı vatandaşlarımızı lîsanımız aleyhine, ahkâm-ı siyasiyeye tevfikân olsun gizlice yapmak lazım gelirken, adeta etvar-ı tehditgarane ile aleyhdar olmağa başladığı bir zamandan beri bu ateş habıda tekrar fevrane başlamış ve ortalıkta haylice kil-u kali mucib olmuştu. İşte öyle bir zamanda idi ki memleketimizin terakki ve te'alisi taraftarı olan mebu'san keramımıza takdimen ortaya atılan darülfünûn talebesinin zümre-i aleyhdarane yazdığı protesto lazım gelenlerin nazar-ı dakik siyasetine celb edeceği yerde bilakis ateşe körükle gidiliyor. Bulgarlığın Sırlığın Rumluğun bir cidalgah-ı telkinatı olan Arnavudluk'ta ma'rifet ve medeniyetin suhuletle sür'at-ı intişarı matlub ve mültezem olduğu bir zamanda bilcümle Avrupa muhabirleri (Arnavud) idarehanesinin kapısını çalarak bu mes'ele-i mühimmeye dair istizahatte bulunuyorlar. Bunlara verilecek cevap sükûttan ibaret kalıyor; çünkü biz te'kid-i hükûmet ve te'yid-i meşrutiyet ve itilaf-ı anasıra sarf ve gayret ettiğimiz bir zamanda Arnavutluğun ma'ruz-ı tehlike bulunduğu bir kısmında buhrana sebebiyet vermek, sevk-i cehaletle bir kan dökülmeye vesile olmak terbi-i siyasiyeden bibehre ve binasip olduğumuza delalet eder. Bir hükûmet daima taraftar ilm ve ma'rifet ve muhafız hakk ve adl olmalıdır. Ne bir hükûmet, ne de bir millet cehle istinad ederek bekâdar olamadığı gibi cühelanın gazi dilrûba-i diyanete bürünerek mani-i terakki olmalarıda ahkâm-ı meşrutiyete galiyan muhalifdir. Hükûmetimiz Arnavudların hurûfat-ı milliyeleriyle terakkide hiçbir tehlike-i siyasiye ve diniye olmadığını yakinen bilmelidir. Tehlike cehli muhafazadadır.

Taraftaran maarif ve terakki olan muhterem meb'uslarımızdan Sadrâzam Hakkı Paşa'ya verdikleri muhtıra da bu nokta-i muhimmeyi hükûmet-i meşrûtanın nâzargah-ı dikkatine vaz' etmişti. Hükûmet bu bâbda bi taraf kalmalıdır. Çünkü hurûfat-ı milliyemizle tahsil tarafdarı olmayanlara biz genç terakkiperver Arnavudlar habr ve tazyik icrasından mebra olup bilakis nush-u pend ile cehl-i izaleye ve ilm-i neşr ve idameye me'mur olduğumuzdan menafi-i devlet ve milletin nerede olduğunu ve nasıl hıfz ve sıyanet edebileceğimizi zannımıza kalırsa bu meselede alâkadar olamayanlardan daha iyi takdir ve tefekkür etmekte ve hükûmet-i mütecavirenin desâyis-i mefasitini daha şümüllü bir nazarla ta'kip ettiğimizden herkesden ziyâde telaş etmeye de salahiyetdarız.

Arnavudluk'ta, iktar-ı osmaniyede ifaze-i hakîkate, tenvir-i efkâra memur olan zümre-i zekâ ve fazlı mehalin atbe-i nazar-ı im'ane alıp gösterdikleri teyakkuz ve intibaha bir tahfe-i şakr-ı mahmedet takdiminden başka bir şey elimizden gelmiyor. Hükûmetimiz de ati-i milleti mütefekkir olan şeban-ı fazılaya lüzumundan ziyâde ehemmiyet vermelidir. Ma'lub-ı teşvik olarak yağdırılan feryatlara ehemmiyet verilmelidir.

Arnavudça Harfler Mes'elesi

İlan-ı hürriyeti müteakib Selanik matbuatında doğarak bir müddet sonra İstanbul'a da intikal eden bu mesele kısa bir devr-i münakaşa geçirmiş ve yakın zamana kadar gazeteleri bu meseleden kurtarmıştı. Zaten bunun sırf alâkadarlar tarafından teşkil edilmiş mahafil ve mecalis-i ilmiye ve husûsî kongreler ma'rifetiyle halli lazım geldiği, rastgele herkesin müdahalesine kati'en muhtemel olduğu takdir edilemeyerek, matbuata dönülmesi bir hata teşkil ediyordu. Bir hata ki, bir kere farkına varılmadan irtikab edilince sakametini pek güzel anlayanlarında bilmeceburane iştirakını istilzam ibtida etti ve işte hâlâ da ediyor. Muhtelif fih olan her mes'ele gibi bu da iki tarafın müdehalesini mucib oldu. Osmanlı hurûfu tarafdarları, milli harfler mürevviçleri meydan-ı mücadelede ilk evvel atılan birinciler oldu. Taraf-ı diğer ise müretteb ve muntazam bir şey olduğundan pek ziyâde korktuğu bu gayr-ı memul hücumu karşı vehl-i evlada ezhar-ı hürriyet etmekden kendisini alamadı. Lakin her halde ilzam ve meşru' gördüğü mukabil ve müdafaadan da geri durmadı, çünkü esasen hurûf-ı milliyeye münasebetdarlarından hiç biri muhalif bulunmadığı halde, bilinemez nasıl bir maksad ve selahiyetle ortaya fırlatılan o itirazat-ı vahiyenin tağlit-i ezhana pek müsait bir tarzda

tertib edildiği güneş gibi aşikâr idi. Nitekim netice itibarıyla, ehemmiyetten arı olsa bile tesirat ve sadematı göze çaracak derece de his edildi. Mamafih, ihtiyari veya gayr-ı ihtiyari saçılmak istenilen fesad ve nifak tahmillerinin zemin-i neşv-ü nevası cehalet olduğu için husûle getireceği tehşirat zahiren ne kadar ehemmiyetli görülse hakîkatde istinadgâhı gibi er geç mahkûm-u zevaldır.

Matbuatda cereyan eden bir mübahese efkâr-ı münevvere karşısında matık dairesini pek de aşamayacağı cehaletle şu harfler mes'elesi dahi ilk devre-i münakaşa da taraf-ı müdafaan galebesiyle kapanmıştı. Lakin muarızlar bundan meyus oldular, susdular mı? Hayır! Hak ve hakîkate istinad etmeyen iddialar ilm-i muvacehesinde daima mecruh ve medhul olsada cahilden istifade imkânı hiçbir zaman mefkud değildir. Onun için mübahEsad mantığı ile hiçbir şey kazanamayacağını, evhâm ve hayalata müstenid müddeit batılasını efkâr-ı münevvereye teslim ettiremeyeceğini anlayan muarızın el altından kemal-i fa'aliyetle propaganda ya başladılar. Bir derecede ki, birçok yerlerde ahâli birbirine girdi. Munaza'alar, mücadeleler oldu. Kulüpler kapandı. Müdafaların kefrine, hıyanetine kadar varıldı; resmi, husûsî tehditler yağdırıldı.

Bu hadisat-ı mukataa ve arızayı kendileri için bir muvaffakiyet sayan muarızlar son günlerde yine cesaretlendiler, meseleyi matbuata düşürdüler. Fakat vehm ve hayal, haksızlık yine ma'lub ve münhezim, akıl ve mantık, hakk daima galib, muzaffer! Meselenin zaman hudvesinden şimdiye kadar geçirdiği safahat-ı şu suretle muhtasaran zikir ettiğinden sonra ali tarik alel'icmal-i efkâr ve mütala'atımızın da etyanı münasib gördük. Bizler bir taraftan Arnavud bulunmaz, diğer cihetten milletin mukadderat-ı umûmiyesini eyadi-i idaresini almaya hazırlanan medaris ve mekâtib-i aliye talebesinin bir kısım-ı mühimini teşkil etmemiz hasbiyle meseleyi bilcümle teferru'atıyla takip etmekden evkat ve vazaif muayenemizin müsa'idesi nisbetinde tedkikat ve tettebbuatta bulunmaktan bir an hali kalmadık. Her iki tarafın itirazat ve müdafaatını birer birer nazar-ı dikkatden geçirdik. Otuz kırk seneden beri tertib ve va ihdat edilen hurûf-ı milliyemize dermeyeran olunan mahazir-i diniye ve siyasiyenin mahiyetini

Sâhife 2

Arnavud

Numru 4

devr-u diraz tedkîk ettik, yalnız kendi sa'y ve tettebbuumuzdan mütevellid ictihâdâtla iktifâ etmeyerek en nâmdâr âlimlerimizin ârâ ve efkârına da müracaat eyledik, netice de sûret-i kat'ıye de kâni olduk ki:

Lîsanımızın hurûf-i hâzırasıyla tahrîrinde ne dînî, ne siyâsî hiçbir mahzur vârid değildir. Bilakis gözümüzün önünde dikilip duran seyl-i muhâtarât da vatanımızı kurtarmak için çâre-i yegâne bundan ibâretidir. Deryâ-i cehl ve gaflete dalmış olan milletimizin tenvir ve ikazı müddet-i kalile zarfında envar-ı ulûm ve maarifin her kûşe-i memlekete neşr ve isali ancak bununla kâbidir.

İşte bu kanaat-i mutlakamız sebebiyledir ki, bizler elimizden gelen gayreti daima bu hususa, yalnız bu cihete sarf etmekde kendimizi mecbur görüyoruz. Kalp ve vicdanımızdan yükselen bu ulvî emelimizi izhar için ilk ve son defa olarak vatandaşlarımızın pîş-i enzârına vaz ve takdim ettiğimiz şu sözlerimize cenab-ı kâdir-i mutlakdan temenni-i muvaffakiyet ederek hitam veriyoruz:

Hâmiş:

On üçü müstesnâ; Kosova, Manastır, İşkodra ve Yanya meb’usan-ı kirâmına!

Arnavudçanın hurûf-ı arabiye ile tahririne dâir, hikmet-i lîsan ile kat’ıyen müteveğğal olmadıklarını hareketleriyle isbat eden ve bâ-husus kısmen kavmimize büsbütün yabancı bulunan, bazı meb’usların teşebbüsât-ı ahîresine âdem-i iştirâkinizle ibrâz buyurduğunuz âsâr-ı necdet ve hamiyetden dolayı ihtisasat-ı amîka-i şükür güzârânemizi takdim eyleriz.

Talebe-i Ulûm’dan

Kosovalı Mehmed Ali, Kosovalı Murad, Debreli Hüseyin Remzi, Rakkalı Necmeddîn Behcet, Kosovalı Hüsnü, Ergirili Âgâh, Kosovalı Demir, İpekli Ali, İpekli Cevad, İşkodralı Osman Pertev, İşkodralı Âkif Nâmık, Dıraçlı Hüseyin, Dıraçlı Kerim, Dıraçlı Yusuf, Debreli Abdurrahim, Tiranlı Kasım, Ergirili Nureddin, Elbasanlı Salih, Margliçli Hasan Tahsin, Yanyalı Hacı Yusuf, Ergirili Refik, Ergirili Çinezâde Hudâverdi, Ergirili Yahozâde Hudâverdi, Karviyeli Süleymân.

Mekteb-i (silik)

Ergirili Şevket, Kesriyeli Alâeddin, Ergirili İsmet, Ergirili Âğos, Ergirili Emin, Ergirili Rifat.

Mekteb-i Mülkiye’den

Karviyeli Mustafa Âsım, Ergirili Bahri, Ergirili Gammaz-zâde Bahri, Ergirili Hayri, Fraşarlı Cafer, Leskovikli İsmail, Ergirili Hüsnü, Leskovikli İbrahim Edhem,

Leskovikli Ahmed Şevket, Avlonyalı Abdulmuin, Pirlepeli Mahmud Nedim, Nepravişeli Âbidin, Göricele Fâik, Premedeli Süleyman Ruhi, Ergirili Zühdü, Ohrili İhsan Vehbi, Yanyalı Mehmed Midhat, Vulçitrınlı Şaban Şevkı, Ergirili Remzi, Ergirili Fuad.

Mekteb-i Hukûk'dan

Ergirili Cevdet, Strugalı Sadeddin Avni, Ergirili Ali Râgıp, Prizrenli Mehmed Faik, Lebheveli Hüseyin, Beratlı Hamid Remzi, Lebheveli Süleyman Fehmi, Ergirili Fuad, Ergirili Ahmed Cevdet, Fraşarlı Behcet, Manastırlı Sabri, Lebheveli Fehim, Manastırlı Ferid, Lebheveli Tayib, Kosovalı Bekir Sami, Lebheveli İsmet, Firaşanlı Kahraman, Manastırlı Muhyiddin, Lebheveli Faik, Karaçiveli Halid, Göricele Nikolaki Viska, Manastırlı Mustafa Hilmi, Lebheveli Selami, Lebheveli Ferdi, Göricele Faik, Lebheveli Ulvi, Lebheveli Namık, Manastırlı Seyfeddin, Ohrili Emrullah Hilmi, Ergirili Fazlı, Ergirili Celal, Ergirili Rasim, Beratlı Androya Apostol, Lebheveli Sezai, Manastırlı Şemî, Rakkalı Muslihiddin, Rakkalı Behcet, Prevezeli Ataullah.

Tıp Fakültesi'nden

İşkodralı Ahmed Zeki, Elbasanlı Cafer, Elbasanlı Rifar Kahraman, İstarveli Murtaza Ali, Tiranlı Sabri, İşkodralı Şemseddin, Ergirili Hakkı, Ergirili İbrahim, Lebheveli Ali İslâm, Stroglaı Murtaza, Elbasanlı Aleksi, Aydonatlı Âsif, Lorslu Fehmi Mustafa, Ergirili Ömer, Ergirili Musa, Ergirili Behcet, Tiranlı Cemal, Lebheveli Mustafa Halid, Kolonyalı Nureddin, Debreli Hayri, Ergirili Hacı Ahmed, Ergirili Mustafa, Ergirili Kâzım Naili, Ergirili Basri Âsım, Ergirili Halid Nureddin, Lebheveli Hıfzı Abdurrahman, Göricele Salih Zeki, Beratlı Sami, Ergirili Hayrullah Said, Lebheveli Süleyman Hüsnü, Tiranlı Osman, Göricele Kâni Besim, Ergirili Şerif, Ergirili Ferid Yahya, Lebheveli Receb, Ergirili Âbidin, Göricele Behcet.

Ziraat Mektebi'nden

Pravişteli Emin Avni, Prevezeli Vehbi, Avlonyalı Rifat, Debreli Bahtiyar, Debreli Fikri, Lorslu Abdussamed, Tepedelenli Nakiddin, Yanyalı İzzeddin, Yanyalı Neşat, Yanyalı Mehmed Emin, Beratlı Vangel Kocaman, Elbasanlı İsmail Kemal, Lebheveli Râşid.

Baytar Mektebi'nden

Leskovikli Mustafa Hilmi, Leskovikli Sami İdris, Ergirili Nusret, Tiranlı Tahir.

Hendese-i Mülkiye'den

Yanyalı Mehmed, Permedili Remzi, Göriceli Hüseyi Hıfzı, Göriceli Osman Senâi, Ergirili Hacı, Fraşarlı Fazlı, Göriceli Mustafa, Preşuveli İdris Fazlı, Göriceli Rauf, Göriceli Ali Şevket, Yanyalı Tevfik, Preşuveli Feyzullah, Dıraçlı Mehmed Ziver.

Mekteb-i Sultaniye'den

İzzeddin Galip Viryoni Muhtar Aziz Viryon.

İ'tizâr: Kavimdaşlarımızdan her mekteb de birçok efendiler daha mevcuttur. Bizimle tamamiyle hem-fikir olduklarını bilmekle beraber kendilerini maateessüf göremedik. Binâ'en-aleyh daha ziyâde tarife mütehammel olmayan iş bu beyannâmemizi o muhterem vatandaşlarımıza imza ettirmeden neşrettiğimizden dolayı ma'zur görmelerini hâsseten rica ederiz.

Arnavudlar ve Sırlar

Sırbistan'ın sâbık başvekili Gospodin Nuvakoviç İskopçine'de iki mühim mes'eleye dair istizâh da bulunmuşdur.

- 1- Arnavudların mezâlimine dair hükûmet-i osmaniye ile düvel-i muazzama nezdinde Sırbistan'ın teşebbüsât-ı lâzime de bulunup bulunmadığını sual ediyor.
- 2- Adriyatik hatt-ı hadîdîsini çizmek için giden mühendislere Arnavudların îkâ-ı müşkilât ettiklerine dairdir.

Gospodin Novakoviç Fransız şirketinin yalnız hattı çizmek için mi imtiyaz aldığını veya hattın inşasınıda mı deruhde edip etmediğini ve Sırp hükûmetinin Tuna Adriyatik hattı hakkında Türkiye ile beyne'l milel bir muâhede yapıp yapmadığını soruyor.

Arnavud

Sırların tahayyül ettikleri Arnavud mezâlimi sırf kizb ve erâcîfden ibarettir. Fakat Sırlar Arnavudlarda bir hareket-i milliye ve ilmiye görmekde olduklarından telaşa düşüyorlar. Eğer Sırlar bir şikâyetleri varsa Meclis-i Meb'usanda kânun intihab hilafında ve sırf Sırlara cemîle olmak üzere bir meb'us gönderilmiştir. O meb'us söz

söylemek hakkını hâiz olabilir. Yoksa umûr-i dâhiliyemize Sırp hükûmetinin müdahalesini biz tezvic edenlerden değiliz.

Rusya ile Sirbistan'a, Karadağ ile İtalya'ya birçok menafi-i siyasiye ve iktisâdiye te'min edeceği şimdiden kesdirilen hatt-ı hadîdinin sür'at-i inşasına dair olan telaş ve tehâlükleri pek tabiidir. Fakat bu babda hükûmetimiz de biz Arnavudların dolayısıyla umum Osmanlıların hukûkunu muhafazada i'tinâ gösterecektir. Gelecek nüshâımızda Sırpların Kosova vilâyetimizin üzerinde besledikleri âmâl-i bed-i bînâlerinden bâhis bir makâle-i mahsusa derç edeceğiz.

Elbasan'dan: Beyoğlu'nda Arnavud Gazetesine

Yeni gazetenin 505 numrolu nüshâsında Arnavud hurûfu aleyhinde makâle-i müştereke de Elbasanlılar nâmına Hamdi imzası vaz eden şahıs eğer Dersaâdet'te Yenicami civarında kahveci Mehmed ise merhum burada zabtiye neferi iken askerî cephanesinden sandıklarla fişenk sirkat töhmetiyle beş sene küreğe ve külliyyetli tazminâta mahkûm edilmiş bir herifdir ki Elbasanlılar bu lekeli adama tevdi-i vekâlet değil bunun şahsından istikrâh ederler. Hükûmetin nazar-ı dikkatini celb eylerim.

Bekir Palangariçe

Ohri'den:

Der-aliye'de Arnavud Gazetesi Sahibi Derviş Hima Bey'e

Âlem-i matbûâta zînet-sâz intişâr olan haftalık cerîdeniz sizi eyu vatan-perver kalbimizden kopan ihtisâsât-ı fevkalâde ile tebrik eder ve yakın vakittt yevmî bir sûret de devam-ı neşrini temenni ederiz.

Kulüp Reisi Mahmud Mustafa, Mehmed, Kâzım, Mehmed Rifat, Celal, Hamdi, Aziz, Faiz.

Arnavud

Himaye-i milliyeye oldukça daha ziyâde intişar edecek ve daha mücâhedâne çalışacaktır. Arnavud teveccühünüzün müteşekkirdir.

Derviş Hima Hilal Matba'ası

3.5. Sene 2, sayı 5, - 28 Kânun-ı Sâni 1325 (10 Şubat 1910)

İkinci Sene	28 Muharrem 1328 Pencşenbe 28 Kânun-ı Sâni 1325	Numro - 5
Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima		Abone Bedelâtı Senelik
Beyoğlu		Arnavudluk İçün 30 Guruş
Arnavudlardan Mürekkeb Bir Heyet		İstanbul Vilâyeti 40 Guruş
Tarafından İdâre Olunur		Memalik-i Ecnebiye 10 Frank

ARNAVUD

Şimdilik Haftada Bir Def'a Neşr Olunur.

20 Para Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir. 20 Para

Arnavud Hurûfu

Hükûmet Bitaraf Kalıyor

Arnavudçanın hangi harflerle yazılacağı mes'elesinde hükûmet-i merkeziye sûret-i kat'iyede bi-taraf kalarak bunun hallini Arnavud erbab-ı vukufuna terk etmeye 3 Şubat'ta karar vermiş ve bu bâbda Maarif Nazareti'nde Selanik, Kosova, Manastır, Yanya, İşkodra vilâyetlerine şu telgrafnâme çekilmiştir.

İnkılab-ı mesudu müteakib vaki'olan müracaât üzerine bazı mekâtib-i resmîyede Arnavud lîsanının ihtiyara muallak olarak tedrisine hükûmetçe müsaade olunmuş ve bu mekteblerde o vakitten beri mezkûr lîsan tedris edilmekte bulunmuş idi. Ahiren mahâl-i muhtermeden tekrar müracaat metvaliye vaki' olarak Arnavut vatandaşlarımızdan bir kısmı lîsan-ı mezkûrun hurûf-ı arabiye ile bir kısmı da Latin (*) hurûfu ile tedrisini el-nizam eylemekte olduğu anlaşılıyor. Arnavud lîsanında Latin hurûfu ile asâr-ı mevcud olduğu gibi hurûf-ı arabiye ile de eserler te'lif ve neşredilmiş olduğuna ve hurûf-ı elifbâiye lîsanının cüz'i bulunduğuna ve bir lîsanın tahrir-i kelimâni için kabul edilmiş olan hurûfun isti'mali bunları kabul edenlerin ihtiyarına

mevkuf olmak lazım gelib tedris el-seneyi serbest bırakan Hükûmet-i Osmaniye'nin bu bâbda müdahalesi muvafık görülmediğine binâen lisan-ı mezkûrun hurûf-ı arabiye ile tedrisini arzu edenlere bu hurûf ile ve Latin hurûfu ile ta'limini arzu edenlere de bu harfler ile tedrisi kararlaştırılmış ve bu kararın icrası emrinde lisan-ı mezkûrun tedris edilmekte olduğu mekâtib-i resmîyeye ikinci bir lisân muâllimi ta'yinini iktiza ederse bunlara da maaş tahsisi tensib olunmuştur. İşbu karar dairesinde hareket edilmesi tavsiye olunur.

Geçen hafta Arnavud Dar'ul-fünûn Arnavud talebesi nâmıyla derc ettiği bend-i mahsusunda şâban-ı münevverenin lisanımız hakkındaki mâruzatını hükûmetin nazar-ı dikkatine arz etmiş ve hükûmetimizin bi-tenâflığını şiddetle talep ve rica etmişti. Hükûmet-i meşrûta merkeziyemizde Heyet-i Vükelâ'da biladaki kararı Arnavudluk'a tamime karar verdi.

Filhakika bu karar-ı musibden dolayı hükûmet merkeziyemizi ne kadar alkışlayabilirsek yine azdır. Binâ'en-aleyh hükûmet-i merkeziye bu karar-ı kat'iyi yalnız tamim ile iktifa buyurmayıp da Arnavudluk valilerine, mutasarrıflarına, kaymakamlarına müdürlerine ve hatta en küçük memurlarına zabıtasına avamir-i kâfiye irsaliyle bu bâbda müdahale ve ilka-yı fesad vaktine edeceklerin kânun nazarında mesul kalacaklarını ve memuriyetlerinden mahrum edileceklerini beyan ederlerse asıl o vakit hükûmet-i merkeziyemize sadâkat-ı samimiye ve bütün hissiyat amik-i kalbimizle alkışlar ve terakkiyat-ı umûmiye-i osmaniye ve intilaf

(*) Latin değil hurûfat-ı millidir. Türkçe telifat yoktur.

anasır nâmına teyid-i teşekküratta bir dakika duçar-ı tereddüt olmayacağımızı arz eyeriz. Çünkü Arnavudluk'ta nice memurlar biliriz ki kahvelerde, kulüplerde, sokaklarda, içtimalarda lisanımızın aleyhinde idare-i kalam edip duruyorlar.

Bunların bir listesini yapmak lazım gelirse Arnavud'un sütunları kâfi değildir. O kadar çoktur. Hal bu ki hükûmet-i merkeziyemizin cedd-i evamir-i katiyesi bu memurunu vazifeleri haricinde olan bu işgalattan men' edecek ve laklakiyat-ı mûzıraya hasr edilen zamanı hukûk abad ve muâmelat- hükûmeti tesviyeye sarf edilirse merkez hükûmetin tevgilat kesiresini teshil etmiş olacaklardır. Zaten memurlardan maksat iksa ortalığı karıştırmak değil bilakis telifine ve terfiyi ahâliye hasr-ı vezâifedir. Bu samimi ve serbest mütalaat ve beyânatımızı hükûmet-i merkeziye hassaten nazar-ı dikkat meşrutiyetperverlerinden dur buyurmayacaklarını ümit etmek isteriz.

Üsküp'ten:

Dersaâdet'te Arnavud Gazetesine

Bir aydan beri mektebimizde tedris edilen lîsan-ı mader zatımızdan bihakkın istifade etmeye başladığımız bir sûrette bütün mevcûdiyetimizle muhafaza-ı ahkâmına mecbur olduğumuz Kânûn-i Esâsî'nin mukteziyat-ı münifesiyle gayr-ı kabil te'lif bir sûrette Arnavudça tedrisatın ta'til edildiği muâllimimize tebliğ olunmuştur. Serbest tedris-i Kânûn-i Esâsî'nin ahkâm-ı mutlakasından bulunduğu halde hükûmet-i mahalliyeimizin sâlifûlarz muamelesini şiddetle protesto ile bu hafta zarfında tekrar tedrisata başlattırılması esbabının istikmalini kemal-i ehemmiyetle talep eyleriz.

Manastırlı Zekeriya, Gusturalı Kadri, İdadi yedinci sınıftan Elbasanlı İbrahim, Prizrenli Muhammet Fahri, Prizrenli Muhammet, Üsküplü Ömür Şevki İpekli Abdurrahman, İpekli Sadi, Geylanlı Mustafa, altıncı sınıftan Preşveli Ahmed, Rakımlı Necdet, Kalfadalınlı Hamdi, Yakovalı Ahmed, Preşveli Ramiz, Preşveli Mustafa, Çetrinli Salih, Dördüncü safına Geylanlı Mahmud, Beşinci sınıftan Prizrenli İpekli Ethem, Ramiz, Gustuvarlı Raşit, Prizrenli Behçet, Yakovalı Muhammet, Yakovalı Hakkı, Geylanlı Hayrah, Yakovalı Kâmil.

Arnavud

Gün doğmadan meşime-i şebden neler doğar. Heyet-i Vükelâ'nın lîsanımızın serbesti tedris ve ta'limi hakkında yazılan ve vilayane taammüm edilen kararını müteakip kalemi ele alarak minnet ve şükranımızı hükûmet-i merkeziyeye arz ve bazı mütalaat musibede bulunduğumuz akşamın sabahı halvelinde bâlâdaki telgrafi aldık. Türkler ve Arnavudlar böyle mi kardeş olacaklar. Vatanımızın terakkiyesine tarafdar olan muhterem meb'uslarımızla Maarif Nezâreti'nin nazar-ı dikkatini celb ederiz.

Zaten Üsküp ve Elbasan'ın harekâtı Dâhiliye Nâzırı Talat Bey'in de vasıl sem'i dikkati olmuş olduğunu öteden beri işitiyoruz. Bakalım hükûmet-i merkeziye harice sû-izannı dinletebilecek mi?

Şaban-ı maarifin şu müracaat-ı muhakanelerini esef etmemek muvafık-ı adalet olamayacağını yakinen ümit ettiğimizden Maarif Nâzırı Emrah Efendi Hazretlerinin Üsküp Maarif

Müdüriyeti'ne hatalarını ihtâr buyurmalarını ahkâm-ı meşrutiyete istinaden rica ederiz.

Manastır'dan:

Dersaâdet'te Arnavud Gazetesine

Evvelki gün iki yüz metre merba'ında İshakiye Cami'nde hurûfat-ı milliyemiz aleyhinde muhtelif bir metin akd olunarak Türkçe nutuklar irad edildi. Müesseselerin Arnavud iddialarında bulunmaları şâyân-ı teşekkürdür. Telkinat pek âteşin oldu.

Arnavud Muhabiri

Behçet

Birçok efkâr ve telkinat-ı mütezadenin merkezi olan Manastır'da bu metnin kimler tarafından teşvik görerek yapıldığını burada tekrar etmek istemiyoruz. Bu bâbda asayiş-i dâhiliyenin muhafazası derece-i lüzumunu ait olduğu nezaretin nazar-ı dikkatini celp etmekle iktifa etmek istiyoruz. Arnavudun birinci nüshâsında serbest efkâr ile dediğimiz gibi hiçbir kavim efradının Arnavud olmasını arzu etmediğimiz gibi en hakir bir Arnavud'un da temessülünü kâtîyen ret ederiz.

Saniyen bu gibi siyasi içtimaatın cevami' şerifede yapılması mahzur-u siyasiyesi de nazardan dur tutulmamalıdır. Artık ehl-i hilalin ehl-i salibe veya ehl-i salibin ehl-i helale ilan-ı harp zamanları geçti. Meşrutiyetle idare olduğumuzu unutmayalım.

Salisen Hükûmet-i Osmaniye'nin menafi-i siyasiyesine muğayer olan bu içtimalar yarın "Haza kitabuhu beynena ve beyneküm." nağme-i dilhıraşlarını kopartmaya vesile cev olunmasın. Günahtır. Ayıptır. Mugayer siyasiyattır!

Rabian Manastır'dan ajanslar on iki bin kişinin içtima ettiğini ilan ettiler. Bilhesap iki yüz metre merbaında bir dört yüz kadar halifin içtima ettiği tahmin olunabilir. Eh cümlemize şekil ve ciddiyet ihsan buyursun.

Tiran'dan:

Beyoğlu'nda Arnavud Gazetesine

Arnavudça hurûfat-ı arabiye ile tedrisinden dolayı beyan-ı memnuniyet ve tebrik-i muvaffakiyetini mutazzamun makam vilâyetpenahı ile sair Makamat-ı Âliye'ye Müftü Efendi, esnafın kethudası unvan ve imzasıyla telgrafnâmeler keşide ederek

dolayısıyla ahâlinin muvaffakiyetini ima etmekte yeltenmekte olduğu meal-i istiğrab istihbar olundu. Bu bâbda birkaç kişiden mâada hiçbirimizin muvafakat ve malumatı olmadığı gibi Arnavudçanın hurûfat-ı mezkûresiyle tedrisi tecrübe olup da suubet veya sühuleti anlaşılmaksızın teşekkür telgraf keşidesindeki müsâraatleri başkaca siz avar hayret bulunduğunun arzıyla tekzip-i keyfiyete ictisar kılındı.

Ulemâdan Hüsnü, ulemâdan Hasan, ulemâdan İsmail, ulemâdan Ali, eşraftan Fuad, vücûhtan Cemal, eşraftan Sadi, Eşraftan Refik, meşayihden Müslimi, meşayihden El-şeyh Ahmed, vücûhtan Yusuf, vücûhtan Musa, vücûhtan Semle, vücûhtan Musa, eşraftan Dilaver, Muzaffer, vücûhtan Abuza, vücûhtan Salih, vücûhtan Cafer, eşraftan Celal, vücûhtan Ali Rıza, esnaftan Mustafa, vükela-yı deaviden Ahmed, tüccardan Süleyman, tüccardan Osman, esnaftan Bekir, esnaftan Haydar, esnaftan Mahmud, esnaftan Murad, esnaftan Muhammet, esnaftan Şenkut, esnaftan Hasan, deavi vekili Ahmed.

Elbasan'dan:

Meclis-i milliyemizin sükûtu fırkasını teşkil eden Arnavud meb'uslarımızdan bir kısmı mukaddime Türkçe lisanını ıslah eden Fraşarlı Sami İşkodralı Vasa Paşa Hoca Tahsin ve tıp hocalar Yunuratu ve Hristo Feveridi gibi zevat-ı meşhurenin efkâr-ı münevveresiyle müntehab hurûfatınaleyhinde bil-istia Makam-ı Sadâret'e müracaat ettikleri sabah gazetesinde okundu. Din maskesiyle bürülü oynayan İttihâd ve Terakki cemaatiyle meb'uslarımız Arnavudlar kanlarının son damlasını akıncaya kadar hurûfat-ı mezkûreyi muhafaza edeceklerini vatanımızın terakki ve tealisi hakkında taat-i efkârda bulunmaları daha münasiptir. Din hurûflarda değil kalptedir.

Arnavud

Bu defa galiba İttihâd ve Terakki Cemiyeti o kadar gizli oyunlar oynamıyor. Saniyen Türk vatandaşlarımız içinde Türkiye'nin menafi' hakkında siyasiyesini düşünenler ekseriyettedirler. Hüviyet-i şahısları meşkuk ve meşa'bedar olanlar kendi fırkaları tarafından bile duçar-ı tenkit ve fırkanın nüfuzunu temin menafi-i şahsiye uğrunda sû-i istimâledenler de cezalarını yakinen göreceklelerinden şüphe edilenez.

Leskovik'den:

İsmail Kemal Bey ve Refikasına Gelen Telgrafnâmedir.

Arnavud lîsanının tarz-ı taharrine dair yeni gazetede manzûr çeşm-i iftiharımız olan arıza-ı müşterekeniz menafî-i hakikiye-i milliye dairesinde muhtevi bulunduğû mütalaat-ı hakikiye karşı Osmanlılığın rûkn-ü mühimini teşkil eden Arnavudluk hissiyat-ı mübeccelesi namına arz-ı şükran olunur.

Debre:

Şikiptari Gazetesi Sahib-i İmtiyazı Derviş Hima Bey'e

Temmuz'da Debre'mizde münakid ve beş vilâyet murahhaslarından mürekkeb kongrede manen meb'usluktan sâkıt olan Hasan Basri Efendi'nin lîsan-ı kavmimize âdem-i vufukuyla beraber hurûf-ı lîsan hakkındaki istidası efkâr-ı umûmiyeye muhalif olmakla protesto eder ve fima bad Debre'ye müteallik mevad ve efkârı nâmına hak vekâleti haiz olmadığından teşebbüsâtın telakki ve kabul buyrulması müsted'adır.

Debre / Ditoni Başkım Kulübü

Salahor'dan:

Lîsanımıza muvafık bulunan hurûfatımızın fevaid muhassenatı otuz seneden beri bil-tecrûbe sabit olmaktadır. Tâbir etmek isteyenler hareketi bed hevahanedir. Nifak ve şikaka meydan verilmesi selâmet-i vatan nâmına müsterhimdir ferman.

Salahor Arnavud Maarif Cemiyeti

Üsküp'ten:

Muhterem Meb'usumuz Hasan Bey'den Denizli Meb'us-u Muhteremi Fraşarlı Gani Bey'e gelen telgraftır:

Bu hafta zarfında Yenici Parti beş talebe Elbasan'a gönderildiği gibi dört beş güne kadar daha on talebe gönderilecektir. Geylan'a husûsî mektep için Tepedelenli Efendi'yi gönderiniz.

Meb'us Hasan

Arnavud

Sa'yiniz meşkur olsun!

Manastır'dan:

Priştine Meb'usu Hasan Bey'e

Sırf Arnavudları cahil bırakmak ve aralarına nifak sokmak maksadıyla hurûfat hakkında Sadarat'e bila salahiyet müracaat eden meb'usların isimlerinin eş'arına inayet buyrulması müsterhamdır.

Merkez-i Umûmi Arnavud Maarif Kulübü

Hasan Beyefendi Biraderimizin Cevabı

C. Teşebbüsât-ı cedidede bulunulmuştur. Muvaffakiyet katidir. Zira amir-i yegânemiz vicdanımız menafî-i vatanımızdır. Sükûn üzerine hareket matlubdur.

Priştine Meb'usu Hasan

Hükûmet Arnavud Hurûfatı Aleyhinde Propaganda Yapanlara Lakayt mı Davranıyor?

Geçenlerde Üsküp'te Sultan Murad Cami-i Şerifi ittisalindeki mektepte akd edilmiş içtima'da Arnavudçanın hurûfat-ı milliyemizle okunması aleyhinde idare-i efkâr eden Üsküplü Hıfzı ve Prizrenli Ziya Efendiler ile Hoca Celaledin Efendi'de hurûfatın lehinde bulunmaları tekfir eyledikleri Üsküp'ten aldığımız bir mektupta bildiriliyor.

Arnavud

Lîsanımız hurûfat-ı milliyemizle tahririne şiddetle seng-endâz tâ'riz olanlardan Hıfzı Efendi püreşuh ve Ziya Efendi'de Kolonya kaymakamlığına tayin olundukları Üsküp'ten eş'âr edildiler. Ya Hoca Hacı Celaledin Efendi ne olacak? Sırf memuriyet kapmak için yapılan bu nümayişler ümit ederiz ki Talat Beyefendi tarafından nazar-ı itibara alınır ve ahenk-i itilaf ve uhuvvet-i haleldar eden bu gibi haller ortadan kalkar.

Üsküp'ten Sada-yı Millet Refikimize Gelen Telgrafnâmedir.

Tasvir-i Efkâr ve Sabah'ta Üsküp'te Arnavud hurûfatının aleyhinde on bin kişilik bir metin yapıldığı ve bir kongre akd edildiğini meş'ar telgrafnâmeleri hayretle okuduk. Metnin birinde üç yüz kişi bulunduğunu, kongreden kimsenin haberdar olmadığını mevsûkan söylersek muariziyemizin mübalağada efratları ta'yin eyler; doğrusu mübalağadaki maksadı anlayamıyoruz. Ancak yakın zamana Kosova'nın cihat-ı muhtelefesinde mekâtib-i husûsiye küşâd edileceği Elbasan Dar'ül-Muâllimine de üçüncü parti olarak on talebe gönderileceği mevsuktur. Metin yapmak ise her iki kuvvetin daire-i iktidarındadır. Fakat maksat menafî-i vatana olduğu iş cereyanda

bulunduğu için bu vesaite lüzum görülmemektedir. Hilaf-ı hakikat-ı neşriyat sûretiyle tağlit-i ezhana ve temin-i muvaffakiyete yeltenen muarızımıza alenen beyan-ı teessüfü vazife-i vatanperveriden ad eyleriz.

Üsküplü Şahin. Üsküplü Hamdi. Üsküplü Bekir. Kalkandallı Abdurrahman Recep. Tüccardan Selim. Tüccardan Vehbi, Aydın. Tüccardan İbrahim. Yakovalı Yusuf. Tüccardan Davut.

Arnavud

Üsküplü bu muhterem zevatı takdir-i tebcil etsek yeri var. Kar'ilerimize de müşârün-ileyhin memlekette olan arif ve şöhretlerini söylemekle iktifa ederiz.

Rica-ı Mahsus

Gazetemizin numrularını muntazaman almayan muhterem vatandaşlarımızın idarehanemize ihbar iktifa etmelerini haseten rica ederiz. Üsküp Meb'us-u Muhteremi Necip Beyefendi Draga ile olan mülâkatımızı ve Sırlara dair olan makâlemizi de gelecek nüshâda derc edeceğiz.

Derviş Hima Cihan Matba'ası

3.6. Sene 2, sayı 6, - 4 Şubat 1325 (17 Şubat 1910)

İkinci Sene	7 Safer 1328 Pencşenbe 4 Şubat 1325	Numro - 6
Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima		Abone Bedelâtı Senelik
Beyoğlu		Arnavudluk İçün 30 Guruş
Arnavudlardan Mürekkebi Bir Heyet		İstanbul Vilâyeti 40 Guruş
Tarafından İdâre Olunur		Memalik-i Ecnebiye 10 Frank

ARNAVUD

Şimdilik Haftada Bir Def'a Neşr Olunur.

Tadil-i Kavanin Münasebetiyle - Leka Yahut Cibal Kânunu

Bütün rol müttemidenede kavanin: Mer'i olacağı cemiyetin ahvâl-i ruhiye, ictimaiye ve iktisâdiyeleri piş nazara alınarak vâzi' olunagelmıştır. Daha doğrusu kavanin zaman ve mekana tabidir. Bu ikisinden birisi tebdil ettikçe kânun dâhi tagayür eder. Hatta mecelle-i celilenin o zamanın tagayürüyle ahkâmın dâhi tagayürü inkâr olunamaz diye mestûr olan kaide'i umûmiye'i fıkhiyesi nazar-ı im'ana alındıkta hükümayı salife'i İslâmiyenin dâhi zamana göre vâzi' ve tebdil-i kavanin lüzumunu takdir ve tastik buyurdıkları anlaşılmaktadır. Çünkü zaman tebdil ettikçe bit tâbi' cemiyetin ahvâl ve etvar ve adaveti dâhi tebdil eder. O halde bunun mebn-i aleyhi olan ahkâmın dâhi lüzumu tebdil-i efkâr kabul etmez. Bu kazaya imkân hakkında da caridir. Çünkü başka başka muhitlerde bulunan cemiyet-i muhtelifenin ahvâl-i ictimaiyeleride birbirinden farklı olacağı tabidir. Buna bu sözleri söylettiren şimal-i Arnavudluk'ta asırlardan beri mevzu ve mer'i olan cibale ya'ni Leka Kânunu'dur. Gerçi şimali Arnavudluk'ta cibale mahsus ve Leka Kânunu namıyla ma'ruf bir kânun mevcut ve fakat adeta mevhum ve binâ'en-aleyh kaidesi de mahduddur. Çünkü kânun-u mezkûr mesdud ve mazbut olmayıp yalnız ezhayı rü'sayı cebelde mahfuzdur. Ma'a haza laka dukakin (silik) müesses olan bu kânun yine şaibeyi tezelzilden (silik) mesun kalmıştır.

Sebebi ise ahkâmının mer'i olduğu yerdeki kabailin ahvâl ve temayülatı ruhiye ve ictima'iyelerine muvâfık gelmesidir bu kânun kavanin i mevzu'a'ı saire gibi mantiki, felsefi bir takım devir ve deras mutale'attan azade iken kat'i ve sadedir. Bakılırsa yine mevzu ve gayet itibarıyla kavanin-i saireden farkı yoktur çünkü mevzu'u örf ve adete mebn-i olduğu gibi gayette temini intizam ve muhafaza'ı arz-ı can ve maldan ibarettir. Zaten kavanin-i sairenin mevzu ve gayetleri bundan ibaret değil mi? Faidesi ile mevzu olan kavanin-i esasiyenin maksut olan gayete vusulü teshil ve tesri' etmiş olmasıdır. Hatta bu suhulet ve sürate binâendir ki şimal-i Arnavudluğun ekser mahalleri böyle bir kânuna mazhariyetlerini tezdil ve can arzu ediyorlar. Çünkü ahlâk-i milliyelerine pek muvafıktır.

Hatta İşkodra Vali-i Esbakı Müşir Kazım Paşa zamanında akd olunan İşkodra ahidname'i umûmisi ve ilan-ı meşrutiyeti müte'akib Tiran kazasıyla Dıraç sancağı

mülhakatı sairesinde akdine teşebbüs olunan umûmi yasa yine Leka yani Cibal Kânunu esasları üzerine müessesdir.

Gerek bu kânunun vücudu ve gerek zikrolunan İşkodra ahidname’i umûmisinin tanzimi ve Dıraç sancağı mülhakatında izhar olunan temayülatı ruhiye kavanin i mevzu’amızın henüz zaman ve mekanın icabatı ihata etmemiş olduğunu ispat eder.

Pleksi ya’ni hüküm ve meşrutiyet üzerine müesses olan Leka Kânunu Arnavud kavm-i necibinin usûl ve meşuratı ta eskiden beri kabul ve tetbik etmiş olduklarına ve şu sûretle birçok akvam-ı mütemeddineye ihraz maksabü’l sebik eylediklerine daldır. Binâ’en-aleyh müceb-i iftihardır.

Kânun-u mezkûrun bir noksanı var ise o da tefri’atıyla beraber birer şette’i tahrire dizilmemiş olmasıdır. Mazbut ve efradınca ma’lûm olmayan bir kânun ise sû-i istimale uğramaktan mesun kalamaz.

Madem ki her türlü şiddetiyle beraber bu kânunun kabail-i cibalin ahvâl-i ruhiye ve ictima’iyelerine daha ziyâde muvâfık oluyor. Madem ki bunun tatbikatça bir zarureti mevki’iye görülür o halde âtinin tecelliyat-ı medeniye ve mürüvvet-i bahşasına intizaren bunu yalnız rü’sanın sahaif-i ezhanında bırakmayarak tamimi menafi’i için cem’ ve telfik ile hükûmetin bir ceride-i resmiyesine kayıt ve tahrir etmek memurîni hükûmetçe ve alâkadarınca da peydayı vukuf ve mâ’lûmat olunarak ona göre muhafaza’i adalet edilmek vacib-i umurdan zannolunur.

İstihsalı mâ’lûmat ve ledil icâb iktibası menderecat için Meclîs-i Âli-i Meb’usatımızın Düvel-i ecnebiye kavanin-i tercüme ve tetkik buyurmakta oldukları evrakı havadiste Basra pirayı intihac oluyor. Hindistan’da sakin kabailin örf ve adat ve temelliyatını tetkik ile ona göre vâzi’ ve tenzimi kavanin için İngiltere devlet-i fehimesi kıt’a’i mezkûreye birçok heyet-i fenniye i’zâm etmekte olduğu gibi bizde dâhi kabailimizin inzar-ı tetkikten mahcur kalmış olan bu gibi örf ve adat ve temayülatı ruhiyelerini tetkik ile anlamak ve ona göre vâzi’i kavanin ve muhafaza’i adalet etmek zaruri değil faide’i azimeyi mucibtir. Yakinen cem edeceğimiz Leka Kânunu’nun mevadî mühimmesi de Arnavud’a derc ile intizar-ı umûmiye arz ederiz

E. H

İtilaf Taraftarınının Nazargâhına

Florina'dan Mektup

Bina-i istibdadı bütün etba' ve erkânıyla yıkmak için silah-ı hamiyete sarılan genç Arnavudlardan bir vatandaşımız mütesemmim bir ruh ile idaremize yazdığı bir mektubu lîsanımız aleyhinde muhîrû'l ukul bir halde edilen teşebbüsleri haki olduğu için hem Arnavudların hem de ithad-ı anasır ve vahdet-i osmaniye taraftarı olduklarını iddaa eden İttihâd ve Terakki Fırkası Erkân-ı Merkeziyesi'nin nazar-ı dikkatlerine arz ediyoruz. Lîsanımızın terkiyatına mani olmadığını fırsat buldukça ilan eden cemiyetin azasından bazıları "biz Arnavudların lîsan mes'elesine müdâhale etmiyoruz. Fakat fikrimiz sorulursa Arapça hurûfatın kabul ve istimalini tavsiye ederiz" gibi nefi ve tastikleri bu bâbda cidden lîsanımızın aleyhinde bir meslek ittihaz ettiklerine delil-i mantıkî oluyor. Binâ'en-aleyh hamiyete mensub bazı muhibanımız bu müdahaleden dolayı cidden müteessir ve dilhun olduklarını da pek alicenabene bir hissi hakîkî ile dermiyan ediyorlar. Selâmet-i fikriyelerine cidden emin olduğumuz bu bazı zevatı muhteremede Florina'dan gelen mektubun menderecatını bizimle beraber takip ve kıraat buyurmalarını rica ederiz. Hatta meşagılı kesireleri arasında bu mes'ele en ziyâde hükûmeti merkeziyeye a'id olduğu için Sadrâzam Paşa ile Dâhiliye Nâzırı Talat Beyefendi'de lûtfen gözden geçirsinler biz bu bâbda kendilerinin ciddi bir meslek-i siyasi takip etmelerini hasseten arzu eden müceddedlerdeniz. Biz alaik-i diniyeyi imal-i uhreviye ile merc edenlerden değiliz. Herkes hürriyet-i vicdana, hürriyet-i tahrir mâlik olmalıdır. Türk vatandaşlarımızın mevcud-u hurûfatı tahrir-i lîsanlarına na kâfi görüldüğünden bir taraftan içinden çıkılamaz yeni bir tarz-ı tahrir tavsiye olunur ve diğer taraftan da hurûf-ı medeniyeyi kabul edebilmek çareleri ve arzuyu cedideleri ira' olunur o halde ileride Türk vatandaşlarımızın da kabulde muzdar kalacakları eşgal ve işaret tahririne niçin bizden deri edilmiş olsun. Ve tarik-i terakkimize set ve halulet çekilmiş olsun Devlet-i Osmaniye'nin menafi-i siyasiyesini pek az düşünen bazı zavallıların efkâr-ı sakimesini hükûmetimizin takip etmeyeceğine kana'at ve vicdaniyede bulunmak isteriz. Yok eğer hükûmetimizin kati sûrette şu yarım yorum hurûfat ve işaretin taraftarı ise adl ü ihsan ile idare'i umûrve tedvir çarh-ı hükûmet edeceğini vaad ettiğinden Rumlara, Sırlara, Bulgarlara, Araplara, Ermenilere, Yahudilere, Çerkeslere, Süryanilere, Güldanilere,

Lazlara, Ulahlara, Türklere en nihayet biz Arnavudlara da bu teklifatta bulunsun. Bütün anasır-i osmaniye'nin kabul edeceği bir tarz-ı tahsil yeknisikiye bizim de semina ve etana' diyeceğimize şek ve şüphe edilmesin.

Arnavuda ara sıra kısa havadisli mektub taleb buyruluyor. Din maskesi altında bir takım entrikacıların cehle-i hassı teşvik ile lisan-ı mufahharatımıza vâki' olan müdahaleleri ve bunların şu günlerde zannıma göre mütteniğ mahalli ittihaz olunması caiz olmayan canlar içerisinde topladıkları zavallı cahil ahâliye dini alet ederek Arnavudlar arasında hod inkârda nifak ve şikakı bâdi olacak merdud bir propagandanın şimdilik Makedonya ve Arnavudluk'ta icrâ edilmekte olduğu ananesiyle inzar-ı umûmiyeye çarpıyor. Bunun için birinci mektubum bu metincilere aid olacak. Manastır metini heyetinden gelen telgraf üzerine Florina'da Çarşı Câmi'i içerisinde 27 Kânun-ı Sâni sene 325 tarihinde hurûfatımızın aleyhinde vuku'ı bulan ve onlarca metini süsü verilen ve bir gün evvel İttihâd ve Terakki Kulübu hademesiyle kulüb mensubunu ve bazı zevat mes'elenin müzakeresi için İttihâd ve Terakki Kulübü'ne davet edilmiş: ittihat-ı anasır ve teyi-it uhuvvet maksad-ı mukâddesi ile teşkil eden İttihâd ve Terakki Kulübü'nde bu gibi müzâkeratın cezası pek ziyâde teessüf-ü müceb olmuş ve eşraf-ı memlekette menuru'l fikir ve devr-i endiş zevat bu davete icabet etmemekle hakîkaten şayân-ı takdis bir harekette bulundular. Mütteni'de iki kişi söz söylemiştir. Birincisi Florina İttihâd ve Terakki Cemiyeti Reisi Müftü Efendi ikincisi de diğer bir hocadır. Müttenin efradı ancak 200-250 kişiden ibaretti. Bunlarda dellallık "vatan hakkında mühim müzakere var diye İslâmları camiye geliniz" vâki' olan nidasına Pazar olmak münasebetiyle hakîkate vakıf olmayan köylüler ekseriyeti teşkil ediyordu. Lâkin Müftü Efendi'nin hurûfatımızın mekâtibten red ve tel'inine da'ir olan sualine ancak 25-30 kişi cevap vermiştir. Diğerleri ise yazık aramıza fEsad saçıyorlar diye izhar-ı esef etmişlerdir. Ha unutacaktım Denizli Meb'us-u Muhterem Fraşar'lı Gani Bey ve refikası İttihâd Ve Terakki Cemiyeti Merkezi Umûmisi'nin erkân-ı mühimmesiyle vuku'ı bulan mülâkat ve müzakere neticesi olarak Arnavudların lisan ve hurûfatı mes'elesinde cemiyetin kâtîyen bî taraf kaldığını ve bunun hilafında hareket edenlerin tecziyesi yoluna gidilmek üzere keyfiyetin (silik) tahrir etmiş ve bu bâbda mercimiz olan Manastır Arnavud Maarıf Kulübü'nün mukaddema ta'mim eylediği bir tahriratı umûmiyesinde bize bu hususta teminat verilmişti. Lâkin İttihâd ve Terakki Cemiyeti Merkezi Umûmisi tağlidi ezhanı müceb olan bu gibi mitinglerde riyâseti deruhte eden cemiyeti şube reislerini görmekle muazzab oluyor zannederim. Metin için icrâ

olunduğu gün bir takım eşhası Nağvan Karyesi Hristiyan Arnavud Mektebi'nin haçlı mühründen birkaç kâğıt elde ederek İttihâd ve Terakki Kulübü'nde ve çarşıda cühela'ı nasa irae ile işte Arnavudların takip ettikleri meslek bunları Komiser Muavini Mustafa Efendi tutmuş mühürlerinde haç istimâleden bu gibi Arnavudların nihayetini düşününüz diye münasebetsizliklerde bulundular. Bunun üzerine Florina hanedan ve eşrafından ve efkâr-ı münevvere gençlerimizden Arnavud Maarif Kulübü Reisi bulunan Hakkı Beyefendi mezkûr kâğıtları gezdirenler hakkında tağfiyat-ı kânûniyenin tatbiki ve bu gibi yolsuzlukların men'i esbabının istikmali hususunu bi'l istid'a kaymakamlığa müracaat etmiş ve mes'ele hükûmetçe tahkik edilmekte bulunmuştur.

Ayrıca da Manastır'da ki merkezi umûmiyemize Makamat-ı Âliye'ye müracaat edilmek üzere ihbar-ı keyfiyet edilmiştir. Netice-i tahkikat ve tatbikat-ı kânûniyeyi tâbi' bildireceğim. Hükûmet-i mahallinin bu husustaki lakaydısını gelecek mektubumda yazacağım. Üsküp Arnavud Başkım Kulübü'nün Dersaâdet yevmi gazetelerine çekilen tekzip telgrafları bu posta çıkan İstanbul gazetelerinde neşredildiğini gördüğümüz cihetle merakı müceb olmuştur.

Arnavud

Merak edilecek bir şey yok. İstanbul gazetelerinin bir kısmı Türk hurûfu taraftarı olduğundan işlerine gelmeyen havadisi neşretmiyorlar ve ettirmiyorlar.

Elbasan'dan

Arnavud hurûfu aleyhinde Arnavud meb'uslarından 13 kişinin imzasını hâvi Makam-ı Sadâret-i Azime'ye bir istid'a takdim kılındığı Dersaâdet gazatelerinde görüldü. İş bu istid'anın muhteviyatı ve tarz-ı tahriri onu imza ve itâ eden zevat-ı malumenin vatanımızın ihtiyacâtına olan dereceyi vukuf ve malumatını tayine kâfi ise de ruh mes'eleyi vatan-ı mukâddesemize tealluk ettiği için bazı izahat itası münasib görüldü. Şöyle ki tarihçe müsbet olduğu üzere lisan-ı arabiyeye mahsus ve kabulü'l İslâm asırlarca müşrikinin hududu müstağmelesi bulunmuş olan hurûfu arabiyenin İslâma nisbeti zamanı said iktiran nebevide bunca müellefatı diniye ve İslâmiyenin vasıta-i tahriri ittihaz edilmiş olmasından ileri geldiği müstağni'i izahtır. Hatta bütün asar-ı şirk ve dellallığı emr-i celil-i risalet penahi ile mahv edilmiş iken hududu mezkûrenin beyne'l İslâm vasıta-i tahrir-i ittihaz edilmesini nehy buyurmamış olması tayini esvad ve teşkili kelimata vasıta olmaktan başka bir mahiyet-i maneviyeyi haiz olmayan hurûfun din ile bir güne münasebeti bulunmadığını ispat eder. Vahdet-i

osmaniyeye gelince 500 seneden beri hem dest-i vifak olarak vatan-ı mukâddeslerinin muhafazasında kanlarını isardan çekilmemek sûretiyle agut ve sadâkatlerini göstermiş ve göstermekte bulunmuş olan Arnavudların Osmanlığa irtibatını tenvi' hurûf zerre kadar ihlal edemeyeceğini ukulü selime erbâb-ı teslim eder. Çünkü mevcûdiyet-i siyasiye ve iktisâdiyeleri yekdiğerine olan revabıtın muhafazasıyla kaim olabileceğini Arnavud evvelü'l ebsarı yakinen biliyorlar. Bundan ma'ada bu irtibatın ilelebet devamını temin edecek bir tesir-i manevi daha vardır ki o da kürre-i arzın aktar-ı muhtelifesinde bulunan 200 milyonu mütecaviz ehl-i İslâmı makam-ı celil-i hilafete rabt eden hayli metin dini mübindir. Türkçe hurûfun âdem-i kabulüne gelince hatt-ı zatında arabîye mahsus bulunduğu için sadalı harflerin mefkudiyetinden ve bazı sadasız hurûfun noksanîyetinden dolayı hatta Türkçeye âdem-i kifayeti derkar bulunan hurûfu mezkûrenin 36 sadayı şamil bulunan Arnavudçanın tahririne salih bir hale ifragına imkân bulunmaması Hoca Tahsin mesellü birçok efazili ulemânın bu bâbda senelerce ibraz ettikleri mesa'i-i mütemadiyenin akim kalmasıyla sâbit olmuştur. Şu esbaba mebni şimdiye kadar lisanlarını tahrir etmemiş ve lisanında mektepleri bulunmamış olan Arnavudların ecnebi propagandalarına maruz kalan efrad-ı gayrı müslimesi Yunan, Sırp, İtalya ve Bulgarîye'nin memleketimizin kaffe'i belad ve karasında küşâd ettikleri mekteplere devam etmekte mecburiyet görmüşlerdir ki bu mekteplerin tesirat ve telkinat-ı mûzırası ahâli-i mezkûrenin tebdili kavmiyet etmelerini mucib olmuş ve ahâli-i mezkûrenin daiye'i mensubiyetlerini vesile ittihaz eden Yunan Sırp, Bulgarîye hükûmetlerinin vatanımıza karşı ihtirasatını uyandırmıştır. Binâ'en-aleyh 32 sene mukaddem Dersaâdet'te Fraşarlı Sami Bey Abidin ve Vasa Paşa'lar ve Hoca Tahsin ve tabib efendiler ve Hristoforizi ile Yani ve Reto mesellü serferazan erbâb-ı kemalden müteşekkil encümen-i mahsustan bazı noksan sadalara işgal-i mahsusa itira ve ilavesi suziyetle ve heyeti mecmu'ası itibarıyla hiçbir kavme nisbeti olmayacak tarzda tertip ve ittihaz edilmiş olan hurûfu milliyemiz ol vakitten beri mevki'i istimale vâzi' olunarak Arnavudluğun hemen umumen denilebilecek bir ekseriyeti tarafından kabul olunmuştur. İmdi ihtirasat-ı ecnebiyeye maruz kalan Arnavudluğun bi'l cümle belad ve karasında lisan-ı milliyemizde mektepler küşâd ve Arnavudçayı henüz unutmamış olan efrad-ı gayrı selimeyi mekâtib-i milleyemize imale etmek sûretiyle hükûmet-i mütecavireye olan irtibat-ı mutevillerini kat ve vesileyi müdahalat olan münasebatına nihayet vermek maksadının temini için maariften miktarı vafi tahsisat istihsali ve şu sûretle vatanımızın selâmeti âtisinin temin ve istikmali icâb ederken meb'usan-ı Mûmâileyhin münhasıran ahâli-i müslimeden intihab edilmiş gibi ilâm-ı kelimeyi ileri

sürerek ve ilmi bir mes'eleye dini rengi vererek vekili bulunduğu teb'a-i gayri müslimenin hukûku ve kaide-i meşrutiyetin ta'yin ettiği vazife ve salahiyeti sû-i istimâlsûretiyle ve müvekkillerinin merzisi hilafında parlamento haricinde istid'a takdim etmeleri ve Dersaâdet encümen-i mahsusunca netice verilmiş olduğu için ta ol vakit (silik) bitmiş nazarıyla bakılmakta olan hurûf mes'elesinin tekrar ihyasıyla ilgayı tefrika ve teşebbüsüne ve ahâli'i gayrimüslimenin ecanibe olan temayülâtının idamesine sebebiyet vermeleri vazife-i mukâddese-i mevkuleleriyle asla kabili tevfiğ görülemez. Binâ'en-aleyh 32 seneden beri kabul ve istimâledilmekte bulunan ve sarf-ı milli ve bî taraf olan hurûfat-ı malumenin hayat-ı milli derecesinde bir ehemmiyetle muhafazasına ahd ve peyman edilmiş olduğundan meb'usan-ü Mûmâileyhin bu bâbda ki taleplerini bütün mevcûdiyetimizle red ederiz.

Arnavud

Hemen bir metretulünde ve yüzlerce mühürlerle muşah olan bâlâdaki arîzanın ehemmiyeti fevkalâdesini Hükûmet-i Merkeziye'nin nazar-ı dikkatine arz ederiz. Medeniyeti milliyemizin bir gülşen ma'rifet ve terakkisi olan Elbasan bugün değil devr-i istibdadın en mazlum ve müthiş zamanlarında bile lisan-ı millimizin takabül ve tealisine gayret etmiş ve'l haletü haza Makam-ı Sadâret'i işgal eden Hakkı Paşa'ya dâhi Rumeli Heyet-i Teftişiyesi riyâsetinde bulundukları vâkit mufasssal bir layiha takdimiyle hükûmeti müstebdenin bile celbi dikkatine bî muhabane bir sûrette çalışmıştır. Elbasanlılar sa'iniz mübarek ve mebrur olsun.

Mitroviçe'den

Merkezimiz bulunan Üsküp Arnavud Kulübü'nün 30 Kânun-ı Sâni sene 325 tarihli telgrafnâmesini şiddetle te'yit eyleriz.

Derviş Hima Cihan Matba'ası

3.7. Sene 2, sayı 7, - 11 Şubat 1325 (24 Şubat 1910)

İkinci Sene	14 Safer 1328 Pencşenbe 11 Şubat 1325	Numru-7
Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima		Abone Bedelâtı Senelik
Beyoğlu		Arnavudluk İçün 30 Guruş

Arnavudlardan Mürekkebi Bir Heyet

İstanbul Vilâyeti 40 Gurus

Tarafından İdâre Olunur

Memalik-i Ecnebiye 10 Frank

ARNAVUD

Şimdilik Haftada Bir Def'a Neşr Olunur.

20 Para

Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir.

20 Para

Arnavud Hurûfu Mes'elesinde Gizli Noktalar

Biz buradaki matbuat-i osmaniye'nin bir kısmından müteneffir ve bizâr iken bir de ka'be-i hürriyetde intişâra başlayan Rum ili refikimizde, lisanımıza bigâne, ahvâl-i ruhiyemizden bihaber, hükûmete beş asırdan beri müslim ve gayr-i müslim Arnavudların ifa ettikleri hidemattan belki de kasden câhil Filib muhacirlerinden Ahmed Hilmi nâmında bir zâtın Arnavud hurûfu mes'elesinde gizli noktalar diye tafra-furûşâne makâlelerini okurken idaremizde refikamızla kahkahalarla güldük. Esas mes'eleye girmeden evvel Muhacir Efendi'ye demek isteriz ki biz ne evveli şam ahiri şam darb-ı mesel avâm-firibânesini ta'kib edenlerden ne de Ahmed Hilmi vesâire gibi vatanını düşmanların taht-ı tahakküm ve idaresinde görmeye mütehammil olanlardanız.

Sâniyen biz kimseye hesap vermeye borçlu değiliz. Bizim kendimize mahsus bir lisanımız var. Bu mukâddes binaya bir cidâl açıldı. Savletler gösteriliyor. Biz siyaset-i osmaniye'nin istikbâline darbeler hazırlayan bu hücum cinûnâneye karşı gelmek isteriz.

Salisen: Mütenevvirin gürûhu ta'bir-i bi-edibânesini fâillerine kâffe-i şiddetiyle i'ade ederiz.

Hâmisen: Biz nüshâımızda Dinevzâde Rasih Beyefendi'nin de makâlelerini gözden geçiriniz. İnsan riyakâr olmaktan çekinmeli ve muradına hakîkatî söylemelidir. Bu harfler bî-din ve putperestlerin harfidir. Binâen'aleyh Hazret-i Kur'an bu hurûfla yazılmışsa acaba ulviyet-i ezeliye ve ebediyesine hâşâ sümme hâşâ cüz'i bir nakîse getirebildi mi? Maksudımız sırf cühelayı iğfâl ve lisanımız aleyhinde teşdîd

muhâsamâta gayretdir. Biz o insanlardanız ki sözümüz özümüzdür. İkiyüzlülükle yaşamak asırlarında olmadığımızı bilmezseniz öğreniniz.

Salisen: Evet! Biz hurûfât-ı milliyemizin saye-i sühûletinde sizden daha çabuk tenevvür edeceğiz ve sizden ziyâde vatanımızın selâmetini düşüneceğiz ve Osmanlılığa olan revâbıtımızı daha başka sûretle teşyîde çalışacağız. Ya'ni Arnavudluğa bir ecnebi ayağı koydurmak denâetini irtikab etmeyeceğiz. Biz ölürüz. Fakat bi hayat iken Arnavudluğu el ellerinde görmek zilletine tahammül edemeyiz. Siz de öyle olduğunuzda kırık dökük harabelerle Moskov süvâirilerinden isti'ane-i hayat ederik hicret etmemeliydiniz kurşunla müdafa'a vatanda aciz kalmış idiyseniz kollarınızla mücadele ederin. Vasıl-ı rütbe-i şehadet olduğunuz tarih sizi kudsiyetle yâd ederdi. Muhaceret sentecdir derseniz müdafa'a-i vatanda ayn-ı farzdır ve farz-ı ayndır. Siz Bulgaristan'ı tahliye ederken Arnavudlar Hükûmet-i Osmaniye ile beraber Düvel-i mu'azzamanın karar-ı zâlimânesine karşı Yanya'yı Hükûmet-i Osmaniye'de ibka ettikleri gibi gavsienine ve pilavada el-an o ahkâm-ı ahdiyenin hilafında bilad-i osmaniye sırasında ma'duddur. Makalelerinizin her noktası mantıksızlıktan nümûnenemâ olduğu için her satırını tahlil ederin. Cevap vermek külfetini ihtiyar edemediğimizden dolayı ma'zuruz. Çünkü her noktası Arnavudluk mes'elesindeki cehaletinize delildir. Rum ili refikimize ki böyle fesad amizu milletimizi mahkur makalâta sütunlarını açık tutması derece-i bitarifisini gösteriyor; fakat Selanik Arnavudluksuz yaşayamaz. Buralarını nazar-ı dikkate almak lazım. Bizim veche-i ticaretimiz doğrudan doğruya Adriyatik Denizi'ne dönerse Selanik açlıktan ölür. Çünkü Selanik'i besleyen, hayat-ı iktisâdiyesine bir veüs'at fevkal'âde bahşeden Arnavudluk ticaretidir. Böyle mühim bir müşteri aleyhinde bulunmak kar-ı akıl değildir. Muhacir Efendi'nin daha şu mantıksız fikrine cevap vermek isteriz:

Hurûf-ı infirâd ve iftiraklar teşkil edeceği vahimesi varid hatıraya Osmanlı İmparatorluğunda Ermenistan Krallığı, Arabistan Şahlığı, İkinci Bulgar Krallığı, Şark Bizans İmparatorluğu gibi hükümdarlıklarında zuhuruna ihtimal vermek lazımdır ki efkâr-ı bâsitaya pek mülâyim gelir. Geçen gün Arnavud eşraf ve emra-yı ilmiyesinden bir zât muhterem, Sadr'azam Hakkı Paşa'ya hitaben Paşa size bir sadr'azam gibi değil yirmi beş senelik bir dost gibi diyebilirim ki bu hurûfu asırlarca beraber yaşayan bu iki anasırı ne rabt ve ne de tefrik edebiliriz. Bu iki anasırı ve al-el'umûm anasır muhtelif-i osmaniyeyi yek ahenk olarak tutacak bir şey varsa o da hasen idaredir.

5 Şubat sene 1910 Korfu'dan:

Muhterem Vatandaşım:

Mektubunuzu bugün sevinçle aldım. Hukuk-ı mukâddese-i vatanı vasıta-i matbuat ile hasen-i esma'a teşebbüs ve muvaffakiyetinizi inşirah-ı azim ile alkışlar ve a'mak-ı kalbimden sizi tebrik ederim. Muvaffakiyâtınızın temâdisine dirâyet ve fetânet-i müsellemeniz me'a ziyâde mütekeffil olduğundan bu bâbda tarafımdan temenniyat-ı mu'tâda îfâsını zâid görürüm. Şifâhen dahi beyân etmiş olduğum vechile gazetenize daha doğrusu gazetemize mu'avenet-i necibe vacibe-i himmet olup elden geleni diriğ etmemek mucib-i mufahharattır. Tarz-ı tahririmizin müdafa'asına artık ihtiyacı kalmamıştır. Çünkü bir emr-i vaki' tümünden olan yazımızın hâmisî ve müdafi'i sühulet-i tahsiliyedir. Filat kazasının ba'zı karyelerinde elyevmi ahâliyenin yüzde ellisi bu tarzda kitâbet ediyorlar. Hiç şüphe etmem ki, sekiz on sene zarfında Arnavudlar en medeni akvâm-ı nisbetinde okuyub yazacaklardır. Keşke bütün Osmanlılar bu suhulet-i tahsil-i tarz-ı tahrir-i medeniyi kabul etsek de, hemîşe menba'-ı melavet-i istibdad olan cehl-i ve nadaniden bir an evvel sıyrılıp i'tila etsek: Ne tecdidkârâne bir harket-i selâmet-i bahşa ne büyük bir terakki-i harika-nüma vücudpizir olurdu! Bircümle felaketlerden daha mehleke olan dimağ-ı beşeri kurutucu cehalet, biçare kütahbeyn mu'arızlarımız, şems-i hakîkate karşı göz açamayan cuvaşlar derecesine düşürmüştür. Yazık! Hâlâ mı inleyip ezileceğiz? Hâlâ mı girdâb-ı inkıraza doğru sürüklenip gideceğiz? Manastır Müftüsü tarafından arabice hurûfa birtakım harfler ve işaretler ilavesi sûretiyle tertib olunup elifbâ cüz'i tevsim edilen varakpâre, arab saçından karışık ve (hiyerağlif) kadar müşekkel-ül hâl olduğu anlaşıldığı için Çamlık'ta kati'en mazhar-ı kabul olmayıp hemen kûşe-i nisyâna atıldı. Meşhur Belçikalı müverrih (Loran)'ın kavlince insanların ve maksad-ı asliyelerine muhalif olarak nev'i beşerin tarik-i tekamülde yed-i kudret-i rabbaniye ile er geç ilerlemesini istilzam eder. Fakat gaye-i amâl-i beşer olması lazım gelen tekamülde vusûl için man'alar teşekkül edenler hiç bir vakit tarihin ta'n ve teşnî'nden kurtulamazlar. İşte, bu kavli-i hikâyenin küçük bir maSalı mu'arızlarımızın tertib ettikleri elifbâ cüz'idir. Bunların maksadları tarz-ı tahririmizi men' ile bilmiyorum. Tarik tümünden ve ma'rifete sed çekmek iken her tarafına dağıtmış oldukları varak-pâreler müddeâlarının kati'en şâyân-ı iltifat olduğunu madderen isbat edip yazımızın daha büyük

Bir tehalûkle ta'mimine müessir bir alet oldu. Velevehlen olsun bu himmetlerine teşekkür etmemek elden gelmez değil mi Efendim? Sevk-i ihtiyaç ile değil, sevk-i lisân ile mu'arızlarımızı beyânât-ı âtiyeyi mücmelen serd etmek isterdim. Tarihe velev sathı olarak göz gezdirmiş olanlarca ma'lumdur ki Arab hurûfu din-i mübin-i Muhammediyenin intişarından ve Latin hurûfu kezalik din-i İseviyenin intişarından pek çok asır evvel mevcûd ve müste'mal olup Mecusî ve Esnâmperestlerin tertib etmiş oldukları hurûftur. Binâ'en-aleyh esasen tarz-ı tahrir hiç bir dinin tertib-gerdesi olmayıp lîsana aid olduğu bir emr-i zahirdir. Zaten âlemşümûl olan diyanet-i mübeccele-i İslâmiye'nin (hâşâ) iddi'a olunmak istenildiği vechile bir inhisar-ı tarz-ı tahrir vücûda getirmemiştir. Bil'akis, Cenab Arif Gül Hazretleri mahza-i akvâm-ı muhtelif arasında tercih hurûf ba'is-i şikâk ve nifâk olmamak hükûmet belagasıyla olmalıdır ki (Kur'an-ı Azimüş-Şanı) tahriren değil vahiy sûretiyle şefef-i inzâl buyurmuşlardır. Kaldı ki dinimizde haram ve memnu' olan ef'al ve harekât ve kifayet sarahaten ferman buyurulmuş olduğundan tarz-ı tahririmizi muhalif-i diyanet ad etmek pek indî ve sarf-ı kuvve-i vahime ve icadiye eseri olup münekkel-il vücûh merdud ve şâyân-ı nefrindir. Dinimizde ikrah olmadığını mu'arızlarımız bilmiyorlar mı? Diyanet-i ulviyemiz eşkâl ve tesâvire tapmaktan bizi kati'en men buyurmuş iken Arap eşkal-i hurûfuna taparcasına râm olmak rabt-ı kalp etmek ne demektir? Bâkî diyeceklerim ihtiramat-ı rasihamın kabulü ricasıdır Efendim.

Muhibiniz Rasih Dinev

Arnavud

Fazl-ı şehir merhum Abidin Paşa'nın buhl-ı fazlının mütala'at-ı hekimâneleri her türlü tavzihden biri olduğu için Arnavud hak nâmına arz-ı teşekkür eder.

Elbasan'dan

Sûret

Arnavudça lîsan-ı milliyemizin birçok seneden beri mektubumuzda hurûfât-ı mahsusasıyla tedris olunmakta iken bu günlerde Manastır Ma'arif Müdürü'nün emri ile hurûf-ı milliyemiz men' edilmiştir. Memnû'iyeti vâkıa idare-i meşrûta ile gayr-ı kabil-i tevfidir. Makam-ı Mutasarrıfı'ye verdiğimiz istid'â' üzerine mekteb müdüründen Manastır Ma'arif Müdüriyeti'ne sebk eden istizâna cevaben gelen telgrafnâme bir meşrutiyet-i ma'arif müdüriyetine asla yakışmaz. İfâde ile zati ihtiyari olan

Arnavudçanın tedrisini arzu edenler hurûf-ı arabiye ile okusunlar diye ma'nidâne ve müstebidd-âne iş'aratta bulunmuştur. Bu devr-i dil-ârâ böyle nâ-becâ emirlerimizi istirham eyleriz.

Arnavud Gazetesine

Makamat-ı Âliye'ye lâcel-ettakdim bura mekteb-i i'dadi talebesinden elli kişi tarafından mümza sûreti bâlâyâ menkul telgrafnâmeyi mekteb müdürünün tasdiki olmadıkça keşide edemeyeceğini telgraf müdürü ifade ve mekteb müdürü ise tasdikten imtina' eylediğinden ve makamat-ı aliye müracaat hakkını selb eden bu mu'amele Kânûn-i Esâsî muhalif bulunduğundan muktezasının ifâ ve m icrası zımında ihbar-ı keyfiyete ictisar eylerim Efendim.

Bekir Palanga Rebçe

Ergiri'den:

Meb'us Muhteremimiz Müfid Beyefendi Hazretlerine:

Meşrutiyet-i meşrûâ idarenin millet-ı osmaniyeye bahşeylediği fevâid ve muhsinatın cümle-i mübeccelesinden olmak üzere Arnavud lisanının mekâtib-i i'dadiye ve aliye ders programına idhal buyurulduğu keyfiyeti evrak-ı havâdiste dide-i ibtihac ve iftihar ile mütala'a-i güzâr acizânemiz oldu. Devlet-i Ebed Müddet-i Osmaniye'mize Arnavud kavm-i sadıkının bir kat daha ifâ-yı hasen hıdmet eylemesi nur-ı ma'arifle imkânpezir olacağı gayr-ı kabil-i inkâr bir hakikat olduğu takdir buyrulmasından dolayı arz-ı teşekkürden aciz isek de ergiri mekteb-i i'dadi kısmına Arnavud lisanının tedvisi için şehir-i ikiyüz guruş ma'aş tahsis buyurulduğu vareden bunca müddet mürûr ettiği halde henüz mektebin ders programına idhal kılınması hem vaktiyle tedarik kılınan mu'allimin emr-i tedrisce ye's ve fütûrunu ve hem de mekteb-i mezkûr şakirdanının terki-i ma'arif hususundaki şevk ve gayretinin kesrini mucip olduğundan ve ma' mafih meleke ve vatanının bihakkı sa'adet ve ta'alisi dahi vatanın yetiştirdiği etfal-i nev-reside-gânın tenvir-i efkâr ve tehzib ahlâkları için esas-ı ittihaz kılınan mekâtib-i ibtidaide lisan-ı mahalliye'nin emniyet-i tamme dairesinde serbest-i tedrisi ile hâsıl olabileceği vareste-i arz ve izah ettiğinden selâmet ve sa'adet vatana hadim olan sâlifüz-zikr mekâtib-i ibtidaiyenin teksir ve tezyidi ile beraber lisan-ı mâder-zâdımızın dahi Türkçe dersleri misüllü gerek i'dadi ve gerek ibtida-i mekâtibi ders programına idhal-i esbabının istikmâli hususuna dair dâhiliye ve Ma'arif Nezâret-i Celileleri'ne hitaben

tanzim kılınan iki kıt'a istid'a-yı umûmi bu hafta postasıyla takdim kılınmış olmakla müracaat metalibat-ı vakı'a muhakkamızın is'af ve temeşşi yeti emirinde delalet ve vesâtet atufiyelerini istid'a ve istirham eyleriz olbâbda emr varah hazret-i men lehül emrindir.

Esnaf-ı Tüccaran Vücûh Meşayih Ulemâ Ergiri Belediye Reisi Üsküp'ten:

Arnavud Gazetesine Gelen Telgrafnâmeler:

İlmi bir mes'eleyi mevhum ve netayici bir siyasete alet edinerek vilâyetimizin her tarafında bir ihtilaf-ı şedid çıkaran hükûmet-i mahallimiz ve hükûmet-i merkezîmizin tebligat-ı müteaddide-i ahiresine rağmen Arnavud hurûfu mes'elesinde görülen bitarafılığı i'lan etmiyor. Mahal-i ahkâm Kânûn-i Esâsî olan bu mesleki programımızın altıncı maddesine tevfikeyle şiddetle protesto eyler ma'arif-i milliyemizin hurûf-ı mevcudesiyle serbesti ta'ammimi esbabının istikmalini velayetimizdeki eşraf-ı mu'teber inşebattan merkeb bil-umûm tarafdârânımız nâmına talep ederiz.

Dün Merkez Kaymakamı ve müdür-i mekteb-i talebeyi birer birer istintaka çekerek ve bunda Sa'id Hoca beraber iki hoca ve müdür-i mektebin reyasetinde merkeb bir hey'et Arnavud hurûfu il okumak isteyenlere hükûmet-i mahalliye mani' olduğundan dolayı Dâhiliye ve Ma'arif Nezâretleri nezdinde üç gün evvel telgrafla protesto eyleyen talebeye bir takım elfaz-ı tehdidkârâne ve haber-i isti'mal sûretiyle salif-ül -'arz telgrafnâmeyi tekziben bir varaka imza ettirmişler. İmzadan tevki eden dört talebede siz Osmanlı değilsiniz diyerek mektebden tard edilmişlerdir. Hayret bu hale hayret. Tafsilat postadadır.

Meb'us Hasan

Priştine'den:

Merkezimiz bulunan Üsküp Arnavud Ma'arif Kulübü'nün 30 Kânun-ı Sâni sene 325 tarihli telgrafnâmesini te'yid eyleriz.

Priştine Arnavud hurûf-ı mevcudesi tarafdârânî nâmına ulemâdan Muhammed Sezai, ulemâdan İbrahim, eşraftan Cemal, Recep, Ahmed, Ömer, İbrahim, Davud, Remzi, İlyas, Yusuf, İsmail, Remzi, Abdurrahman, Şakir, Süleyman, İsmail

Görice'den:

Meb'usan A'za-yı Kiramından İsmail Kemal Bey'le Refika-yı Muhteremesine:

Bir cehl-i mutlak daha doğrusu bir sebeb-i mechul sâikasıyla verilen ma'hûd ve menhus varakpâyeyi tahrib eden vukumuzun tercüman-ı efkârına dal olan layiha-i bir güzideden dolayı ihtisat-ı şükürâne ve müftehirânemizi arz eyleriz.

Sabık Belediye Reisi Rüstem, Koniçeli Hasan, Tevfik, Baba Haydar, Salih Sırrı, Rüştü, Adil, Sırrı, Nureddin, Yanyalı Bahaeddin.

Tekzib

Atarlar Senin Ta'rizi Diraht-I Meyve Dâr Üzere

Geçenlerde Tanin gazetesinde Ali Zülfükar imzasıyla görülen bir makâle fesad-ı engizi içimizden ba'zıları Görice mütehayiz ininden Ali Efendi Küteza tarafından yazılmış zehâb-ı bâtılina kapılarak burada bulunann mahdumları Sabri Bey biraderimize Süleyman Sırrı imzasıyla açık bir mektub yazılmış ve istizah-ı keyfiye edilmişti. Sabri Bey pederim nikab altında bürünüp gizliden gizliye rol oynamak zilletini irtikab etmez elhcevabını vermiş ve zaten lüzumsuz olan bu cevap tenvir-i efkâra hizmet etmişti. Arnavud gelince Ali Efendi Küteza'yı yakinen tanıttığından Ali Zülfükar imzasının müşarün-ileyhe aid olduğunu bilirdi. Çünkü umûr-ı nâfia-i memlekete aid olan teşebbüsât-ı cedidesini hatta önümüzdeki Mart'tan itibaren Prespa Gölü hâsılatından elli lira bil-tarik Elbasan'daki mekteb-i milliyemize bir'ane-i alicenabanede bulunacağını da biliriz.

Her halde tedkik edilmeksizin ahirin hissiyetini ihlal edecek tevatûrat bizce cidden şâyân-ı esef bir haldir.

Ali Efendi Küteza'ya gelince deriz ki bu gibi mucib nifak isnadat kendilerince nazar-ı ehemmiyetle telakki edilmez.

Arnavudun istihbarat-ı husûsiyesine gelince Ali Zülfükar nâmında Görice'de sahib-i fazl ve kalem bir ferdin bulunmadığını ve orada çöpçülükle geçinen hayme-nişîn bir çingenenin imzasını bir hâme-i fitne engizin kullandığı anlaşılmış vesile-i hâl olunmuştur. Ah için aramızda imtizac-ı efkâra çalışalım.

Posta Nezâreti'nin Nazar-ı Dikkatine!

Gazetemizin muntazaman vürûd etmediği ve hatta ba'zı yerlerde hiç alınmadığı bildiriliyor. Biz muntamazaman gönderiyoruz. Ba'zı yerlerde postaların dağıtmadığı tevatûren işitiliyor. Posta Nezâreti'nin nazar-ı dikkatini celb ederiz.

3.8. Sene 2, sayı 8, - 18 Şubat 1325 (3 Mart 1910)

İkinci Sene	21 Safer 1327 Ceharşenbe 18 Şubat 1325	Numru— 8
Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima		Abone Bedelâtı Senelik
Beyoğlu		Arnavudluk İçün 30 Guruş
Arnavudlardan Mürekkeb Bir Heyet		İstanbul Vilâyeti 40 Guruş
Tarafından İdâre Olunur		Memalik-i Ecnebiye 10 Frank
ARNAVUD		
Şimdilik Haftada Bir Def'a Neşr Olunur.		
20 Para	Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir.	20 Para

Milovanoviç İstanbul'da

Birçok günlerden beri siyale-i berkiyanın verdiği havadisat-ı mühimmeden biri de Sırbistan Hâriciye Nâzırı'nın İstanbul'u ziyaret-i cebridir ki Balkanlar'da ilavedar olan hükûmet ve düvelin matbuatını muhalefet efkâr ve mutalaata maruz ve makis kıldı. Evet Balkanlar böyle en hicranlı bir zamanında Bulgaristan Çarı'nın Çar Nikola'yı ziyareti, Sırbistan Kralı'nın yine Çar müşarünileyhin hakipay-ı azimet ve ihtişamına tahfie ubudiyet ve sadâkatler arza şataban olacağı Karadağ Prensi'nin ellinci sene devriye-i kuvidi münasebetiyle İtalya Kralı'nın ta Çetine dağlarına ihtiyar sefer edilişi, serhat-ı osmaniye'de Bulgarlarla vukua gelen kanlı müdademet Milovanoviç'e bir zemin fırsat hazırladığı fikri vardır hatırlatıveriyor. Filhakika biz de olmayan ekabil rical-ı siyasiyeyi sarf-ı ziyaret maksadına mübtini olduğu nâzır müşârünileyhin hikayesinden olduğu gibi gerek bizim gazetelerin ve gerekse Bulgar matbuatında bu ziyarete bir ehemmiyet siyasiye verilmemek ve hakîkati setir etmek istemeleri tabii ise de Sırbistan Hâriciye Nâzırı Guspodin Milovanoç Bulgarlarla mevcut olan muhasamat

hazıradan bala istifade sisli havalardan fırsatiyab olarak kimin ihtiyalinden zıddına hücum ve sulet gösteren ve hoş gibi hicran hazıradan istifade etmek istediği şüphesizdir. Zaten Rusya'nın Avusturya devletine husûl itilaf için teklif edipte Viyana'da mazhar kabul olamayan mevadiden biri Balkanlar'da hayin harpta Avusturya'nın bi taraf kalması yani Slav istilasına müsaade göstermesi, ikincisi Sırbistan Hükûmeti'nin her türlü menafi-i siyasiye ve iktisâdiyesinin muhafazası maddeleridir ki bizi düşündürüyor. İşte her vakit Slav âleminin hami ve muhlisi ve ibmüşfiki olan Rusya'nın bu teklifinden Milovanoviç buraya kadar ihtiyar-ı zahmetle istifadeye çalışacaktır.

Sırların terviç emelleri Hükûmet-i Osmaniye'ce karin kabul olamayacağı vardır 1 hatır oluyor. Milonoviç Bulgaristan'la bir harb vukûnda Sırbistan bitaraf kalacağı teklif ile Tuna - Arnavudluk şemendüferi hakkında birçok menafi teminine çalışacağı şüphesizdir. Binâen aleyhe bu bâbda Sırlara menafi etmek yukarı Arnavudluk'ta bir teva' intihariyesiye bilerek rızada da olmak denektir ki bunun ve himmet istikbâlisini tahmin etmemek bizim için afv olunamayacak hatayay siyasiyeden olacaktır.

Arnavudluk filhakika hutut hadîdiye pek muhtaçtır. Bu ihtiyacı bizler Avrupa'da iken her vakit yazmış ve Tarık ve muabere olan lüzüm kâtiyemizi muhtelif gazetelerle izah etmiştik. Hal bu ki istikbâlde sevkülceyş-i osmaniyeyi suubetlere duçar kılacak ve iki Slav hükûmetini siyaseten iktisaden ve ticareten rabta en büyük hizmet edecek olan bu hatt-ı hadîdiye biz Arnavudların kiyen maruz olmakla beraber dâhili şemendüferlerimizin Manastır tarihiyle tekşir ve inşasını her sûretle memleketimizin selâmeti ve muhafaza-i istiklaliyet iktisâdiye ve siyasimiz nâmına temini ve arzu ederiz. Esrar-ı siyasiyenin ekseri az zamanda güş matbuata akis edeceği tabi olduğundan gelecek bir makâlemizde de cereyan edecek mübahesattan bahis edeceğimiz gibi hükûmetimizin mağlub-u hasiyet olmayarak menafiimizi muhafaza edeceklerinin şimdiden ümid etmek isteriz.

Berat Dıraç Ergiri Preveze Priştine Mitroviçe Görice Meb'usan-ı Kiramına

Arnavudlar Devlet-i Ali'yi Osmaniye'nin şevket ve şanına hürriyet-i maneviyyenin istihsalıyla hadise-i malumanın ezalesinden gösterdikleri sebat ve sadâkat malum-u en'amdır. Rumeli-i şâhânede iktisad ve maarifinden en geri kalan hemşehirlerini zulmü cehaletinden ve maarif-i ecnebiyeye temayilatından kurtarmak maksadıyla ulemâ ve edebay milletden kırk sene evvelisi şive-i lîsanla mütenasib tertip ve ittihâd edilen bir takım eşkalden ibaret olan alfabe Maarif Nezâret-i Celilesi'nce

baltasvib Arnavudluğun her tarafına tamim eylemiş ve bunlarla elsine-i saire gibi husûsî ve resmî mekteplerde serbest olarak lîsanımızın tedrisi kararlaştırılmış iken bu aralık sebeb hükûmeti anlayamadığımız bazı bedhahan maarif her neden ise ilmi olan böyle bir mes'ele üzerine dini ve siyasiyi karıştırarak hükûm-ü lîsanından bi bahire olanlardan müretteb akdına muvaffak oldukları halaf akıl ve edep tefuhât ve tehdidat-ıka' ve lîsanımızın talim ve tahriri ve kabil olmayan hurûfat-ı Türki ile tedrisi için umum ahâli ve evveliye itfal namı altında Makamat-ı Aliye'ye müstesiyat telgrafiye ile müracaat eyledikleri işitilmiştir. Müracaat vaka ise arz-i umûmi hilafında olduğundan bahisle lîsanımızın hurûfat-ı kadimesiyle tahsil müsâidesine Arnavudluğun her bir taraftan makam-ı fahiyaneleriyle Maarif Nezâret-i Celilesi'ne olan istirhamat üzerine mahiz-i adalet olarak lîsanımızın tarz-ı tedrisi ihtiyara bırakılmadığı geçen şehir kânun-ı sanide nezaret-i müşarünileyhten telgrafla işar buyurulduğu haberini alan kasabamız medarisi dört beş talebe ve hembasıyla kendisine şerafet süsünü veren Şıraç Hüseyin taraflarından geçen hafta terke pazarlarında yevmiyelerini almak üzere merkeze celb edilen tarik-i amelesi ve hammallardan ve üç dört karinin mağful bazı kesanından merkeb akd olunan ikiyüz kişilik müteniğde tekrar hurûfat-ı milliye ile kavmimizi talin ve tahkir yollu idare-i kelim eden müderris mumâileyh ile sair bazı mahallelerden bu gibilerin umum ahâli nâmına müracaat eylemelerine istinaden hukûk umûmiye nâzır itibare alınmaksızın nezaret-i müşarünileyhce lîsanımızın mekatipte Türkçe hurûfatıyla tedrisi için ahiren emir verilmesi meşrutiyet-i hakika-i osmaniyeye ne derecede münafi olduğu müsteğni arzıdır. Halaf hakikat hariç salahiyet olarak yüz bin nüfusu havi olan bir sancakta o türlü duruğ alud çekilen telgraf üzerine haysiyet ve hukûk sariha-i milliyemiz muzribat muhliğel fas-ı tahmil olunacak tahgiratdan olmakla hakikat hale piday-ı vukuf edilmeksizin arz-ı umûmiyi bina ederek lîsanımızın munhasiren hurûfat-ı Türki ile tedrisi hakkındaki telgrafnâme hükmünün cebren mevki tatbika vazî mektep idadîden bir şakirdanın ekseriyesinin çıkarılması gibi halat-ı namerdiye cümlemizi delhun eylemiştir. Lîsanımızın tahsili emir olunan hurûfat-ı mütessile-ı Türki ile okunup yazılması imkânsız olduğunu başcümle filologların tasdik kerdesi olup alayıştan ibaret bir takım küttabın ve sade-i delalin talibi üzerine mekanibda lîsanımızın bay-ı hal hurûfat-ı maruza ile okunması ciheti istilzam olunursa Arnavudların kair nayab-ı nadanda müstağrik olacakları gibi maarif ve temayilat-ı ecnebiyenin tusanı ve ahâli meyanesinde nifak-ı badi olacağı eşkardır. Arz-ı umûmi hilafında olan şu hal esef-i iştimali gören levamız-ı mutasarrıfın adilene ve bitarafane hakikat-ı hali arz etmeyipte aksi tarafını iltizam ve ibraz-ı muavenet eylemesi gibi hareket meşhudesi ile kendisine

meat-ı arzuhal-ı umûmide sırahaten münderic sair esbâbdan dolayı emniyet-i umûmiyemiz selb olunmuş olduğunun arzıyla icab-ı halin ifasını ve suhulet ve muhîsnata binâen bizce şâyân-ı ihtiram olan hurûfat-ı milliyemizin lîsanımızın kemafile lîsanık mekatipte tedris yahut zuhur tedrisin Debre Kongresi'nde balittifak karargir olduğu ve nezaret-i müşarünileyhin mezkûr evvelki telgrafnâme-i umûmiyesi veçhile ihtira-ı terkiyle icrayı muadilat buyurularak şu keşmekeş

Sâhife 2

Arnavud

Numro 8

bi mana ve fesad-cûyâneye hitam verilmesini meşrutiyet-i hukuk-i osmaniye nâmına istirham ederiz. Eyleriz irade-i devletlerini şiddetle bekleriz.

Görice'de on iki bin kişiden akd olunan müteni' heyet-i idaresi Görice'ye günlerinden çercisi, Göriceli Rüstem, Bulyanlı Zeynettin, Babanlı Mehmet Nuri. İstavralı Feranfil, İstavralı Arslan, Göriceli Abdulfatih, Enburyalı Süleyman, Kafzazlı Zülfikar, Potkalı Salih, Kolonyalı İsmail, Katromlu Hüseyin, Selinçeli Mustafa Bey, Tüccar Abidin, Kolonyalı İsmail, Nevasalı Muhammet Galip Mehmet.

Selanik'ten:

Millet-i osmaniye otuz üç senenin enin, canhıraş mazlum bir devirden sonra şahit-i nazenin medeniyet olan hürriyete kavuşarak her kavim Kânûn-i Esâsî ile meyun-u hukuk tebaasına nail olunca Arnavudlarda kemal-i tehlikeliğe, zaman-ı istibdadda hükûmet-i sabıka tarafından bir sûret gayr-i makulede ve hükûmetin menafi-i hakikası hilafına olarak men edilmiş olan lîsanlarını tahsil şitab etmiş ve az zaman zarfında semerat-ı müfide-i iktitafına başlamış ederler. Efsuski menfaatlerini bir kısım halkın masratında arayan bazı menfaatperestan hav-i saf-i hürriyeti teneffüste hak temalik hayal hamına kapılarak, Arnavud hurûfatının işkali aleyhine muhacimatında bulunmaktan çekinmediler. Ve istihfafa dikebilirdi, ne çare ki mes'ele bu kadarla kalmadı. Her ferdinin âlemde bir Şemsettin Sami zaman şecaat de bir İskender cihana gelmek istidadını haiz akvam necibi sefaste amiz lügayikat ve hatta tehdidane ikna edemeyeceklerini anlayınca külliye muhalif ve hatta tehdidane muhalif akıl ve mantık tarikalara sayılır. Arnavud hurûfunûn, bir âti garip ve bayide muhazır-ı siyasiye ve diniye tevlid edeceğini telkine koyuldular ve belki bu hareketleriyle mazi-i muhteşemimizi tarih ikvam vami cak cak çiğnemekten utanmadılar. Kâh hafi hayli kâh resmî, hususu yağdırılan bu tefuhat çok geçmeden matbuatda sermayeye makal oldu. Bu bâbda birçok münakaşat cereyan etti ve hala ediyor. Müttetikler akd edildi ve hala

ediliyor. Arnavud hurûfatı taraıdarı bir takım yabancı asırlar tarafından telin ve tekfir ediyor. Kavmimize mensubiyeti şöyle dursun lisanımıza bile külliyeı biğane bulsun bazı işhas sırf alâkadaranı tarafından hali icab eden bir mes'eleyi bahane ederek mukadderat-ı millete oynamaktan mütelezviz bu şerzeme kalil olan beş aylık tafil-ı nevazazamızı bazıçe münfet ad etmekle handan ve şadan-ı mukadderat kavmiyemizin iştiğale hazırlanan bizler gibi şaban ve tan ise mukâddes kavmimizin terkiyesine, alel husus bu devr-i hürriyetde vurulmak istenilen darbeden dolayı müteallim ve müteezzi, mamafih Arnavud hurûfatının her türlü muhazir siyasiye diniden mera bulunduğuna ve haysiyet raddına Osmaniyemize serm-u zaruriyet edebileceğine kâtîyen kani bulunduğumuzdan hurûfat mezkûreye şiddetle taraftar olduğumuzu beyan bu bâbda hiç bir kuvvetin fesait ve cidaniyemizi tebdilde hiç bir ehemmiyeti haiz olamayacağını da ilaveten itiyar eyleriz. Namet-i maariften mahrum bazı ve (silik) her ne kadar büsbütün vilâyetine, hakikat zannıyla kapladıkları görölmekte ise de bunların da yakın zamanda bizlere piru olacaklarını şüphesiz addederiz çünkü cehalet vaka efkâr şahsiye sıkımeı kabul pek ziyâde müsaid ise de er geç mahkûm zevaldir. Hakikat ise daima galib ve her taraı istila edebilmek için teyar ve cival bir amel-, mütasaidir.

Selanik Mekteb-i Hukuk Talebesinden Tiranlı Hamdi, Ergirili Muhammed, Manastırlı İtnaş Vasil, Ergirili Kazım Rıfat, Göriceı Ziyaıeddin, Pirlipeli Cavid, İşkodralı Mahmud, Ergirili Kazım, Kesriyeli Servet, Pirlipeli Halil, Ergirili Vasil Muzaffer, Elbasanlı İbrahim Ethem, Ergirili Kerim, Elbasanlı Yunus, Tiranlı Celaleıeddin, Ergirili İslâm, Göriceı Mahmud Nedim, Lebhovalı Ali, Ergirili Kazım Kasım, Delvinalı Hikmet Salih, Göriceı Tevfik, Tepedelenli Hüseyin, Göriceı Muharrem, Ergirili İsmail Tevfik, Ergirili Ali Sami, Manastırlı Fuad, Priştineli Hasan, Tiranlı Yunus, Debreli Abdulrezzak.

Ziraat-i Mekteb-i Aliye'den

Premedeli Kâni, Leskovikli Eşref, Leskovikli Fazıl, Priştineli Osman, Tepedelenli Murtaza, Avlonyalı Rıfat, Avlonyalı Ömer, Fraşarlı Adem, Selinbiceli Timur, Priştineli Selim, Priştineli Refik, Priştineli Reşidi.

Mekteb-i İdadî Talebesinden Manastırlı Mustafa Kanbur, Göriceı Kâni, Preşvalı Nazmi, Preşvalı Yusuf, Preşvalı Selim, Elbasanlı İbrahim, Elbasanlı Kazım, Elbasanlı Ahmed, Elbasanlı Mehmet, Ergirili Cemil, Delvinalı Seyfettin, Kolonyalı Tevfik, Nipravişneli Asım, İşkodralı İbrahim, Elbasanlı Sami, Elbasanlı Müstafa,

Göriceli İzzet, Dıraçlı Naci, Debreli Hamid? Elbasanlı Faik, Elbasanlı Tahsin, Göriceli Cevad, Serficeli Lütfü, Lomalı Ramazan, Elsonyalı şarkı, Leskovikli Fuad, Ergirili Kerim, Lehovalı Avni, Debireli Mufahir, Titranlı Bedri, Pirşuvalı Halil, Felonyalı Cemal, Birmudlu Danyal, Ergirili Abdame, Debireli Ömer, Alasonyalı Abidin, Kolonyalı Şems'i, Göriceli Selim, Görice'li Yusuf.

Fransız Firar Mektebi Talebesinden Delvinalı Sabri, Kolonyalı Sutir, Görice'li Jerji, Ergirili Halil, Delvinalı Avni.

Elbasan'dan;

Arnavudca lisân-ı milliyemiz, birçok seneden beri hurûfat mahsusa-ı ile tedris olunmakta iken bu günlerde Manastır Maarif Müdürü'nün emriyle hurûf-ı milliyemiz men edilmiştir. Memnuiyet vaka idarei meşrutiyet ile gayri kabil tevfidir. Maarif Nezâreti'nin Arnavudçanın hurûf-ı arabiye ile tedrisi hakkındaki kararı Manastır ve Kosova vilâyetlerinin ekseriyetlerinin taleb ve arzularına ibtida edilmiş ve mektebimizdeki talebenin umumuna karib mikdarı hurûf-ı milli ile tedris taraftarı olduğuna nazaran o bâbda ki merak buraya tatbikine sebep kânunu bulunmayacağından hurûfun ihtiyare telki hususundaki karar-ı sabıkın ifasına irade-i devletleri istirham olunur. İbrahim, Mustafa, Kastak, Emin, Müdhit, Tahsin, Reşid, İbrahim Bedri, Kazım, Kemal, Ziya, Süleyman, Tahir, Ahmed, Ali, Halit, Celal, Veli, Bekir, Şevket, Abdullah, Mustafa, Arif Ali Hüseyin Celal Arif, Ali Hüseyin, Ali Ömer, Kemal, Veli, İbrahim, Aşıkı Kasım, Berat Meb'usan-ı muhteremesi Aziz Paşa Hazretleri Ali İsmail Kemal Beyefendi Berat sancağı şuseleriyle emir inşaası için Nâfia ve tarik-i muabir nezaretlerine betkarar müracaat buyurdıkları müşarünileyhin ifade-i şifahilerinden anlaşılmalıdır. Nâfia Nezâreti keşfiyat ve ameliyat için emir vereceğini vaat etmiş.

263 Numro ve 9 Şubat sene 325 tarihli Tasvir Efkâr'ın bir sâhifesini makâlesiyle işgal eden Malik Efendi'nin mutalatını şiddetle red ederiz. Meşhur Debpe? millet Ali Paşa zamanında şimdiye kadar hurûfat-ı milliyemiz ile okuyanların selayet-i diniyesi tenakıs değil bilakis diyaneti tezayid ve kuvve memizelerimizi terk ettiği meydandadır. Külâh kapmak devri çoktan geçti zannediyoruz.

Elbasanlı Derviş.

Arnavud

Ey büyük vatanperver! Kile kapmak zamanı daha geçmedi bilakis kafa şiddetle devam ediyor. Sizi tekfir etmek isteyenlerin kulübü kefr-i mahiz ile mimludur. Binâenaleyh tarik hakkında azim ve sebatınız matlub ve müstelzemdir.

Muhterem Arnavud Gazetesi Heyet-i İdâresine Efendim

Mensubiyetle müftehar olduğumuz Osmanlı Arnavud kavm-i necibimize mahsus lisân-ı milliyemiz hakkında bir zamandan beri hangi hurûf ile tahrir mes'elesi okumak inticabına kalmış bir keşfiyet iken bazı yabancı unsurlar tarafından bu hususda mitingler akd ile gazetelerde birçok farziyeler görülmemektedir. Hal bu ki lisanımızın kendisine mahsus olan hurûf-ı müntecanın suhulet ve mahsenatı bedidar olduğundan biz de lisanımızı elyevm istimâledilmekte bulunan hurûflar ile tahsil tarafdarı olduğumuzu arz ile muhterem gazeteniz vasıtaıyla aynen dercini ehemmiyetle talep ederiz efendim.

14 Şubat Sene 325

Selanik Ziraat Mekteb-i Aliye'si Arnavud şakirdanı Prizrenli Osman, Permedili Kâni, Fraşarlı Adem, Permedili Demir Fehmi, Leskovikli Eşref, Fazıl, Avlonyalı Ömer, Tepedelenli Murtaza, Karadeveli Mustafa, Yanyalı Fuad, Priştineli Selim, Üsküplü Reşid, Debreli Ahmed Şükrü, Avlonyalı Mehmet Rıfat.

Arnavud

Azm-i maarifperveranenizde sabatfedim olunuz. İrcah hak cihele takribat olur.

Önümüzdeki Cum'aertesi akşamı genç Arnavud vatandaşlarımız gazetemizin devam-ı intişarında bir iane-i milliye olmak üzere Beyoğlu'nda Varite Tiyatrosunda Arnavudca tiyatro oynayacaklardır.

Derviş Hima Cihan Matba'ası

Görice'den;

Dersaâdet'de;

Berat, Dıraç Ergiri, Preveze, Priştine, Mitroviçe, Görice Meb'usan-ı Kiramına:

Hurûfat-i milliyemizin muhafazası ile hakikat hal ve bazı ifadati havi Makam-ı Celil-i Sadâret-i Azime'ye Maarif Nezâret-i Celilesi'ne keşide ve sûreti takdim kalınan telgrafnâme üzerine adalet lazımanının icrasına delalet-i aliyeleri istirham neticesinin işar

buyurulmasını istirham eyleriz. Görice’de on iki bin kişiden mürekkeb akd olunan mütenih heyet-i idaresi Görice sakinlerinden Cercis, Anburyeli Süleyman, Strugalı Arslan, Kazım, Kolonyalı İsmail, Potkalı Salih, Goceli Abdülfatih, Babanlı Mahmud Nuri, Görice’li Rasim, Nevasalı Mehmet Galib, Kolonyalı İsmail, Kafzazlı Zülfikar, Katrumalı Hüseyin, Strovalı Karanfil, Poliyanlı Zeynel Abidin, Penaritli Mehmet, Tüccar Abidin, Senceli Mustafa Bey.

3.9. Sene 2, sayı 9, - 25 Şubat 1325 (10 Mart 1910)

İkinci Sene	28 Safer 1328 Pencşenbe 25 Şubat 1325	Numru - 9
Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima Beyoğlu		Abone Bedelâtı Senelik
Arnavudlardan Mürekkeb Bir Heyet		Arnavudluk İçün 30 Guruş
Tarafından İdâre Olunur		İstanbul Vilâyeti 40 Guruş
		Memalik-i Ecnebiye 10 Frank
ARNAVUD		

Şimdilik Haftada Bir Def’a Neşr Olunur.

20 Para Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir. 20 Para

Milovanoviç İstanbul’dan Gidiyor

Geçen hafta neşrettiğimiz makâlede Gospodin Milovanoviç’in hükûmet-i hazıriyesi bazı teklifatta bulunacağını beyan etmiş ve hükûmetimizin müttekiz davranması lüzumunu dermiyan etmiştik. Geçen makâlemizde dediğimiz gibi Sırbistan Hâriciye Nâzırı’nın sebep-i vürudu sırf ziyaret nazarı ile mükellef ziyafetlerde hazır bulunmak ve Türkçe refikimizden oldukça serbest bir lisanı istimâleden biri de müşarûnileyhin bedayi’ tâbiayı vataniyemizi seyr ve temaşa için gelmediğini ve bu seyahatte birçok esbab-ı siyasiye mevcut olduğunu söyleyebildi. Bizde açıkça Tuna – Adriyatik hattının kuvveden fiile çıkması için Milovanoviç böyle bir mesafe-i beideyi

ihtiyar ettiğini yazmış ve yukarı Arnavudluk'ta Sırlara menafi bahşetmek bir nevi intihar-ı siyasiye bilerek ruyi rızâ göstermek demek olduğunu ve vehameti âtiye tevellüt edeceğini anlatmıştık. Biz sırf bu mütalaatta bulunduğumuzun ertesi günü afak-ı siyasiyede bir hadise'i nagih zuhûr çehre-i nûma oldu. O da Yenipazar Sancağı'nın mübaye'a veya istikra tarikiyle ve yüz sene müddetle Sırbistan'a verilmesi Mösyö Milovanoviç tarafından Hâriciye Nâzırı Rıfat Paşa'ya teklif edildiği şayi'a-i garibesi sami ares hayret ve ağberarımız oldu. Böyle bir teklifin haysiyet-i siyasiye-i osmaniyeimize ne kadar büyük bir ta'arruz olduğunu ve şuyu'u kavi'inden ziyâde erbabı hamiyete tesir ettiğinden nâzır müşarûn ileyhın muhafaza'i haysiyeti milliye için bunu resmen tekzib edeceklerini ve Arnavudluğun hayat-ı mevcudesine darbe vurmak istimdadında olan bu mes'ele'i mühimme hakkında Arnavudluk meb'usan-ı kiramının Meclîs-i Meb'usan'da istizahatta bulunacaklarını ümit ederiz.

Diğer taraftan Bulgaristan Kral ve Kraliçesinin Petersburg'tan mefarekatları Ayestefanos muahare'i mahudesinin imzalandığı günden bir gün evvel vuku'u bulması Rusya Çarı ile Kralın Petersburg'da o gün beraber bulunmalarından dolayı Ferdinand'ın ziyareti ile büyük Bulgaristan mes'elesi arasında bir rabıta-i kaviye olduğu fikrinin ortaya çıkması ihtimalinin önü alınmak istenildiğinden ileri geldiği ceraid-i alime işa'a edilerek unutulmuş fikirleri bu sûretle ihyaya çalışmaları Sırbistan Kralı Petro'nun ziyaretinden sonra Karadağ Prensini 50. seneyi devriye'i kaudiyesi münasebesiyle icrâ edilmekte olan şenliklerin hitamından sonra sayesinde icrâyı saltanat ettiği Çarın huzur-ı kibriya-yı penahına yüz sürdükten sonra avdetinde Karadağ Krallığı'nı ilan edeceği şayi'ası lisân-ı matbuatta devran ediyor. El hâsıl nice şayi'aların münkalib-i hakikat olduğunu göre geldiğimiz için herhalde ihtiyatı elden bırakmak istemediğimizi ve Memalik-i Osmaniye'nin Rum elinde bir cüz-i ehemmi olan Arnavudluğun bir kısmı hakkındaki şayi'atın tekzibini mehdi mukâddesemiz olan vatanın selâmeti nâmına taleb ederiz.

Bu bâbda Osmanlı Hâriciye Nâzırı Gospodin Milovanoviç'le olan mülâkat-ı müteaddidesinde buna da'ir kendisine bir teklifte bulunulup bulunulmadığının cehren matbuati osmaniye ve ecnebiye vasıtasıyla tekzibte tereddüt etmeyecekleri memuldur.

Filhakika Mösyö Milovanoviç gelirken yollarda dimağında kurduğu "Chateau d'Espagne" İspanya köşkünün yıkıldığını değil fakat hakkıyla tesis etmediğini gördüğünden dünkü Ceharşenbe günü çehresinde saklayamadığı tesirat ile trenle

memleketine avdet etti. La Türki gazetesine verdiği muhaberede buradaki istikbâl ve teveccühten memnun kaldığını ve Tuna-Adriyatik hattının inşası hakkında kati bir cevap alamadığını ve fakat Hükûmet-i Osmaniye bu hattın derece-i ehemmiyetini takdir ettiğini ve mes'eleyi mütalaa edeceğini dermiyan ediyor.

Evet Hükûmet-i Osmaniye hattın ehemmiyetini takdir etmelidir. Çünkü takdir etmezse mesuliyeti müstakbeleden kurtulmak müşkil olur. Eğer Sırp lar iktisaden terakki etmek isterlerse zaten efvah-ı nariye, bomba, imâlât-ı harbiye nakline hükûmetin açık bıraktığı Selanik limanı mevaridat-ı ticariyesine de kâfi gelmiyor mu? Osmanlılar Manastır'ı merkez-i hududu hadîdiye ittihaz ederek Arnavudluğun cehalet-i erbaasına şubeler inşasını nazar-ı dikkate alırsa Arnavudluk dâhilen birçok terakkiyat-ı medeniye ve iktisâdiyeye mazhar olacaktır. Yoksa sarf-ı mahaz âmâl-i siyasiyenin vücuduna hizmet edecek olan bir hattı öyle kolaylıkla Slav nüfuz-u tesirat-ı hasımanesi altında icrâ ve tervic etmemelidir.

Parga'dan Gelen Mektubu Aynen Nazargâh-ı Hükûmete Arz Eyledik:

Beyoğlunda Arnavud gazetesi müdürü Derviş Hima Bey'e

Cihan-ı medeniyetin terakkiyat-ı muhbiri'l ukulü, mücerred efkâr-ı meşrutiyetin bahşayış-i fevz ve selâmet-i muhtezasından idüğü bugün o derece idrak-ı mealiye vasıl olanlarca ma'lûm bir hükmü celidir. İdâre-i meşrutiyet efkâr-ı milliyeyi rabt ve bir noktaya cezb edecek bir kuvve'i maneviyenin ittihadından vücud bulmuş yekpare ve yek efkâr bir heyet-i adilâne demek olduğundan ve bu idare-i makbuleden mütehassıl sai ve amel, ittihad-ı efkâr milli asıl bir emel diye telakki ettiğinden beri vazife'i hekimane ve devr-i (silik) heyeti idaresi şerefini ihraz eder. Ve şehre terakkide hiçbir mani'ye tesadüf etmeden hatve endaz muvaffakiyet olur gider. Biz Osmanlılar ise nice zamandan beri elim bir harabiyet, cansız bir hâl-i metrukiyet içinde yuvarlanarak bed kahhar istiddad ile makuda binâ'en-aleyh terakkiyat-ı medeniyeden tamamen mahrum kaldık. Ol derecedeki yadigâr-ı ecdad-ı i'zâm olan sevgili vatanın ihtirasat-ı dışminan bî amanla az kaldı ki amaç taksim olup gidiyordu. O halde ki sevgili vatana sokulan semnak hançerlerden mütehâsıl feryad-ı istimdad o mania'i habula-yı istibdadla kulaklara erişmezdi. Fakat o devr-i meş'un zalımaneyi burada tahtir ettirmek ve tahtiriyle hissiyat-ı vataniyeyi iz'ac ettirmek arzu olmadığından tamamen sarf-ı nazarla maksada rücu edelim. İstibdadın en müthiş harekât-ı zalıman ve tahribiyesi onunda geceli gündüzlü istikbâl-i vatani tefekkürle çalışan bir kuvveti mevcut idi ki o kuvvet

hürriyet perveran idi. Nihayet hürriyet perveranın azim kıtasıyla umumu Arnavudluk'ta ve alel husus şimali Arnavudluk'ta tecmi eden besali kuvvetler efkârlarında sebat ederek yıldızı o meş'um kuvveti tastik etti. Ya ölüm ya hürriyet sadalarını akıbet işittiler. İşte böylece Avrupa-yı Osmanî'de bir kevkeb ikbâl-i devlet olan şems-i meşrutiyet tulu' ve efkâr-ı saire'ı osmaniyeyi nur-u hürriyetle münevver eyledi. Çünkü istibdad hafire'i helak-ı mukbir, meşrutiyet ise bir mevki' bülend adalet-i makam-ı ittihaz ve gadr ve zayi'i hakkını istirdad eyledi. Bütün efrad-ı millet müsirrad bî nihaye ile meşbu artık sai ve gayret mebzul-ı temdine doğru tevcihe gayet metin ve mükemmel... Meşrutiyet nedir? Yalnız birinden bahsedelim. Hürriyet-i efkâr ve serbeste'i tahsil lîsandır. Çünkü tekmil-i lîsan bekâyı mevcûdiyet akvamdır. Hangi bir milletin lîsanı terakki ettiyse bekâsı da o derecede kavi istinadlara muhkem ümitlere bağlanarak ati'i ikbâl ve devamı tezahür etmiştir. Biz Osmanlıları teşkil eden akvam-ı muhtelif dâhi ifate'i evkat etmeden kendi lîsanlarını tahsile sai oldular. Akvam-ı osmaniye meyanında zekâvat-ı fitriyeleri

Sâhife 2

Arnavud

Numro 9

ve faaliyet-i dimağiyeleri ma'lûm ve terakkiyata ezher cihet düşkün olan biz Arnavudlarda 40 seneden beri kabul olunan ve tahsilde suhuleti ve müddet-i tahsiliyesinin gayet azlığı cümle erbâb-ı irfanca müslim olan Arnavud hurûfatıyla tedris arzu-u devam ederken bilinemez ne gibi bir mazeret şu hali hakîkatı ketm ve ihfa ve etrafa safdil ahâliye mugayir hakîkat ve muhalif meşrutiyet telkinata feristiyab olunarak efkâr-ı milliyemizin adeta tefrika ve muhabbet yerine münafaret-i kalbiye hudusuna ba'is olunagelmektedir. Bu gibi telkinat millet-i vahide arasına nifak ve âdem-i muhabbet ifa etmek demek olduğundan asla şayân-ı kabul değildir. Madem ki serbestiyeti derunde bulunuruz. Her bir fert ve millet istediği lîsanda tahsilde hürmetliktir. Kânûn-i Esâsî'nin bu ihsan ve müsaadesine zıddiyet efkâr-ı mütehâsıl telkinat külliyyen red ve tekzibe alıktır. Arnavud hurûfatıyla tahsil mes'elesi güya din ve diyanete nakısa iras eder yollu mazaretlerle adeta hurûfat-ı saire ile teallüm edenleri tekfire varmak din nokta'i nazarından büyük bir ihanet ve büyük bir delalettir. Diyanet ile hurûfat arasında hiçbir alâka yoktur. Bu katidir. Bunun kat'iyeti rehberi diyanet olan kelimâ hakkın kâdim olmasıyla müsbettir. Kâdim olan arız olmaz. Binâ'en-aleyh dine dokunmaz. Dokunması icâb etse hod inkârda milyonlarla ehl-i İslâmın tekfiri iktiza etmez mi? Diyanet bir tariki maneviyettir mani terakki değildir. Şekilden mübrema ve sarf-ı ruhâniyetle mu'alla iken şekilde ve maddiyatta dini aramak ve öylece nifak

zuhuruna çalışmak şî'a'iri İslâmiyetten ve şan-ı âli'i diyanetten değildir. Hâl böyle iken, anlaşılmaz, bir kuvve'i müşfikîye efkâr-ı şerîyeyi teşvîşe çalışması ziyâdesiyle şâyân-ı zillettir. Her tarafta olduğu gibi Parga'da dâhi Arnavud hurûfatı aleyhine olarak vesaiti gayrı makule ve teşebbüsâtına makbule ile çalışılıyor. Hattı bir mah-ı mukaddem yanise kal'e topçu kol ağazı Mustafa Efendi Manastır ve Üsküp'te icrâ edilen mitinglerin netayic-i mukarreresinde güya kabul edilen arabi hurûfatın Parga'da da kabul edilmesine da'ir umum ahâlisinden bir telgrafın keşidesini bâ telgraf talep etmiş ve bir hafta mukaddem dâhi buna zamime olmak üzere projede mukim Şeyh Revse namıyla benâmı Kastamonulu Haşim Efendi Parga'ya gelmiş ve ahâliye hurûfat-ı arabîyenin kabulünü, lisanının döndüğü mertebe telkin ve safdil ahâlinin efkârlarını tebdil etmiş ve Arnavud hurûfatı aleyhine ahâli'i teşvikte geri durmamış ve nihayet 10 imzalı bir telgraf Margariç Kaymakamlığı'na keşide ile hurûfat-ı arabîyenin güya umum ahâli tarafından kabul ve talep edildiğini istirham ve izhar etmişler ki bu bî çare ahâli safdil olmakla beraber nur-u ma'rifet ve bekâyı anî'i milleti kal'e'i ahinini demek olan ulumun ülfeti değil sadasını bile duymamışlardır dense hata edilmemiş olur. Şâyân-ı teşekkürdür ki muhterem kabinemizin asar-ı müfharat nisarlarını görmekle duymakla bugün müsterih bulunuyoruz. Çünkü Maarif Nezâreti'nin Dâhiliye Nezâreti vasıtasıyla makam-ı hükûmete tebliğ olunan fî 21 Kânun-ı Sâni sene 325 tarihli telgrafnâme-i aliye-i ahkâmı devr-i meşrutîyetin muktezası olan serbeste'i tahsili amir binâ'en-aleyh her taarruzdan mesuniyetini muallem ve her ferdin istediği lisanla tedris ve talimini müsavvir ve mübşir olmakla muhterem kabinemizin iş bu mukarrerat-ı hekimane'i ahiresi ve efkâr-ı âli'i devri binanelerindeki re'yrezin ihsanını takdiren müftehar bulunduğumuz ve rehber tevfik ad ederek biz dâhi serbesti devrinin bahşayış-i feyz ve felah-ı feyazanesine bi'l istinad Arnavud hurûfatını talep eder ve aleyhtarlarını red ve tekzib eyleriz ve selâmet-i vatan nâmına nifak ve şikak yerine muhabbet ve infakı kalben arzu eder olduğumuzu bir hissiyat-ı vatanın saiki olaraktan arz eylemeye kesb-i fahr eyleriz.

17 Şubat sene 325

Parga'da sakin

M. S

Muhteremim

İnsanlar mahsulü mekellerini tarif ve kayıt ve zabt için eşgali muhtelifeden tertip ettikleri hurûfla mütekellim oldukları lîsanı ne sûretle tahrir edilmesi iktiza edeceğine da'ir beyânatta bulunmak hükûmeti lîsan hakkında tedbi'at-ı amika sahibi olmak icâb eder yoksa bu âlemde vukuf ve beheresi olmayan zevatın böyle mühîm bir bahse karışmaya selahiyetleri yoktur fikrindeyim.

Arnavud lîsanının hangi hurufla yazılması iktiza edeceği mes'ele-i ilmiyesi minel evvel hâl olunup mukarrer etmiş iken bâ şahıs bir menfaat eseri veyahut iğva'at siyasiyenin ilca'atı neticesi olarak bu mes'ele'i ilmiyenin bir takım sebk-im gızan veyahut Arnavud lîsanıyla hasenden hususuyla Arnavudların ahvâli ruhiyesine vukufiyet noktasından mahrum olup Arnavud süsünü veren yabancılar tarafından bu mes'ele'i ilmiyenin şeklini tagayür ile birbirinin siyasi verilmek istenildiği meşrutiyet idaremizin ilanı tarihinden itibaren saahif-i matbuatı tetkik edenlerin mechul değildir. Gerek şu münakaşatın tevellüt ettiği sû-i tefhimatın tashih ve izalesiyle hakîkat mes'elesini izharını ve gerek hükûmeti meşrûta'î meşru'a'î osmaniyemizle vatanımızın nekat câmi'ası nazarından menafi'î hakika ve asliyesinin hadim Türkçe, Arnavudça lîsanlarıyla muharrer bir gazetenin çıkarılması emel-i âlileri olduğunu bilir idim. Bu def'a bu arzu vatan kesterilerine muvaffakiyet-i valalarını Arnavud namıyla aldığım bir nüshâdan anladım. Hükûmet-i mukâddesemizle vatan-ı muazzezimize hizmeti mebrure'î sadâkatkari ibrazına bî hakkın vasıta'î mahsusa olacak olan gazetenizin devam ve intişarı temenniyatı mahsusasıyla arz-ı tebrikat ederim Efendim.

F.

Devlet-i Âliye ve Panslavizm

Macar Hirlap gazetesi Rusya'da panslavizm propagandasının faaliyet kesb ettiğini yazıyor. Rusya devleti müstakbelen cenubi Slavların tevhit etmek fikrinde olduğundan Bulgaristan, Sırbistan ve Karadağ arasında münasebatı kaviye tescisiyle iştigal etmektedir.

Balkanlar'da ki statüko kariben değişmeyecekse de Osmaniye'nin ordu ve donanmasını takviyeye çalışması pek akılane bir harekettir.

Mezkûr gazete Osmanlı rical hükûmetini Panslavizm cereyanı aleyhinde diğer bir cereyana istinad etmeye teşvik etmektedir.

Dersaâdet'te Arnavud Gençlerinin Neşr-i Efkârı Arnavud Gazetesine:

Struga Arnavud kulübüne meyal bulunan Struga'nın safdil ahâli'i müslimesini ma'a haza Arnavud kulübünün mani terakkisi olmak üzere memurin-i hükûmetten zabıta memuru Edirneli Mülazım-ı Evvel Hafız Şit Efendi'nin eseri teşvikiyle Struga ahâli'i müslimesini iki kısma tefrik ve arayere bir fEsad sokmak fikriyle bugün birde ittihâd kulübü küşat ettirilmiştir artık hükûmet memurunun tahsil bî taraf kalacaktır. Anlayamadık. Hükûmet memurları şimdiye kadar Arnavudların aleyhinde bulundukları gibi el-ân daha devam ediyor. Mamafih bizce hiçbir ehemmiyeti haiz değilse de hükûmet-i meşrûtanın nazar-ı dikkatini celb ederiz.

Struga Gençlerinden Gaviderini

Görice'den Arnavud Gazetesine

Bugün hurûfat-ı milliyemizin muazzam ve 12000 kişiden ibaret müntezeim bir miting akd edildiğini tebşir eyleriz. Görice Arnavud Maarıf Kulübü Sanisi Toma Hekim

Yanya'dan Der'âliye'de Yanya meb'uslarından İsmail Kemâl ve Müfid Beylerle Aziz Paşa Hazretlerinin:

Hurûfat-ı müstağmelemize darbe vurmak istenildiğini kemal-i esefle işittik. Buna kâtîyen rızamız yoktur.

Vulçitrın'dan:

Merkezimiz bulunan Üsküp Arnavud Maarif Kulübü'nün 30 Kânun-ı Sâni sene 325 tarihli telgrafnâmesini şiddetle teyit eyleriz.

Vulçitrın'da Arnavud hurûf-ı mevcudesi taraftarlarından nâmına müderris Ahmed, eşraftan Zeynel, eşraftan Haydar, eşraftan Abdürrâhman, eşraftan Salih, eşraftan Mehmed, tüccardan Şevket.

Geçen Pazar gecesı Beyoğlu'nda Varita tiyatrosunda Arnavud Gazetesinin menfaatine Bolfo nâm oyun oynandı. Binlerce vatandaşlarımız tiyatroya teşrif buyurdıkları gibi birçok ecnebi gazeteciler de hazır idi. Tiyatronun hâsılatından gelecek nüshâda mâ'lûmat vereceğimizi ümit ederiz. Nisvan-ı milliyemizde Arnavudça oynanan bu tiyatroyu temaşa havasında olduklarını istikbar ettik. Kadınlarımızı bir mekteb-i terbiye ve irfan olan ciddi tiyatrolardan mahrum bırakmayalım.

Derviş Hima Cihan Matba'ası

3.10. Sene 2, sayı 10, - 4 Mart 1326 (17 Mart 1910)

İkinci Sene	5 Rebiü'l-Evvel 1328	Pencşenbe 4 Mart 1326	Numro - 10
Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima			Abone Bedelâtı Senelik
Beyoğlu			Arnavudluk İçün 30 Guruş
Arnavudlardan Mürekkeb Bir Heyet			İstanbul Vilâyeti 40 Guruş
Tarafından İdâre Olunur			Memalik-i Ecnebiye 10 Frank

ARNAVUD

Şimdilik Haftada Bir Def'a Neşr Olunur.

20 Para Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir. 20 Para

Slavlar ve İtalya

Tuna ve Adriyatik Hattı

3

Büyük ümitlerle Daru'l Hilafet'e gelen Gospodin Milovanoviç İtalya Hükûmeti menafi ve âmâline de hizmet edeceğini bilen İtalya matbuatı Sırlarla Osmanlılar arasındaki mukarenet-i iktisâdiye ve siyasiyeyi sütunlar doldurarak tesci'den geri durmadılar. Çünkü Tuna Adriyatik şemendüferi inşaatında İtalya Hükûmeti fevkalâde zemindar olduğundan Milovanoviç'in İstanbul'a vürûdunun ikinci günü ajanslar İtalya'nın bu itilaftan derece-i memnuniyetini âleme ilan ediyorlardı. Bir hayli zamanlardan beri ittifak-ı mesisin bir rûknunu teşkil eden İtalyanlar Trablusgarb ile Adriyatik'in sahil-i yeminini yed-i teshir iktisat ve siyasiyesine geçirmek hayalatına düşmüştür. Hatta İtalya Meclis-i Meb'usani azam-ı siyasiinden birkaç zât-ı mü'nete "l'adriatico e un mare italiano" Adriyatik bir İtalya denizidir dedikleri zaman bir diğeri hayır Adriyatik denizi bir havza-i milliyemizdir demeye başladığı bir hengâmede ismi hatırımda kalmayan bir meb'us Adriyatik'i bir vücudun rütbelerine teşbih ile bir insan

yalnız bir rüya ile yaşayamaz. İtalyanın sağ ciğeri İtalya sevhili ise sol ciğeri Arnavudluk sevhilidir.

Bu efkâr-ı siyasiyeyi ortaya sürerek İtalya'nın Arnavudluksuz yaşayamayacağını pek evzahane bir lisan ile ima ve işrab etmek istemişlerdi. Bu emellerini vücuda getirmek için elden geleni deriğ etmedikleri Arnavudluğu tanıyanlarca pek âşikâr bir mes'eledir. Arnavudluk üzerine pek çok kitaplar neşretmişler. Seyr-i sefain bî çare-i kumpanyelerini taz'if eylemişler ve Arnavudluğun her tarafında mektepler, sanayi mektepleri, ticarethaneler, fabrikalar küşâd ve orman inhar-ı tedhiratı gibi imtiyazlar almaya çalışmışlar ve 12 sene evvel çizdikleri bir plan ile eski Roma yolunu "İginatyos" tariki askeri ve ticariyesini demir çubuklarla tefriş ve Adriyatığı "Nesalonikos'a" rabt için çalışıp durmaktadırlar. Bu sûretle eski Roma Hükûmeti'ni tesis hayalleri bile bazı muharririn hayalhanelerine hatsur etmiş ve Roma'nın bir imparatorluk halinde Balkanlar'da hakim-i yegâne olmak gibi projelerde kitaplar şeklinde neşr olunmuştur. Bir Latin imzası altında bir zât şark ve garb imparatorluklarını tevhit ile Roma'dan verilecek evamir altında idare olunması mülâhazatı ortaya sürülmüş ve Kral hazırda "Şark ve Garb İmparatoru" diye bir unvan-ı azimet-i ihtişam taşıyacak ve bu imparatorluk yanında Sezarlar, Agostlar, İskender-i Kebirler vesa'ir azam-ı hükümdaran-ı talihîye adeta bir zıll-i zail halinde kalacaktır. Bu vasi' hayalatın mevki'i fiile vâzi' müşkil olduğunu idrak eden mutedil İtalyanlar şimdilik iktisaden olsun Balkanlar'da bir feth-i azim vücuda getirmek istiyorlar.

İşte bu fıkır-i istilayı iktisâdiye binâendir ki İtalya Hükûmeti Tuna Adriyatik hakkında Rusların iltifat-ı siyasiyeleri ile Sırp'lar teşci edilmiş ve sermayenin bir kısm-ı mühimmi de İtalya Hükûmeti tarafından deruhte edilmiştir. Zaten İtalya sahriyet ve izdivaçlarla Karadağ'a her sûretle muavenet-i bî deriğ etmekte ve Adriyatik'in sahil-i yesarından yeminine atacağı kuvvetli bıçağının kâ'in-i pederleri mülkü vasi'ine! Bir zararı değil belki mürur-u zaman ile bir kıt'a hediye etmek şartıyla hazırlıklarda bulundukları bî reb' ve kemandır. Binâ'en-aleyh biz Osmanlı Arnavudlar haysiyetle bu tarik-i hadîdînin derece-i ehemmiyetini takdir etmekte ve ileride açabileceği gavail-i siyasiye ve cerayih-i mülkiyeyi nazar-ı dikkate alarak hükûmetin müteyakkız davranmasını tavsiyeden geri durmadık. Çünkü zararın en büyüğü evvela Arnavudluğa ve âlâ meratibihim Memalik-i Osmaniye'nin sair eczayı mühimmesine de sirayet edeceğinde bizim terüddümüz yoktur.

Binâ'en-aleyh hayal diye nâm verilecek fikirlerin ne müthiş hakikatler vücuda getirebileceğini mülâhaza ile yarın feryat ve teleften ve izhar-ı nedametden ziyâde bugünden basirane hareketi bir lâzıme'î siyasiye ve vataniye bilmeliyiz ve hükûmette bilmelidir.

Ruhum:

Mektubunuzu aldım. Eyadi'î meserreti tezyid eden her türlü hayal ve desâyise kurban edilmek istenilen zavallı vatandaş ve kardeşlerimizin muhakemat-ı makuselerini tashihe yardım edeceği şüphesiz bulunan Arnavudun vusulü gün, bu gayret köşelerinde eş'a yaşı olduğu dakika hüsn-i devamı muvaffakiyet-i temenniyatını mütezemmin bir telgraf takdim ettim. Elbette telgrafnâme ve bir hafta sonra hareket eden posta ile takdim kılınan mektup ve burada tedarik edilen aboneler esmanı alınmıştır.

Arnavudun milletimize Osmanlılığa pek ciddi hizmetler edeceğine şüphe yoktur. Vakıa-ı düçar olduğumuz taarruzat pek ziyâdedir. Rast gelen kendi mûziratlarında bize taş atmaya muvâfık şeyime'î taynet ad ediliyor. Biz asla fütur götürmeksizin maksadı mukâddesemizin neticeye isaline çalışacağız. Buyurduğunuz gibi cehalet ile marifetin harbidir. Elbette hakikat-ı kâfil olan ma'rifet kuvve'î gayri meşru'a ile idame edilmek istenilen cehalete galebe çalacaktır.

Herkesin saadetini, refahiyetini tekmlat-ı akilesinin terakkisini kâfil zamin yolların nazariyelerin bidayette muhacemat-ı cehl ve nâdâniye maruz kalması mücahitlerin düçar-ı ta'an ve ta'arruz olmaları dünyanın daha doğrusu halkatı beşereden biri görüle gelmiştir. Mentaraf ehmeb'us o ahkâm-ı ezeliyeyi ibna-yı beşere tebliğe me'mur olan peygamberler nazar-ı istiğrab ve ibretimize velersan olan tekamûlat ve terakkiyatı medeniye ve saire mucid ve muhterileri hatta maneviyatı âliye kâdim felasife ve müttesufinin cühelanın behimiyetinden istifa eden menafî'perest hadim insaniyet ve cemiyet olanlardan çekmedikleri kalmış mı?

Hatimü'l Enbiya Peygamberimiz Efendimizin bidayet-i intişar-ı İslâmiyette uğradıkları müfteriyat ve isnadat-ı menkuş sahayif-i tevarihtir. İslâmiyetin intişarını kemâl-i ibret ve mütalaa edenler efkâr-ı hasenenin kabulünde i'tiyadat-ı cahiliyenin terkinde avamın ne kadar mutâd olduğunu teslim ederler fakat o Nebi'î Zîşan'a en ziyâde hasım olanların İslâmiyetin müzayayı kuddiyesiyesini tetkik etmeleriyle onu kabul ve tevsi'ine hizmet ettiler. Hazret-i İsa'yı takip ve tağzir eden havariyun din-i

İsa'nın neşrini vazife edinmediler mi? Evlad-ı Âli Resul'e deriğ muavenet ettiklerinden dolayı İraniler hâlâ nadim bulunmuyor mu?

Nebi'i zişanın rütbe'i refi'a'ı nübüvvetini derhal tastik etmeyenlerin çokluğunu, bir kısmını her daim temridi hazreti İsanın şeriatını tenkit edenlerin avamın cehaletine müstened ve matuf olan kuvvetleriyle o nebi'i zişanı takdire ictisarları kimin haksızlığını intac etmiştir. Nedamet eden kimdir? İşte bugün milletimizi puyan olduğu bahr-ı cehaletten tahlis etmek, ihata eden belayadan kurtarmak için çalışan mücahitlere harflerimize karşı vuku'u bulan muhacemat bâlâdakilerin aynıdır. Hele bizce ma'lûm olan müttenilerin tesiratını bu gibi şeylere teşmil etmek bir milletin hem de tehlikede bulunan Arnavudların miktarını o hüsn-i kuddisiden mübra olup hasbü'l memuriye haiz oldukları mevaki'in bahşettiği salahiyet ve nüfuzu sû-i istimâletmekten haya etmeyen riyâkarlara kapılan zavallıların ictihadatına istinad ettirmek ne kadar büyük

Sâhife 2

Arnavud

Numro 10

cinayettir. Kosova'da miting edilmiş harflere itiraz olunmuştur. Bu mitingi tahlil etsek babasının makâlesini te'yide vazife edilmiş evladını bulamayacak mıyız? Heyhat valilik kimlere kaldı. Valiler bunlar ile mi iştilal etmelidir. Her me'mur bulunduğu mahalde cehle'i nası cem' ile istediği mes'ele hatta en mukâddes ve meşru bir hâk aleyhinde miting yapabilir meşrûtatı tamamıyla idare edemeyenlerin mitingine böyle libas-ı resmî vermek caiz mi? Üsküp'te saf yürekli, itikadat-ı diniyesine son derece de merbut birçok ahâliye bir fikr-i mahsus perver da eden bir adam, bir zât çıkıp da bakınız kardeşler! Arnavudların bir takımı Avrupa'dan para alarak işte gözünüz ile gördüğünüz şu gâvurca yazılar ile çocuklarımızı okutturup gâvur yapmak istiyorlar. İslâmlardan tefrik etmek istiyorlar. Biz ise Kuran-ı Kerim'in hurûfat-ı mukâddesesıyla okunması taraflısıyız dedi mi? Arnavudça yazıları menfaat ve mûzıratı hakkında bir fikr-i mahsus olduğundan değil hakikat madde daima menafi ve makasıdı gayr-ı meşru'anın terviçi için bir mes'ele-i şer'iyeye'i diniye ile tahlif edilmiş olmasından dolayı itiraf değil adam bile öldürürler. Kurbiyetine itiraz eden Priştineliler şimdi şemendüfer istasyonunun kasabaya nakli için zaman-ı nedamet olarak para vermiyorlar mı?

Arnavudçanın hurûf-ı mahsusa ve milliyesiyle okutması şiddetle iltizam ve bu bâbda birçok fedâkarlıklarda bulunduğu ma'lûm olan (silik) cehleye Arnavudçayı İslâmların ve İslâm manasında olarak Türklerin icat ettikleri şu harfler ile okuyup da İslâm olmasını ister misiniz diyerek elin fikrinde tutmuyorlar mı işte İslâm ve Hristiyan

perdelerine örtünen bir takım menfaat perestlerin efkâr ve makasıt-ı batıla ve hasiselerine göre iki muhtelif kuvveti haiz gösterilmek istenilen ve esasen Arnavudları Osmanlı hissiyatında tutmaktan hâkimiyet-i osmaniye'nin Avrupa'da merkezinden başka bir mahzuru olmayan hurûfat-ı mukâddese'î milliyemize menafi'î gayrı meşru'aya hadim olan İslâmlar ile Rum efkârını taşıyanlar elbette muarızdırlar.

Bir de hurûfat-ı milliyemiz tarikdarlarını itikadat-ı diniyede Osmanlılıkta pek de mütekarır olmalarına hüküm edilmek isteniyor. Bu bâbda çok söylenmekten sarf-ı nazar ile yalnız şunu müvacehe'î muhakeme'î erbâb-ı vicdan ve insafa vâzi' ederim.

Şimdiye kadar vuku'u bulan neşriyât Arnavudluk kıtasının taksimine uğramamak fikriyle Arnavud mes'elesinin ortaya atıldığını ve harflerin mucitleri onlar olup (silik) hükûmetçe de intizam edildiğini ispat ediyor. Şimdi bunların itikadatta hafet mi? Tasavvur edeceğiz. Evet dersek Arnavudluk kıtası taksime uğrarsa kime intikâl edecek? İslâm bir hükûmete mi? Değil ise Arnavud hurûfatıyla Arnavudları cehaletten kurtarmak, sebebi felaket olagelmiş olan İslâm ve Hristiyan tefrikalarını ref' ile İslâm ve Hristiyan ittihadını temin etmek Hristiyanları yine sû-i zan ve idare neticesi olarak mütemayil bulundukları temayülattan kurtarıp hakîkî Osmanlı yapmak doğrusu bir kitle'î medeniye vücuda getirmek üzere çalışanlar nasıl öyle bir iftiraya layık görülür? Evet son sözlerim pek âli cevabane, münsifane, meşrutiyet ve hiyanetperverane itidalkerane ne olduk Budalılığını bir tarafa bırakmak şartıyla muhakeme olunursa hangi tarafın hiyanet yolunu tutmuş olduğu mes'eleye vakıf olup da menafi'î hasise dolayısıyla din perdesi altında bürünenlerin vatani dini ve haysiyeti iğfal ettikleri birçok masumlarınkiyle beraber nasıl ayak altına almış oldukları tezahür eder. “el-Hakku Ya'lû velâ Yu'lâ Aleyh”

Ş. F.

Tuna - Adriyatik Şemendüferi ve Arnavudlar

Sırbistan Hâriciye Nâzırı Mösyö Milovanoviç'in Dersaâdet'e vukû bulan seyahatinin maksadı hakkında Osmanischer Lloyd gazetesine bir Arnavud menbağından zirdeki mâ'lûmat veriliyor:

Madem ki Sırlılar âmâl-i etsa cevabane besliyor o halde Tuna-Adriyatik şemendüferinin inşası şimdilik adimü'l imkândır. Arnavudlar bunu her zaman beyan ve teyit ettiler.

Yıldız hükûmet-i sabıkası bu teşebbüste Rus ve İtalyan sermayedarının alâkadar olunduğunu bildiği için Sırbistan'ın teklifatını nazar-ı itibara almaktan imtina ediyordu. Petersburg ve Viyana kabineleri arasında ahiren müzâkerat cereyan ettiği sırada Rusya Avusturya ve Macaristan Hükûmetinden Balkan'da bir harp vukû'unda bî taraf bir meslek takip etmesiyle Sırbistan menafi'ini kemal-i şiddetle muhafaza ve müdafaa etmesini talep eylemişti. Avusturya ve Macaristan Rusya'nın bu teklifini red etmesini bizim için faide bahiştir. Bulgaristan ile Türkiye arasında tahlis eden müşkilât Mösyö Milovanoviç'in Dersaâdet'e ziyaret eylemesi için bir vesile teşkil eylemiştir. Biz Tuna-Adriyatik hattı inşası hakkında tasavvurun Osmanlı ve Arnavud menafi'ine taban tabana zıt olduğu itikadındayız. Tasavvur-u mezbûr saha-i husûle çıkıldığı takdirde bundan Arnavudluğun iktisat nokta-i nazarından hiç bir sûretle istifade edememesi şöyle dursun mütezarrır olacaktır. Zirâ şemendüfer inşa olunur ise Sırbistan'dan gelen veya oraya gönderilen bütün eşya ve emtia doğrudan doğruya Karadağ'da kâ'in "Atıvari" limanına veya o limandan sevk ve irsâl olunacaktır. Buna mukabil Selanik şehriyle olan münasebatı ticariyemiz azalacaktır. Siyaset nokta'ı nazarından Sırbistan'ı Karadağ'a rabt ve vasıl edecek bir hattın inşası ve bi'l hasa Arnavudluk için bir tehlike teşkil edecektir. Zirâ böyle bir takrirden Arnavudluk bu iki memleketin âmâline kurban edilecektir.

Mes'eleyi sevkü'l ceyş itibariyle tetkik edecek olur isek görürüz ki şemendüfer bize hiçbir faide temin etmediğinden başka bizim tarafta ki hareket-i askeriye'nin hüsn-i cereyanını sekteye uğratır.

Biz Arnavudlar esas itibarıyla hudud-u hadîdîyenin inşasına maruz ve muhalif değiliz bilakis memleketimizin her tarafında şemendüferler görmek isteriz. Ancak şu şartla ki bunları işletmek hakkı Türkiye'ye raci' olsun.

Hasbihal

En tatlı mübahaseler, siyasi fikirler biliyorsunuz ki tren vagonlarında tramvaylarda vs vs yerlerde olur. Bu gibi hoş tatlı mübahaseler arasında bulunmak efkâr-ı münevvere ashabının mütalaat-ı siyasiyelerini dinlemek zannederim herkes tarafından arzu edilir değil mi? Bir gün Beşiktaş'ta bulunan bir hemşerimi ziyaret için Galata mevki'inde tramvaya binmiş idi. Burada münevver'el fikir zevattan olduğu bi'l ahire tezahür eden bir zât elinde yeni gazete bulunmakta idi. Başka bir zât belki de arkadaşı yeni gazete kari'ine hitâben şayân-ı tezkâr bir havadis var mıdır? Sualine karşı

hayır cevabı verildi. Ve'l hâsıl uzatmayalım. Mübahase Arnavudça lîsanının farz-ı tahririsine müncir oldu. Arkadaşı bir müddettir yahu Arnavudça hurûfu hakkında saha'î matbuatta devran eden kıyl ve kal' ne sûretle neticelendirildi

- Arnavud vatandaşlarımızın nifakına sebebiyet veren bu mes'elenin hâlâ halledilemediğine te'essüf edilmelidir
- Peki ya hükûmet ne için bu mes'elede terahi gösteriyor. Halletmeliydi. Bu mes'elede alâkadar olduğumu ifşa etmeyerek bu zevatın şu mütalaat-ı danişkiye kulak misafiri oldum.

Yine o zat...

- Canım hükûmet çoktandır bî taraflığını ilan etmiş.
- O halde yağdırılan telgraflar.
- Her iki tarafın telgraflarını mahak görürüm. Zirâ hurûf-ı arabiye taraftarını hilafkeranın ya'ni hurûf-ı milli partisinin hâlâ efkârı sekimanelerine! Israr etmelerinden şaşıklarını çektikleri telgraflardan işrab olunur. Taraf-ı diğer ya'ni hurûf-ı milli partisi ise hükûmetin bî tarafını muhafaza etmemekte bulunması ve Arnavudça lîsanının tedrisi men' edildiğinden (silik) binlerle mitingler yapılmıştır diyorlar.
- Ya öyle ise hükûmet vazifesini sû-i istimâlediyor değil mi?
- Canım hükûmet ne yapsın
- Orta yerde bir propaganda olmasın
- Artık...??!!
- O halde kabahat
- ...???!!!!

Uranüs

Derviş Hima Cihan Matba'ası

3.11. Sene 2, sayı 12, - 18 Mart 1326 (31 Mart 1910)

Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima

Abone Bedelâtı Senelik

Beyoğlu

Arnavudluk İçün 30 Guruş

Arnavudlardan Mürekkeb Bir Heyet

İstanbul Vilâyeti 40 Guruş

Tarafından İdâre Olunur

Memalik-i Ecnebiye 10 Frank

ARNAVUD

Şimdilik Haftada Bir Def'a Neşr Olunur.

20 Para

Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir.

20 Para

Hükûmet Tarafgirlik Etmeyecekti

Hilmi Paşa'nın istifası üzerine Hakkı Paşa adl ü ihsan ile ifa-ı vazife eyleyeceğini vird-i zeban ederek kabineyi teşkil eylediği sıra da Maarif Nezâreti'ni de Emrah Efendi işgal eyledi. Emrah Efendi gibi mazisi, pek mütesebbis bir fâzılın bu mevki-i millîye irtika eylemesi cümlemizi memnun eylemiş ve anasır-ı muhtelif-i osmaniye'nin ihtiyacât-ı maarifini tatmin edecek parlak amidler bahşeylemişti. O sıralar da Arnavud hurûfatı ise lisân-ı matbuata düşmüş alâkadar olan ve olmayanlar tarafından yeniden şiddetli bir mübareze-i felsefîye geçirmekte idi. Marazalar tarafından isnat olunan dini, siyasi mahzurların katiyen varit olmadığı salâhiyetkar kalmalarla ilmi, dini, fani bir sûrette mütaaddit defileri isbat varit olundu; hatta muhterem Tanin gazetesinin sermuharrir-i mücahid-i hükûmeti lîsanda olan ihtisas ve vakf-ı dairesinde uzun bir makâle sersütun ile mes'eleyi teşrih ederek ne siyaseten ve ne de dinen katiyen bir mahzuru olmadığını bir Nisan bi tarafı ile beyan etmiş ve merucelerini alkışlamış idi. Diğer taraftan mekâtib-i âliye Arnavud talebesinin hurûfat-ı millinin muhafazasına dair vakı olan sada-yı ilimleriyle heva-yı nesimi' matbuat ihzaz eylemekte idi. Maarif Nezâreti'de meşrutiyet-i idarenin harit-i şahsiyenin mukteziyatından olan serbesti tedris ve tedaris, serbesti lîsan Kânûn-i Esâsî ile kabul edilmiş olmakla lîsanın işgalinden olan hurûf-ı keyfiyetin tayinine hükûmetin müdahalesi muvaffak olmadığından Arnavud

lîsanını okumak isteyenlerin hurûf intihabını kendilerinin arzu ve ihtiyarına bırakılmasına dair bir karar vererek vilâyete tebliğ eylemiş ve bitaraflığını beyan eylemişti. Millet ile devlet arasındaki hukûki ve vezâifi mütakabeyle riyyâkârane olan bu bitaraflık beyannamesini “Arnavud” azim bir memnuniyetle fi 28 Kânun-ı Sâni 325 tarihli ve 5 numrolu nüshâsında büyük harferle neşredip meşrutiyet-i nazarını alkışlamış idi. On altıncı Lui devrinde Fransa müzayaka ve teşvişat-i milli ve tehdidat-ı iktisâdi safahat mualemesi için de yüzmekte olduğu sıralarda mâliye nâzırlarından “Torgo”nun içtihat-ı ilmisine istinaden tedabir-i vatanpervaraneden olmak üzere bade-i ceratı hakkındaki memnuniyetin refiane ve serbesti ticaretin fevandiyane dair ahâliye hitaben neşredildiği beyannamede “ekiniz zira satacağınıza emin bulunuyorsunuz” demişti hatta “Voltr” işbu kararnameyi mütalaa ettiği zaman “gök ve yer tecdit etmiş gibi bir tesir altın da bulunuyorum” söylemişti bil ahire muhtekerlerin ve torkuyu çekemeyen bazı bad-ı hevahanenin ilkat ve teşvikatıyla müthiş bir ihtilal şeklinde vaki olan “dakik mes’alesi” şur-i şene ve bundan dolayı Kral On Altıncı Lui’nin kararnameyi âdem-i tasvibine “parlamanın” müdahalesine rağmen okuca “Torgo” mantığı ve ilmi olan kararından, kanaat-ı vicdaniyesinden feragat etmedi dönmedi ve nokta-i nazarında sebat etti, bütün uğur meşru kuvvetlerin tehaccemeni istikamet ve fazıl ve namus ile mukavemet etti. Bizde Emrah Efendi gibi şecaat-ı medeniyesinden emin olduğumuz bir filozof nâzırın pek muhakkak pek tabii ve isabetkarane bir siyaset mahsülü olan hurûfat-ı millimiz hakkındaki bi tarafık beyannamesini böylece kati ve masun el’an dıras telki ettiğini hüsn-i niyetimize binâen mes’elenin artık beynimizde hal edilmiş olduğuna hâkim ne diyorduk. Zaten hükûmet-i meşrutîmizden bundan fazla bir şeyi beklemiyorduk ki. Fakat fevkalâde kânûni olan bu kararın zaman ile tahvile uğramamasını temenni etmiştik. Zira bunun bize bir manevra hareketi olmasından “nasıl ki öyle oldu” korkuyorduk ve haklı idik. Çünkü umûr-ı hükûmete müdahaleden bir türlü kendisini alamayan ve kendisini de hükûmete mazhar sözünü takınan bazı vatandaşlarla tesadüfi olarak müdavele-i efkâr ettiğimiz vakit bize hep “Bu mes’elenin dini, siyasi mahzurları var. Bu olamayacaktır. Esasen arnavudlar maarifi ne yapacaklar! Arnavudların karnını doyurmalı! Karnını doyurmalı! Maarif karın doyurmaz!” gibi büyük diplomatlardan satın alınarak az bir edilmiş bir takım boş nâzireler, safsatalar işitiyorduk. Bu marazalarımıza fil hakika insanlar yaşamak için yemeğe muhtaçtırlar fakat hasen fikren bilmeğe tenavir etmeye daha ziyâde ihtiyaçları vardır. Milletler için yirminci asırda bilhassa Balkanlar’da muhafaza-i bekâ ve rekâbet-i hazıra-i iktisâdiye için de temin-i mevcûdiyet muassır-ı azliyenin ancak maarifle techiz ve tezyin

edilmesiyle mümkün olacağını Arnavudları, Arnavudluğu eli elbet Osmanlılığa merbut kalmalarına mecbur edecek menafi-i müştereki mevcut olduğunu ve “siyaset coğrafyadır” tâbiri maarifetçe Arnavudluk daima kabından taşmak arzusunda olan küçük hükûmetler arasında bulundukça ayrılmak bedbahtlığına maruz olsa bile ika-yı mevcûdiyet mümkün olamayacağından isnat olunan bu mahzur-u sarfi ve hem hayali olduğu ve nihayet el nihaye bu halin imkânı olsa bile bir milleti diğer millete rabt edecek veya ayrılmaktan men edecek vasıta hurûfat değil bir devletin ancak orduları olduğu müteaddit-i emsâle tarihi ile vezih bir sûrette anlatıyorduksa da soflorsuz aktör gibi mufasallaşmamış bir kaç kelimededen ve nihayet sükûttan, tasdikten başka bir mukabele görmüyorduk fakat ma iltisaf maruzlarımızın halet-i ruhiyelerinden anlaşılıyordu ki hudutlarımızın pişdarları hükûmetimizin her zaman da kara gün, filkat dostu olan zavallı vatandaşlarımızın mukadderat-i ictimailerinde pek feci roller oynamak isteniyordu, oynanıyordu. Zaman geçmedi hemen şimalde işinden gücünden alıkonulmuş mukadder rahatından bir haber bazı saffetli vatandaşlarımız lisanımızla alakası olmayanlar tarafından hissiyat-ı mukâddeseyi alt ederek vakı olan ilkat ve teşvikiyle içtimagâhlara sevk olundular. İstemeyiz gibi sözler, vahi feryatlar yaptırıldı. “Acaba neyi? Hiç...” Payitahta: Nezâretlerden matbuata kadar yetmiş seksen kişi istiâp edemeyen yerlerde iki bin, üç bin kişi ile akd ettiğimiz meyitinde Latin hurûfatını ve taraftarlarını telin ediyoruz gibi akla mantığa uymayan herzelerle milli telgraflar yazdırıldı. Maarif Nezâreti ile ma iltisaf fırsatı saçından yakalayalım diyerek henüz merkebi korumamış olan bitarafılık emirnamesini geri aldı derhal güya ekseriyetin arzusuna binâen hurûfat-ı arabiye ile Arnavudcanın mekteplerde tedrisini emretti. Fakat bu gibi mes’ele-i ilmiye de ekseriyatı kimler teşkil edebileceğini düşünmek istemedi. Hükûmetin böyle husûsî işlere müdahaleye hakkı olup olmayacağını nazar-ı itibara almadı. Bu gayr-ı makûl ve haksız karara karşı hurûfat-ı milliyeyi muhafaza taraftarı olduklarından Elbasan, Görice, Manastır, Üsküp idadîlerinden yüzü mütecaviz olan oldu vatanın tahsilden mahrum olmalarına meydan verecek derecede hurûfat-ı arabiye iltizam da ısrar gösterildi. Kânûn-i Esâsî’nin bahşettiği sarih, kati hukuk-i mukâddes ihmal olundu fakat keyfiyet Arnavud’un nesl-i münevveri arasında baştanbaşa alevlendi her taraftan hükûmetin bu haksız müdahalesine karşı protestolar yağdırıldı. Birçok mahallelerde bilhassa Elbasan’da yedi bin Görice’de on iki bin kişiden mürekkep olduğu halde ihza olunan fotoğraflarıyla müsbet bir sûret de ciddi ve mahik mitingler akd olundu hükûmetin bitarafılığı istenildi. Dersaâdet dar’ul-fünûn-u mekteb-i âliye ve vilâyet idadîsini mukadderat-ı milli istikbâle tedvir ve ihya edecek

altı yüzü mütecaviz Arnavud şâbân-ı münevverinin hurûfat-ı milliye hakkındaki kanaat-ı ilmiyeye müstenit kati, sarîh, layezal beyânatı Avrupa matbuatına kadar enakıs etti.

Bize göre yalnız nesl-i münevverin bu beyânatı arzu-yı umûmiyetin bir mahsulesi olduğu için hükûmeti bu gayrimeşru

Sâhife 2

Arnavud

Numro 12

müdahaleden men etmesi iktiza ederdi fakat ihtimal ki hükûmete göre ekseriyet teşkil edemediğine binâen Maarif Nezâreti'nin nokta-i nazarını tâdil edemedi.

Yakınlarda Dersaâdet'te yalnız emr-i akıbesini imar ile meşgul Elbasan Meb'usu Hacı Ali Efendi'nin riyâset-i tahtında hurûfat-ı arabiye mürevviclerinden bir muhaffal teşkil olundu. Arnavudluk'a kısm-ı mahsusamızda mûnderic maalde tebşirat-ı mutazammın telgraflar gönderildi. Bundan biz katiyen me'yus olmayız. İctihat serbesttir. Hüsn-i niyete müstenit olursa hatta kâfidir, çünkü ya diğerinin ictihadını delil-i ilmiye ve mantıkla iptal edip yerine kendi kaim olur yahut iptal edemediği takdirde asıl musib olan ictihadi takviye ve tersin etmiş olur. İki sûretle hata zail olup yerine hakikat kaim olur. Binâ'en-aleyh ictihattır bir zarar olmayıp bilakis menfaat vardır. Fakat kayd-ı ittihâdla söylemek ve bilhassa müracaatın nazar-ı dikkatini celp etmek istediğimiz bir nokta var ki hurûfat arabiye mürevviclerinden teşkil etmiş olan mahfilin tebşirat-ı muvaffakiyetgarane telgrafiyesi Arnavudluk'a bil icraat keşide olunuyormuş her gün posta ve telgrafhanelerin âdem-i intizamından icraat tediye olduğu halde vakit ve zammıyla mektup ve telgrafların mahline ve asıl olmadığından matbuatta avaze şikâyet yükseldiği görülüyor diğer taraftan ise bir milleti ikiye ayırmak, tefrikaya düşürmek ihtilaf tevellüt etmekten başka bir faydası melhuz olmayan gayrı müntefi bu gibi icraatımız telgraf keşidesine kadar ibraz-ı ittifat olunur artık maverada daha ne gibi haller var bilemiyoruz. Fakat tezahür eden şeyi adl ü ihsan nazariyesine katiyen tevafuk etmeyen çirkin, mazmum bir makarameyel diplomasının hükümferma olmasıdır ki milletleri hükûmetin bi tarafılık ve hüsnü niyetinden terdide düşürüyor bu hal menafi devlet ve hükûmet nokta-i nazarından pek mazurdur eğer bütün mevcûdiyetler ile her zaman Osmanlılığı âlîye çalışmış olan Arnavud kavm-i necibi de hükûmet-i meşruta-i hazıramızın hatt-ı hareketinden bu gibi tarafgir önünden me'yus edilir ise artık hangi unsurun bu ve buna benzer ahvâlden memnun kalacağını kestiremeyiz fakat "Arnavud" hükûmetin bu gibi hati'atını inkılab-ı ahir-i

mesudumuzun tevellüt ettiği mest-i hayrete atf ederek en garip el zaman meşrutiyete layık olduğumuzu âlem-i medeniyete göstereceğinden alan amit vardır.

Ohri’li İhsan Murad

Louros’dan:

Rumca lisanıyla mütekellam ve binâ’en-aleyh Arnavudçaya bigâne olan Yanya ahâlisinden bir kaçının dinen ve siyaseten istimalde hiç bir mahzur görülmeyen hurufat-ı milliyemiz aleyhinde ve din maskesi altında keşide eyledikleri anlaşılan telgrafi şiddetle protesto ederiz. Bu mes’ele vatandaşlarımızın terakkisini arzu eden efkâr-ı münevvere tarafından vaktiyle halledilmiştir. Dersaâdet’te sakın bazı fesadanın 31 Mart Hadisesi’ni tekrar alevlendirecek bir tarzda Arnavudluk’ taki umum müftülerine bir varaka-ı mahsusa irsaliye ile efkâr-ı ahâliyi tehyic etmeleri aramızda bir nifak-ı dâhilinin hudûsuna sebebiyet vereceğinden bu gibilerin emel-i hafilerinin men edilmesini ve hükûmetin bu gibi husûsâta nazar-ı lakırtı atfetmemesini vatan namına maruzdur.

2 Mart sene 326

Belde Reisi Rıza Maarif Komisyon Reisi İzzet Loris Müftüsü Muhammed Nabi

Arnavud Kulübü Reisi Fuad

Arnavud

Her yerde menfaat-ı şahsiyesini menafi’i vataniyesine tercih eden nakıs el idrak bazı vatandaşlarımız bulunabilir bundan dolayı telaşa mahal yoktur zamanla ıslah-ı nefis edeceklerini amit ederiz. Diğer taraftan lisan vukumuzda kâtîyen alakası olmayan bir takım “emal-i hafiye besleyenlerin” delaletiyle bazı saffetli vatandaşlarımız tarafından teşkil olunan hurufat-ı mutyasıl-ı türkî mürevvicleri mahfilinden kısım-ı mahsusamızda da munderic telgrafnâme ma’linde bil umum Arnavudluğa tebeşiratta bulunduğunu istihbar eyledik bu gibi ahvâlin menafi’i milliyeden ziyâde menfi’i mukâddes’i hükûmete iras mazeret edeceğinden (Arnavud) baş makâlesinde de merci’i aidenin nazar-ı dikkatini kemal-i ciddiyetle celp eder.

Görice:

İnan

Arnavud lîsanı hurûf-ı osmaniye ile tahrir ve teshihi için teşkil eden mahFilat muamelatı ve saat ve ehemmiyeti kesep etmekle buna müntesiyen Aksaray da ittihaz olunan daire mahsusa' sada sırf Arnavud ölerək sekiz bini mütecaviz ve şevk gayretle iltihak eden daha pek çok zevat mevcut vücûhat-ı muhtelifeden mütaddit meb'usan-ı kiram hazır oldukları halde içtima- kesire ile yemine el kerim resm-i küşâd- icra edilmiş ve muamelat-ı âtîyeden de mütevelliyen muamelat-ı iatası mükerrer bulunmuş olmakla mülâkat vilâyete tamamen tebeşşiri mütemennidir.

İttihad-ı Osmani Arnavud Maarif Elbasan Meb'usu Hacı

Görice'den Belediye Riyâsetine

İttihâd-i Osmani Arnavud ve Maarif-i Muhaffel Reisi Elbasan meb'usluğundan varit olan telgrafnâme sûreti inan bâlâya derc olunmakla tebliğ ve tebeşşir olunur.

Manastır Mitingi Reisi Manastır Belediye Reisi

Bahaeddin

Bu telgraf icraatsız keşide olunmuştur şundan dahi bi taraflığı anlayınız.

-Arnavud -

Baş makâlede mercinin nazar-ı dikkatini celp etmeye sayı etmişiz burada inzâr ibarete arz etmekle iktifa ederiz

Preveze'den:

Lîsanımızın kırk elli seneden beri kiraat ve kitâbâtına tesis olunmuş ve mevcut kitap ve risail ve ceraitinde istimâl olunmakla bulunmuş ola hurûfat ile talim ve tedrisatı eba an ced Arnavud bulunduğumuz hissiyatıyla şiddetle arzu ve talep ederiz.

Bayram Fazlı, meşayihinden Hayri, vücûhdan Emin Alim, vücûhdan Hasandinü, Velişalı Papa Nikolori, Bayram Alta, Ali Vuştine, Muhammed, Hüsnü Muhtar, Şahin Behlül, Salih, Zivas, İsmet, Behlül, Ethem, Nurettin, Ferit, Hayri, Hüseyin, Yusuf, Rıza, Yakup, Seyit, Mustafa, Veli, Osman, Cebece, Muharrem, Ali Paci Harmeledin, Süleyman Elviş, İbrahim.

Avlonya'da ticaretle mütevekkil kefeler tarafından gelen mektuptur:

Evvel dini İstanbul'da müesses bir mahfele davet eden bir ederin – emin olmalı ki – sözüne asla kulak verilmez. Binâenaleyh, bu gibi telgraflarla zaman geçirileceğine

saadet-i mülk ve millet için bir tedbir düşünülse daha iyidir zan ederiz. Elbasan'da tesiri görülmeyen teşebbüsât bad-ı hevahanenin başka yerlere de mi mevki-i faali vaz'ına kalkışılıyor? Hey hat! Ne büyük gaflet, ne azim cennet!

Beytullah, Hasan, Kazım, Ali Abdi, Hüseyin Hüsnü, Ali, Mustafa, Musi Yunus, Derviş Yunus, Reşit Tutava, Muhammed, Haydar, Muhammed Ali, Emin, Ahmed, Mustafa, Kamber, Ferhat, Ramazan Mustafa, Bayram

Başkım kulübünde Edirne meb'us-u muhterem filozofu Rıza Tevfik Beyefendi tarafından içtimai felsefi ve ilmi esasiye mütemalik konferanslar.

Fazl-ı şehir Rıza Tevfik Beyefendi gibi bir ali çehreyi muhterem kari'lerimiz arasında tanımayan hemen yok gibidir sanırız. Binâ'en-aleyh mir-i mumâileyhin sermaye-i ilmiyesi ve fazlı zâtîyesiyle müterrefik natekebbür darlığı evsaf mâliyesi hakkında söz söylemeyi zanda ad ederiz mekteb-i aliye talebesiyle sair vatandaşlarımıza üç haftadan beri kulübe istifade umumiyeye hadim konferanslar verilmektedir. Konferansların hurûfat-ı milliye-i munfasalamızın âlemi lîsan nokta-i nazarından haiz olduğu ehemmiyet ve terakkiyat-i içtimaiyemize iktisaden hâsıl eyleyeceği menafi âlemelsenadaki ihtisas ve tatbiat-ı amikesine müstaneden delil-i fenni ve ilmîye ile sarih ve aza bir sûrette ispat eyledik. Yakında bu mühim konferansın risale şeklinde tabii ve neşr olunacağını kari'lerimize ayrıca tebşir ederiz. Diğer konferanslarda bazı esasat felsefiye ve içtimaiyeye müteallikdir. Şimdilik yalnız Cum'a günleri saat sekizde fazl-ı mumâileyh tarafından içtimaiyata dair ilmî, fennî bir sûrette konferanslara devam buyrulacaktır.

Lîsanımıza kâtîyen kıraat ve münasebeti olmayan hurufat-ı terakkiyi muttasıla ile Arnavudcanın tahrir ve amâlesi için hayli zaman iza'ı evkat etmiş olan vatandaşlarımızdan Arif Hikmet Bey bu teşebbüsün müsemmar olmayacağını derin ve tekin eylemiş ve sarf-ı mesai ettiği sıralarda tâbir-i zatisi veçhile mes'ele de alâkadar olmayanların saif-i kutsiyi alet edinerek vakı olan müdahaleler ile Arnavudluk'ta bazı teşebbüsât garibi ve tezahürat mütezadenemayan olmasından me'yus ve müte'essir olup bu göreve nahemavari takipten vazgeçerek sevk-i vicdanı ile tatil-i faaliyet eylediğini Sada-yı Millet gazetesindeki makâle-i mahsusası ile beyan ediyordu. Şüphesiz Arif Hikmet Bey gibi zeki fetin bir vatandaşımızın böyle bir hatayı ictihadide uzun bir müddet ısrar etmeyeceği âşikâr idi. Zaten menafi-i vataniye ve kavmiyesini takdir eden genç dimağlar hak ve mantıkı tayinde hiçbir zaman güçlük çekmezler.

Müdür ve sermuharririmiz Derviş Hima Beyefendi bir ay seyahat Manastır'a azimet etti. İstasyonda birçok vatandaşlarımız tarafından şiddetli alkışlarla teşiye olunmuştur.

Derviş Hima Cihan Matba'ası

3.12. Sene 2, sayı 14, - 1 Nisan 1326 (14 Nisan 1910)

İkinci Sene	3 Rebiü'l-Âhir 1328 Pencşenbe 1 Nisan 1326	Numru - 14
Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima	Abone Bedelâtı Senelik	
Beyoğlu	Arnavudluk İçün 30 Guruş	
Arnavudlardan Mürekkeb Bir Heyet	İstanbul Vilâyeti 40 Guruş	
Tarafından İdâre Olunur	Memalik-i Ecnebiye 10 Frank	
ARNAVUD		
Şimdilik Haftada Bir Def'a Neşr Olunur.		
20 Para	Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir.	20 Para

İpek Meb'usu Bedri Bey'in Nutku Münasebetiyle!

Hurûfat Mes'elesi

Arabî hurûfat! mürevviclerinden teşkil eden mahfilde İpek Meb'usu Bedri Bey tarafından kıra'ad olunan nutku 28 Mart 1326 tarihli İkdâm ceride-i muhteramasında mutala'a edildik. Arnavud olmak hesabıyla muhteviyatına alâkadar olduğumuzdan tevdih hakikat vadisinde bir kaç söz söyleyelim:

Nutukta deniliyor ki Latin harfi (!) denilen varıyanın ekser ikvamı tarafından müstemil olup Arnavudlarda taklid (!) ve kabul ettirilmek istenilen işkal-i hurûfun vavasulun dünyanın her hangi lisanı için olursa olsun usulen suhulet-ı tahrir ve tahsil-i tevafiki müslümdür.

Her zaman söylemiş olduğumuz bazı sözleri burada tekrar edeceğimden dolayı Bedri Bey'in mazur görmelerini temenni ederim. Latin denilen eşkal Fenike hurûfatından tadilen kabul edilmiş en kadim bir Arnavud hurûfudur. Tarihlerle merakiz-i medeniyede yapılan kongrelerle ihcar mahkuka ile meb'usdur, ayandır.

Lütfen biraz tarih mutala'asına zahmet buyurulursa Arnavud hurûfat-ı milliyesinin suhulet tahrir ve tahsilini istemeyerek dolayısıyla itirafa mecbur oldukları gibi bu cihette bir Arnavud gibi kanaat getirmiş olurlar.

Lakin o hurûfu kabul etmiş olan akvamın pek çoğuda lisanlarının ve ianet ve mezbutat-ı edebiyasının husûsiyetine göre hurûfunda tasrif göstermişler. Hatta bazıları hurûf ve usul-i mezkûreyi bugünkü Türkçe usul tahrir ve kıraat-ı mütebeddiye maruz kaldığı müşkilât-ı tahsilden daha ağır müşkilât ile mütercih ve istimâledegelmıştır. Tâbiriyetle devam ederek bu mantıksız müdeâyânı isbat için Fransızca lisanını ve İngilizce ve Latin hurûfunu tekliden tesis etmiş olan bu günkü Slovence yazılarını delil irad ediyorlar.

İhâta-i dahiyanelerine doğrusu hayret olunur. Benim ilim insanda böyle vasiatlı bir ihâtam malesef yoktur! Mâmâfih Fransızca okur, yazar, tercüme edebiliyorum. Türkçe'de el'an tesadüf etmekte olduğum müşkilâta Fransızca'da maruz oldum. Bilhassa Bedri Bey'in iddia eylediği güçlüğü hiç görmedim. Fakat Filoloji nokta'i nazarından bu bâbda daha ziyâde söz söylemeye kendimi salahiyyettar göremiyorum; yalnız nazar-ı dikkat fâzılanelerini noktaya celb etmek isterim ki asla ve lisanlarından Bulgarca'yı hemen kendi kendime denilecek sûretde - hepsi toplanmak üzere - on sekiz saat kadar bir se'i neticesi - bu gün müterük olmaklığıyla beraber her hangi Bulgarca yazılmış bir eser kendimde vazihan okumak iktidarını haiz görüyorum. Arnavud milli hurûfunda ise bu semâvat, bu tasrif vakit daha vazihde balnefis hâsıl etmiş olduğum tecrübelerle müstenden iddia ediyorum; bilmem bu cihetler mumaleihin ihâta-i hakîkanahilerinden nasıl olmuştaki hariç kalmış! Böyle bilmedikleri şeylerle dualarına delil serd eylemek ceraiti ise ancak kendilerine mahsus bir şecaet edebiye telki olunabiliyor.

Türkçe'nin ve bilhassa ve ihtirah buyurdıkları zuruf ve hurûfun mübtedi-yi maruz kılacağı müşkilât ve bin netice akamet mütalaalarına iştirak eylerim.

Hurûf-ı arabiye ile tahrirde harekesiz hususu Arabca usulünde bulundukça vaka-i müşkilât pek azımdır! Lakin Arnavudca için dahi Türkçe için hurûf-ı arabiye yine usûl-u arabiye üzere harekesiz yazmağa lazım mutlak var mıdır?

Acaba harekeden maksatları üstün, esre mi! Yoksa yeni ihtirah ve ilave buyurulan işkalmidir? Üstün esreyi ayeti kur'aniye de hareke ile tahrir zaruri olan aksam-ı ulumdan başka birinde Arablarıyla istimâl edemiyorlar. Çünkü itirafları vechile cidden güçtür. Ve her iki sûretde, yani gerek hareke istimâlinden ve gerekse suhulet ve tasrif-i vakit için hareke istimâl edilmesine lisân-ı azab elbiyan arabiye tahsilde ne kadar müşkilât olduğu alâkadarlarınca müsellimdir. Dört beş sene kavaid-i sarfiye ve nahiye tahsil edildiği halde Arabi bir ibareyi zor kıraat edebilenler pek azdır. Harekesiz yazılmış bazı işarı uzun uzadıya şerhlere bakmadan bu gün henüz metin bir emniyet ve kıraat doğru okuyan, okuyabilen fazla nadirdir. Acaba hiç bir vechile kitabet ve münasebeti olmayan Arnavud lisanı bu hurûfla nasıl yazılıyor. Şimdi zât-ı fâzılaneleri Arnavud lisanını Arabların bile kullanmadığı harekeyle mi yazılmasını tezviç ediyorlar. Yoksa yeni icad olunan eşkal ile bu ihtiyacı telafi eylemeyi düşünüyorlar. Bu ilavet ile işkal-i hurûfun tezayid eylemesini usûl-i tahrir usûl-i tabada ne gibi müşkilât karşısında kalacakları mülahaza ediliyor mu. Bu işkal ile sanayi'î nefise kârı!!! Nakış edecekler mi herkese okutabilmek hacetyarlığında bulunacaklar mı? Biz bu tarz cedid yazıların yalnız kaşifleri arasında inhisar eyleyeceğine eminiz.

Sahib-i nutkun ifâdâtının bazı kısmında yekdiğerini nakış edecek derecede tezad vardır. Kendilerine böyle bir hata isnad eylemek muvaffak değilse de nazar-ı dikkatlerini celb etmek bizce faideden hâlî değildir:

Fünun-u hazîranın suret-i tahsil-i müessesinde Latin veyahut Arab hurûfunun mertebe dâhili ise kâtîyen câ-yi bahis ve münazara değildir deniliyor.

Yukarıda Latin hurûfunun her lîsana bahiş ettiği suhuleti ve Arabi hurûfanının müsellim olan küçüklüğü kendileri tarafından itiraf edilmiş idi. Burada bilemiyorum! Musibet münfî kısımlar imtiraç ederek yekdiğerini ikna mı ettiler. Yoksa kaide riyazayece zaidin naksa hâsıl darbı zaid olduğunu mu göstermek istiyor? Çünkü bize nazaran mücadelesi mazlum bir tesadüf teşkil ediyor ve duasını cerh eyliyor. Arnavud lisanında vesaik mearet şimdiden sonra vücuda getirilecekmiş! İtikadlarına göre Arnavudcanın şimdiye kadar ikvam fazla gariz hiçbirinin lisân-ı maarif ile münasebeti yokmuş.

Bunlar hepsi bir takım indî ve manasız iddialardır. Arnavud lîsanında birçok vesa'ik maarif vardır hatta geçen gün Sada-yı Millet ceride-i muhteremâsında kıymetdar bir makâle-i aliyeleriyle tezyin-i sütun eden bir müdekkik-i muhterememiz arzu edenlere bu bâbda bir fihrist takdim edebileceğini beyan ediyorlardı. Ve bu âsârın kulisi şüphesiz ki akvam-ı fazıla-ı garbiyeden iktibasen vücuda getirilmiştir. Bedri Beyefendi acaba lisân-ı maarifle olan münasebeti hangi nokta'î nazardan tetkik buyuruyor? Bu bâbda kabul buyurmuş oldukları prensiplerin ne olduğunu öğrenebilir miyiz? Elsine-i şarkıya tarikiyle tahlil ettikleri itibad icat buyurdıkları alfabe ile mi vaka oldu? Aksi halde -yani Arnavudlar hurûfat-ı milliye yi kabul eyledikleri takdirde- yeni baştan temayalat ihdat edilmek lazım gelmiştir. Mülk ve millete görüldükleri gibi evliya'yı Zafer ve siyaset; Koniceliler, Feraşarlılar gibi izam ilim ve marifet ferhadusnansız Kemal ve Ziya'lar gibi Şems'i tabanlar yetişmezmiş deniliyor.

Biz ise bunun aksini iddia ederiz; Çünkü mantıksız temayalat fûnun maarufla mechuz dimağlarda hiç bir zaman yer bulamaz. Böyle hayalet ekseriya mütefessih, mazlum dimağlarda riyâkar

Sâhife 2

Arnavud

Numro 14

kalplerde caygir olur. Yetişmeyeceklerinden teessüf eyledikleri olay zafer ve siyasetler, izam ilim ve marifetler şems tabaklar ise ancak maarif-i milliyenin ihtiyacı tâbir edecek bir sûretde tamim edileceği zaman Arnavud evladının zekâsı Allame-i Taftazânî vezi meşrular, Firdevsiler, Nopolyonlar, Muralar, Bismarklar, Şekspirler, Volterler, Diderular, Hogolar, Pastorlar derecesinde inkişaf edebilir. Arnavud hayat-ı içtimaiyesine vakıf olanlar yakından tedkik edenler şimdiye kadar ne kadar feyzli zekâların hayalât yüzünden heder olmuş olduğunu teessüfle itiraf ederler. Şemsettin Sami Bey merhumede hurûfat-ı milliye hakkındaki ictimaiden dolayı bir hata-i istadi hatasında bulunurlar. Ne kadar uzak, hangi fazl ile hangi salahiyetle? Acaba Sami Bey merhum Bedri Bey gibi zuruf ve hurûfu keşif etmediğinden dolayı mı? Böyle bir hata-i ictimaiye düşmüştür. O zaman Bedri Bey nerede idi neden ikaz buyurmadı?

Sami Bey pak nihad bir fazl-ı tahrir kâtîyen rada-i tenzihe muhtaç değildir. O ridâlara ihtiyacı olanlar burunamlıdırlar. Birçok asar-ı muhlidesinden sırf nazar-ı kamusu terkibiyesiyle lisân-ı mâderzarı olmayan bir lîsana esas koyuldular. Hiç bir kimsenin keşif edememiş ve yakşifane lüzum hüsn etmemiş olduğu bir ihtiyacı takdir ederek bu sûretle büyük bir noksanı imla eylediler. Lîsan-ı osmanîyi adeta ihya ettiler.

Bu hizmeti kendisi için mensup olduğu kavm-i necip içinde sezayi müfehhiradattır. Şüphesiz ki bu candimat-ı mübeccelesine mukabil kendisini istihlaf eden ifazıldan, reddi teziye bekleyecektir değil mi? Fakat biz de itiraf edelim fazl-ı merhum, kuru bir namını tecil için olsun kendi vatandaşlarından bile henüz bir kadar şansane teşebbüs göremedi ve komite mensubiyetiyle iftihar etmek isteyen Bedri Beylerin senin karisine (silik) bile oldu. Nutkunun biraz aşağısında, evet Arnavudlara maarif bile lazımdır. İhya ve kemal-i lisân lazımdır diyorlar.

İşte bu itiraflardan kendilerine ne kadar teşekkür edilse azdır bu hususta refika-i mesailer de dâhil oldukları halde büyük hizmette bulunduklarını itiraf ederek cümlesini teşekkürler ederiz. Çünkü arada vakı olan münakaşadan Arnavudların herhalde lisân-ı millilerinin öğrenilmesi, tahsili zarûreti bir bedahet, bir hakikat şeklinde tezahür eyledi sabit oldu. İtiraf edildi. Zira yakın zamanlara kadar birçok vatandaşlarımızı lisân-ı millinin tahsili bir ihtiyaç-ı hakikî bir ihtiyac-ı tabii olduğunu ikna edemedik. Bu sayede mühim bir hotve atıldı. Arnavud hurûfat-ı milliyesi külliye garip bir ekseriyetin âdem-i ülfetine beyan-ı esaskir olamayacağını da iddia ediyorlar.

Acaba bu ekseriyetden maksatları zât-ı âliyeleriyle mahfili teşkil etmiş oldukları rafeti mesailerimidir. Yoksa bu gün maalesef nakayıs-ı ictimaye (silik) (...) Kosova'daki bir kısım masum vatandaşlarımız, bu gibi ihtisas ve tenbiat-ı amîkaya tabi olan ilm-i müsaide avamın müdahale eylemesi ve ekseriyeti teşkil edememesi zaruri olmak lazım gelir. Çünkü hiç bir vakit bir mes'ele ulemâya ekseriyetle hal olunmamıştır ve olunmaz. Edvar-ı tarihiyeyi tedkik edersen ve hele evlâda birçok hakikîye, tecaddüdane itiraz olunmuş. Kaşifleri, müteşebbüsleri ekseriyet tarafından telin ederek bazen idam edilmiş, zehirlenmiş olduklarını görüyoruz. Fakat keşif ettikleri hakaik hakikat olunmaktan tecrid etmiş. İntişar etmekten men edilememiştir. Şems-i hürriyetden evvel meşrûtiyet hürriyet sözlerini ağza almak birçok ağırbaşlı ve bugün hürriyetperver geçinen zevat arasında küfürdü. Cinayet idi, o vakit ki Zât-ı Şevketsemat Zillullahî'ye - yani Abdülhamid'e hıyanet idi. Hatta ekseriyetin arasına muhalif idi, fakat hiç bir vakit hakikattan çıkmadı. Ve çıkamazdı. Reaya konulmuş olsaydı hasbel cihle neamet-i hürriyeti tefdir edemeyen masum ahâli bunun lüzumsuz bir şey olduğuna hüküm ederek belki de tezif ve red eylemeleri ihtimali var idi. Lakin münevver kısım böyle bir mukaveleye girer mi? Mânâsız mühim bir ekseriyetleriyle maşuka-i vicdan insaniyet olan hakikatten vazgeçer mi? Asla!

İşte Arnavud hurûfat-ı milliyesi de böyledir. Böyle bir mes’ele’i içtimaiye bir mes’ele’i ilmiyedir. Bunu da ekseriyet ve iflit teşkil edecek olanlar gününü görmüş geçirmiş eski şeylere meclubiyet ve merbutiyeti itad etmiş dimağlar, ihtiyacât-ı milliyesini takdirden aciz, hasbel kader cahil kalmış olan vatandaşlar karışamaz, karışacak ancak nesl-i münevverdir çünkü bu mes’eleyi ulemânın halinde bilakis onlar salahiyyettardır.

Bir zamanlar Osmanîlik nesl-i münevveri o zayıf, naif müteverrim vücutlarda mahfuz olan alicenab kalblerin telkin ettiği âmâl ve efkâr-ı vatanperveraneye top ile tüfek ile mukabil eden heykel ve hune-i istibdad olduğu gibi bir nâzır istihfaf ve istihkar ile yıkan esdikayi esaret ve menaatperestlerde mevcut idi. Ahrar emte mazhar olacak bir ekseriyet asla yok idi. Yalnız “Jönlerdendir” diye ekseriye istihfaf olunan gençler o hakaiki temsil ve teşmil ederlerdi. Fakat onlar yani nesl-i münevverin her biri bine on bine mukabil idi. Bu sûretle vakı olan o vakıf bir terfîk-i mesai ile zincir-i istibdad kırıldı. Nir-i hürriyet telvi’ ederek meşrutiyet istihsal olundu. Bilumum milletlerinde hayat-ı siyasiyelerinin envâr-ı tekamülü bu vechile geçmiştir. Bugün Arnavudluğun halen tekamül etmiş olan nesl-i münevverinden başka bini mütecaviz mekâtib-i âliye talebesi vardır ki hurûfat-ı milliyenin temini, bu âmâl-i mübeccili takip, takdis ediyorlar. Acaba hangi mühim ekseriyet ki bu dar’ülfünûn ordusunun, bu insaniyet erguvanlarının bu terakki ve tecdid-i âmâllerinin nüfuz-ı ilmiyelerine istilayı ilhamkaranelerine ram olunmayacaktır.

Hristiyan-ı Arnavud vatandaşlarımıza a’id olmak üzere söylenen kıraatı dinleyecek kolay tasavvur edemeyeceğim için bunların bütün olarak bile derc etmiş olması mülâhazasını daha kuvvetli buluyorum. Yalnız İskenderlere olan rabitayı dine ve Hristiyanlığa hazır etmekle yanılmış olduklarını bu rabitanın sırf bir rabita-i kavmiye olduğunu beyan etmekten kendimi alamadım.

Nutuklarının birçok aksamı kıyas nefis ve kanaat-i indiyeye müstenid olduğundan kar’ileri teaciz eylemek mülâhazasıyla hevai nesiminin iczai ferdiyesi arasında istediği kadar serbestce ihtiraz eylemesine mümânaat etmeyeceğim.

Latin hurûfunun hurûfat-ı milliyeye nâzarıyla bakmak isteyenlerimizi mazur görüyorlar. Ve batın ve nesl-i hazır için şekil-i hurûfun Osmanlılığa hiç bir tesir-i münfisi olamayacağını itiraf eder ve şu kadar senelik mesaiden ricat eylemek mümkün olduğunda takdir buyurdıkları halde bilmem ne esbaba mebaniyesine nesl-i

münevverin mesaiyesine maruz kalıyorlar. Yoksa Arnavud hayat-ı ictimaiye âlemisini ikamete müncir eylemek için nesl-i münevveri ihtira sürülen zuruf hurûf ordusuna merbut eylemeyi mi istiyorlar? Müspet cihete sarf edilen bu mesainin daima cihet menafiye doğru gittiğine tesüf edilir mi? Arnavud hurûfat-ı milliyesinden ilmen ve iktisaden vücut olan menafi, suhulet-i tahrir, suhulet-i tabi keyfiyetleri niçin nâzar-ı itibare, nâzar-ı insafa alınmıyor, niçin bu tabi hurûfatı kabulde böyle asabiyet gösteriyor? Bütün bu suhuletlerle beraber Arnavud hurûfat-ı milliyesiyle bir meramınızı, bir telgrafınızı milyonlarla ifrada iksa şarkdan garba kadar keşide edebilirsiniz. Arzu ettiğiniz zevata maksadınızı ifham eylersiniz. Arnavud lîsanı hiç bilmeyenler arasında yazılarınıza milyonlarla kar'iler bulabilirsiniz. Acaba bu icad edilen hurûf zurufta bu menafiin binde biri olsun mevcut mudur? Acaba Memalik-i Mahrusa-i Osmaniye dâhilinde bu yeni işaretle doğru bir telgraf keşide eylemek ihtiyaç veya hasreti tatmin, temin olunabilir mi? Arnavud hurûfat-ı milliyesi alâkadarlarınca yani Arnavud lîsanını okuyanlarca bu gün kâtîyen hallonunmuş, bitmiştir, tarzı ahir müteşebbisleri nokta-i nâzırlarında âli-nihaye sebat eylemek teziletinde bulunacaklarsa bundan başka menafi mülahaza ediyorum. Çünkü muhilat arkasında koşanlar tarafından şimdiye kadar birçok ihtiraat fenniye bilinemeyerek destriz olunmuştur. Barut vesaire keşfi gibi gümüşü, kurşunu altın yapmak isteyenler usanmaz, bilmez bir sebat neticesi neler bulmuştur. İlm-i hükûmet hakimane hizmetler yapmışlardır. Bedri Bey'de zannıma nazaran Arnavud lîsanından başka bir lîsanın ihtiyacını intifa edecek bir hurûf ve zuruf keşif etmiş olacaklardır ki şayan-ı tebrikirler yalnız bizi mesailerine teşriben etmeye davetlerini beyhude vezaid görürüm.

Ohrili İhsan Murad

Derviş Hima Cihan Matba'ası

3.13. Sene 2, sayı 15, - 9 Nisan 1326 (22 Nisan 1910)

İkinci Sene	11 Rebiü'l-Âhir 1328 Pencşenbe 9 Nisan 1326	Numru - 15
Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima	Abone Bedelâtı Senelik	
Beyoğlu	Arnavudluk İçün 30 Guruş	

Arnavudlardan Mürekkeb Bir Heyet

İstanbul Vilâyeti 40 Gurus

Tarafından İdâre Olunur

Memalik-i Ecnebiye 10 Frank

ARNAVUD

Şimdilik Haftada Bir Def'a Neşr Olunur.

20 Para

Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir.

20 Para

İpek ve Priştine Hadisatı

Arnavudluk kıtasının haritasını bilmeyen zavallılar hayren serzede'i zuhur olan İpek ve Priştine hadisatını izam ile karşılamaya Arnavudluk ihtilali gibi bir renk vererek Arnavudlara karşı bir müddetten beslenen gayz-ı hafî, husûmet-i mütekeşşifeyi izhara başladılar. Türkiye gibi bir yerde değil memalik-i mütemeddinede bile hudusu nadir olmayan bu gibi iğtişâsatı ihtilal rengine göstermek, Arnavudları ezmeye, ezdirmeye yeltenmek Menafii Osmaniye ile gayrı kâbil-i telif bir hareket olduğunu anlayamadılar.

Ne olmuş? Birçok boş beyinler ne düşünüyor? Bir kıyam-ı istiklal mi? Bir ihtilal muhtırâtı mı? Heyhat! Siz aldanıyorsunuz. Ey tarafgirâne icale'i kalem edenler! Arnavudlarda fikr-i istiklaliyet olmuş olaydı yüzlerce kasaba, binlerce köyler iki üç yüz bin silah, iki üç yüz bin kahraman ortaya atmaları lazım gelirdi? Karışıklığın bir mıntika'ı mahduda dâhilinde ve adem-i idare yüzünden vücuda geldiğini namuslu adamlar, haya ve fazilet sahibleri pek alâ bilirler. Bir iki yerde vücûd bulan bir karışıklık seyi'esiyle bütün Arnavudları hamiyetsizlikle ittihâm etmek Arnavudluğa bir irtica rengi vermek Osmanlılığa gayrı kabil-i te'lif makduh bir hareket mezmum bir nümayıştır.

Sonra! Güya Avusturya Devleti'nin erkân-ı harb zabitanı tarafından bu ihtilâlin idare olunduğu havadis-i muzahakeside yol aldı. Selanik'te kahvelerde söylenmeye başlandı. Bir dest-i devletin böyle husamane bir harekette bulunamayacağını siyasi gecenin kahvehane politikacıları! Anlamıyorduydu mukadderat-ı milletle temasta bulunan insanlarda mı anlayamadılar? Arnavudlarından Avusturya bayrağı çekmeye

mecbur olsunlar. Sırp matbuatının bu terahhatı serian meydana âlâniyete çıktı. Belgrad matbuatı ise kralları sayesinde elde ettikleri Debre Metropolitliği'nden daha büyük muvaffakiyetler elde edebilmek için Türk vatandaşlarımıza karşı cümlelere yürüdüler. Hâl-i ihtilâlde bulunan Arnavudlar Sırbistan hududunu aşıp da orada, ilticaya koşarlarsa hemen hükûmete teslim edeceklerini avaze'i belendle esmaa başladılar. Hissiyat-ı insaniyeden muarra olan ve Arnavudların canının, malının, vatanının hasm-ı ekberi olan Sırp lar hiç düşünemediler ki Arnavudlar kendi hükûmetlerinin ateş tahrib fişkır an topları, tüfenkleri altında helâk olmayı Sırbistan'a ilticaya murahhah ad ederler. Sırp lar emin olmalıdır ki Arnavudlar bâkî kaldıkça Yukarı Arnavudluk bir karış yerini Sırp lara çiğnetmeyecektir. Kral Petrov'un Selânîk tarîkiyle Sırbistan'a duhûlü haya'l-hanelerinde besledikleri eski Sırbîye amalini Üskûp cihetlerinde ihyâ içindi. Biz kendi hesabımıza söylüyoruz. Rusların, Sırp ların hasm-ı azâmı bir Türk matbuatının bir kısmı ise el'an bir Slav politikası takip edip, her vakit başımıza belalar açan Ruslarla bir itilaf vücuda getirmeye gayret ediyor.

Aktuberest Fırkası re'isinin şu birkaç sözü bütün Rusların nasıl düşündüğünü bize gösteriyor:

Bizde de evvelce genç Türkler hakkında bir meyl hâsıl olmuştu. Fakat genç Türklerin ne olduğu anlaşıldığından evvel ki hissiyattan vazgeçtik. Bunlar kendi düşmanlarını darağacına asan katillerden, hükümdarlarını iskât eden ha'inlerdendir. Bu gibi eşhâs hakkında hiss-i ihtiram beslenemez. Bunlardan kendisini muhafaza etmelidir.

Rusya Sefareti tercümanlarının Türk gazetelerinden bazılarına çektiği ziyafetlerle Sırp matbuatının cümlelerle insaniyete hiçbir sûretle şeref bahş olmayan Kral Petrov'un sandıklarla dağıttığı nişânların altında gizlenen husûmet-i hafiyyeye acaba hâl-i intikal edemeyecek miyiz? Sadede gelerek demek isteriz ki her kabahat beylerimize, ağalarımıza haml edilmelidir. Bir parça muhid nazar-ı dikkate alınmalıdır. Yüz asır mazlumun mahsûl-i müterakimi olan cehli ve zavallı halkın teşkilat ensice'i dımağiyelerini fenni bir sûrette tahlil edelim. İlm-i ahvâl-i ruh ulemâsının da tedkikat-ı amika'i ilmiyelerini nazar-ı muhakemeye vâzi ederek bir düşünelim. O vakit büyük hataya ve itirazatın günahına nüfuz etmiş oluruz. Sonra hürriyete hadim hakîkî olan Arnavutlar mürteci gösterilmek istiyor. Daha daha mı istersiniz? Hatta bazı muhbirler Arnavudluğu yeniden feth etmek lazım diyorlar. Ha! Buna cevabımız Arnavudluk

belad-ı meftuhadandır. Feth edeceğimiz başka yerler var. Önümüzde, koca Türkistan, Afganistan, İran, Turan, Dağıstan, Kırım, Çerkezistan var. Bunlar ayadı'ı teshire geçtikten sonra Hindistan ve Çin kıtat-ı vasiyası gözümüzün önünde parlayabilir. Yoksa Arnavudluk met'î, fedâkâr, asker verir, vergi verir, hizmet-i hükûmette kullanılır bir kıtamızdır. Fesâd amiz yazılarla uruk-ı hamiyet, izzet-i nefis-i milliyemize tecavüz etmek hakikî Osmanlılara yakışmaz fikrindeyiz. Biz Arnavudluk'ta ıslahat-ı ciddiye taraftarıyız. Lâkin sevk-i cehl ile hudus eden bir vakıayı i'zam ile feslerine ya gazi ya şehid yazdırmak, şemendüferlere binerken kahrolsun Arnavudlar gibi feryadlar koparmak tarih-i cedit-i meşrutiyemize yeni ve garib sahihalar ilave etmek ayıptır. Arnavudlar kahrolursa emin olunuz ki Rumeli'nde Hâkimiyet-i Osmaniye'ye nihayet verilmiş olur.

Matbu'at-ı Osmaniye'nin söz anlar kısmından edeceğimiz en büyük istimdâd yekdiğerimizi hoşnud edecek bir lîsan kullanmaya çalışmaktır. Yarın Kürdistan'ın ıslahatına gidilirken de kahrolsun Kürdler, öbür gün Arabistan ihtilallerini teskin için sevkıyat icra olurken kahrolsun Araplar diye mi bağırlılacaktır. Tarihin kolaylıkla unutamayacağı bu gibi ahlâksızlıktan tebaüd ettiğimiz nisbette i'tilâf-ı anasıra o kadar çok takrib etmiş olacağız.

Derviş Hima ve Tasvir-i Efkâr

Tasvir-i Efkâr'ın 320 numrolu nüshâsının Arnavudluk ahvâli serlevhâsı altında neşrettiği havadisler arasında şimal-i Arnavudluğa vâkıf! bir zât tarafından gönderilen bir varâka da: şimal-i Arnavudluk'da vukuu bulup lehü'l-hamd mübdel sükun? Olan ahvâlin esbab-ı hudûsu hakkında bâzı gazete muhabirlerinin güya Arnavudluk ahvâline vâkıf olan bazı zevat ile görüşmelerine atfen türlü türlü neşriyatta bulundukları görülür. Ez-cümle bugün Derviş Hima'nın mutaleatı görüldü. Ol emirde Derviş Hima'nın şimal-i Arnavudluk'tan dem vurması istiğrab olunacak bir keyfiyettir. Çünkü Derviş Hima'nın şimal-i Arnavudlarca şahsı değil, ismi bile mechuldur. Okturav nâmını ortaya sürmek ve ictima za'ili buna haml etmek kadar gülünç bir mes'ele tasavvur olunamaz. Elh?? Ve ismi mechul birinin mutalâatı yazıyor. İhtimal ki bu mütalaat her vakit tahrif-i hakikat eden Tasvir-i Efkâr'ın yazı masasında yazılmıştır. Mübeddel-i sükun olmasını halecan-ı kalb ile beklediğimiz karışıklıkların devamı bi'l-cümle ajansların bugün matbuata dağıttıkları telgrafnamelerde mezkûrdur. İnşallah bu karışıklıklar yakinen za'il olur da artık Avrupa ortasında boşu boşuna kendi kanımızı dökmekten uzaklaşmış

oluruz. Her iki taraftan dökülen kanlar bu milletin azayı muhteremesinin kanıdır. Düşen her vücudu mevcûdiyetimizde

bir noksan hâsıl ediyor. Şevket Paşa Hazretleri Arnavudluk'ta adilâne hareketiyle elbette iade'i asayişe hizmet eder, ve Tarih-i Osmani'de Derviş Paşalar ve Cavid Paşalar gibi değil fakat âli, kudsi sezayı tebcil bir nâm bırakır.

Bir de Derviş Hima'nın Yukarı Arnavudluk'tan dem vurması istiğrab olunacak bir keyfiyet imiş. Arnavudluk bir vilâyet cezadır. Her Arnavud Arnavudluk'un her noktasına da'ir beyan-ı mutalâatta hak ve salahiyeti var. Acaba bir Asyalı, bir Hindli, bir Çinli, bir Afganlı veya Japonyalı Hacı Ömer Efendi mi Arnavudluk'tan bahsedecek? Derviş Hima'nın Şimâl-i Arnavudlukça şahsi değil ismi bile mechulmuş. Buna kahkahalarla gülmekten kendimizi alamadık. Derviş Hima hoca kıyafetinde, kiracı gibi, derviş gibi, kahyâci tüccar gibi Arnavudluk'u baştan aşağı gezmiş ve en muhterem beylerin, ağaların, tüccarların hanelerinde mazhar-ı teveccüh olduğu gibi köylülerin en hakir kulübelerinde de bulunarak onların sefâlet hallerini gözyaşlarını dökerek tedkik ve mutalâa etmiştir. Derviş Hima devr-i istibdadın en mütiş zamanlarında Üsküp, İşkodra, Manastır, Yanya valileri tarafından takibat-ı şedidede bulunduğu vakit Yukarı Arnavudluk'taki beylerin mühimman-ı atıfeti olmuş ve hükûmete kendisini teslim kimse düşünmemiştir. Bu isim o kadar umûmidir ki yanlış düşünen birçok Türk vatandaşlarımızın rü'yalarına bile girmektedir. Arnavud Gazetesi'nin her türlü maniata tasarrufuyla beraber Yukarı Arnavudluk'un umum kasabalarında okunur ve aboneleri de her tarafta lâ ye'id ve lâyahsadır.

Bu mürettip mektupla Derviş Hima'yı inzar-ı umûmiyede gülünç göstermeye muhfilin mervic-i efkârı olan Tasvir-i Efkâr ne kadar yeltense müdürümüzün nâm-ı umumu Arnavudlar nazarında ve alâl-husus Genç Arnavudlar Fırkası indinde itibarını yükseltmekten başka bir şeye yaramaz. Anasır-ı sa'irenin ise bize ehemmiyet verip vermemeleri bizce siyandır.

Okturav resmini sebab-i ittihaz ederek Arnavudlar bir ihtilâl teşkil etti fikrini Şevki Paşa da gazetelere verdiği muhaveresinde tasdik ettiği halde Tasfir-i Efkâr tekzibe yelteniyor. Tasfir-i Efkâr daha bâzı şeyler bilmiyorsa onlara da mücemmilen kayd ederek cevabımızı kapamak isteriz.

Evvelâ: Okturav mes'elesi.

Saniyen: Geçen sene Meclîs-i Meb'usan'da kânûniyeti teklif olunduğu halde red olunan hayvanat tezkeresi yahud hayvanat hüviyet varâkasının ihdâsı.

Sâlisen: Emlâk ve arâzinin iştirak veya icâr edilmesi halinde beh mehal resmi mukaveleye rabtı.

Rabi'an: Her yerde ihtiyarı olan kantar resminin mecburi olması ilh.

Efendim

Bir müddetten beri gazetelerin saha'ifini işgal eden Arnavud lîsanını hangi hurûf ile yazılması ufuk ve eshel olacağı hakkındaki mutalaata karşı geçen ki mektubumda bazı ifâdatta bulunmuştum. Mahiyet-i nokta'i nazarımdan ha'iz-i ehemmiyet olan bu bahse tekrar iştirak etmek cesaretini bana bahş eden bir şey' var ise o da hüsn-i niyet, te'min-i revabıt-ı kavmiyet amâline inzımam eden Suriye, Irak, (silik) cihetlerindeki seyahatin fikrime, zihnime ilga ettiği kanaati arz ile kavmimizin bâzı müteassıb zevahir beynine karşı sehlü'l kabûl bir misal iradî arzudur. Erbâb-ı fâzilet ve basirete gayrı hafi olduğu üzere insanlar fitratı medeni yaratılmış oldukları için müctemian yaşamak ve bu hayatı ihtimaiyenin yazımı gayrı mefarikini teşkil eden teavün nehatıb ve tefahüm gibi hâlât-ı ruhiyenin tahtı tesirinde bulunmak itibarıyla evvela bizzat kendisine saniyen ve bi'l-arz he'yet-i ictimaiyeye a'it zarar ve ziyân vücuda getirmek ve sanihat-ı fikriyeyi ebnayı cinsine telkin ve tefhim etmek için o bahşayış-i ilahi olan dimağdaki me'ani'i muhalefe için eşgal ve sur-ı hariciye tahvisi mecburiyetine mâ'ruz kalarak her kavim kendisine has ve sehlü'l-i'tilaf olmak üzere hurufname altında bir nevi işaret-ı tahrirîye vâzi ve kabûl etmiştir. Bu hakikat teslim olduktan sonra gezmiş olduğum o üç hata'i vasiada neslen bâde nesl tavattun etmiş olan İslam ve Hristiyan umumen lisân-ı Arabi ile mütekellim ve muamelat-ı hususiye mesai'i umumiyelerine a'it mekatıbatı ayn-ı lisân ve ayn-ı huruf-la tahrir edegelmekte ve hatta kiliselerinde dâhi ahd-ı atik ve ahd-ı cedidi bu lisân ile kıra'at eylemekte oldukları halde hurufun te'siratına mağlub olarak İslam olmuş bir Hristiyanla ne tesadûf olunur ve ne de işitilir. Mutefidat-ı diniye emûr-u vicdaniyeden olmasına mebni lisânın zerre kadar ona dâhil ve tesiri olmadığı da gerek şu izah ve gerek maceriyat-ı ahval Ben-i Adem olan sehayif-i tevarih birer şahit-i muhtedir. Evet! Lîsan-ı Arabi tebci ederiz. Fakat huruf-u milliyemizi kabûl etmediğimiz dakikadan itibaren kemâkan istimal edipte münakaşat ve mücadelat bî sude bedel bütün gayretimizi terbiye'i

münferide terbiye’i ictimaiyemizin hüsnü terakkisi vahdet-i Osmaniye’imizin tersini hayat-ı ebediyemizin mabe’l-kavamı olan mâarîfımızın içimizde intişar ve tamimi yolunda müttefiken ve müttehizen hareketle ciddi Osmanlı olduğumuzu asar-ı fiiliyemizle hasr-ı mesai etsek daha mâkûl ve daha fa’ide bahş olmaz mı?

Huruf-u milliyemizi kabulde hayat-ı diniye ictimaiye, iktisadiyemiz için ne gibi mahzurat tasavvur edilirse ananâtı dela’il-i tezelzül nâ peziri ile saha’i intizara ne için vâzi olunmuyor. Madem ki kavaid-i şeriyemizde kanûn-ı ahlak-ı milliyemizde bir mani bir mahzur yoktur. Öteden beri kabûl olunmuş ülfet-i peyda edilmiş ve tabir-i eslahâ mazarattan ziyâde fa’idesi görülmüş olan hurufumuzun devam ve istimalinden bizi tahzir ile metanette, halâdette ahd ve vefâda ve mefahir-i kavmiyede misli sa’ir hükûmeti olan Arnavutları tefrikaya iki müttezat-ı şedid ceryana düşürmek gibi sâkin mütalaatı ileri sürmekte ki iğraz ve emel-i hafiyeyi yalnız anlamakta değil tervicine imkan vermekte bile mâzuruz.

Devlet-i Âliyenin yeddi yemin setutu he’yet-i ictimaiye’i Osmaniye’nin bazuyu celadeti olan bu kavmi bir ceryan-ı muhalife doğru sevk etmeye sai olması lâzım gelenlerden Bedri Beyefendi ki Arnavut anasırından valisine hakkında sahib-i ihtisas zevattan olmadığı bilenlerce mechul değildir böyle mühîm bir mes’ele’i hayatiye ve ruhiye hakkında beyan-ı müteâlâ sahaşiyetini nereden iktisab etmiştir? Kendisine sorarım. Halep Telgraf Baş müdiriyetinde bulunduğu zamanlarda cinsen arab mezheben Hristiyan olan ahâliyi mekâtibat, muhatabatlarında lîsan-ı arabiye tabi oldukları kilisede Arapça icrayı ayin ettikleri işte sûreti merbut bulunan arabi’l-ibare kilise duasının menderecat-ı vazihasıyla müsbet bulunduğu halde lisân-ı madırzatlarının harfinden dolayı ahvâl-i diniyeleri üzerine aksü’l-amel bir tesirat icra ettiğini ve bazı rivayete nazaran Hilafet-i Emeviye’nin ibtidalarında Şam muhakem-i şeriyyesinde ru’yet olunan ruavi ilamatını Rum hurufatıyla yazılacağı halde kalpleri, dimağları, ruhları feyz ve mâarifle mâlâmâl olan o fatih o kahramanlar o metin İslâmlar itirazda bulunduklarını veya içlerinden birisi olsun mutekidatı şa’ibedar olduğunu iddia eden varsa isbat-ı müddeâ etsin!

Bugün küre’i arzın nekad-ı muhtelifesinde mevcûd İslâm kardeşlerimizin kaffesi hurûf-u arabiye ile mi mekâtibatta bulunuyor? Zannederim ki muarızları isbat-ı müddeadan izhar-ı acz edince kavmimize hepsi hiyeroglif hududun istimalini tevsiyeye kalkışmak külfetini ihtiyarda mazhar kalıyor??

Binâ'en-aleyh hurûfu milliyemizin kemakan istimalindeki feva'id-i imhaya bilerek teşhir-i said-i ihtimam edecek devr-i endiş, hamiyetli bir Osmanlı Arnavud tasavvur olunamayacağı gibi fikrimce Türkçe lisanının dahi teshil-i ta'lim ve tahriri için huruf-ı savtiyesi olan bizim lîsana a'it hurufun kabulünü tavsiye etmekle sözüne nihayet veririm Efendim fi 15 Mart 326

F.

Katolik Arabların kendi lisanlarında okudukları duadır. Hurûfun dine bir alâkası olmadığını göstermek için tabını ricâ ederim efendim.

İbatellezi fîs-semavati li-takdis liyat melûkûl'littekûn maşiyetin kâfis'sema-kezalike ali'l-arz ita habezna ileyna elyevm vağfirlena hatayena kema nahnu izan ta'fırlamen ihta'is-sebh la semek'el-kuddus'ül sebhallah münvehid bi'l vahdaniyete'lmuchteceb bi-nura ani halka fela ayn terallah vela cim yuhıdine lmücadele vel sebh la-ismellezi abdullahi leke'l-sebh ali azameti rahmetike ve leke's-sükr ali kesiraten ni'metke ve leke'l-mecid ve'l-sebh mini ali aded eyami iyeke esbah ve akdes ve a'zam ve i'bad ve eşker ve ibadeke bi mecmi' civari v efi külli vakt u hayn inadi ve akval ya muhyi'lmevte ve ya mağni'l-fukara ya munkadi ilaheleküm ya rüccai inde şiddeti ve fi fevadi enadi ve akval ya azim ya kerim'ül safhı ya seyidi ya senedi ya kâfi ya şafi ya muafi ya munfazlı estağfiruke Allahümme a ima seledi men zunub fağfrli ve limen Ahsen ila ve limen ta'b ma'i ve âlemini ve limen ima'i ila ve'l-cemi'ül-müminin. Bir beni yesu'lmesih ve bi şefaate'sseyideti em El nur vesair kaddisin. Amin...

Sâhife 3

Arnavud

Numru15

Aksaray Arnavud Mahfil-i Mâarifine Açık Mektup

Ortada acaba bir sû-i tefhim midir yoksa zaman uymazsa sana sen uy zamana fehevasına arz-ı tebiyet mi bilinmez. Herhalde bir derdin zebunu kalan bu mahfil-i aleminin hâli muhtac-ı tedavi olduğu kadar şayan-ı teşhis ve tasrihtir...

Çünkü meslek ve hareketinde birçok gara'ib görmekte bulunduğumuzu inkâr etmek elimizde değildir...

Aksaray Posta Şubesi'nin damgasını hâvi olan bir takım Tasfir-i Efkâr Gazetesi aynı me'elde olmak üzere ve son köşesinde garib bir şerhli mevşuh oldukları halde kaza müftülerine gönderilmekte olduğu görülüyor.

Mahfelin muruc-u efkârı olmak haysiyetini ihraz eden! Tasvir-i Efkar nüshalarından birisi o şerh-i belîği ihtivâ ettiği halde ibret olmak üzere irsal kılınan taraftan bize yine aynen gönderildi.

Kuruluş taraflarına müftü olmadığı halde müftü nâmına gönderilen bu nüshayı aldığımızda ilk önce el yazısıyla son sütununun son köşesinde bir takım senevihat-ı acibe nazar-ı dikkatimizi celb etti.

Taluat-ı garbiye şu yolda kayıt edilmiş idi:

“İntibah ya evveli'l-ebsar aksayı şarkta bulunan Japonlar, tedkik-i edyan neticesinde Din-i Mübin-i Ahmediye'nin kudsiyetini tamamıyla anlamış ve neşr-i İslamiyet'e başlamış oldukları halde vaesfaki bizim Arnavudluk ahâlisinden bazı gayrı müttefikrin! Lâtin harufuyla dindaşlarımızı kotolikliğe takribi mesaisinde bulunmaktadırlar. Ne cehalet buralarını umûm-ı ahâli'i İslamiye tefhim etmez iseniz rûz-ı cezâda vebâli üzerinizde kalsın.

Kuyudat-ı beliga bu yoldadır. Bundan ziyâde nazar-ı dikkati celb eden bir nokta varsa da şu işaret-ı mühimmenin japonyalı mühtedi Hacı Ömer Yamaoka Efendi vermiş olduğu konferans sütununun etrafında bulunmasıdır. Acaba biz Arnavud gayrı mütefekkirini ihtida etmek üzere miyiz? Yoksa tebdil-i din mi etmek istiyoruz? Eğer biz dinsiz isek dinsiz adamlar başka dine intisab etmek zahmetine katlanamaz. Mütedeyyin isek İslâmiyetle iftihar ederiz.

Biz doğrusu şu kuyudat-ı garabet âmizden maksat ne olduğunu ne anlamış ve ne de anlayacağız. Anlayan varsa bize bu hususta izahat verebildiği takdirde minnettar kalırız.

Terakki'i milliyemizi, hayat-ı istikbâlimizi te'mine çalışmak acaba dinsizlik midir? Bunu muhfel ilmi azayı mütefekkirinden sorarız. Acaba Hacı Oyama Efendi İslâmiyeti kabul etmekle Japon harufatında Arap hurûfatına mı çevirmek fikrindedir? Acaba Japonların harufat-ı hazırası mugayir-i din değil midir?

Zehi hayal zehi tasavvur-ı batıl!

Mahfil-i kebirin fikrine kalır ise Japonlar tebdil-i hurûfat etmeden tebdil-i din edemeyecekler ve bu sûretle İslâmiyetle teşrifden mahrum kalacaklar değil mi? Hayret.

Hacı Oyama Efendi İslâmiyetin faziletinden bahsediyor. Bu şeref ve fazileti inkâr eden kimdir? İnkâr eden varsa o da bize değil ancak terakkiyatımıza ve te'min-i istikbâlimize mümaneat eden anasırdır.

Buna artık hiç şüphe kalmamıştır. Çünkü biz gayrı mütefekkirin ne İslâmiyeti inkâr etmiş ne de faziletine taarruz etmiştir. Bi'lakis din-î mübin-i bir tac-ı mufahharanın bir şekufe-i kıymetdarı gibi her da'im başımızın üstünde taşımakla iftihar edenlerdeniz biz yine dinimizin evamirine itâat ederek adam olmak terakki ve temedden etmeği arzu ediyoruz. Acaba bu da bir kabahat midir? Hurûfat-ı hazıramızı lâtin olmak için değil Arnavud kalmak ve böylelikle dine, hükûmet-i meşrûta hizmet edebilmek üzere muhafazaya cehd ve gayret ediyoruz. Çünkü bizimle beraber bütün alem-i insaniyet biliriz ki terakki en müsaid vesaitle te'min olunabilir. Vaktimiz ne kadardır. Ne kadar çabuk adam olursak o nisbette dine saadet-i istikbâle yaklaşmış oluruz. Aksi takdirde Arnavudluk'ta Osmanlılık'ta aldanmış olur. Biz artık hükûmet olsun bilmem hangi kapıya olsun hoş görünmek ve yaranmak için değil ancak insaniyete doğruluğa, selâmete karşı çalışmayı netice'i âmâl edinmiş olduğumuzu söylemekle iftihar ederiz. Maksud-ı halifetinde bundan ibaret olduğunu tasdik etmeyen yoktur fikrindeyiz.

Hele mahfil-i kebir ve'isi olan Hacı Ali Efendi'nin vatanı olan Elbasan'da kocaman bir Arnavut daru'l-muallimini küşad edilmiş iken buna karşı mümaneat-ı diniyeden bahsetmemesi bi'lhasa şayan-ı dikkattir.

Bunun için daha o vakit acaba neden itiraz edemediler? Yoksa İslâmiyet Elbasan'da başka İstanbul'da başka mıdır? Yoksa aynı rüzgarlar aynı yerde bir türlü esmiyor mu? Yoksa külâhı kapıncaya kadar böyle mi hareket etmek icâb ediyordu? Bu su'aller o halde birer cevaba müftekindirler. Tâki biz de müfterih yahudda hareketimizden nâdim olalım.

Hacı Ali Efendi, zannedersem Elbasan'daki ve Lazinya kulübünün re'isi bulunuyordu. Şimdiki riyâsetiyle neden araya muhalefet giriyor acaba bize araya giren kara kediyi olsun gösteremez mi?

Vâziyet-i hazıralarını hakikate mi yoksa zaruri bir gösterişe mi haml edelim. Doğrusu biz bu hali tayinden aciziz. Yine bizi müşkil bir muhit-i tefekkürden kurtarabilecek vesa'id-i cevap-ı aliyelerinden başka bir şey olamaz.

Ey zevat-ı kiram! Böyle muhlek oyuncaklar ile oynamayınız. Zira bu oyunlar size şimdi hoş görünse bile emin olunuz ki yarın millet uykudan uyanınca pek acı görünecektir.

Hakikat gecikirse yine hakkaniyete çıkmaktan mahrum kalmayacaktır. O vakit ise biz müsterih siz muazzib olacaksınız. Acaba hep bir anda müsterih aynı zamanda müftehir olmaklağımızı ârzu etmiyor musunuz? Acaba mevcûdiyet-i maneviyenizi bi'lahire teazzib edecek azab-ı vicdaniye de mi ehemmiyet vermiyorsunuz. Şu takdirde bizce bu ahvâl-i müessefeniz bâis-i tesellidir. Zira siz hakîkate hidmet-i millete ihsan-ı mefaharet için değil belki adi teveccühat-ı merdudane kazanmak üzere ictihada karar vermişsiniz. Bu da gerek bizim gerekse ihfadımız için bir ders-i ibrettir!!

Mabuat-ı safahat-ı ictihaddır. İşte biz size açık alın ile söylüyoruz. Bizi red, efkâr ve muhakematımızı tekzib edecek âyet hadis değil bir kavî-i kibar olsun gösteriniz ve deyiniz ki nokta'î ictihadımız mugayir-i din ve hakikattir. Siz bunu söylemiyorsunuz ve ile'l-ebed şu hakayika karşı sükuta mahkûmsunuz. Biz ise mea'l-iftihar diyoruz ki sizin ictihadınız riya ile mâli bizimki şu ahvâl-i merdudeden tamamıyla halidir. İşte biz karşınızda duruyoruz. Cevap savabınıza intizar ediyoruz. Sizin gibi entrika ve safsatalar ile öteye beriye evrak dağıtıp senuhat-ı acabiye göstermiyoruz.

Zira mevcûdiyet-i hazıranız tealliye değil tedenniye, mücahedeniz fazilete değil, reda'ite sevk ediyor. Tekrar ediyoruz. Bizi dinsiz addediyor iseniz İslamiyetle müşerref iken başka bir dine intisâba hâcet göremeyiz. Latin addediyor iseniz emin olunuz ki sizden ziyâde Arnavud, sizden ziyâde vatan ve meşrutiyet hadimiyiz. Bizim nokta'î hareketimiz terakki, aksayı emelimiz tealidir. Bu hissiyatımızı Cenab-ı Hak takdir, âlemü'l insaniyet tasdik eder. Tefrikaya âlet olan biz değil sizsiniz. Çünkü sizin itirazat-ı acebiyeniz meydan-ı garabete çıkmadan evvel ittihadımız tam idi. Ancak sizin feryad-ı bî mânanız bizi tefrikaya düşürmeye cehd ediyor.

Mamafih emin olunuz ki na'il-i emel olamayacaksınız. Zirâ biz hakîkî Arnavudlar safsata dinlemeye usandık. Ve bu usancımızı teali'i milli ve istikbâle karşı göstereceğimiz gayret ile şimdiden sevinmiş olduğunu görmekle müftehiriz.

21 Mart fi 326

Delvinalı Namık Selim

Arnavud

Mahfele söz anlatmak deveye hendek anlatmaya benzer. Biz azim-i civanmerdane, ferd-i hamiyet ve hamesetle çizdiğimiz târik-i mâarifetimizi bu dikenliklerden tenzih ile ilerleyelim. Onlar Aksarayda Babil Kalesi'ne bir meclisde yekdiğerine ifham-i fikir ve meram edinceye kadar biz akvam-ı sa'irenin yükseldikleri muaric-i medeniyete vusule gayret edelim. Biz istikbâlimize hâdim olacak olan beyt-i mukâddes madırı tenvir edelim. Çocuklarımızı okutalım da bizi de zavallılar, meriz vehhamlar varsın söylensinler. İstikbâl müteyyin münevver dimağlara muhtaçtır. Biz onları vücuda getirelim.

Sâhife 4

Arnavud

Numro 15

Arnavudluk Hakkında

Vakayı âhire hakkında mebusu muhteremimiz ve guyur vatandaşımız Hasan Beyefendi'nin Sabah Gazetesinde gönderdiği makâleyi Arnavud aynen derc ile muftehirdir.

Bir iki haftadan beri Priştine, Vulçitrın vakayı hakkında herkes anladığı gibi söyledi her gazete sütunlar dolusu yazılar yazdı, muhakematını yürüttü. Bilhassa ajansların yalan yanlış mubalağalı telgrafları, Avrupa cera'idinin simâyı siyaseti kara bulutlar içinde bırakacak tefsirleri, izamları derece'i nihayeye vardı. Arnavudlar hakkında söylenmedik söz kalmadı. Fî'l-vâki geçen günler kâbineden Arnavudluk hakkında vâki olan su'al üzerine kürsü'i hitabetten Sadrâzam Paşa Hazretleri'nin fevkalâde hâkimane, devr-i endişâne tasvir-i hâl etmelerini mütaakib Arnavud mebuslarının dert anlatmalarına meydan kalmış, vakit bulunmuş olsa idi daha o gün mes'elenin mahiyeti bütün safhatıyla nazar-ı millete konmuş olacaktı. O zaman benim böyle makâle yazmaklığıma lüzum kalmayacaktı. Değil mi ki netice öyle olmadı. Bu vakıanın hakiki hülâsasını yapıp vâzii inzâr-ı millet kılmak vecibe hükmünü aldı.

Vukuat-ı takib edenlerin mâlumu olduğu üzere Priştine vakiasını hudusunu muteakib efkâr-ı umûmiye pek mahdud bir da'irede olan isyânı umum Arnavudluk isyanı tarzında telakki etmişti. Zaten memleketimizde cübbeyi kubbe yapmak kaide'i cariyeye hükmüne ka'im olduğu için buna pekde iztiğrab etmedik. Ancak fî yevmina haza mes'ele halledilmiş, Arnavudluk hemen her tarafında sükûn ve asayiş hükmüne icrâ etmekte bulunmuş olduğu halde Arnavudluk pek karışık imiş sözlerinin el-an efvah-ı

nasda devran etmesine hayretten kendimizi alamıyoruz. Şimdi evvel be evvel Arnavudluk isyânı nâmı altında devran eden isyanın derece’i ehemmiyeti ve vasaatini vâzi inzar kara’ın etmek isterim. Haritalarda da görüleceği gibi Priştine’nin isyan eden ve Sırbıye ile hem hudud bulunan Lâp ve Golak tarafıyla Vulçitrın’ın Lâp ve Şalâ köyleri yekdiğerinden gayr-ı kâbil tefrik bir silsile’i karadan ibaret ve hiçbir hudud ile ayrılmamış yekpare bir koludur. Demek ki o iki kazada mevzi’i (Lokalize) adi bir hareket-i isyaniye vâki olmuştur. O da Okturuva’nın tatbik edilmesinden inbias etmiştir. Mesela Vulçitrın’ın altmış iki pare karyeden ibaret olan ve Arnavutlukta adeta Malısyâ Hükûmetinde bulunan Drence’si bu kıyama iştirak etmediği gibi Priştine’nin Drence vesa’ir tarafları sükunette, yani bütün Arnavutluk gibi isyana la-kayd bir vâziyette kalmışlardı. Eğer Arnavutluk’un hey’et-i umumiyesi itibariyle isyâna iştirak edenlerin bir hesâbı mutevassıtını yapacak olursak ancak yüzde bir, ikiden ziyâde tutmadığını görür, mesele’i fevka’l-alade azamda ne kadar aldandığımızı anlamış oluruz. Adeta anı dınecek derecede Lâplıların ictima etmelerine gelince hududu Arnavutlarının mine’l-asar beyinlerinde payidâr olan ittihadıdan başka bir şey’e haml edilemez. Bu hakikati oralılar ile oralarda çok zaman bulunan zabitan-ı askeriye ve me’mureyni mülkiye takdir ederler. Nitekim ilan-ı hürriyeti müteakib Sırbıye’nin Türkiye’ye hücum edeceği havadisi çıkar çıkmaz on iki saad zarfında Lâp’da on beş bin Arnavud ictima etmişti. Dört beş gün zarfında Kosova’nın cihet-i muhtelifesinden kırk elli bin kişi ictima edebilirdi. Onları dağıtıncaya kadar hükûmetin, eşrafın ne kadar müşkilâta tesadüf ettiklerini biliriz. Sırbıye’nin bu defa bütün müfteriyata münbi oluşunun hükûmetini de takdir ederiz. Fakat garıbdır Priştine isyanının mürteci bir cemiyeti hâfiye tarafından tertib edildiğine da’ir söyleyenler oldu. Arnavutlarla mahallerinde temasta tâbiatlarını bulunanlarını, Arnavud’un katretine uzaktan olsun âşına olanların öyle zânları nefretle istihfafda bi’t-tâbi tereddüd etmezler. Ben bu isnadı çıkaranların sözlerini o kadar mantıksız o derece tedkiksiz buldum ki bunun hakkında bir iki satır yazmak suretiyle yazık ettiğim şu saniyelerime bile acırım. Ey evveli’l nihaye! Arnavutlar değil midir usûl-i meşuretle meşrutiyet-i idârenin istihsâli uğrunda saltanat-ı müsteyideye karşı silah bedest hamaset olarak vâzi Kosova sahrasını dolduranlar? Ve yürümek için kumandan yerine erbab-ı mucahedemizin bir işaretine bakanlar! Sorarım isnadda istidlâlde bu unutulur şeylerden midir? Arnavut fitratına ve döneklik iftirasını isnâda yeltenenler, onların bu suretle izzet-i kavmiyelerini zir ve zir edecek müfteriyatta, bulunanlar eğer Osmanlı iseler Osmanlılığa fa’ide değil zarar-ı iras ettiklerini hiç düşünmüyorlar mı?

Bizde Arnavudlar Avusturya'nın teşvik ve teşciyle ortaya atılmışlar! nahif ve gülünç ihtimallerde mevzuu bahsedildi! Fesubhanallah! En sonra Bosna Hersek'te ki kardeşlerinin, Sırp'ta, Karadağ'da kalan dindaşlarının muhacirlik felaketlerini en yakından görmüş, asırlardan beri muharebelerde ecdadının, evladının kanlarını dökmüş olan Arnavudların komşularına kapılmaları, onların gösterdikleri bir yola gitmeleri hiç tasvire sığar mı? Bütün ruhları, bütün mevcûdiyetleriyle merbûtu bulundukları hilafete, Osmanlılığa karşı böyle ha'inane, dina'et-kerane bir yol takib edecek bir Arnavud tasavvur edilebilir mi? Necib, namuskâr Arnavud halkını nasıl olup da böyle aksiyale itham edenler bulunur? İnsan insanlıktaki müfteribliğin mertebesine doğrusu bazen akl erdiremez oluyor. Bir ecnebi bayrağını saye'i selameti gibi üzerine çekecek, tahlis-i nefse çalışacak bir Arnavud'u bir Arnavud kadını doğurmamış ve doğurmayacaktır. Bu isnadat Sırb matbuatının terhatından ibârettir.

Gülünç rivayetten biri de, Arnavudların hakan-ı mahluu istedikleri hakkındaki terhandır. Esbab olarak hakan müşarun ileyhin vaktiyle maaşını almış, şimdi de ondan mahrum bulunmuş olanlar isyanın müşviki gösterilmek istendi! Öyle olsaydı bütün Arnavudluk yerinden kalkarcasına hakan-ı müşârun ileyhin istibdadı aleyhine yürür mü idi? Mukadderat-ı millette icrayı hükm için ebediyen mevkii kalmamış olan bir zât ki onun istibdadının cümlemizi sürüklediği bir uçuruma düşmekten kurtarmak aleyhine silah merdanını ve hakka sarılmış bir meydanda dört beş gün içinde yirmi otuz bin ölmüş, birkaç güne kadar daha o kadar (silik) üzere bulunmuş böyle bir anasır-ı Osmani içinde rütbe ve nişanını almış ihsana mazhar olmuş beş on adam bulunursa istiğrab olunur mu? Fakat eminim ki (silik) başka belli başlı Kosova'da öyle bir kişi daha bulunamaz. Orada istibdad mâaşını, ihsanını ga'ib etmiş daha kim varsa kayden ilan edilsin. Hakikat tezâhür etsin ki Arnavud hissiyat-ı hamiyete cerihadar eden bu vesile'i isnad iki de bir gazetelere sermaye makal olmasın...(Ba-husus insafı ele alacak olursak devr-i sabıkda hususu mâaş alanlardan fî yevm-i haza muhim mevkileri işgal edenler yok değildir) Husûsuyla (silik) meşrutiyet selamet bahşamız anlattırıldığı zaman dokuz evladı vardır. Dokuzunu da o uğurda fedâ ederim demiş olduğu muhakkaktır. Ancak nasılsa bir sû'i tefhime hedef olmuştur. Bunu evliyai emurdan birçoğu bilir.

Sakal vergisi hakkında gazetelere varıncaya kadar sermaye bahs ve mâkal olan garib isnadında: her şeyden vergi alınıyor, bu gidişle sakaldanda alınacak diye Arnavudlardan birinin alay tarzında söylediği bir sözden gald olduğu mustahberat-ı

mevsukadandır. İşte bin türlü te'vilata uğrayan Arnavudluk vukuatının mahiyeti şu mâruzatımdan ibarettir.

Mes'elenin hulâsayı hâsılasına gelelim:

Meşrutiyet-i mübeccelemize canıyla, kanıyla fedâkarlık eden milletin bir anasını kıymetdarına idare-i cedidemizin leza'izini tattırmaya, ihâtâlı bir nazar ile esâsâtını kurmaya sarf-ı mesai etmek yerine en merkezi, en medeni şehirlerde, bile tatbik-i zaman henüz gelmemiş olan za'id-i rûsumun vâzi istifasına vilâyetin vâki olan kıyamına mukâbil bir kıyamdan başka hadisede hiçbir mahiyet yoktur. Eğer kıyam-ı müslihan (silik) Prizren'de Okturuva'ya karşı meşrutiyet ile mütenâsib yapılan meteniğ gibi yapılmış olsaydı hem maksadda vusul bulur ve hem de nazar-ı hükûmette mes'ul olmazlardı. Lakin heyhat! Cehalet!

Islahat-ı mutasavvireye gelince, bunu Arnavud erbab-ı izan ve imanı bir nimeti gayrı müterakibe hükmünde telakki etmeli ve bu hususda hükûmete elden geldiği derecede zâhir olmayı bir vazife'i mukaddese bilmelidir. Arnavutluk'ta muhabbet-i meşrutiyeti ruhdan his ettirerek adilâne, hâkimane ve mete'niyane bir ıslahat yapılır. Bilhassa yollar mekteplerde diğeri nisbetinde nazar-ı dikkatten devir tutulmazsa Arnavutluğun Millet-i Osmaniye'miz her vakitten iyi bir kuvvet haline gireceğinde, bütün mânasıyla kuvvetü'l-zahiru hükmüne ka'im olacağından şüphe edilmemeli ve bu hakikatin katiyet-i riyaziye ile sâbit söz götürmez vâzih ve pek kati hakikatlerden olduğu bilinmelidir.

Priştine Mebusu Vulçitrınlı Hasan

Geçen hafta gazetemizi makineye verdikten sonra aldığımız zirdeki iki telgrafi mâa't-te'esüf pek geç neşrettiğimizden muhterem beratlı vatandaşlarımızın afvlarını dileriz.

Berat 23 Mart sene 326

Arnavud Gazetesi'ne

Lîsan ve kavmiyetimizin mahvına ve Arnavudların cehalet ve delâletine hizmet

etmek için Türkçe harfleriyle icâdkirde’i karara celb olan ve hiyerogliften müşkil Arnavudça Elif-bâ nüshâları ile lisan-ı mâderzâdımızın tedrisini katiyen kabul etmeyip bütün mevcudiyetimizle tekrar red ederiz. Umûmuzun şu azim-i kâtûyesi üzerine hükûmet-i meşrûta’i meşrûamız arzu buyurursa tefrika ve mukaddesetle iftihar ettiği anlaşılan bir feyi’e kalilenin hurûf-u hazırâmızın aleyhindeki işârat ve isnadata rağmen kanûn dairesinde ve taidat olunmak şartıyla yirmi bin kişilik bir metniğ icrâsına ve hurûfu milliyemizin mudafaasına hazır bulunduğumuzdan artık memleketimizde neşrinden usanılmayan nifak ve şikak entrikalarına kanûn u münif meşrutiyetin ahkâm-ı celilesi nâmına bir hatme verilmesini lâzım gelenlere tebligat ifâsı mutevakkıf re’y-i fehimaneleridir.

Neş’et Virbun, Kahraman Virbuni İslâm Virbun, İlyas Virbun, Vefik Numan, Kâfu kavliğini, Neumkerfi, Ahmed Resul, Salih Hilmi, Totolani, Noven, Haço, Ramazan, Hürşid, Kasab Ahmed, Mezid, Numan, Zarif, Hüsnü, Mehmet, Lapa, Zehli, Pavakla, Derviş, Abbas ve Etkel Monla, Kasiris, Oher, Nuri, Yunus, Piştatlı Hamid, Kuyuhalı Şefik, Hüseyin Velçenzelaşnik, Bevaci, umum ahâlisi nâmına ileri gelen baba-kız, İslancılı Kahraman, Poliçanlı İlyas, İçerzeli Süleyman, Baloşlu Şaban, Feyohlu Totali, İskender, Petroviçli Ahmed, Hasan, Aliş, Lagarlı Hasan, Logarlı İslâm, Todarlı Necib, Koryanlı Süleyman, Köyörlü Dalyan, Kuryanlı Rıza, Milaslı Hüseyin, Boğazlı Rıza, Koyanlı Derviş Naim, Laçınli Hürşid, Natkarlı Feyzullah, Baltovarsi tabib tüccar Safoti, Karapınarlı Hamza, Hüseyin, Firarlı Süleyman, Recep, Enderyonçeli, Selim Ali

Arnavud

Umum milletdaşlarımıza ez-cümle Beratlı vatandaşlarımıza bu hususda dahi te’enni ve fikri selimde sebat tavsiye ederiz. “Barara’i hakikat musademe-i efkârdan çıkar” Bu ihtilafdan rahmet çıkacağı itikadındayız. Hurûfat-ı indiyeye ile hurûfat-ı fenniye cümlesinden olan milli eşkali hurufiyemiz arasında, farkı çocuklar bile anlamıştır. Lisân-ı resmimiz olan Türkçe’nin dahi bu derecede geri kalmasına sebebiyet veren ve altı yüz seneden beri terakkimizi yerinde sayan bu usûl-i tahrir-i atikin ıslahıyla bu devri terakkide lisânımızla asla münasebeti olmayan o tarz-ı tahriri biz münevveru’l-fikr Genç Arnavudlar katiyen tecviz edemeyiz. Mazi o halde olduğu gibi istikbalde dahi büyük büyük hizmetler beklenen gayur, cesur, ahlâken ve fikren metin olan kavmimizin terakkisini arzu eden muhib-i hakikat ve terakki olan Türk

vatandaşlarımızın katiyen bizi komşularımıza karşı asırlarca geride bırakacak bu şekli tahriri kabulüne razı olamazlar. Çünkü diye adımlarıyla ilerlemeye, komşularımızın irtika ettikleri selim terakkiye bir an evvel kâdem basmaya boynumuza takılan iktisâdî ve siyasi zincirleri kırıp atmaya sai etmez isek hep beraber mahvımızın mukarrer olduğunu bilirler. Hamdolsun istihsal-i hürriyetle meşrutiyeti idareye mâlik olduk. Herkes her kavim ictihadında serbesttir. Kanun dâhilinde istediğini yapar.

Başkasından iştikâya, mahal yoktur. İttihad ve ittifak edip biran evvel tarik-i tekamüle girmeliyiz. Mektepler küşâdına mâarîfın tamimine sai ve gayret eyleyerek her şeyi hükûmetten beklememeli.

İnsan ektiğini biçer. Hükûmetin matlubat-ı nizamiyesini verip ona mukabil hakkımızı isteyebiliriz. İdare’i meşrûta da hak kelâm, hak taleb bâkîdir ve meşrudur. Herkes her kavim hakkını talebde kanunun fevkinde hiçbir kuvvetin mevcut olamayacağına kani olan akvam her nevi müşkilâtı iktihâm eder ve hedefi maksuda kemal-i serbestle vâsıl olur. İşte bu noktayı derk edenler her şeye muvaffak olurlar. Ve arzu’i umumiyenin husûlu için hükûmeti icbar bile edebilirler. Hukuku ibadiyi muhafaza her anasırın her Osmanlı’nın hakkıdır. Sadaka, hüsni niyete müstened oldukça buna hiçbir mani yoktur ve olamaz.

Leskovik’ten:

İstizahımız bir maksadı müdahale ve tenfide müstened değildir. Zirâ mebusun ve bilhassa beyne’l-akran Arnavudluk’un bir kutbu sabiti olduğunu görmekle iftihar ettiğimiz Müfid Bey’in vazifesine müdahale edecek kadar had-şinas değiliz. Ve öyle bir hareketin aynı cinayet olduğunu takdir edenlerdeniz, buna delil-i anasır sa’ireye mensub efrâdın o yolda ettikleri hareket mü’essife’i gözümüz önünde netayiciyle beraber dururken ona ictisar etmemiz hem kuvvetimiz farkında vazifemize muteallik bir keyfiyet olmadığı ve mensub olduğumuz Arnavud milletin besasına muhalif bulunmadığını pek güzel tayin edenlerdeniz. Ancak mevaide rağmen milletimize karşı edilen muameleden me’yus iken semerat-ı vatanperverisini şimdiye kadar iktidaf ettiğimiz mir Mûmâileyhin fırkaya intisabıyla- hissiyat-ı vatanperverisine kâtîyen emin bulunduğumuzdan muhalifeynlerce hakikatin münkeşif olmaya başladığına delâlet eden şayia’i vakıa üzerine biran evvel mahbube’i hakikate seyyine keşâyı muhabbet olmak üzere buralarda dahi ona göre ahenk hareketi tanzim etmek fikrine müstened idi. Binâ’en-aleyh Arnavud ceride’i muteberesinin 11 Mart 326 tarihli ve on bir numaralı

nushasındaki telgrafnamemiz metnine tasavvurat-ı kalbiyemize külliye muhalif olan ve bize raci olmayan teşrih vakın tefekkürat-ı mâkuseye mâruz olanlara müteveccih ve –Arnavud kavm-i necibi müstesna olmak üzere- diğer Anasır-ı Osmaniye’nin pek güzel bir ders intibah teşkil eden cevap muhanemizi bütün mevcûdiyetimizle alkışlarız.

22 Mart 326

Ramiz, Vahab, İrfan, Nabi

Bulutların tesadımından çıkan müthiş, lisan-ı hâl ile bize anlatıyor diyor ki Hayır! Hayır Arnavudluk dul! kocasız, veya bila veled valide gibi öksüz değildir. Bi'lakis semâdan zemine nûzul eden ilmi hürriyeti en yüksek tabakasinda olan alemdarımız. Nokta’i hakimiyeye rekz ile kırmızılı, beyazlı levhâsına hürriyet-i hakîkîye şecaattir. Kelimelerini tahrir, ve kavm-i necib Arnavud adalet ister sözlerini ilave ettikten sonra şayed bu nimet-i hürriyete karşı cevap red verilir ise Arnavudluk kanlar dökerek hürriyet-i mutlakaya malik olacağını ifham ve ilan eyledi demektir.

Arnavudluk tali’i namı altında olup fusahat ve belagatına nisbetle fi’l-hakika bir numune-i edebiyat bulunan meşhur Kaside’i Arnavudiye’yi şu vechile parça parça tercüme ederek gazetenizle neşrini tasavvur eylemiştim. Panslavizmin, daha doğrusu Arnavudluk’un poban olduğu cehaletinden istifade etmek isteyenlerin arzuları meydan bularak araya hulul eylemesinden hakan-ı sabıkın politikası kemal-i şiddetle ortaya atılmasından şaşırıp kaldık.

Kible’l-inkilab düçar olduğumuz felaketin büyüklüğü, bütün Anasır-ı Osmaniye felâketinin fevkinde ve iktisab-ı hürriyet için sarf eylediğimiz emek ve ibraz ettiğimiz cesaretle fedâkarlık cümleye fa’ik iken canımızdan aziz olan lisan-ı milletimize istibdadda vuku bulmayan bir darbeye mâruz olmakla şaşırmamak mümkün değildi. Fakat şecaat, cesaretleri nisbetinde Arnavudların diplomatlıkta dâhi kesb-i liyâkat eylediklerini cihan-ı medeniyete isbat ve beyân ettikleri cihetle ve vurulan darbenin Arnavudlar için mazarat yerine nafi olduğunu takdir etmek iktiza eder. İşte görülür ki silah bi-dest kanlar dökerek mudafaayı hukûka zaten muktedir olan Arnavudlar! Kalem ile ve diplomasi ile dahi hukûklarını mudafaaya kesb-i iktidar eylemişlerdir. Şu halde âdil olan Osmanlı Hükûmeti ve kabine he’yeti bu kavm-i necib için daha âdilâne mutedilâne hareketle edebiyatı pek büyük bir mahâretle balâdaki kıta gibi ileriye getirmiş olan lisan-ı milliyemize hürmet ve riayet edecek ve bu hâl-i iktisab için sarf

eylediğimiz emeğin ve gayretin ve fedâkarlığın semeresini iktitaf için müsaid davranacaktır.

İttihâd ve Terakki Cemiyeti nasıl muvaffak oldu?

Derdest tab olan risalesinden

Debreli Hüseyin Balânza

Dersaâdet'te Beyoğlu'nda Arnavud Gazetesi'ne Arnavud lisanına Latin hurûfünûn adem kabulüyle Arnavudluk mekâtibinde hurûfu mezkûre icrayı tedrisat olunur ise külliye meni hakkında Mâarif Nezâreti'ne vesaya'î lazimedede bulunulduğu beyanıyla şakka'î cevabiye tahrir olundu.

Şeyhü'l İslâm Hüseyin Hüsni

Meşihattan Tiran Müftülüğü'ne varid olup ahâliye neşr olunan 22 Mart 326 tarihli tahriratın bâlâda muharrer sûreti şayân-ı istiğrab ve meşrutiyete menafî olduğundan Osmanlılar'ın hukûkunu mudafaa ile şöhret-yab olan ceride-i feridenizle neşrini istirham eylerim.

Ticaretten Mahmud

Manastır'dan Telgraf İstanbul Başkım Kulübü'ne

Yanya Büyük Kongresi'ne zemin olacak kongremiz müzâkeratına başlanıldı. Kavmimiz, lisanımız vatan-ı umûmiyemiz münafîine hadim mukarreretla hitam bulacağından ümid varım.

Derviş Hima

Dersaâdet'te Beyoğlu'nda Arnavud Gazetesi İdare-i aliyesine Filat'ta dört kulüp dörtte milli mektebinin küşadına muvaffak olduklarını Başkım i kombit ceride-i feridesiyle tebşir buyuran Katib Musa Efendi'nin ve refika'î muhteremesi heyetinin Arnavudluk'umzun her bir memleketine takdim edercesine, ve numune'î imtisal olmaya şayan

Beyan-ı İtizar

Bir taraftan Manastır Kongresine murahhısan gitmem diğer taraftan gazete idaresince irsalatta vâki olan te'hirattan dolayı Arnavud muhterem karalar afvını diler.

Yakinen gazetemiz büyük bir intizam ile intişara başlayacaktır. Zaten Arnavud'un hissiyatı utufet-i milliye sayesinde red ne kadar uçuk he'yet-i idare vazife'i vatanperveranesini ifâda kusur etmeyecektir.

Sâhife 6

Arnavud

Numro 15

Görünürcesine vâki olan teşebbüsât mâarifperverane'i milliyetkâranelerini büyük pek büyük bir takdir-i milli ile alkışlar ve nümadi'i muvaffakiyatını ezdil can temenni ederiz. Bundan hâsıl olan mahzuziyet ve şükranîyetimizin birinci nişanesi olmak üzere Debre'miz hanedanından Malik Efendi Daçek dahi Elbasan Daru'l-Muâllimi'ne gönderildiğini bi'l-cümle kavimdaşlarımıza tebşir eder ve bu muvaffakiyet-i millimizin ilan-ı meserreti için işbu varakamızın sevgili Arnavud'umuza aynen derc buyurulmasını istirham eylerim.

Fi 24 Mart 326

Debreli Ramiz Pertev, Debreli Abdulgani, Debreli İbrahim Ethem, Debreli Ali, Debreli Servet, Debreli İsmail Hakkı, Debreli Davud Hilmi, Debreli Yunus Fehmi, Debreli Süleyman, Elbasanlı Yorgi Semin, Ester Veli Abdullah, Debreli Ramiz Remzi, Debreli Mehmet Kamil

Manastır'dan İdarehanemize Yazılıyor:

Şehrimiz Hükûmetinin Nazarı Kifayetine!

Birkaç haftadan beri, şehrimizde sivil hoca türemiş, gerek merkezi vilâyet ve gerek mülhakattaki cevamii şerifede, kürsü'i mevizeye çıkarak sade delan halkın zihinlerini, bir takım akval irtica'karane ile zehirliyor; adeta, beyne'l-nas tohum-u fesad ve şikak ekiyormuş.

Bu adamın işbu ilfa'at mazarası şehrimiz hükûmetine kadar aks ettiği halde, hükûmet, buna karşı daha halen lakayd duruyor; ne sana; nede geldiği yere gitmesi için bir teşebbüste bulunuyor.

Sebeb nedir acaba?

Evet hükûmet; sonu bir fenalığa; fitneye müncer olacağı gün gibi âşikâr olan bu misli halâte karşı, bu derece lakayd kalmayacak; vazife'i lazimesini, ifâ edecekti; lakin etmiyor; susuyor. Niçin acaba?

Sakın bu sukût bir mahalde yanlış bir siyaset sa'ikasıyla olmasın; nihayetle tahdîs edecek amiyane bir kargaşalıktan istifadeye kalkışılarak:

Hah! İşte Manastır'da irtica âlâ'imi bilirdi; aman müsebbiblerini yakalayıp mahv edelim! diye birçok mazlumların zarar-ı dide olması; belkide imhası cihetine gidilmek fikri beslenmekte olmasın.

Eğer böyle bir fikir beslemiyorsa, hükûmet, bu adam hakkında takibat-ı kânûniyede bulunmalı; âtiyede memleketimizce husûle gelmesi pek bedihi olan fitneye, rahatsızlığa meydan vermemelidir.

Yoksa partîzanlık edeceğiz diye yanlış mesleklere sapmak güzel netice vermez.

Bu nokta'î ehemme, hükûmetimizin nazar-ı basiret-keranesi, kemal-i ehemmiyetle istitaft ederiz.

Arnavud

Memlekette asayiş taraftarı olduğunu bildiğimiz Dâhiliye Nâzırı Talat Bey bu bâbda hasbe'lkader vali olan beye ihtârat-ı intisabahkeranede bulunacağını ümid ederiz. Halâmı buhrandan istifadeyi şahsiye temin edilmek isteniyor. Yeter! Çünkü Avrupa efkârı umûmiyesinin hakkımızda beslenen teveccühlerini de gayba başladık istikraz kapıları da kapanıyor.

Evvela Arnavud lîsanı matbaası aleyhinde bulunmuş ve buna iğmaz-ı ayn edilmiş ise de bi'l-ahire Resineli Niyazi Efendi'nin aleyhinde de bulunduğundan icabı icra edildiği mustahbarat-ı ahiremizdendir.

Açık Mektup

Hamiyetli Vatanperver Dünyavizade Atufetli Rasih Beyefendi Hazretlerine

Müsteid irfan olan ebnayı cinsini da'ima mertebe'î izzu saadete isale bütün mânâyı hakikiyesiyle çalıştıklarını müterakki, muteali görmek istediklerini muteaddid faaliyet bir güzide-i mâarif-perverane ile inzar-ı ammeye vâzi etmekten hiçbir an hali kalmayan ve binâ'en-aleyh nam namileri âli ve mutena bir mevki muhterem kazanan zât-ı âli-i asilanelerinin ihsan buyurdıkları malunat takdiye ve tevali eden nesayih-i hakimane ve merdaneleri semeresiyle bu günlerde ehemmiyeti mevkiaya nazar-ı itibara alınarak Konsopol, Koçka, Yanyavi köylerinde kulüp ve mekteb tesis ve küşadına muvaffak olmuş Lopis köyündede derdest-i küşad bulunmuş ve emr-i tedris ve taallim

de alâkadiru'l imkân muktedir ve namuslu ellere tevdi' ve ihale kılındığı ve an karib diğer köylerde de aynı suretle temin-i muvaffakiyet edileceğini tebşiren arz eyleriz. Şu kadar ki fukadani'i mâarifin netice tâbiyesi olan ahâlinin şiddet-i fakr-u zarureti hasebiyle cüz'iyeti kabilinden olan ianeti mahalliye ile bu gibi müessesat-ı hayriyenin derece'i matlubeye isaliyle payidar olması bir emri muteassır olduğu âşikâr bulunduğundan vatanperverlik hususundaki hamiyet-i mücessemeleri zebur-u zeban sadâkat-i nişanımız olan zât-ı âli-i mâarifperveranelerinin mevudu muavenet nakdiyelerine arz-ı ihtiyaçdan istiğna göstermek kâbil olamamış olduğunun arzına ictisar olunur.

Çamri Filat Uhuvvet Kulübü

Görice'den Telgraf

Defaatle arz ve istirham olduğu üzere mensub olduğumuz Hacı Bektaş Dergâhına istibdaden ve ihdasen konulan şeyhi ile mütevellî nâzırını şu devr-i meşrutiyette kabul etmeyeceğimizden ilgasını mercii a'idinden tekrar müsterhimdir.

Ed-dai dervişandan Murtaza, Ed-dai mülçandırğahı postnişini Hüseyin eddai Turan dergâhı türbedarı Derviş Haydari, Ed-dai dervişandan Rüstem, Ed-dai Kazimiye dergahı postnişini Kazım Baba, Ed-dai, dervişandan Ramazan, Ed-dai dervişandan Kazım, Ed-dai dervişandan Said, ed-dai dervişandan Yunus, Ed-dai dervişandan Recep, Ed-dai dervişandan Haydar, Karanfil, Zülfikâr, Hasan, Ed-dai dervişandan Ruşen, Ed-dai dervişandan, Muhtar, Ed-dai dervişandan Beyazıd, Seyfullah, Cerçis, Faba, Hürşid, Derviş, Mustafa, Hüseyin, Muhammed, Rıza, İbrahim, Emin, Süleyman, Ömer, Kani, Müslim, Hasan, Naim, Musa, Mahmud, Hüseyin, Cemal, Hasan, Hayreddin, Malik, Hüseyin, Süleyman, Necib, Naim, Yaşar, Malik Hasan, Arslan, Ahmed, Şaban, Abdulvahid, Mehmed, Kazım, Necib, Abdul-kerim, Besim, Fettah, Sadık, Mehmed.

Arnavudluk

Meşrutiyetle idade olunan hükûmetlerde hürriyet vicdaniye ve hürriyet-i mezhebiye mahfuzdur. Buna Kanûn-u Esasi'miz o hacet-i felahımız mükeffildir. Kulub u millete unutulmaz yaralar açan ve akvam-ı İslâmiyeyi yekdiğerine sokan bu gibi ahvâl-i mu'essifeye ilan-ı hürriyetimizden sonra nihayet (silik) zannındaydık.

Bu hüsn-i zannımızda sebep ederek mucib-i nifak ve şikak olan hallerin biran evvel önünün alınması ve aynı tarik ve maksad-ı dindar takib eden tarik-i aliye ashabı

arasına fesad sokulmaması hususunda Dâhiliye Nezâreti'nin ve ez-cümle meclis-i ali'i meşayihin nazar-ı dikkate celb ederiz.

Nir-i Hakikat

Cemiyetin vasıtayı neşr-i efkâr! olduğunu ortaya sürerek sürümünü ileriye götürmek isteyen Hasib Efendi Nir-i Hakikat'ın sütunlarını ekseriyetle murdar bir takım ilfaz ile doldurmakta, ve istiklal muhakemede tariz etmektedir. Hasib Efendi ve refikasının cemiyetin vasıta'ı neşr-i efkâr süsünü vererek bu sûretle efkârı cühelaya icrayı ahkâma yeltenmeleri doğrusu sezevar hayret ve istiğrabdır.

Hasip Efendi'nin Nir-i Hakikat'i sermaye edinerek çevirdiği fırıldakları bize yazacağını vaad eden Manastır arkadaşımız mektublarına münteziriz şimdi namertlere sütunlarını açan Nir-i Hakikat aleyhimizdeki bi-edebane ve imzasız mektub sahibine demek isteriz. İmzasız yazı yazarlar hakikatten ürkenlerdir. Arnavudluğa şuhuru muhtelifesinde gerek Başkım ve gerekse askeri kulublerine verdiğimiz konferanslarda efkarımızı serbestane ettik. Asıl ha'inler işi anlayıp da te'vil edenlerdir. Hamid'in sükûtu günü Berat'tan gelerek birkaç bin Arnavudla Elbasan Hükûmet Konağı'na ve badehu asker kulübünde bazı muhterem zabitan arkadaşlarla beraber tuttuğumuz nutuklarda bir kavmin izzet-i nefsinin tezlil edecek acaba bir (kesik) var mıydı? Bir buçuk saat devam eden tarihi nutkuma hemen her cümlesi binlerce tüfenkler indihad edilerek alkışlanmıyor muydu? Ordu vazifesini ifâ etti yaşasın bî-taraf ordu! Sözüme karşı zabitan-ı muhteremeden birkaç zât “Evet ordu badema bî -taraf kalacak” merdane sözler bizi tasdik ve te'min ettiler. Şerbetler içildi. Herkes kucaklaştı. Yeni bir tarihi i'tilafın temel taşları sağlam bir surette atıldı. İmzasız harifin safsataları Türkler Arnavudlar arasında husûle gelen itilafa darbe vurmaktan başka bir şeye yardım edemez. Şahsiyatla uğraşarak (kesik) evkat etmek işsizlerin kârıdır. İmzâ sahibi Nir-i Hakikat'ın imzasını vâzi' ederse Hükûmet Konağı'ndaki muhaverenin esasen nakl ederim.

Derviş Hima

Yaşamak Korkusu

Arnavud Gazetesi, tabibi zi iştihar Abdullah Cevdet Bey'in yaşamak korkusu namındaki risalesini Arnavut kütüphanesine birinci risalesi olmak üzere basdık. Arnavud idarehanesine ve Cihan Matbaasında 30 para fi'atla satılır.

3.14. Sene 2, sayı 16, - 15 Nisan 1326 (28 Nisan 1910)

İkinci Sene	17 Rebiü'l-Âhir 1328	Pencşenbe 15 Nisan 1326	Numro - 16
Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima		Abone Bedelâtı Senelik	
Beyoğlu		Arnavudluk İçün 30 Guruş	
Arnavudlardan Mürekkeb Bir Heyet		İstanbul Vilâyeti 40 Guruş	
Tarafından İdâre Olunur		Memalik-i Ecnebiye 10 Frank	
ARNAVUD			
Şimdilik Haftada Bir Def'a Neşr Olunur.			
20 Para	Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir.		20 Para

Ne olacak?

Ne olacak? Her taraftan aks eden sedâ-ı yeis o (silik)! Her çehre mağmum, her gönül meksur her kalp (silik)!

(Silik)? Bir sual ki insan kâtîyet-i mutlâka ile (silik)... milletin bir kısım cahiliye hükûmet-i meşru (silik) devellü! Evlat babasını baba evladını öldürüyor (silik) efham halletmeye gayri muktedir! Biri (silik) göstereceği (Bir ceman Hakikat) bir lisan (silik) ile söylüyor. Diğeri bu şiddete karşı (silik) düşer. Heyhat! Geçen nüshâımızda da (silik) gibi (silik) cihetten düşen şüheda efrat-ı muhtereme milletten başka bir unsur harici değil! (Silik). Gayet ve gazap (silik) her iki cihet kan istiyor! Acaba her zaman (silik) bulamaz mı...? Minnet ve hükûmeti mesnet (silik) düşürecek olan bu tarz mücadeleden (silik) ihsas niyetle söyleyeceğimiz birkaç söz (silik) intihar ederse boşuna akıp giden kan veya (silik) etmiş Osmanlı'ya ve beşeriyete kardeş olan Arnavudlarla Türkler

meydanda polis müdürlüğünden Kosova gibi mühim bir valiliği irtika eden birinin yüzünden husûle gelen bu kanlı facia, dilhıraş, eğer nice manzaradan uzaklaşmış oluruz.

Kosova sahrası (silik) zişanın makberini, müşahidini âguş ihtiramında (silik) o makber karşısında bu kanların dökülmesi (silik) itikat edenlere hitap ediyorum – (silik)

Biz sahip (silik) olduğumuzu iddia ediyoruz. Cahillik (silik) haricileri tedaviye memur olduğumuzu (silik) lisan ile varit ediyoruz. İnsan kanı – inkat (silik) İslâm kanı dökülüyor diyorum. Toplar (silik) Cehennemi ateşlerle onlara mukabele eden seriya ateşli veya çakmaklı tüfekler evlat vatani ve mukâddes vatani yaralıyor.

Vicdanımıza müracaat edelim. Mahkememizde yanılmayalım, tahvir ve gaza mağlup olmayalım. Şimdi her şeyden tecrit etmiş sırf bir insan mecruh gibi söylüyoruz. Meb'uslarımızın da Sadrâzam'a müracaat ettikleri gibi bir heyet-i nasihe ile bu (silik) yumuşatmak salih ve astiyi iade etmek heyet hükûmeti alâkadar etmez. İal eder emin olalım. Yok eğer maksadımız kudret-i fitraya karşı durarak bir kavmi reva zeminden silmek ister isek o da başka bir mes'ele tevlit ediyor.

Adl u ihsanı meslek ve programın sername hareketi gibi çizen fırka-i hazıra bu bapta bir zemin malim itilaf bulmalıdır. Yoksa Şurâ-yı Ümmet refikimiz de refik-i kadim bir halde yine Şakir Bey'in elham etmek istediği inf ve şiddet ve ihtilalin buradan hazırlandığına dair ve kokusuz mütâlaata hakîkaten şayan-ı hayret ve istiğrabdır.

Bahaeddin Şakir Bey biraderimiz Kosova Vilâyeti'nin safahat idaresini takip etmiş olduğu fırka namına değil fakat hak ve beşeriyet nâmına kalemini başka bir merkezde kullanacağı şüphesiz idi. Bu şayan-ı teessüf karışıklığın menşei merkez vilâyette olduğunu acaba bilmeyen kaldı mı? Bir de Arnavudluk haritasını tanıyanlarca malumdur ki karışıklık mevâkii ile Merdita arasında iki günlük mesafe var. Katolik vatandaşlarımız ise bu iğtişâşa yanaşmadıkları müstehberan berkıyadır. Bir de bir karışıklığa bir ihtilal rengi vermek ve bütün Arnavudluk'a tamim etmek acaba akli selime yakışır mı? Herhalde hükûmetin tensibi ile bir heyet-i nasihe izam etmek, resmi kânûniyenin lüzum-u tasfiyesini anlatmak artık efkâr-ı batıla takip etmeksizin umûmun talim ve terbiyesini vücuda getirecek mektep tesis etmek 23 Mart 326 tarihinde Üsküp İttihâd ve Terakki Cemiyeti heyet-i merkeziyesinin neşriyat-ı garazkeranelerinin önüne set çekmek, Arnavudlar aleyhinde an kast hâsıl edilen cereyan-ı efkârın önünü almak gibi tedâbire tevessülen ederek asayiş ve terakkیات-ı dâhiliyemizi taht-ı temine almak

ve bir itilaf-ı umûmi vücuda getirmek selâmet devlet ve millet nâmına matlup ve müsterhemdir.

Derviş Hima

Sada-yı Millet refik-i muhteremimiz bir Osmanlı kalbine yakışır bir tesir amak ile Arnavudluk iğtişasına dair yazdığı makâle-i mahsûsâsını binlerce nar'ı teşekkürle ve tebriken derc eder ve Türk vatandaşlarımız arasında da vaka-i malâmadan müteessir olanların pek çok olduğunu göstermek isteriz.

Arnavudluk Ahvâli

Son alınan haberler Arnavudluk vakâyîin gittikçe tevsî ederek hat bir şekle münkalip olmakta bulunduğunu gösteriyor; nitekim dünkü nüshâmız da vukû bulan müsâdemeye dair Dâhiliye Nezâreti'nden İstihbarat Kalemi vasıtasıyla tebliğ edilen telgrafnâmeleri neşreylemiştik.

Hamiyetli hiçbir Osmanlı yüreği yoktur ki vakâyîin safrın dema'i mucip olacak böyle bir netice'i mesafeye iktarane sızılmasın, için için ağlamasın. Zira bunun Arnavudluk'ta tehşit olunan kuvayi askeriye karşısında bulunanlar bir düşman ordusuna mensup efrat değil; fakat bizim kardeşlerimiz, dindaşlarımız el hâsıl sevgili vatandaşlarımızdır. Evvelce yine bu sâhifelerde yazdığımız gibi yine tekrar ederiz ki Arnavudluğun böyle ateşler, kanlar içinde kalmasına sebep, kaide'i tekâmüle riayet edildiği, idare hususunda nazar-ı itibara her memurun almaya mecbur bulunduğu ersi, itiyadı, mevkiî bir takım hadisat ruhiyeye atf el haz'e ehemmiyet edilmediğidir. Bir kavmin ruh ve ihtiyacâtı, aidat ve ahlâkı düşünülmeksizin hareket etmek böyle kanlı maşuş, tehlikeli, vakayie, sahneler sebebiyet verir.

Arnavudlar bu mülk ve memlekete en ziyâde muhterem ve tarihi zekâlar, vücutlar yetiştiren bir kavimdir. Tarih-i osmanînin en güzide, en ulvi, en ruhnevaz sâhifelerinde onların nesl-i şecaatlerinden, onların kanından, ruhundan kopmuş bir isme, büyük bir Sadrâzama, kıymetli bir kumandana tesadûf ederiz. Sadrazam Paşa Hazretlerinin dedikleri gibi Arnavudlar tarih-i osmaniyenin elmaslarıdır. Vücutlarında hararet-i mücadele'i hayat, dimağlarında, metin, kavi iltimaat-ı zekâ bulunan bu kavimden bizim tarihimiz, heyet-i siyasiyemiz, muharebelerimiz pek çok istifadeler etmişlerdir. Senelerden, asırlardan beri vatanın bir köşesinde devlet ve millete

sadâkatle, şecaatle ibraz-ı hidemat eden bu kavmin böyle birden bire feverânındaki esbabı Kosova Valisi'nin idare hususunda ki âdem-i vukûfuna vermek lazımdır.

Arnavudlar bulundukları cahil ve zulmet içinden ibtida-i maarifle, asar-ı faaliye ve maddiye ile çıkartılmalıydı. Bade onlardan medeniyetle müntesip vergiler, hidematlar beklemeli idi. Bizim gibi memleketin her tarafında başka başka adetlere, ihtiyaçlara maruz kalan bir hükûmet valilerini intihap ederken en evvel nazar-ı itibara alacak bunların nüfuz-ı nazarları, hadizat ruhiye ye kâfi derece de vukuflarıdır. Kosova Valisi gibi bulunduğu mahiyetin esas ihtiyacâtını, mazisini inat tarihiyesini düşünmeyen valilerle bu vatan idare edilemez. Ve neticesinde memleket böyle tehlikeli, hevanin dakikalar, sâhifeleri yaşar.

Sâhife 2

Arnavud

Numro 16

Arnavudluk ahvâlnin – gelen haberler doğru ise – bu sûrette kesb-i şiddet ve tevsi etmesi memleketimiz için hakîkaten ta'assufa, kariyeye, kedere ba's olacak ahvâldendir. Bunun hâcedaki nazarlarda alacağı şekl-i siyahtan sırf nazar etsek bile ıslahat ve Türkiye meşrutiyetimizi temine sarf-ı mesai ettiğimiz şu zamanlarda dâhilen bizi işgal etmesi kâfidir. En ziyâde sulh ve asayişe sükûn ve terakkiye muhtaç olduğumuz öyle bir zamanda askerimizin ve pâremizin iki vatan evladının birbirini kırmaları uğrunda sarf edilmesi kalplerimizde en derin, en kanayıcı ceriheler tevlit ediyor. Firzovik'le Prizren arasında bir müsâdeme-i müsife vukua gelir. İsyan edenlerin miktarı otuz bin kadar tahmin olunur. Bunlar çarnavele boğazının tarafını tutmuşlar. Prizren'e gitmekte olan asker-i osmaniye ateş etmişler.

Orada bir mücadele, bir harp, bir kanlı sâhife vücuda gelmiş ve bu müsâdeme neticesinde bir zabitle on nefer mecruh ve üç nefer şehit olmuş.

Şimdi bu sâhife-i harbe bakanlar vatan evladından iki kesimin birbirini kırmakta ve azmakta olduklarını görüyorlar. Şüphesiz bu acı ve malum bir hakîkattır. Biz hükûmetten bu noktayı düşünerek hareket etmesini isteriz.

Acaba şiddet ibraz etmeyerek, mümkün olduğu kadar her iki tarafın maddiyatını okşayarak hareket etmek mümkün değildir? Hükûmetin kuvvet ve satvetini göstermesi lüzumeden ise de böyle çirkin manzaralar gasp eden vakaya da sebebiyet vermesi ahim vazifindendir. Bu da hak ve adilin arzuyu ve ihtiyac-ı milletin devr ve deraz tetkik-i nefhis edilmesiyle kabul olabilir. Cebir ve şiddet her zaman lazım olan neticeyi

veremeyeceği gibi bazen de beklenilmeyen tehlikeler, fenalıklar vücuda getirilebilir. Akvamın müctamiyen hareketlerinde ki hadisat ruhiye yi tedkik edenler bu gibi ahvâlde ruhi, hissi tedavilerin daha ziyâde müyesser olduğunu söylemektedir.

Bazen cebir ve şiddet muvakketen bir buhranı, bir isyanı uyutabilirse de devri sükûna dâhil olan volkan lar gibi bil hareyene kin ve garzla, daha ziyâde isyan lavları semayı salihî kirletmekte dumanlatmaya başlar.

Harp ve mukatelenin bıraktığı izler pek derin, pek gizli, pek mütamadi kıyanlardan meşguldür. Her halde (ölenlerin) de hayatta acı, kin tarzında yaşadıklarına emin olunmak lazımdır. Birbirini öldüren, birbirine kurşunlarla sabuştam eden iki tarafında kucaklaştıklarını, itilaf ettiklerini görmek isteriz.

Bunun için hükûmetten kan ve mücadele sebebiyle vermeden bu işin hal sükûna getirilmesi hakkında tedbir ittihazını istirham eyeriz. Şüphesizdir ki hükûmette bu vakanın alevlenmesine, fena neticeler almamasına a'id tedbire teşebbüs etmiştir. Ve Arnavud vatandaşlarımıza biraz daha itidal, biraz daha sükûn tavsiye ederiz.

Yazıktır, birbirine düşman olanlar yabancılar, ecnebiler değil; bir vatan evladıdır.

Görice'den Mektup

Görice'de insanların yapamadıkları bir işi kervan vasıtanın bakayayı esatirinden olan lampirlere yaptırıyorlar. Şöyle ki fevkalâde bitaraf oturan Hatip Hafız Ali Efendi'yi tahkir maksat ha'inâneleriyle hanesini bir kaç gün ve gece taşın tutan meradı hevata nihayet bütün pencere camlarını da kırdılar. Lampirlerin taarruzâtı komiser Hüsameddin Efendi'ye haber verildiği halde katiyen ehemmiyet vermeyerek bir kaç gün sonra istiğnakârane bir tarzda bazı satıhı tahkikatta bulunmaya ehemmiyet buyurdu. Karef Bey'in kişi nâmına toplanan on iki bin kişilik miting heyet müntehibesi tarafından Vali Beyefendi Hazretleri'ne verilen şikâyetname üzerine karasi ihtişamı da merbi neşin ceberrut olan memurin oynanarak tahkikata girişmeye başladılar. Fakat taarruzâtı işitipte gece gündüz mumâileyh Hatip Efendi'nin hanesine giden vatandaşların her taraftan atıldığını gören yüzlerce kişinin ifadeleri hiç nazar-ı itibara alınmayarak bu mes'ele mutlaka lampirlerden, canlardan yahut hane-i hidematçılarından olmuştur diye Komiser Efendi bir aram-ı hükûmetnamun içinde bulunmaktan vaz geçmedi.

Nihayet şehrin bir kaç istintak dairelerine celilesini isticevapta sakın bu taruzat lampirlerden yapılmış olmasın gibi lisan medeniyete yakışmayacak sualler ile taglit izhan ve efkâra gayret olundukça olundu.

Fakat lampirlere isnat cerm edip te mütacasereni ortaya vermemek için bu yolda hiç bir madde kânûniye bulunamayacağını direk ve teykin eden komiserin nihayet Mutasarrıf Bey tarafından gördüğü tazyik ve talim üzerine şöyle de bir rapor vermeye kalkıştı: Hafız Ali Efendi hurûfat arabiye taraftaranene pek de yanaşmadığından mumâileyhi tehdit etmek ve kendilerine celp etmek ve bu vesile ile hükûmet-i mahalliyyeyi etyan lekedar etmek maksadıyla hurûfat-ı milliye müdafileri tarafından yapılmış ve bunun gayesi meydana hemen hemen çıkmıştır tarzında bu sefer kahinlere yakışır bir ilham name takdim etmiştir.

Bir kaç yüz seneden beri babalarından intikal etmiş ve şimdiki halde üzerinde baberat alışan bulunan imamet ve hutubet vazifelerinden el çektirmek maksadıyla umûrunda camian yüz bini görmemiş Anburyalı ve mir-abhace-i şehir Süleyman Efendi'nin bir ihbar-ı gerazkarânesi üzerine Mutasarrıf Bey Hazretleri bundan iki üç ay evvel oldukça bu mes'ele için âdilâne bir harekette bulunarak Süleyman Efendi'nin yalanını paçavra gibi yüzüne karşı vurdu. Fakat ne çare ki mu'hiran mutasarrıf ihfal edilerek yirmi iki seneden beri rüşdîde ve muahhiren açılan aidatı da muâllimlik eden ve binlerce talebe yetiştiren istat-ı muhterem olan mumâileyh efendiyi hurûfat-ı milliye muhibbi ve gayri muktedir olmak töhmetiyle mahkûm ve bil sebep memuriyetten mahrum eyledi. Şöyle ki Vali Bey Hazretlerine yazdığı bir tahrirat üzerine fazl-ı mumâileyh ile azl verene hurufat-ı arabiye bayraktarı Kırçeverli Hamit Efendi'yi tayin eyledi. Mutasarrıf Beyefendi'nin şu fıkri siyasiyanesi üzerine Hafız Ali Efendi'nin mektuptan çıkmasıyla artık gereği gibi hurûfat-ı milliye büsbütün mahv ve nebud olacaktı! Heyhat!

İşte birçok tehdidat (silik) zevat-ı kiram bilahare memuriyetinden mururat-ı tafsili kandırdılar. Fakat bununla da iktifa ettiler ne ala?

Âtiyedeki cümleyi yazacak olsam kim bilir ne kadar da güleceksiniz değil mi? Bundan sonra (silik) ise ve lampirli kampanyanın zir himayesine (Silik) ise mumâileyh Hatip Efendi'ye selam verilmemek (silik) şerefi kendisine iktida edilmemek üzere de Saatçizade Osman Efendi namında birisi tarafından bir bu yakutja da yapılacaktı. Karain kiram; bunu işitip gülmemek mümkün müdür? Ne felsefe ne bir söz! Ne

siyasiyane bir hükûmet! Mutasarrıf Bey'in bu gibi garibelerin icadına sarf-ı hamit buyurmasında ki hükûmet de: Şayet Mutasarrıf Bey Hazretleri Görice'de hurufat-ı mukâddese-i milliyenin mâhvına ve Arnavud mektebinin seddine mazhar olduğu takdirde kendilerine arzu edeceği vilâyette bir Valilik, Komiser Efendi'ye de heyân ihdasında bihaşete? kaymakamlığı verileceği vaat buyrulmuş olmasıdır. Akarça bu gibi tevatürlere inanılmaz ise hurûfat-ı milliye taraftarına karşı olan ibraz eylediği muheccemat-ı müthişe ve hurufat-ı arabiye bayraktarlarına gösterdiği tatifat ve teltifat-ı mütevellîye bakılırsa bir dereceye kadar şu vaadin sahih olması melhuzdur. Hurûfat-ı milliye taraftarına bil sebep kahr ve terzil eyleyen ve o fikri de bulunan Arnavud memurîni birer sûretle memuriyetlerinden azl ve tebdil ettirmekle telziz eden mutasarrıf mumâileyhin bu derece kânun-i şeknane bir halde hissiyat-ı milliyemizi mahva çalışması bintalak şiva bulan (Valilik) vaadinin bir dereceye kadar doğru olmasını îmâ ediyor ki bu hal meşrutiyetle müntesip olmaktan âdem-i sahtına hükmedeceğimiz zaruridir.

Faatberuva iyha el memurun!

İşte bir taraf olduğu halde lampirlerin tasallutundan intibaha gelemeyen Hafız Ali Efendi diğerlerine bir numune ibaret olmak üzere azl olundu. Gözlerinizi açıp hurûfat-ı milliye kâtîyen iltizam etmeyiniz. Zira hepiniz bu gidişle birer birer çil yavrusu gibi açıp dağıtıp merarat infial ve enzali tane çekseniz! Binâ'en-aleyh yine fateberu!... fatberuva... faatberuva... Gördüğünüz amatalin keram-ı hurûfat mukâddese-i milliye aleyhtarları bulunanlar için husûsiyle bu mesleği ittihaz eden Görice Mutasarrıfı için Hafız Ali Efendi'nin böyle kerfetar-ı hakaret olması büyük bir muvaffakiyet değil mi?

Fakat buna kalanlardan ziyâde ağlayan görüyoruz.

Görice'de Hurûfat-ı Milliye Müteniğ Heyet-i Müntehibesi

Arnavud –

Hafız Ali Efendi Arnavudluk'ta ulemânın güzidelerinden olup bir edîb-i fesâhat beyan ve bir şair-i ateş-zebândır. Meb'usların intihabı sırasında mumâileyh meb'usluğa namazda olduğu halde hizamen el nefse arzu hevadiyle kendisini çıkarmıştır. Debre teali' vatan hususunda gösterdiği faaliyet Debre'yi teşrif buyurmuş olan yüzlerce murahhasîn-i müntehibe tarafından kemal-i takdiriyle alkışlanmış ve ıslah müderris ve

mektepe ile hususat saire için kongre mükerreratına ilave olunan mevadın kısm-ı azamı mûmaileyhin mûnakaşat fikriyesi üzerine kabul buyrulmuştur. Hafız Ali nâmını işitmemiş kendisini tanıyamamış bir Arnavuda tesadûf olunmak imkân haricindedir. Abu ecdadı bir silsile’i ilmiye teşkil eden Hafız Ali Efendi üç yüz on dokuz da dâhil Arnavud lîsanın neşrine çalışmasından azl ettirilerek Isparta’ya tahvil olunmuştu. Fakat kendisinin fazl-ı kemalini iktidar ve hüsn-i halini gören müfettiş müşarûnileyh hazretleri vilâyet mahkemelerinin birisine izalak ile gitmesini teklif eyledi. Haneceği mazerete binâen gidemeyeceğini söyleyince binkârar eski memuriyetinin istirdadını tahtı karara aldı ve iade ettirdi. Birkaç lîsana vakıf edib-i hâluk olan Hafız Ali Efendi gibi bir zatın hurûfat-ı milliyeye aşık olmak tahammütüyle memuriyetten azl edilmesi ile yerine hurufat-ı arabiye heveskârı olmasından Kirçvelî Hamit Efendi’nin yerleştirilmesi bütün millette bir zarbe tahkir olduğundan muhakkak hak için yalnız efrat millet değil belki bilcümle vekili millet de makâmat-ı mukteziyeye müracaat ile devr-i istibdad ve ittisafa bile yakışmayan bu kâfi muamelata bir an evvel hatme verilmesi ve kâfi emiri hususânın hükûmet-i hazırâ’i merkeziyenin ve void buyurmuş olduğu adl ü ihsan dairesinde tedavir olunması esbabınana tavsil olunması için gayret edecekleri tabidir. Görice mes’elesi, Rodos, Dıraç... mes’elelerini nazara alıyor. Görice’de ki lampir mes’elesi birkaç Avrupa gazetelerinde dahi görölerek medeniyet-ı hazıramızın Avrupa matbuatına böyle çirkin çirkin levhâlar ile geçmesi ne kadar kabadır:

(Evvel Yahudi ama bu rivayet yeni çıktı) fil hakîka Görice’de Nazım Bey’e valilik, komiser Hüsameddin Efendi’ye kaymakamlık vaadi buyrulmuş ise de bir an evvel o vaad-i âlînin ifâsıyla ne hak yere Görice’de bulunan Arnavud memurlarının mağduriyetine meydan verilmemesi vilâyet mutasarrıfın hareket-i kânun-ı şeknaneden artık tevki etmesi lüzum’ı katiye’i meşrutiyettir.

Yine Nir-i Hakîkat

Nir-i Hakîkat’in heyet-i idaresi iyice anlamalıdır ki biz öyle malbani sözlerine pabuç bırakır takımdan değiliz. Nayır hakîkat o nüfûzunu, mazisi malus, hükûmet-i hamidiyenin casusluğunda bulunmuş garip milletin sırtında tafilat gibi yaşamış ve yaşayanlara tevcih ve hitap veya daha doğrusu meşrutiyet hürriyet fikri (silik) olduğunu bilmeyenleri tehvif edebilir. Yoksa istihsal-ı hürriyet uğrunda fedâi nüfus edenler ile mazisini örtmek için İttihâd ve Terakki Cemiyeti’nin zal-i himayesine sığınanlara

benzemez. Biz eşhâsa değil fikre pirestiş edenlerdeniz: Elbasan'daki muharebeyi Elbasan'dan Nir-i Hakikat'e isimsiz mektup gönderen herif vazi imza ettikten sonra nakil edeceğimi yazmıştım. Sözümde sabit-kademim. Saffet Arif Efendi biraderimiz Elbasan'dan yazılan mektup sahibine bir "rica-i mahsus" diye yazdığı kısa mektubun altına Nir-i Hakikat libas-ı mülkiyet altında iblislere rahmet okutacak derecede bir ifade ile hem tehdîd âmiz hem müstekre mütalaatta bulunuyor ve diyor ki: "Kendisini mâkûb-ı hürriyet ve taraftar-ı osmaniyet gösteren birtakım maskelilerin mahiyet ve mesleği hakkında malumat vermek efkâr-ı umûmiyeyi ikaz etmek, hukuk-ı ictimayiden bulunduğuna mebanî... tarz-ı tahriri Hamid'in casuslarına benzemeyen fakat hakikat halde aynı manayı mefit olan bu jurnalı kime veriyorsunuz? Ma heza tehlikeli, zehirli yılan vatanına cidden ifayı hudumet edenler midir? Yoksa vatan, hamiyet, osmaniyet maskesi altında gizlenenler ve tefrikaya hudumet edenler mi birer zehirli yılanlardır? Bu hakikate siz cevap veriniz. Sizin gibi meşrutiyet-i mukâddesimizi sû-i istimâl edenler yani cemiyetin kapısından kovulup da bacasından girenler her kuvveti, her nüfusu ve insanları esir gibi kullanmak isteyenleri gördükçe insan insaniyetin çehre-i pak ve faziletini bile tükürmek istiyor. Manastır'da inikad eden mute'mer-i âlemimize bin renk veren adamlardan Osmanlılık ne bekleyebilir? Bu babda gerek telgraf ve gerekse 23 Mart sene 326 tarihli Üsküp'ten tamim edilen tahribatlar elimizdedir. Hükûmetin her idaresine memurları esir kullanabilmek için husûsî tahriratlar yazan biz miyiz? Fikrinizi jurnal şeklinde fakat içtimai bir kalbe dökerek Nir-i Hakikat okuyanlara bizi göstermekten ise irtikap ettiğiniz bu gibi su-i idareleri merci'i mahsusasına yine kendi kaleminizle ihbar ederseniz o vakit size insan saffeti verilebilir. Bu kısa silaha mı müracaat edeceksiniz? Biz vahşi değiliz. Bizim hayal ve tasvir ettiğimiz ve yolunda umrumuzu varımızı yoğunuzu ifna ettiğimiz meşrutiyet ve insaniyetle sizin düşünebildiğiniz meşrutiyet ve insaniyet arasında bir fark-ı azim vardır. Manastır'da iken istihbaratıma göre zaten kendi istihracatımda binâen diyebilirim ki siz "Kardeşler" cemiyete mensupsunuz. Onun için bu yolda acele kelam etmeye çalışırsanız fena olmaz.

Elbasan mektubuna cevabımı yukarıda dediğim gibi söze jurnal veren herifin imzasını görmeden bir şeyi yazmayacağım. Çünkü o vakit o cevaba karşı Arnavudun sütunları kâfi gelmeyecek ve nankörlerin bütün maskelerini bir tamağa çalışacağım.

Derviş Hima Cihan Matba'ası

3.15. Sene 2, sayı 17, - 22 Nisan 1326 (5 Mayıs 1910)

İkinci Sene	4 Rebiü'l-Âhir 1328 Pencşenbe 22 Nisan 1326	Numro - 17
Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima		Abone Bedelâtı Senelik
Beyoğlu		Arnavudluk İçün 30 Guruş
Arnavudlardan Mürekkeb Bir Heyet		İstanbul Vilâyeti 40 Guruş
Tarafından İdâre Olunur		Memalik-i Ecnebiye 10 Frank

ARNAVUD

Şimdilik Haftada Bir Def'a Neşr Olunur.

20 Para Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir. 20 Para

-İngiltere Kralının Vefatı-

Asrın en büyük siyasi adamlarından biri olan İngiltere kralı bu gece vefat etti. Payitaht muhafil-i muhtelifesinde derin te'sirle telakki edilen bu haber ma'lum bizi de dağiar-ı te'sir etmiştir. İnsaniyete büyük büyük hıdematları ifâ eden, Avrupa'yı birkaç def'alar mühlik bir harab-ı umûmiyeden kurtaran bu büyük kralın ziya'i aziminden dolayı Arnavud genç ve münevver vatandaşlarıyla beraber İngiltere hanedan-ı kralliyesiyle millet-i mu'azzamasının elem ve matemine iştirak ile beyan-ı ta'ziet eyler.

Kehanet-i Asriye

Geçen hafta nüshâımızda Şûra-yı Ümmet'i akşam üzeri şöyle bir gözden geçirerek Arnavudun bend-i mahsusuna bir cevab-ı muhtasar sıkıştırmış idi isek de hafta içinde temasta bulunduğumuz meb'uslarımız umera ve ekâbirimizle Dar'ülfünûn Arnavud talebesi vesair ihvânımız Şûra-yı Ümmet'i okuyarak bir hande-i istihfaf

anmak istemişlerse de hissiyet-i umûmiyeye ta'allük ettiğinden tenkidât-ı şedide de bulunmaktan da kendilerini alamamışlardı. Hatta bir kadeh dairası açılmasını ba'zı vükela-yı da'avimiz virâniye sordular. Da'vadan ziyâde gazete ile mufassal bir cevap vermek daha hayırlı olacağı gibi terakk-i efkâr-ı umûmiyesine de bir huzme-i şa'aiye hakikat saçılmış olacaktır.

Bahaeddin Şakir "Arnavutluk mes'elesi nagihân-ı hadis olmuş bir feverân, lâ'alel ta'yin bir kıyam değildir. Makâsıd-ı hafiye ta'kip eden birtakım kesânın aylarca sarf ettikleri mesai neticesinde hasıl olmuş pek mühim ve pek menfûr bir ihtilâl ve bir ihtilâl-i irticaiyenin mukaddimesidir. Bu kıyamı tehiye eden ve tahrikatda bulunan serkerdelerin kısm-ı a'zâmı Arnavutluk'ta ise de isyan planı tersim eden başlarla – sevk ve idare eden eller İstanbul'dadır" diyor. Bahaeddin Şakir Bey'in bu mütala'atıyla Arnavutluk'a zerre kadar vukûfu olmadığını bize anlatıyor. Kıyamın, kıyam-ı âti olmadığını tasdikte bizde tereddüd etmek istemeyiz. Vali ve bendegânının harekât-ı keyfiyesi, icraâtı kanunu şeknane-i hod binânesi cühelayı ayaklandırmaya sebep olmuş ve vatan, vatandaş kanlarıyla la'legûn olmaya bâdi olmuştur.

Sonra makâsıd-ı hafiye ta'kip eden bir takım kesânın aylarca sarf ettikleri mesai neticesinde hâsıl olmuş pek mühim ve menfûr bir ihtilâl olduğunu da tesellüm ederiz. Fakat şu makasıd-ı hafiye ta'kip edenleri acaba Bahaeddin Şakir Bey bilmiyor mu? İhtimal ki o makasıd-ı hafiye ta'kip edenlere verilen emirlerde buradan veriliyor. Buradan Selanik'e gidiliyor. Orada da müşavere oluyor. Ondan sonra te'diyeli te'diyesiz telgraflar çekiliyor. Ta'mimler yazılıyor. Bahaeddin Şakir Bey biraderimiz isterse bu telgraflardan, bu ta'mimlerden birer nümûne neşir edelim. Altında Mihri Süleymani'yi okur ve makasıd-ı hafiye ta'kip edenleri, memleketi hûn ve ateşe sevk etmek için efkâr-ı umûmiyeyi heyecana kimlerin getirmekte olduklarını öğrenir. Zaten azizim Bahaeddin Bey! Hepsinden haberiniz var. Hatta makalenizin zeminini teşkil eden ve ihtimal ki bu def'alık oradan buraya gelen ta'mimlere istinaden hazırlamışınızdır.

Bu harekâtta bulunan sergerdelerin kısm-ı a'zâmı Arnavudluk'ta ise de isyan planı tertip eden başınızla sevk ve idare eden eller İstanbul'dadır. Diyorsunuz.

Bu fikirde de pek yanılıyorsunuz. Bu su'i idare yüzünden geldiğini Sadrazam dün kendisi imâ etmeye çalıştı. İnsanların ve alel-husus ceplerini gizlice doldurup da başkalarına kaptırmamak için yeltenenlerin yüzünden olduğunu elbette biliyorsunuz.

Ne bir isyan planı tertip edilmiştir ve ne de kulûb-u hamiyet-i milliyemiz de iltiyamı na pezir kanlı cerihalar açan bu kıyam, bu hunîn manzaranın planı burada çizilmiştir. Binâ'en-aleyh bu haller sizce bir oyuncak olsa bile bizce bir kıyamet-i müthîşedir. Çünkü nigahbân-ı hürriyet ve meşrutiyet olan asker ile efrad-ı millet arasında kanlar dökülüyor. Biz arzu ederiz ki ka'illeri dest-i adalete tevdi' edilsin.

Sevkiyat-ı askeriye mani' olmak değil bunun bir mikyas mu'tedilde icrasıyla teheyüc-i ezhâna sebebiyet verilmesi de vükelâ-yı ümmetin başlıca vezâifini teşkil ediyor. Böyle elim ve esefnâk bir vak'aya ordular göndermek, yedi yüz bin lira sarf etmek zannımıza kalırsa oldukça büyük bir masraf teşkil ediyor. Hatta Priştine Vak'ası zuhurunda Üsküp'ten giden me'murîn tahkikiyenin taht-ı tasdikindedir ki mutasarrıf vekilinin tedbirsizliği olmasaydı vak'a daha o zaman kapanır bunca şehitler ve etrafımızdaki hükûmetlerin âmâlini teshil edecek bunca evlad-ı vatan hakk-ı rahmete serilmezdi.

Bir de buradan firar eden ve a gönderilen devr-i sabık döküntülerinden Merdita'yı (repre zanta) eden ba'zı devletlilerin bu kıyamı tehiye ettiklerinden bahis ediyorsunuz. Hakîkaten bu fikriniz pek gülünçtür. Ol... Paşa devr-i sabıkın kırıntılarından değildir. Devr-i sabıkta otuz sene Anadolu'da menfi bulundu. Celadziyi iştiharın son zamanlarında vaki' olan bir tavassut üzerine İstanbul'a geldiğini bir gazeteci gibi bilmeniz lazımdır. Saniyen emin olunuz Arnavud olmayan ve kimden bahis etmek istediğinizi bil-tahkik anladığım devletliler yukarı Arnavudluk'un mevafii ma'lumesinden vücuda getirilen kıyاملarı iştirak ile acaba ne menfaat te'min edebilirler. Zannedersen o Arnavud olmayan devletliler senden benden daha iyi düşünür ve senden benden terakkiyenin selâmetini daha ziyâde te'mine çalışırlar. Bunlara mâlâyâ'ni demek de beni ma'zur tutunuz Azizim. Hele 31 Mart'tan sonra makam-ı iktidarda bulunan bir nâzırın ve Paris'e kaçtığını imâ etmek istediğiniz bir zatın bu işte nasıl dâhil ve teması olabildiğini hiç anlayamıyorum. Demek ki siz hakîkaten bizim zavallı Arnavudluk'a sair tedkikatta bulunmamış ve ceff-el-kalem bu fikirleri kağıda dizmişsiniz. Bu gibi vakayı' mühimmede mert ve alicenap insanlar iğraz-ı şahsiyeyi bir yana bırakarak bisât efkâr etmelidir. Çünkü maksad-ı umûmi, üç beş kişinin keyfine, istibdad hürriyet âlûdine görünür yine alet olmak değil, milleti lazım olduğu menazil-i medenşyete yükseltmek, milel-i mütemidine arasında bir mevki' kazanmaya çalışmaktır. Serbest matbuat hakkıyla taht-ı kefalet alınmış oldu 31 Mart'ın esbab-ı hakîkîyesini ben size daha açıkça yazardım. Zaten zindandan bir

sada nam-ı risalede 31 Mart'tan iki ay evvel vak'anın zuhur edebileceğini yazmış ve lazım gelenleri iktiza etmek istemiştim. O vakit ben de bir nev'i kehanet göstermiştim. Lakin sizin kadar derin düşünememişim.

Pür-nâk Beyb Davud Paşa'nın "Siz nasıl İslâmsınız. Meclis-i Meb'usan'a tabi' halifeye ita'at olunur mu" dediğini işitmişsiniz. Her işitilen şeylere i'tikad etmek lazım gelirse vay şu milletin başına! Pür-nâk Beyb Davuda Paşa kaşını şöyle

Sâhife 2

Arnavud

Numro 17

demeliydi. Otuz iki sene insan kanı için, enkâz-ı beşerden kâşâne istibdatlar üzerinde zevk eden ve i'lan-ı meşrutiyetten sonra da İttihâd ve Terakki Cemiyetinin re'isi evveli olduğunu i'lan eyleyen bir canavar el-ân taht-ı osmaniyede icra-yı ahkâm ediyor. Bunu millet kabul etmemelidir. Deseydi emin olunuz ki en evvel buna tabi'at edecek ben olurdum. Yoksa Duda Paşa istediğiniz boş fikri kâle almadığına emin olunuz. Bir de Katolik Arnavudların re'islerine dokunmak şimdilik pek muğayer siyasettir zannederim. Bereket versin ki ibrad edilen fikirleriniz bütün Türklerin fikri değilmiş. Bunu da dün öğrendim.

Azizim! Bütün yazdıklarınızı birer birer tahlile kalkışacak olursam beyhude zaman kaybetmiş olacağız. Telmihen kendilerinden bahsetmek istediğiniz zevâtın ekseri aşağı Arnavudluk'tan olduğunu acaba bilmiyor musunuz. Ve düşündüğünüz mes'elenin umûmiyete a'id olmadığını haritaya müracaatla kesb kanaat etmenizi rica ederim. Çünkü Arnavudluk (silik) 82 kilometre murabbaında ya'ni Belçika'dan hemen iki def'a büyük olduğu halde vak'a müelleminin idrak-ı me'alinden mahrum yerlerde zuhur ettiğini de nazar-ı itibara alırsanız kar'ileriniz tatmin etmiş olursunuz. Devr-i istibdatta uyanan fikirleri terk olmanız hasebiyle lisan-ı hilm ve uhuvvetle izâlâyâ çalışırsanız her halde umûm Osmanlı âlemi için bir hıdmet mübeccele ifâ etmiş olursunuz. Fil-hakika Bizans harabeleri üzerinde yaşıyoruz. Tıbben verasetede kâiliz. Damarlara işleyen bu maraz-ı mühlik mevzu'u kolayca tedavi edilemediğinden anâsır muhtelif arasında teşettüt ve ihtilaf efkâr bezirâtı saçılıp duruyor. Bu hallerden tebaüd edelim. Her halde umûm için iyidir.

Bu vak'a hakkında hükûmetin ma'lumat-ı vasi'ası olduğunu iddia ediyorsunuz. İnşallah hükûmet-i merkeziye ma'lumat-ı vasi'asını adl ü ihsanını tatbik ile bize kana'at-bahş bir harekette bulunmasını arzu ederiz. Fakat dünyada pek az adamlar vardır ki kendi hatalarını kendi elleriyle tashih ve cezalarını da kendileri vermiş olsun.

Kırılacak eller, ezilecek kafalar burada değil merkez vilâyettedir. Meb'uslarımızın Sadrazam'a okudukları bir vesika-yı mühimmeyi buraya derc etmek istemediğinizin en birinci sebebi Türklerle Arnavudlar arasında teşdid-i husûmet ve tezyid bir vedde değil bil'akis takviye ve dev muhadenete olan efkâr- ı samimemize mübtenîdir. Çünkü akvâm arasında takdir-i uhuvvete en ziyâde hizmet edebilen matbuatı âmâl-i şahsiyemize alet edinerek tevellid zıddiyette istihdam etmeyelim. Sizin en ziyâde anlaşılabileceğiniz adamlar Arnavudluk'un medâr-ı iftiharî olan kebar ve ezkiyasıdır. Ermenilerle anlaşmak için Muş'ta bir köylüye veya Bulgarlarla müdavele-i efkâra girişmek için Podemol'de bir oduncuya, Rumlarla te'bid menâfi' ve tevhid emel için Laftahor'da bir süngerciye müracaat ediliyor? Arab mes'ele-i mühimmesi için Yenbu'da bir bedevi ile mi yoksa eşraf va'ali Arabla mı konuşuluyor. Kaleminizden çıkacak her kelimenin fikrinize mülayemetini nazar-ı dikkate almayınız. Bil'akis kar'ilerinize ne sûretle te'sir edeceğini düşünerek ona göre icale-i hamme etmeniz icab maslahat ve siyasettir.

Binâ'en-aleyh ben olduğum gibi siz de fikrinizde hür ve serbestsiniz. Lakin bu hürriyet-i fikriyeyi hüsn-i isti'male çalışalım. Ve seviye-i idrak halkı nazar-ı dikkate alarak saha-i matbuatta rahş-ı rahşan fikrimizi oynatalım. Çünkü 31 Mart'ı vücuda getiren esbâbdan biri de maateessüf matbuat ve menafi'i şahsiye mes'elesi olmuştu. Buna efkâr-ı umûmiyeyi hakem-i nasb ederek sözüme nihayet veriyorum.

Derviş Hima

(Times) gazetesinin Arnavudluk ihtişamı münasebetiyle yazmış olduğu bir makâlede zirdeki mütala'at ser olunmuştur:

Türkler şimdi Arnavudluk'ta mehabet-i siyasiyelerinin derecesini ibraza vesile olacak müşkil bir vazife karşısında bulunuyorlar. Bu müşkile ne sûretle göğüs gereceklerini görmek onların dostları için son derece mucib-i merak şeydir. Kubbe ilk dağıldığını mübin haberlerin vürudundan ancak bir hafta kadar müddet geçtiği halde şimdi mesadanatın tekrar başladığına dair Dersaâdet ve Viyana'dan telgraflar alınıyor. Türk ırkına mensub olmayan Arnavudlar arasında yalnız nesebi bir sükût ve huzurun istiğraba değil bunlarda nesebi bir hiss-i memnuniyet nevlidine muvaffakiyet hâsıl olur ise bunun haddizatında mühim bir icraatın teşkil edeceğine şüphe yoktur. Lakin bu icraatın kadr ve ehemmiyetini i'la edecek bir şey var ise o da bunun memalik-i osmaniyede müttekin olup anasıl Türk olmayan akvam ve anasır-ı muhtelifeyi

yekdiğeriyle tevhid ve te'life Osmanlı zimamdarânının muktedir olacağına delil olmasıdır. Eğer Türkler sağlam ve müreffihe bir devletin temellerini kurmak ister ise her şeyden evvel anasır-ı muhtelifeyi birbirine yaklaştırmaktan ibaret olan bu büyük vazifeyi bir sûret mev-i iftikarânede ifâ etmeliydiler.

Arnavudları, Rumları, Bulgarları, Ermenileri, Arapları birleştirmeli, bu anasırı birbiriyle o sûretle merc etmeli ki her türlü sadmate mukavemet edebilecek derecede metin ve kavi bir halita meydana getirilsin bütün bu akvam zi-hayat bir adviyetin zihayat icrasından olduklarını, kendi husûsî emellerini ma'kuliyet sairesinde tervih edileceğini anlamalıydılar. Bunlar muhtaç oldukları terbiye-i siyasiyeyi vermek için sağlam bir kuvve-i muhakeme pek çokça maharet ve her şeyden evvel dikkat ister. Vahdet milliye hocalarının en itaatkâr, en ümidbahş şakirdleri Arnavudlar değildir. Lakin bu anasırı daire ittihadı almak için icra olunacak tecrübeler bir kat daha müvecceb istifade ve merakâver bir şekil ve renk almaya sebep olacaktır. Eğer genç Türkler haşarı dağlılardan merkeb olan bu ırkı idare-i cedideye râm etmeye, eğer onalrı meşrutiyetin emr-i müdafa'asında istihdama muvaffak olurlarsa vaktiyle İskoçya'da mütemkin "haylandır" namındaki dağlıları kendi bayrağı altına toplamakla büyük bir eser daha göstermiş olan İngiltere'nin sabık başvekilllerinden meşhur "piyet" in vatanına göstermiş olduğu hıdmetten daha büyük bir dımeti kendi memleketlerşne ifâ etmiş olacaktırlar.

Sadrazam Paşa daha geçenlerde Arnavud meb'usanına Kosova vilâyetinde mühim bir kuvve-i askeriye irsalinden korkmamaları icab ettiğini söylemiştir.

Mintaka-i iğtişâşiyede müttehit bulunan kuva-yı askeriye iğlab ihtimale göre Selanik ve İzmir'den gönderilecek imdad müferezeleriyle takviye olunacaktır. Hal-i hazırda mehib bir kuvve-i askeriye mahal-i şurişe sevki ihtimal ki muvaffak ihtiyat bir tedbirdir. Lakin zannımıza göre Arnavudları yalnız tedabir zücreye ile ita'ata almak istemek, pek na-ma'kul bir harekettir. Arnavudların son derece cesur ve mahir olmasına ve Arnavudluk'taki sarp dağlar bir ordunun serbestçe hareket etmesine karşı mühim bir mani' teşkil etmesinde rağmen asâkir-i osmaniye'nin asâtı nihayet dağıtmaya muvaffak olacaklarında şüphe yoktur. Erbab-ı kıyam tahsingah ittihaz ettikleri mahallerden tard edildikten ve aç bırakıldıktan sonra birçoğunun galib gelen orduya re'y vermeleri muhakkaktır. Lakin bu muvaffakiyet istihsal olununcaya kadar pek çok kan dökmek ve para sarf etmek ve tûl-ı müddet devam edecek harekât-ı askeriye'ye girişmek lazım

gelecektir. Bu müddet zarfında başka bir cihetten bir gâile çıkarılmayacağını kim tekeffül edebilir.

Ordu isyanı bastırmaya muvaffak olduktan sonra Arnavudluk acaba ne halde bulunacaktır? Arnavudlar hakkında ittihaz olunan tedabir-i şedide ve zecriye acaba sâir-i akvam üzerinde ne gibi te'sir icra edecektir. İşte bunlar hep nazar-ı teemmile alınmaya şâyân noktalardır. Arnavud kabaili büsbütün mahv ve perişan edilmedikçe Arnavudluk dağlarında emin ve eman hiçbir zaman istikrar etmeyecektir. Arnavudları vesait haberiye ile bir müddet muvakkata için daire-i ita'atte bulundurmak kabil olacaktır. Fakat hiddet mizaclarına nazaran bu sûretle râm edilen kabail efradında bir hiss-i intikam baki kalacağından meğerki bütün tıynet ve fitratları keramet kabilesinden olarak esaslı bir tahvile uğraya, Arnavudları daima muti' bulundurmak memleketlerinde bir kuvve-i askeriye damisûrette bulundurmaya mütevâkıfti. Türkiye bir devlet ile harbe girdiği zaman böyle bir halin ne gibi mehaliki tevli edebileceğini anlamak için pek ziyâde nüfuz nazarı olmak lazım değildir. Arnavudlar cebren ve tehdiden hakem ve nüfuz hükûmeti tahtına alırlar ise kavam-ı sairenin bundan ibretbin olarak hükûmeti en ziyâde bi-huzur eden emellerinden ba'zılarından vaz geçecekler makam-ı itirazda söylenebilir. Biz bunu gayri mütehammil ad ediyoruz. Osmanlı memleketlerinin bir kısmında isyan etmiş olan tebialarını her türlü vesait cebr ve şiddet ile rabika-yı esaret ve ita'at altına aldıkları zamanlar bile emalik Osmaniyeindiğer aksamında ma'bedi var.

La Türki Gazetesi ve Arnavudlar

La Türki gazetesinin bazı şâyân-ı teessüf ifadatına gelecek nüshâımızda cevap vereceğiz.

Derviş Hima Cihan Matba'ası

3.16. Sene 2, sayı 18, - 6 Mayıs 1326 (19 Mayıs 1910)

İkinci Sene 9 Cemâzie'l-Evvel 1328 Pencşenbe 6 Mayıs 1326 Numru - 18

Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima

Abone Bedelâtı Senelik

Beyoğlu

Arnavudluk İçün 30 Guruş

Arnavudlardan Mürekkeb Bir Heyet

İstanbul Vilâyeti 40 Gurus

Tarafından İdâre Olunur

Memalik-i Ecnebiye 10 Frank

ARNAVUD

Şimdilik Haftada Bir Def'a Neşr Olunur.

20 Para

Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir.

20 Para

Debre Müftüsü Vehbi Efendi'ye Açık Mektup

Fâzilet penaha! Kosova'ya çektiğiniz garibü'l-me'el telgrafnameniz bizi dilhun ve mütehâyir kıldı. Biz sizin fazl ve kemâl-i zatınızı tekrimen, Arnavudluğun çar aktarından kartallar gibi süzülüp gelen erbab idrak ve hamiyet, zât-ı fazılanelerine mü'temir kebir-i milliyemiz riyâsetine isad ettiler. Bu muazzam kongreye heyne riyâsetinizde umum münevverü'l fikir vatandaşların efkâr ve amalini bâ-vücuha ve tahkik ve tahsin ettiğiniz cümlemizin ikbâl ve amalî piri'i cazibedar terkiibinin daman-ı amanına sarılarak ber vech-i marifet ve medeniyete saad etmek olduğunu müşahide buyurduktan sonra lisânı belîğ ve tarzı muaccez beyanınızla duahan olarak tarihi milliyemizde biz yaşadıkça bir mevkii mükerrer ihraz eden Debre konferansına hatme çektik. İsmail Paşa gibi sahibi saha ve hamiyeti kongrenin heyne küşadında mertebe'i bülend şehadete irtika ile vasılı arşı rahman olmamış olsaydı bundan sonra bile tarihi milliyemizde nadiren vâki olacak o büyük kongreyi tebciyen bir sevr-i sürur icra edilecek ve büyük bir mektebin temel taşları bile şehit müşarûnileyh desti sahâ vücuduyla anılarak maksad-ı umumiye oradan başlanacaktı. Heyhat mukadderatı ilahiye bir müddet daha Debre'mizin itfali zekavet mendanı muhit cehil içinde bırakmaya takdir buyurduğundan te'hir etti. Merhumun necil necibi Fuad Beyefendi eseri Kerim pedere iktifâhen dareynde medarı ecir cezil olan bu vazifeyi ifâ edeceğini yakinen ümit ederiz.

Bu hakaik bâhire ortada dururken fazl ve kemalinize refik olması kati olan metaneti tab mekanet-i fikir, hüsnü ahlakınıza da ka'il iken ne gibi bir kuvve'i hafiye ile vicdanınıza muhalif olarak böyle bir hükmü gıyabiye temayül ettiniz. Neye mağlub

olarak semâ ile uluhiyetle revabıt-ı mukaddesenizi kıran bu gibi bir fikri telgrafla yazıyor ve azim bir mesuliyeti mâneviye altına giriyorsunuz? Diyanet-i mukaddese’i İslamiye’ye külliyyen mugayir olan ve hiç bir vesika’i maddiyeye bina edilen ananat-ı habiseye mağlub olarak dünya ve ahiretinizi niçin harap etmek istersiniz?

Debre ağuşu mekremet ve uhuvvet ve han ihsan ve atıfesinde on gün tuttuğu vatandaşlarıyla terakkiyatı lazime’i milliyemizi madde be madde anlaştıktan sonra mukarrerat-ı vâki olan tesüratı hariciyeye rağmen en evvel imzalayan Zât-ı ali’i fazılâneleri değil mi? Umum-u vatanperver ve Arnavutlar o tarihi muazzam kongrenin ahkam-ı mübeccelesinden zir nûma infikak etmeyerek bahr-ı zehir marifetinden bir katre almak i’tilaf-ı efkara na’ıl olmak için ne yapmak lâzım ise deriğ etmemektedirler. Lîsanımız hakkında vâki olan bunca tezvirata karşı itidal demimizi muhafaza ile mülkümüzde hukuku hükümrani’i Osmaniye’nin kesb-i risanetine ne yapmak lazım gelirse bir dakika icrasından geri kalınmıyor. İnsanları ahsen-i takvim üzere ve kaffe’i mahlûkatı sa’iye de halk buyuran Cenâb-ı Kâdir-i Mutlak’ı gözünüzün önünde tutarak Kosova iğtişasının payitahttan teşvik gördüğüne imanınızla acaba yemin edebilir misiniz? Kosova hükûmeti mahalliyesinin (silik) ahâliye vukufsuzluğu ile zavallı ahâlinin sevki cehâlet ve nadanesiyle bu vakıa’i mü’ellimenin zuhûr yafta olduğunu bilmiyor musunuz? Bilmiyorsanız bizzat Kosova valisinin gazetelerindeki muhaveresini veya Yakova ahâli’i muhteramasının telgrafını nazar-ı iman ve ibretinizden geçirerek Debre’ye gelip de telgraf çekmek için sizi iğfal edenlere lanet ediniz. Diğer taraftan tövbe ve istiğfar eylediğiniz Cenâb-ı Guffaru’l Zenub Erhamerrahimindir sizi de affeder.

Bize gelince: evladı muhtereme’i vatandan başka bir şeyi olmayan askerimizle ahâlimizin buhran-ı hazırlardan emin olunuz ki en derin müte’essir olan biz Arnavut’larız. Metânet-i ahlakınızı her türlü te’esürü habisâne ile tatrikten vakayaya gayretle dünya ve ahiretinizi mâmur ve abâdan etmiş olursunuz. Ve illa (...) nasrı celilinin ukubetine uğrarız.

Derviş Hima

La Türki Gazetesi ve Arnavudlar

Kaçanık Boğazı’nın askerimiz tarafından heyn-i iştigalinde La Türki Gazetesi’nin Selanik muhabiri gayet müstehziyata bir lisân ile bu vakıayı yazıyor ve

Arnavudlar asakirimizi görünce hemen firar ettikleri ve mukavemet garibeleri bütün Arnavudluk'a bir dersi intibah olacağını söylüyor.

Arnavud vatandaşlarımızın yine kardeşlerimiz olan askere karşı bu hareketleri, bizce cidden şayan-ı takrir ve sapaştır. Çünkü hükûmetle millet arasındaki mukatelelerin mazaratları yine millete a'it olacağından lüzumundan ziyâde mukavemet etmediklerini biz nazar-ı memnuniyetle görüyorduk. Ve'l an arzu ederiz ki askerle ahâli arasında dökülmekte olan bu kanlara bir dakika evvel nihayet verilmiş olsun. Şimdi biz Arnavudların şehamet ve celâdetleriyle istihza etmek isteyen İtalyan'a bir kaç söz söylemek isteriz. Arnavudların şöhretkir afak olan kahramanlıkları daha edvarı esatirde ibtida etmiştir. Terva muharebeleri zammında harb eden aşiller ve cihanın aktar-ı mâlumesini yedi Poladına ram eden İskender kebirler, Roma kapılarına dayanan Püroların ve Gencoların ve bilahire Türklerle 40 sene mücadelattan sonra Türklerin cengâverliklerini tastik ile onlarla beraber yaşamaya başladıkları zamandan beri mahsarbabı müteaddide gösterdikleri şecaat ve besaletlerini Mûmâileyhe İtalyan bilmiyorsa hiç olmazsa İtalya'nın istiklaeti için Garibaldi ile beraber hareket eden Arnavudlar'ın en büyük yararlılık gösterdiklerini de der hatır edemiyor mu? Şapka balkanlarında İsteroğ Boğazlarından Plevne'de Dümke'de vukua gelen müthiş cenklerde Arnavudların sulet-i şiranelerini acaba bir kitâb-ı harp açıp o İtalyan gözden geçirilmemiş midir?

İtalyan ihtimal ki daha yakından Arnavudların ceylanlar gibi safuf idaya hecmanını görmek mi istiyor? Gerek Trablusgarp vilayetimize ve gerekse Arnavutluk sevhiline göz diken İtalyanlar bu son mevâkide bir tecrübe'i talia girişirlerse Osmanlı arslanlarıyla Arnavut bahadırlarının hatta Arnavut kadınlarının bile bu gibi bir düşman hariciye gösterecekleri mukavemetleri (silik) benzemeyeceğini anlayabilirler. Kaçanık'ın değil bütün Arnavutluk'un bir Termoyil olacağını muharrer müstehzi o vakit defteri hatıratına kayıt edebilir ve Habeşistan'daki mağlubiyetin 10 mislini Arnavutluk'ta reyü'l-ayn şahide edebilir.

La Türki refikimiz bazı taraflara hoş görünmek veya bir menfaati maddiyei temin edebilmek için bu gibi neşriyatı iltizam ediyorsa bir kavmin haysiyetini oyuncak etmemesini ihtar eder ve meslek namına te'essüfatımızı beyan ederiz.

Dersaadette Arnavud Gazetesine

Efendim!

Cihan vasi osmaniye'nin bir saha'ı mühimme ve mübarekesini teşkil eden sevimli Arnavutluk'ta mütemekkin kahramanların hissiyatı diniyeye ve muhabbeti vataniyelerine hakikâten bir tercüman-ı belîğü'l-beyan olan Arnavud ceride'î muhteremesini okuduğum zaman Allah bilir ki muazzez vatana kalben beslediğim muhabbet ve o kahramanlara perverda eylediğim müddet galyana gelerek böyle bir gazeteyi sûret-i da'imede mutalaa etmek istifade eylemek hevahiş ve arzusunu hisseyledim. Milleti Muazzama'î Osmaniye'nin bir ruknu mühimmini teşkil eden Arnavudların, o erbabı şecceat ve zekânın, mukaddes ve muazzez

Sayfa 2

Arnavud

Numru - 18

Vatan düşmanlarını alet-i harbiye ile lerzan edildikleri gibi her türlü ıslaha'î ilmiye mezayayı nadire'î vatanperverane ile de hayran ve hatta senahan etmelerini arzu etmeyecek hiç bir Osmanlı, hiçbir vatanperver tasavvur olunamaz. O kahramanların mezâyayı mâruza ile bî hakkın müzeyyen ve mucihhez bulunmaları ise zulüm ve istibdadın bu cihan-ı osmaniyede şiddetle hükümrân olduğu zaman; ikdar ve el-am Debre kahramanına rüstempeşendane göğüs gererek davayı mesavatta bulunan ve münifalarda ve zindanlarda çürüyerek akibetü'l emir mahkeme'î kübrayı adaletten ilam ve hücceti meşrutiyeti istihsale muvaffak olan fazla, edeba ve ezkiyayı asrın ol emirde Arnavutluk'u istila eden saha'ibi muzlime'î cehaleti ref etmelerini ve müsteid terakki bulunan bu kıta'î nazike ve mühimmeye nur-u irfan saçmalarına mütevekkiftir. Erkeşif cehaletin refi çaresiyle esbab ve vesa'il terakkiyi tahriye mübaderet eylediğimiz zaman bu kavim zekaveti neva'immin müddet-i kâlile zarfında kerive'î nadaniden sahili marifet ve gülşen saray saadete isal edecek bir sebep-i mâkul ve makbul rünüma olur ki o da usulü tedrisi teshil eden Arnavut hurufatının kabûl ve istimâli kâziyesidir. Öteden beri gazetelere sermaye'î bahs ve makal olduğu halde maa te'essüf bir netice'î katiyyeye iktiran edemeyen ve teşne'î ilim ve marifet olan bunca Arnavutların efkârını (silik) eyleyen bu meseleye artık nihayet verilmeli. Taban ve fitraten zeki olan Arnavut etfalinin bu ravza'î hayat bahşayı vatanın nevnehalarını daha mevsimi bahar tufuliyet ve sabavetinde okutmalı terbiye etmeli ki Osmanlı İmparatorluğu'nun şanını âlâ edecek maderi vatana hizmet bir güzidede bulunacak anı bî hakkın muhafaza eyleyecek la yeid erbâb-ı seyf ve kalem yetişsin. Lîsan-ı mâderzâdının kavaid-i asliyesini öğrenmeden el sene-i sa'ireyi tahsile sai ve ikdam eyleyenler müşkilât-ı azime ile vücuda getirdiği kendi hanesini terk edipte aharın hanesinde müsteciren ikameti tercih eden eşhasın harekâtı gayrı mâkulelerine imtisal ve iktifa etmiş olurlar ki bu suretle vukuu bulan bir

tahsilin sarf olunan emek ve mesailin semeratı Nâfiasını iktitaf etmek ne kadar müşkil olduğunu teslim etmeyecek ehl-i insaf bir ferd tasavvur olunamaz.

Lîsan-ı Türkînin sarf ve nahvını okumadan hiç olmazsa tahsil-i ibtida'iyi ikmâl etmeden ulumu arabiye başlayanların senelerden beri medrese köşelerinde zanuzede'i zemin tahsil oldukları halde içlerinden ancak zekaveti fevkaladeye mâlik olanların müstefit olabildiklerini kısm-ı azamının sahihat ve mesaleset ve müzaıf lefif ve nakız mehmuz ve ecufun mânasını verebilecek bir iktidara mâlik olmadıklarını ve sehuletle okunacak, hatadan sâlimi dinlebilecek bir satır yazıyı yazmaktan bile aciz bulunduklarını aynen müşâhede eylersek maruzat-ı ânikanın ne kadar musib ve muhak olduğunu teslim ve Arnavutluk'ta yaşayan bunca ezkiyayı vatanın nimet-i mâarıfta husumend ve nasibedar olmaları lisânı resmî olan Türkçe'den evvel kendi lisânlarını öğrenmelerine vabeste bulunduğu bilâ tereddüt itiraf edeceğimiz şüphesizdir.

Her bahçeden birer çiçek toplamak suretiyle vücuda getirilen ve Nefi, Fuzûlî, Nâbi, Ruhîler ve daha sonra Şinâsi, Kemaller gibi şaira ve edebayı salıfa ile hazıraya aşiyane'i zevk ve sefa ve cevlangahı şiir ve inşa olmak ve onları birer andelib-i Şeyda gibi Senahan etmek itibarıyla cidden bir gülzar-ı ferahfeza halini iktisab eden Türkçemizin ne derece müşkilü'l tahsil olduğunu ve hele tarz-ı tahririnin ne kadar müteassir bulunduğunu gül kelimesinin birkaç türlü okunması ve başka türlü okundukça manasının tebdil ve tağayyür etmesi mevkii vuzuha isâl edebilir

Lîsan-ı resmimizin emr-i tahsilinde ki müşkilâtı ref ve izaleye ve nur-u seydegan vatanın sehuletle vasılı ser menzil kemâl olmalarına cidden hadimi bir uslûbu sehil ve (...) era'eye Kemâl Bey ve Muallim Naci ve Şemsettin Sami Bey merhumların sermaye'i iktidarları bile kifayet etmediği aslen ve neslen terk olanlar bile ifade'i meram ve kitâbet hususlarında müşkilât-ı azimeye düşer olmakta bulundukları halde bu lisâna asla vakıf olmayan ve şimdiye kadar saha'i terakkileri serapa pürde'i cehl ve nisyan ile mestûr bulunan bî çare Arnavutları bu kaide'i müteassire ve müşkile ile mükellef bulundurmak ve (silik) hurufu arabiye kabûl ettirmek kendilerinin sabah-ı mahşere kadar zulüm ve cehalette kalmalarını arzu etmek demektir. Hal bu ki zaman zaman terakkidir nimet ise kelefet mukabildir. Şecaat ve besaletleri afakkir alem olan ve Türklerin mine'l kadim yar ve fikirleri madır vatanın öz evladı olduklarını meydanı harbde mâal iftihar fedayı can etmeleriyle isbat eylemekte bulunan kavmi necib Arnavud'tan hizmeti fevkalade beklemek pek kıymettar olan vücutlarını muhafaza

ederek kendilerini mânen esir eden leşker sipah cehaleti şemşiri ilim ve marifetle, irfanıyla, topuyla telef ve helak etmeye vabestedir.

Bu zaman hürriyet ve meşrutiyetde beyne'l cera'İtalya-i hürriyet fikriye vicdaniye ile müzeyyen olan Arnavud ceride'i muhteremesinin de zinetsaz alem olması her türlü âmal ve makasıd-ı aliyenin ve alel husus bu maksadı hayrın saha'i arayış husul olmasına hadim olacağı aşikâr bulunduğu muvaffakiyeti alem pesandanelerini tebrik ve vatani muazzezemize hizmeti Nâfia ve hasenede bulunmak suretiyle muvaffakiyatı azimeye mazhariyetlerini Cenâb-ı vahidü'l Âmân hazretlerinden dua temenni eylerim

Yanyalı Ali Haydar

Times'dan:17 numrolu nüshamızdan mâbad

Esaret kaydından kurtulmak isteyen bir kısım halkın kıyam ettiği görülmüştür. Ezmene'i kadimede halk hakkında revâ görülen muamele'i cebr ve cefâ bugün bî-ttabi kabil-i tatbik değildir. Zaten böyle bir hal genç Türklerin besledikleri iddia ettikleri hissiyatı insaniye ile kabil-i telif değildir. Farz-ı mahal olarak vukuu bulsa da akvam-ı mütemeddineyi Türkiye'den tenfir etmekten başka bir netice hasıl etmeyeceği derkardır.

Arnavudlar ise hali isyanda bulunmadıklarını tekrar edip duruyorlar. Onlara karşı akıl ve mıntika müstened bir hattı hareket takib edilmiş olsa idi ihtimal ki hiç bir zaman vadi'i isyana sapsmazlardı. Bunlara karşı silaha davranmaktan hiç bir şeyi hasıl olmaz. Bunların bütün hayatı parti ve a'ile münazaaları içinde geçiyor. Ancak kendilerince merii olan bâzı usul kava'id da'iresinde birbirine kurşun atarlar. Tüfeklerini hoşlarına gitmeyen komşuları üzerine boşalttıkları gibi bazen kendilerinden biraz ağır vergi tahsil etmek hevesine düşen me'murlar üzerine ateş ederler. Arnavudlar şimdiye kadar meri olan tekâlif vermeye amade olduklarını lâkin bu tekalifin haricinde habbe'i vahide vermeyeceklerini beyân ediyorlar. Türklerden bazıları kendilerinden fazla para almak istemekle pekte mâkul olmayan bir cürette bulunmuşlardır.

Üsküp Belediye Meclisini, hiç kimsenin ayak basmadığı tiyatroyu inşa ettirmeye sevk ve ikna eden ve bu suretle meclîs-i mezkûrun iflâsına sebebiyet veren gayet terakkiperver! ve ila Arnavudları idareye muktedir bir zemamdar olmasa gerek. Hüküm ve nüfusu devlete itâate bir vecibe olduğuna şüphe yoktur. Lakin beyinlerinden

cari olan usul ve adat-ı ru'saları tarafından ne tarzda telakki ve tefsir edilir ise o suretle kendi kendilerine idareye alışmış olan cengâver ve hürriyetperver bir kavimancak yavaş yavaş itâata alıştırılır. Şimdi yeni bir idare altında yaşadıklarını Arnavudlara ihtar için kendilerine Oktarva resmini tarh etmek ve Arab hurufatını kabul ettirmek makul değildir. Üsküp muhaberemizin bize telbiğ ettiği yeni ıslahat programı da kendilerine kolay kolay kabul ettirilmeyecektir.

Memalik-i Osmaniye'de mütemekkin en zeki en cesur, en metin ırklardan biri Arnavudlar olduğunu unutmamalıdır. Bunlardan birçok adamlar yetiştiği gibi el-yevm Türkiye'de büyük me'muriyetlerin birçoğu Arnavudların elindedir. Bunlara karşı hakiki hükûmet adamlarının hasa'il ve mümtazesinden olan basireti devri endişlik, akıl ve mantık da'iresinde muamele edilir ise Türkiye'nin en kıymettar anasırlarından biri kesileceklerine şüphe yoktur. Lâkin tabayı mahsusalarıyla mazi'i tarihiyeleri nazar-ı itibara alınmaz ise hükûmet için da'imi bir ga'ile kesilmeleri ihtimali vardır.

Arnavudun Muhterem Kar'ilerine

Kardeşlerimiz! Üsküpte, Manastır'da bazı kimseler ihtisali uğrunda her fedâkarlığı ihtiyar ettiğimiz meşrutiyet-i mukaddesemiz hilafından Arnavudu alıp yırtmakta olduklarını istihbar ediyoruz. Manastır ve umumu Kosova Vilayetinde meşrutiyete vurulmakta olan bu darbeleri bugün bir mektubu mahsusla Dâhiliye Nâzırı Beyefendi'ye de ihbar ile nazarı dikkatini celb ediyoruz. Fî'l-hakika nâzır-ı la hakkın posta memuru bulunduğu zaman istibdadda bu gibi şayan-ı esef hâlâtın vukuu tabii gibi edilse de sevki tali ile bir meşrutiyet nâzırı olduklarında bu gibi haletin önünü almasını nevzat-ı meşrutiyetimizimizin selâmeti hayatı müstakbelesi namına temenmi ettik. Ve sa'iki katiyye elde edilince faillerini ki –bazı me'mureyindir- Mahkemeye vererek zarar ve ziyan davası ikâme edeceğimizi ilan ederiz.

Derviş Hima Cihan Matbaası

3.17. Sene 2, sayı 19 - 13 Mayıs 1326 (26 Mayıs 1910)

İkinci Sene 16 Cemâzie'l-Evvel 1328 Pencşenbe 13 Mayıs 1326 Numru - 19

Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima

Abone Bedelâtı Senelik

Beyoğlu

Arnavudluk İçün 30 Guruş

Arnavudlardan Mürekkeb Bir Heyet

İstanbul Vilâyeti 40 Guruş

Tarafından İdâre Olunur

Memalik-i Ecnebiye 10 Frank

ARNAVUD

Şimdilik Haftada Bir Def'a Neşr Olunur.

10 Para

Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir.

10 Para

Kosova'da Asayiş

Vatanın siyaseten pek mutena bir kısmı olan şimal-i Arnavudluğun mevaki'i muhtelifesinde asayiş ve sükûnun iade olunduğu telgraf havadislerindendir. Biz gazetemizle bu havadisatın derece-i sıhhat ve kesbini bilemediğimiz gibi kimseyi de icbar ederek evet asayiş berkemaldir veya ihtilal bir kıyamdır diyerek teşviş izhana sebebiyet vermekten de mücteniyiz. Ve arzu ederiz ki nigahban-ı hayret ve meşrutiyet olması lâzım gelen askerimizle zavallı cahil ahâli arasında vücud-u vilâyet penahisi millete bir milyon liraya maal olan bir valinin yüzünden na hâk yere dökülen bunca kanların önüne bir setti hükûmet eser vâzi' edilmiş olursa olsun en necib bir kavmin büyük bir uzv-u muhteremi ve bugün Osmanlı ordusununda seraskeri olan Mahmûd Şevket Paşa sağa sola temayül ve iltifat etmeksizin serhatlarda isar-ı hun hamiyet şetevan olmakla hazırlanan Arnavud kahramanlarıyla cengâver askerler arasındaki bu hunin, feci sahnelere bir netice, bir nihayet vermiş olsun. Selâmet fikir, hüsnü niyet, saffeti kalb ve azim civan merdanesinden emin olduğumuz emir müşarûn ileyhın ervah-ı kuddisiyeyi muazzaf hassas kalpleri mukadder hun aşan olmayan zümre'i insaniyeyi delgir eden bu kardeş mukatelesine bir nokta'i intiha koymuş olsun.

Rus ve Sırp matbuat ve amali teşvikat-ı desasanesine mağlup olarak umum silahları toplamak gibi bin müşkilât ibka'ına vesile olacak teşebbusat ve tedabirden şimdilik tevki etmek en büyük bir hikmeti hükûmet eraet etmek demek olacağını söylemek her vatan perverin bir vazife'i akdesi olmalıdır

Diğer taraftan renaüdler Mahmûd Şevket Paşa Hazretleriyle mekalime ve müzakereye girişildikleri ve hatta anlaşılmadıklarından bazı ru'sanın geriye döndükleri muhafil-i siyasiyede best-i mekal oluyor. Vâki' olan bu teklifat ise akıl ve mantika en yakın olduğu için mücmi'en derc ile bazı mutale'atı tarihiye yürütmek istiyor.

1- Arnavudluğun bir vilâyet haline ifrağı

2- Askerin 5 vilâyette istihdamı

3- Türkçe Arnavudça mekâtibin küşâdı için tahsisatı kâfiyenin itası mamafih müzakereye konduğu söylenen şu mevadî selasenin ne dereceye kadar makrun-u sıhhat olduğunu bilemiyoruz. Çünkü şimdilik Kosova ile münasebetimiz umumun münasebeti nisbetindedir. Bir Sabah, bir Tanin, bir İttikat veya bir Sada-yı Millet ne biliyorsa refikası arasında ve İstanbul ufkunda bir tıflı nevzat halinde olan Arnavud'ta o kadar vakıf-ı ahvâldir iddiayı nufuk edenler yalan söylemiş olurlar Binâ'en-aleyh bu üç nokta Arnavudluğu âmâl-i ecnebiyenin pençe-i kahır ve istilasından tahlis ile bayı saltanatı osmaniyyeye bir şerita'ı hadîdîye ile rabt ve bend edecek nekatı mühimmedendir.

Arnavudluk bir vilâyet haline ifrağ edilecek olursa Sırp'ların avaze'i bülent ile iddia etmekte oldukları ve 600 bin! Sırbın me'va-i vatani olan eski Sırbie! hayalat-ı berheva olacağı gibi epirdiye Yunanlıların temlik ve tasarrufuna geçmesi fikirlerine lâzım olan Aşağı Arnavudluk'ta bu gibi mehaliki daime'i siyasiye maruz kalmaktan kurtulacaktır. Böyle bir kitle'i müttehede halinde Arnavudluk devletine sarsılmaz bir ordu teşkil edecek ve iktisadende bi'l cümle Arnavudluk sevahilinin payitaht-ı saltanat-ı seniyyeye rabt ve tevcih edecektir.

Taht-ı silaha alınacak askerin 5 vilâyette istihkâmı mes'elesinin temin edeceği fevaid-i mesail ictimaiye ve iktisâdiye ile uğraşanlar tastikte tereddüt etmezler. Arnavudların doğdukları yerlerin birçoğu tabiatın lütuf ve ikramı olan baret bir iklim olduğu için Arabistan'ın Afrika'ı Osmanî iklimi harasında âdem-i imtizactan mahkûm mevt oldukları oralara gidenlerin yüzde beşinin dönmemeleri ile sâbit bulunduğundan bu matlubun iş bu nokta'ı nazarda ehemmiyeti derkar olmakla beraber tenasül cihetinde halkımız hayli zararlara düşer olmakta ve diğerleri yerlerimizi doldurmaktadır. Arnavud anasının teksiri ise merbut maneviye ve maddiye ve muhabbet mutekabele cihetiyle kat'iyeti mutlâkâ teşkil ediyor.

Türkçe ve Arnavudça mekâtibin küşâdı ise el seneyi saireye bir mania teşkil edecek ve Türklerce matlûb olan Arnavudluk'ta lîsan-ı türkînin terakkisine de büyük

bir saha’i tatbik olacaktır. Bu teklifat yeni bir şey ad ve i’tibar edilmemelidir. 1876-77 Rusya Muharebesinden sonra Prizren Ergiri ictima’ı umûmilerinde bu metalib ileriye sürülmüş ve hatta İsviçre gibi bir milis teşkili de zabt-ı karara alınmıştı. 1880 tarihinde İstanbul da in’ikad eden konferansta da bu mes’ele mevki’i bahse vâzi’ olunmuştu.

Her halde babalarımızdan tevarüz ettiğimiz bu efkâr-ı mesibe mevki’i siyasiyemiz nazar-ı itibara alınarak kuvveden fiile çıkarılabilmek için hükûmet-i merkeziye teşebbüsâtı lazımede bulunursa en parlak, en büyük bir mahareti siyasiye ifa etmiş olacaktır.

Derviş Hima

Meclîs-i Meb’usan-ı Osmanî’de meb’us-u muhteremimiz Hasan Beyefendi’nin Arnavudluk hakkındaki mütalaatını *Takvim-i Vekâyi*’den aynen nakl ediyoruz.

Arnavudluğa a’id sair münakaşatı da sırasıyla derç edeceğiz.

Hasan Bey Priştine – Evvel be evvel şunu arz etmek isterim ki şu kürsü de bütün Osmanlıların namusu mevdu’ olan bu şerefli mevkide Arnavudların hamisi taraftarı sıfatıyla değil bir hakîkatin hem de pek vasi’ hakîkatin müdafî’i sıfatıyla söz söyleyeceğim. Hissiyatıma mağluben değil ceddânımın emrine imtisalen söyleyeceğim. Binâ’en-aleyh heyet-i muhteremede ona göre lütfen hissiyatı nazar-ı dikkate alarak değil vicdanının emrine iktifa ederek maruzatımı dinlesin ve neticede hükmünü versin bendeniz inkilaptan bu güne kadar Kosova’nın geçirdiği safhanın tarihçesini fevkalâde kısa olmak üzere arz etmek isterim. Zannederim heyet-i muhtereme de buna müsaade buyururlar. Fevkalâde kısa olmak üzere (onu bizde biliriz sadaları) Beyefendiler bu mes’ele fevkalâde mühimdir. Zirâ tarihi bir mes’ele rengi almıştır. Onun için Arnavudların bu telaşesini fevkalâde bir şey telakki buyurmayın. Zirâ telaş etmekte haklıdırlar. Zirâ tarihi bir mes’ele halini kesb etmiştir. Ondan dolayı izahat vermek isteriz. Binâ’en-aleyh müsaade buyurulursa Kosova’nın bu güne kadar geçirdiği safhatın tarihçesini arz edeyim.

10 Temmuz’u müteakip Memalik-i Osmaniye’nin hemen her tarafında memurîn kovuldu. Tahkir edildi. Hatta darp edilenler de oldu. Fakat Kosova’da tek bir jandarma neferine bile ta’arruz olmadı. 7-8 ay bütün vilâyetimize gıpta

İlân ve Teşekkür

Arnavud vatanperverlerinin vâki' olan hemimat-ı âli cenabâneleriyle Arnavud badema İstanbul'da 10 Para fiyatla satılacaktır. Arnavudun payitahtta kıraatını teshil eden bu mürüvvet-i milliyeye Arnavud genç Arnavudlar nâmına arz-ı şükür ve mühimmedat eyler. Bu tecelliyat-ı milliyeye ittihat-ı fikir ve selâmet-i vatan düşüncelerinin hepimizde çoğalmakta olduğuna bera'at-ı istihlaldir.

Sâhife 2

Arnavud

Numro 19

baş olacak bir derecede muhafaza-i sükûn etti. Vilâyetin her tarafında emin ve asayiş fevkalâde bir derecede teferrür etti. Katl ve kıtâl vukuât ruz-ı mürreden iken ayda bir ikiye tenezzül etti. Ancak Cavid Paşa'nın Bolatanlı isyanı ta'kib vesilesiyle epeye gitmesinden istenende bir çokbi-günahların olurunun top dâneleriyle tahrib eylemesinden ve âni müteâkib Yakova cihetinde aynı muâmelede bulunmasından dolayı Arnavudlar tevahhuşa. Âdilâne olmayan, meşrutiyete münafi bulunan harekâtı da tenkide başladılar. Hatta o aralık Cavid Paşa'nın kurûn vesetaya rahmet okutacak derecede şiddetkârâne harekâtı üzerine Dâhiliye Nâzırından bir istizahda bulunmuş (Dâhiliye Nâzırı Talât Bey'e hitaben) o zaman zât-ı âlileri değildiniz. Dâhiliye Nâzırı Ferid Paşa idi. Kumandan Mûmâileyhin mesûliyetini istemiştin. Bir heyet-i tahkikiyenin gönderilmesi hakkında bir karar-ı ittihazını heyet-i umûmiyeden istirham eylemiştim. Her ne dense o zaman ma'ruzatım nazar-ı dikkate alınmamıştı. Yoksa alınmış hak yerini bulmuş olsa idi. Bu gün Kosova hiçbir vukuâne cevelân-gâh olmazdı. (Dâhiliye Nâzırına hitaben) Rica ederim Talât Beyefendi ne zaman Cavid Paşa'nın ismi anılıyorsa hiddet buyuruyorsunuz?

Dâhiliye Nâzırı- Yanlış bir şey söylüyorsanız bende tashih ederim.

Hasan Bey (devamla) - Tashih buyurabilirsiniz. Sonra Cavid Paşa (Loma)nın terbiyesine memur edildi. Mitroviçe'den Firzovik'e geldi. Ziyaretine giden eşrafa işte ben Loma'ya gidiyorum. Loma'yı harita-i âlemden kaldıracığım demekden de çekinmedi. Bu bâbda kima'ruzâtımınd-el-hace isnat edebilirim. O aralık (Balça) da bir zabıt iki neferle Prizren'e giderken bir Arnavud'un silahını almak ister. Arnavud vermez zabıt ve iki neferi cerh ederek firar eder. Cavid Paşa (Balça)ya gelince karye ahâlisini davet eder. Cümlesi davete icabet eyler. Katili ister. Katil firar etmiştir. Fakat evi budur derler. Cavid Paşa ne yapsın beğenirsiniz. Hükûmet nâmına vaki' olan deuni üzerine yanına gelen elli eltmış kişiyi bağlatır. Döne döne Prizren'e gönderir hem de yalnız onunla iktifa etmez. Balça'da otuz kadar evi hak ile yeksan eder. Birçok hayvanat

ve eşyayı mal ganimet gibi yağma ettirir. (bu da ind-el-haceisbat olunabilir) Loma'ya gitmek üzere Prizren'e gelir orada ziyaretine giden eşrafta pek ziyâde baridâne muamelede bulunur. Loma'lılar icraât isterken ve hükûmete bar bar, iki tabur gönderiniz beş on edepsizi turalım. Hem biz hem hükûmet rahat etsin derken Cavid Paşa'nın (Balça) da yaptığı haksız muâmelâtı işitince namusluyu namussuzu birbirinden tefrik etmediğini anlayınca kuşkulanmaya başlarlar. Cavid Paşa Loma'ya hareket etmezden evvel birçok köyler tahliye edilir. Cavid Paşa maiyetinde on bir nizamiye taburu olduğu halde Loma'ya dâhil olur. Orada da iki yüzü mütecaviz evi hiçbir sebep olmadan top daneleriyle tahrib eder. Birçok eşyada yağma edilir. Nihayet Lomalılardan beş altı köy ahâlisi askere silah ile müdafaaya kıyam eder ve meatteessüf Cavid Paşa'nın nagihânı Loma'yı terk etmesine kadar işi ileriye götürürler ve adeta askeri Loma hududuna kadar takib gibi bir hezayandır. Arnavudlar bulunurlar. Binâ'enaleyh Cavid Paşa Loma mes'elesinden dolayı iki sûretle mesuldür. Biri haksız olarak birçok evleri yağma ettirmiştir. Diğer de nüfuz-ı hükûmeti halidar edecek bir sûrette terk-i mevki' eylemesinde bu bâbda ki maruzatımda ind-el-tahkik tin ve tezahür eder. Hatta bendeni vak'ayımüteakib İstanbul'a gelir gelmez, Dâhiliye Nâzırına müracaat ettim. Bir heyet-i tahkikiyenin gitmesini teklif ettim. Meatteessüf bu gün yarınla evde kaldı. Lomalılar ondan sonra ne yapsın beğenirsiniz? Bir fikir arz edeyim. Bütün bütüne meydanı hali bulduklarından dolayı şifa ve tellerini arttıracaklarına bilâkis hırsızlık etmemeye birbirlerini öldürmemeniz hilaf vicdan harekâtta bulunmamaya (besa) ettiler ve besalarını nakeçelere kadar muhafaza eylediler. Efendiler emin olunuz ki altmış iki pare karyeden ibaret olan otuz bin nüfusu şamil bulunan Loma'davacib el- idam otuz kişi bulunur veyahud bulunmaz. Hep sû-i nefhemlere kurban oluyoruz vessalam. İşte İpek, Yakova, Balça, Loma'da yapılan birçok haksız muameleleri gören Arnavudlar ortada biri de böyle meşrutiyet, adalet olur mu demeye başladılar. Haklı olarak idama razı olan haksız olarak düşmenin bile düçar-ı taarruz olmasına katlanamayan Arnavudlar bütün bu haksızlıklara sebebiyet veren bir kumandanın taht-ı muhakemeye alınmasını beklerken bilakis terfien Üsküp'e tayinini işitince meşrutiyet memleketinde böyle şeyler olur mu demeye başladılar. Ve işte o günden itibaren Arnavudluk'ta adem-i hoşnutu yüz göstermeye başladı. Meşrutiyet idarenin hiçbir lezzeti anlatılmayan ahâli yalnız bununla kalmadı. Kosova'da çeteler kânunu tatbik edilmeye başlandı. En küçük bir kabahatte bulunanlar divan-ı harb-i örfiye verildi. Mesela Saniçe yolunda yolcunun belinde bir rovolver bulundu. Mesela günlük yoldan Üsküp'e taht-el-hıfz götürüldü. Divan-ı harb kararıyla on beş gün hapse mahkûm ettirildi. Sonra da meskut reisine

avdet edilebilmek için on beş gün tese'ül etti. O sayede avdet edebildi. Geylan'da eşraftan Said Ağa Şevki Efendi istila'at komisyonu nam-ı diğer hafiye çetesi kararıyla Üsküp'e götürüldü. Aylarca han köşelerinde süründürüldü. Daha neler. Sonra da henüz vergisini bile vermeyi bilmeyen ve ona alışamayan ahâliye rüsum-u metnua tarh edildi. Şura-yı devlet kararının iktirarına intizar etmeyerek onu mevki tatbik ve icraya koydu ki bu sûretle meşrutiyetahkâmınamünafî harekâtta bulundu. Ve el-ân bulunuyor. Zira bu gün bundan dolayı muhakeme sandalyesini işgal etmesi lazım gelen ve alel-an vilâyet makamını işgal ediyor. Eğer bu maruzatımı heyet-i muhtereme nazar-ı dikkate almazsa (vei illallah el-müşteki) demekten doğrusu kendimi alamayacağımdır. İşte bu taaddüd ettiğim ve menafî-i osmaniyeye münafî olduğu için bahsedemediğim daha bi çok esbâbdan dolayı Kosova vukuatı Serez'de zuhur oldu. Bereket versin ki Arnavudlar fevkalâde hizmetkârdırlar. Ve Osmanlılığa bütün ruhlarıyla merbuturlar. Değil bütün Arnavudluk itibarıyla yalnız Kosova Vilâyeti itibarıyla diyebilirim ki isyana iştirak edenler ancak yüzde iki üç raddesindedir. Fazla değil. Belki noksandır. Bunun da indel-tedkik tezahür edeceği tabiidir. Bu kıyam üzerine Arnavudlara isnad edilen hezeyanlara gelince Arnavudlar Avusturya'nın teşvikiyle ortaya atılmışlar deniliyor. (şiddetli gürültüler) (tekzib edildi sadaları) rica ederim tekzib edildi ama söyleyeceğim bu havadis ecnebi menabından tereşşüh etmekle kalsa idi buna hiç ehemmiyet vermezdik. Çünkü Türklerle Arnavudların arasında tohum-ı nifak saçmak bazı ecnebi komşularımızın münafığı mütezayatındandır. Fakat maateessüf en muteber gazetelerimizde de bu havadis yer tuttu ve tasdik edilir gibi oldu. Arnavudluk'ta bir kıbtı kadar ehemmiyeti olmayan ve hatta ismi bile bilinmeyen (Prens Kiga) nâmında birinin eser-i teşvikiyle saçtığı paranın kuvvetiyle isyan oluyormuş gibi gülünç rivayatta ortaya atıldı. Memlekette bir mevki-i mühim işgal eden gazetelerimize bu havadis adeta vaki imiş gibi işgal-i sütun etti. Sonra da şura-yı ümmet sahib-i imtiyaz ve başmuharriri imzası altında Doktor Bahaeddin zımnen Arnavud meb'uslarından bazılarının mürteci bir cemiyet-i hafiye olduklarını ve bütün bu Vekâye onların sebebiyet verdikleri beni yazmaya kadar vardı. Ve buna delil olmak üzereCavid Paşa hakkında takib edilen mesleki de gösteriyordu. Bu zât hakkında takibat-ı kânûniyede bulunulacağından dolayı uzun uzadıya bahse lüzum görmeyeceğim. Yalnız şunu heyet-i muhteremeye arz etmek isterim ki Şevket Turgut Paşa gibi dûr-bin tecrübe- dide, itidal-perver, hükûmet üzere hareket etmeyi itiyad etmiş bir zât gitmeyip de Cavid Paşa gibi bütün Arnavudların nefretini celb etmiş bir kumandan Arnavudluk ıslahatına gitmiş ola idi. Bu gün bu hal-i isyanda olanlara nsbet yüzde seksen fazla asi Arnavud

hükûmet karşısında bulunurdu. Ve o zaman bu vatana ağlamak düşerdi. İşte Cavid Paşa'nın aleyhinde bulunanlar bu gibi nükteleri düşünen bütün manasıyla Osmanlı olanlardır. Aksini düşünse idiler ve birtakım makasid-i hafiyeye beslemiş bulunsa idiler. Cavid Paşa'nın aleyhinde değil lehinde idare-i kelam ederlerdi. Muhterem arkadaşlar! Daha çok tatvilemüsaide olan bu bahsi kapatmazdan evvel şunu da arz etmek isterim ki biz Arnavudlar Anavutlukta ıslahat icra edilmesi tarafdarı değil bilakis icrası tarafdarıyız. Hakk-ı vaadle makrun olacak olan ıslahatı bütün ruhumuzla alkışarız. Arnavudlara bir heyet- nasihanin değil bir heyet-i tahkikiyeningitmeini isteriz ki bütün haksızlık tezahür etsin. Kabahatin memurin-i hükûmette mi muvafakat edilmezse pek metin esaslar üzerine müesses muhadenetin his olunacak derecede rahnedar olunacağında kavradığım gibi dâhilen olsun haricen olsun pek ziyâde suş tesir hâsıl edeceğinde şüphe edilmemelidi. Son sözü Arnavudların en ziyâde ar ve hicab ettikleri irticai onlara isnad edenler bu vatanın hattını asıl mürteci olanlardır. Arnavudları ecnebi teşvikatına kapılmak töhmetiyle itham etmek isteyenler ise Arnavudların Osmanlı doğup Osmanlı ölmeyi azm etmiş adamlar olduğunu anlamayacak derecede Türk tabiyete müsteid sefillerdir.

Derviş Hima Cihan Matba'ası

3.18. Sene 2, sayı 20, - 22 Mayıs 1326 (4 Haziran 1910)

İkinci Sene	25 Cemâzie'l-Evvel 1328 Cum'aertesi 22 Mayıs 1326	Numru - 20
Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima		Abone Bedelâtı Senelik
Beyoğlu		Arnavudluk İçün 30 Guruş
Arnavudlardan Mürekkeb Bir Heyet		İstanbul Vilâyeti 40 Guruş
Tarafından İdâre Olunur		Memalik-i Ecnebiye 10 Frank

ARNAVUD

Şimdilik Haftada Bir Def'a Neşr Olunur.

Meclis-i Vükelânın Nazargâhına

Hurûfât-ı milliye tarafdârânı hakkında tevâlî eden haksızlıklardan emniyet-i umûmiyenin münselib olduğu müte'addid istirhâmât-ı telgrafiye ile olunmuştu. Şimdi de Ergirili Eczacı Besim Efendi ortada hiç bir sebep-i kânuni olmaksızın dün yakalanarak bela-yı isticrab mahfuzan Manastır'a sevk olundu. Hurûfât-ı Milliye tarafdârânı olmaktan başka hiç günahı olmayan mûmâ-ileyhe bilemediğimiz bir hangi garz veya iftiraya kurban edilerek divan-ı harbe aldırıldıysa bu hâl ancak la'netiyle red ettiğimiz devr-i hamidiyeye yakıştığından millete kan ağlatan ve hassaten Arnavudların hissiyet-i milliyelerini payimâl ve emniyet-i istikbâllerini selb ve tehdid eden bu gibi hâlâtın zaman-ı mes'ud ve meşrutiyetde devamı kânun-ı adaletine büyük bir darbe-i tahkir olmakla tahammül güzâr ve gayetle elem-engiz bu meselli dal'asızlık bize artık terahhum buyurarak nazar-ı inzâr ma'delet olmalarını istirham eyler Efendim.

Vahid, Tefvik, Ca'fer, Tuma, Süleyman, Orhan, Ragıp, Muhammed Nedim, iz ve men, Şeyma, ulemâdan Hafız Ali, Ali, Muhammed Kani, çala, Sami, Mustafa, Şakir, fevaid, Abidin, Seyfah, Murteza, Karulu, Vangel, Garamanu, İlya, Lambi, Raşi, Muharrem, Muharrem, İstifani, İbrahim, Kıramana. Vani, Petro, Muhammed, Rıza, Said, Lazari, Hüseyin, Avni.

Belâde-i Nazargâh-ı Devletlerinize Arz Etmek İsteddiğimiz Telgrafnâme

Arnavud gazetesinden mâ'adâ Meclis-i Meb'usan-i osmaniyedeki Arnavud meb'usan-ı kiramında keşide olunmuştur. Hey'et-i celile vükelânıza da Görice ahâlisi tarafından müracaat olunduğu pek tabi'dir. Çünkü ahâli burada bulunan vatandaşlarına ihbar keyfiyetinden evvel hami-i adl ü ihsan olması lazım gelen hey'et-i muhteremenize ref'-i sadâ-yı ıstika etmeleri icâbât-ı kânûniyedendir. Çünkü siz kırk milyonluk bir Osmanlı İmparatorluğu'nun vükelası, birçok anasırdan müteşekkil bir hey'et-i milliye'nin muhafız hukûku saffet ve salahiyetini haiz bulunuyorsunuz.

Binâ'en-aleyh şâyân-ı te'essüfdür ki merkez-i saltanat ve hilafetten ba'id olan mevaki' ve şühûr-i osmaniyede adl ü ihsan su'î isti'male uğramaktadır. Bundan bir iki ay evvel Görice Gazatesi müdürü Sami Beğ adl ü ihsan hükûmeti yamal eden bir mutasarrıfın emriyle düçâr-ı zalim ve gadr olmuş idi. Fakat merkez-i saltanatta bütün

bu hissiyat adl ve dak mefkud olmadığını takdir edemeyen ve zalim ve su'i idare ile irtika etmek isteyen me'murlara hey'et-i muhteremeniz bir ders-i intibah bahşederek mûmâ-ileyhe Sami Beğ hakkında çıkan tevkif-i müzekkeresinin megayir adl ve hükûmet olduğunu hey'et-i muhteremeniz a'zasından adliye nâzırı Beğefendi takdir buyurarak buradan Arnavudluk'a bir şa'saa-i adl-i isâl etmişti. Halk merkez hükûmetin bu hareket-i adilânesinden müteşekkir ve minnettar kalmıştı.

Bu def'a da hiç bir sebep-i kânunu olmadığı halde Görice'de eczacılıkla insaniyat-i muztaribaya imdad ile te'min-i hayat eden namuslu, afif, herkesçe muhterem bir zâtın taht-ı tevkife alınarak Manastır'a gönderilmesi şan-ı celil bi-adil meşrutiyetimizle taban tabana zıddır.

Ey müdür zamur devlet! Yirmi iki senlik mücahidatımızın mahsul mukâddesi olan şu mu'azzez meşrutiyet-i idarede biz vatanı bir tekamül-i siyasi ve ictimai bi-sevk etmeye sai ve kûşîş ederken arasına vilâyette meşrutiyet-i muhterememize urulan bu lâkayd ve bidâd darbelerden cümlemizin müteessir olacağını ümit ederim. Heyet-i muhteremeniz içinde hürriyet uğrunda fedâ-yı ahd ve nakd eden zevât-ı kânun-ı mukâddes meşrutiyetin sahaif ve varakını yırtmak isteyenlere bi-gâne davranmayacaklarına Arnavudemin ve mutmaindir.

Arnavud fark-ı mevcude-i siyasiyeye mensub olmayıp hür ve müstakil ve hakka pireştiş eder bir azuzi hamiyet-i osmaniyedir açık cephesi, doğru fikri ve saff-ı kalbiyle sizi icra-yı adalete davet eder ve kulub-ı münkesereyi ta'mir ve tatbib buyurmanızı istirham eyler. Besim Efendi müslüman ve Hristiyan müsted'i ve müştekilerin taht-ı tasdikinde de olduğu gibi ma'sum ve bi-günahtır. Cenab-ı Hakk'ın halk buyurduğu anasır-ı bişmar içinde mûmâ-ileyhe Arnavud anasırına mensub olması heyetinizce bir cürüm ve cinayet teşkil edebilir mi? Ve lîsan-ı mader zâdını Fransa mebhetil beşer ulemâsından (Şarl Lorv Bulyo)nun bir muhaveresinde dediği gibi istediği gibi tahrir ve kira'atında hür ve serbest olamaz mı? Tabi'at ve meyl-i beşere karşı durmak tanımızca en zayıf ve sahif muhakemat-ı beşeriyeyi teşkil eder.

Mesaid-i mümtazanıza layık hareket âdilane ibraz buyurunuz. Bigayr-i hak bir ailenin hayatına kast etmek. Za ve zahire-i yumınasını nâgehânı ve esbab-ı kânûniyeye müstenid olmayan bir tevfik ile zir ve zeber eylemek, harit-i şahsiyeyi gasp etmek afvolunmaz bir cinayettir.

Bir dakika evvel tahkikat-ı adliye icrasıyla tenvir mes'ele buyurmanızı.

Efendi'nin tahliye olunması mercu ve müsterhamdır.

Derviş Hima

Serbest Sütunlar:

Maraz-ı İctimaiyemiz

Arnavudluk'a dair milli gazetelerimizin her sütununda heyet-i umûmiyemizin ne sûretle terakki edebileceği ve levâzımat-ı medeniyenin bize olan eşed ihtiyacıyla bunların tarz-ı iktisabına müte'allik makalât-ı müsâdife inzar-ı hakikat olmaktadır.

Gerçi bu efkâr-ı hakikat hamiyet ve terakki pervaneye karşı bir güne i'tirazımız yoksa da nokta-i mütala'a ve tefekkür etmezi dünden güne bedbahtâne tezâyüd eden maraz-ı dâhili ictimaiyemize de hasr etmek icab eder.

Evet, bu gün maraz-ı ictimaiyeden hemen hiç bir millet masûn sayılamaz. Yalnız bu derdin mevcûdiyeti her millette ayn-ı tarz ve ehemmiyette mahsus değildir. Kimisinde mâli, kimisinde siyasi, kimisinde fıkdan ma'arif ve terakki cihetlerinde görülüyor. Bütün bu cihat-ı elimeyi şamil olan ise maat-teessüf Arnavud milletidir.

Evet, Arnavudlar bu gün her türlü şuaât-ı medeniyenin vesaitinden mahrum olarak hayat-ı ictimaişyeleri tamamıyla mütemâriz bihak muhtac-ı tedavidir.

Şimdiye kadar bu cesur, zeki, sebatkâr kavme mesedet-i ictima'iyelerini ta'min edecek hiç samimi elevz edilmemiş,

Sâhife 2

Arnavud

Numro 20

kendilerini vâdi-i tekâmüle sevk eyleyecek hiç bir vasıta-i sahâbet gösterilmemiştir!!.

Yürütmek istediğimiz kaziyeyi vüs'at verebilmek maksadımızı tamamıyla ta'mik ve tasrih edebilmek için evvel ahirde Arnavudların hâli hazırdaki mevcûdiyet-i ictimaiyelerini teşrih edelim.

Arnavudluk'ta bu gün tabakat-i ictima'ie maddeten ma'nen derecât-ı muhtelifle ile birbirine mütehalliftir. Mahrum ali ve irfan olan menfaat-i şahsiyesine tamamıyla galebe edememesi terbiye-i fikriye ve ruhiyenin noksaniyetinden ileri gelen kısımlar ile fazl ve kemal ile mütekâmil ve servetle beraber vicdanca afkir görülen kısımları bit-tabî' hayat-ı umûmiyeye mevcûdiyet-i hazır ve anyemize te'sirat-ı muhtelifle icra etmekten hâli kalamaz.

Birinci kısmı tamamıyla mağdur ikincisini kabl-i afv gören vicdan. İnsaniyet, hamiyet, üçüncüsünü şâyân-ı takdir sonuncusunu bütün varlığıyla mes'ul ederek şayeste-i tevsih ve ta'zir görmekte bihakkın muztar kalır!

Hakikatçı ise de onu sövenlerce pek tatlıdır. Niye inkâr edelim. Biz de ekâbir-i milletin maateessüf mesâ'isi tarz-ı tefekkür ve hayatları umûmiyenin terfiye ahvâliye milletin sa'adet ve varlığına hiç bir sûretle ma'ruf değildir. A'zam-ı millet vatan ve millete insaniyete karşı olan vazifelerinde pek mühmil pek lâkayd davranıyorlar. Adeta daha doğrusu kendileri vatan ve milletin mukadderât-ı hâliye ve müstakbelesi için çalışmayı... Bu hususta...

İlimce malca mütekâmil ekâbir milletimizden bu gün hangisi ilmini, malını, bu biçare milletin selâmetini, tahfif mesaibine hasr etti? Acaba bizde böyle hakikî bir vatanperver var mıdır? Var ise nerede yoksa neden yok olsun! Devr-i istibdatta bu gibi mevad-ı mukâddese için çalışmak sırf zihin etmek memnu' idi. Ya şimdi yine çalışmıyor? Ne de böyle bir emir hayr için ufacak bir menfaat, küçücük bir rahat selb edilemiyor?

Biz devr-i istibdatta bile böyle vicdan ve insaniyete mugayir memnu'ye-i zalimaneye inkıyâd etmiş olanları tafdîr edecek değiliz. Çünkü vicdan kendi hükmüne mu'arız gelen her türlü ahkâm-ı müstebidâneyi evâmir akur-âneyi yıkmak yok etmek için yaratılmış bir mevcûdiyet, mi'yâr-ı meziyettir. Demek istiyoruz ki devr-i istibdad mahkûmiyet-i vicdaniyeyi tahfif edemez. Ta'bir ahirle vicdan istibdaddan korkmaz, ürkmez bir kuvvet olduğundan istibdadda serfûrû edenleri hiç bir vekitte mağdur göremez.

Ma'mâfih haydi diyelim ki zaman-ı sabıka uymuş olan mevcûdiyet-i vicdaniyeleri millet afv etmiş olsun. Lakin bu muaffiyetlerine ne ile kesip istihlal edecek millet kendilerini ne gibi icraat ve vatanperverânedan şâyân afv ve tafdîr görecektir? Acaba bu gün esaslîdır ve ictimaiyemizin en mahmillerinden olan maârifsizlik nikbet-i cehaletine karşı konulacak mekteb gibi âhinin siperleri ihzâr edecek her köyümüzde her kasabamızda erbab-ı servet bulunur mu? Bulunmuyor demek muhalif hakikat olur. Evet bulunuyor. Lâkin vücudlarıyla adem-i müsâvi, tarz tehessat ve tefekküratıyla vatanın muhtaç olduğu vesâit birbirinin tamamıyla zıddıdır. İşte maraz ictimaiyemiz bu noktada başlıyor. İşte felaket-i müstakbeleyi ihzâr eden esbabın en müthişî bütün heyetle revnüma oluyor.

Devr-i Hamidi'de istibdad ve mazlum zincirlerini kırmak için çalışıp çabalayan âhının bazulara, metin dimağlara, âteşin kalplere istihfaf ile yakılıp milletinn ahları kadr-i hesapsız altunları, mücahidin hürriyetin fakr ve sefâleti kadr dârât ve ihtişamı kendilerine mâl edinen birçok muhterem vatandaşlarımız bu gün neden sükût edip kendilerini mahkûm ve nikbet ediyor? Neden mevcûdiyetlerini sönük kendilerini el-ân mağdur göstermek istiyor? Doğrusu bunu anlayamıyoruz.

Mâzinin müsamaha'î vicdaniyelerini örtebilecek ancak bugün gösterebilecekleri eser-i himmet ve semahattir. Millet-i âlicenaptır. Harekat-ı sabıkaya hüsn-ü niyete binâen göz yumacak kadr-i muradtır. Ma'mâfih iğfâle aldanmaya hiç bir vakitte gelemmez. Ve gelemeyecektir. Millet semahat kabire nigahzen-i intizardır.

Bu gün milletle iftihar edemeyen, herhangi bir millete olan intisabını müftehirâne söylemeyen bir insan muhit-i beşeriyetten mevcûdiyet-i vicdaniyeden pek ziyâde uzaklaşmış olur. Bugün herkes ilk önce kendi milletin sa'adetini selâmetini elinden geldiği kadar te'min etmeye vazifeten mecburdur. İstibdadda olsun devr-i meşrutiyette olsun birtakım kuvvetler...

Yalnız te'min-i istikbâl ve münafi' için bu kevvetlere milleti menafi-i vataniyeyi unutmayacak bir raddeye kadr-i ruy-i mümâşân ve mecluvîyet gösterebiliyor. Aksi takdirde insaniyet pek adi bir derekeye düşürülmüş olur.

İrfan ve servetçe mütekâmil olan ekâbirimiz bu biçare milletin ve ititbah selâmeti için İstanbulları, yahud d merkez-i sefahet olan başkaları terk edip bir parçacık rahatlarını ne vakit fedâ edebileceklerdir?

Bizimle beraber kendilerinde tasdik edilir ki mutantan konaklarda keyif sürmekle bu millet uyanmaz. Sıcak salonlardan yahud da müdebdeb matrah bahçelerden savrularacak de'air ile bu millet hiç bir vakitte selâmet bulaamaz. Acaba şimdiye kadar bu bedbaht milletin ahına mukabil savrulan bunca keyiflere, ihtişamâta, ezvak-ı gûnâ-gûna, daha nihayet verilmeyecek midir? Acaba bir köylünün bin türlü renk mavası bir keltbeyi bu ekâbir-i millet ziyaret etmemekle kendilerini ne vakte kadar müşerref ad edeceklerdir? Acaba bu tal'asız milletin dertleri harabiyet mütezayidesi ne vakte kadar vicdanları harekete getirmeyecek derecede ehemmiyetsiz görülecektir?

Millet yetiştirmiş olduğu ekâbirini kendi arasında gördükçe dertlerine çaresâz olmasa bile onlar ile mütefahhir telkinât me'ali pervaneye müştak ve mütehassir kalır.

Bu gibi zevatın mevâız vatanperveraneleri mevcûdiyet-i ma'neviyelerinde ebediyen nakil gir mefharet olur. Bu sûretle millette nail saadet ve selâmet uzaklaşmış bulunur. Bu nailiyet ve mahrumiyetleri, ihzar ve ikna edebilecek olan ekâbir milletin artık daha boyluca gayr-i müteharrik kalmak bedbahtlığında sebat etmeleri acaba muvafık ve şaayn insaniyet midir?

Bu kadar müteaddid ahvâl-i zaruriye vataniye karşısında ma'at-teessüf Arnavudların her tabakasında âdem-i imtizac, fakdâni ittihad, terakki maarif hususunda büyük bir kayıtsızlık menfaat-i şahsiyeyi te'min edebilen Me'muriyetarkasında koşmakta şiddetli bir keremiyet gördüğümüzü bir türlü inkâr edemeyiz!

Bit-tabi' arkada bırakıp ehemmiyet vermedikleri vatan ve millet ise kendilerine karşı hiç bir vakitte lakayd değildir. Bu gün ehemmiyetsiz görülebilen küçücük bereketiyle milliyet ve hamiyet bilahire kendilerini elim bir nedamete sevk edeceğine şüphe yoksa da el birliğiyle vatan ve milletimizin terakki ve sa'adetine çalışmak elbette daha hayırlıdır zan ederiz.

Bu gün bütün muhit medeniyette milliyetiyle iftihar edebilmek vesaitini ihzar etmeyen bir kavim var ise doğrusu o da biz Arnavudlarız. Böyle bir ka'ide-i medeniye ve beşeriyeden hariç kalmaklığımızı arzu edebilecek her bir vicdanın mevcûdiyet insaniyede bulunması hamiyet-i beşeriyeye büyük bir zar a teşekkül edeceğine asla şüphe edilemez! Bunun için şimdiye kadar milletimiz hakkında göstermekte bulunduğunuz kayıtsızlıkla türeyen maraz-ı ictimaiyemizi kesb takviyet etmeden istikbâli bir yadigâr hamiyet ile tenvir ve tas'id eder isek bütün cihan insaniyetin takdiratına mazhar olacağımıza emin olalım. Aksi takdirde milletimizin müte'arif ve erbab servet kısmı mesuliyet vicdaniyeleri altında kalır.

Bugün biçare Arnavudluk bunca âmâl harisâne ile muhattır. Bu niyet bedhuva-haneye karşı yegâne salahımız olabilecek olan mekteplerimiz mevcûdiyet-i milliyemiz nerededir?

Akvam-ı mütecâviremizden olan Rum ve Sırpların her kasabasında değil her bir köyde bile zükûr inâs mektepleri var iken bizim köylerde şöyle dursun şehirlerimizde bile muntazam bir mektebimiz neden olamıypr?

Bu Rum ve Sırpların mekteplerini hükûmet ancak sığ mütemadileri, hab milleyt ve vataniyeleri yapmıştır! Bunlar bu hususatlar için neden hükûmetten istimdad

etmiyorlar. İstimdad ettirmeyen kuvvet hamiyet ve muhabbet milliyeden başka bir şey değildir. İbret alalım. Acaba bu hasail-i mümtaza beşeriye ne vakit görülecektir? Acaba bizde de zev seymilerbankalar, avaroflar ne vakit çıkacak? Böyle hamiyetperver vücutlar için Arnavudluk daha ne kadar zaman bekleyecektir? Böyle vücutlardan hissiyat-ı mübhelden mahrum kaldıkça insaniyetle kat'î alaka etmeye yaklaştığımızı el-ân göremeyecek miyiz? Diğer taraftan biz Arnavudlar bir lîsana bir sûret tahrîre henüz karar vermek istemiyoruz! Yaz ne vakit terakki edecek ne vakit heyet-i beşeriye girmeye salahiyet kazanacağız. Yoksa mevte muntazır beşeriyetin en âciz en faydasız mâbadı var.

Dervîş Hima Cihan Matba'ası

3.19. Sene 2, sayı 21, - 2 Haziran 1326 (15 Haziran 1910)

İkinci Sene	7 Cemâzie'l-Âhir 1328 Ceharşenbe 2 Haziran 1326	Numru - 21
Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Dervîş Hima		Abone Bedelâtı Senelik
Beyoğlu		Arnavudluk İçün 30 Guruş
Arnavudlardan Mürekkeb Bir Heyet		İstanbul Vilâyeti 40 Guruş
Tarafından İdâre Olunur		Memalik-i Ecnebiye 10 Frank

ARNAVUD

Şimdilik Haftada Bir Def'a Neşr Olunur.

10 Para Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir. 10 Para

Mâ'ide'i Rebi'aye'i Şehriyarı

Geçen Cum'a günü Zât-ı Hazreti Padişahi a'yân, meb'usan-ı ümerayı askeriye ve mülkiye ve Tercüman-ı Efkâr olan matbuatı Beylerbeyi Sarayı'nda bir maide'i reb'iyeye davet buyurmuşlardı. Müdde'uyin henüz ta'amı bitirdikleri bir zamanda zât-ı şâhânedan teşrif buyurup ve umum tarafından alkışlarla istikbâl edilmişlerdir. Bir

latif-i mahsus ve teveccüh şehriyari olmak üzere gazete müdürlerinin huzur-ı hümâyunlarına kabul buyurmuşlar ve vatana hadim-i makalât müfide ile iştigal etmelerini ima buyurmuşlardır. Mahaz hükûmet olan fikr-i şâhâneye karşı koca matbuati osmaniye bir iki sözle mukabele edemediğinden dolayı biz burada alenen beyan-ı te'essüf ederiz. Diğer bir fırsatta milletfet hükümdar zişanımıza aynı samimü'l kalp mükabeleyi unutmayalım.

Arnavudluk ve Mahmud Şevket Paşa

Esbab zuhurunu ibtida'i ihtilalden beri yazageldiğimiz Kosova vakayı'ı müessefesi yeni bir safhaya girdi. Tedabiri âlim pesendane'i şehriyariden olmak üzere vatanperver Harbiye Nâzırımız mevaki'i muhtelifeye i'zâm buyurulmuştu. Sekut maddiyeden ziyâde kudreti kelama ram ve meti olan beşeriyeti cahile edyan-ı semaviyeyi kabul ettiği gibi emr-i müşarûn ileyhın gayretiyle fail ve müsebbiblerine ebediyet lanet havan olacağımız vakayı fecia kesbi sükûn etti. Öyle de olması lâzım gelirdi. İnsaniyet ve hürriyete bir setiş eden Arnavud acı ve fakat muhak feryatlarla hükûmetle ahâli arasında bir vasıta'i itilafı merdem tekliften, ricadan geri kalmadı. Çünkü Arnavud kavimdaşlarıyla asakir-i muhtereme'i osmaniye arasındaki mukatele'i bî rahimanenin darbe-i halini altında zebun ve mecruh idi. Han şehadete düşen vücudlar bu vatanın genç fidanları idi. Bu vücudların serhatlarda düşmanlarla şirane çarpışarak hukûku mukâddese'i vataniye ve haysiyet ve namus milleti vakaya ve muhafaza etmeleri lâzım geleceğini anlatmaya çalıştı.

En nihayet Arnavud bir lütfü sübhanı olmak üzere emeline nail oldu. Mahmûd Şevket Paşa Hazretlerinin gazetelere vuku'u bulan beyânatına göre yalnız Malisya halkı hâl kıyam ve isyanda kalmış saffeti vicdanına garzdan müberra olan kalbine iffet-i askeriyesine meftun olduğum ve birçok seneler münkayı ihtiyaride beraber bulunduğumuz Şevket Turgut Paşa amirinin eserini takip ile bakiye'i kıyamı tedabir saibane ile izale edeceğini samimi kalpten itikat etmekteyim. Hür ve müstakilü'l fikir olan Arnavud beşeriye'i umûminin terakki ve tealisini görmek uhuvvet umûmiyeye hizmet etmekle müftehardır.

İşte gurubu taraf-ı Arnavud şimdide açık kalbiyle inzar-ı zamandaranı Arnavudluğa teveccüh etmek ister. Hükûmet bir hissi insaniyet perveru ile Atina'da han ile yeksan olan yerleri tamire mecbur olduğu gibi Arnavudluk'ta da aynı ulu Cenâbıyı göstermelidir. Aç, çıplak, bî me'va kalanlara küçük melceler tedarikine

çalışmalıdır. Mahalli sû-i idare yüzünden ürküpte silaha sarılanlar arasında sekat ve malul kalanlara bir kuvvet-i la yemud yevm-i teminine himmet buyurmalı ve icâb ederse semahat-ı milliyeye müracaat etmelidir. Arnavud ilk sütununu birçok ianelerle şimdiden dolduracağını ümit eder. Sonra kavanin mevzu'a i hükûmeti itaatle anasır-ı saire gibi bu civardaki halkın mükellef olmakla başladığı vergileri bilâ müşkilât hazine-i hükûmete tediye edebilmeleri için şose yollarının inşasına başlamak kefafı nefsi ahâliye teminden ziyâde menafi'i vücuda getirilecek bazı güzergâhlar tesis etmek el hâsıl nica bilmek için tarlaya tohum etmek ve tarlayı işlemek beşeriyeti müttemidine ve mütefekkiye takrib edebilmek için halkı okutmaya çalışmak vezâifini hükûmet unutmamalıdır. Hikmeti hükûmet bunu icâb eder.

Hükûmetler garezkâr olamaz ve olmamalıdır. Hükûmeti osmaniyeyi teşkil eden anasır-ı muhtelifeye aynı muameleyi ifaya mecburdur. Hükûmet bir milletin pederi müşfiki olmalıdır. 20. asrı medenide haliyelere mübtela olanlar ehemmiyet vermemelidir. Mensub olduğu fırkanın amali meşru'asını tervice münkad olmakla beraber hükûmet fırka azasının bazılarının fikirlerini aynı bir hitabı semavi gibi etmelidir Arnavudluk Osmanlılığın Rumeli'nde münkayı şevketidir. Bu mesend mahkemi bir kat dâha tahkim etmek mevcûdiyet-i milliyesine, lisanına adaletine hissiyatına hürmet etmek akdem vezâif-i hükûmettir. Sözüme hitam vermeden evvel

İhtilalin önünü alabilmek için Harbiye Nâzırımızı oraya i'zâm buyuran zât-ı hazreti padişahiye ve Kosova'da karışıklığı teskine himmet buyuran Mahmûd Şevket Paşa hazretlerine de Arnavud derin bir hissi insaniyetle arz-ı şükran ve muhammedet kılar.

Matbuat Müdüriyetinden Arnavud Gazetesi Müdüriyeti'ne Gelen Tebliğnamededir.

Hurûfat-ı milliye taraftarından Ergirili Eczacı Besim Efendi'nin bir sebeb-i kânunu olmaksızın yakalanarak bilâ ictimab mahbusen Manastır'a sevk olunduğundan ve bu halin kânun-u adalet ve kavaid-i meşrutiyete mugayir bulunduğundan bahis gazetenizin 22 Mayıs 326 tarihli nüshânızda bir telgraf görülmüştür. Manastır Vilâyetinden Dâhiliye Nezâreti Celilesine gelen telgrafnâmede şehri halin 8. günü Görice'de ki nizamiye bölüğüne mensub efraddan biri Boşnak diğeri Arnavud ve diğeri ikisi Türk 4 nefer kendilerini tabibe mu'ayene ettirmek üzere Ergirili Besim Efendi'nin eczanesine gittikleri sırada Mûmâileyh Besim Efendi merkumuna hitâben mürtedler

sizin memleketinizi para ile sattılar şimdi de Arnavudluğu satmak istiyorlar. Fâkir (silik) atik davrandılar. Silaha sarıldılar. Arnavudlar haklıdırlar. Yolunda bir takım tesvilatta bulunduğu icrâ kılınan tahkikat neticesinden anlaşılacak ol bâbda ki evrak-ı tahkikiye bi'l celbi istibla'at komisyonunca tetkik bulundukta hâvi olduğu delail medar muhakeme ve hüküm görülmüş olmasına mebni Mûmâileyh eczacı Besim Efendi'nin divân-ı harbe tevdi olunmak üzere mahbusen vilâyete izamı görünce mutasarrıflığına tebliğ kılındığı bildirilmiştir 27 Mayıs 326

Arnavud

Matbu'at Müdüriyet-i Âliyesinden Arnavud'a gelen bâladaki tebliğnameyi aynen derç ediyoruz. Matbu'atın ve Dâhiliye Nezâreti'nin bu bâbda ki tebliği bizce medar-ı kana'at ise de merkezi saltanatın haricinde fırka ve fikir münakaşatı o kadar müthiş bir şekil almıştır ki Besim Efendi'nin bu bâbda kurbanı nefsanîyet olduğu vârid-i hatır oluyor. Besim Efendi oraca ma'lûm bir zattır. Arnavuda gelen telgraf Dâhiliye'ye, Adliye'ye, Meclîs-i Meb'usan aza-yı muhteremesine de keşide edilmişti. Yedinde böyle vesikalar bulunmuş olaydı vâzi' imza olan ahâlî'i muhtereme bu bâbda merkezi saltanata müracaata cesaretgah olamazdı. Mademki Mûmâileyh Besim Efendi Firzovik Divân-ı Örfisine gönderildi. Herhalde hakikat tezahür eder bazı müfsitler tercümanda görülen ve safsatadan ibaret olan Arnavudluk muhtâriyet idaresi programını Mûmâileyhin cebine koydukları söyleniyor. Bu mes'elenin hallini idare-i örfiyeden intizaren tercümenin manasız müte'alatına son bir cevap vermek isteriz

Evvela Manastır'da in'ikad eden Arnavud Maarif Kongresi hükûmet-i mahalliyyenin taht-ı nezaretinde cereyan etmek üzere Vali Bey'e müracaat edilmişti. Çünkü Arnavudların faaliyet (kesik) maarifperveraneleri maateessüf 6 asırlık Türk vatandaşlarına (kesik)

Sâhife 2

Arnavud

Numro 21

bir kısmı tarafından kalpten kalbe ifra edilmekte olduğunu bildiğimizden resmen hükûmet-i mahalliyyeye müracaat ettik. Manastır Valisi Beyefendi sûreti atide münderic tezkere ile Komiser Emin Efendi'yi gönderdi. Emin Efendi ictima'ında hazır bulundu. Hatta pek namuslu bir komiser olduğundan müzâkeratın hitamında tuttuğu notların yanlış olup olmadığını sual etti. Ve hatta mukarreratın bir sûretini aynen istemişti. Bir sûret kendisine verildiği gibi Vali Beyefendi Hazretlerine takdim edilmişti.

Bende İstanbul'a geldiğimde bir hicaz ve bir de arzuhâl puluyla memhûr olan mukarreratımızı Dâhiliye Nâzırı Talat Beyefendi'ye takdim etmiştim. Diğer taraftan matbuat-ı osmaniye'ye de bir muhtıra göndermiş ve Arnavudlar hakkında ki boş ve bî mâ'na fikirleri de protesto etmiştik. Masa başında oturup da körükörüne yazı yazan Tercüman-ı Hakikat bir parça kalemini akılâne kullanırsa daha münasib olur. Kirli parmaklarla lekeli etekleri tercüman kendisi bilir. Biz namusumuzla hayatımızı temine maarif-i osmaniye ve milliyemizi tevsi'e gayret eden hakidamın Osmanlılarız. Nir-i Hakikat'ten naklen tercümanın bendleri Osmanlılık âleminde bir mevki'i mümtaz tutmuş olan hamiyetli Arnavudların fikri olmayıp Arnavud olmayan bazı hayalperest ve vehhamların kalemidir.

Biz Nir-i Hakikat'e ve satışını çoğaltmak için mucibi heyecan havadisler bulup neşreden Tercüman'a itidal tavsiye ederiz. Yoksa bu münakaşa'ı kalemiye iki anasır arasına bir naire'i fEsad seçmaktan başka bir şeye yaramaz. Hasıma vaadimiz ise Arnavudlarla Türkler arasında fEsad ve fitnenin daim ve kaim olmasını an samim arzu ederler. Düşmanın hoşuna gidecek bir meslek takip etmek bilmem tercümanı hakikatın işine gelen siyasetlerden midir? Matbuat-i osmaniye arasında şimdilik en ziyâde itilaf yolundan çıkmış olan Tercüman-ı Hakikat'i görüyoruz. Memleket heyecan içinde Girit mes'elesi ortada umûmi me'yus ve dilhun ettiği bir hengâmede Tercüman-ı Hakikat dilini bir parça kısaltırsa asayiş-i efkâra hizmet etmiş olur.

Manastır Valisinin Tezkeresi

Cemiyetler Kânunu'nun 18. maddesi mûcibince Arnavud Maarif Kulübü'nde akdi mukarrer olan kongre de ispat-ı vücud ederek müzâkerat-ı istima eylemek üzere Komiser Emin Efendi'ye mevzuniyet verilmiştir. 20 Mart 326

Manastır Valisi Halil

Yakinen Manastır Kongresi'nin müzâkeratını ve mukarreratını bir kitâb şeklinde bastıracağımız Vakıf Tercüman-ı Hakikat gazetecileri işten daha iyi haberdar olurlar. (silik) Cahid Beyefendi'ye takdim ettiğim açık mektup Derviş Hima'nın nasıl adam olduğunu münasif ve hâk perver efkâr-ı osmaniye bir def'a daha tatmıştı. Tercüman-ı Hakikat, selâmeti vatan düşünürse bu gibi münâkaşata nihayet vermelidir. Zaten kendisi nihayet vermezse el haletü haza memlekette temini asayiş deruhte eden divân-ı harb-i örfi tavassut buyurur.

Viyana'da Veliaht-ı Saltanat

Viyana 4 Haziran- Fermednilat gazetesi Yusuf İzzettin Efendi Hazretleri'nin buraya müvaseletini şu sûretle selamlıyor. Hükûmet-i Osmaniye ve Avusturya ve Macaristan arasında mevcut münasebat-ı fevkalâde'î samimane Yusuf izzettin Efendi hazretlerinin ziyareti ile bir kat daha teyit etmiştir. Misafir-i muhterem burada amak bir teveccüh ile kabul edilmiştir ve izhar olunan temenniyat hoş amidi meşbu' samimiyettir. Yusuf İzzettin Efendi Hazretleri'ne karşı izhar olunan asar-ı ihtiram münasebatı dostane pürde ettiğimiz hükûmeti osmaniyeye de teveccüh eder. Avusturya ve Macaristan Türkiyede devr-i cedide karşı ta ibtidasından beri büyük bir eseri hayırhayı ihtiyar etmiştir. Biz Hükûmet-i Osmaniye'nin tecdid ve kuvvayı cedide iktisabına muvâfık olmasından başka hiçbir arzu beslemedik. Zirâ kuvvetli bir Türkiye'nin sulh ve mesaliminin idamesi için en metin bir istihkâm olduğu buraca malumdur. Sultan Han Hamis Hazretleri'nin devr-i saltanatlarında Hükûmet-i Osmaniye'ce mevki'î fiile isal olunan terakkیات-ı memnuniyet bahşa'î Türkiye'nin tesis-i meşrutiyetten beri takip ettiği âmâl-i takviye ve te'aliye bir delil-i fesihdir. Türkiye'de devr-i cedit üzerine binâ olunan ümitler mafaratına değildir. Türkiye'nin daima mütezaid olan terakkisi Avusturya ve Macaristan'da nazar-ı memnuniyet ile takip edilmektedir. Yusuf Efendi Hazretleri Viyana'da müddet-i ikametleri esnasında Hükûmet-i Meşrûta'ı Osmaniye'ye karşı mütehassıs olduğumuz ve daver-i muhalEsad hakkında kesbi kanaate fırsatıab olacaklardır. Müşârunileyh hazretlerinin ziyareti Avusturya Macaristan ile Türkiye arasında münasebatı samimilerinin teyit ve teşyidine hizmet edeceği şüphesizdir.

Delvina'dan Arnavud gazetesine Çekilen Telgraf

Gazeteleriniz gelmiyor. Esbabı nedir? Postaların muhalif meşrutiyet harekâtından ise hükûmete müracaat buyurun.

Berat'tan Telgraf

Aboneliler

Hima Bey'e

Sevimli gazetenizi alamamakta olduğumdan endişedeyim. Afiyetinizin tebşiri.

Çakranlı Bektaş

Arnavud

Dâhiliye Ve Mâliye Nezâretlerine müracaat etti. Kapütilasyonların kalkabilmesi için postalarımızın imtizama girmesi lâzım geleceğini elbette hükûmetii cedidemiz takdir ederler.

Fraşar'dan gelen bir mektupta

Fraşarî eşraftan Bahtiyar, Beyzade Servet Paşa, Beyzade Hüseyin Karanfil, Beyzade Mehmed Beyler bir ticaret şirketi tesis ettikleri bildiriliyor.

Arnavud

Ticaret ve mülkü mâliye'il hayat maddesidir İngilizler Amerikalılarla ve melesi saire ticaret sayesinde dünyalara fermanir olmaya başlamışlardır. Ticarete salık olmayan milletler esareti ihtiyariyeye (...) akvamdır. Dünyada serbest yaşabilmek için milletler memleketlerini ticaret ile tahkim etmelidirler.

Arnavudluk'ta ticaret çoğaldıkça memuriyete rağbet azalacak ve birçok zekâyı hatlar ulum-u iktisâdiye ve ticariye ile iştigale başlayarak desti feyaz kudretin şu gülşeni tâbi'asını ezher ticaretle ziynettar kılacaklar ve memlekette bu sayede saadet-i umûmiye istikrar bulabilecektir. Hele bir atalet-i hayâtîyeye gayri ihtiyari maruz kalan müttehizanın her tarafta bu gibi teşebbüsâtı ciddiyelerini görmekle Arnavud geniş geniş nefesler alacak ve samimi tebriklerini takdim edecektir.

Ahmed Samim Bey'in şهادeti

İlan-ı meşrutiyetten beri matbuati osmaniye iki güzide muharrir şehit verdi. Birincisi kulübü hamiyette hatırası ebediyen tebşekir olan şehit zi ve kar Serbesti başmuharriri Hasan Fehmi Bey idi. İkincisi de bir (kesik) bî insafın kurşunuyla hâkk-ı şهادete düşen Sada-yı Millet başmuharriri Ahmed Samim Bey oldu.

26 yaşında giden şehit arkada iki yetim kızcağz bir bedbaht zevce bir zavallı peder bırakmıştır.

Katil el-ân ele geçmedi. Emare de bırakmadı. Emniyet-i umûmiye katili arıyor.

Maraz-ı İctimaiyemiz Makâlesinden Mâba'ad

Bir rûknü olarak kendimizi göstermekle mi iftihar edeceğiz. Ecnebi edebiyat ve lisanlarına olan vukufumuz ile mi tefahat istiyoruz. Yoksa işgal etmeye çalışmış ve

çalışmakta bulunduğumuz memuriyet makamat-ı âliyesiyle mi teselliyab olmak fikrindeyiz?

Bizim için tefahür-i umûmumuza makamat-ı âliye lisan-ı milletin kürsi'î iftiharında terennüm edecek mukâddes dakikada ihzâr olunacağını ne vakitte anlamak bahtiyarlığına nail olacağız.

İhmâl etmekte bulunduğumuz bunca levazımât-ı medeniye ve milliyenin tesiratıyla baş gösteren maraz müthiş ictimaiye vicdanlarımıza mevcudiyet-i maneviyemize acaba hiçbir zaman kiran gelmeyecek midir? İşte saymış olduğumuz bunca esbab-ı edbarımızı söndürebilecek kuvvete Arnavudluk ilk önce kendi evlatlarından müntezir olduğundan feryad-ı muhitkanesine inkıyat edildiği evlat ve ihfadımızla beraber bütün âlem-i insaniyetin şu hareketi vatanperveraneden ilelebet takdirhan olacağına şüphe yoktur. Ona bir milletin şu takdirata mazhariyetlerini gördükçe kendileriyle beraber bütün Arnavudluk hissiyatı iftihar edecek ve aksi halde semayı vatan-ı gıryanan olmaktan asla kurtulamayacaktır.

Delvinalı Namık Selim

Arnavud

Namık Selim Bey biraderimizin bazı mütalaatına iştirak edemez çünkü sönmüş zannedilen cemiyeti milliye'î ekâbir faaliyeti tâbiyesiyle kesb-i teala ediyor. Merkezi saltanatta ve umumu Arnavudluk'ta herkes sai ediyor. Sahne'î marifette galibiyet ve zafer sailer mev'uddur.

Derviş Hima Cihan Matba'ası

3.20. Sene 2, sayı 22, - 10 Haziran 1326 (23 Haziran 1910)

İkinci Sene 15 Cemâziye'l-Âhir 1328 Penceşenbe 10 Haziran 1326 Numru - 22

Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima

Abone Bedelâtı Senelik

Beyoğlu

Arnavudluk İçün 30 Guruş

Arnavudlardan Mürekkeb Bir Heyet

İstanbul Vilâyeti 40 Guruş

ARNAVUD

Şimdilik Haftada Bir Def'a Neşr Olunur.

10 Para

Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir.

10 Para

Arnavudlar ve İttihâd ve Terakki

İttihâd ve Terakki 10 Temmuz'dan az bir müddet evvel değil, fakat ibtidâ-yı zuhurundan yani yirmi seneden beri Arnavudluğu hasad ettiğimiz mahsul u hürriyet ve meşrutiyetin en feyzdâr bir mezra'ası olmak üzere inticâb etmişti. İstanbul müstesna olmak üzere- İttihâd ve Terakkinin burada te'sisi hasebiyle –istihsâl-i meşrutiyet fikri ilk evvel Arnavudluğa anlamıştı. Doktor Temuler, Ahmed Rıza Beyler, Refik Nevzadlar, Abdullah Cevdetler, Toptan zade Fuad Beyler, birçok erkân-ı mümtaze'i askeriye, hamiyetleri Arnavudlukça destan olan Toptanzade Refik Beyler, Matli merhûm Cemal Paşalar, Elbasanlı Akif Paşalar, Derviş Beyler, Şevket Beyler Ohrili Hamdi Beyler, Eyüp Sabriler ve Niyazi Beyler, ilk def'a fikr-i hürriyeti telkin eden bu muharrer acizin biraderi, Gustavarlı Kâmil Beyler, Debreli birçok müteheyyizan, ulemâ ve müşâyih-i kiram, Manastır'da ber hayat olan Zavalânî Fehim Beyler, Şevket ve Vahid Beyler, Piriztişeli merhum Halid Beyler, Haydar ve Selman Beluşmiler, Ohri'de Struga'da birçok erbâb-ı hamiyet ki el'an ber hayattırlar bu iddi ayı sarihamın zî-hayât şuhud-ı adilesini teşkil eder.

Şu küçük mukaddimeyi yazmaktan maksadımız mazisi kirli, hâli meşuk ve mülevves elinde bir kalemle ervâh-ı habise gibi sağa sola hücum eden ukurlara efkâr-ı ma'sumeyi iğfal ile Arnavudluğu adeta bir irtica'gâh göstermek isteyenlerin bu bâbda ne kadar menâfık ve fesâd fikirler beslemekte ve saçmakta olduklarını anlatmak isteriz.

Arnavudluk bir mehdi kadim hürriyettir. Buna tevârih-i muhtelif şahittir. Hatta dünyanın hiçbir yerinde meşrutiyet fikri, fikr-i müşâvere girmediği halde bile Arnavudluk'ta bir nev'i pelagun mevcut idi ki umûr-ı nas bu sayede ru'yet edilerek düçâr-ı gadr u zulm olmaktan vekâye edilirdi. Arnavudluğun hürriyete olan prestiş

taamlarıdır ki Romalıları, Bizanslara kolay kolay ceride’i inkiyâd olmalılar. Slav istilâsına karşı geldiler. Akvâm ve haşiyenin seylâblarına göğüs girdiler. Hürriyete olan aşk-ı hakikileri sebebiyledir ki cumhuriyet halinde ya ’ni fırka fırka yaşamaya, dağlara çekilmeği gelen akvâmın zir-i pâý istibdâdında yaşamaya tercih etmişlerdi.

Tarihle mutavakkal olanların nazarında bir muadile-i ma’lume şekline giren bu mutala’amıza şunu da ’ilave etmek isteriz ki Osmanlılarla kırk sene kadar ahenk-i cenk eden Arnavudlar merhum Şemseddin Sami Bey’in de kamus’ul i ’lâmında dediği gibi vahdet-i kelimetullah karşısında münkad kalarak Osmanlılara râm olmuşlar ve bu harekât-ı cengâverânelerini gören selâtin-i osmaniye Arnavudları kendilerine ayrılmaz bir arkadaş gibi kayd u kabul etmişlerdir. Osmanlılarla birleştikten sonra bir muhârebe meydanı görülmez ki Arnavudlar orada en büyük şeca’atleri ibrâz ile liva-yı osmanîyi arşı sermedine kadar yükseltmiş olmasınlar. Truva muharebeleri ini’netini tezyin eden bu kahramanların hurafete karışan ecdadı olduğu gibi Romalıları bir müddet düşündüren, en nâmedâr kumandanlarını şehrah-ı zafer ve galibiyetlerinde uğraştıran buralar Osmanlı bayrağı altında o kadar büyüklükler, kahramanlıklar ibrâz etmişlerdir ki birçok nâdide tiyatro parçalarına zemin teşkil eylemişlerdir. Kırım, Silistre, Plevne, Struga, Dömeke bu havarik-i cengâveranenin en yeni saha’if-i iştiharını vücuda getirir.

Edvâr-ı kahramaniye layık olan büyüklükleri gösteren Arnavudlar ulum u diniye de bed-i tavilalarıyla Osmanlılara birçok ulemâ-yı İslâmiye ve papalığa ulum u Hristiyaniye de mutehaber kardinaller papalar yetiştirdiği gibi kalemleriyle ma’ruf ve müştehir nice i ali de yetişerek Osmanlılığa ifâza’i nur ve ma’rifet kılmışlardır. Demek isterim ki edvâr-ı muhtelifi’i beşeriye de insanlığa has olan hasa’is bir güzidelerini, kabiliyet-i katriyelerini ibrâz ile muhafaza’i şahsiyete muvaffak olan Arnavudlar asr-ı hazır-ı insaniyette ise ne istiyorlar? İşte bunu istiyorlar bir hazib-i kalil fesad-pişe büsbütün muharrif ile birçok istinâdatta bulunmağı sermaye’i ma’işet edinmişler ve bir neşter zununu efkâr-ı umûmiyeye saplamışlardır. Bıkdık. Biz bu yava? Kullara cevap vermekten bıktık usandık.

Hulasa Arnavudlar ne isterse muhtasır, mufid bir cevâ-ıb mukanni’ vermek istiyoruz: Biz Arnavudlar umum-u erkân-i osmaniye ile beraber temeddün, tefyiz isteriz. Melul mütemeddene ve muterakkibeye takarrub etmek isteriz. Ticaretin vesa’it-i hazırasından ziraatın alet ve edavât i ’cazından müstefid olmak isteriz. Keçi yollarından ziyâde şoseler, şoselerden ziyâde demir yollar, buharlı makineler isteriz.

İnsaniyet-i hazıra da bir mevki' mümtâz tutmak isteriz. Kosova'da dökülen kanların son kan olmasını isteriz. Çünkü bu kan vatan için pek kıymetdârdır.

Başka ne isteriz? İşte Mühim Bir Su'al Daha!

İttihâd ve Terakkinin bizi anlamasını isteriz. İttihâd ve Terakkiye penâh-ı evvel teşkil eden Arnavudluk 10 Temmuz'da da ön ayak olarak Münevver'ul-Efkâr zabıtlarla ya hürriyet ya ölüm diyerek ve bu mühlek istibdâdın bağına şeci'ane bir hançer sapladı. İttihâd ve Terakkinin bir gaza'i hürriyetle tezyin ve tevşih ederek neşr ettiği programını nısfet ve bî taraf ile tatbik etmelerini ister.

Şu uzun mutala'at ile ikinci bir maksada girmek isteriz.

Osmanlı gazeteleri Arnavudluk artık bir devr-i sükûn ve asayişe girdi. Artık Arnavudluk yalnız ziya-i medeniyete müştâk bir saha'i pir-feyzdir. Oralarını görenler tabi'atın letâfet ve bereketine hayran olmuşlardır.

Diğer taraftan Arnavudluk sefîri kaba'il-i 'irfan ve ikrâde de bir köşmâl-i intibâh olacağını yazan refikimizde var... Matbu at-i osmaniye'nin bir kısm-ı mühimmiyle, Rusya ve Sırbistan matbuatı müstesna olmak üzere, memâlikî mütemeddinenin mehafil-i siyasiye'i alemde kemal-i dikkatle okunan en meşhur erkân-ı matbuatı Arnavudluk'ta neşr-i ma arıfla tarik-i ticariyenin inşâsı ve Arnavudların lisanlarına, kavmiyetlerine dokunulmayarak anasır-i osmaniyeyi hükûmete ısındırılması, hükûmeti sevdirmeye gayret edilmesi lazım geleceğini halîsane bir lisanla ihtârdan tevki etmediler. Para ile istediğimiz kalıba sokulabilen matbu at-ı garbiye müstesna! Demek ki matbuat-ı osmaniye ile Avrupa efkâr-ı umûmiyesi bir noktada telâkki ediyor.

Tenvir ve Tenevvür... adl-u Dad... Terakki... İttihâd...

Jön Türk refikimiz Denizli Meb'usu Muhterem Gani Bey'in zü'l-cenaheyn ya 'ni hem ittihâd ve Terakki fırkası hey'et-i idaresine ve hemde Arnavud Kulübünde medhâl-dar olduğundan Kosova valisi Mazhar Bey'in bir lisân-ı ceberutu ile Arnavudluk'ta yalnız Türkçe ve Fransızca okutulmak üzere iki yüz ibtida'i mektebi açılacak ve Arnavudça okutulmayacağını muhaveresini mute akib Mahmud Şevket Paşa hazretlerinin lisanı i'cazkâr arabı has olan bir ifade'i nezihe ile ya 'ni Arnavudların izzet-i nefsi milliyelerine dokunmayacak bir tarzda ta 'mim-i ma arif için Arnavudluk'ta Fransızca Türkçe mektepler açılacağını Selanik gazetelerinden birine verdiği muhavere üzerine güya Başkım Kulübü hükûmetin bu fikrini protesto edeceği

şayi'ası üzerine Gani Bey'in fikrini sormuştur. Denizli Meb'usu Muhteremi: Şimdilik Arnavud Başkım Kulübü'nün telaş etmesine mahal yoktur.

Sâhife 2

Arnavud

Numro 22

Çünkü bu bâbda resmi bir teşebbüs suç değildir. Şimdilik yalnız mevsukiyete itmi'nan edeceğim Mahmud Şevket Paşa'nın bir ifadesinden ibarettir. Bu bir sû'i tefhimeden 'ibaret olduğuna i 'timad ve hükmetmek lazımdır. Çünkü mensubiyetle müftehir olduğum fırkanın amali esasiyesinden biri de tahsil-i ibtida'iyenin lisanı mahalli ile ta,lim ve tedris edilmesidir. Binâ'en-aleyh Arnavudluk'ta tedrisat-ı ibtida'iyenin Türkçe olması fırka'î ekseriyetin programının en mühim bir kısmının hilâfına harekettir. Başkım protesto hakkını ancak bir teşebbüs-i resmi olacağı zamana bırakmıştır. Binâ'en-aleyh eminim ki ilk evvel İttihâd ve Terakki fırkası böyle bir teşebbüse muhalifet gösterecektir.

Gani Bey'in bu açık beyânatı Arnavudluk'ta ecnebi (silik) telkinâtına karşı lisânlarını en kavi ve satı' bir alet gibi kullanmak isteyen Arnavudları İttihâd ve Terakkiye minnetdar bırakabilir. Arnavudlar haysiyet-i içtima'îye ve hürriyet-i fikriyeden mahrum derbeder milletler gibi önüne geldiği lisanı kabul etmedikleri ve etmeyecekleri varest'e'î izah olduğundan milliyet-i necibelerini muhafaza ve vikayeye br mani'a teşkil etmeyenlere en samimi hissiyatıyla iştirakde hiçbir be'is görmez. Hark-ı maziyesinden yukarıda bahsettiğimiz Arnavudlar muzaharat-ı ma 'neviye ve maddiyelerine mazhar olacakların yed-yemin bi-indirâsını teşkil edebilirler. İngiltere devlet-i azimetü'l-şekimesini teşkil eden komşumuz Avusturya'nın lisan-ı akvam hakkında ittihâz ettikleri siyâset, Osmanlı İmparatorluğu'nda da kabil-i tadbiktir. Muhakeme'î kat'îyesinde sabitiz.

Zaten an'ane haline giren bütün bu muhalifetler bir sû'i tefhim yüzünden yalnız Arnavud anasına teveccüh etmiştir. Yoksa ne Ermeni lisanı, ne Arap lisanı, ne de Kürd, ne de Bulgar veya Rum lisanlarına ve hatta lisan-ı museviye bile dokunulmak istenilmiyor.

Gani Bey'in yukarıda derc ettiğimiz ifasesini bir fırkanın tercüman-ı efkârı ve sahihü'l beniyye dimağların mahsul mütefekkeri gibi telakki ederek muarızlarımızı da'ire'î mantık ve i'tilafa da 'vet ederiz.

Asırlarca hoş geçinen ve ba'zı bedbinlerin yüzünden –i 'lan-i meşrutiyetten beri –iki unsur arasında anılan tohum-ı nifâk ve fesâda bir nihâyet verilmiş olur.

Arnavudun uhdesine tertib edecek vazife'i mukaddiseyi nefsi Arnavudluk'ta beliğan ma beliğ ifa edeceğini serbesti'i mukâddeseyi fikr ile beyan eder. Çünkü altı aydan beri merkez-i saltanatta intişâr eden Arnavud “Arnavudluğun Osmanlılık aleminde hissiyat'ı osmaniyesiyle, lîsanıyla adanıyla, irkiyetiyle yaşamak istediğini ve Osmanlılığın şevket ve haysiyetini muhafaza için imkân dâhilinde de yapılmak lazım gelirse çekinmeyeceğini binlerce defalar söyledi bu meslekte Arnavud sabit-kademdir.

Bir Su'î Tefhim Daha

Ferdler, fırkalar ziyade anlaşılabilmek için mübarele'i fikriyeye muhtaçtır. Bu noktaya da tenvir ve izah edelimde zunun ve şehate ma 'ruz kalanlar rib u keman bulutlarından sıyrılarak bir sima-yı sâfa intikâl etsinler.

Ma'lumdur ki Arnavudluğu muhat olan hükûmat-ı sagire içinde bir Arnavudluk hükûmet-i milliyesi, mevcut değildir. Binâ'en-aleyh Arnavudların hariçle münasebet siyasiyeleri Devlet-i Osmaniye'nin münâsebet ve muvazene'i siyasiye ve umûmiyesinden başka bir şey olamaz. Bu kaziyeyi en basit fikirler bile kemal-i yesir ve suhuletle anlayabilir. Birde siyasi olan irtibatımızdan ma'ada Osmanlı hükûmetiyle kısmen dini revabıt-ı kaviyemiz mevcuddur. Arnavudların selabet-i diniyeleri bütün cihanın teslimkeridesidir. Hristiyan Arnavud vatandaşlarımızın ise anasır-ı sa'ire buğz ve adavet besleyerek bize olan irtibat-ı samimi'i millileri malumdur. Binâ'en-aleyh bazı yerlerde elân kiliselerin nüfuz u ruhâniyelerine munkad kalmaları geçen hükûmetlerin irtikab ettikleri hutaya-yı siyasiye neticesidir. Fakat hiçbir vakit hükûmet-i osmaniye aleyhinde ecnebi hükûmetin himâyesini, imdadını taleb etmemişlerdir. anasır-ı sa'ire ise hükûmatı garbiyenin himayet-i kerimanelerine!...

Da'ima acı feryadlarla arz-ı ıftikar etmişlerdir. Hâlbuki Arnavud Hristiyanları birçok muharebatta Osmanlı dalaverelerine Müslüman vatandaşlar ile beraber muavenete şetabân olmuşlardır. Zannedersem şu izah-ı muhtasır efkâr-ı mu'tedileden ma'ade efkâr-ı muferriteyede ikna'a kâfidir.

Bütün Osmanlılığı di'l-hun eden Kosova vakayı'na nazar-ı iman basirete el-an Arnavud yeni bir yol, bir tarik ma 'kûl mesa 'i meşrutiyetle hemen bir zemin-i i 'tilâf-ı tahrisine koyuldu. Birçok taraflardan da mazhar muzaherat oldu. İttihâd ve Terakkide

senelerden beri seviştiği arkadaşlarıyla görüştü. Her dostunun kalbinde bir meyl-i itilaf bir hissi har ittifâk hissetti. Hissiyatını tekzib ettirmeyecek bir itilafın vücuduna kani ' olmak ister. Bu bâbda matbuat-ı osmaniye bu zemin-i itilafı te'yide himmet edeceğini ümid eylemekte hata etmemiş olacağımızı zannederiz.

Derviş Hima

Afv-ı Umûmi

Kosova'daki cerâ'im-i siyasiye erbâbına bir afv-ı umûmi teşmili meclis-i vükelâda mevki' bahs ve müzakereye konup meclis-i meb'usane gönderildiği mustahberdir. Evvel ve ahir söylediğimiz gibi hükûmet bu bâbda bir tarik-i adl ve hakkı iltizam ile dâhilde artık yekdiğerimizi kardeş gibi sevdirecek tedabire tevessül etmek lazımdır. Mademki hükûmetin maksadı asliyesi Arnavudları imha değil ve Arnavudluk'ta i ade'i asayiş fikrinden 'ibarettir, o halde bu afv u umûmi bir dakika evvel meclis-i milliden meclis-i ayana ve oradan nazargâh-ı şâhâneye iftirân etmelidir. Bu bâbda hükûmet ve meclis-i milliyemiz ve başta hükümdar zîşânımız olduğu halde kendi evladlarından kardeşlerinden cengâver teba'i sadıkasından başka bir unsur harici olmayan Arnavudlara ta'mim-i afv ile tatyib ve tesyir-i kulube çalışmakla bir siyaset-i hasene iltizâm edilmiş olur.

Struga ve Priştine'de Mekâtib-i İbtida'îye

Devr-i istibdâdda hürriyete prestij ve ifrâd ve gayretleriyle şöhretşiar olan Struga ahâli'i hamiyet mendânenin himmetleriyle ve İstanbul'da vaki' olan teşebbüsâtımız neticesinde kariben Struga'da Türkçe Arnavudça bir mekteb-i ibtida'i küşâd edilecek ve köylerden tahsile gelecek etfâl-ı karaya hamiyetperver Strugalıların haneleri küşâde bulunacaktır. Ehl-i karanın tenvir-i efkârına teshil-i maişetine era'e edilecek misafirperverlik şayeste'i zikr tahmiddir. Strugalıların mihmândârlığı zaten o civarlarca da zebanzed olduğundan bu bâbda fazla söz söylediği za'id buluruz

Ahlâk-ı hamide ve evsâf-ı cemile ile muttasıf ve 350 Guruş maaşla bir muâllim taleb ediliyor.

Muâllim-i ulum-u diniye ile Arnavudçaya âşına olması şurutun başlıcasını teşkil ediyor. Dersler hakkında oraca teşekkül edecek komisyon-ı mahsus karar verecektir. Hocalığa talib olacak zevat Arnavud gazetesi idarehanesine müracaat etmesi beyan olunuyor. Şayed talib olacak muallimler Arnavudluk'ta ise Görice'de Arnavud

Kulübüne veya Elbasan'da Ahmed Efendi Dakılıya veya doğrudan doğruya şehri mezkûrdaki (Başkim'iri) Maarif Kulübüne müraca at edebilir.

Perzişte Mektebi

Bu mekteb on altı sene evvel gayr ı mutarrıd bir sûrette zaman-ı firarım da te'sis etmişti. Şu devr-i meşrutiyette etrâd ve intizâma ri ayetle bizde anasır-ı sa'ire'i osmaniye gibi damin ma 'rifete sarılmaya mecbur olduğumuzdan mekteb-i mezkûrun ihyasına karar verdik. Muhterem vatandaşlarımızın şu iki mekteb hakkında vaki' olan ve olacak mevcudu sahayı vatanpervanelerine teşekküratımızı takdim ederiz. Arnavud'un İstanbul'da satış hâsılatı şehriyesi maksadı hayra hasr edildi. laklakiyât ile vakit geçirmekten ise böyle teşebbüs-ı ciddiye ile vatana hizmet etmek 'indellah ve 'inde'n nas daha makbul ve mübecceldir. Teşebbüs-i şahsı buna ta 'bir ederler. Mekteb-i mezkûr için 250 guruşla bir mu alime lüzum ve ihtiyaç derkâr olduğundan yine gazetemize müraca atı tekraren ihtâr ederiz.

Diploma Alan Genç Tabiblerimiz

Tıbb-ı dar'ul-fünûn-ı osmaniyesinden Basri Asım Efendi ile Hayrullah Efendiler tabib diplomalarını ahze muvaffak olduklarını istibar ettik. İnsaniyet-i muzdaribeye mu avenete yetişen bir genç vatandaşları Arnavud an samim'ul-kalb alkışlayarak tebrikat-ı halisasını takdim eder.

Derviş Hima Cihan Matba'ası

3.21. Sene 2, sayı 23, - 23 Haziran 1326 (6 Temmuz 1910)

İkinci Sene	28 Cemâzie'l-Âhir 1328	Ceharşenbe 23 Haziran 1326	Numru - 23
Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima			Abone Bedelâtı Senelik
Beyoğlu			Arnavudluk İçün 30 Guruş
Arnavudlardan Mürekkeb Bir Heyet			İstanbul Vilâyeti 40 Guruş
Tarafından İdâre Olunur			Memalik-i Ecnebiye 10 Frank

ARNAVUD

Şimdilik Haftada Bir Def'a Neşr Olunur.

10 Para

Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir.

10 Para

Osmanlılar-Ruslar-Sırlar

Arnavud kavmi katliam edilmelidir.

Noviye Verhemiye

Arnavudların kıyamını ezmek için Sırbistan müsella bir ordu ile Türkiye'nin imdadına gelmeye mahiyadır.

Novi Belgrad

Vakayı maziye bize nakil ve isal eden evrak-ı tarihiye meydanda olmasaydı Rusların Türklere karşı bir dostluk göstermek için yeltendiğini teslimde tereddüt etmezdik

Baltacı Mehmed Paşa irtikab ettiği hatayı azim-i siyasiye üzerine hüsnü ve Atina desâyis-i siyasiyesine mağrur Çariçe Beşareti halisi perut müzellefesinde Deli Petro'ya götürünce Çar sevincinden çıldırma derecesine gelmiş ve Osmanlı ordusuna karşı bir tepeciğe çıkınca artık Rusya bundan sonra inkıraz bulmaz dediği rivayet-i tarihiyedir. İşte ondan sonra Ruslar Devlet-i Osmaniye'nin şevketi asliye ve nüfuzu siyasiyesini kesr için ne yapmak lâzım ise bir dakika fevt fırsat etmeyerek çalıştılar. Silsile'i vakayı tarihiyeyi burada icmâl etmek bir cilt yazmaya mütevâkıftır. Şu kadar denilebilir ki Rusların gösterdikleri hüsumeti taassubkarâne eseridir ki Sırbistan, Yunanistan, Romanya, Bulgaristan, Karadağ gibi Balkan hükûmetleri Hükûmet-i Osmaniye'nin zararına teşkil ve tesis etti.

Yine Rusların desâyis-i siyasiyeleridir ki Kırım Hanlığı Devlet-i Osmaniye'den koparıldı yine Rusların takip ettikleri siyaset-i hasımânedir ki Kafkasya, Dağıstan gibi memalik-i cismi devletten ayırdı yine Rusya'nın beslediği âmâl-i mûzırat

cümlesindendir ki Girit ihtilalleri serzede’i saha’i zuhûr olarak birçok zamanlar hükûmeti düşündürdü. Bugün kapanamayan o eski yara bu dostluğun dergüzarıdır. Aleyhimizde imzalanan ne kadar muahedât-ı mûzıra varsa hep Rusların yadigâr bî behayı muhanedetidir.

Osmanlı kalemir ve hükûmetinin asayiş-i dâhiliyesini ihlal için Sırpları Karadağlıları Yunanlıları elinde bir alet-i mehlike gibi tutan yine Ruslardır. Devlet-i Osmaniye’nin teşkilinden bir müddet sonra acemlerle Araplarla ve Memlûklularla zaruri olan muharebatı istişna edilirse Devlet-i Osmaniye Ruslarla harp ve darp daimi içinde bulunmuş olduklarını görürüz.

Arnavudlar katliam edilmelidir fikr-i mûzırını Osmanlıların beyinlerine yerleştirmek isteyen İngiltere Fransa Almanya Avusturya gibi hükûmet-i mütemeddine değil yine Rusyadır. Devletin Rum elinde hayat-ı siyasiyesine bir pay metin teşkil ettiğini akıl kasiranemizce hüküm etmek istediğimiz Arnavudlar gibi bir rûknü mühimin ve haşyet-i evliya’i ademiyeti andıracak bir sûrette katliamını acaba Ruslar ne için tavsiye ediyorlar. Bu yaygaralara Sırpların kemali muhalikle iştirakları acaba nedendir?

Akvam ve umum mütemeddinenin münsaf ve hâkkını matbuatı ise ibtida’i kıyamdan beri Rus ve Sırp matbuatının neşriyât ve nesayih-i hilafında bulundukları nedendir?

Times, Arbayiter Tesayitong, Naye Feraye Perese, Algamayine Tesayitong, Budapeşt, Rayişpost gibi büyük gazeteler adl ü ihsan ve itidal ile Arnavud kavminin mazhar-ı ıslahat olmasını bir lîsan-ı has dostane ile ne için ihtâr ediyorlar.

Bir nicesini bahr-ı muhit-i kebire, bahr-ı muhit-i Hindiyeye diğerini Avrupa’nın göbeğine Adriyatik’e uzatmak emellerinde puyan olan Ruslar Japonların rehkizar istilalarına sürçünden daha muhkem bir set çekince Ruslar tekrar yalnız Şark politikasını takibe döndü. Acemistan’da İngilizlerle anlaşıyor.

Türkiye’nin zaifini ihzâr edecek komşu bir devletin mazhar-ı muaveneti olmayan Ruslar bizi birbirimize vurdurarak hali kalan yerlerin kendisine ram olacak anasırlarla doldurmak ve böylece olsun hükûmetimize son bir dostluk ibraz ve irae etmek istiyorlar.

Avrupa matbuatı ise Rusların emellerini yakinen bildikleri için Osmanlılara Arnavud kavmi katliam edilmelidir diye 20. asır medeniyette nefretlerle lanetlerle tahkirlerle okunacak bedeviyete mahsus fikirlerden ziyâde Arnavud kavmi ulum ve fûnun ve sanayi ve ticaretle mazhar-ı mes'uliyet ve bahtiyari olmalıdır fikri medenîsini hükûmetimize ilga ve ilham ile hakîkî bir dostluk beşeri, medeni bir teavünü manevî gösteriyor. Hükûmetimizde 20. asrın saha'if-i şan ve şöhretini âlâ eyleyecek olan şakkı sani'i badema takip edeceğinden ümidimiz kavidir.

Rusların zir-i istibdadında yaşayan akvam-ı muhtelifeyi idam ve imhaya çalışmakla itiraz-ı atisini hazırlamakta olduğunu Jön Türk refikimizin bazı mühim makalâtını takip edenler takdir ederler.

Rusların çaldığı gayda önünde maymunlar gibi takla atan Sırlarda Arnavud kıyamını ezmek için müsellah bir ordu ile Türkiye'ye imdada gelmeye mahiya olduklarını yazıyorlar. Bu gülünç teklifata karşı insan kahkahalarla gülmekten başka ne yapabilir. Binâ'en-aleyh Türkiyeye dost olduklarını anlatmaya gayret ediyorlar. Acaba bu garip dostluğa bel bağlayacak bir Türk olsun bulunabilir mi?

Derviş Hima

Devlet-i Âliye – Sırbistan

Belgrad 23 Haziran – Sırbistan Hükûmeti Dersâadet Sefirini Kosova Vilâyeti'nde mukim Sırlar aleyhinde bazı memurîn ve asakir tarafından vuku'u bulan efratın men'i hakkında tedabiri lâzıme ittihazi için Bâb-ı Âli nezdinde teşebbüsatta bulunmaya me'mur etmiştir. Üsküp'ten gelen son haberler Kosova'da mukim Sırp ahâlinin mevkii ve ahvâlini gayet meymus göstermekte ve Sırbistan muhalifi siyasiyesinde bundan dolayı izhar-ı iğrar edilmektedir. Hükûmetin mürevvic-i efkârı olan Samobrava gazetesinin Arnavud'da bazı mevakide zahiren silahları toplanmakta olduğunu mevaki'i sairede ise Arnavudun değil yalnız Sırların silahları toplanmakta bulunduğunu birçok mahalde memurînin sulh ve mesalimet içinde yaşamakta bulunan Hristiyan ahâli hakkında Arnavudlar tarafından vuku'u bulan gasb ve garete ve itlafa müsamaha eylediklerini yazmıyor. Samobrava terkin edildiği muhakkak olan mezkûr makâlede Sırlar aleyhindeki tahvikatın fevaidi müsmire hâsıl edemeyeceğini yazıyor ve “bizim son nokta'i nazarımız Türkiye ile Sırbistan arasında münasebatı müstekimane perverda ve idamesidir bu da Balkanlar'da hürriyet ve istiklalin temini için bir zamandır fakat Türkiye bizim nokta'i nazarımızı kabul etmezse bu emel bir

netice-i fiiliyeyi ihtiram edemeyecektir. Vakıan biz Türkiye ile Sırbistan arasında fevaidi muhadelete kailiz fakat bu hadisatta düçar-ı inkıta olmaz ve bazı memurîni osmaniye'nin elyevm takip ettikleri tarık terk edilmezse biz muhadeleti mezkûre hakkında

izhar-ı havfa ve bu sebepten dolayı teessüfe kendimizi mecbur göreceğiz” diyor.

(Kostantinopol)

Tekzip

İstihbarat kaleminden tebliğ olmuştur.

Sırp gazetelerinin neşriyatına atfen Belgrad'dan Nasyonel Telgraf Ajansı'na keşide olunan ve mezkûr ajans tarafından tebliğ edilmesi üzerine dünkü gazetelerde görünen bir telgrafnâmede bir nusrah Debre Arnavudlarının Müslüman köylerini yağma etmekte olduklarını Podgoriçe'de İlyas namında bir çobandan 300 koyun gasb edildiği Raşova'da birçok Sırp muâllimleri sû-i muameleden dolayı Sırbistan'a hicret ettikleri Prov karyesi kurbunda Arnavudlar arasında honrizâne bir müsâdeme vukû bulduğu bildirilmişti.

Belgrat'ta Ajans Estefan tarafından Osmanlı ajansına keşide olunan telgrafnâmede dâhi Politika gazetesinin neşriyatına Osmanlı askerinin Sırpıların aleyhinde teaddiyatta bulundukları ve darben birçok köylülerin öldürüldüğü Arnavudlar tarafından Sırp köylerini ta'arruz ve haneleri ihrak ve mahsulü yağma, papaslara zulüm edilmekte olduğu Sırp Metropolit'i'nin Kosova Valisi tarafından tahkir ve Sırpça Vardar gazetesinin tatil olunduğu gibi müdir-i mes'ul bir Türk komitesi tarafından idama mahkûm edildiği gösterilmiştir.

Bu bâbda Kosova vilâyetinden telgrafla verilen izahata nazaran neşriyatı vakıa Sırbistan hududuna kârib bulunan Osmanlı Sırp köylerine akdemçe Sırp komiteleri tarafından tevzi' edilmiş bulunan eslahanın bu def'a Arnavudluk'ta bi'l cümle ahâlinin silahları toplandığı sırada cem' ve müsadere edilmekte olmasından münbais infial eserdir. Arnavudlar tarafından Sırp'lara teaddiyat vukûnun kâtîyen asıl ve esası yoktur. Sırp Metropolitine vali tarafından tahkiratta bulunduğu rivayeti kezb-i sarihtir.

Vilâyetin böyle bir şeyden haber ve malumatı bile yoktur. Sırpça Vardar gazetesinin tatili yazdığı mühiç makalâta binâen Divân-ı Harbi Örfî kararıyla vâki' olmuştur. Sırp köylerine gönderilen doktorlar tarafından verilen raporlar silah tahriyatı esnasında itlaf değil hatta darp edilmiş hiçbir kimse bulunmadığını hakidir. Debre Arnavudlarının Müslüman köylerini yağma ettiklerini Raşova Sırp muâllimlerinin Sırbistan'a hicret ettiğini iki Arnavud kabilesi arasında müsâdeme vuku'una da'ire de hükûmetçe hiçbir mâ'lûmat yoktur. Binâ'en-aleyh müsenna olduğu tezahür eden mezkûr telgraf ajanslarının iş bu neşriyatı sûreti katiyede resmen tekzip olunur.

Arnavud

Devr-i meş'um-ı hamidîde Sırp lar mümkün olduğu derecede Avrupa efkâr-ı umûmiyesini Arnavudların aleyhine çevirmeye ve bin türlü desâyisi (...) ile yukarı Arnavudluk'ta emellerini tesis ve tevsî' Arnavud çalıştıkları ve eski Sırbîye'den bir sûretle vazgeçmedikleri takib-i vakayı edenlerce malumdur.

Devr-i meşrutîyetin fütuhât-ı azimesi o hayali beyitleri büsbütün pamal ve imal etmek istidadını çoğalttıkça Sırp lar tekrar Arnavudlar aleyhinde neşriyât-ı garezkâraneden geri kalmıyorlar. Devr-i hamidîdeki hükûmet bu gibi iftiralara göz yumuyordu. Bugün hükûmetin istihbarat kalemi vasıtasıyla bu azaviyatı tekzibe müsareatı bizce cidden şayân-ı memnuniyettir. Fil hakika Arnavud fırsat düştükçe bu gibi iftira ve isnadatı kaffe'i kuvvet ve kudretiyle protesto ve tekzip ederek Arnavudlara atf ve isnad edilmek istenilen eracifi red ediyorsada bu bâbda istihbarat kalemini bu azeviyatı resmen tekzip edişi bizim müdafaatı muhikanemize adeta muayen ve zâhir oluyor. Birde Sırbistan hükûmetinin bu münhal mezâlim hakkında Bâb-ı Âli nezdinde teşebbüsatta bulunmak cesaret hakkını nereden kazanıyor! Memlekette bir yolsuzluk olursa matbuat-ı osmaniye meclîs-i milliye gönderdiğimiz meb'uslar hükûmeti tahtı fersatta tutmak hâk ve selahatiyle meşhuddur. Ya'ni meşrutîyet bize millete bu hakkı bahşetmiştir. Diğer taraftan Sırp hükûmetinin Hükûmet-i Osmaniye'ye arasına vâki' olan nümaşaatı ise Sırp Hükûmeti gafil avlayıp imtiyazatını mekteplerini metropolitliklerini çoğaltmaktır. Hukuku milliyemize ta'arruz sûretiyle istihsâl edilen Debre Metropolitliği'nden ma'ada belki birde Dıraç! Metropolitliği elde etmek için Sırp matbuatı gürültü ediyor. Fakat yağma Hasan'ın böreği zamanı geçti.

El hâsıl Sırbistan Hükûmeti'nin umum-u dâhiliyemize müdahaleye niyetlenmesini haysiyet-i milliyemize bir taarruzu aleni gibi ad etmekte Arnavud bir dakika tereddüt etmez.

Samobrava Sırp Resmî Gazetesi'nin lisan-ı tehditkârısı ise artık bizi ürkütemeyeceğini acaba bilmez mi? Zaten Sırp muhadenetinden Hükûmet-i Osmaniye ne ümit edebilir. Rusya muharebe'i sabıkasında Sırbistan adeta bir Rus ihtilal ocağı halinde idi. Hududu Osmaniye oralardan pek mühîm taarruzat vuku'u bulduğunu hatırlardan silinmedi mi zannediliyor. El an Arnavudluğun Niş ve Varine şehirleri eski Sırbiye fikrini besleyen Sırp dostlarımızın yed-i tahkiminde değil mi?

Selanik Arnavud Başkım Kulübü Reisi Yusuf Kenan Bey'e Mülâkat

Yusuf Kenan Bey kardeşimiz bir vekil sergisini ziyaret etmek niyetiyle buraya gelmişti. Selanik kulübünün terakkisi hakkında kendisiyle olan mülâkatımızda ber vech-i âtî beyanı mütalaa ile bizi cidden memnun etmiştir. İhvan ve şeyanın ebram ve elçisiyle Selanik'teki maarif kulübünün riyâsetini bir şart ile deruhte ettim. O da kemal-i ciddiyet ve sebatla maarif-i milliyemizi teşci'e şayan arasında bazı esbabı gayrı makuleden dolayı husûle gelen galyan-ı efkârı tadile asırlardan beri beraber yaşadığımız Türk vatandaşlarımızla muhadenet-i kadimiye bir kat daha takviye ve teşyide gayrettir. Yoksa müceb-i kıl ve kal olacak tıflana hareketleri görürsem derhal çekileceğimi de dermiyan ettim. Mektep Efendileri ve sair arkadaşlar bu şeraiti maal iftihar kabul edince işe başladık. Kulubümüz oldukça terakki ediyor. Arnavud vatandaşlarımız şevk ve havahişle devamla başladılar. Gaye'i emelimiz Arnavudları şu mezbele'i cehaletten bir gülşen-i marifete isal etmek olduğundan maksadımıza vusulde emniyeti kalbiyem layetezelzeldir. Anasır-ı sairenin bunca terakkiyatı gözümüzün önünde dururken artık bizim ulum ve fûnun ve ittihâd ve ehuta karşı bigâne durmamazı büyük bir kusur-u medeni ad ederim.

Maarif-i Milliyeye Muavenet

Struga ile Berzeşte'de bir mekteb-i milliye küşâdı için gazetemiz bir teşebbüsü maarifperveride bulunmuştu. Vatandaşlarının tenvir-i efkâr ve terbiyelerine hizmeti vefir olacak olan bu küçük mekteplere bir iane olmak üzere gazetemizin bu hafta zarfında âfîde mûnderiç muavenet-i nakdiye irsâl edilmiştir.

Osmanlılığın bir rükn-ü mühimmi olan Arnavudların silah yerine artık ilmi marifete rabetleri dostlarımızca da pek büyük alkışlara mazhar olacağımızı gösteriyor. Arnavud her hafta gelecek ianeleri derç edecektir. Arnavud'da İstanbul'daki satışını bu emr-i hayra vakf etti.

İsmi	Guruş
Selanik Başkım Kulübü Reisi Kenan Beyefendi	540
S. F	20
İlyas Bey Viryoni	108
Kahraman Bey Çakranî	95
Abdülbaki Efendi Kinokastro	20
Müfid Beyefendi	108
İsmail Kemâl Beyefendi	216
Arnavud Gazetesi Her Ay Satışı	200
Doktor Timur Bey'in Struga mühit veladeti olmak dolayısıyla	1080 2387

29 Haziran Senpetersburg Noyevemeya Arnavud kavminin katliamını mahv-ı mutlakı talep ediyor.

Arnavudlar ve Ruslar

İkiyüz seneden beri Devlet-i Osmaniye'nin hâkimiyet-i milliyesini mevcudiyeti siyasiyesini, varlığını yerinden sarsan Ruslar meşrutiyeti osmaniye'nin ilanından beri bazı sahte dostluklar göstermekle beraber hakîkati halde milletin en barışmaz hasımcanı olduklarını irâden kendilerini alamıyorlar.

Şimdi de güya hükûmete bir cemile bir dostluk göstermek fikri mezihakıyla Arnavud kavminin katliamını talep ediyor. Evet bu katliam Rus politikasının en derin emellerinin kuvveden fiile çıkmasına vesile'i yegânedir. Arnavudların katliamı Rusların hoşuna gidiyorsa da siyaseti osmaniye'nin külliyyen hilafına bir harekettir. Rus politikacıları acaba Arnavudların katliamından boş kalacak arâzi'yi vesiyayı giymekle iskân ettirmek istiyorlar. Böyle bir fikri Hükûmet-i Osmaniye'ye ilgaya

Çalışanlar dünyanın tabaka’i sfliyesini teşkil eden ne yamyamlarla bizi hemhiza mı tutmak istiyorlar.

Meb’uslarımızın Azimet i

Berat Meb’us-u Muhteremi Aziz Paşa Hazretleriyle Ergiri Meb’usu Müfid Beyefendi da’ire’i intihabiyelerini devir ve teftiş etmek üzere İtalya vapuruyla teşrif buyurmuşlardır.

Derviş Hima Cihan Matba’ası

3.22. Sene 2, sayı 24, - 12 Temmuz 1326 (25 Temmuz 1910)

İkinci Sene	17 Recep 1328 Pazartesi 12 Temmuz 1326	Numro - 24
Mdir ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima	Abone Bedelâtı Senelik	
Beyoğlu	Arnavudluk İn 30 Guruş	
Arnavudlardan Mürekkebi Bir Heyet	İstanbul Vilâyeti 40 Guruş	
Tarafından İdâre Olunur	Memalik-i Ecnebiye 10 Frank	

ARNAVUD

şimdilik Haftada Bir Def’a Neşr Olunur.

10 Para Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hr ve Müstakildir. 10 Para

Devr-i İstibdad: Fehim Bey Zavalani

Cebâbire-i a’sarı gölgede bırakan zalim ve bidad hamidi genç dimağları harekete getirmeye başlamış, bu gün mukadderat milleti ele geçirenlerin ekseri bir darzzelam istibdad şeklinde olan payitahtı Türk’e, istikbâllerine fatihalar okuyarak telkinât-ı fikriyeye koyulmuşlardı. Menâtık muhtelifi bu fedâkaran hrriye seniye-i

tefatını açıyordu. Binâ'en-aleyh nukud ve firesiyle Ahlâk-ı milleti bozan Abdülhamid bu milletçileri bu mücadilin hürriyeti casusları, me'murin bendgânı ile her yerde ta' kib ettirmekten geri kalmazdı. Hiç hatıramdan çıkmaz. Bu gün el-an başımızda dolaşan kerid mes'ele-i mühimmesi yüzünden Yunan'a i'lan-ı harb olunmuştu. Yine Abdülhamid idame-i istibdadı için ne yapmak lazım gelirse düşünür ve arkasındaki kilab-ı ukuru ihrarak piş ve ninde dolaştırır, üzerlerine hücum ettiriyordu.

Bu hengâme-i cenk ve cidâlde Manastır'a gelmiştim. Çünkü hükûmet Arnavudluk vilâyât-ı erba'asında bizlerin derdestimizi telgraflarla şediden emr etmişti. Evet! Velişteni bir zata bin lira va'ad edilmiş. Ba'zı diğerlere nişanlar, rütbelere verileceği bildirilmişti. Zavalanlı Fehim Bey, şimdi mütekaid binbaşı Rıza Birizşiteli merhum Halid Beyler âgûş hamiyetlerini bizim gibi milletçilere keşide bırakmıştı. Zavalanlı bu pir-i muhterem gece uykularını bizim istirahatimiz için terk etmiş bu boş çehresiyle, cesur kalbiyle bizi teşci'den bir dakika hâli kalmazdı. Birkaç günler misafiri kaldıktan sonra emin yollardan bizi cemidin yed-i zalimenin ta'alluk edemeyeceği vatanın daha serbest cihetlerine kadar adamları vasıtasıyla gönderdi. Abdülhamid devri devm ettikçe çalışmaktan geri kalmadığını isbat eden ef'alindendir ki nihayet niçe bulad zalime düşerek ana kal'alarına nefi' ve tağrib edildi. Birçok fedâkârân ümmet gibi müşârûn-ileyhde vatan yolunda son olacağını ümid ettiği ailesinden, sevdiklerinden, malından, melekenden uzak yerlerde ikâmet ettirildi.

Devr-i Hürriyet: Fehim Bey Zavalani

Bütün ahrâr gibi Fehim Bey Zavalani de feth-i mübin hürriyete mazhar olunca olanca kuva-yı maddiye ve maneviyesiyle muhtac tenvir ve terbiye olan vatandaşlarını ikaza maksad mukâddesiyle bir matba'a te'sisine bir azm kat'i ile karar verdi. İhtiyarlığına bakmayarak Arnavud zengin ve haminli zevâtın bulunduğu Mısır ve Romanya'nın ve Bulgaristan'a bir sehayat icra etti. Himmet vatanperveran ile matba'a te'sis etti. Bu matba'a hakîkaten Manastır için medr-ı iftihar bir müessese idi. Şimdiye kadar Arnavudluk bu kadar mükemmel bir matba'a görmedi dersek hakîkatten başka bir şey duymamış oluruz.

Evet! Bunca tek milât-ı medeniyeye esas olan san'at taba'at Manastır'da büyük hıdmetler ifâsına başladı. Te'sis ettiği Başkım kavmiyet gazetesinden mâada mahalli birkaç gazete ve resail-i edebiyet ve kütüb fiye tabi'yle tenevvir ezhana koyuldu. İşte bu mesai, muntazama ve müfide arasında idi ki bin helecan kalp ile kanlı göz yaşlarıyla

bir nihayet verilmesini derc Sâhife i tememni ettiğimiz kusva vakayı meydana çıktı. Fehim Bey Zavalani vakayı'in ibtida-yı zuhurunda Manastır'da hasta hâl olarak bulunuyordu. Kendisini ziyarete gittiğim vakit bister ıztırabında buldum.

Mâziden, mâzinin o tatlı günlerinden, o har, kudretza mesa'i ve meşakından, hükûmet-i sabıkadan mezâlim bi-intihasından dem urduk. Devr-i meşrutiyetiyet idarede vuku'u zaruri olan ba'zı hataya-yı tıflâne yüzünden birçok kişilerin huzur ve rahatı münselib oldu. Fikrine karşı bu pir-i muhterem Salahor'da sen dervişin derya-dil ol. İşler yavaş yavaş düzelecek, bir muvâzene-i tabi'ye olacak. Kâinat bile müthiş ihtilaller, muhtelif devirler geçirdikten sonra muvâzene-i tabi'yesini buldu. Doğan tıfl-ı meşrutiyet büyüyecek, kânun-ı tekâmüle tabi'olarak tekemmül edecektir. Semi'na dedik geçtik.

Artık ben Manastır'ı terk etmiştim. Vodina'ya geldiğim vakit Kosova'da bir karışıklık zuhur ettiği tavatür olunuyordu. Selanik'e geldiğimde artık tüfenk patlamış... muhterem ahali ve muazzez askerimiz arasında şehitler hakk-ı rahmete düşmüş. İş çığrından çıkmıştı. Daha o vakit fikrimi Rum ili refikimizde Beyân etmiştim. İstanbul'a geldiğim vakit ulular etrafa yayılmış... Mahşera! Her kafadan bir fikir mudhik çıkıyor, her kahvede, bin bir gece hikayeleri duyulur, her gazete bildiği bilmediği şeyleri yazıyor. Sesten fırsatçı olan kurtlar gibi iğraz-ı şahsiye yol alıyor... Sağa sola iftiralar mantıksız hücumlar başlıyordu. Bereket versin İstanbul'da idare-i arifiye ile matbuat müdüriyeti tavassut ederek heyecanlı yalan yanlış şeyler yazılması emr olundu. Matbu'at-i osmaniye'nin bir kısmı muhabirlerinden aldığı havadisleri aynen ders ediyordu. Hatta kaçanın da zevci olduktan sonra dokuz yaşındaki yavrucuğuyla beraber bir Arnavud kadınının sekiz dokuz saat askere müdafaada bulunduğu ve en nihayet aldığı müteaddid kurşun yaralarıyla vefat ettiklerini gerek matbuat-ı osmaniye ve gerekse matbuat-ı ecnebiye yazdı. Buna mümâsil Yakova'da bir vakı'a-i müellemenin vuku' bulunduğunu Rum ili refikimiz yazmış, Manastır'da Başkıme Kavmiyet gazetesi de Elbasan'daki muhabirinin ayn vakı'a üzerine ve Kamani imzasıyla Başkıme Kavmiyet gazetesine bir mektup göndermiş. Fehim Bey'in Filorine civarındaki çiftliğinde bulunduğu zamanda bu havadis gazeteye geçmiş. Merkez-i istihbarat kalemi bu haberi tekzib etmemiş. Matbu'at kânununa tebean muhakim-i adiyede rü'yeti tabi'i olan bu gibi da'vaların müstelzem olacağını ceza-yı nakdiyelerin tabi'ni hükkam-ı milliyeye a'idiken Şevket Turgut Paşa Hazretleri tarafından Manastır ve Elbasan'a geldiği iddia olunan bir telgrafnâme üzerine Yakova'ya a'zami vilâyete eş'ar edilmiş.

Zavalani Fehim Bey gibi bir pir-i muhteremin vatanına ettiği hıdmetleri bilen akarib ve hevişani bundan müteessir ve me'yus olmuş. Kendisi de titrek elleriyle Denizli Meb'usu Gani Bey'e bir telgrafla Manastır'da muhakeme olunması için temenniyatta bulundu. Gani Bey mücahid-i kadim hürriyet Adana Meb'usanı Ali Münif Bey'le ve İttihâd ve Terakki Fırkası Reis Halil Bey'le Dâhiliye Nâzırı Tal'at Bey'e müracaatla Manastır'da rü'yet muhakemesini iltimas etmişler. Nâzır müşârün-ileyhde Harbiye Nâzırı Mahmud Şevket Paşa ve Sadrazam ile görüştüktan sonra Manastır'da el konması yazılmışsa da heyhat! İş işten geçmişti. Pir-i muhterem yola çıkarılmış ve taht-el-hıfz Kosova'ya i'zam edilmişti. Şimdi iş idare-i arifiyenin nısfet ve adaletine kalmıştı. Aynı mes'ele için muhabir Haristakidaku Efendi de kelepçeye urularak Elbasan'dan Kosova'ya gönderilmiştir. İstihbaratımıza göre Manastır'da Giryazi Efendi biraderler de tevkif edilmişler. Biz ümid ederiz ki idare-i arifiye bu gibi işleri sürüncemede bırakmayarak icra-yı adaletle ma'va ve meskenlerine aile ocaklarına mevkufları iade eder ve kulub-ı münkesereyi tatyib ile melûl ve mukaddeer cepheleri, çehreleri güldürür. Kuvvîler zaiflere böylece muamelat-ı adilâne ve pederanede bulunularsa halk-ı ef'alın müntedarı kırlarlar. Muhakem-i askeriye hissiyata tabi' olmayarak icra-yı adalet edeceğinden mutmain olunabilir.

Derviş Hima

Sâhife 2

Arnavud

Numro 24

Arnavud

Fehim Bey Zavalani hakkındaki bu makâle-i matbu'ada dizildikten sonra müşârün-ileyh altı ay hapse ve elli lira ceza-yı nakdîye mahkûm edildiğini derin teessüf ile istihbarat ettik. Fazla bir mütalaa yazmaya lüzum görülmüyor. Çünkü iş işten geçmiş. Kânun-ı askeri yerini bulmuş. Temenni edeceğimiz bir şey varsa Fehim Bey gibi bir mücahid-i hürriyetin hidemat-ı müberrurasına hürmeten ratib murdâr olmayan bir yerde tevkifiyle hamiyetli zabitan ara sıra gidip tatbıb-ı hatırına himmetle ölünceye kadar umk-ı ruhundan silinmeyecek gibi görünen bu ızdırabat-ı ruhiyeyi tahfife şitâbân olmalıdır.

Maârif-i Millîye Muâvenet

Struga ile Berzeşte'de bir mekteb-i ibtidai-i milli küşâdı için gazetemiz bir teşebbüs-i ma'arifperveride bulunmuştu. Arnavudluk'u ıslah-ı nariyeden ziyâde ulûm

ve fûnûn ile müsellağ görmek, gülşen-i medeniyet-i osmaniyede vatan-ı umûmiyenin bu kısım mühimmi de rengârenk bir şükûfezâr halinde seyr ve temâşâ ile dilser ve sermest olmak isteyen erbab-ı fazilet ve himmet her gün ism-i aslı veya nâm-ı müsteâr ile muâvenete şitâbân olmaktadır. Mukadderat milleti yazın iyâdi rüyet ve iktidarlarına genç ve dinç fikirlerle almaya hazırlanan Dar'ülfünûn-u Osmaniye'nin şubât-ı muhtelifesinde tahsilde bulunan talebe efendilerde bu emr-i hayıra iştirak edeceklerini beyân ettiler. Kütüb-i tahsiliyeye uğralarına, yiyip içmeye olan zaruri ihtiyaçlarını bildiğimiz için hiç olmazsa bir gurusla iştirak etmelerini şart koduk: Hal bu ki bu genç vatandaşlar maârifin ehemmiyet fevkalâdesini bil-takdir bu şartı payimal ettiler. Kendilerine münevver fikirli ahlâf yetiştirmek için daha ziyâde fedâkarlık gösterdiler.

Bu sabahat-ı şâbân-ı maarifete karşı arz-ı teşekkür eder.

Guruş

162 Hüseyin Paşa Hazretleri Dinev

54 Şahin Efendi Kolonya

50 Bir zât-ı muhterem.

380 Bir zât-ı muhterem.

010 Bir nâm-ı müsteâr

030 D. B

025 Mal pilak

040 Hana.

Dar'ülfünûn Talebesinden

5 İhsan Murad Efendi Ohri

5 Faik Dişinçe

5 Abdülma'in

5 İbrahim Ethem

5 Cafer Fraşeri

5 İsmail Leskovik
5 Süleyman Ruhi Permedi
5 Verecek Pirleyeli İbrahim Sazem
5 P. N
5 Ahmed Suphi
5 Bahri Karagözi
5 Kahraman Fraşeri
5 Behçet
5 Berat'lı Müftüzade Hamid Remzi
5 Hüseyin Lebhev
5 Kahraman Galib Ergiri
5 Zühtü Ohri
5 H. P
5 Tekamül sınıfı Muhammed Efendi
5 Murteza
5 Süleyman Sırrı

Mâbadı gelecek nüshâda

856 Yekun

2387 Geçen nüshâda

3243 Umûmi Yekun

Erkân-ı mukaddire-i askeriyemizden Ali Şefik Bey Kosova'dan avdetinde birçok fikirler arasında şu mühim sözleri söylemiştir:

Şefik Bey - Hükûmet-i merkeziyenin iyi bir san'at-ı ittihaz edilmek şartıyla Arnavudluk'un şimdiki vaziyetini gayet eder. Ordunun bugün ifâ ettiği vazife satvet-i askeriyei göstermekten ibarettir. Orada hükûmeti takviye etmek ve âtîyi te'min eylemek için maarif, Nâfia, adliye, ziraat vesaire heyetlerinin hemen orduyu takip ederek tedabir-i ıslahiyeye tevessül etmesi lazım gelirdi. Şimdiye kadar teehhür edilmesindeki hükûmetin nokta-i nazarını bil-tabî' bilemiyorum. Fakat henüz vakit geçmemiş iken bu heyetlerin gönderilerek ıslahat işine başlanması lazımdır, i'tikadındayım. Demiştir.

Sırbistan Bir Devlet-i Bahriye Oluyor.

Petersburg'tan Osmanischer Lloyd 'da yazılıyor:

Sırbistan Hükûmeti Petersburg Baltık destigâhına iki sefine-i harbiye sipariş etmiştir. Bu sefinelerin cesameti, sür'ati ve tesellihatı hakkında ma'lumat yoktur. Zan olunduğuna Baltık denizindeki bahriye destigâhı bu sefineleri 1912 senesinde teslim etmeyi taahhüd eylemişti. Bu sefineler kuvvetli zırhlar ile muhat olmasına nazaran bunlar Tuna Nehri'ne mahsus değil açık denizlere mahsus sefain-i harbiye-i bahriyeden ma'duddurlar.

Ashab-ı ma'lumat tarafından bildirildiğine göre Sırbistan Bulgaristan ve Karadağ ile kat edeceği mukavelelere her iki devlet Sırbistan'ın sefain-i harbiyesinin kendi limanlarında daimi bir sûrette bulundurulmasına müsaade edecektir. Diğer taraftan Hükûmet-i Osmaniye ile Sırbistan arasında bir muâhede ihzar edildiğini de istihbarat ettim. İstihbarat-ı mezkûreye nazaran hükûmet Adriyatik hattının nokta-i intihaiyesini Sırp Limanı olmak üzere Sırbistan'a terk edecektir. Rus diplomasisi Sırbistan arzularının isaf olunması için bütün nüfuzunu sarf edecektir.

Nokta-i intihaiyesi Sırp Limanı olmak üzere Tuna Adriyatik hattının Sırbistan'a terki Avusturya tarafından bu sene herkesin ilhakına karşı tazminat ad olunacaktır. İngiltere ile Fransa Dersaadet'te Rusya'nın planlarını himaye edecektir.

-Şarkta Rus Politikası-

8 Temmuz tarihiyle Sn. Petersburg'dan Osmanischer Lloyd refikimize yazılıyor:

Bu gün mesail-i şarkiyeye âşina Rus ekâbir-i siyasiyesinden bir zât ile mülâkat ettim. Bana beyânat-ı atiyede bulundu:

Fikrime kalırsa Rusya'nın Japonya itilafı sarf-ı aksayı şarkta muallakta kalan birçok mesail-i müsteceşeyi hal ve tesviyeye müsteneddir. Çünkü Rusya aynı zamanda şark ve aksa-yı şark mesail-i siyasiyesiyle uğraşmak seviyesine irtika etmemişti. Bu nüksete müşekkele Rus ve Japon itilafını vücuda getirdi. Ve aksa-yı şarkta hiç olmazsa beş senelik bir silah ve ateş devresinin güzaranını te'min etti. Şimdi Rusya şark mesailini kemal-i sükûn ve asayişle tesviye edebilir. Çünkü şarkta düzelecek bir sürü mesail mevcuttur. En önce Acemistan mes'elesi nazar-ı dikkate arz-ı çehre ediyor. Orada hâl-i hazır gayr-ı kabil istinad bir muvazenetsizlik icra ediyor. Rusya'nın hissiyet ve karsiyası memalik-i iranîye de müşekkelatı bir netice-i kat'iyeye isal icap ediyor. Müşekkel bir çıkmaz sokağa düştüğümüzün esbab-ı asliyesi bizim tereddüt vazifemizin eseridir. İzaha hacet yoktur ki biz bu mes'eleyi Düvel-i sairenin aramıza bir tohm-u nifak ekeceğini nazar-ı dikkate bile almayarak İngiltere ile hal ve fasıl edeceğiz.

Bundan sonra Balkan umuru geliyor. Kerbed mes'elesi bir müddet daha muallakta kalacaktır. Çünkü pek karışık olan müşekkelat buna badi oluyor.

1908 mevsim-i harifinde menafi'mizde muvaffak bir tarzda halli fırsatı ele geçmişti. Maateessüf biz bu fırsatı gaib ettik. Bu fevt edilen fırsattan bu müşekkelat-ı hazıra ser-nüma zuhur oldu. Bu gün kerid mes'elesini katiyen hâl etmek tecrübesine girişmek ya bir harb-ı umûmiyi veya bir Balkan muharebesini tekrar kendi yed-i iktidarına almalıdır ta ki Yunan'la bir harbe vesile bulunmuş olmasın. Alel-husus Balkanlar'da hâl ve tesviye olunacak mesail müstacele var. Evvela: Tuna-Adriyatik şemendüfer hattı. Bu planın ha husûle isali Sırbistan Hükûmeti Hükûmet-i Osmaniye'nin kuvve-i vaadlerine malik olduğundan bu bâbda müşekkelata ma'ruz kalmayacağından emindir. Şimdiye kadar bu planın kuvveden fiile çıkarılamaması hattın Arnavudluk arasından geçeceğinden bu bâbda Arnavudların muarız bulunmalarıdır. Bugünkü Arnavudluk kıyımı külliye bastırıldı ve kuvvetli bir Türk ordusu orada metaheşd bulunuyor, bu gün Sırbistan bu hatt-ı hadîdîyi inşa edebilmek için her türlü taleb ve ısrarda hukûk ve salahiyeti haizdir.!!

İkinci bir mes'elesi mühimmede Balkan ittihadıdır. Muhtelif eşkalde mes'elenin halli zamanı hulul etmişti. Bir zamanki dünya mes'elesini Türkiyatın dâhili bir mes'elesi gibi telakki ediyoruz. Bununla beraber katiyen ıslahat-ı cediye ümidi el-an

bâkidir. Ve ümid ederiz ki bu ıslahat o kadar çok tehir ve ta'vik edilmeyecektir. Elhâsıl boğazlar mes'elesi dahi kendi sırasını bekliyor. Görüyorsunuz ki hemcivar olan şarkta nektar vasi' programımız mevcuttur fikriyle Rus diplomatı mütalaatına nihayet vermişti.

Arnavud

Nâmını gizleyen bu siyasi mahir şarka dair ya'ni memleketimize a'id fikrini ne kadar açık söylüyor. Bu izâhat bizi elbette ikaz eder.

Derviş Hima Cihan Matba'ası

3.23. Sene 2, sayı 25, - 29 Temmuz 1326 (11 Ağustos 1910)

İkinci Sene	6 Şâban 1327 Pencşenbe 29 Temmuz 1326	Numru - 25
Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima		Abone Bedelâtı Senelik
Beyoğlu		Arnavudluk İçün 30 Guruş
Arnavudlardan Mürekkebi Bir Heyet		İstanbul Vilâyeti 40 Guruş
Tarafından İdâre Olunur		Memalik-i Ecnebiye 10 Frank

ARNAVUD

Şimdilik Haftada Bir Def'a Neşr Olunur.

10 Para Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir. 10 Para

Birinci Sütun Kesik

Arasında bizi en ziyâde lebriz-i bahtiyarî kılan hediye ise Elbasan İttihâd ve Terakki Cemiyeti'nin ittihâf ettiği saatle çocukların tahsillerini tebci ve tekrim ile feyzi celil-i rabbaniyenin saie makrun ve insaniyetin sai ile Teali Osmanlılığın ittihâd ve maarifle bir zerre'i bülend-i tekamüle irtika edeceğine mübeyin bir nutku belîğ ile ibraz-ı ahd buyurmalarıdır.

Gelen muhaberatda bu muhterem zabıtın ismi zikrolunmuyor. Binâ'en-aleyh takdiratımıza kalırsa bu nümayiş-i samimi âfî için ve umum için bir muvaffakiyet temin ediyor. Arnavudluğun birçok kasabalarında ve alel husus Elbasan'da erkân-ı askeriyemizle edegeldiğimiz müdavelat-ı fikriyede makasıt-ı asliyemizi yekdiğerimize güçle anlatabildiğimize bir delil-i alenidir.

Bazı ham fikirler bize taarruzda kusur göstermiyorlar. Lâkin biz herkese anlatmaya çalıştık ki biz İttihâd ve Terakkinin en kadim-i hadimin (silik) olduğumuz için onu pespayeler elinde görmek değil onun büyümesini anasır-ı muhtelifeye aynı muamele etmesini arzu ediyoruz. Bu fikirleri tesadüf edegeldiğimiz zevat-ı muhteremeye her vakit söylemekten ictinab etmedik. İttihâdın en namuslu erkânı birçok efkâr ve mütalaatta bizimle müşterektir. Küçük bir sû-i tefhim yüzünden büyük gaileler berudetler vücuda getirmek ve Arnavudlarla Türk vatandaşlarımız arasına tohum-u ihtilaf ekmek doğrusu tesci edilir harekette olmasa gerek.

Biz İttihâd ve Terakkiyi şehre maarif-i milliyede saik ve maşuk görmek isteriz. İttihâd ve Terakki kuyud-u batıladan biri olarak 20. asrı medeniyetin ahkâm-ı mübcelesiyle amil olarak Arnavudların lisân-ı osmanî ile lîsan-ı millilerinde terakkilerinde tealliye hadim olmalıdır.

Dün Harbiye Nezâreti'nde bazı ümerayı askeriye ve erkân-ı güzide ile görüşürken bu mes'eleyi mühimmeden saatlerce bahsettik. Kemal-i ehemmiyetle diyebilirim ki bu zevat-ı muhtereme bu babta bizimle hemfikir bulunuyor. Çünkü bu zât-ı âliyenin bu fiile zekâların ekseri mektebi harbiyemizden ma'ada Almanya ve Fransa ordularında yaşamış tenvir etmiş mükemmel tahsil görmüş olduklarından Arnavudların tenvir ve terakkilerinde hiç mahzur görmüyorlar. Hakkul insaf düşünülecek olursa tenbel yaşamaya aharın alın teriyle hayatlarının teminine alışanlardan ma'ada bizim terakkiyat-ı milliyemize muarız olacak bir dimağı mütefekkir bir insan-ı kâmil bulunamaz.

Hatta lîsan-ı osmaninin anasır-ı muhtelifi arasında tamimi ve cevab-ı katiyesini kendilerine dermiyan ile Türkçe'nin basit bir hale ifrağını lüzumunu da dermiyan ettim. Çünkü aksi takdirde ma'a te'essüf lîsan-ı osmani kıtaat-ı osmaniyede pek az mazhar-ı terakki olacağı da irade ettim.

Saniyen Arnavudların terakkisi Türkler için Rumeli’nde en muhkem bir istinadkâh olacağı ve ecnebi nüfusu ilmi ve siyasiyesine bir hatme çekileceği için umumu Türk vatandaşlarımız tarafından bu mesai-i mütekabile nâmına temenni eder.

25 Haziran tarihinde Arnavud Daru’lmuâlliminin tevzi’i mekalimete imtihanında birinci sınıf talebesinden 13 yaşında Elbasanlı Kâmil Efendi Çelreman’ın Türkçe irad eylediği nutuk

Efendiler bugün tenezzülen mektebimizi teşrif buyurmanızla gözlerimizi tenvir ettiniz. Kalplerimizi temşit eylediniz. Evet biliriz biz Osmanlı Arnavud çocuklara karşı pek büyük bir nişane-i teveccüh ve nezakettir. Binâ’en-aleyh bütün ruhumuzla bütün kalplerimizle teşekkürler arz ederiz. Efendiler tebşir ederim bizim istikbâlimiz pek parlaktır. Çünkü hükûmet-i meşrûtada tahsil serbesttir. İşte cümlemiz görmekle mübahi olduğumuz iş bu Daru’lmuâllimin mektebimizin birinci seneyi tedrisiyesinin tevzi’i mükâfatı resmî ayininin icrası keyfiyeti buna aleni bir delil kavi bir bürhandır. Efendiler ben size mektebi mektep âlemini ah bilmem ki nasıl tasavvur ve tarif edeyim.

Mektep en âli en ruhânî emellerin menbağdır.

Mektep noksani-i terbiyeden dolayı efrad-ı milletin kalplerinde hasbü’l beşeriye bilâ azr-ı şer’i yek diğere karşı hâsıl edilen fena fena fikirleri ıslah ve tehrib eyler. Mektebi ecnas-ı muhtelifeye mensub olan vatani müddeti medide hep beraber bulundurmak sayesinde onların aralarında ciddi revabıt dostu ve himayeti tevrit eder. Mektep yerleştirip tamamında bulunduğu nev’i beşer efradını yavaş yavaş fikri mütekabil müntedarı ile vazifedâr ve aynı hissi milli ile mütehassıs kılar zaten mekteplerden iktifat edilecek en âli ve en nafi semeler dâhi bunlardır. Binâ’en-aleyh iş bu dakikaları anlayabilen milletler, devletler her şeyden ziyâde her şeyden akdem mekteplerin ıslahına ulum ve fûnun tamimine sai ve gayret ederler.

Efendiler abonemizin mekteb-i âliye göndermelerinden evet bizleri burada birleştirmelerinden asıl maksatları nedir bilir misiniz? Hiç şüphe yok ki bizim Devlet-i Osmaniye’imize millet-i muazzamamıza tahtında ecdadımızın yatmakta bulunduğu bu muazzez vatanımıza bir gün gelip de bî hakkın hüsn-i hizmet için bir derece’i aliyül âlâ da yetişebilecek ancak bu sûretle insanı kâmil olmaz hayrû’l halef olabilmemiz içindir. İş bu emniyeye vusul için ise bulunduğumuz zaman tamam ve matlubada muvâfık bir zamandır. Binâ’en-aleyh mademki bilerek istifade edelim mektebimizi (kesik) heyet-i

muâllime de idare’i tebcil eyleyelim. Fırsatı eldeki fırsatı fevt etmeyelim. Zirâ tahsili ilim ve hüner zamanı ancak şimdiki zamanı şebabet şimdiki zaman hasr-ı marifettir.

Muhterem vatandaşlar biz bahtiyarız çünkü Osmanlıyız. Osmanlılar âli cenabtırılar. Osmanlılar devr-i endişedirler. Binâ’en-aleyh mademki burada biz çocuklar bir mektepte bulunuruz. Mademki cümlemiz Osmanlılıkla daima iftihar ederiz ve terbiye’i osmaniye ile terbiye olmak isteriz şiddetle muhtacı olduğumuz vesayet ve himayeti hükûmetin hakkımızda bî deriğ buyurulacağına da’ir ümidimiz kavidir. Kavi bunun için haydi duamızı hep birden tenkire’i asimane isal edelim. Yaşasın büyük padişahımız yaşasın Osmanlılar yaşasın hükûmet-i meşrûtamız.

Arnavud

Bundan ma’ada Arnavudçada nutuklar te’addi edilmiş ve İttihâd ve Terakki Elbasan Şubesi’nde de bir zabiti cemiyet nâmına bir sa’ad hediye etmiştir. Bu nümayişi hakîkate şayân-ı tebcildir. Görülüyor ki sû-i tefhimler yavaş yavaş ortadan kalkacak ve devr-i sabıkta bile bu iki anasır arasına girmeyen naire’i şikak ve nefret tekrar mahv ve kemnan olacak ve insanlığa yakışan bir uhuvvet mütekabile kaim ve daim olacaktır. Bu nümayişin zabitan-ı osmaniye tarafından ibrazı ise bizim için bir kat daha mucib-i şükran ve bahtiyardır.

Sâhife 2

Arnavud

Numro 25

Dâhiliye Nâzırı Talat Bey’in Avdeti

Dâhiliye Nâzırı Talat Beyefendi yukarı Arnavudluk’tan avdet etti. Memleketimizde emin ve asayişin hükümrân olduğunu beyan ediyoruz. Ümit ediyoruz ki hükûmetimiz silahları toplattıktan sonra Arnavudları tariki maarifine sevk edecek mekâtibin küşâdına himmet eder. Silahları toplamak bir hükûmet ise maarif-i neşre çalışmak hükmi idarenin en müşkil ve esaslı bir kısmını teşkil eder.

Açık Mektup

Dâhiliye Nâzırı Talat Beyefendi’ye

Dünkü Tercüman-ı Hakikat gazetesinde Selanik’te münteşir zaman gazetesinden naklen (...) idam cezaları ser levhâsı altındaki makâle de “isyan ile alâkadar olan İstanbul’da ki ellerin dâhi kesildiğini görmekle karirü’l ayn olmak isteriz” ibaresi masarîfî müsadîfî nazarım oldu. İsyân meşviklerinin bi’l fi’il isyana

iştirak edenlerden ziyâde cezadide olmaları lâzım gelirken ve o gibiler hakkında idamın fevkinde bir ceza mevcut olsa onu bile tatbikte bir an fevt ve kat'liamın esbabının istikmali kuvve'i icraiye'nin kadem vezâifinden bulunurken buna karşı sükût ile mukabele etmek menafi'i vataniyeyi ayaklar altına almak demek olacağından icabının icrası şayet böyle bir şey yoksa sırf bir takım namuskerane ve hakîkî hürriyetperveranenin efkâr-ı nasdan sükûtlarını temin edecek tehyici efkârı müceb olacak olan (silik) celb eylerim.

Priştine Meb'usu Hasan

La Türki gazetesinden Pavlof Efendi'nin itiraznamesi

Üsküp Meb'usu Pavlof Efendi Sadrazam Paşa'ya zirdeki itiraznameyi takdim etmiş ve metn-i itiraznamede ki vuku'atın mevsukiyetini bizzat kendi tahkik eylemiştir.

Rumeli'deki ahâlinin silahları toplandığı esnada memurin-i hükûmetin Bulgar ahâlisine reva gördükleri tazyikat birçok vakayı müesseyfeye ve ahâli'i matbu'anın şikayat-ı muhikanesine sebebiyet vermiştir. Memleketin temin-i asayişini esasına binâen ahâlinin düşar olduğu tazyikat ve ezaya birnihayet verilerek bu gibi şedait istimalinde bulunan memurînin tecziye edileceği ümidiyle nazar-ı dikkat asifanelerini birçok harekâtı gayrı meşru'aya celb eyledim.

Temmuz ayının beşinde (La Türki gazetesi Eylül diye yazmışsa da bunun sehven böyle yazıldığı anlaşılmıştır.) 40 kadar askerle 10 jandarma ve zabıt kumandasında bulundukları halde Üsküp muzafatından ve böle karyesine gelmişlerdir. Ve evvelce tahriyat icrâ etmezden akdem köylüleri darba başlamışlardır. O gün 20 kişi dövülmüştür. Darp ve işkence nöbeti karayı mütecavireden sû-i şetiza köylülerine gelmiş ve 21 kişi sopaya çekilmiştir. Bunlar meyanında 10 yaşında bir çocukla 65-70 lik ihtiyarlar da var idi. Keza 8 Temmuz'da asker Açalar karyesi ahâlisine eza ve cefa etmişlerdir. Ertesi gün Bigacık karyesi süknası da aynı hale gürihtar olmuştur. Ayın 11'inde askeriye de Saçakriye'ye gelerek 7 kişiyi fena halde darp etmiştir. Bunlar meyanında 60 yaşında bir ihtiyar da vardı. Ben bizzat buraları gezdim. Muzır ve (silik) gördüm keza Komanoh kazasında da ahâliye işkence edilmiştir. Komanoh'ta ki tüccar ile eşraftan birçoğu Üsküp'te haps edilmiştir.

Birçok karye ahâlisi kendilerine mümin farz ettikleri Üsküp’e iltica etmişlerdir. Bazı köy ahâlisi de işkenceden kurtulmak için dağlara çıkmış ve bu ahvâl birçok çete teşkilini intac etmiştir.

Vakayî’ı salifeyi zât-ı asifanelerinin nazarı itlalarına vâzi’ ile beraber tazyikatın nihayet verilmesini ve kânun-u şeknana harekette bulunan memurînin tecziyesi hakkında tebligat-ı lâzıme itâ buyrulmasını ısraren istirham eyler ve efkâr-ı sukunet buluncaya kadar kazalarda kâtîyen silah toplanmamasını talep ederim.

Üsküp Meb’usu İzidor Pavlof

Arnavud

Meb’usları köyden köye dolaşırken bizimkiler acaba nerede dolaşıyorlar.

Sırp Propagandası

Sırp propagandası Selanik Vilâyeti’nden kâmilten çekilmiş ad olunabilir. Geçen sene Selanik Jimnas Mektebi ile vilâyetin sair mahallerinde bulunan bazı mekâtib i ibtida’iye sebt edilmiş idi. Bu sene de vüruduna Selanik ve gönüllü mektebi ibtida’iyesi müstesna olmak şartıyla sair ibtida mektepleri sebt edilmiştir. Bunun sebebi sarf olunun mebalîği azimeye rağmen büyük bir muvaffakiyet istihsâl edilebilmesi imiş. Sırp propagandası faaliyeti Üsküp ve kısmen manastır vilâyetlerine hasr edecekmiş.

(Yeni Asır)

Rumeli Gazetesinden

Loros’a bir buçuk iki sa’ad mesafede kâ’in çiftliğinden şehre avdet etmekte iken tertip edilen pusudan atılan silahlarla carh ve bâdehu kama ile hunharane ve vahşiyane bir sûrette şehit edilen mahalli eşrafından Tevfik Efendi katillerinin derdest ve tevkif edildiği istihbar edilmiştir. Bunlardan birisi Fraşarlı Fuad Bey’in korucusu Fethi diğeri Loros Belediye Reisi Lehovalı Rızâ Efendi’nin çiftlik korucusu isa nâm kimselerdir. Bunların katil oldukları delail ve imaratı kaviye ile tezyin etmiştir. Sebebi katl ise Fuad ve Rızâ Beylerin inşa etmek istedikleri bir tekkenin inşasına mümaneat eylemesi ve milletin hayat-ı âliye ve vatanperveranesi sevkıyla icrasıyla teşebbüs edilen bu (...) bunların emellerine muhalif olarak kemali şiddetle tatbik ve icraya muvaffakat olmasıdır.

Arnavud

Biz bu havadisi tahkikat-ı husûsiyemiz üzerine tekzip ederiz. Esasen gerek Fuad Efendi ve gerek Rızâ Beylerin hizmeti vatanperveraneleri cümlelerin malumudur. Bu gibi eracif-i mülkümüzde fEsad ekmek isteyen bazı fesatçı heriflerin icabı girdesidir. Bize bu havadisi veren Rumeli refikimiz Fuad Bey'in vatanperverliği lütfen öğrenmek arzu buyurursa Mûmâileyh Fuad Bey'in Yunan muharebesindeki harkulade fedâkarlığını muharebe mezburada ispatı vücud eden erkân-ı askeriyemizden tahkik buyursun hatta bu sebeptendir ki o zaman Yunan komiteleri Fuad Bey için mahsus fedâiler yollamışlardır Rızâ Beyde namuslu vicdanlı herkesin teveccühünü kazanmış huluk bir zattır. Bu evsaf bir güzidesine binâendir ki belediye riyâsetine şerefbaş olmuşlardır.

Köprülü orman memuru genç vatandaşlarımızdan Abidin Bey henüz bahar mevsimindeyken vefat etmiştir. Rahmetullahualeyh

Progradosalonik Gazetesinden

Asakir-i osmaniye garb tarafındaki harekâta devam ederek İşkodra Vilâyeti'ne dâhil olmuşlardır. Herkes kuvve-i askeriyenin vilâyeti hududunu aşamayacaklarını zannetmekte idiyselerde kuvve-i mezbûra Berlin Muahedesi'nin imzasından beri epeyce imtiyaza nail olan Merditalıların merkezine kadar ilerlemiştir.

Rumeli'de Arnavudların İskânı

Kosova'dan Osmanischer Lloyd'a bildirildiğine göre memurîn Rumeli Vilâyeti'ne birçok Arnavud ailesi iskânı mes'elesi hususunda faaliyet ile iştigal etmektedir. Rumeli'de arâzi Arnavudluk'tan daha müsbettir. Ve köylüler havale'i hayaliyeden daha ziyâde suhulet ve mahsûl alabilirler. Bu kararın bu sene münhahirlerinin istidadında tesadûf bulunan hata üzerine mi yoksa hükûmetin elyevm Bosnalıların istifade ettikleri teshilatın daha ziyâde istidat-ı ziraate mâlik fâkir Arnavudlara da bahşedilmesi lüzumuna kani olduğundan dolayı mı ittihaz edildiği meçhuldür. Yalnız ma'lûm olan bir cihet varsa o da Arnavud ailelerinin iskânı mes'elesi faaliyet ile derdest tetkiktir ve bunun kariben mevki'i fiile isaline çalışmaktadır. Arnavudluk'ta vergi hususuna gelince geçen seneye nisbeten mahsulde tenakısa karşı vergi varidatından yüzde 50 fazla görülecektir. Tahriri nüfus kariben hitam bulacaktır.

Arnavud

Arnavudların Arnavudluk'tan muhaceretiyle Rumeliye iskânı hakkındaki fikre da'ir gelecek nüshâmızda bir bendi mahsus yazacağız.

Dersaâdet'te Arnavud Gazete'i Muhteremesine

Erkân-ı hükûmet ümera zabitan eşraf-ı memleket ulemâ ve meşayih-i kirâm Elbasan'da mevcut kulüpler erkânı ve binlerce ahâli hazır olduğu halde bugün saye'i meşrutiyette mektebimizin tevzi'i mükâfatı resminin pek mutanten bir sûrette icrâ edildiği maal müsar arz ve tebşir olunur.

15 Haziran 326

Elbasan'da Arnavud Daru'l muâllimîn Komisyonu Reisi Derviş

Daru'l fûnûn-ı osmanîdeki Arnavud talebesi efendilerin maarif-i milliyemize ettikleri ianenin mabadı

	Guruş	Para
A. R	10	
Ahmed Fevzi	10	
Balamacı	5	
Sabri Tirani	4	
F	5	
Ganine	12	20
Mustafa Hilmi Leskovik	5	
Ahmed Nebi	5	
Süleyman Fikri	5	
H. R	5	
F. F	5	
R. B	5	
A. S	5	
Tabib	5	
Egirili Ömer	5	
Mûsa Kazım	5	
Basri asım	5	

E. Ohri	5	
Mustafa Helsete	10	
Mustafa Karoye	5	
Süleyman Boğdu	5	
Virecek İhsan Şakir Efendi	5	
Cevdet Ergiri	10	
Cennetzade Ahmed Cevdet	5	
M. Remzi	5	

Mabadi var

Merditalı Beyb Duda Paşa

Ziyaretine giden bazı Arnavudlara meşrutiyeti hazıra binasının temel taşlarını atanlardan mühim bir rükun olduğunu tastikte tereddüt etmediğimiz Dâhiliye Nâzırı Talat Beyefendi'nin ağzından tahvifkerane bazı sözlerle işaga ediyormuş. Bu mes'ele'i mühimme hakkında Talat Beyefendiyi gördükten sonra Merditalı Pirenik (.) Beyb Duda'ya cevap vereceğiniz Paşa'yı anlatacağınızın artık Arnavudlar esnam bî edraki taabbüt ve prestijden gına getirmişlerdir. Herkesin prens diye töhm ettikleri prank kelimesi Petro kelimesinden başka bir şey değildir.

Eşkıbtar Şirketi Bahriye'i Osmaniyesi

Eşkıbtar şirketi bahriye'ı osmaniyesi namıyla bir ticareti bahriye şirketinin irade'i (silik) çıkıp Nâfia Nezâreti'nin de mazhar-ı tasvib ve tasdiki oldu. Vatanımıza hizmeti vefiresi dokunacak olan bu anonim şirketinden yakinen bahsi mikal edeceğiniz müesseselerinin mazhar-ı muvaffakiyet olmasını Arnavud an samim temenni eder.

Daru'l muâllimîn Nâmına Tiyatro

Delvina ahâli'i muhteremesi ve kulübümüzün teşvik ve gayretiyle besa nâm facia oynanmıştır. Tiyatronun hâsılatı safiyesi Elbasan'daki müessese'i milliyeye gönderilecektir. Delvina ahâli'i muhteremesinin Arnavud alkışlarla tebrik eder. Bu gibi teşebbüsâtı ciddiye bizde nümâyan oldukça etraftaki ida ve hasımamızın telkinatı fikriyeleri bir saha'i nemadar bulamayacak ve Hükûmet-i Osmaniye ile irtibatımız tezayüd edecektir. Çünkü cahil insanlar daima mağlubu desâyis olageldikleri ve bilmeyerek hem kendi vatanlarına ve vatandaşlarına ve hem de mensub oldukları hükûmetlere mucibi kelal olurlar. Biz Arnavudlar tuttuğumuz şu tarik terakki ve

medeniyette basirane eyler. Ve (silik) hem kendimiz ve hem de hükûmetimiz için semere’i Nâfia vücuda getirmeye muvâfık olalım

Derviş Hima Manzume’i Efkâr Matba’ası

3.24. Sene 2, sayı 26, - 8 Ağustos 1326 (21 Ağustos 1910)

İkinci Sene	16 Şâban 1327 Cum’a 8 Temmuz 1326 ³⁰	Numru - 26
Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima		Abone Bedelâtı Senelik
Beyoğlu		Arnavudluk İçün 30 Guruş
Arnavudlardan Mürekkeb Bir Heyet		İstanbul Vilâyeti 40 Guruş
Tarafından İdâre Olunur		Memalik-i Ecnebiye 10 Frank
ARNAVUD		
Şimdilik Haftada Bir Def’a Neşr Olunur.		
10 Para	Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir.	10 Para

Türkiye ve Avusturya

Kont Dernital ile Sadrâzamın Mülâkatı

Matbu’at-i osmaniyemizde matbu’at-ı ecnebiyeyi birkaç günlerden beri işgal eden (Marienbad) mülâkatı geçen Pazartesi günü vâki’ olmuş ve bir buçuk sa’ad kadar devam etmiştir. Avusturya ile Devlet-i Osmanî arasında devam edegelen münasebatı hasene’i siyasiye ve iktisâdiye bu sûretle bir kat daha kesbi teyit etmiştir. Bu bâbda

³⁰ 26. sayının tarihi yanlışlıkla 8 Temmuz 1326 olarak yazılmış olsa gerektir. Hicrî takvime göre 25. sayının tarihinin 6 Şâban 1327, 26. sayının tarihinin ise 16 Şâban 1327 olduğu görülmektedir. 25 ve 26. sayılar arasında on günlük bir fark bulunmaktadır. Rûmî takvime göre 25. sayının 29 Temmuz 1326 tarihli olduğu dikkate alınırsa 26. sayının tarihinin 8 Ağustos 1326 olması gerekmektedir. Aynı şekilde 27. sayının Hicrî ve Rûmî tarihleri de bunu doğrulamaktadır.

Avrupa efkâr-ı umûmisini (silik) diye ikiye ayırabiliriz Rusya ve Sırp matbuatıyla Fransa matbuatının birkısmı heyecanlı makalalarla teşvişi irtibatı hasr-ı kalem etmiş ve Avrupanın kısmı diğer matbuatı ve alel husus Almanya ve Avusturya matbuatıyla matbuatı osmaniyenin ekseriyeti bu mülâkatı tebcil ve âlâ etmekte ve münasebatı Beynel devleteyn devamıyla siyasiyat ve iktisâdiyatta yekdiğerinin muayen ve mazhar olmaları arzuyu şeriflerini izhardan geri durmuyorlar. “Arnavud ekseriyetle bu münasebatın ehemmiyet-i siyasiyesinden bahsetmiş ve beynel devleteyn vâki’ olacak bir ittifak veya bir itilaf-ı dostanenin Balkanlar’da teskin-i asayişe ve Slav ve Yunan amali ihsarsatı siyasiyesine bir maniya hadye teşkil edeceğine kâtîyen tama ile beyan-ı fikir ve nazar etmiştir. Sabah refikimiz bu mülâkat ve imparator-kral Fransuva Jojof hazretlerinin sekseninci seneyi devriye’i hayâtîyesi münasebetiyle şu mukaddeme ile mariniyat mülâkatının ehemmiyeti mahsusasını efkâr-ı umûmiye’i osmaniyeye arz ediyor.

Sadrazam İbrâhim Hakkı Paşa’nın Avusturya – Macaristan Hâriciye Nâzırı Kont (Dernetal) ile evvelki gün (Marienbad) vukû bulan mülâkattı-ki devletin arasındaki münasebatın hali hazırını tecelli ettirir bir vakıa’i mühimme’i siyasiyedir. Bâb-ı Âli’de ve Avusturya-Macaristan’ın mukırsasıtı olan Balpalac da’ire’i fahiresinde takip edilen emelleri temasta bulundurmuş idi. Bugün İmparator-Kral İkinci (Fransuva-Josef) Hazretlerinin sekseninci seneyi devriye’i veladetine müsadif yevmi mahsus olmak münasebetiyle sadr-ı müşarûn ileyhın- nâm şevket ittisam Hazret-i Padişahîye olarak- Viyana’da icrâ eyleyeceği tebrikat ve tehmiyat Dolmabahçe ve Hofburg sarayları ve binâ’en-aleyh milletlerinin hissiyatını tecsım ettiren iki hükümdar-ı zışan beyninde teminen caykir olan vedadı ispat ediyor. İki siyasiyenin 48 sa’ad evvel Mariniyatta icrâ eyledikleri mülâkatın mâ’na ve ehemmiyeti bu sûretle bir kat daha teyit eyliyor.

Avusturya-Macaristan hükümda-ı zışanı mesalimeti âlemin gayet ihlasperver ve ünsiyette zi iktidarı bir hamisi olduğu bugün âlem-i medeniyetin tahtı tasdikindedir. Osmanlılara siyasetide gaye’i mesalimete hadim olduğundan takip eylediğimiz hatt-ı harekette komşumuz Avusturya-Macaristan devletiyle maksat ve emel nokta’i nazarından aramızda böyle bir itilafın vücudu bizce bî hakkın müceb-i müserreddir. Statükoya merbutiyetle binâ’en-aleyh münasebatı düveliyede ahitnameler ahkâmının iltizamı Avusturya ve Macaristan’ın harici siyasetine daima kuvvetli bir mevki işgal eylemiştir. Son iki sene zarfında zuhûr eden vuku’at Avusturya Macaristan siyasetinin

evsaf-ı mümeyyezesinden olan siyasi muhafazakarlığı devlet-i müşarûnileyhanın menafi'i nokta'i nazarında birinci derecede haiz-i ehemmiyet yeni yeni sebeplerle takviye etmiştir. Bu esbab-ı mühimmenin bazıları ise ber vech-i âtî zikrolunur.

Gümrük rüsumunun tezyidi ecanibten vergi ahzı uhud-u atikanın lağvı ve Girit mes'elesinin Devlet-i Osmaniye'nin tamamı' mülkiyesinin muhafaza ve haysiyet-i siyasiyesinin idame ve infazı ve Balkanlar mes'elesinde Avusturya devlet-i muazzamasının Hükûmet-i Osmaniye'ye karşı umur-ı dâhiliyemiz müdâhale etmek ve ettirmek politikasına devlet-i müşarûnileyhanın muarız bulunduğu yolundaki teminattır. Bu mesail-i mühimmede komşu bir devletin bunca mezahirat-ı dostanesi Osmanlı hükûmet-i muazzamasının Balkanlar'daki civar hükûmet-i sagiresinin düvel-i emellerine bir set çekmiş olacaktır.

İttifak meselesi erkân-ı mühimmesinden biriyle Devlet-i Âliyemizin itilaf-ı itilaf müselles erkânına ya'ni İngiltere Fransa ve Rusya'ya bir ta'arruz olmadığı gibi müvazene'i umûmiye'i siyasiyede zerre kadar iras hâlel edemez zaten bütün Avrupa'nın maksadı aslı insaniyet perverisi idame'i sulh ve salaha çalışmak ve beynel milel bu takrir-i sükûn ve asayişle ticareti beynel akvamı teyit ve tesis etmektir. Bu makasid-i mukâddese'i insaniyeyi takip eden her itilaf bizim nazarımızda mübcel ve muhteremdir.

Bugün Avusturya devleti muazzamasıyla başlayan bu itilaf ittifak-ı meselesi erkân-ı sairesine de tesir ve sirayet edeceğinden şek ve şüphe etmek istemiyoruz. Hele İtalya hükûmetiyle Adriyatik denizinin bî taraf bir deniz haline ifrağıyla sevhilimizde beslenen amâle de bir nihayet verilirse küçük hükûmetlerle uğraşmak onların telkinat-ı fikriye ve siyasiyelerine set çekmek vezâif ve iştilad vatanperveranesini faaliyete getirecektir. Çünkü küçük hükûmetlerin telkinat-ı âtî için bir karihate mehleke olabilir. Yukarı ve aşağı Arnavudluk'ta civar hükûmetlerin âmâl ve telkinatına tecelligahı olan mekaniye karşı Osmanlı ve Arnavud mektepleri vücuda getirmek ve ecnebi payitahtlara tevcih etmek istidadında olan gözleri, kalpleri efradı Payitaht-ı Osmanî'ye çevrilmek için elden geldiği kadar çalışmak hükûmeti meşrûta ve ifradı milletin akdem vezâif vatanperveranesini teşkil eder.

Hiçbir anasırın ırk ve milletine zerrece ta'arruz veya onların inhaları düşünülmediği hiçbir ferdin diyetini mukâddesata lisanına mezhebine tecavüz fikrinde olmadığımızı da bî hakkın ibrazına çalışırsak 20. asır medeniyetin icabatı bermesini ifa

etmiş ve Avrupa karşısında medeni bir devlet halinde yaşamaya çalıştığımızı azim ettiğimizi ve bu azmi alicenabedenen kâtîyen müba’adet etmeyeceğimizi ihvan ve edva ve i’da ve hasımamıza anlatmalıyız.

Derviş Hima

Rumeli Gazetesinden

Arnavudluk’ta hadise’i müessefe’i ahireyi müteakip herhangi köyde olursa olsun mevcut kaleler hedem edilmişti. Priştine’den aldığımız malumata göre meb’us Fuad Paşa’nın filesi bütün mazgalları azimetiyle dört yol ağzında duruyormuş. Acaba neden demekten kendimizi alamıyoruz.

Arnavud

Rumeli refikimizin şu acaba neden? Sualine cevap vermek isteriz. Hadise’i müessefede isyan edenlere bu mualeme’i şedide ibraz edilmişti. Meb’us Fuad Paşa’nın kalesi bütün mazgallarıyla azimetiyle durduğunu Priştine’den yazıyorlarmış. Pekâla param olsa benimde ve Fuad Paşa kalesi gibi değil Babil kalesi gibi bir ucube bile inşa edebilirdim. Acaba buna hangi kânun hangi hükûmet bir kânuna istinad ederek bir mania teşkiline çalışır. Bu gibi müfsidet pişe ve iğraz-ı hasiseye ibka eden sefil hallerden vazgeçelim. Biz artık yıkmaktan uzaklaşarak yapmaya başlayalım. Çünkü önümüz kış yakılan yıkılan meskenler yeniden inşa edilerek şiddet-i sermayeden halkı muhafaza ve vekayaya bizi vicdan-ı beşer davet ediyor. Hatta bu bâbda Arnavud’da yazdığımız bir makâlede icâb ederse semahat-ı milliyeye müracaat edelim. Adana’da Ermenilere lûtf ve en’am edildi. Burada 5 asırdan beri süngü saadet, felaket arkadaşları olan Arnavudlarda o latif hükûmete layık olamazlar mı? Saffet ruhunu meziyat-ı zâtîyesini fart-ı ciddiyeti bildiğim kâdim bir arkadaşın gazetesi kazım namı demek istiyorum. Ve kâdir ve nâmuskar bir kavmi her sûretle izzet-i nefsi millisini ezmeyi düşünen sefil meşreblilerin efkârına sahne-i tecelli olmamalıdır. Ne olduysa oldu selâmeti umûmiye nâmına o havneyn canhıraş vakayı’ı unutalım veya unutmaya çabalayalım. Bilmem Rumeli bu fikrimizi tasvib ve tensib etmez mi?

Türkiye ve İttifakı Meselesi

Bu sername ile Times gazetesinde görülmüştür.

Balkan mes'elesi hakkında meşhur Doktor Haynrih Firidiyoniğ? (Fuşisepaitoneğ?) gazetesine yazdığı bir makâlede Türkiye ve ittifak-ı müselles erkânı arasındaki münasebatın inşirahı müstakbelinden bahsediyor. Mûmâileyhin mütalaasınca Türkiye'nin ittifakı müsellese kati sûrette ittihâkı lüzumu vareste'i izahtır. İttifakı müselles erkânından birine bir hücum vâki' olduğu takdirde Türkiye kılıcını çekmeyi deruhte edemediği halde ittifakı müselles erkânının tamamiyeti mülkiye'ı osmaniyeyi tekfir etmeleri garip bir keyfiyet olurdu. Böyle bir meslek takip olunması İngiltere ile Rusyanın husûmetini mûceb olacağını da Türkiye temin edecekti. Bu ise Girit ahvâl-i hazırası hasebiyle gayrı muvâfık bir meslek olurdu. Mamafih maksat

Sâhife 2

Arnavud

Numro 26

daha muayen tarafının meslekleri mutedilane olmak bu hususun kabil-i temin olduğuna ve bu da ittifak müselles ile itilaf-ı müselles arasını açan esbabı bir dereceye kadar izale edeceğine Doktor Firidiyoniğ kani bulunduğu cihetle bu bâbda bazı teklifler dermiyan ediyor. Mûmâileyhin fikrinde bu tekliflerini kabili tatbik şeyler olduğunu zaman gösterecektir.

Ol emirde Balkanlar'da şemendüfer iltisakları temini ki bu cihet Türkiye için pek mühimdir. Aynı zamanda Avusturya'nın Arnavudluk'ta nüfus-u osmaniyeyi takviyeye mezaheret etmesi ve bi'l mukabele Türkiyenin de Bosna Hersek'te aynı mezaheretini göstermesi gerçi Avusturya kuvve'i askeriye'nin memleketin hasebiyle böyle bir mazharata hacet görmeyebilirse de yine bu mezaheretin ehemmiyeti maneviyesi vardır. Saniyen şimal denizi itilafnamesi gibi Adriyatik körfezininde Avusturya, İtalya, Türkiye ve Karadağ arasında bî taraf bir mıntika haline ifrağı. Bundan başka Avusturya ile Türkiye'nin Balkan ittihadı netayicine karşı basiretkar davranmaları bu ittihadı salah nâmına mazar bir keyfiyet olduğu takdirde tedabir-i müştereke'i ihtiyâtîye ve mani'a ittihaz edilmesi

Doktor Firidiyoniğ Avusturya'nın sulh ve asayiş hadimi olduğunu da beyânatına ilave ediyor.

Bir mülâkat

Selanikte bulunan Priştine Meb'usu Hasan Bey ile Yeni Asır gazetesini muharrirlerinden bir zât arasında ber vech-i âtî bir mülâkat vâki' olmuştur

Muharrir

- Yakında da'ire'i intihabiyemize avdet edecek misiniz?

Hasan Bey

- Burada bir iki gün kaldıktan sonra Üsküp'e ve oradan da müskat re'sim bulunan Volçitrın'a gidip bir hafta kalacağım badehu Priştine'ye, Gilan'a ve hatta vakit bulursam İpek, Yakova, Prizren'e kadar gideceğim.
- Arnavudluk'taki ıslahat hakkındaki ihtisasınızın ne mertebede olduğunu söyler misiniz
- Hayhay ben Arnavudluk'ta yapılan ıslahatın heyet-i umûmiyesi itibarıyla gerek hükûmet ve gerek Arnavudlar için bir minnet olunduğu ve ıslahatın bir hayat-ı hariciye ve siyasiyemizde fevkalâde hüsn-i tesir hâsıl ettiğine asayiş-i dâhiliyemiz için de pek ziyâde faydalı müceb bulunduğu kailim. Bilhassa Arabistan ve Kürdistan'da yapılacak ıslahatın gereği gibi teshil eylemiştir fikrindeyim. Zirâ gerek Araplar ve gerek Kürtler Arnavudluk'ta ıslahat olduktan sonra bizi de bırakmayacaklardır. Beyhude yere kan dökmekten ise hükûmetin teklifatını kabul edelim diyecekler yahut Arnavudluk'ta olduğu gibi küçük ve pek ehemmiyetsiz bir iki müsâdemeyi müte'akip hükûmetin teklifatı meşru'asına Kürt nidade'i ikad olacaklardır zannındayım.

Bilirsiniz ki Kosova'da müsellah 200 bin Arnavud varken isyan edenler ve bi'l fi'il müsâdeme de bulunanlar 1000 fevkalâde olmak üzere 2000 raddesinde imiş ve bunlar eşkiya gürûhundan olanlar imiş. Arabistan ve Kürdistan'da da olsa aynı hâl olur. Ne ise bize sadda rücu edelim.

Arnavudluğa sevkiyat-ı askeriye'nin icrasına başlandığı zaman Sabah gazetesinde yazdığım bir makâlede sevkiyat-ı askeriye'yi Arnavudların bir nimet-i gayrı müterakibe hükmünde telakki etmeleri lâzım geldiğinden uzun uzadıya bahsetmiş ve bi'l hasa hükûmetin oralarda yapacağı ıslahatın esaslı ve devamlı bir sûrette temin-i mevcûdiyeti için her halde yollara ve mekteplere ve ehemmiyet verilmesi lâzım geldiğini ve bunun netayici olarak az zaman sonra fevkul memul semeratı Nâfianın iktitafına muvaffakiyet hâsıl olacağını ilaveten dermiyan etmiştim.

Fil hakika hükûmet gerek yol ve gerek mekteplere fevkalâde ehemmiyet veriyor ve bu bâbda ki azim-i katiyesini fiilen ispat ediyor. Kabinenin bu hususta ki himmeti cidden sezavar-ı şükrandır.

- Silahların toplanması ve ıslahatın tefriatı sairesi hakkındaki mütalaanız nedir?

Bu hususta şimdi bir şey diyemem oralara gidip arız ve amak tetkikat ve tahkikat icrâ etmedikçe ne söylesem sıdk ve kezb ihtimal olur. Fevkalâde bir şey olmuş veyahut o nisbette hilm ve mülayemet gösterilmiş ise tenkit edeceğim. İhtimalle tenkidatım bazılarının hoşuna gitmez ancak ben yalnız vicdanımın emrine itaati düşünürüm. Esasen hakîkatten inhiraf etmeyeceğim için bazılarının iğrarını mucib olsa bile bit tâbi' ehemmiyet vermem bütün emel ve maksadın memleketimin menfaatine matuftur. Menafi'i vataniye nazarımdan en aziz şeylerden dâha azizdir.

- Rumeli refikimizde Kosova Valisi Mazhar Beyefendi'nin pederlerine gönderdiği mektupların Meclîs-i Meb'usan'da Üsküp Meb'usu Necip Draga Bey tarafından alınıp açıldığı hakkında bir makâle vardı. Burada zât-ı âlilerinin isimleri geçiyordu. Rivayet edilen mektuplar hakkında bir malumatınız var mı.
- Hayır bu bâbda ki malumatım gazetelerde gördüğüm kadardır fazla bir şey bilmem yalnız bildiğim bir şey varsa oda erkân-ı memleketin ağyar nazarında dâhi sû-i tesirden hali kalmayan bu gibi mevadî gazete sütunlarına geçirmekteki ihtiyatsızlıklarıdır.

Yeni Asırın Muhabiri Mahsusundan

Keşfiyat-ı Mühimme-Yunanlıların Korsanları

Lorus İttihâd ve Terakki Kulübü'ne muarız olan Arnavud Başkım Cemiyeti erkânından İzzet ve Rızâ Efendilerle Kâmil Bey namında bir zât-ı hükûmet-i mahalliyece derdest edilerek 30 kişiden mürettib bir müfreze'î askeriyenin taht-ı muhafazasında Yanya'ya sevk edilmiştir. Bir menba'ı resmiyeden istihsâl ettiğim malumata nazaran Divân-ı Harbi Örfîce muhakemeleri ru'yet edilmek üzere merkezi vilâyete sevk edilen eşraftan bu üç zatın şehidi muhterem Tevfik Efendi'nin mes'ele'i katlinde zi medhal bulunmalarına ilaveten halen ifşası mümkün olamayan bazı ahvâl-i siyasiyenin gösterdiği mecburiyetten münbais idüğü rivayet olunur.

Arnavud

Yeni Asır refikimize Prizren'den yazılıyor. Biz buna teaccüb ediyoruz. İttihâd ve Terakki kulüpleriyle Başkım kulüpleri arasındaki bir mes'eleden dolayı muhtelif bir fikir bile olsa hükûmet-i mahalliyece derdest olunup yanya'ya göndermelerine bir sebebi kânûni teşkil edemez. Hâlâ ifşası mümkün olmayan esrar-ı mühimme'î siyasiye

acaba ne olsa gerek? Arnavudların Rumlarla müştereken hareketleri mi tahayür olunur? Bu alçaklığı irtihab edecek efrad-ı milliyemizden kimseye tesadüf etmek mahaldir. Her Arnavud iyice bilir ki Yunanlılar işihatı Arnavudluğu elde etmek için telkinat ve tesvilattan geri kaldıkları yoktur. Vatanlarına göz dikenlere karşı Arnavudlar içmaz-ı ayn edemezler. Oralarca bizi düşünebildiğimiz mahzurat-ı siyasiye bunlardır. Yine aynı gazeteye gönderilen mektupta şu vakıa'ı ve haşyanede manzumumuz oldu. her Osmanlı gibi Arnavudda da insaniyeti lekedar eden bu hareket-i cebinaneyi takbih ederek geçmek istemez. Hükûmet-i meşrûtamız bu bâbda teşebbüsâtı ciddiye de bulunacağından eminiz. Bu korsanlıklar taki devam edecek.

Teba'a-i osmaniyeden Pargalı Şaban Ağa süvar olduğu yelken sefinesindeki hamuleyi Parga'ya getirmek maksadıyla geçen akşam buradan hareket etmiştir. Sefine henüz limandan çıkmadığı bir sırada bundan mevki'indeki Yunan karakolhanesi efradı tarafından bilâ müceb edilen yaylın ateşlerinden çar ve naçar mezkûr sefine kapudanı Mehlikeden tahlis kiryan etmek maksadıyla sevhil-i yunaniyeye takrib etmesiyle beraber zabıtları hazır olduğu halde efzunu yalılıkaryaları gemiye hücum etmiş. Yükte hafif pahada ağır 4 yolcunun eşyası aşırıldığı gibi geminin hamulesi de tamamıyla gasb edilmiştir. Romanya vapuruna reva görülen hakaret ve tecavüzattan asla farkı olmayan ve Yunan asakir-i müntezimesinde ki iştirakı bulunan bu korsanlığın acaba zamandaranı Yunaniye muhak görecektir midir? Medeniyeti sekabı altında yaşayan bu mağrur ve şımarık anasırın temadi eden harekât-ı babiyanelerine karşı hukûku meşrûtamızca şüphesiz tedabir ve teşebbüsâtı lâzıme ifa edilecektir.

Eski Jurnaller

Yıldız'da zuhûr idüp de bir komisyonu mahsus tarafından tetkik edilmekte olan jurnallerden 130 sandık jurnalın tetkikatı hitam bulup elyevm otuz beş sandık kalmıştır. Bundan ma'ada ahiren Yıldız'da 5 sandık daha zuhûr etmiştir. Bunların da tetkikatı neticesinde en büyük jurnalcilerin Tophane Müşiri zeki Serasker Rızâ, Bahriye Nâzırı Hasan, Mekâtib-i Askeriye Müfettişi İsmail Paşalarla Matbuat Müdürü Kemâl Bey olduğu anlaşılmıştır.

Adriyatik Hattı

Hükûmet-i Osmaniye ile Sırbistan ve Bulgaristan arasındaki Adriyatik demiryolunun inşası hakkında cereyan eden müzâkeratın hitam bulduğunu Jön Türk

gazetesi yazıyor. Mezkûr gazetenin bu bâbda verdiği malumata göre Hâriciye Nâzırı Rıfat Paşa keyfiyeti Nafi'a Nâzırı Hallaçyan Efendi'ye bildirdiğinden nâzır müşarûnileyh Osmanlı demiryollarının Belgrad demiryollarına iltisakına hizmet edecek olan komanoh ve eğri palanga hattının tetkikatı için bir mühendis heyeti gönderilmesi hakkında nezareti müşarûnileyhe demiryolları müdüriyetince tebligat-ı lazımeden bulunmuştur. Diğer bir heyette Adriyatik hattının tetkikatına me'mur edilmiştir. Bu iki heyet gelecek hafta Dersaâdet'ten yola çıkacaklardır.

Kont Koin'in beyânatı

Avusturya-Macaristan Re'is-i Vükelâsı Kont (Koin Hedervary) Maten gazetesinin Viyana muhabirine Avusturya'nın siyaset-i hariciye ve dâhiliyesi hakkında vuku'u bulan beyânatta demiş ki

Balkan'da zuhuru muhtemel olan buhran hakkında hiçbir havf ve endişem yoktur. Devlet-ı Osmaniye ile Bulgaristan arasında mevcut ihtilafın sûreti dostanede hâl edileceğini ümit ediyorum. Makedonya da vuku'a gelecek bir hareketin bu seneye de sirayet etmesinden endişeye düşmeye lüzum yoktur. Panslavizim öyle şeydir ki ona yalnız mekâtibi aliyyede ehemmiyet verilir. Ben 20 sene Hırvatistan da icrâyı memuriyet ettiğimden onların biri birbirleriyle ittihâd edecek kadar menafi'i müştereke ile merbut bulunmadıklarını bilirim. Sırbistan Avusturya Macaristan'ın nazarında hayalatı gayrı mümküneden maduddur. Avusturya'nın cenubunda bulunan Slavlar bizim kendilerine diğer bir devletten ziyâde hürriyet ve teminat verdiğimizizi bilirler.

Debre Kongresi

Arnavud vatandaşlarımızın 10 Temmuz 1325 te Debre de vâki' olan ictima'ı mühimmelerini komisyon müzâkeratını bir kitap şeklinde cem' ve teflik ile telifi himmet eden manastır eşrafından Kenan Beyefendi'ye evvela Arnavud teşekkürat ve tebrikat-ı samimanesini takdim eder.

Nezahet kalimiyesi Arnavudlar arasında ma'ruf olan Kenan Bey'in bu eserini her okuryazar Arnavudun adanmasını tavsiye ederiz. Kenan Beyefendi eser-i mezkûrun hâsılat-ı safiyesinin Debre ve Elbasan mekteplerine hediye etmiştir. Bunun içindir ki maarifirimizin terakkisini ezcan ve dil arzu eden hamiyetperverler idarehanemize tahrir amir ic'atlarında posta ile hemen göndereceğimizi vaad ederiz. Kitap 96 Sâhifeden ibaret olup muhtelif resimlerle müzeyendir. Yalnız 5 Guruş fiyatla satılır.

Derviş Hima

Manzume’i Efkâr Matba’ası

3.25. Sene 2, sayı 27, - 13 Ağustos 1326 (26 Ağustos 1910)

İkinci Sene	21 Şâban 1327 Cum’a 13 Ağustos 1326	Numru - 27
Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima		Abone Bedelâtı Senelik
Beyoğlu		Arnavudluk İçün 30 Guruş
Arnavudlardan Mürekkeb Bir Heyet		İstanbul Vilâyeti 40 Guruş
Tarafından İdâre Olunur		Memalik-i Ecnebiye 10 Frank
ARNAVUD		
Şimdilik Haftada Bir Def’a Neşr Olunur.		
10 Para	Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir.	10 Para

Veladikalık Krallık Oluyor

Hakipayı haşmetpenâhına hertaraftan zırhlılar ve hedâyâyı keraniha ile gidip tebrikatı dostane ifa edilen Karadağ Prensi Kral oluyor. Avrupa menzume’i hükümdaranına bir uzuv daha ilave ediliyor. 20. Asır medeniyet bir sementoc daha sahaif-i vakayı’na ilave ediyor. El hâsıl 19. Asrın evailinden itibaren hükûmet-i muazzamamızın vücudundan ayrılarak Avrupa-yı Osmanî’de 5 krallık tesis etti. Balkanlar’da bir heyet-i müttehida halinde yaşamak için cumhuriyetler tahayül olunurken krallıklar tesis ediyor. Bu son krallık mesaha’i sathieyce Arnavudluk’tan 10 def’a küçük ve nüfusça sair krallıklardan 5-10 defa azdır. Hepimizin malumu olan Karadağ bir hükûmet-i ruhbanıye halinde iken 60 sene kadar evvel kisve’i

ruhbaniyeden usanarak onu sırtından fırlatmış ve hükûmet-i siyasiye’i mutlâkâyı ilan ederek kaffe’i hükmü nüfusu yeddi iktidar ve tahkimine kalmıştır.

Prenses Milina ile vücuda gelen izdivaçtan Prens Nikola kralların harin zevk ve izdivacına layık birkaç duhter-i pakize dünyaya getirmiş ve müttehit hayalatındaki tıfl-ı ulviyeti bitirecek Karadağ Krallığı tefekküratını beslemeye başlamıştı. Bu kızların en güzellerinden biri de izdivaç düğünde hazır bulunduğumuz şimdi ki İtalya Kraliçesi Elene’dır.

Bu küçük hükûmet-i mutlâkâ Pelune muharebesi zamanında saye’i atıfetinde yaşadığı kısm-ı ezeli osmaniyan olan Rusya’ya zâhir olarak devletimize ilan-ı harb etmiş ve acı birçok mağlubiyetlere uğramakla beraber söz ve nüfus galibiyettir hükmüne ferman olduğumuz zaman Ruslar bize Ayestefanos muahede’i muzırasını imzalatmaya mecbur etmişlerdir. Avrupa ve bahr-ı sefid muvazenesine bir madrab helak olacağını takdir eden İngilizler 100 bin Arnavud’un da müsellah olarak ilan-ı isyanını vesile edinip ve kuvve-i bahriyelerine istinad ederek muahede’i mezkûra yırtılarak Rusların yüzüne çarpılmış ve binâ’en-aleyh yine zararımıza olarak Berlin Muahedesi imzalanmış idi. Avrupalıların bir latif mahsus olmak üzere şimali Arnavudluk’tan Gosinine ve Plava ve Podgoriçe bugün teşkil eden şu mikroskobu hükûmete hediye edilmişti. Binâ’en-aleyh vatanlarını iyad-ı idada görmeye tahammül edemeyen Arnavudlar Prizren ictima’ını meydana getirmişler ve yukarı ve aşağı Arnavudluk’ta müdafaa-i vatan komiteleri teşkil ile hem hükûmetimize ve hem Avrupalılara karşı müdafaa-i hukûka azim ve niyet etmişlerdi. Arnavudlar bu azm-i vatanperveranelerinde sâbit olarak müdafaa-i vatana harezcan ile çalışmışlar ise de bahren Avrupa heyet-i müttefike donanması o zaman el an Arnavudluk’tan madud olan ve bir zaman gelip de Arnavudluk ad olunabilecek olan Ülgün ve Bar sevhiline takrib ile kasabaları yakmak tehdidatında bulunmuşlar ve Derviş Paşa kumandasındaki asakir-i osmaniyede karadan Arnavudları cebr ve tazyik ile topa tutmuş ve çar-ı naçar Gosine ve Plava ve civarı hediyeliğine mukabil olmak üzere en güzel limanlarımız Karadağlılara bahş ve ihsan edilmişti. O vakit Abdülhamid Ülgün ve Bar antivari ahâlisine bir telgraf keşide ettirerek mebzul olan selam-ı şâhâneleriyle yürekleri cerihadar vatanları nice’i zulüm altında pâmâl olan Arnavudları hicrete davet etmişti. Bereket versin ki Arnavudlar bu desise’i şehriyariye mütava’at ve teb’iyet idüp de hareket etmediler ve cevaben bizi ayadi’i idaya teslim eden bir padişahdan artık bize bir hayır dokunamaz diyerek red etmişlerdi.

Karadağlılar şehrimize ilk istilalarında pek çok zulumlar yapmışlar ve bi'l ahire Arnavudlarca en kuddusi olan lisanlarına da taarruza da o mevhibe'i rabbaniye olan güzel ve vakur dillerini mahv ve izaleye yeltenmeye başlamıştır. Katolik Arnavudları Slav ve Ortadoksluğa tebdile çalışmış iseler de metaneti ahlâkiye ve sebatlarıyla şehri teş'ar olan vatandaşlarımızı mesleklerinden alamamışlardır. El'an orada yaşayan vatandaşlarımız bir gün olup da tekrar Hükûmet-i Osmaniye'ye iltihak ümidini beslemekte ve ırk ve adât ve Arnavudluklarını muhafaza etmektedirler. İşte bugün Karadağ krallıklarını ilan eden Nikola yarın bütün Balkanlara hâkim olmak hayal hamında yüzüyor.

Viyana gazetelerinden birine bizzat prensin verdiği muhaberede Karadağlıların Avrupa medeniyetini Balkanlar'da neşr ve tamime me'mur! olduğunu bilâ perva söylüyor. Buna inanacak bizde pek az kimseler bulunursada Avrupa'da bu acayip beyânata havale'i semi i'tibar edecek tuhaf tâbi'atlılar pek çoktur.

Üsküp hadise'i ahire'i elemiyesi bu iddiayı ve ehemmiyetinin aksini irae ediyor.

Karadağlılar gerek maarifçe ve gerek ticaret ve ziraatçe ve gerekse evsaf-ı saire'i medeniye ve ictimaiyece Balkan anasırından dün ve geride olduklarından Balkanlara hâkimiyetleri sırf bir hayal-i latif şairaneden ibaret kalır.

Karadağ Prensi'nin 5 sene evvel ilan ettiği meşrutiyet idareye gelince yine Avrup'nın yüzüne gözüne altın tozlar serpilmeye çalışılmış ve hakîkatı halde idare'i mutlâkâ kaffe'i şeraitiyle infâz-ı ahkâm etmekte bulunmuştur. Karadağ'da ilan-ı meşrutiyetten sonra ika edilen zulumlarla hukûku ibada o kadar ta'arruz edilmiştir ki Brüksel'de yaşayan birçok zavallı firari ve milliyetçiler bize şifahen Abdülhamid'in istibdad idaresi Prens Nikola'nın meşrutiyet ve hürriyetinden daha hafiftir demekten çekinmiyorlardı. Hakîkat halde de iş buradadır. Hürriyet-i matbuat Prens Nikola'nın hükûmran olduğu cebellerde bir lafzı bî manadır. Hükûmet kral hazırı sevdiklerini akraba ve taallukatını tenkit ve muaheze etmemek şartıyla gazeteler istedikleri kadar hür ve serbesttirler. Adl u ihsan-ı hükûmeti imlayı sütun ile teganni ve âlâ edenler her türlü lütuf ve en'ama şayeste aksini ilzam edenler zindanlara pabend ve dilhasta bulunuyor.

Takibi vakâyi edenlere malumdur ki 1905'te Karadağ Prensi (Milletime meşrutiyet idareyi hediye ediyorum. Meşrutiyet bilhassa benim zadeyi ruhumdur) ve nutku iftitahide "umur-u hükûmette sizi de alâkadar etmek için kendi istiklaliyeti

fikriyemle bazı hukûk bahşetmek istiyorum. Benden sonra gelecek olan varislerim bu hukûki tevsi edebilir. Bu ihsan ettiğim hukûk nice muttasır olan hudud dâhilindedir? ” Prens Nikola bu sözleriyle anlatmak istiyordu ki el-ân kendisi hakimi kül ve meşrutiyet demekte kendisi demektir. Ve kendinden sonra gelecekler onu tevsi’ edebileceklermiş. Sonra da ahmakları bile güldürecek derecedeki ikinci İskoviçnası’nın küşâdında “evet bir meclîs-i milli arzu ederim fakat meclîs-i millide bir fırka’i muhalife bulunmasını istemem ve olamaz demiş ve bununla esas meşrutiyetin ne kadar sükût temellere binâ eylediğini bilerek bilmiyerek anlatmıştır. Prensın ahvâlini tetkiki hükûmeti de tahtı teftiş ve mürasebde bulundurmak için teşkil eden fırka’i muhtelifeyi Prens telkin-i pederânesiyle mahva kadar yürümüşdür. Bu günkü Karadağ İskoviçnası o emri kraliye mutba’ bir sürü bendegândan başka bir şey değildir.

Binâ’en-aleyh Prensın idare’i keyfiyesinde zebun olan Karadağlılar içinde birçok müttefikrin zuhura başlamış ve matbuat ile değilse de telkinatı lîsaniye sayesinde tahtı tazyikte esir diye kullanılmak arzu edilen ahâli yükselmeye başlamıştır. Bu aheste ruber terakki’i fikir ve nazar ise de muvaffakiyet ileride serbesiyet ve hard ve şunlara a’id olacağını da ihtilal ve inkılapların acıklı müşiklerinden kopya ederek söyleyebiliriz.

İşte 1877-78 muharebe’i zailinde 1880 İstanbul Konferasıyla Arnavudluk’tan koparabildiği güzel kasabalarımızla mesahi’i sathiyesi tevsi’ eden Karadağ krallığını bugün artık hükümdaranı cihanın mazhar-ı tastiki olmuş ve hükûmeti meşrûtamızda en güzide bir zırhlı ile Sadr-ı Sâbık Hüseyin Hilmi Paşa’yı göndererek ifayı tebrik ve tehniyete şayan olmuştur.

Şimdi İtalya Kraliçesi de bir küçük prensliğin değil Balkanlar’da tevsi’ ve neşri medeniyete me’mur! bir Krallık kızı olmuştur. İşte nokta’i iksayı hırs-ı beşer. Ümit ederiz ki Balkanlar imparatoriçesi ve Arvanud tiyatroları müellifi Balkanlar’da bir imparatorluk tesis-i bülendinden artık vazgeçer.

Makedonya Mes’elesinin Çare’i Faslı

Osmanischer Lloyd’un Petersburg muhabiri bu def’a da Rumeli ahvâli münasebetiyle Rus gazetelerinde Osmanlılar aleyhinde mevcut neşriyattan bahsediyor. Mûmâileyhin rivayetine göre Rus gazeteleri Makedonya mes’elesini sûreti katiyede faslı için şu tedabire müracaat edilmesini Osmanlılara tavsiye etmektedirler.

1: Arnavud ırkının inkıraz bulmasına çalışılması

2: Rumeli İslâmlarının yedindeki eslahanın müsadarası

3: Rumeli Slavlarına a'id ıslahaya el sürülmemesi

4: Makedonya da bulunan Osmanlı kuvva'i askeriyesinin kâmilten tahliyesi

Sâhife 2

Arnavud

Numro 27

Arnavud

Tarafımızdan söz ilavesine lüzum yok ise Rusların Arnavudlar aleyhindeki siyaseti ezeliyeleri cümlemizce malumdur.

Ruslar Balkanlar'daki emellerini besleyip büyütebilmek için milletimizin mahv ve helâkına desaisi mümkün ile çalışıyorlar. Arnavud anasırının mahv veya temsili lisan ve edebiyatının tedenni ve izalesi Rus emellerinin terakki ve nüfusuna hadim vesaiti teşkil ediyor. Binâ'en-aleyh bu mehalek-i müstakbeleyi düşünerek lisan ve ırkımızı tahkime çalışmalı bize bu saimimiz hem bizim için hem de Türk vatandaşlarımız için pek hayırlı bir istikbâl temin eder. Aksi takdirde mütezarrır olacağımızı unutmayalım.

Telgrafnâme'i Hümâyuna Cevap

Avusturya İmparatoru Hazretleri'nin 80. Seneyi devriyesi münasebetiyle taraf-ı eşref-i padişahîden keşide buyrulan telgrafnâme-i hümâyuna cevaben imparator müşarûnileyh tarafından alınan telgrafnâmenin tercümesidir.

Telgrafnâme cevabının sernamesinde büyük sultan tâbiri kullanılmıştır. Taraf-ı eşref-i padişahîlerinden lütfen izhar buyrulan eser hüsnü hatıradan pek ziyâde mütehasıs oldum. Temenniyatı samime'i şahriyarilerinden dolayı gayet halîsane olarak bütün kalbimle beyanı teşekküre müsareat eylerim.

Üsküp Cinayeti

Karadağ hürriyetperverânından olup ihtilal komisyonunun meydana ihracı üzerine Memâlik-i Osmaniye'ye iltica eden Binbaşı Mitroviç'in carhlarını elde edilmiş olduğunu yazmıştık. Bu bâbda Üsküp'ten verilen malumatı müttemime ber vech-i atidir.

Mitroviç Karadağ Divân-ı Harbi'nce idama mahkûm edilmiş fakat istirdat edilemediği cihetle hükmün ittifazı mümkün olamamıştır.

Nihayet başka bir sûretle öldürülmesi kararlaştırılmış ve bir takım fedâyiler bulunmuş ve bu fedâiler ya'ni carhlar epeyce zamandan beri Mitroviç'i takip eylemekte bulunmuşlardır.

Geçen gün mûmâileyhin uyumakta olduğu oda kapısının nasılsa açık kalmasından istifade edilerek içeriye girilebilir ve Mitroviç bıçakla sağ memesi üzerinden vurulur. Can havliyle uyanan Mitroviç kalkarak merdivene kadar takip ve iki el silah atarsa da cariha isabet ettiremez. Fakat zabitanın tedâbir-i ciddiyesi sayesinde Ağustosun 1. günü mütecasirler derdest edildiler.

Gerek faili haram estefan gerek şeriki itiraf-ı cürm etmişlerdir. Şöyle ki

Karadağ Hükûmeti Mitroviç'i öldürene 1000 lira mükâfat-ı nakdiye vaad etmiş ve kendilerine bi'l vasıta teklifte bulunmuş ve bunlarda kabul ederek takibata mübaşeretini nihayette cinayete teşebbüs eylemişler.

Estefan ve İstavri'nin itiraflarına nazaran merkûm estefan binbaşısı vurmak için Karadağ'dan memurîn Üsküp'e gönderilmiş İstavri'ye alet icrâ olmak üzere ikna eylemiş İstavri dâhi bıçakla Binbaşı Mitroviç'i carh ederek alet-i carihayı kahvehane garsonlarından Jifko derdest edilmiş hanesinde alet-i cariha dâhi bulunmuştur. Gerek Karadağ'dan Estefan'a emir verenler gerek Üsküp'te bu mes'eleye müdâhale ve muavenet edenler hakkında tahkikata devam edilmektedir.

Arnavudluk'ta İşkodra'da bulunan mürettip Kolordu Kumandanlığı'ndan 14 Ağustos sene 326 tarihiyle vürud eden telgrafnâmede ber vech-i âfî itayı mâ'lûmat olunur. Şale ve Şuş harekâtı hüsn-ü hitama ermiştir. Şalelilerden Mirtur müsâdemesine iştirak edenlerle hükûmetin sair talep ettiği kesân derdest edilmiştir. Silahları da kâmilan toplanmıştır. İşkodra Sancağında harekât-ı askeriye hüsn-i hitama ermiştir. Dıraç'ta ahâliyi kemal-i inkıyatla silahlarını teslim ediyorlar. Şimdiye kadar İşkodra Vilâyeti'nden 37253 silah 21382 fişenk toplanmıştır ki şimali Arnavudluk'ta şimdiye kadar ceman 147525 silah 595322 fişenk cem' edilmiştir.

2 Ağustos'ta İşkodra kasabasında merasim-i mahsusa ile kar'i ferman-ı Hümâyunu kıraat ettirilerek muameme'î ibtida'iyenin icrasına başlanıldığı maruzdur.

Arnavud

Arnavudluğun sair yerlerinde olduğu gibi İşkodra'nında dâhili kar'i olması sezayı memnuniyettir.

Nim Resmî Beyanname

Noye Feraye Pres gazetesi Sadrâzam Hakkı Paşa ile Kont Ernital³¹ arasında Marienbad'da vuku'u bulan mülâkat hakkında nim resmî olarak atîdeki beyannemeyi neşretmektedir.

Kaplıcalarda tedavi olunmak için Ağustosun 14. Günü Marienbad'da müvaselet eden Sadrâzam Hakkı Paşa Hazretleri orada bulunan Hâriciye Nâzırı Kont Ernitali' de ziyaret etmiştir. İki nâzır bu fırsattan istifade ederek son zamanlarda mevki'i müzakereye vâzi'ine lüzum his olunan mesaili mühimme hakkında te'addi'i efkâretmişlerdir.

Devlet-i Osmaniye ile Avusturya Devleti arasındaki münasebat faslı mucibi memnuniyet bir halde iyi ise bu müdavele'i efkârda o derece de bir sûreti samimiyeye de cereyan etmiştir

Bu beyannameyi derc ettikten sonra mezkûr gazete diyor ki

Bu beyannameden Devlet-i Osmaniye ile Avusturya devleti arasında münasebatın tek iyi olduğu ve Hakkı Paşa ile Kont Ertinal arasında vuku'u bulan mülâkatın samimi bir sûrette cereyan ettiği kemali memnuniyetle müsteban olmaktadır. Talimatı kadimeye tamamen muvâfık olup iş bu münasebatı hasenenin devamı bekâsı Devlet-i Osmaniye'nin daimen kesb-i salah etmesinden ve eskisine nisbeten haricîde daha kuvvetli görünmesinden dolayı bir kat daha haiz-i ehemmiyettir. Bu tebdil sayesinde şarkta sulh ve mesalimetin halelden mesuniyeti şimdi ol günden daha kavi bir sûrette temin edilmiştir. Sulh taraftarı bir devlet olmak münasebetiyle Devlet-i Osmaniye'nin terakki ve tekamül etmesinde Avusturya'nın büyük bir menfaati vardır. Her iki tarafın menafî'i aralarında kavi bir münasebet dostane mevcut bulunmasını meşrut kılmaktadır. Ümit ederiz ki bu münasebet hem Avusturya'nın ve hem de Devlet-i Osmaniye'nin ahvâl-i iktisâdiyesini her tarafın menfaatini müceb olacak bir sûrette daima terakki ettirmeye vesile olacaktır. Dersaâdet ile Viyana arasındaki mukareneti

³¹ Bir önceki sayıda Kont Dernital ismiyle anılan Avusturya Hâriciye Nazırı'ndan bu sayıda "Kont Ernital" şeklinde bahsedilmiştir.

şeraiti tâbi'iyeden tevellüt ettiğinden dolayı en kuvvetli esaslar üzerine müstened bulunmaktadır.

Tashih

Darulfünûn-u Osmaniye'deki Arnavud talebesi efendiler Struga ve Berzişte'de küşâd edilecek olan mekâtibi milliyeye mağlunet olmak üzere bir listesi idarehanemize göndermişlerdi.

Leskovikli Ahmed Fevzi Efendi 20 guruş verdiği halde 10 guruş tertib edildiği ma'a itizar tashih olunur.

Fatih'te sıra kasaplarında ve erbâb-ı hamiyetten 3 zâttan 30 guruş vürud etmişse de esamisi matbu'ada bulunamadığından bu muhterem vatandaşların isimleri gelecek nüshâda ilan edilecektir. Esnaf-ı muhterememizin gösterdikleri bu ulvi hamiyet vatanperveru cidden sezayı fahru garaver ve şayeste'i tagayür tecellidir. Bey ve paşalarımızda bu bâbda daha ziyâde ibraz-ı fetut buyuracaklarından şüphe ve tereddüt olamaz.

Avusturya ve İtalya

Kont Ernital ile Markidisan Julyano arasında vukua gelecek mülâkai siyasiyede İtalya'nın Viyana ve Avusturya'nın Roma sefirleri de hazır bulunacaklardır.

Bir Konsolosun Hiddeti

Rusyanın Beyazıd Konsolosu'nun kendisine hiddet ettiği bir belediye çavuşunu hükûmet konağına celb ettirerek mutasarrıf-ı liva huzurunda darp ettiği Azamart gazetesinden dünkü gazetelerde yazılmıştı. İstihbaratımıza nazaran bu bâbda tahkikat-ı lazımenin icrasıyla neticesinin sûratle ibnası Dâhiliye Nezâreti'nden Beyazıd Mutasarrıflığı'na emir ve iş'ar edilmiştir

Arnavud

Rus konsolosları her vakit bu gibi mu'amelatı deriştanede bulunmaktan kendilerini alamıyorlar. Mitroviçe'de ki Rus konsolosu şirinde devri hamidîde bir Arnavudu darp ve tahkir etmişti. Fakat az zaman geçmeksizin hâk fenaya serilmişti. Keza Manastır'da ahâli'i askeri gayrı bacile dökmeye alışmış olan Manastır Rus konsolosu da bir kahraman-ı askeri tarafından katl edilmişti. Lâkin madrub nefer el'an bir hayat olan Abdülhamid'in emriyle salb ve idam olunmuştu.

Arnavudluğa Da'ir

Tanin gazetesi muharrirlerinden biri Karadağ'dan avdet eden Hüseyin Hilmi Paşa ile görüşerek fikrini sormuştur. Biz yalnız Arnavudluğa taalluk eden mütalaayı buraya derc ediyoruz.

Arnavudlar pek ender olarak Osmanlı gemilerinin Osmanlı sancaklarını sevhilimizde görerek mesrur oldukları pek doğrudur. Acaba Arnavudluk sevhilini birçok limanlarla tezyin eden desti fitrata muayen olarak ticaret ve iktisâdiyat ile terakkisine ne vakit başlayacağız. Sefain-i ticariyemiz ne vakit oralarda küşad ve güzara başlayacak?

- Başka taraflara uğradınız mı?
- İşkodra'dan başlayarak Adriyatik sahilindeki limanların birçoğuna uğradım. İşkodra'da sükûn ve huzur pek mükemmel idi. Ahâli eslahlarını kemali inkıyat ile teslim etmişlerdi. Son sistemde bir Osmanlı harp sefinesinin oraları ziyareti ahâliyi son derece de mesrur etti. İsteyenler vapura geldiler. Hüsn-ü kabul gördüler.
- Oralarda ahvâli iktisâdiye nasıl?
- Çok teşvik ister bazı nehirlerin ve göllerin tathiri elzemdir. Bu bâbda lâzım gelen himmeti hükûmetçe bit tâbi' deriğ edilmeyecektir. Ufak bir himmet ile havali'i mezkûrenin ahvâli iktisâdiyesini düzeltmek ahâliye iş bulmak kendilerini naili refahiyet etmek kabil olacaktır. Sevhilinizi dolaşacak nakliyetimizi ifa edecek yolcularımızı payitahta ve beladı saire'ı osmaniyeye nakil edecek ciddi ve müntezim bir şirketi bahriye vücuda getirmedik. Birçok defalar seyahat ederken Arnavudlar senelerden beri Osmanlı bayrağı görmediklerini kemali telhifle söylediklerini işittik.

Türkiye Aleyhinde Galeyan

Yunanistan'da Türkiye aleyhinde büyük galeyan-ı efkâr mevcut bulunduğu Yunan Hükûmeti'nin tedabiri (...) ittihaz ettiği hududunu takviye ve ahâliyi teslim eylediği velhâsıl ahvâlin kesb-i vehamet ettiği Atina'dan iş'ar olunur.

Arnavud

Nush ile uslanmayanın hakkı kötüktir.

3.26. Sene 2, sayı 29, - 27 Ağustos 1326 (9 Eylül 1910)

İkinci Sene	5 Ramazan 1327 Cum’a 27 Ağustos 1326	Numru - 29
Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima	Abone Bedelâtı Senelik	
Beyoğlu	Arnavudluk İçün 30 Guruş	
Arnavudlardan Mürekkeb Bir Heyet	İstanbul Vilâyeti 40 Guruş	
Tarafından İdâre Olunur	Memalik-i Ecnebiye 10 Frank	
ARNAVUD		
Şimdilik Haftada Bir Def’a Neşr Olunur.		
10 Para	Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir.	10 Para

Müdafaa’i Hakikat

Görice de ve Elbasan’da açılmış ve yüzlerce şayân-ı vatanın darul feyz-i irfânı olmuş olan Arnavud mekteplerinin dinen ve siyaseten mahzurdan gayrı salim olmalarından dolayı sed olunduklarını kemal-i teessüfle haber aldığımız gibi Nir-i Hakikât ceride’i muteberesinin buna da’ir yazdığı fukaratı dâhi bir büyük hayret ve teessürle okuduk.

Arnavudların bir kısmı küllisi tarafından kabul olunan hurûf denildiği gibi Latince Hurûfu olmayıp Arnavudçanın aslı sayılan palaj lisanına mahsus hurûf-u kadimedir. Bu bir hakikat-i tarihiyedir ki bunu erbâb-ı tetkik kabili iraz ve itiraz olmamak üzere ispat etmiş birçok erbâb-ı diyanet ve hamiyet sarf ma’a hâsıl iktidar ile 40-50 seneden beri bu hurûf ile birçok asar-ı ilmiye meydana getirmiştir.

Bir köylü çocuğu 3-5 günde kıraat ve imlaya meleke peyda eder ve lîsanımız pek ziyâde bir suhuletle tahrir ve tasvir olunur.

Arnavudların cehalet ve haşyetini izaleye onları tariki temdine amaleye hadim olabilmesi itibarıyla talimine ikdam olunmak istenilmiş ve hurûf-u arabiye'yi iltizam edenlere karşı mekâtib-i mezkûrenin temin edebildiği suhulet tahsil bir burhan-ı hakikat olmuştur.

Müstagni'i izah ve ispattır ki diyanet-i mukâddese'i İslâmiyenin azimetini alimşumûlû hurûf ve zuruf ile kaim değildir.

Ahlâk-ı layezal her kavme mahsûs olan lîsan ile rusulü azâmi ba'is ve irsâl ve o kavmi istidad ve kabiliyetine göre teşri'i imal buyurmuş olduğuna bakılırsa zir livayı elhamdü muhammedide bulunmakla mübahi olan binlerce akvam ve emem lîsan-ı arabî'yi bilmemekle veya hasbül zaman Arapların istimaline mecbur oldukları hurûfu ibraniye'yi kullanmamakla zevk-i imandan ve şeref-i İslâmdan mebri sayılamaz. Lîsanımızın kabiliyeti nazar-ı insaf ve dikkate alınırca görünür ki hurûf-u mukata'a ile yazılması mümkün olup hurûf-u arabiye ile bunu yazmakta ve okumakta imkân yoktur. Birçok zevatın mahsulü teb'i olan arabî' elifbâlarla yazılan asarı dersince ve serbestce kıraat eden varsa meydana çıksın ve fikri vicdani ile bî hakkın şehadet etsin. Hurûf-u arabiye İslâmiyetin mabehal kavami veya lazımı gayrı mefarıkı olduğu ve o hurûftan gayrı hurûf ile kitâbet ve kıraatın memnuyeti şer'iyesi delaili fıkhiye ve yakiniye ile ispat olunmadıkça şeriat ve hakikat nâmına mekâtib-i İslâmiyenin seddi musib olamaz.

Mahzur-u siyasiye gelince Arnavudlarla elhamd ve elemine hilafet-i muazzama'i İslâmiyeye ve saltanatı- seniye'i osmaniyeye bütün mevcûdiyetlerle mürtebittir. Hurûf-u arabînin istimaliyle onların bu rabıta'i diniye ve hakikîyeleri ne kesbi rûsuh ve kemâl eder ve ne de o hurûfun terkiyle maazallah Arnavudlar bir fikr-i elim iftiraka mail ve hadim olurlar. Arnavudlar bilir ve görür ki mevcûdiyeti siyasileri Devlet-i Muazzama'i Osmaniye ile kaim olup habankirde ondan rûknedan oldukları dakikada parça parça olmaları ve hayat ve mevcûdiyetlerine hatime verileceği muhakkaktır. Avamın ihtiyacâtı diniyelerine has olmak üzere tahsil ve tahriri eshel olan hurûfu münkati' Arnavud sayesinde okumaya yazmaya kesbi mümarese edenler akvam-ı mütecavirenin açtıkları mekâtibe devam etmek ihtiyacından beri kalmış ve hüsn-ü sadâkat ve hamiyetlerini muhafaza ile kamiyin olmuşlardır. Bunun tesir-i nafizidir ki bunlar bilimum devletin evamir ve ahkâmına itaat ve hurûf-u arabiye taraftarı

sayılanların bir his ve haşyet ve cehaletle icrâ eyledikleri iğtişâşata iştiraktan mücanebet ve müba’adet eylemişlerdir. En doğrusu şu medaris ve mekâtibin telkinat ve tedrisatıyla ihtisasen hamiyetkeranelerini muhafazaya muvâfık olmuşlardır.

Maksad-ı milletimizin tenvir-i fikrine talim ve tedrisine matuf ise hurûf-u arabiye ile bunun kolayca husûlü mümkünsüzdür. Zirâ bu hurûfun tahrir ve beyan ve tasvir lisanındaki usrettir ki bir müddetten beri ila kalem (...) her biri bir vadi’i infirada koşarak tahri’i şekil ve imla mecburiyetinde mazdar kalmış ve kelimat-ı terkibenin tarzı tahriri arapsaçı gibi karma karışık olmuştur.

Erbâb-ı danişin itiraf-ı hakikat iktisafına istinad etmek şartıyla diyebilirim ki terfikiyat-ı medeniyeden mahrumiyetimizin başlıca esbabından biri de harizcan ve mahaz iman saydığımız şu hudud ve hurûfumuzun şekli müşkilinden ibarettir. Esmâ’i hüsnayı hakkıyla yazmak okumak kimsemize nasib olmamış kâh İzmid’i İzmit’e, atanayı Adana’ya tahvil ile bu bâbda itiraf-ı noksana ve kâh muharreratı resmîyede yazılacak esma muhasatın Latin hurûfuyla yazılması için emirler vermeye mecburiyet görülmüştür.

Hiç hatırandan çıkmaz ki bir gün geleyim ve Bismark’a a’id bir fıkrayı ulum-u arabiyede behre’i kâmile olan bir zât “Küllî yevmi ve Bismark” tarzı arabîyesinde okumuş cümlemizi hayli güldürmüştü.

Asırlarca alıştırıldığımız hurûf-u arabiye ile her anda çektiğimiz dert ve müşkili bilir ve görürken iken bir takım eramil ve eytamı ve talibe’i İslâmı beher maned ilim ve kemâl etmekten men’e kıyamda ne muhsinat vardır? İslâm olan bu çocuklar İslâmiyeti ve İslâmiyetin ulviyet ve kudsiyetini öğrenirler.

Nir-i Hakikat’in iddiası gibi bunlar Pazar günlerinde tatili derus Kur’an-ı Kerim’i kıraat ve akait-i İslâmiyeyi tahsile gayret ederler. Türkçe tahsil mecburidir ve evvel be evvel Türkçe ye müdavemet olunarak bâdehu Arnavudça tedris olunur.

Mamafih farz-ı mahal olarak Pazar günlerinde tatil olduğu sahih olsa bile payitaht-ı hilafet-i seniyyede yarım asırdan beri birçok rical-i devletin emna-yı milletin feyizgah-ı kemâli olan mekteb-i sultanide aynı hali cari olduğu halde kimse itiraz etmemiş kimse bu mektebin bir merkezi kefer ve ilhad olduğunu iddia etmemiştir. Devlet bir kânun-u mahsus ile Pazar tatilini kabul etmiş nice mekâtib-i İslâmiyyede bu usule miraata olunagelmıştır. Öyle müdde’iyatı avam feribane ile bir emr-i hayrı

kapatmak ve bir milletin hissiyatı diyanetine dokunmak muvâfık hükûmet ise ağlaya ağlaya öldürdü bizi ah bilinmez mi bu hikmet diyerek izhar-ı kemali teessür eder sükût ve teenni eyleriz lâkin bizim bildiğimiz ve pişnigah dikkatimizde tuttuğumuz kaffe’i kavanin i medeniye böyle hod be hod fevt mekâtibe ve men’i tathile müsait olmadıktan başka hükûmeti inzimamı müsaadesiyle açılmış ve hurûfu milliyemizle tedrisata ruhsatı resmiye verilmiş olan bu mektepleri öyle her türlü hakîkatten me’ari olarak bir takım müfteriyat ve isnadat ile mahallince kapanması Kânûn-i Esâsiyemizin ahkâmı sarihasına mugayirdir sanırız. Hükûmet-i merkeziye kânuna vuku’u bulan şu darbeyi nagehâniye karşı olsun mekteplerin muhafaza’i mevcûdiyetlerine ve şu hatayı fahişin tashihine emir verir ve bütün cihanı medeniyete izharı kemal-i muaddelet buyurur ümidindeyiz.

Avlonyalı Süreyya

Trablusgarb’ta İtalyanlar

Her Osmanlının kâtîyen bilmesi lazımdır ki Trablus, Avrupa’nın en fâkir ve aynı zamanda nüfusuna nisbeten arazisi az bulunmasından dolayı bir teneke’i maişiyete mahkûm olmuş olan İtalya hükûmet ve ahâlisinin mutbah-ı nazarını celb etmektedir. Resmî mevait ve bazı güne şeylere aldanmayalım. Bugün İtalya ve bu kıtayı elde etmek için yapabileceği her fedâkarlıktan kâtîyen çekilmez. Zirâ bu havalinin bir taraftan İtalya’ya olan karbiyeti ve diğer taraftan vasi’at ve kabiliyeti ümran ve terakkisi İtalyanların dehşetli sûrette ağızlarını sulandırmaktadır. Hal bu ki ilk evvel harici “Fransa, İngiltere ve ikinci derecede Almanya ve Avusturya saniyen dâhili “sosyalist ve farkı siyasiye” esbabından nâşi harben meşuk olan muvaffakiyetlerini hulul-ü sai ile ya’ni memleketin servet ve umur-u iktisâdiyesini elde etmekle İtalyanlar mafıl zamirlerini kuvveden fiile çıkarmak istiyorlar. 22 ile 23 seneleri arasında sermayesi radikallere a’id Bankodiroma nam müessese’i millie o zamanki istibdad-ı idareimizden bi’l istifade bilâ ruhsatı resmiye Trablus’ta bir şube açtı. Merhûm Receb Paşa resmen mani olamamış ise de harfiyen hiçbir teşebbüsten geri kalmadı. Halefi Fevzi

Kari’in-i Muhterememize

Arnavud vatandaşlarının zade’i kıymetdarı hamiyeti olduğundan ibkayı hayatı cümlelerin himmet ve hamiyetine bağlıdır. Şimdiye kadar abonelerini gönderemeyen sevgili kari’lerimiz bu vazife’i hamiyetlerini kariben ifa buyuracaklarına eminiz. Bazı zevat-ı muhteremeye gazetelerimizin varmaması mûceb-i iştika oluyor. El-ân

postalarımızda matlûb olan intizam ve dikkatin âdem-i vücudundan ileri geliyor. Harineye azim bir iradı temin eden postalarımızın yavaş yavaş böyle gireceğini ümit ederiz.

Paşa merhûm müşarûnileyhin eserine iktifa ettiğinden şu müessesenin işleri adeta bir da'ire'i mahduda içinde mahsur kalmıştı. Fevzi Paşa'nın infisalinden itibaren İtalyan propagandasının müessese'i mâliye'i maruza nikabında her tarafa payı endaz tecavüz olmakla başladı. Fırsattan istifade etmeyi bilen İtalyanlar var kuvvetlerini pazı a vererek yumurta satıcılarına varıncaya kadar bütün ahâlinin maişiyetini tehdid ve tehlikeye ilga ettiler. Mülhakata gönderilen simsarlar vasıtasıyla vilâyetin hertürlü mevaridatını zir inhisarlarına aldıkları mesellü cahil olan ahâlinin parasını çekmek için diğer mahaller açmaktan bile çekinmediler. Zaten 3-4 sene devam eden kuraklıktan sefalet altında kalan bî çare ahâli şu tedabiri hatımansuza karşı şaşırıp kaldı.

Bununla kana'at ettiklerini zannetmeyelim. Fomifat madeni mes'elesini dâhi ortaya sürmüş ve ahâliyi kendilerine ısındırmak için beldeteye bilâ teminat yüzde 5 faiz ile 5000 liralık resmen bir kredi açtılar. Bu gibi tezviratı siyasiyeye bigâne kalmamış olan meşahir vatanperverandan hamis mutasarrıf Giyuri Reşit Beyefendi hilafet-i merkeze arzı keyfiyet ederek buna mani oldu. Hal bu ki İtalyanlar bunu da nazar-ı itibara almayarak vali-i cedid İbrâhim Paşa'nın müvaseletinde ikdam bir Arap İtalyan mâ'üne şirketinin teşkil ve tesisini yeniden makamı vilâyetten talep ve iltimas ettiler. Hamiyet ve vatanperveranesini emin olduğumuz liman reisinden İbrâhim Paşa Hazretleri'nin müvaselete kadar işi tağvik edeceğini ümit eyleriz.

Güya fosfat madenlerini görmek ve hakîkatte sert taraflarının topografisini almak üzere yeniden 4 İtalyan erkân-ı harp zabıtı için hükûmeti istizah hamiyetinde bulunduydu da İtalya Konsolosu'nun sizin nenize lâzım gibi cevap baridane vermesi her Osmanlıyı delhun etmektedir.

Vilâyetin askeri hastanesindeki bakteriyolojihanede galiba ikmal-i tahsil etmek "başka sebep bulamadım" üzere Roma Bankasının İtalya'dan celb edeceği 4 İtalyan doktorun kabulü dâhi iltimas olunmuş ve rivayâtı mevsukaya göre kabulleri için istanbula yazılmıştır.

Avlonya'daki Mekteb Setti

Ahiren Avlonya'da açılan bir gece dersleri mektebinin hükûmet-i mahalliye tarafından sebt ve bend edildiği yazılıyor. Zir neşri maarif taraftarı olan hükûmei cedidenin ve Maarif Nâzırı'nın böyle bir hareketine ihtimal veremeyiz. Her halde tahkiki mes'ele ile efkâr-ı umûmiyenin tenvirini maarif nezaretinden bekleriz.

Hakkı Paşa'nın Seyahati

Mösyö Pişon'un beyânatı

Paris 4 Eylül- Ekodopari gazetesi muharrirlerinden biriyle vuku'u bulan mülâkatında Hâriciye Nâzırı Mösyö Pişon Hakkı Paşa ile Mösyö Terbiyan ve kendisi arasında cereyan eden müzâkeratın Türkiye'de irade'i cedidin tesisinden beri hükûmetin arasında cereyan eden muhadenet ve muhaselet-i fevkalâdeye tamamen muvâfık ve pek samimi olduğunu söylemiştir. Bu müzâkerat esnasında bi'l hasa siyasât-ı umûmiye mes'elesi mevzu bahis olmuştur. Mösyö Pişon istikraz mes'elesinden bahsederken bu hususta Fransa Hükûmeti'nin yalnız Fransa'nın menfaat-i umûmiyesini nazar-ı dikkate aldığını beyan etmiş ve eğer Türkiye tarafından verilen teminat kana'at bahş olmazsa istikrazın Paris borsasına kabul edilemeyeceğini bu bâbda müzâkerata devam olunacağını söylemiştir

Takvimden Bir Yaprak

Dün akşam Beyazıt Meydanı'ndan Şehzadebaşı'na giden iki arkadaş arasında

- Etrafına bakınırsın ne araştırıyorsun?
- İnsan kantarını, her Ramazan birkaç def'a tartılırım Ramazanlarda tartılmak adet oldu. Her sene buraya kantarcılar dizilir...
- Adam bu adetleri bırak.
- Muharrer zu hükûmetin makâlesini okudun mu? İngilizler Londra şehr-i emininin tiyatro sahnelerine yakışan eski kıyafeti milad yortusunda hindi kızartması yemek adetini ırka, talihe komite irtibatı muhafaza için idame ediyorlarmış. Bizde Ramazan adetlerine mukayit olalım. Ramazan davullarını manilerini sevelim.
- Bekçilerin sobalarıyla İstanbul köpeklerini niçin kaldırdık? Bunların da bizim için nice hissiyat ve hatıratı vardı.

- Sopa dediğin şey bazen başlara da iner. Köpekleri ne kadar zeki olsa hayvandırlar. Şimdi ona bir de ehad nas gibi yaya geziyorlar. Köpekler büyük küçük bilmezler. Belki büyüklere de salıverirler. Sopalarla köpeklerin kaldırılmasında hikmet var. Fakat Ramazan davullarıyla adam tartan kantarlar kalkmadı. Sen ona bak. Kalkmayan adetlere riayet edelim.
- Bir de akılları tartmak için bir kantar icad edilmiş olsaydı. Geçen Ramazan'dan bu Ramazan'a kadar akıllarımız eksildi mi arttı mı anlardık.
- Aklına turp sıkayım! Böyle kantarlar mevcut olsaydı sopalardan köpeklerden evvel onları kaldırırlardı.
- Niçin
- Acizeden görülenlerin büyüklere buyurunuz kantara akıllarımızı tartalım davasına kıyam etmemeleri için...

Yeni gazete

Ohrili Hamdi Bey

20 seneden beri mücadele'i hürriyet uğrunda bin tehlikelere maruz kalan Manastır ve Diyarbekir hapishanelerinde gençliğini mahv eden Ohrili vatandaşımız Hamdi Bey'in Mısır seyahate gittiği müstahberdir.

Merdita'ya Kaymakam Tayini

Kolağası Ali Fehmi Bey'in Merdita kaymakamlığına ta'yin olunduğunu istihbar ettik. Bu icraat-ı hasene üzerine Beyb Duda Paşa'ya a'id imtiyazat-ı siyasiyeye nihayet verilmiş ve bunun yerine vatanımızın bekâreti tammesini muhafaza eden orman imtiyazatı ticariyesi bahş olunmuştur. Ve (silik) Davud Ebu Meşaciri İtalyanlara satmıştır. Hükûmetin bu hareketi hükûmet içinde hükûmet olamayacağını alâkadarlara anlatıyor. Ali Fehmi Bey'in oralarca nakidatname ile dağlı ahâlimizin terekkiyatı fikriyelerine kasrı dikkatle ruhban ve muabidine hürmet ile muhit-i ahâliyi celbe çalışacağı ümidi bizce berkemaldir.

Arnavudluk'ta Tahrir-i Nüfus

Arnavudluk'ta sükûn ve asayiş takrir ettiği cihetle artık tahrir-i nüfusa başlanmıştır. Şimdiye kadar 21000 ahâlisi olduğu zannedilen Yakova şehrinin 80000 ahâliye mâlik olduğu tahriri nüfus neticesinde kemali hayretle anlaşılmıştır. İstidlal

edildiğine göre alel umum Kosova Vilâyeti ahâlisi şimdiye kadar zannolunduğundan çok fazladır.

Manastır'da Yollar

Manastır, 3 Eylül - Yol inşaatına başlanmıştır. Bütün levazım geldi. Ahali'i memurîn ameliyatın başlamasından dolayı pek ziyâde memnundurlar.

Arnavud

Şâyân-ı şükür ve muhabbettir. Bari vilâyet dâhilindeki yolsuzluklar nifak ve şikak tevellüt eden haller hareketlerde ortadan kalksa.

Mat kazası kaymakamı vekâletine Debre'de bulunan 36. Alayın 2. Redif Taburunun 1. Bölük Yüzbaşısı Esad Efendi ta'yin olunmuştur.

Belgrad, 3 Eylül - Politika gazetesi Devlet-i Osmaniye ile Bulgaristan arasında husûle gelen bir itilaf neticesinde Prizren'in Karadağ'a terk edileceğini yazıyor.

Arnavud

Sırların hayalhanelerinde büyüyen ve rüyaların kiske'i hakîkatten ne kadar uzak olduğunu söylemek zaittir. Fil hakika Kral Nikita Balkanların İmparatoriçesi nâm tiyatrosunda Balkanlara hâkim ve fermanlar olmak tuli emelini bî ihtiyar irae etmiştir. Prizren'de yukarı Arnavudluğun mevaki'i muazzezesi artık ne Ülgün Bari ne de Niş ve Yanya'ya teşbih olunabilir. İhtimal ki bir devre'i şevket vasatutumuzda Arnavudluk'tan koparılan o belad-ı muazzeze tekrar eski kardeşleriyle bir mülk içinde yaşarlar. Manastır Ohri ve Resne kazalarında eslaha cem' ve müsadere olunmuştur.

Ohri ve Resne kahramanları artık silah taşımak zamanı geçtiğini tâbi' direk ve taygın etmişlerdir. Bu direk ve taygın sayesinde bir seneden beri bu iki küçük kasaba masarının tamimi için iane'i milliye ile mektepler inşasına başlamışlardır. Fatih-i hürriyet olan bu kahramanlar badema da naşiri ma'rifet olurlarsa tarihi âlemde müzaif sıfatı medeniyeye mâlik olduklarını irae edeceklerdir. Yalnız eslaha'i âtîkanın muhafazası lüzumunu Arnavud alâkadarlar ihtâr ediyor. Hârp vakitle elverişli olmayan bu eslaha'i âtîkanın müzehaneleri ve silah erbâb-ı mirakatın cidar ve duvarlarını tezyin ve mefahiri milliyeyi haki olacağından kıymetleri ahâlîce büyük ad olunmalıdır. Ergiri de ki Arnavud muhbiri âtîdeki haberi müessifi yazıyor. 10 Ağustos'ta sa'ad 12.30 raddelerinde kasabada büyük bir harik zuhûr etti. Behçet Gorganın hanında zuhûr eden

bu harik dört sa'ad zarfında hanlardan ma'ada on üç dükkân ateşin dindanı mahribi altında dud-u nabud olmuştur. Zarar ve ziyan bir milyon guruştan ziyâde olup yalnız iki dükkân sigortalı bulunuyordu. Mutasarrıf Beyefendi ile jandarma binbaşısının ibraz buyurdıkları sai ve gayretler şayanı zikir ve teşekkürdür. Bu musibeti nâgehâni yüzünden tarumar olan ailelerin imdadına umumu Osmanlıların yetişeceği memuldür.

Elbasan Cefa'î Baba Dergâhı

Bazı müfterilerin telkinatı hafiyesi üzerine Elbasan kurbundaki tekke cihet-i askeriyeden tahri olunmuş ve eslahaya da'ir bir şey bulunmadığı halde Postnişin Salih Baba Elbasan'a götürülmüş ve iki saat kadar istintak edilerek tekkede eslaha deposu olduğu ciheti askeriye ihbâr edilmiş olduğundan eslahanın nerede gizli olduğu pir-i salahordeden sorulmuş ve cevaben ibadât ve silvane mahsus olan bir mahal-i mukâddes eslaha deposu olmadığını beyan etmiş ve cihet-i askeriye tarafından pir-i muhterem serbest bırakılmış ve hanesininde heyni tahrisinde hiçbir şeyde bulunmadığı da ihbâr ediliyor.

Arnavud

Elbasan Divân-ı Harbi Örfisi sırf bir gazez-i şahsi veya mülki üzerine netice-i tarhiyatta bir şey bulamayınca ahkâm-ı mukâddese'i meşrutiyete tâbi'an müfterileri kânuna çarparak ifâyı adalet ettiğini halka irae etmelidir.

Derviş Hima

Manzume'i efkâr Matba'ası: Hüseyin Enver ve Şeriki

3.27. Sene 2, sayı 30, - 3 Eylül 1326 (16 Eylül 1910)

İkinci Sene	13 Ramazan 1327 Cum'a 3 Eylül 1326	Numru - 30
Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima		Abone Bedelâtı Senelik
Beyoğlu		Arnavudluk İçün 30 Guruş
Arnavudlardan Mürekkeb Bir Heyet		İstanbul Vilâyeti 40 Guruş
Tarafından İdâre Olunur		Memalik-i Ecnebiye 10 Frank

ARNAVUD

Şimdilik Haftada Bir Def'a Neşr Olunur.

10 Para

Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir.

10 Para

Elbasan'da anlayamadığımız bir kuvve'i hafiye'nin taht-ı tazyik ve cebrinde gazetemize abone olan zevat-ı muhtereme Arnavud'u paket olarak iade etmektedirler. Dâhiliye ve Mâliye Nâzırlarının nazar-ı dikkatini celb ederiz. Gelecek nüshâmızın başmakâlesini meşrutiyete darbe vuran bu mes'ele'i müessesfe işgal edecek böyle mi biz uhudu atikanın kırılmaz zincirlerini kırmaya çabalıyoruz. Böyle mi ittihâd-ı fikre yelteniyoruz.

Matbu'atımızın Mekteblerimizin Setti

Millet otuz sene müthiş, muharib, düşman, fâzilet ve insaniyet celladı bî iman hürriyet ve ma'rifet olan bir hükümdar ile uğraştıktan ve lehü'l hamd zafer ve galibiyet mücahidini hâk tarafında kaldıktan sonra berat-ı fevz ve necâat-ı millet olan meşrutiyet-i idarede bir ticarethanenin bir mekteb-i feyzi mektebin sed ve bendine insan itikat etmek istemiyor. Bu hâl bende aynıyla vâki' oldu.

Mahal sû-i idare'i hükûmet vechile ahâli yüzünden tahdis eden ve beş aydan beri Arnavudluğu hükûmetle milletin maktulü haline getiren Kosova vakıa'ı elemiyesi ittihaz edilen tedabir-i askeriye sayesinde hemen kapanacağını ümit etmiştik. Birçokları bu hareket-i askeriye'nin devam edeceğini ve her tarafta eslahanın cem' ve müsadere edileceğini de dermiyan ediyorduk. Çünkü silah, vahşet yerine Arnavudlara da mektep küşâd edilecek ellerine portobar kalemler tevdi edilecekti. Evet bütün mesaimiz bütün tefekküratımız hep bu fikri mukâddese bu maksada münhasırdı. Fakat zulmetler içinde bir desti hafî bütün maneviyatımızı bütün anânat-ı milliyemizi bütün mevcudietimizi sarsmaya yıkmaya çalıştığını fil hakika hissediyorduksa da alenen Türklerle aramızda bir hafire'i ihtilaf açacak yollara sapılacağını ümit etmezdik.

Manastır'da matbua'ı milliyemize bir darbe'i nâgehâni vurulur vurulmaz feryat etmiş hükûmet-i meşrûtanın nazarı adl ü ihsanını celb etmek istemiştik. Biz o satırları

yazdıktan sonra Manastır'dan gelen bir mektupta tavsiyeniz vechile gerçi itidal ile hareket lâzım ise de bir ticarethanenin senet ve bendi bu yüzden geçinen birçok aciz ailelerin mucibi sefaleti olduğundan bu muamele devr-i istibdadda bile olmamış ve artık sabır ve sebat edecek bir halimiz kalmamıştır.

Matbu'amızı sebt edeceğini Vali Meb'us-u Muhteremimiz Şahin Bey'e söylemişti. Ya'ni matbu'amızın kapanması keyfiyeti Debre Divân-ı Harbi Örfisi kararı iktizasından ise de Manastır Valisi tarafından mürettib bir desisedir.

Manastır Valisi matba'amızı kapattıracağını ve cemiyete büyük bir matba'a getireceğini Şahin Bey'e (kesik) mektebini dâhi kapattıracaktır. Kapanmadan evvel mektup 12 Ağustos tarihi ile yazılmıştır. Çünkü Elbasan Mutasarrıfı'na şifreli olarak Dersâdet'te Darulmuâllimin-i Osmanî mevcut iken Elbasan'da ayrıca Arnavud Darulmuâllimini'ne ihtiyaç var mıdır? Mezkûr mektep beynel ahâli tefrikayı mucib midir?

İstikbâl için bir mahzuru siyasi tevellüt edebilir mi? Mealinde bir telgraf keşide olunmuştur. Yüzlerce çocukların darul feyz ve kemâlatı olan Elbasan mektebi kapatılabilmek için bazı zehirli dillerle: Siz idare'i örfiyenin ilanını talep ediniz diye Hafız Süleyman Efendi Kongolu gibilere ilga-yı fEsad edilmiş ve maateessüf eski devirlerde olduğu gibi cehle'i nasa ayak takmaya atf-ı nazar ehemmiyetle mektep sebt ve bend edilmiş ve Tomori Gazetesi başmuharriri ve müdir-i mesulü Lefnus Efendi zincir bend olarak Debre'ye gönderilmiştir. Debre İdare-i Örfisi'nden Manastır'a gönderilmiş ve idare-i örfiyenin ilanından evvel Elbasan'da eslaha toplandığı halde bile Harbiye Nâzırı muhteremenin arzu etmediği şiddetli muameleler yapılmış ve gazetemizi okuyan müttefikinin ve erbab-ı hamiyete gazetenin iadesi hükûmet-i mahalliyece cibr edilmiştir. Bilmem itilaf-ı anasıra hizmet edecek haller bu ahvâl-i gayrı layika ehut-u osmaniyeye unutulmaz darbeler vuracak bu mu'amelat mıdır? Hükûmet-i merkeziye dimağları Türklükten başka bir şey görmeyen 5-10 kişinin keyfine mi hizmet edecek? Yoksa 40 milyon Osmanlıyı teşkil eden Türkler ve Araplara Arnavudlara Kürtlere Rumlara Bulgarlara, Sırlara vesaireye mi atf-ı ehemmiyet edecek? Daha dünkü fener vakıası gözümüzün önünde duruyor. Bu mu'amelatı nalayika yalnız Arnavudlara olmadığını dünkü İntikad cerideyi arabiyesi bize gösteriyor ki Arapların lisanına adetine ve örf ve ahlakıyatına dokunulmak istenilirmiş. İntikad Numro 180 (10 Ramazan sene 1328)

Cebir ve şiddet zannetmem ki o akvamın tebdil-i lîsan ve milliyetine hizmet etmiş olsun. Almanya’da Rusya’da sakın Polonyalıları bir imale’i nazar kapansın milletin müntezir bulunduğu birçok ıslahat-ı cedide’i ümranperverane dururken anasır-ı rencide etmek kar-ı akıl ve muvafık-ı hikmet-i hükûmet değildir. Bizans harabelerinde bir iki baykuş sadası da bu teşvikat-ı nazarîye göre alet (kesik) açılmışlardır. Araplara Yahudilere Türklere Fârisilere intikâl eden putperestlerin hurûfatı gibi bize mütevarid mevcut hurûfatımız Finikelilerin malı olup ecdadımız plajlara geçmiştir. Hurûfun diyanetine bir cihet taalluku olmadığı gibi hurufat-ı arabiyei mazkara ederek icâb edilen gülünç ve okunmaz tarzı tahrir ise Arnavudlara siz tarik-i medeniyette terakki etmek demektir. Programından başka bir manayı müfid değildir.

Tanın sermuharriri Hüseyin Cahid Beyefendi bu bâbda bir sadayı hâk yükseltmeye çalışarak hurûfat-ı milliyemiz hakkında beyanı fikir etmiş ve biz hurûfat-ı milliyemizle Türklere bir asır takdim edemeyeceğimizi alenen söylemişti. Heyhat ki her mes’ele de diyaneti İslâmiyei alet edinenler zavallı Tanin’e moda haline giren boykotajı ilana kadar gittiler. Ertesi günü bî çare Hüseyin Cahid Bey hafif bir hareketi raciaya mecbur olmuştu. Binâ’en-aleyh onu bî tarafane ve münsifane düşünenler Hüseyin Cahid Bey’i mazur görmüşlerdir.

Bütün bu mücadeât-ı kalemiyei ileriye sürmek “tefrik ederek icrâyı ahkâm ediniz.” kaidesine kaide’i muzırasına teb’iyet etmek demektir.

Bana kalırsa derim ki bütün sû-i halleri sû-i tefhimleri bir tarafa atarak saadet-i umûmiyemize hasrı evkat edelim. Öteye beriye telkinat-ı bî sud için yaralarımızı dağıtmaktan ise uhuvvet-u osmaniyein neye mütevâkıf olduğunu düşünelim. Taşınalım da ona göre fiiliyata başlayalım. Emin olalım ki ne bir Türk bir Arnavud’u Türk yapabilir ve ne de bir Arnavud bir Türk’ü Arnavud yapmak fikrine düşer. Ahmed Rızâ Bey’e bir def’a Avrupa’da söylemişim veya yazmışım. Bugün düşünülen fikirler 500 sene evvel kılıcınızın eşi’apaş celalet olduğu zaman icrâ edilebilirdi. Artık 20. asır medeniyet ve terakki de yeni bir meslek ittihazına mecburuz. Devr-i istibdadı, onun tevellüt ettiği nefret ve mebaniyet fikriyeleri unutalım. Arnavud birkaç defalar muhtelif fırsatlardan istifade ederek İttihâd ve Terakki Fırkası’nın nazar-ı dikkatini bazı mühim mes’eleler üzerine celb etti. Yine de fikrinde sabittir. Arnavud itilaf taraftarıdır. Hatta bizim içirimizde de itilaf-ı istemeyenler var. Çünkü medar-ı maişetleri ihtilafta temin edilmiştir.

Acaba beş on nacinas menfaatperest deyu şu nicelerine nail (silik) bu naşir-i fEsad olanların bir kısmı mühimmi de Abdülhamid devri menhus ve meş'umunun kırıntıları olup devri cedidde hakîkî meşrutiyet perverlere iltihak edebilmek için devr-i menhus mühtedilerinden ibarettir.

Emin olunuz. Arnavud müfret bir hürriyetperverdir. Hâk ve hakîkatten başka bir şeye prestij etmez. Dünyada bir müddet yaşamaya mahkûm olduktan sonra da olabileceğini pekiyi bilir. Ya'ni mevte mahkûmdur. Fakat ictihadatının semeratı müfide veya mazarası on on beş sene sonra görülebilecektir. Onun içindir ki feryat ediyor. İtilafta inkırazı umûmiyeyi ve itilafta selâmet-i osmaniyeyi görüyor. Anif ve şiddetten ziyâde akvam-ı osmaniyeye hilm ve mülayemet ve adl ve hakkaniyet eraesi taraftarıdır.

Uhuvvet-i umûmiye taraftarı olan nâzırlarımızla menafi'i hasise beslemeyen kısmı matbuatımız bu nekat-ı mühimmeye atf nazar buyurmalıdırlar.

Netice olarak demek isterim ki bir mektep kapamakla efkâra set çekilemez. Bir sû-i hâl sevkiyle bin fikri hürriyet doğar.

Bize Abdülhamid ne yapabildi? Yer altı zindanlarına Trablusgarb menfalarına akalara nefî ve tağrib etti. Birçoğumuz münifayı ihtiyariye koyulduk. Bir zalimin if'ali kerihata zâtîyesini teşhir ederek tezlil ettik. En nihayet makhur oldu. Tarihin bu ibretbeyan-ı sâhifesini pişnigah-ı basiret ve intibahımızda tutarak hareket etmeliyiz ki evlâd ve ihfadımız bizi hayır ile yâd ve tezkar

Sâhife 2

Arnavud

Numro 29

etsinler. Bazı müfsidetlerin dam tezvirine düşen ergirili Besim Efendi birkaç ay hapishanelerde kalarak Yakova Divân-ı Harbi Örfîsi'nin mazhar-ı adaleti oldu. Elbasan İdare-i Örfîsi'de birkaç kişinin sözüne bakmayarak Daru'lmuâllimini küşâd etmelidir. Manastır'da mevkuf olan gazetecilerimiz tahliye edilmelidir. Matba'amız açtırılmalıdır. Bu uhuvvetmendane kahramane hareketler alayı uhuvvet ve tersin samimiyet eder. Emin olalım.

Derviş Hima

Huzur-i Sami-i Hazreti Sadâretpenâhiye Ma'ruf Âcizânemdir

Bir devleti meşrûtanın vatanisi sıfatıyla ve bu memleketin evladından bulunmak dolayısıyla sûreti daimede ve memleketimizin şevket ve setuti ve terakki ve tecdidi için

elzem ve labüdd olan muavenet-i maddiye ve maneviyede bulunmak acizleri için farz olunduğu gibi buna mukabil devletimiz dâhi bilâ tefrik cins ve mezhep bütün vatandaşların can ve mal ve ırzlarının hüsn-ü muhafazası için bi'l cümle tedâbir-i meşru'ayı ahz ittihaz etmeye mecburdur. Bu bâbda ki vazifesini hüsn-ü ifaya hükûmetinizi davet etmek manen ve kânunen salahiyyettar olduğumuzu zannederiz. Şu hâk ve vazife bi'l cümle düveli müttemidine ve meşrûtata ahâli ve hükûmetlerce şiddetle şeklinde yaşamak isteyen Osmanlılar ve Osmanlı Hükûmeti içinde de böyle olmak tabidir. Fakat bir de hâl-i hakîkaten bu merkezde midir acizleri bu memleket vatandaşlarından olmak dolayısıyla devletimize karşı mütehattin olup kavanîni mer'ieye muayen bulunan ve bi'l cümle tekâlif-i mîrîye ve hizmet-i askeriye ifa heyne hacette hayatımızı fedâ etmek emn ve asayişin ne sûretle takrir ve memleketimiz nasıl terakki edebileceğini irae etmekten ibaret olan vazifelerimizi iyice bilir ve şu vezâifi daima ve vakit ve zamanıyla hüsn-ü ifa etmişizdir. Mesa'i-i müttehida ve müşterek fedâkarlıklarla devr-i hamidiyi yıktıktan Kânun-i Esasi ilan edildikten ve Osmanlı imparatorluğunda mütemekkin bi'l cümle akvam ve anasırı uhuvvet dairesinde yaşamak müttehiden hareket etmek ve el birliği ile çalışmak üzere ahz ve peyman ettikten sonra ruh-u meşrutiyet ve Kânûn-i Esâsî ahkâmı dairesinde bir hayatı meşru'a geçirmek istediğimizi yalnız kavlen değil fiilen dâhi ispat eylemişizdir. Kânûn-i Esâsî ilan edileli iki seneyi tecavüz ettiği halde devletin tecdidine ve emin ve asayişin istikrarına doğrudan doğruya veya dolayısıyla muhalif olduğumuzu veya düşman vatan bulduğumuzu irae eder. Bir tek fiilimizi bir tek muamele'i nifak cevyanemizi hükûmet göstere sin idare-i cedideye karşı bir güne sû-inet ve maksadımız bir güne cerimemiz yoktur. Fakat hükûmetin hâl-i tecdide bulunan Osmanlı İmparatorluğu'nda avare'i cedideyi takdis eden acizlerine karşı olan vezaiifini hüsnü ifa etmiştir. Mal ve hayatımızı taht-ı temine almış mıdır? Üç aydan beri kazamız Selanik vilâyet-i celilesinin Siroz Sancağı'na merbut Menlik Kazası serapa bir takım şüpheli kesianla dolmaktadır ki bunlar yerli Türklerin refakatinde olarak kâfile kâfile geceleyin ve bazen gündüzleyin köylerde ve yollarda cevlan etmektedir. Kazamızda vuku'at çoğaldıkça çoğalıyor ve birçok katl carh ve sirkat ve tehdit fiilleri ika edildiği gibi köy çobanlarına karşı sû-ikastler dâhi (kesik) değildir. Acizleri artık serbestçe gezmeye ve bir yerden diğer yere gitmeye cesaret edememekte kırlardaki iş ve gücümüzü görememekteyiz. Ve'l hâsıl bir büyük korku ve dehşet içinde yaşıyoruz. İka olunan her bir cürm her bir vuku'at için hükûmete ihbâr-ı keyfiyet etmekte idi isek te bu güne kadar mütecasirlerden hiçbirisi derdest edilmemiştir. Bazı mücrimler velaili kâfiye ile beraber

hükûmete irae edildiği halde bunlar yine tevkif edilmeyerek serbest bırakılmıştır. arzuhâl bu müte'alattan sonra büyük bir sâhife katl ve sirkat ve cinâyet vakayı'yla imla ettikten sonra ber vech-i âtî mütalaaları da ilave ediyor.

Buraya kadar taidat olunan delail ile kazamızın hâl ve mevki'i ne merkezde olduğu herkes için güneş gibi âşikâr olup idare-i cedidemizi lekedar eden şu vakayı'ı müessefeyi vakit ve zamanıyla hükûmete haber vermekte bu güne kadar bir semere görülemedi. Vukuaı muzıradan bazıları için vilâyete Dâhiliye Nezâreti celile (kesik) ise de bundan hiçbir semere hâsıl olamamıştır. Bundan istiblal edilebilir ki kazamızda cereyan etmekte olunan şüpheli eşhasın pençe'i zalimanelerine teaddiyatına maruz bırakılmıştır. Mübaleasız denilebilir ki burada hükûmet yoktur. Hükûmeti temsil edenlerden bazıları bu meyanda Jandarma Mülazımı Rıfatlı Efendi husûsî işlerini tanzim etmek üzere ellerine nüfusu hükûmet tevdi edildiği zannediliyor. Çünkü mûmâileyh husûsî işleri için maiyeti jandarma ile köylüleri getirtmek, köylülerin bâ tapu mutasarrıf oldukları tarlalarını cebren zabt etmek, kendisi için bir vazife ad eder ki şu hilâf-ı kânun muamelattan dolayı vilâyeti celile jandarma kumandanlığına ve emniyet-i umûmiye müdüriyetine şikâyetnameler arz ve takdim olunmuştur. Kezalik mülkü müstentakı ve müdde'i umûmisi adem-i vukufu ve taassuble bi'l cümle vuku'atta cürm teşkil edecek sûretle tarafkirliği arzucarlığını göstermişlerdir ki şu hareketiyle mütecasir ve mücrimlerin cesareti kat kat artmış ve rekayı'ı müessefenin tekrar ve teksirine sebebiyet vermişlerdir. Bâlâdaki maruzatımızı pişkâh-ı samilerine arz etmekle beraber kazamızda emn ve asayişin istikrarı zannında tedabir-i musibenin serian ittihaz buyrulmasını istirham eder ve delail ve vakayı'ı mesrude mağruzenin tahkik ve tetkikinden sonra evvela bâlâda ta'idad olunan bi'l cümle mütecasirlerin meydana çıkarılarak cezayı sezalarına çarptırılmasını saniyen mütecasirlerin derdest edilmelerine sebep olan bi'l cümle memurîni hükûmetin tecziyesini salisen kazamızda dolaşmakta bulunan bi'l cümle şüpheli eşhasın memleketlerine nakil ve teb'idini rabian kazamız ahâlisinin hürriyet-i şahsiyelerinin ve hayatlarının ırz ve mallarının hüsnü muhafaza ve teminini istid'a eyleriz. Şu mutalib-i muhakkamımız hükûmetçe is'af edilmeyecek olursa Osmanlıların hayat ve hürriyet-i şahsiyelerini muhafazadan hükûmetin aciz olduğuna veyahut devr-i istibdad düsturlarıyla idare-i memleket etmek istediğine arzu ve ümidimiz hilafında olarak zahib olmaklığımıza sebebiyet verilecektir. Şu halde hürriyet ve hayatımızı muhafaza etmek esbab ve şeraiti kendi kuvvetimizde ve meyanemizde tahriye mecburiyet hâsıl olacaktır. Hükûmete a'id bir

vazifeyi deruhte etmekliğimizden tevcih edecek mesuliyetten beraat-i zimmetimiz tabidir. Vücut-u millet ve devlette açılmış olan bi'l cümle yaraları şu arz olunan teaddiyattan ve hükûmetin müsamahasından zuhur-u melhuz olan bi'l cümle netayici mazar ve müessefeyi hükûmetin nazar-ı dikkatine celb etmek acizleri Menlik kazası vatandaşları için yalnız kânunun bahşettiği bir hâk değil ibtidayı devr-i meşrutiyetten bu güne kadar olan harekât ve muamelatımızla tealli ve terakki'i vatan istikrarı ve asayiş memleket uğrunda mücahedemizle Osmanlı İmparatorluğu'nda mütemekkin bi'l cümle akvam-ı anasırın kendi mezhep ve komiteleri icabınca sû-i irfan ve terbiyelerinin tealli ve tezyidi hususundaki mesaimizle yekdiğerine karşı muhasamada bulunan akvam-i osmaniyenin barışıp kardeş gibi yaşamaları için vâki' olan gayretimizle ve devletimize karşı olan hüsnü niyetimizle iktisab edilmiş bir selahiyettir zannederiz. Memleketimizde hakîkî bir idare-i meşrûta tesis edileceğinden henüz kat'i ümit etmemişiz fakat bu def'a da hükûmet iki seneden beri hürriyet şarkılarıyla uyutulmakta olan millete karşı vazifesini hüsnü ifa etmez ve yalnız kâğıt ve sancaklar üzerinde yazılmış kalan hürriyet uhuvvet adalet ve müsavat düsturlarının tatbikine ve kânun ve vücut olmak üzere hemen Osmanlıların hayatına geçirmeye müvafık ve memleketimizin her tarafında hariçten ve dâhilden üfürülmekte olan ateşi tedabiri kânûniye'i meşru'alarıyla itfa eylemez ve hürriyetin (silik) edilen vaadlerin söylenen sözlerin hiç olmazsa nısfını mevki'i fiile koymazsa idare-i cedide ve meşrûtadan kat'i ümit edeceğimizi ve ilan-ı hürriyetin yalnız Osmanlı İmparatorluğu'nda mütemekkin aklilerin tazyiki ve müdâhale'i ecnebiyeden memleketimizin tahlisi için icâb edilmiş bir maskeden başka bir şey olmadığı itikadına kemali teessüfle varacağımızı arz ve beyan eyleriz.

Hülasa şu zamanlarda gerek kazamızda gerek emn ve asayiş ve terakki ve refahiyete muhtaç olan bi'l cümle memalik-i osmaniyede emn ve asayişin istikrarını mûceb tedabiri musibe ittihazı sadayı milletin epeyce istima'ı sûretiyle riyâsetinde bulunduğunuz hükûmeti merkeziyenin mütehattim olduğu vazife'i mukâddesesini hüsnü ifa edeceği ümidiyle iş bu arzuhalinizi pişkahi samilerine arz ve takdime mücaseret eyleriz ol bâbda ve her halde ferman hazreti min lehul emrindir. 16 Ağustos sene 326

Asılları menlik kazasının 34 karyesinin resmî mühürleriyle mahtumdur.

Arnavud

Vatan-ı umûminin bir köşesinden yükselen bu sadayı iştika hükûmet-i merkeziyenin nazar-ı dikkatini celb edeceğinden şüphe edilmez. Doğru söz acıdır fakat acı söz müceb-i şifa ve intibahtır. Kânunu sû-i istimâl edenlerin kollarını kırmazsak memlekette matlûb olan sükûn ve asayiş tahrir edemez.

Harbiye Nezâreti'nden

Selanik'ten münteşir Yeni Asır gazetesinin 25 Ağustos 326 tarihli ve 1973 numrolu nüshâsının Rumca İtalya ceridesinden menkul telgraf havadisinde Kaçanık'te Divân-ı Harbi Örfice kırk kadar Arnavud rû'sasının idama mahkûm edilerek hüküm idamlarının tastik-i âliye iktiran edildiğinden bahisle neşriyatta bulunduğu görülmüştür. Elyevm Kaçanık'te Divân-ı Harb olmadığı gibi Priştine ve Prizren divân-ı harplerinde dâhi öyle kırk kişinin idamına hüküm verilmemiş olmakla neşriyatı mezkûr tekzip olunur.

Arnavud

Harbiye Nezâret-i Celilesi'nin bu tekzibi şayân-ı teşekkürdür. Bu güne kadar Arnavudluk'ta dökülen kanlar edilen yolsuzluklar kâfi ve vakidir. Cehli (...) uğraşmak kisveyi dilerbayı medeniyet (kesik) şiddetten ziyâde merhamet mütefekkirine layıktırlar. Bütün bu kabahatler bu cinayetler bize tarik hakkı irae etmeyen ecdada a'id ve racidir.

Yakova İdare-i Örfiyesine Arz-ı Teşekkür

Masumiyeti iddia ettiğimiz Ergirili Besim Efendi üç beş ay taht-ı tevkifte kaldıktan sonra Yakova Divân-ı Örfisi tarafından tahliye edilmiştir. Efendi'i mûmâileyh hakkında gösterilen bu adalet ve nısfattan dolayı Arnavud Divân-ı Örfiye doğruluk nâmına arzı teşekkür eder.

İntikad ceride'i örfiyesi refikimizin tekrar intişarı bizi fevkalâde memnun etmiştir. hâk perest ve (silik) refikimizin devam-ı intişarını temenni ile kavimdaşları arasında mazhar-ı ragıbet olmasını arzu ederiz.

Debre Kongresi Risalesi

Manastırlı Kenan Bey biraderimizin mahsulü mesaisi olan bu eser Arnavud idarehanesinde 5 Guruş kıymetle satılmaktadır eser gayet güzel resimlerle müzbindir. Hâsılatı maarif-i milliyemize hasır ve vakf edilmiştir.

Derviş Hima

Manzume’i efkâr Matba’ası:

Hüseyin Enver ve Şeriki

3.28. Sene 2, sayı 31, - 10 Eylül 1326 (23 Eylül 1910)

İkinci Sene	20 Ramazan 1327 Cum’a 10 Eylül 1326	Numro - 31
Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima		Abone Bedelâtı Senelik
Beyoğlu		Arnavudluk İçün 30 Guruş
Arnavudlardan Mürekkeb Bir Heyet		İstanbul Vilâyeti 40 Guruş
Tarafından İdâre Olunur		Memalik-i Ecnebiye 10 Frank
ARNAVUD		

Şimdilik Haftada Bir Def’a Neşr Olunur.

10 Para

Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir.

10 Para

Dâhiliye ve Mâliye Muhterem Nâzırlarına

Hürriyet ve meşrutiyetin istihsâli uğrunda el ele vererek çalışan ihvân-ı hamiyetten bugün sizin gibi iki genç nâzıra birden hitabımız ve menafi-i devletin muhafazası yolunda nazar-ı dikkatinizi celb edişimiz hüsnü niyet ve selamet-i vatan yolunda gayretinize olan i’timadımızdan ileri geliyor. Size bazı hakaik hakkında söyleyeceğimiz sözler Dâhiliye ve Mâliye’ye aittir. Bu babda iki üç ay evvel tahriren ve hususi bir mektupla Talat Beyefendi’nin nazar-ı dikkatini celb etmiş ve Üsküp ve Manastır vilayetlerinde posta memuruyla bazı Dâhiliye memurlarının Arnavud Gazetesi

hakkındaki yolsuzluklarından bahsetmiştim. O vakit Talat Beyefendi Mâliye Nezâreti'ne de beyan-ı keyfiyet etmiş ve Mâliye Nâzırı'mızı ikaz eylemişti.

Memleketimizde birçok emûr-u nafi'anın te'sis ve ihyası için Avrupa muhafil mâliyesinde para bulmak için çektiğimiz sa'ubetler ve müşkilât-ı metnu'ada göz önünde duruyor bu sa'ubetler sermayedarların rekabetinden ziyade zannedersek dâhili memleketimizde hâlâ sükûn ve asayişin bir müvazene'i tâbi''iyeye adem-i iktiranı ve aramızda lüzumsuz birçok ahvâllin tekvinidir. Memalik-i ecnebiyede i'tibarı mâlımızın resanet ve itilasî dâhilde anasır-ı Osmaniye'nin itilaf namıyla bir mesa'i-i da'imeye mazhariyetini memurumuzun vezaif-i mevdu'alarını hüsnü ifâya ticaret-i dâhiliyemizin tevsî ve nezdine vabeste bir keyfiyettir. Ma'a te'essüf hayal ettiğimiz meşrutiyet ve intizam el-ân-ı afakî Osmaniye'de tecellisiz olmuyor.

Memlekette meşrutiyete idare tesis eder etmez İttihad ve Terakki Cemiyeti umum-u anasırı hoşnut edecek vasi' hürriyetperver bir program neşretti.

Her taraftan vatanımıza alkışçılar koştu. Avrupa'da meşrutiyetimizin istihsalı uğrunda kalemleriyle nüfuzu siyasileriyle erbâb-ı içtihadı muayyen ve zâhir olan nice zevât-ı muhtereme Fransa'dan Belçika'dan ta İstanbul'a kadar ihtiyar sefirle re'yü'l ayn bu devr-i cedidi hürriyet ve meşrutiyeti görerek Osmanlıları tebrik ettiler. Sonra... Evet! Sonra yavaş yavaş gürültüler sızıltılar adem-i memnuniyet avazeleri yükselmeye başladı. Arnavudlar ise anasırı saireden pek geride bulunduklarından (silik) marifete sarıldılar. Saha'i kemalata süratle yetişmeye koyuldular. Sonra garz ve nefsanîyete bürünmüş asrı hazır terakki ve temettenle taban tabana zıt bazı desiseler ortaya sürüldü. Birincisi ile maşallah ka'be'i hürriyet diye gözlerimizi kamaştıran Selanik'ten yükseldi. Artık Arnavudluk ikiye taksim edilmiş ve hurufat meselesi şiddetli telkinat altında saha'i matbuata atılmıştı. Bu telkinat-ı asar-ı cahile ve müte'asibede olduğu gibi bizde de cehil ve te'assuba istinâd etmiş ve menâfi' gözetkenlerde bu zümreye dâhil olmuştu. Fesâd da'ire'i tâbi'iyesini aşacağını his ve idrak eden Arnavud erbâb-ı hamîyeti Debre'de mün'akid kongrede umurun efkârını okşayacak bir karar verilmiş ve Arnavud lisanının tahrir ve tedrisi mes'elesi medid ve şedid münakaşalardan sonra ihtiyara te'allık edilmişti, akıl ve mantıkta bunu amir idi, çünkü vücudunu tasavvur ettiğimiz meşrutiyet-i idarede aharın ne vicdanına ne de meşru' olan hareketine engel olunabilir. Biz bu hakikat karşısında meta' ve münkad kaldık. Bilahare bir dalda durmayan Mâ'arif Nezâreti'de bu babda yekdiğerini nakız emirler vermiş ve hurûfat

mes'elesini bir kisve'i diniyeye sokarak bab-ı meşihat makam-ı muallayı meşihati islamiye ile gayrı mütenasib emirler ısdar ve Arnavutluk müftülerine irsâl edilmiş ve teğlit-i izhâna vesile taraz olmuştu. Fakat siz ki şeni bir asrın mücedded bir fırkanın genç ve hürriyetperver erkânına teşkil ediyorsunuz siz hurûf ve zurufun âlâ'ik-i ulviye ve semaviye ile münasebetdar olmadığını tasdikte tereddüd etmezsiniz.

İşte memlekette tesis edilen idare'i cedid bizde ümid ve cesaret vermiş ve efkârı cedide ve hürriyetperverane ile dimağları mütenevvir Arnavud vatandaşlarımızla mekteb-i matbaa-i cera'id-i müte'addide tesisiyle hizmeti tenevvire koyulmuştuk. Ve az bir zaman tarafında gösterdiğimiz terakki dost ve düşmanlarımız tarafından ilhan-ı takdire mazhar olmaya başladığından ervah-ı sâhife ve napenahta kesianın kıl ve kâlini mûceb olmaya başladı. Size temin edebiliriz ki hükûmet bu hareketi fikriyeye iştirak ile lâzım gelen muavenetlerde bulunmuş olsa idi-ki aksi zahir oldu- beş altı sene zarfında ecnebi propagandası ecnebi mektepleri Arnavudluk'ta kapılarını kendi kendilerine kapatacaklar ve geldikleri yerlere gidecekleri de aksi bir siyaset-i mazara iltizam edildi. Meşrutiyeti mukaddesemiz hilafında icrâ'at başgösterdi. Geçen haftaki nüshamızda yazdığımız gibi matba'amız mekteblerimiz sed ve bend eyledi. Halka narivâ muameleler layık görüldü. Beş asırdan beri yekdiğerine zahir olarak devletin her nerede bir tehlikeye atıldığı görüldükçe babalarımız dedelerimiz hilali kılınçlarını takınarak ve arkalarına da sipahilerini alarak serhat-ı vatana koşarlardı, i'dayı Türklerle kahr ve kemnan eder veya mağlup olursa şan ve şerefle ölmeyi kendilerine farz-ı ayn bilirlerdi. İşte bizde o ecdadın incalini teşkil ediyoruz. Yine devlet ve milletin selâmeti uğrunda her fedâkarlıktan çekinmeyeceğimizi sizde bilirsiniz.

Kosova buhranı zamanında Yunanistan Girit'te tekrar ilga-yı şurişe çalıştığı ve Yunanistan'la harp olabilmek ihtimali üzerine buradan Arnavudluk'a hareket eden Harbiye Nâzır-ı Muhterememiz Selanik'te bir gazeteciye Yunanla harp olursa hâl isyanda bulunan Kosova Arnavudları beni bilâ tereddüd safuf-u harpte takip ederler beyânatında bulunmuştu. Çünkü paşa-yı müşarunileyh oraların ahvâl-i ruhiyesini yakından tanıyorlardı.

Evet bir harp zuhurunda düşmanı kahr-ı tedmir için birinci saf harbi işgalde vatandaşlarımız tereddüt etmezler. Binâ'en-aleyh kahramanlık devri geçmiş ve harb cehilane yerine bugün bir fenni harp tesis etmiştir. Onun için nedir ki cesareti katriyemizi meziyatı ilmiye ve fazl ve irfan ile tahkim ve tersim etmeye azim etmişiz.

Bu azim-i kat'iyenin önüne set çekmeye çalışmak boş. Hemde pek boştur. Bunu siz kendinizde takdirde güçlük çekmezsiniz. Arnavud Gazetesi bir kuvve'i hafiye'i meçhulenin taht-ı tazyikinde olarak bazı yerden i'ade olunuyor. Kime mâ'zurun okuyamıyorum kimi abone bedelini tediye ettiği halde gazetenize abone değilim diyor binaen aleyh 6-7 aydan beri gazetemizi hüsnü kabul ediyordu. Kimi şimdilik gönderemeyiz. Kiminin de haberi olmaksızın sahibi kabul etmiyor. Kiminin sahibi orada olmadığı halde imzası diğer bir şahıs tarafından atılarak i'ade ediliyor, kimi bir havl-i can ile beni mazur görünüz rica ederim. El hâsıl şan-ı celil meşrutiyeti lekedare eden bu hallerin önüne geçmenizi menafi'i milliye namına rica ederim.

Padişahan ve islahın ihlafa takat fersa bıraktığı yâdigarlardan en müthiş olan kapitülasyonları kaldırmak hayalatına düştük. Sefirayı ecnebiye postalarımızdaki buhran hali bildikçe ve intizam-ı idareden emin olmadıkça bu uhudu atikaya nihayet verilmeyecek. Bundan mütezarrır olanlar ise biziz. Hamiyetli beyefendiler bir hesabı vasati yapılsa ecnebi postalarıyla olan muhaberat ve müvaredatımız senede 15-20 milyona çıkabilir. Şayet bir tarik-i selamete girebilirsek ve kapitülasyonlar kalkarsa senevi budecemizde 100 milyon frank bir fazla irad görebiliriz.

Sabah gazetesi Ceharşenbe günü neşr ettiği idarede fikr-i intizam fikr-i takip makâlesinde:

Meşrutiyet'in en mühim esaslarından olan tefrik veza'if ka'idesi hizmet ve salahiyette vuzuh ister. İnkılab-ı hayriyemiz hamdolsun bizi devri sabıkın te'amalat kırtasiyesinden kurtardı ise de memurunun da'ire'i selahiyeti henüz ta'yin edilmediğinden rü'sayı deva'ir garib bir tereddüde düşar olmuşlardır. Hemen hiç kimse vazifesini ve derece'i mezuniyetini bilmiyor. Kuvve'i neşriyeye karşı mes'ul olan nâzırların icrâ'at-ı vakı'alarında haiz oldukları istiklalin şera'iti nizamnamelerle gösterilmediği cihetle emûru deva'irde evvelkinden daha sıkı bir merkeziyet *centralisation* hâsıl olmuştur. Kimse mes'uliyet kabul etmiyor diyor.

Yine sabah deva'ir-i umurunda aynı hal meşhuttur. Bittabi bu teşvişatta nâzırların şahsı kati'an mevzu'ı bahsedilemez. Hamiyetleri hüsn-i niyetleri vatanperverlikleri cümlemizin tahtı teslimindedir. Kusur eşhastâ değil usuldedir eski usul lağv edilmiş olduğuna göre tarzı cedid-i hükûmetimize layık olan usul tayin etmeli idik; bunu yapamadık işte müşkülâtı bu yüzden çekiyoruz.

El hâsıl kusurlarımızı tashih ile emuru idare’i memleketi düşmanları kahr edecek bir mertebe’i ulyaya yükseltmeye çalışalım.

Bu yazıları yazdıktan sonra ahkâmı meşrutiyetin muhafazasını ve hazine-i mâliye bu yüzden vurulan darbe’i zararın tamirini iki genç nâzırdan rica ve istirham ederiz.

Bir de hayatını kemal-i serbesiyeti ile kazanmaya çalışan vatandaşların önüne bir mani’a’i müzahake ve mü’essefe çekmemizi ve çekmek isteyenleri meşrutiyet nâmına cezalandırmanızı temenni eyleriz.

Derviş Hima

Sâhife 2

Arnavud

Numru 31

Türkiye ve Sırbıye

21 Belgrad- Sadrâzâmın Paris’ten avdetinde Belgrat’a uğrayacağını ve orada erkân-ı hükûmetle i’tilafı memleketin mes’elesine dair mübadele’i fikriyede bulunacağını hükûmetin en yakın bir rüknünden istihsal ettiği mâ’lumata atfen (Buvururma) Gazetesi yazıyor. Mah-ı halin nihayetinde sadrâzamdan mâ’ada iki Türk nâzırının da Belgrad’a vusulleri hükûmetçe beklenmektedir.

Arnavud

Sırbistan istiklaliyeti şenlikleri zamanında Sırlar bizimle o kadar samimâne konuşmaya vakit bulamayacaklar. Çünkü ezeli Rus kardeşleri bu istiklaliyet bayramlarını tebci ve Slav ittihadı fikri (silik) efkâra saçmak için Belgrad’da bulunuyorlar. (Varuayn) İstiklaliyet muharebesi hatırat-ı kahramanesinden ma’ada Sırların Ruslarla olan karabet-i sahriye ve siyasiyeleri Slavlık azimet-i fikri istikbâlinin hayzı ârayı husul olacağını da ümit var bulunuyorlar.

İşte bu ümitlerdir ki Türklerle Sırlar arasında bir itilaf-ı samimi ve siyasi husûl pezîr olmasına mani’dır. Çünkü yeni Türkiye artık Sırp komşularımıza bir karış toprak bile bahş ve ihsan veya fedâ edemez. Belki kuvveti ve setut-ı milliyemizin tezayidi zamanında Arnavudluk’un mühimmesinden olan Niş ve Veraniye vesa’ir şuhur ve karanın hesabı sorulacaktır. Eski Sırbıye diye nâm vermek istedikleri Yukarı Arnavudluk’ta Sırların emelleri güneşe maruz kalmış bir kar yığınınına benziyor. Debre Kongresi’nde Sırlar bu besledikleri hayal-i hamları aptalcasına izhar ile kongre

mukarreratını imzalamak istemişler ve Yukarı Arnavudluk'un eski Sırbıye olduğunu söylemeye kadar yeltenmişlerdir. Bereket versin ki bu hatayı siyasi Debre'de içtima eden vatandaşlarımızın ve Debre şehri ahâlisinin gözlerini açmıştı. Sırpların az bulunduğu bir kasabamızda icrayı ahkâm ve telkinatta bulunan Sırp metropolitinin harakat ve süknatını hükûmet ve ahâli nazar-ı dikkat-i da'inde bulundurmalıdır. Bu vesile ile Koçavalahlara verilmek istenilen kilise riyasetinden (ekser halk) da iki söz söyleyip geçmek isteriz. Koçovalahlar Rum patrikhanesine merbut bulunuyorlar. Ve Arnavudluğun ortasında bir yerinde darmadağınık yaşıyorlar. Böyle dağınık bir halka ekser halk vermek veya bu hakkı tervik etmek siyaseti Osmaniye'mizle hem ahenk olamaz. Onları temsil edebilmek için ve hatıra riayeten meclîs-i a'yân -ı milliye bir aza ve Arnavutların meza'ifi hataları eseri olmak üzere Meclîs-i Meb'usan-ı Osmaniye'mize de arayı milliyemizle bir de aza gönderdik. Eğer Arnavudlar bu hatayı irtikap etmemiş olaydılar meclîs-i millimizde böyle bir anasırın mevcudiyeti bile meçhul kalacaktır. İki sene sonra inşallah aynı hal vâki' olur. Arnavudlar bir Koçovalahlar yerine bir Türk vatandaşımızı ta'yin ve ittihâb ederlerse her halde daha ziyade mâ'kûl olur. Çünkü bu eski dostlar adeta Arnavudların en eski en zehirli en mazar düşmanları gibi harekete koyuldular hele Görice'de ki halleri şâyân-ı kayd ve tezkar bulunuyor. Demek ki bu günden itibaren yüzümüze gülüp arkamızdan kuyumuzu kazmaya başlayan bî had ve hesap düşmanlarımızdan biri de Koçovalahlar oluyor. Demek ki bu günden itibaren bunların ahvâl ve harekâtını tersad etmek vatanlarını seven Arnavudların başlıca veza'ifinden birini teşkil ediyor. İçlerinde samimiyetlerine itimad ettiğimiz birkaç zat ise ehemmiyeti mes'eleyi tasgir edecek kuvvet ve nüfuzdan arı bulunuyorlar. Bu mühim harekâtı fikriyeyi tekraren ve kemâli ciddiyetle Manastır ve Yanya vilayetinde ki vatandaşlarımıza arz eder ve propagandalarına mâni' olmalarını hamiyeti milliyelerinden bekleriz. Alem-i siyasette meşrutiyeti idarede dostluğa karşı da dostluk ve düşmanlığa karşı düşmanlık erâ'enesine alışalım. Çünkü lakayd davranırsak Hristiyanlarımız muhtelif cereyanlara sevk edileceklerdir. Bâ'dema "Arnavud" evlahların harekâtını taht-ı tersadda bulunduracak ve (silik) ile de vatandaşlarını ikaz edecektir.

Rus Bahr-ı Siyah Filosu Manevraları

Sn Petersburg'tan Osmanischer Lloyd'e yazılan mektupta Rusya hükûmetinin sonbaharda Bahr-ı Siyah'ta büyük bahri manevralar icrasına karar verdiği beyan edilerek dinleniyor ki! Bu manevralara denize çıkmaya salih bi'l cümle sefa'in iştirak

edecektir. Bahriye Nâzırı Vopodoski mâ'iyetinde birçok kimse bulunduğu halde manevralara azimet eyleyecektir.

Ta'limlere bir tahtü-lbahr filoda iştirak edecektir. Paris Kongresinden beri bu kadar kuvvetli Terdos Filosunun Bahr-ı Siyah'ta icrâyı harekât etmesi ilk def'a olarak vuku'u bulmaktadır. Rusya bu sûretle Bahr-ı Siyah'ta kalmak istediğini Avrupa'ya göstermek istiyor. İşte bundan dolayıdır ki Türkiye- Rusya münasebetinin hüsnü cereyanına arzu edenler Rusya'nın bu nümayişkerâne kararına müte'essif olmaktadırlar.

Panslavist matlu'atının neşriyatı şedidesi Rusya'nın Bahr-ı Siyah meselesinde efkar-ı umumi ile müşterek olduğunu Avrupa'ya göstermesi için bir fırsat teşkil etmiştir. Rusya bu fırsattan istifade etmeksizin geçmesini arzu etmemiştir.

Roma 13 Ağustos-Karadağ hükûmetinin

Napoli inşa'ati bahriye destigâhlarından birine dört kıt'a torpido istimbai sipariş ettiği söyleniyor ve torpidolar (silik) limanında bulunacaklardır. Karadağ'ın İtalya'ya bir de Gavas'a tahtü-l bahr sipariş ettiği mermidir.!!

Sırlar ve Bulgarlar

Meclîs-i a'yan azasından Popoviç Efendi ile Manastır Meb'usu Estankoroviç Efendi Cum'aertesi günü Dâhiliye Nâzırı Beyefendiyi ziyaretle Manastır vilayetindeki Bulgarların Sırlar hakkındaki te'addiyatından!!şikâyet etmişlerdir. Nâzır Bey bu babda tahkikat icrası için Manastır vilayetine emir vereceğini beyan eylemiştir.

Yakova İdâre'i Örfisine Teşekkür

Sabıkan Üsküp Mekteb-i Adab Müdürü bulunan Bedri Beyefendi biraderimiz darsaâdetle tevkif edilerek Yakova'ya gönderilmişti. Mûmâileyh orada kaldıktan sonra Yakova idare'i örfiyesi tarafından tahliye edildiğini kemâli meserretle istihbar ettik. Geçen nüshâımızda da bir hüsnü minnetle idare'i örfiye'i mezkûrenin Eczacı Besim Efendi hakkında izhar ettiği adaleti alkışlamış ve teşekkür etmiştik. Masum ve bî günah olduğu hukûk-u şahsiyesine indirilen darbeyi müdafa'aten Mûmâileyh bir makâle yazmış ve Kosova valisinden şikâyet etmişti. Bundan başka bir cürmü cinayeti yoktu. Her Osmanlı hukûkuna tecavüz edildiği halde feryat edebilir. Haklı feryat ve şikâyetleri

ancak alatını köşki misafir hunharı men' eder ve müştekileri düçar-ı mecazat ederdi. Yakova idare'i örfiyesine tekraren arz-ı teşekkür ederiz.

Almanya Avusturya ve Türkiye İttifak Askeriyesi

(Kampana) gazetesinden:

İtalya'da neşr olunan (Koriyere Dellese) Gazetesi Almanya, Avusturya ve Türkiye arasında ittifak askeri akdine da'ir olan haberi pek ciddi bir sûrette tedkik eyliyerek diyor ki: "Bu ittifakın itilafı mes'elles üzerine tesiri pek büyüktür. Binaenaeyh İtalya bu hususta tefekkürde bulunmalıdır. Bahs olunan ittifak askeri en ağır tesiratını Balkan hükûmet-i sagiresinden Bulgaristan ile Sırbistan üzerine icra eyleyecektir.!!

Hükûmet-i Osmaniye ve İttifakı Meselesi

Paris 22 Eylül- icra olunan tekzibata rağmen Hükûmet-i Osmaniye'nin ittifakı müsellese dâhil olacağı mehalifi siyasyede tahmin ve beyan olunmaktadır.

İtalya Matbu'atı

Roma'dan (Fusişçaytong)'a keşide olunan bir telgrafnâmede İtalya matbuatı Devlet-i Osmaniye ile Romanya arasındaki itilaftan bahsettikleri sırada Avusturya ile Almanya'nın Devlet-i Osmaniye'ye karşı aldıkları vaziyeti temayilperveraneden dolayı beyan-ı te'essûf etmekte bulundukları bildirilmektedir. Güya Berlin, Viyana, Bükreş ve Dersaadet arasında ceryan eden müzâkerata İtalya'nın idhal edilmesinden dolayı adem-i memnuniyet izhar olunmakta imiş. (Curnal de İtalya) Abdülhamid'in sükûtu ile Almanya ve Avusturya'nın Türkiye'deki nüfuslarının ga'ib olacağını zannında bulunanların aldanmış olduklarını büyük bir te'essür ile beyan etmektedir mezkûr gazete diyor ki:

"İtalya'nın bu ahvâle ne dereceye kadar iştiraki olduğu meşuk kaldıkça bizim ondan memnun veyahut mütessir olmamızın hiç ehemmiyeti yoktur. İş iyice anlaşılmayınca İtalya'nın ondan menfaatdar olup olmadığı meydana çıkamayacaktır. Adem itimattan mı ehemmiyet verilmediğinden mi yoksa husûmetten dolayı mı her nedense İtalya bu sefer dâhi unutulmuştur. Bunun için menfaatimizin ihlal edilmediğine da'ir İtalya Hükûmetinin teminatı kati'iyye itâ etmesi lâzımdır.

Türkiye-Romanya İttifak-ı Askeriyesine dair Kampana gazetesinin fikri:

Romanya ile Türkiye arasında Bulgaristan’a karşı bir ittifak askerinin mün’akid bulunduğunu biz daha evvelce söylemiştik. Romanyalılar böyle bir ittifakın vücudunu tâbi’ inkâr ederler. İttifak-ı mezkûrun in’ikadını Türkiye dahi tasdik etmemektedir. Türk matbuatı Türkiye’nin yalnız Bulgaristan’a karşı olmadığını ifhama çalışmakta ve Genç Türkler ittifak-ı mes’else temayül etmektedir.

Vaktiyle Romanya Kralı Birinci Karol Bulgaristan’ın tevsi’i arazi etmesine müsa’ade eleyeceğini beyan etmişti. Bütün ahvâl gösteriyor ki eğer Romanya ile Türkiye beyninde akd olunmuş bir ittifak mevcut değilse her halde tarafeyn arasında Berlin ve Viyana kabinelerinin delaleti semeresi olarak birtakım vaatler te’addi olunmuştur. Bu münasebetle bizim vatanperverler yaygara koparıyorlar. Fakat korkmasınlar zira bunların hepsi kuru gürültüdür. Büyük ve küçük devletler ta’kib ettikleri emellere ancak mâlik bulundukları kuvvet nisbetinde na’il olabilirler.

Ömer Faruk Efendi Hazretleri

Noya Feraya Perese Gazetesi Şehzade Ömer Faruk Efendi’nin kabul edilmesinden bahsettiği sırada diyor ki:

“Ömer Faruk Efendi Memâlik-i Osmaniye haricinde tahsile teşebbüs eden ilk şehzadedir. Pederleri Abdülmecit Efendi hazretleri Hanedan-ı Osmani’nin en münevverü’l efkâr azasından biridir. Müşarunileyh Hazretleri edebiyat-ı garbiye ile pek ziyade iştilal etmekte oldukları gibi ressamlıkta da vukufu tamları vardır. “

Afv-ı Şâhâne

Kozan Meb’usu Hamparsum Boyacıyan Efendi geçenlerde Bodrum’a azimet ederek orada mahbus bulunan Haçinli dokuz Ermeni’yi ziyaret etmiş ve şehrimize avdetinde Dâhiliye Nezâreti’ne bi’l müraca’a bunları iyd-i milli hürmetine afv-ı şâhâneye nail olanlar meyanında bulunmaları icâb ederken her nasılsa tahliye olunmadıklarını beyan ile tahrirlerine istid’a etmiştir. Keyfiyet hakipayı şâhâneye arz olduğundan mahbuseyni merkumenin tahliyesi hususuna irade’i seniyye şerefsudur bulunmuş ve hükmü münifi mahalline tebliğ kılınmıştır. Ya bizimkiler ne olacak?

Resimli Osmanlı Tarihi

Meşahir-i muharriîni osmaniyeden Ahmet Rasim Beyefendi biraderimiz resimli ve haritalı tarihinin birinci cildini neşretmiştir.

Beşyüz yirmi sahifeden ibaret olan birinci cildi 10 kuruş fiyatla İkbâl Kütüphanesi'nde satılmaktadır. Mu'ellif birçok dakaiki tarihiye kesdisine hâsıl olan tevriye kalemiyle tasvir ve her sahifenin zirine de “fa'ide” sernamesi altında birçok an'anat ile rivayat derç ve ilave etmiştir. Açık Türkçe ile olan bu eseri tarih-i mütala'asını sevenlere tavsiye eder ve mü'ellifin himmetini tebrik ve tecil eyleriz.

Derviş Hima

Manzume'i Efkâr Matba'ası

3.29. Sene 2, sayı 32, - 17 Eylül 1326 (30 Eylül 1910)

İkinci Sene	27 Ramazan 1327 Cum'a 17 Eylül 1326	Numru - 32
Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima		Abone Bedelâtı Senelik
Beyoğlu		Arnavudluk İçün 30 Guruş
Arnavudlardan Mürekkeb Bir Heyet		İstanbul Vilâyeti 40 Guruş
Tarafından İdâre Olunur		Memalik-i Ecnebiye 10 Frank

ARNAVUD

Şimdilik Haftada Bir Def'a Neşr Olunur.

10 Para Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir. 10 Para

Hakipayı Hazret-i Hilafetpenâhilerine: Şefkatme'ab Halife ve Padişâh Celilü'l-şânımız Efendimiz.

Cülûs-ı mes ud padişâhları millet-i osmaniye için cidden bir devre'i tecdid ve intibâh bahşetti. Çar Aktar Osmaniye'de ya ni Adriyatik Sahili'nden denizlerine kadar memâlik-i mahruse'i şehriyâriyelerinin en mazlum köşelerinde sâkin olan en hakîr bir köylü bile bu tebdil saltanatı ikbâl ve istikbâli millet için bir mevhibe'i rabbaniye ad etmiş ve halkın kulûb-ı safvetme'asından “Yaşasın Padişah-ı Nevcâhımız Sultân

Mehmed Reşâd âvazeleri sidre’i ulyâyı ehadiyete isâl edilmiş ve mahbûb kulûb-ı millet olan padişahlarına mütevekkilâne sarılmışlardır.

Bu teslimiyet samimiyâne mütevekkilânenin sevkiyledir ki prestîşkâr hak ve adl olan “Arnavud” hey’et-i idâresi dört yüz milyon ehl-i iman (silik) sa id-i müşteriki olan önümüzdeki ıyd-ı fitır münasebetiyle inzâr-ı atıfet ve merhametini teb a’i şâhânelerinin en sadık kolları olan Arnavudlar’a teveccüh ettirmek istiyor. Bu babda dökülen fehhâm ile Arnavudluk’taki askerî kumandanları da eser-i celil-i şâhânelerine iktifâ buyuracaklarında şek ve şüphe etmek istemeyiz.

Malum-ı âli’i hazreti şehriyârieleri buyurulduğu üzere her inkılâpta eser-i sû’i tefehhüm olmak üzere ba zı buhranların zuhûr ettiği tabi dir.

Burada esbâb ve an anâtinden bahsi bî lüzûm olan bir karışıklık Arnavudluğun pek mahdûd bir kısmında zuhûr etti. Orduyu Osmaniye’nin yeddi kifâyet ve ehliyetine teveddi buyurulan harbiye nâzırımız Mahmud Şevket Paşa’nın fasâhat ifadesine inzimâm eden idare’i müdebbirânesi sayesinde şiddetli harekât-ı askeriye set çekilmesi ve evlâd-ı câhile’i millete esef ve mülayimat ve merhamet era’e edilmesi de emri tenbih olunmuştu.

Mintika’i mahdude’i kıyam ve ihtilâlin öte taraflarına geçen asâkir-i osmaniye cem ve müsadere’i ıslahaya mübaşeret etmiş ve hiç bir mukabele görmeksizin bu maksad –ı eslaha muvaffak olmuştu.

İhtimâl ki beşeriyet sevkiyle ba zı yerlerde mütekabil ba zı hatalar, kusurlar görülmüş ise de selâmet-i umûmiye nâmına damen ahvetle ihtifayeseza vâhiredir.

Ermeni mahkûmun siyasiyesine ve daha dün kavaneyn-i mevzu a’i düveline ilm-i ifrâz i tiraz ve isyân olarak teşkil eden patrikhâne meclis-i millisi a zasına ve Bulgaristan’a firâr ederek beyne’l devleteyn vaki olan muhaberat hare’i siyâsiye üzerine avdet eden Bulgar teb asına gösterilen müsa adat-ı kâmile’i adl ve dâddan cesâret alarak “Arnavud” gazetesi etrafında toplanan hürriyet mücahitleri de kürre’i arz üzerinde mevcut olan şu dört yüz milyon ehl-i İslâmın ıyd-i müşteriki hürmetine utbe’i şefkat merteb’i şâhânelerinde kemal-i ta zim ile rûku ve sücud ederek Arnavud evlatlarının da mevkufiyenine teşmil-i adl ve merhametle tahliyelerine ve saltanat şehriyârielerini temenni veistirhâm eder. Mevki i iktidâra gelir gelmez adl ve ihsâlini siyâset-i yegâne edinen hükûmet hazıramızda ittifak âra’e ile zât hazret

hilafetpenâhilerine muzaherat-ı kâmile de bulunacağına emniyetimiz ber kemâldir. Bu lutf-ı celil şehriyarileri aktar mütemeddine' âlemde ve her hareketimizi taht-ı teftiş vetetkikte tutan matbu at-ı cihanda büyük büyük alkışlarla tebcil ve a lâ edileceğinde “Arnavud” hey’eti bendegâni emin ve (silik)

Dâhili ve harici vatandaşlarımız eğer müslim Arnavudlar yekdil ve yek âvaz olarak da vet-i hayriyelerini arş-ı ezeli’i sermedite isal edeceklerdir.

Ol bâbda ferman zât hazret hilafetpenâhilerininindir.

Hakkımızı İsteriz

Bu ser levhâ altında ashab-ı vicdân ve iz atin pişgâh-ı hamiyetlerine vazi etmek istediğim mes’ele bir milletin hayatı... ruhi... hak meşru ve mukaddesi olan lîsanı mes’elesidir.

Hükûmeti hamidiyenin bütün seyeât-ı ahvâl ve if âli içinde en merdud... en canhıraş bir tarz-ı hareketi, bir mel aneti vardı: o da biçâre Arnavud kavmini hayvan menzilesinde yaşatmak... onların isti dâd-ı fitrilerinden istifâde etmemek... düzcesi ni met-i ilim ve irfandan o biçareleri mahrum bırakmam idi.

Kendi lisân-ı madırzâdıyla yazılmış bir mektubu taşıyan bir Arnavud o devr-i le’imde şeytanların bile kabul edemeyeceği dina’etlere, felaketlere, eziyetlere ma ruz kalırdı.

Demek isterim ki devir-i sabık za’il Arnavudlar’ı kendi lîsanlarını yazıp okumaktan... okuyup öğrenmekten men ile ne yapıyordu?

Birtakım insanları insan olarak yaşatmak istemiyordu. Zahiren böyle ama; hakikat-i halde behimit beyne onlara... o yadigârlara mahsus ve raci idi.

Bahşayış ilâhi olan bir hakkı insan ne zulüm ile; ne cefâ ile ve ne de rüyâ ile asab edebilir.

Zulm ve gaddar neticesi husûle getirilen tağyirat anıdır... muvakkattır... kanûn-ı tabi at haricindedir.

Bir abd-ı acziden başka bir şey olmayan insanın kendi menfaati sa’ikasıyla veyahut aldatmakla husûle getirmek istediği tebdilât çok sürmez, aslına rücu eder. Cehaletin pâyidar olamadığı bu devirde el-yevm vasıl-ı mertebe’i irfan olan Avrupa’nın

en nevşin... en güzide bir köşesinde hâlâ cehâlet dumanları içinde boğulan bir kavim varsa o da Arnavud kavmidir.

(silik) birtakım gütebinlerin eser-i gayz ve cehâleti olmak üzere zekâyı fitrisi metin olan bu kavim-i alân nur-ı ma rifetten ziyayı ilim ve san attan behredâr olmasın...

Allah'ın muradına.. Allah'ın iradesine. Yed kudretin emr-i ezelisine karşı nasıl durulmak istendikse (silik)

Arnavudlar'ın enva ı vesilelerle kâh hile ve desâ'is kâh zor ve bazı ile lîsanlarını gasb etmek... onların milletlerini, kavmiyetlerini, lîsanlarını unutturmak irade'i ezeliye'i ilahiyeyi dinlememek ve ona mukavemet etmek demektir. Bu kabil midir?

Hazret Yezdân istemeseydi Arnavudlar'ı Arnavud yaratmaz... Onlara kendi lîsanları olmak üzere Arnavudça'yı bahşetmezdi.

Âlemde lîsanını, milletini ga'ib etmiş bir kavim görülmemiştir. Bir kavmin bütün efrâdı saha'i âlemden kalkmalı ki onların ecsâd-ı bî ruhuyla beraber lîsanları da adem âbâd nisyâna atılsın.

Kanûn-ı medeniyetin icrâyı hüküm etmek icâb ettiği bu yirminci asırda tebdîl-i lîsan ve kavmiyet mes'elelerini ortaya atmak Nasreddin Hoca hikayelerinden bahsetmek demektir. Her ne veçhile olursa olsun... Topla olsun, tüfekte olsun heyl-i gayri meşru a ile olsun bu hususta vakf-ı sa i ile zaman ga'ib etmek pek gülünçdür.

Kendimizi güldürmemek zamanının geldiğini... Hatta gülüp geçtiğini fehim eylemeliyiz, ona göre de programımızı, tarz-ı hareketimizi çizmeliyiz.

Hamidin devir le'minde mefharetle irtikâb eden if al-i mezmumeden ne kadar müteneffir olduğunu milletten sormalı da ondan sonra takdir-i hak da asıl! Asıl tarihi göstermemelidir.

Hak da'ima haktır... Hakkı batıl göstermek istemek hakkın ulviyet ve ihtişamını tenkis etmez. Kulûb-ı ehil vicdân da batıl gösterilmek istenen hak daha muhteşem, daha zî şeref bir yer bulur.

Silâh-ı vahşet değil silâh-ı ma rifet-i isti mâl etmek devrinde bulunduğumuz için kemâl-i ittihâç ve teşekkür ile söylerim ki Arnavudluk'ta silah toplanması kıymeti takdir olunmaz bir iyiliktir. Gerek hükûmet gerek millet için bir şereftir.

Cem iyetlerine emin ve mütme'in olduğumuz kabinemizden yalnız şunu rica ederiz ki sulh ve asayiş gören Arnavudluk havalisi şiddetle mu arefe, amirâne muhtaçtır.

Efrâd-ı millete başlıca elzem olan tahsil imalatının asân-ı mahalli üzere gördürülmesi Kanûn-ı Esası icabatındandır. Kanûn-ı Esası ise muhteremdir ma ruzdur.

Hükûmet-i meşrûta'î mukaddisemiz Kanûn-ı Esası'nin bu bend-i hakpesendini kemal-i bî tarafı ile tatbik eder ve Arnavudluk'ta limaslahata kapanan ma arıfa (silik) küşâdını emir ve tevsi daha âli bir mevki ihtirâm işgal edeceklerine namusum üzerine yemin ederim...

Aksi takdirde uğrunda kanlar dökülen kanûn-ı mukâddes esası ayaklar altına alınır... Bu mesuliyet-i maddiye ve ma neviyenin bârtahmilfersâsı altından kalkmak güç olur.

Bu makale'i acizânemle Arnavudlar'ın kendi hak meşru larını nasıl bir sûret-i meşru ada talep ettiklerine tercüman oldum zannederim.

Leskovikli Mustafa Hilmi

Devlet-i Osmaniye Romanya ve ittifak-ı müselles

“Devlet-i Osmaniye ile Romanya arasında bir mukavele’i askeriye akd olunduğuna da’ir vürud eden son haberler hakikate tamamen mutabık olmamakla beraber az çok kavi esaslara müstendedir. Bir mukavele akd olunduğu zannedilemez ise de öyle bir fikrin her halde mevcut bulunduğu da inkâr olunamaz. Balkan hükûmetlerinden her biri tevsi araziye hahişkirdir. Bu hal-i alâ'l-husus Sırbistan

Sâhife 2

Arnavud

Numru 32

Bulgaristan ve Yunanistan'da pek açık olarak görülmektedir. Devlet-i Osmaniye bunları bildiği gibi ne siyaseten ve ne de coğrafya nokta'î nazarından Balkan hükûmatından ma dud bulunmayan Romanya'nın Statüko'nun idamesini cidden arzu ettiğinden de haberdardır.

Sadrazam Hakkı Paşa'nın Avrupa'ya vuku bulan seyahatinde evvelâ Bükreş'te tevkif etmesi Devlet-i Osmaniye ile Romanya arasında te'sis edecek bir mukarenetin menafi osmaniye'ye hâdim olacağını bildiğinden ileri gelmiştir. Hakkı Paşa ittifak-ı müselles politikasına mütemâyil olduğundan Devlet-i Osmaniye ile Avusturya arasında

tabi bir tarik-i mukarenet teşkil eden Romanya'nın şarkta bu politikaya en ziyâde taraftar olan hükûmet olduğu da takdir eylemektedir. Müşarun ileyh bunun için Kont Erninâl ile mülâkat etmezden evvel Romanya ricâl-i hükûmeti ve husûsiyle kralı ile görüşmeyi münasip görmüştür. Ma amafih ne Romanya ile Bükreş'te ve ne de Avusturya ile Marinbad'da bir mukavele akd olunmamıştır.

Sadrizam Hakkı Paşa bir dereceye kadar ittihad ve terakki fırkasının mezâhirlerinden ad olunabilir. Bu fırka ise takip ettiği politikada ihtirâzi bir sûrette hareket eylemektedir. Bunun için müşarun ileyhın Romanya ve yahut ittifak-ı müselles ile bizzât mes'uliyeti üzerine alarak bir mukavele akd edecek kadar salahiyeti yoktur. Şu halde akd-ı ittifak mes'elesi henüz kemâle ermemiştir.

Dersâadet'te en ziyâde celb-i muhabbete çalışan hükûmet Rusya olmakla beraber Osmanlı ricâl-i hükûmetine karşı ândan ziyâde adem emniyet izhâr eden de yoktur. Romanya hükûmeti sulh ve mesâlemetin idâmesini arzu etmektedir. Bulgaristan'ın (silik) ânın için iyi değildir. Bundan dolayı Devlet-i Osmaniye ile Romanya arasında bir menfa at-i müştereği mevcuttur. Romanya Devlet-i Osmaniye'ye kaviyyen merbût bulundukça Bulgaristan'ın tecâvüz etmesine imkân kalmayacağından Balkan'da sulh ve mesâlimet te'min edilmiş olacaktır.

(silik) Romanya'nın efkâr-ı mesalemetkârânesini pekiyi bilinirler. Mösyö Kiderlen Vahter ile kont Ernitâl Osmanlı – Romanya muhadenetenin sulh-ı umûmi için ne kadar fa'ideli olacağını takdir etmektedir.

Devlet-i Osmaniye ile Romanya arasındaki mukavele'i askeriye gelince “duman olan yerde ateşte olur “derler. Bu mes'elede biraz hakikat vardır. Yalnız ihtiyaç ile kabiliyet bir hakikat teşkil edecek kadar birleşmemiştir.

“Siyaset âlemini Devlet-i Osmaniye ile Romanya arasında bir mukavelenâme'i askeri akd edilmediğine inandıracak gayet mühim bir sebep vardır, o da böyle bir mukavelenâmenin luzümsuz olmasıdır; Balkanlar'da ve Kal'a'i Sultaniye'de el-yevm pâyidâr olan (statüko) nokta'i nazarından delaletinin manafı i arasında öteden beri müşabehet-i kâmile caykirdir. Çünkü bu (statüko) düçâr-ı hâlel olursa (Dobruca) hakkında beslediği emeller kimse için bir ser ad olunamaz; (İtalya İrdedente) fırkasına mensup İtalyanlar Avusturya'nın zir hakimiyetinde bulunan (Tirnatina) eyâletine ne nazarla bakılırsa, Bulgarlarda (Dobruca) hakkında aynı ihtirâsı besliyorlar. Yalnız Bahr-ı Siyah'da sevhile malik olan Romanya devleti Kal'a'i Sultaniye Boğazı'nın

sefa'in-i harbiyeye karşı mesdud bulunması sayesinde şimdi umum-ı Avrupa donanmalarının tecâvüzâtından mesûndur. Şayet mezkûr boğaz sefa'in-i harbiyeye küşâd edilirse, bu emniyetten eser kalmaz. Şurasına da unutmamalı ki Makedonya evlâh nesline mensûb ahâliyi – elyevm hâkimiyet-i Osmaniye sayesinde refaha mazhardır. (statûko)'nun bozulması ise bu ahâlinin insilâb refahını, adeta ezelisini mucib olur. İşte şu ahvâl Bâb-ı Âli ile Bükreş kabinesi tarafından ta kip edilen gayeler arasında görülegelen müşabehtin ne gibi esbaba mestened olduğunu era'e etti. Bu gayelerin idamesi için devletince andü'l-iktizâ ihtiyâr edilecek fedâkarlıkların mukavelename ile tayinine lüzûm yoktur. Devlet-i Osmaniye ile Bulgaristan arasında muharebe zuhura takdirinde, Romanya Devleti gerek Tuna sevahiline ve (Dobruca)'ya asker tahşid etmek ve gerek Sofya kabinesi nezdinde vesayâyı mü'essire'i diplomatikaya icrâ eylemek sûretiyle menafi ini müdafaaya mecburdur. Bir mukavelenamenin vücudu müdahale zamanının intihâbında Romanya'nın serbesti'i hareketine mani olacağı gibi vakt-i münasibinde bir vazife'i tavassutaya ifâ edebilmesine ha'il teşkil eder.

Devlet-i Osmaniye İttifak-ı Müselles

Belgrad'da münteşir (Politika) ceridesi bazı Viyana gazetelerinin Osmanlı-Avusturya-Almanya itilâfını bir emr-i vaki gibi (silik) hafiyesini taharri ediyoruz ve bunun Fransa'da Osmanlı istikrâzı akd edilirse ittifak-ı müselles Osmanlı muhibbi olduğu fikrini ibkâ ve akd edilmezse Türkiye'nin ittifak-ı müselles duhulünü teshil maksadına mebni olduğunu farz eyliyor. (politika) gazetesi ittifâk-ı müselles (silik) bahsederek genç Türkiye idaresinin Düvel-i mu azzamanın hepsiyle da'ima iyi geçinmek siyasetini takip etmiş ve etmekte bulunmuş olduğunu yazdıktan sonra sözüne şöyle devam ediyor:

Belki Türkiye'ye bî taraf kalmak ister. Lakin bî taraf kalacak olursa i'tilaf-ı müselles kendisini Balkan ittihadını teşkile teşvik edecektir. Hal bu ki Avusturya ile Almanya'nın menafi ine mugayir bulunduğu cihetle bunlar Balkan ittihadına mümâne at edeceklerdir.

İ'tilaf-ı müselles Türkiye'den bir ittifak askeri talep etmiyor. Belki Türkiye'nin sa'ir Balkan hükûmetleriyle birleşerek "Balkanlar Balkan milletlerindir" "siyasetini takip etmesini arzu ediyor. Balkanlar bu sûretle her türlü Ahlâk ve işgal tehlikesinden azade kalacaktır.

En sona göre Osmanlı –Avusturya- Alman ittifak askerisi kime karşı akd olunacaktır? Balkan hükûmetlerine karşı mı? Böyle ise efkâr-ı tecavüzkârâneye mestened olacaktır. Binâ'en- aleyh i'tilaf-ı müselles erkânından maada İtalya'da buna mani olacaktır. Türkiye'yi Balkan hükûmetlerinin harekât-ı tecavüzkârânesinden muhafaza için mü? Lakin i'tilaf-ı müselles Balkan ittihadı fikri bunu te'min etmeyecek midir? Türkiye ile i'tilaf askeri Avusturya ve Almanya için bir emel halinde kalmaya mahkûmdur. Nihayette gerek i'tilaf-ı müselles erkânı gerek Balkan devletlerin Osmanlı İmparatorluğu'nun gözlerini açacaklar ve hakikati kendisine göstereceklerdir!!

Paris 24 Eylül- Sırp Müstakil Râdikal Fırkası Re'isi Mösyö Setefanuvîç “maten” gazetesinin Belgrad muhabiriyle görüştüğü sırada, Hükûmet-i Osmaniye ile Romanya arasında akd olunan i'tilaf bir mahiyet tecavüzkârâneyi ha'iz bulunduğu takdirde- bu hal gayri muhtemeldir- Sırbistan ile Bulgaristan ve Yunanistan arasında i'tilaf-ı müselles ve İtalya'ya mezaheret edilmek üzere akd ittfak olunması ittifak dâhilinde bulunduğunu söylemiştir!

İane'i Bahriye

Ergiri Osmanlı Arnavud Derite Maarif Kulübü'nde dava vekili Asaf ve Tabib Hayrullah Efendiler tarafından verilen konferanslardan müte'essir olan ahâli i ane'i bahriyeye iştirak edeceklerini va ad etmişlerdir. Arnavud kulübü beş yüz kuruş takdim eylemiştir.

İstikrâz Mes'elesi

Viyana Sermayedârlarının Teklifi

Mevsukan haber aldığımıza göre Viyana'nın Linderbank Vinerbank Frayn gibi ba zı mühim mü'essEsad mâliyesi Fransa'da kararlaştırmış olan şera'it da'iresinde (silik) bir rivayete nazaran daha müsa id bir şekl-i hükûmet-i Osmaniye'ye on bir milyon lira ikrâzatta bulunmaya hazır olduğunu bâ vasıta'ı tebliğ ve beyan eylemiştir. İstikrazatın Londra'da da akdi muhakkak hatta Paris'de akdi (silik) muhtemel olmasına (silik) hey et-i mâliyenin hükûmet-i seniyyeye henüz sûret-i resmîyede müraca ata müstahberatımızdandır.

Viyana hey'et-i mâliyesi ile birlikte bazı İsviçre bankaları da bu teklife dâhildir. Mezkûr hey'et-i mâliye istikraz mes'elesini sırf mali bir mes'ele sûretinde telakki

ederek siyasetten kât îyen ayrı tutmakta o kontrol, sipariş vesa'ire gibi haysiyet-i milliyemizle gayr-ı kabil te'lif tekâlifî aklına bile getirmemektir.

Finlandiya Meclis-i Meb'usanı

Rusya'nın Kanûn Lahiyaları Red Olunur

Helsinfenur 23 Eylül – Finlandiye Meclis-i Meb'usanı bugün içtima etmiş ve en evvel meclis re'isi bir nutuk irâd ederek Finlandiya ile Rus İmparatorluğu kavaneynini aynı olmak üzere gösteren 30 Haziran kanûnunun Finlandiya'nın kavaneyni esasiyesine muhalif bulunduğu ve binâ'en-aleyh ne Finlandiya memurunu ve ne meclis-i meb usanı için şayan kabul olamadığını beyandan sonra Rusya meclis-i millisinin Finlandiya meclis-i meb usanına kanûn-ı lahiya göndermek hakkını ha'iz bulunduğundan bu gibi kanûn lahiyalarını meclise tebliğ edemediğini dermiyan eylemiştir.

Memalik-i Osmaniye'de Ecnebi muâllimleri

Belgrad, 23 Eylül gazeteler Selanik'ten ve Üsküp'ten aldıkları havadisleri neşretmektedir. Bu havadisler de hükûmet tarafından verilen emre tevfiken vilâyete tedrisat ile iştigal eden Sırp muallim ve muâllimelerinin beş gün zarfında Hükûmet-i Osmaniye arazisinden çekilip gitmeleri ve aksi takdirde nefi edilecekleri yolunda beyânatta bulunmakta olduğu bildirilmektedir.

Bu havadisler burada fevkalâde muceb-i heyecan olarak gazetelerin uzun uzadıya endişelerine sebebiyet vermektedir.

Muhafil-i siyasiye Bâb-ı Âli'nin harekât-ı dostanesini nazar-ı dikkate alarak bu ahvâlden dolayı fevkalâde me'yûs bulunmaktadırlar. Bu tedbirin doğrudan doğruya Osmanlı- Sırp düşmanlığına karşı olduğu beyan olunmaktadır.

Mazbu at Hükûmet-i Osmaniye nezdinde bu babta teşebbüsât (silik) bulunmasını talep etmektedir.

“Osmanlı”

Kiliseler Kanûnu

Rumça gazetelerden:

Ergiri'de yazıldığına göre kiliseler kanûnunun cihet-i mezkûrda dahi tatbikine başlanmıştır. Mutasarrıflık makamından tamamen göründürülen bir emirnâmede

Hristiyan tarafından üçte iki kısmı Hristiyan Arnavud olan mahallerde kilise mekteblerin Arnavudlara a'id bulunduğu beyan olunmuştur.

Devlet-i Âliye –Yunanistan

Atina 24 Eylül - Yirmi günden beri burada tedârikat ve teslihata kemal-i keremi ile devam olunmaktadır. Hudud cihetlerinde istihkâmlar inşâ olunmaktadır. İstihkâmât-ı mezkûreye muktezi topların kısm-ı a zami vürûd etmiş olduğundan an karib yerli yerine vazi olunacaktır. Toplar 75 milimetre çapında seri ateşli olup Krozo Şenaydır Fabrikası ma mulâtındandır. El-yevm Teselya'da mevcut topların yekünü seksen altıya baliğ oluyor. Teslihatta ve istihkâmât inşasında ittihaz olunan tarz-ı tedafi i bir fikir ta kip olunduğuna delildir.

Topçu muallimi bir Fransız zabitidir. Mumaileyh ifadesine nazaran emri altında bulunan Yunan zabıtaları gayet müste id olup Malumatlarını süratle tezyid eylemektedirler. Yalnız küçük zabıtlarıyla efradın Malumat askerleri çok nakıstır. İstidlâ at-ı mevsûkaya nazaran tüfenkler mecmu u 70 bine baliğ olmaktadır ki bu meyânda 12 bin kadarı gayri kabil isti mâl bir haldedir. Tüfekler (lubel) sistemindedir.

Talim görmüş olan askerlerin miktar hakîkîsi azami olarak 65 ali 70 bin raddesindedir. An karib Teselya'ya birkaç sahra topalaklı miktarda mühimmat sevk ve irsal olunacaktır.

Derviş Hima

Manzume-i Efkâr Matba'ası

3.30. Sene 2, sayı 33, - 26 Eylül 1326 (9 Ekim 1910)

İkinci Sene	4 Şevvâl 1328 Cum'a 26 Eylül 1326	Numru - 33
Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima		Abone Bedelâtı Senelik
Beyoğlu		Arnavudluk İçün 30 Guruş
Arnavudlardan Mürekkeb Bir Heyet		İstanbul Vilâyeti 40 Guruş
Tarafından İdâre Olunur		Memalik-i Ecnebiye 10 Frank

ARNAVUD

Şimdilik Haftada Bir Def'a Neşr Olunur.

10 Para

Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir.

10 Para

Anasır-i Osmaniye Arasında Şirare'i Nifak Saçan Hüseyin Kazım Efendi veya Bey'e Son Cevap

Tercüman-ı Hakikat sermuharriri Hüseyin Kazım Efendi veya Bey “fitne’i nâ’imeyi ikaz edenler” ser levhâsı altında bir makâle yazarak zaten efkâr-ı umûmiyesi bir menkene taht-ı tazyikinde bulunan Bizans halkına tağayyür-i hakîkiyetle (Arnavud)u takdim ediyor. Yani efkâr-ı umûmiyeyi dolambaçlı tabirlerle tağlit ediyor. Hüseyin Kazım Efendi evvela bilmelidir ki Tercüman-ı Hakikat’i okuyanların, biz mezahiretine ihtiyaçtan mübreriz.

Evvela Hüseyin Kazım Efendi’nin memleketinde itişar eden Arnavud itilafperver değil itidalperver imiş. Bilemeyiz ki Hüseyin Kazım Efendi veya Bey bu iki kelimeyi Fransızcadan mı tercüme ederek halka takdim ediyor ve diyor ki Arnavud gazetesinin iddiasına göre ortada muceb-i münakaşa bir şeyi var da Arnavud orta yerde bir müsellah vazifesini ifâ ediyor zannı hâsıl oluyor.

Zavallı Efendi demek ki iki seneden beri safahat hayatımızı Üsküdar’da müham-ı emur-ı devletle meşgûl olduğundan dolayı takip edememiş bütün bu safahat-ı inkılâbiyemizi yalnız gazete sütunlarında kıra’atle ta kip değil mehd-i zuhuremiz olan Arnavudluk’ta re’yü’l- ayn müşahede ile gerek maruf-ı milliye ve gerekse Askeri Kulüblerinde Türklerle Arnavudlar arasında Maateessüf zuhur eden ihtilafın mübdel i’tilaf olması için muhtelif şehirlerde yetmiş seksen konferans vererek araya saçılan fitne’i mazarayı izaleye çalıştık. Bu konferansları tasdik ettirmek için Hüseyin Kazım Efendi veya Bey’e lüzum yok. Şevket Turgut Paşa’nın Selanik Vilâyetince matbuat-ı mahalliyeye 3 Eylül tarihiyle neşrettiğimiz Elbasan’da anlayamadığımız bir kuvve’i hafanın taht tazyik ve cebrinde gazetemize abone olan zevât-ı muhtereme Arnavud’u paket halinde iade etmektedir. Dâhiliye ve mâliye nâzırlarının nazar-ı dikkatini celb

ederiz. Demiş matbuamızı ve mekteplerimizin seddi serlevhasıyla bir makâle derc ederek bu yolsuzlukların önüne bir sed çekilmesi rica etmiştik. Hüseyin Kazım Efendi veya Bey bu makâle üzerine Tercüman-ı Hakikat'te dört sütun doldurmuştur. Tercüman-ı Hakikat eğer hakikati tercüme ediyor ve namuskâr bir adam ise efkâr-ı umûmiyenin mahkemesine arz olunmak üzere Arnavudun makâlesiyle fitne'î na'imeyi ikaz edenler makâlesini karşı karşıya derc ederek kara'larına takdim etsin. O vakit zavallı efkâr-ı umûmiye nasıl giryuvalı(?) çıkmaz yollara sevk edildiğini anlar. Anlar da Derviş Hima'nın hiç sevmediği tercümanı kendi kara'ları da okumamağa başlar. Ben öyle zannediyorum ki bi'l-farz Tanin Gazetesi başmuharriri Hüseyin Cahid Beyefendi veya sa'ir fırka Gazeteleri Hüseyin Kazım Efendi veya Bey'den best-i kabul etmez derecede vatan perûrlarıdır. Niçin bu erbab-ı namus ve hamiyet Arnavud'un neşrettiği makâleye itiraz etmiyorlar demek ki şâyân-ı i tiraz bir nokta bulamıyorlar. Onlarda eminim ki amak ruhlarında keşf-i bir te'sire ma ruzdurlar.

Tercüman-ı Hakikat sermuharriri gıdayı ruh olan bir mektebin seddini Kolordu kapamadığını iddia ediyor. Muhib-i muhteremim namuslu ümerayı askeriyemizden münevverü'l-fikir Şevket Turgut Paşa hazretlerine burada itiraz etmek istemem bir darü'l-mu âlliminin sükûtunu ehemmiyetsiz telakki ediyor. Bizce cihanlar diğer bir medrese'î marifetin kapandığı yazılıyor. Ne sûretle kapandığını yazmak teksir-i nefretten başka bir şey'e hizmet etmediğinden sükûtu ihtiyar ediyoruz. Diğer taraftan Şevket Turgut Paşa Hazretleri'nin tekzibine teşekkürler ederiz. Çünkü Avrupa görmüş bir generalimize layık bir tekzibtir. Keşke biz her vakit böyle tekziblere mazhar olsak. Hakikaten bahtiyar oluruz.

Tercüman biz şimdiye kadar bir Arnavud Türk ihtilafını aklımıza bile getirmemiştik. Hima ve taraftaranı ne derecede gayret ederlerse etsinler yine vücûd bulmayacaktır. Fakat Vahdet-i Osmaniye zincirini kırmak isteyenler ile da'ima bir ihtilaf vardır ki buna sonuna kadar devam etmek onların kuvvet ihtilâlkârânelerini kesmek lazımdır biz Müslümanız" diyor.

Maateessüf ihtilaf-ı tevlid edildi. Bunu birçok namuslu ve vatanperver Türk vatandaşlarımızda te'essüf hândır. Hima ve taraftarını ki mecalis-i mebusunun en münevver ve mümtaz a zalarıyla darü'l-fünûn-ı osmaniye'nin şu bat-ı muhtelifesinde bulunan şeban zî fazıl ve kemal ile yukarı ve aşağı Arnavudluk'taki Katolik ve

ortodokslardan ibarettir. Tevliid edilen ihtilafa müte'essiftir. Tercüman-ı Hakikat bir diğier nüshâsında da bize karşı bir hazb-ı kalil tabirini kullanmış idi.

Biz hazb-ı kalil olacağımızı farz etsek bile mensur-ı akliyetler mazlum ve nâ pahta kitlelere herhalde galip olur bütün Anadolu num amak içinde iken Arnavudluk'tan birkaç kahramanın hareket-i levendasi heykel mühib istibdâda tabid ve tescid eden ekseriyete galebe etti. Abde ve ma bud mahvolup gitti, bilmem o zamanlar Tercüman-ı Hakikat muharriri hangi tarafı iltizam ediyordu ve hangi da'irede velinimet bî minnetimiz veli ni met-i azim ve kumandan ekremimiz Abdülhamidhan Sani Efendimize!! şükür ve muhabbetle meşgul idi.

Hey'et-i askeriyeyi zannınca kendisine bend için meşru ve meşrut bir hükûmetin emriyle isyana karşıya gitti fedâkar bir hey'et-i askeriyeden başka bir şey mi idi “cümlesini de kullanıyor. Biz askere da'ir harf-i vahid yazmadık fakat meşru ve meşrut bir hükûmet de bu hey'etten tahmid veya tenkiden bahis etmek hak ve salahiyete malikiz. Hey'et-i askeriye gazetemizi sıra ile ve hususen Nisandan beri okumuş olsaydı bu karışıklıktan han şehadeti düşen ahâli ve askeri hassas bir insan gibi kimin ağladığını anlardı.

Meşrutiyet-i idarenin bahşettiği haza'in ve servet ve samane biz de malik olsaydık hukûkumuzu daha vasi sûrette müdafa a ederdik Binâ'en-aleyh Hüseyin Kazım Efendi veya Bey Tiran'da Dıraç'da ve İşkodra'da ve tahsis merkez-i ma arıfımız olan Elbasan'da zerrece Bir hareket-i isyaniyenin vuku unu iddi a edebilir mi?

Bizim kardeşlerimiz akrabalarımız pederimiz te allıkatiğimizden teşkil etmiş olan hey'eti askeriyeyi başkaları gibi ne gökten inmiş mela'ike' sema ve nede yerden çıkmış zebani ad ederiz. Asker-i dâhile karşı nekihban-ı hürriyet ve meşrutiyet harici karşı da bir kitle'i müttehida'i hamyet ve şeca attir. Asker ne zeydin amaline hadim ne de umurun hukûkunu hedeme me'murdur.

Biz askeri böyle biliriz böyle görmekle iftihar ederiz çünkü siz askerliğin azimet ve şanını takdir için içinizden birkaçının hudut boylarında olduğunu şehit olduğunu bize era'e etmelisiniz hal bu ki biz size yalnız şu Derviş Hima'nın a'ilesinde vatanın en uzak yerlerinde birçok asır içinde birkaç yüz şehit sayabiliriz. Osmanlılığı sevmez diye yeltenip sevilme istediğin Derviş Hima hürriyetperver bir Osmanlılığın en büyük taraftarıdır. Binlerce defalar söyledik ma'il-i inhidam Bir Osmanlılık bizim siyaseten mahvımızı intaç edeceğini sizden iyi takdir eder ve Derviş Hima'nın a'ilesi Osmanlı

padişahan zevî'l-ihiramından Selim namıyla Sultan Mahmud adlı gibi iki büyük padişahın mazhar-ı emniyet ve iltifatı olmuş ve elân Derviş Hima'nın a'ilesi yedinde a şarı kendi a'ile'i askeriyelerine bahşedilmiş dört büyük köyün fermanlarıyla merbutiyetini ispat eder. Derviş Hima'nın bugün bile hizmet-i devlette birçok kardeşleri akraba ve te allıkata olduğu gibi Ohri'nin medar-ı iftihar olabilecek kasabanın terbiye'i efkarına cidden çalışan ve hemşehrimiz Eyup Sabri Beyefendi'nin bile teveccühünü kazanan efrad-ı münevveresi pek çoktur. Öyle Hüseyin Kazım Efendi veya Bey gibi torbasında bir kaşığı ve haricinde bir yatağı olan Osmanlılardır değildir. İşte ism-i asliyesi Ohrili Naci, Siz hizmet-i hamideye de iken Arnavudluk Dağları'nda kasabalarında bugün manastır Divan-ı Harp örfisi tarafından bilemediğiniz bir sebebe mebni tahri ve davet edilen Tiranlı Refik Beyle Elbasanlı Akif Paşaların ve Derviş Beylerin hamiyet hamiyetperveranesi sayesinde bir nam-ı içtihad takınan Derviş Hima o kabus-ı istibdaddan kurtulmak için çalışmış ve bazılara serfurû etmediği için ara sıra nahin tenkid güzide bulunuyor fazla yazmayı lüzumsuz görüyorum. Eğer Hüseyin Kazım Efendi veya Bey bir daha ön ayaklık ederek himayelerinin keyfini yapmaya gayret ederse bir namuslu adama yakışacak bir dü'elloya da vet etmekten başka çare kalmayacaktır.

Çünkü bu gibi adamlardır ki fitne'i na'imeyi ikaz ile te'min-i menfaat etmek ister. Beni tanıyan ve münasib-i aliyyede bulunan birçok hamiyetli Türkler vardır. Hatta nazar-I Kiram içinde de Talat ve Cavid Beyler de vardır. Acaba ben menfa at-ı şahsiyem için bir defa gidip kendilerini taciz etmiş miyim müracaat bile etsem millet beni mu'aheze edemez.

En büyük bir me'muriyete geçsem de gaye' emelim çalmak değil insaniyet-i muzdaribenin imdadına yetişmektir. Hiçbir komisyonda olmadığım gibi hiçbir i ane komisyonun da bir ihtilasım yok. Zannedersem bu kadar izahat kâfi vafi Hüseyin Kazım veya Bey'e:

Ben ne yazdım sen ne fehim ettin garib efsanedir Vahibü'l-idrak mezdâd eylesin irfanını" diyerek söze hatme veriyorum.

Derviş Hima

Karadağ Hududunda

Karadağ hududunda bulunan Veniska Karyesi ahâlisi hükûmeti daima ita atsizlikte bulunmayla beraber silah toplanmasından ve idare’i örfiye ilan edilmesinden dolayı cümlesi Karadağ’a fîrar ederek silahlarını Karadağ hükûmetine teslim etmişler ve dağlılar ile beraber tecavüzü harekete kıyam ile huduttaki Karadağlılarımız bilâ fasıla ateşe başlamışlardır. Ateş elân devam etmekte olup bizden de tedafii harekette bulunmakta olduğu telgraf haberlerindendir

Karadağ Hududunda

Tarafeyn-i köylüler beyninde vuku a gelerek bi’l-ahire Karadağlıların dahi iştirakiyle saatlerce devam eden hudud müsâdematının adem tekriri esbabının istikmâli ve tedabir-i lazıma ittihazı zamanında Karadağ hükûmeti nezdinden teşebbüsât-ı mukteziyede bulunması hakkında hariciye nezaretinden Çetin’e sefaretine ta limat-ı mahsusa ita edilmiştir.

Arnavud

Karadağ hududunda sakın Arnavudların teslim etmek için Erkân-ı Harbiye’imizden bir zât bir layiha vermek fikrinde olduğunu söylüyordu.

O müsellah hudutta büyük bir kuvve’i askeriyenin bulunması lazımdır ki silahsız halkın hayat ve hukuku muhafaza edilmiş olsun.

Afv-ı Şâhâne İstirhamı

Rum Patrikhanesi ruhâni ve cismani meclisleri ahiren akd ettikleri içtima da geçende Selanik Divan-ı Harb-i Örfiyesi’nce muhtelif cezalara mahkûm edilen ruhâni cismani eşhas hakkında afv-ı şâhâne istirhamına karar vermişizdir. Bu bâbda ki istirhamının bu gün adliye nezaretine takdim edeceğini rumca gazetelerin cemile’i rivayetindedir.

Karaferye- Konice Şemendüferi

Karaferye -Yanya -Avlonya Şemendüfer hattı hakkında tedkikat ve tetbi at-ı lazımede bulunmak üzere mahal mezkûre i zâm edilmiş olan mühendisinden mürekkeb hey’etin riyâsetine iki gün evvel ticaret ve Nâfia nezareti demiryollar müdüriyeti tarafından bir telgrafname keşide olunarak Karaferye-Koniçe hattı hakkındaki raporun irsali iş ar olunmuştur.

Mezkûr hat üç yüz seksen kilometre ve tûlünde olacak ve şark demiryollarının Karaoğlu-Karaferye hattına merbut bulunacaktır.

Bu hattı inşaya talip olanların şark demiyolları kumpanyası Selanik-Dersaâdet hattı kumpanyasıdır.

Mezkûr kumpanya ve şirketler tarafından lazım gelen muamelat ve tedkikat-ı ibtidâniyede bulunmak üzere mühendisler gönderilmiştir.

Harbiye Nezâreti'nden

Elbasanlı Akif Paşa ile Derviş Bey'in İtalya'ya gidip elyevm Napoli'de bulundukları anlatıldığından mumi ileyhumanın tarih-i tebliğden sonra 10 gün zarfında Manastır Divan-ı Harp Örfisinde ispat-ı vücut etmeleri i lân olunur.

Osmanlı Dekikleri İçin

Meb'us-u Muhterem Hasan Bey'den gelen telgraftır:

Beyazlığına kapılarak ve mevad-ı gıda'ıyesi kâtîyen nazar-ı dikkate alınmayarak gerek cihet askeriye gerek Üsküp Belediyesi'nce Sırbıye dekiklerinin yerli mathunata tercihi buradaki fabrikaların tatil işgal etmesine ve dolayısıyla birçok zahire ticaretinin ve yüzbinlerce zıram külli bir zarara düşer olmasına sebebiyet vermemektedir. Memleketin ruhu mesabesinde olan himaye'i ticaret ve san at esasatına külliye menafi olan bu usul-i garibin devamı halinde fakir olan memleketimizden yüzbinlerle liranın Sırbıyeye gitmesine sebebiyet verilmiş olacaktır. Bunun te'sirâtı hakkında tefsilata lüzum görmem. Bu bâbda hükûmetin şiddetle nazar-ı dikkatini celbe gazetenizi tavassut eylerim.

Priştine Meb'usu Hasan

Rumeli'den

Avusturya'nın Bir Muamele'i Cemilesi

Hükûmetin Rumeli'de ittihaz ettiği tedâbir-i teskinesi cümlesinden olan silah cemi tedbirinin her yerde olduğu gibi Selânîk'te de ecnebilere teşmil edildiği ma'lumdur.

Bu tedâbir iktizasınca konsoloshaneler tarafından kendi devletlerinin tebasına 15 gün mühlet verilmiş ve teba bu müddet-i mu ayyene zarfında konsoloshanelere silahlarını teslim etmeye mecbur tutulmuştu.

Avusturya konsoloshanesi bu hususta şayan-ı taktir bir muamele’i samimane ibraz eylemiştir. Sa’ir konsoloslar silahları konsoloshane de cem ve derc ettikleri halde Avusturya konsolosu Avusturyalıların silahları hükûmetin gösterdiği mıntıkalara teslim etmelerini emir ve bu emirden Selanik vilâyetini haberdar etmiştir.

Arnavud

Hakîki dostluklar böyle müşkil zamanlarda hükûmetimize zahir olmakla anlaşılır.

Bulgar -Sırp İttifakı

(Galasnik) nam Sırp gazetesi Hükûmet-i Osmaniye’nin taht-ı riyâsetinde bir Balkan ittihadı te’sisi fikrinin gayr-ı tabii ve gayr-ı kabil icra olunduğundan bahisle Osmanlı -Romanya i’tilafı hakkında devran eden şayialardan bi’l-istifade Bulgaristan ile Sırbistan Beyninde bir ittifak akdini tavsiye ediyor.

Ohri’den gelen bir mektupta şu cümleler dahi menderçtir.

Ohri kazasıyla nefsi Ohri ve Struga kasabaları ahâli’i İslâmiyesi asker vürud etmeden bu emr-i hükûmete ita atle tek mil silahlarını ufak bir ekmek bıçağına kadar hükûmete teslim ettiler. Buraya ahâli’i Hristiyanıyesi yalnız eski sistemde boş ıslahayı teslim etmiş iseler de mavzer manlihir gibi yeni sistemde hiçbir tüfek vermemişlerdi ortada bir yere teklifsiz görüştükleri İslâmlara: Biz sizin gibi budala değiliz para eden silahlarımızı asker gelmezden evvel sattık aradan kayıp ettik diyorlar.

Struga’da Abdurrahman Ağa’nın, Talip Musa Ağa’nın, Danyal Ağa Kurca’nın Zübeyr Ağa Topuz’un haneleri asker tarafından taharri edilmiş ise de bir şey’i bulunamamıştır. Abdurrahman Ağa’nın mahdumu Emrullah Efendi Manastır Divan-ı Harp örfiyesine sevk olundu Allah yardımcısı olsun.

Tasvir-i Efkârdan:

Şimâli Arnavutlukta

Islahat Karşısında Havas ve Avam

Malisya Ru'sası ve Malisörler

Her vakit hadd-ı zatından faziletten başka bir şeyi olmadığı halde mevsim ve mahal ve sûret-i isti malinden kavaneyn-i tabi iye istihfaf olunursa büyük fa'ideler yerine büyük zararlar verir. Kuvay-ı tabiyeye öyle kanûnlar öyle gayr-ı mer'i kanûnlardır ki bunları hardebin basiretle mücehhez olmayarak karşılamak ne kadar şedid olursa olsun Efendi'ye ma ruz bir saman parçası gibi tabi iyet-i mutlaka da'iresinde ga'ib olup gider.

Asırlarca her türlü inkılâptan hariç ve gayr-ı müte'essir kalan an anât ve i tiyadat, ba zı akvamın ahval-i içtima iyesinde öyle hususiyetler husûle getirmiştir ki bu kabilden olan bir unsurun ahenk-i umûmiye duhûlü, idhali ancak kendi yolundan geçmekle ve şehrah medeniyete teveccüh, kendisiyle birlikte yürüyerek ilerlemekle te'min olunabilir şu muhtasır mukaddimeden sonra hükûmet-i askeriye müvacehesinde ki Arnavudların vaziyet-i haliyeleriyle alâ'l ade idare'i mülkiyenin vazife ve mes uliyet âtiyesi bahsine geçiyorum.

Kitab-ı Osmaniye'nin en ruhlu faslını teşkil eden Arnavudluk eski basit mutala alara bedel kuvvetli, kıymetli bir tetbi a mazhar oldu; mazmuni mefhumu kesb-i vuzuh etti, bu koca fasılda o kitab-ı muazzezın mevzuuyla, gayesiyle hatta üslubuyla mümtezic bulunmayacak bir cümleye tesadûf edildi. Şimdi tetbi at devam ettikçe tekrar tekrar çevrilen sâhifeleri yırtacak kadar şiddete lüzum var mıydı yok muydu bu ciheti tetkik edelim da'ire'i ittihâbiyemden avdetimde matem şahit ünvanıyla Jornal Dusalunik'de intişar eden son makalelerimde ehemmiyeti izaha çalıştığım bir keyfiyeti burada da tekrar edeceğim; vakayı isbat etti ki Arnavudluk'ta silah toplanması her yerden kolay oldu Arnavudlardan ya hiç silah alınmaz. Yahut hiçbir Arnavud da silah kalmazdı karşısında silah müvazenesi pek mühimdir kan davaları sevkiyledir ki silahsız kalan Süleyman tarafından tabi iyetle komşusu bulunan Numan da şu ve şu silahların ihbar-ı mevcûdiyetine mecburiyet var idi ve böyle oldu.

Silah silah topladı; eslaha taharriyatında ihbarat-ı garzkârâne yüzünden isti mal olunan ba zen muhitine masruf olmadığı görüldü büyük bir hakkı takip eden kuvvetten tav an değil kerihan lüzumsuz yerlerde serpilen küçük darbelerin kolay olan ta mir-i te'sirata ca'izü'l- ihmal işlerden değildir. Arnavudluk'ta "silah cehl ve vahşet"i toplayarak "silah men irfan" tezyi ne zemin hazırlayan muhterem ordu küçüğü büyüğe

taktir ettirdi isterim ki bugün de yarın da karşısında en küçük bir nefret-i zerre kadar yer bulamasın. Bu vakit önünde bütün kıymetle yalnız his-i hürmet payidâr olsun.

Arnavudluğun nebz-i hayatı hükmünde olan Debre'de Meşrutiyet-i Osmaniye da'ima mübeccel tutulmuş ve i lan hürriyetten deri her an eşraf ve rü'sayı mahalliye'nin hükûmete dest-i mu aveneti uzattığı içindir ki ve havalide bir sükûn-ı ciddi te'min edilerek iğtişâşın adem umûmiyeti fiilen gösterilmişti. Bu unutulmamalıdır ki devr-i sabıkda hükûmet-i mevhume ru'sadan, eşraftan her gün her sa at yardım dilenmiştir.! Onlara bu mevki i veren o hükûmetdir. İntikamdan uzaklaşmak için fikr-i intikama yaklaşmamak lazımdır tarih bir tekerrürden ibarettir destur-ı kadiminin yazıcısı olmaktan henüz kurtulamayan Arnavudluk'ta maksad-ı içtimai da'iresinde te'sis-i hükûmet edilmesi vücub-ı nazenini ihtâr eden bir darb-ı mesellimiz var: (zorla güzellik güzellik değildir.)

Alâ'l-umum devletlerin şekl-i idareleri ne olursa olsun memleketlerinde avamın da havasın da başka başka ehemmiyetleri ha'iz birer mevki ileri vardır havvası muhafaza için avamı ezmek nasıl ca'iz değilse avamı vakaya içinde havvası ortadan kaldırmak lazım gelmez. Devr-i meşrutiyette ika mazarat ve müfsidatta bir devam ve binâ'en-aleyhe vacibü'l i dâm bulunanlar şüphesiz ki bu sözlerimden hariçtir. Kabil-i inkâr değildir ki hükûmetin vesaletiyle birlikte ru'sanın hizmetine elyevm ihtiyaç vardır. Avamın seviye'i irfanını yükseltmeye masruf olacak gayret ve bu gayreti tetviç edecek kuvvayı tabi yedir ki bütün ahvâl-i gayr-ı tabiiyeyi kendiliğinden kaldıracaktır, mat-te'essüf buna defaten insanlar değil lüzum-ı tabi iyesi kadar zaman hâkimdir.

Payitahtta kadro haricinde kalan binlerce Osmanlılara, Osmanlı a'ilelerine yüz binlerce liralar tahsis etmek nice lazıme'i siyaset ise inkılaptan sonra Arnavudluk'ta binayı maişetleri az çok tezelzül edenlere mümkün mertebe adl ü ihsanla muamele dahi ve derece-i vacibü'l-ika fedâkarlıklardandır. Eski Avrupa'nın Malisörleri olan İskoçya, İtalya, Fransalarının da'ire'i medeniyete nasıl girdiklerini tarih pek güzel söyler ki bunlar istihfaf olunmayacak derslerdir.

Mâbadı var

Derviş Hima Manzume'i Efkâr Matba'ası

3.31. Sene 2, sayı 38, - 29 Teşrinievvel 1326 (11 Kasım 1910)

İkinci Sene	10 Zilkaide 1328 Cuma 29 Teşrinievvel 1326	Numru - 38
Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: M. Şani	Abone Bedelâtı Senelik	
Adres:	Arnavudluk İçin 30 Guruş	
Manzume’i Efkâr Matba’ası Numro 59	İstanbul Vilâyeti 40 Guruş	
Arnavudlardan Mürekkeb Bir Heyet	Memalik-i Ecnebiye 10 Frank	
Tarafından İdâre Olunur		

BAŞKIM

Şimdilik Haftada Bir Def’a Neşr Olunur.

10 Para	Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir.	10 Para
---------	--	---------

Arnavudluk Âleminde

Hükûmetimiz, hükûmet-i hazırâmız gibi meşrutiyete, meşrutiyet-i mes’ude’i idareye böyle inkılâbat-ı sa’ire’i cihana başdan başa benzemeyen bir (silik) ihrârâne ile eren ve seneler senesi münded eden asırlarca temadi eyleyen bir mutlakıyet-i meş’umeden kurtulan her millet her memleket ferdâyı rehâsında ferdâyı sabah hürriyetinde Osmanlılık âlemi gibi taraf taraf muhtelif anasırlara, cinslere, hatta fitr-i tezahlara, halkı meyânetine bir tecelligâh-ı velvedir olursa şüphesizdir ki târâc edilen idâre’i sefile’i sabıka yerine hemen memleketin her tarafını düşünmesi bütün Osmanlılığın sa’adet-i içtimâ’iyesini tekfil eden vesâ’il-i siyâsiyeye, avâmil-i idariyeye tevessül eylemesi, tecdid vadilerinde, temeddün zeminlerinde şerefle şânla bi’l-hassa irfânla terakkiye fikren emelen mücehhez olarak çalışması emniyelerini ihzar eylemek, eyleyebilmek yeni idareyi idare’i meşruteyi başa çıkardıklarını iddi’a eyleyenlerin en büyük vazifesidir. Vazife’i esasiyesidir.

Yukarıda söylediğimiz gibi anâsır-ı muhtelif ile dürlü ecnâs ile başdan aşağı ortaya başka telakkilerle mâlâmâl olan memleketimizde müceddedin ihtiyâr eyleyecekleri en büyük mesa'i, mesa'i'î tecdid perverane ol emirde ittihâd-ı anâsır emniye'i renginin tezahürüne şiddetle çalışmaktır.

Bu mes'ele'i ictimâ'iyenin öylece mes'udâne saha'i husulesi gelebilmesi ol emirde lisân gibi mahfuzat-i milliyeye tamamen ri'ayet eyleyerek hürmet-i ibraz ederek kabil olur.

Hükûmet-i mefâhir ve esâsât-ı milliyeye temâmi'i ri'ayetledir ki ıslahat-ı müttesuresine, meşrutiyet idarenin bütün Osmanlılığı tenşit edecek füyuzât-ı ittihâdiyesiyle taraf taraf belirmesine muvaffakiyet için yol alır.

Tâ ibtidâyı meşrutiyemizde hissiyât-ı umumiye'i osmaniye'nin oğluyan demlerinde Arnavudluğa doğru memâlik-i osmaniye'nin hemen her tarafından bir hiss-i samimi minnetdârı seylâne başlamıştır. O asabi çalışkan harandiş, vatanperver kavim idi ki o da'imi bir gurur câhilâne ile kabaran seyyine'i zulüm ve riyasına rağmen kıyam eylemiş, hamidin zemin-i zillete atılan tac-ı i'tisâfı bu merdisir kavmin mazharat-ı ihrârânesiyle başa çıkmıştı.

Hükûmet-i zâlîme'i hamidiyenin aldığı cereyan-ı harâbi Arnavudluktan yükselen sadâyı i'tirâz ile o kuvvet-i kâhire'i ihrârâne ile yıkılan bir bârigâh-ı zulme mukabil tebdîl-i mecra etti. Firzovik içtima-ı millisi bizi düşdüğümüz (...) izmihlâlden tahlis eyledi.

Bunlar bütün meydanda iken az bir müddet geçmişti. Oralardan, Arnavudluktan kıyam, isyan haberleri gelmişti. İttihad-ı Osmanîyi sefil arzularına muvafık bulamayan ba'zı garezkârlardan neler neler söylemediler. Bu hususda bu yolda neler duymadık işitmedik bu arada bi'l-hassa okumadan bile (...) kalemen i'mâl-i nüfuz (...) bahtaneye yed-i hâhâneye yeltenenler oldu.

İdare me'muriyetlerinin valilerin iktidarsızlığına kurban edilen Arnavudlar aynı zamanda ba'zı taraflardan lisân-i müceddelâtına sevk edilmekle pünyân-ı efkârı âmâl-i müstakbele'i irfânperestânesi sarsıldı. Tehdide uğratıldı. İlâhi bu tecelli'i hazin nedendir.

Arnavudlar baştanbaşa irfâna, Arnavudluksa ümrana nasibe’i nemidene muhtaçtır. Susamıştır. Onun Arnavudluğun ağış âmalinde b(...) dâ’ima büyüyecek olan radde’i tefekkürü yegâne yukarıda saydığımız şeylerdir. O emellerdir.

Arnavudlar bu gün lisânlarını o te’essürat ile ise irfânlarını hiçbir zaman hiçbir suretle zerre kadar feda edemezler. Bu fitri, bu milli emellerini sarsmak isteyenler kahra, elim mukabelelere ma’ruz kalırlar. Esasen her milletin her kavmin bu yolda ki mefahirini siyanet hükûmetlerin menâfi’ esasiyeleri cümlesindendir.

Bir kavmin mürur-ı zamanla bâ husus ba’zı te’sirat ile dinini, adatını kısmen tebdîl, hatta tamamen ref’-i kabul olur. Ancak lisândır. Mefahir ve telakkiyat-ı samimiye’i milliyedir ki kat’iyyen tebdîl edilemez. Çünkü bu anâsır o milletin hayatıdır. Cevher-i ömrüdür!

Budapeşte’den Mektup:

Başkım Gazetesi’ne

İstanbul’dan şemendüfere bindiğim vakit muhtazır birkaç nazarla sağıma soluma baktım. Vagonda bir Rum vatandaşı vatanı ayadı’i ağıra düşmüş bir muhacir, vatanın hukuk ve haysiyetini serhadlarda müdafa’a ve heyn-i harbde fedâyı cana mahya bir iki zabıt efendiler Edirne ordugâhına emanörelere seyr-u temaşaya gitmek üzere oldukları istidlâl ediyorum. Çünkü bizim bindiğimiz trenden sonra ve sabaha karşı Zât-ı Hazret-i Hilâfetpenâhi de eski payitaht-ı saltanata teşrif buyuracaklar ve Osmanlı askerinin harekât-ı harbiyelerini nazar-ı teftiş-i hümayunlarından geçireceklerdi. Yarım saat sonra fırkata varamadığım bir muvakkıftan birkaç zabıt trene bindiler. İkisi bulunduğumuz vagona girdiler. İçlerinden bir yüzbaşı hasta hal fakat sevimli çehre ile yer yok başka bir yer belki bulurum, deyince ben hemen yerimden fırladım. Buyurunuz yüzbaşı efendi dedim. Dışarıya çıktım. Hakikaten kalbim bir zevk-i azam hissediyordu. Binâ’en-aleyh şemendüferde geçen yarım sa’at zarfında hepimiz birbirimize pek haşin nazarlarla bakıyorduk. Güyâ ki vagonda beraber seyâhat edenler bu vatanın müşterek evladları değilmiş gibi (...) ve kim bilir dimağlarımızdan nasıl bî ma’nâ fikirler güzerân ediyordu. Binâ’en-aleyh Rumili muhacir kendilerince bir hararetli muhabbet açtılar. Bizlâl ve ebkem idik. Hasta arkadaşımız bir müddet istirahat etti. Ben de lakayd bir nazarla içeriye göz atınca bir süvâri yüzbaşı “buyurunuz efendim” dedi. Sevgili bir vatan evladının şu nazigâne da’vetine ahababından başka bir şeyi yapmadım. Hasta yüzbaşıya halini sordum. Bir parça daha iyi olduğunu söyledi. Artık hepimiz şu vatanın

sevgili evladları gibi uzun uzadıya konuşmağa başladık. Tabi'i ilk sohbetimizi manevralar üzerine güzâr etti. Süvâri yüzbaşısıyla memlekette ki teşebbüs-i şahsın fukadanından bahisler açtık. Memlekette bir ferd bulunamaz ki taksim-i mesa'i ve tevhid-i amel mes'elesinden müşteki bulunmasın çünkü garbın gördüğümüz şu terakkiyat-ı hazırası efrâdın sa'i münkirdana ve muhtarızatası değil ise hırs-ı şahsi mani' terakki olmaktadır. Her ferdin nasıl zengin olayım diye düşünüyor. Düşünmüyor ki servet-i umumiye servet-i ferdiyeyiz amin ve (...) düşünmüyor ki sa'i müşterek hem şahsi hem milleti zengin eder. Yine düşünmüyor ki fikr-i rekâbet, emti'a ve sanayi' ecnebiyeye fevz ve galebe ittihad-ı sa'ie galidir. Halbu ki 350 kuruş ma'aşla Nâfia Nezâreti'nde açık olan 3 kitaplık yerini kazanabilmek için 350 kişi imtihana şitaban oluyor. Demek ki şu 350 kuvvet da'imi bir atalette yaşıyor. Geçen hafta İstanbul'da iken bu garibeyi işittiğim vakit me'yus müte'essir olmuşum. Bu mubahes birkaç sa'at devam etti.

Şu âşiyâne'i seyyar içindeki

Bu müsamere'i leyleye hakikaten pek tatlı geçiyordu.

Cevvâl fikirli ve fakat hasta hal yüzbaşı bir münasebetiyle kendisinin Bağdad'a ta'yin olunduğu söyledi. Ricâ ederim. Ben Bağdad'a gidebilir miyim. Binâ'en-aleyh vatan uğrunda ölmek hepimizin vazifesidir. Harbiye Nâzırı beni Bağdad'a ta'yin etmiş nezarete a'it bir hakkı hüsn-i isti'mal etmiş fakat ben tabi' bir mu'ayene'i tıbbiyeye tabi' tutulacaktım. Bu vazife'i mu'ayene sıhhiyeye a'it bir mes'ele-i sıhhiye da'iresi efendim sizi Harbiye Nâzırı ta'yin etmiş. Tabi' gideceksiniz. Demiş evet! Gitmeğe takatim varsa elbette gideceğim. Bu noktayı ta'yin etmek size â'id Sıhhiye Da'iresi Harbiye'den ihraz ediyormuş. Pekâlâ fakat Harbiye Nâzırı yolda yüzbaşının mezarı da hazırlansın diye emir vermedi ya! Benim şu medid sefere tahammül edip edemeyeceğimi nezarete bildirmek sıhhiyenin vazifesidir. Dedim. Bin müşkilât ile bir rapor kopardı. Şimdi Edirne'ye gidiyorum dedi. Burada vatanın şu genç zabıtı pek haklı fakat yüzbaşı yeni bir terbiye ile cesaret-i medeniyeden mahrum olmuş olaydı. Bağdad'ı boylaması tabi'i idi. Her nezaret kendisine mahsus veza'if-i ve edâmiri kanun ve salahiyet da'iresinde icrâ ettiği takdirde bu mücâzâta mahal kalmazdı. İşte bu mubahasât arasında idi ki âl bayraklarla donanmış ordugâh görüldü. Edirne'ye takrib ve mevkife girmek üzere iken bütün milletin medâr-ı iftihârı olan cebihe'i pür zeka vagonumuzda ki da'iremize girdi. Bu cephe pâk ve masifa Kemriciden yakında

İstanbul'a devin-i filozof Rıza Tevfik Bey idi zabıtan efendilerle kendisine tanıştırdık. 1899 da Roma Müsteşriki Konferansı'nda şerefyâb-ı mülakat olduğum İngiliz müsteşrak şehri Mösyö Bravden'i sordum. Elân genç, dinç bulunuyor dedi. Rıza Tevfik Bey şu kısa zamandan istifade ile bize(...) idâre'l-fünûn bahisler açtı. Medresenin hal kadimi muhafaza edilmekle beraber o darü'l-fünûndan çıkan meşâhirin heykelleriyle tezyin edildiğini mutala'a hücrelerinin hıfzı's-sıhhaya pek muvaffak bir tarzda tecdiden ta'mir edildiğini ve orada bin

Sahife 2

Başkım

Numru 38

yüz sahifelik şark edyânına da'ir bir eser vücuda getirdiğini tashih ve haşa yapmak için Mösyö Bravden'e salahiyet verdiğiniz söyledi. Heyhat ki fazla görüşemedik. Lakin ümid ederim ki Rıza Tevfik Bey, bu fedâ'i'i hürriyet Kemriç hakkında konferanslar verecek bizim darü'l-fünun talebesinin dimağlarını bu bâbda tenvir eder. Zabıtlarla filozofa veda' ettim. Çünkü benim daha kat' edeceğim binlerce kilometre var idi. Zabıtın biri Avrupa'ya gidiyorsunuz şu bir şişe Taşdelen suyunu alınız vatan suyudur dedi bin teşekkürle kabul ettim. Âh! Şu su kadar saf olan seniyye'i vatanda herkesi safyane, menafi' hasiseden biri olarak ahyarı vatana çalışsa!

Türk ve Bulgar hududuna yanaşıyoruz. Vagonda şarkta tütün ticaretiyle meşgul bir genç alman var koleralı vagon ayrılacakmış. Lobomç'e geldik Bulgaristan'a çıkacak yolcular indirildi. Bulgaristan'a inmeyeceklerin pasaportları alındı. Bulgar-Sırp hududunda çar birunda i'ade edilecek İstanbul yolcularına bir vagon tahsis edildi. Artık biz koleralıyız. Binâ'en-aleyh az zaman geçmeden yemek salonundan garsonlar gelip yemek teklif ediyorlar. Herkes bizim vagonlara geliyor. Fakat biz koleralılar öteki vagonlara gidemiyoruz. Bizden para (silik) el-hâsıl garib nedir! Tedâbir-i mahfuziyeden eser yok!...

Artık yeni krallık içinde seyr-u sefer ediyoruz. Yol üzerinde cesim bir tuğla fabrikası nazar-ı dikkatimi celb etti. Merak ederek bir Bulgar'a sordum. Beş on kişinin mahsul-i teşebbüsü olduğunu söyledi. Bulgaristan'dan ma'ada Dedeâğacı'na ve Türkiye'nin (silik) ba'zı kasabalarına da ahar icâtta bulunuyormuş. Düşündüm sanayi'in ahkâm ve şerâ'it hazırasına tevfikten bizde alâ'l-husus Arnavudlukta bir küçük tuğla fabrikası te'sis edilmemiş. Hep ecdâd ve âbamızdan kalma göreneklerin cedâletin esiri! Acaba bizimde erbâb-ı servet ve samanımız bir teşebbüs-i müştereke cesaretyâb

olamazlar mı? Dün bizden ayrılanlar şu umran-ı abadanını gördükçe müte'essir oluyorum. Düşündüm bir işe teşebbüs edilse bile önümüze bin mevâni' ve müşkilât sedrâh oluyor.

Sofya'ya geldik. Bize çıkmak yasak! Envâr saçan elektriklerle münevver.

Parke taşlarıyla mazrus, müte'addid elektrikli tramvaylarla mevâridat-ı dahiliyesi teshil edilmiş hatırıma şu köprübaşı, Galata-Beşiktaş-Ortaköy-Galata-Beyoğlu-Şişli pis murdar tramvayları hatur etti. Düşündüm. Acaba şu millet efkâr-ı umumiyyeden külliyyen mahrum mudur! Paralarımızı ceplerimizden elân halan demeyelim- şu şirketlere bir boykotaj yapamaz mıyız? Müte'affın minderlerini yırtamaz mıyız? Bir çehre'i ceberuti takınan kondokotorleri ne vakte ne vakte kadar göreceğiz! Ahirlere hayvan istif eder gibi halkı tünel vagonlarına lakaydane dolduran şerikine bir ders mevcudiyet vermeyecek miyiz? Heyhat! Bir sürü su'aller ki daha bir çok zamanlar cevapsız kalacak...

Meclis-i Meb'usan Açılıyor

Osmanlı Arnavud Meb'uslarından Beklediğimiz

İki gün sonra Meclis-i Meb'usan-ı Osmani küşâd ediliyor. Milletin o mahfil-i âliye kendi işini gördürmek. . mehâm-ı emûr milleti yine milletin âmâline muvafık ve Osmanlı menafî' müşterekesine şayan olacak surette re'yet ve tetkik eylemek üzere intihâb ettiği muhterem meb'uslar ki her biri elli bin azınlıyı emsil ediyor. Üçüncü def'a olmak üzere toplanıyor. Bu içtima'a hazırlanan meb'uslar hiç şüphe yok ki da'ire'i intihabiyelerine gitmişler oralarını gezmişler. Müvekkillerinin ihtiyacatını levâzım-ı medeniye. Zaruriyat-ı içtima'iyesini tetkik etmişler, hatta hatta ruhlarına bile nüfuz etmişler.

Bu satırlarda bî tarafâne söylemek istediğimiz şeylerin hayat-ı mebruk millete şiddetle te'allıkı olmak haysiyetiyle meb'useyn-i kirâm hazerâtının kûş insaflarında tîn endâz olacağına hiç şüphemiz yoktur. Evet, şüphemiz yoktur. Çünkü hepsinin hamiyetine eminiz. Yeter ki hakikati idrâk ile bizi değil köylerde sefil ve cahil olan müvekkillerini bile hayat-ı mes'ud müstakillerini hazırlamak dolayısıyla memnun edeceklerdir.

Sırası düştükçe yine bu sütunlarda kemal-i ızdırab vicdanı ile feryad ettiğimiz ve tâ muvaffak olduğumuz kadar feryat edeceğimiz bir şey varsa oda bugün zavallı

Arnavudluğun (...) cehaletle fakru zaruriyettir. Bu cehalet-i meş'umenin ref'i hususunda mütefekkirinin erbab-ı irfânın ağlayarak ref' eylediği sadâyı ıstikâ esef ile söyleriz, dinlemedikten başka samim-i kalb millette caykir kabul olmayacak bir takım ahvâl-ı zuhur etti.

Meşrutiyet ile idâre olunduğumuz kanun-ı mukaddes-i esasiyi zehir-i if'al ve harekât-ı ittihaz etmek istediğimiz şu zamanda bir milletin ruhu, hayatı, hatta bütün mamûlkü mesâbesinde olan (silik) seddi gibi meşrutiyetle gayr-ı kabil tevfiğ evâmirin hudusuna insanın vicdân-ı şâyân herkesin ruhu mu'azzeb olur. Nasıl mu'azzeb olmaz ki mekteblerin seddiyle cehâletin hükümfermâ olması arzu ediliyor. Ruh-ı meşrutiyete darbeler indiriliyor. Kalb-i millet eziliyor. İstikbâl-i ma'rifet zehirleniyor. Netice Arnavudluğun bu gün muhtâç olduğu en lüzumlu bir şey varsa oda dediğimiz gibi neşr-i ma'arif. Ref' cehalettir.

Tabi'atın Arnavud kavmine bahş ettiği hasâ'il-i cemile ma'arifle tenvir ve tezyin edilirse Arnavudların Osmanlı kenile'i mukaddesesine ne kadar yarayacağı, ne kadar hizmet edeceği bedihidr. Arnavudluk yuvasında icrâyı fEsad etmekten hiçbir vakit hâli kalmayan komşu dostlarımızın!!! Çevirdikleri dolabın döndürdükleri entrikalar gözümüzün önünde dururken biz her şeyden bî haber veyahut ki lâ yahti imişiz gibi Arnavud mekteplerinin cahillerin müfkirelerine şarârât-ı ma'rifet saçmak için anı güzel vasıta olan eddârü'l-tedrislerin kapatılması her halde akvayı gayr-ı tevsî' ma'arif hususunda müttehad olmaları ve geçen sene açtıkları parelerine ilitama çalışmalarıdır.

M. H.

Anadolu'ya Sevk Edilmek Üzere Getirilen Arnavud A'ileleri

Geçen günkü trenle Arnavudluktan Anadolu'ya sevk edilmek üzere çoluk çocuk birkaç a'ile getirilip mahal münifalarına gönderilinceye kadar emniyet-i umumiye müdüriyeti tarafından isticâr olunan bir hanede yerleştirilmiş oldukları müstahberdir.

Başkım sevk-i cihâtla Arnavudluk isyânına iştirak eden zavallı pederlerinin kurban taksiratı olan zavallı ma'sum çocuk ve kadınların Anadolu'ya sevk ile mahv ve helâk olmalarına (adl u ihsân) politikasını ta'kip eden kabinemiz erkânı hiçbir vakit razı olamayarak hükûmet ile Arnavud kavmi arasında olan su'i tefhimlerin izâlesini muceb olmak için böyle bîgünâh çocuk ve kadınları afv ile Osmanlı Hükûmeti'ne sadık olan

Arnavud kavmine aralarında hiçbir su'izan olmadığını göstereceğinden ve dâ'ima kendilerini benî cenâh hamiyetine siyânetine alacağından eminiz.

Emrullah Bey

Geçen hafta ki nüshamızda resmini vazi' etmiş olduğumuz Manastır Divân-ı Harb-i Örfîsi tarafından tevkif edilmiş olan Strugalı mücahid-i hürriyetten Emrullah Bey'in kefâlet ile tahliye edildiğini muşa'ar Manastır'dan aldığımız bir mektuptan öğrendik.

Başkım

Mûmaileyhin tahliyesini alkışlamakla beraber bu işte bir iki noktayı anlayamadığımızı i'tirâf ederiz: Emrullah Bey müttehim idiyse ne mahkum edilmedi? Kabahati yok ise neye tahliye edilmeyip kefaletle raptediliyor? Divan-ı Harb-i Örfî hey'etin vicdanlarından mumi ileyhin biran evvel tahliye'i sebili cihetine gidileceğini ümit ederiz.

Ricâyı Mahsus

Başkım (silik) kavmiyet-i cem'iyet edebiyesine borçlu olan ma'arîfpürûr vatandaşlarımızın borçlarının biran evvel göndermelerini bi'l-hassa temenni ederiz.

Vatandaşlarımızın bununla yalnız borçlarını te'diye etmiş olmayacaklar belki cem'iyet-, edebiye ve gazetemizin düçâr olmuş olduğu felâketten dolayı yeniden ihyasına vasıta olacaklarından matba'anın kapanmasıyla kavmimizin tertip eden mahcubiyetine nihayet vermekle vatanpürûrâne bir harekette bulunmuş olacaklardır.

Manastır Başkım Kavmiyet Cem'iyet-i Edebiyesi

M. Şâni Manzume'i Efkâr Matba'ası

3.32. Sene 2, sayı 40, - 20 Teşrîn-i Sâni 1326 (3 Aralık 1910)

İkinci Sene

20 Teşrîn-i Sâni 1326 Cum'aertesi

Numru - 40

Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima

Abone Bedelâtı Senelik

Beyoğlu

Arnavudluk İçün 30 Guruş

Arnavudlardan Mürekkeb Bir Heyet

İstanbul Vilâyeti 40 Guruş

Tarafından İdâre Olunur

Memalik-i Ecnebiye 10 Frank

ARNAVUD

Şimdilik Haftada Bir Def'a Neşr Olunur.

10 Para

Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir.

10 Para

Arnavudun İfadesi

Arnavud bütün safvet-i kalbiyle, cebhe-i dilnişin ve cezbedarıyla, bütün faaliyet ve cemiyetiyle muhterem alicenab ve sevgili vatandaşlarının sine-i vefakaranelerine atılır. İsmet ve iffet-i hayatı, mevcûdiyeti namuslu vatandaşlarının iyad-ı taharrisine mevduadır. Arnavud her nasılsa bir müddet için düçar-ı tatil olunca sevgili vatandaşlarını mahrum-ı havadis etmemek için Başkım'ı çıkarmaya karar verdi. Hürriyet-i intisariyesi iade olunan “Arnavud bir fikr-i mukâddesle yine büyüyecek. O fikirde: tenvir ve tenevvürdür. Amâl-i şahsiye, ihtirasat-ı hissiye iğraz-ı zelileden biri olarak yaşayacak. Saf doğan “Arnavud” afikane yaşayacak. Akurane devletlere cevap-ı tezlinde bulunmayacak. Memlekete bilyeler saçan nifak ve şafakı sevmeyen “Arnavud” sırf ittifak ve ittihadı gayret edecek. Lîsanını milliyet-i muhteremesini, Osmanlılığını daima gözetecek. Daima bir ahenk-i umûmîye âcizâne çalışacaktır. “Arnavud”ın bir rica-yı mahsusuda payitaht-ı saltanattaki umera-yı milliye ile erbab-ı kalem ve Dar’ul-fünûn talebeleriyle Arnavudluğu ve Osmanlılığı suhtelerimiz bir kitle-i müttehida halinde ictima’ ile terakkiyat-ı fikriye ve iktisâdiyemize hasr-ı hayat edelim. Laklakiyat ile yekdiğer isnad-ı şevaib ile geçirilecek vaktimiz pek azdır. Balkanlar’da Rum ve Slav ittifakları ezzencanı zabt ve teshir için değil Arnavudluğun kıtaat-ı mübarekesine matufdur. “Arnavud” dâhil vatandaki kulüblere, sevgili Arnavudlara da aynı ricayı arz ile iktifa eder.

Elbasanlı Akif Paşa Şevket Bey ve Derviş Beyefendiler

Arnavudluğun medar-ı iftiharı olan zevâtdan Akif Paşa Hazretleri tebdik-i havada bulunduğu Roma'da ve Şevket Beyefendi de Terise'den Çeharşenbe günü payitaht-ı saltanata muvasalat ederek Pera Palas'a nazil olmuşlardır. Harekât-ı askeriye zamanında kendilerinin avdeti Manastır Divan-ı Örfisince taleb edilmiş ise de hastalık gibi bir mazeret-i meşruiye mebni icabet edememişlerdi. Birkaç güne kadar yine Elbasan Hanedanından ve vatanperverandan Derviş Beyefendi de payitahta muvasalat edecekleri müstehirdir.

Arnavud

Müşârunileyh hazeratının vatanımıza bir dakika evvel avdetleri için Makam-ı Sadâret'e ve Dâhiliye Nezâreti'ne müracaat-ı mütevaliyede bulunan Dıraç Meb'us-u Muhteremi Esad Paşa ile sair meb'usan-ı muhteremimizi "Arnavud" Genç Arnavudlar nâmına arz-ı teşekkür eder. Hükûmetimize karşı da aynı teşekkürü taktime de tereddüd etmez. Yalnız hükûmei merkeziyeye tertib eden daha bir vazife-i mühimme vardır ki oda zindanlarda çürümekte olan sair erbab-ı namus ve cemiyetide bir dakika evvel tahliye ile meyyus ve mukadder ve matem-i alud olan ailelerini dilşad ve mevkufun hürriyet-i mukâddese-i şahsiyelerini vekaya ile nazar-ı milletde kader ve kıymetlerini yükseltmelidir. Ordu vazifesini ifa etti. İcab eden şiddeti de gösterdi. İkmal-i vazife ile mevkufunu cihet-i mülkiyeye terk etti. Dillere destan olan fenalıkları unutturacak ve şu muhterem Arnavud kavminin sarsılan derin, samimi sadâkat ve muhabbetlerini tekrar yerli yerinde tutacak bir vasıta var: "Adl ü ihsan! "Arnavudun zirhame-i hakirine düşen şu "adl ü ihsan" Kuran-ı Azimü's-Şan'ın "İnnâlleheye'muru bil adli velihsani" ayet-i kerimesinin tatbikidir. Cenab-ı Helak-ı Kerim'in bu "adl ü ihsan emrini aliyü't-talak yalnız Müslüman Arnavudlara değil Katolik Ortodoks Arnavudlara tatbik ile hiddet-i kânun-ı ileyhanın büyüklüklerini umumâ irae etmeliyiz. Ortodoks baş rahiblerini ve papazlarını afv eden "adl ü ihsan" beşyüz senelik silah arkadaşlarına dahi sürget-i mümkün ile irae etmelidir. O vakit gözleri nemnan, kalbleri ilam ve ikdaremülcei, haneleri sönük, şevk ü şîaretleri fîgan ve vaveylalara mâkus olan haneleri el-hâsıl umum Arnavudlaryekdil ve pek avaz olarak adl ü ihsan ileyhanın tecelliyatını görüb hükûmeti alkışlayacaktır. Her tarafta ve aliyü'l-husus Tiran'da Elbasan'daki hakaretleri kısmen unutulur. "Arnavud" ve bütün erbab-ı mütefekkiye yani Genç Arnavud Dar'ulfünûnlular ve hatta Türkleri seven ecnebler bile hükûmeti takdir ederler.

İstanbul'da Arnavud Maarif Kulüpleri Merkezi Umûmisine ve Arnavud Gazetesine

Mektebinizin küşâdı hakkındaki tesbitatınız semere bahs olunmasından dolayı size ve Meb'usan-ı Muhtereme-i Osmaniye'mize teşekkürler olunur. Hakîkati anlamakta tehir göstermeyen hükûmet meşrutemizide takdis eyler padişahımızada dualar ederiz.

Elbasan Başkım Kulübü

Arnavud

Bizim tesbitimizden ziyâde hükûmet-i merkeziye merkez vilâyette irtikab edilen hataları idrak ile evamir-i lazıme ita etti. Yani bir siyaset-i akla takib eyledi. Zaten Padişah Efendimiz'de Arnavudluk'ta ki hallerden pek müteessir olmuşdu. İnşallah yakinen bir ilham ilmi olmak üzere hem zât ali-ihünayunları ve hemde hükûmet-i merkeziye Arnavudlara lazım gelen muamele-i adaletperveraneyi irae buyururlar.

Afv-ı Âli

Selanik Divan-ı Harbi'nce sekizer sene küreğe mahkûm edilen Kokili Metropolit Vekili Rahib Aleksandros ile Usaî Manastırı Serrahibi mazhar-ı afv-ı âli olmuştur.

Arnavud

Divan-ı harbce mahkûm edilen papazlar mazhar-ı afv-ı âli olur. Adl ü ihsan mesleğinin rehberi ittihaz eden hükûmetimiz manastırın ratıb, güneşsiz, hayatfersa bu durumlarında günah olarak zulüm görmekte olan Tiran ve Elbasanlı vatandaşlarımıza teşmil-i adl ü dad zevkinden mahrum mudur? Makam-ı Sadâret'in vereceği müzehhen cevabı bilmiyorum haberim yok. Cevabından ibaret kalacağı için Adliye ve Dâhiliye Nâzırlarının nazar-ı dikkat ve insaflarını celb ederiz. Merhamet değil adalet, insaf talep ederiz. Her zamanda hükûmetin müzahir-i yegânesi olan Arnavudları ezmek menafi müteakabile-i iktizasıdır. Sen reşide vasıl olmayan çocuklar bile mahkûmenşükufe-i şebabetini şu ratıb-i zindanlarda çürütüyor. Papazları afv eden hükûmet Arnavudları da afv ederek tesis-i samimiyete bir hatve-i müdebbirane atmış olur.

Devlet-i Osmaniye-Avusturya Münasebatı Viyana'dan Yazılıyor:

Devlet-i Osmaniye Avrupa heyet-i düveliyesindenba-husus itilaf müşellesin haricinde bulunan devletlerden birisiyle akd-ı ittifak edeceğinden şu sırada endişe ediliyor. Endişenin neden ileri geldiğini izah eden Avusturya rical-i siyasiyesi şu yolda mütalaada bulunurlar.

Bugün Devlet-i Osmaniye'nin bir hükûmet-i meşrûta halinde devamını düvel-i mütemeddine arzu ederler. Fakat mevki-i coğrafi ve siyasi itibarıyla zerre kadar taali eylemesini düvel-i muazzamadan bir ikisinin takib edilmekte olduğu tevsi arazi politikasına muhalif geleceğini zan etmelerinden dolayı hükûmetimiz Küret'in terkesine mani olmağıda isterler. Öteden beri Devlet-i Osmaniye hakkında beslenmekte olan şu fikr-i menfaat dolayısıyla hükûmet-i müşarünileyhanın diğer bir heyet-i düveliyeye ile akd-ı ittifak etmesini menfaat-ı hissiyelerinemugayir ve mûzırır görürler. Devlet-i Osmaniye ile Avusturya arasında ittifak-ı akd edildiğine dair Petersburg'dan terşih etmekde olan rivayetlerin kaffesi esbab ve endişe-i malumeden dolayı deveran ediyor. Rusya'nın bugün en ziyâde arzu ettiği ve menfaat-i siyasiye pek muvaffak bulunduğu bir şey varsa o da boğazların Rus sefain-i harbisine küşâda yollandırılmasıdır. Bu arzusunu kuvveder filo çıkarabilmek için ancak böyle şayialar ihdas ve Avustuya-Türkiye ittifakını ortaya sürmektedir. Hal bu ki Devlet-i Osmaniye ile Avusturya arasında ne bir ittifak ne bir itilaf-ı akd olunmamıştır. Bunu Rus rical-i siyasiyeside bilir. Fakat bilmemezlik ederler. Devlet-i Osmaniye ile merbut menfaatleri icabından olarak her iki devlet yekdiğerine ibraz-ı samimiyette bulunacaktır şurası Hükûmet-i Osmaniye'ye malumdur ki Balkanlar'da Türkiye'nin kuyü'l-şekime bir hükûmet olmasını en ziyâde arzu eden ve bu arzusu menfaat-ı iktizasından bulunan devlet ancak Avusturya'dır.

Hayret

Görice'den çekilen bir telgrafnâmeye nazaran hükûmet-i merkeziye oradaki mektebin açılmasına müsaade etmiş iken mutasarrıf-ı livanın emr-i vaki katiyen nazar-ı itibara almayarak mektebin açılmasını şiddetle muhalefet ettiği bildiriliyor. Gazetemiz makineye verilmiş olduğu cihetle uzun uzadıya yazamadık. Dâhiliye Nezâreti Kânun-ı Esasi ahkâmının ayaklar altına alındığını temil ederek bu bâbda icab-ı madeleti derhal ifa buyuracağını emid ederiz.

Hayret, sad-hezar-ı hayret ki Elbasan'ın ummadığımız böyle bir haber almağa dilhun oluyoz.

İdam

Selanik 28 Teşrîn-i Sâni – Divan-ı Harb-i Örfi canibinden mahkûm edilen Arnavud rüesasından Zeynel, Abbas, Musa, Mersin ve Şaban nâm kimseler bu sabah idam olunmuşlardır.

Afv-ı Dehalet

Arnavudluk'da harekât-ı askeriye icra edildiği esnada gerek müsellehen dağlara kaçanlar, gerek yine müsellehen Karadağ'a iltica ederek ve arada sırada dağlardan inip hududu geçerek ihlal-i asayiş etmek isteyen erbab-ı ceraim, Hükûmet-i Osmaniye'ye dehalet ve silahlarını terk ile tamamen arz-ı inkiyad ve muavenet eyledikleri halde mazhar-ı afva olacaklarını evvelce yazmışdık. Hükûmetin bu karar-ı müşfikanesi üzerine bir çokerbab töhmet dağlardan inerek terk-i silah ve arz-ı inkiyad etmişlerdi. Dün aldığımız malumat husûsiyet-i müşvikeyenazaranda Karadağ'a firar ederek Podgoriçe'de toplanmış olan firariler nihayet hükûmetin bu karar-ı alicenabânesinden istifade-i muvaffak-ı akıl bularak hududu geçmişler

Sâhife 4

Arnavud

Numro 40

ve hükûmete arz-ı mutavaatla haklarında gösterilmiş olan bu duru harekât-ı şefkatgösteraneden dolayı beyan-ı teşekkür eylemişlerdir. Dehalet edenlerin mikdarı epeyce olup üzerlerindeki silahları memurin-i iadesine terk ü teslim ettkden sonra hepside ayrı ayrı meskenlerine avdet eylemişlerdir.

Arnavud

Maateessüf daha binlerce Arnavud'a Arnavudların hasm-ı can ve vatanı olan Karadağ'da bulunuyorlar. Bu vatandaşlarından cümlesini Arnavudluğa celb için hükûmetimiz tedabir-i saianede bulunmalıdır. Çünkü istikbâl için gavail eksik olmaz.

Bulgar ve Rum meb'usanı müttefiken kabineye âdem-i itimad beyan etmeğe karar vermişlerdir. Rum meb'usanı Kiliseler Kânunu'nun tasdiki ve Patrikhane meclis-i millisi azasıyla Manastır-ı Rum-ı mütebarının tevkifinden dolayı hükûmetdenahz-ı sar hevesine düşmüşlerdir. Bulgar meb'usana gelince bunlar Kiliseler Kânunu'nun tasdikinden dolayı minnetdar olmaları icabedersede Manastır'da tevkif olunan Bulgar mes'elesiyle silah derci esnasındaki tecavüzat Bulgarları Rumlar ile ittifaka sevk etmiştir.

(Niologos)

Berat Meb'usu Aziz Paşa

Aziz Paşa Hazretleri Viyosa Nehrinin fızanından dolayı Meclis-i Meb'usan'da isbat-ı vücud edemiyor. Nâfia Arnavudluk'daki nehirlerin üzerine birer köprü inşasını bile düşündüğü yok. Geçenlerde fızanlardan askerimiz bir köprü kenarında tehlike-i garke maruz kalmışdı. Yol vergileri toplanıyor. Fakat yol yapılmıyor.

Atina Dul Kadınları İçin

Atina ve mülhekatında bulunan dul kadınlara iş tedarik etmek üzere teşkil olunan komisyon son içtimasında bazı mühim kararlar vermiştir. Bu kararlar cümlesinden olarak Haçın'de hala destegahları tesisi lüzümühakkında merhuz Nersus Daniyelyan Efendi gönderdiği bir mektub üzerine Şark hali kumpanyasına müracaat edilerek müracaat olduğu gibi Haçın'de dahi destegahlar tesisi rica olunacaktır. Dört yolda dahi bir çorab fabrikası tesis edilecektir. Mezkûr fabrikada on ve makina üzerindede iki yüz elli kadın ve kız çalışacaktır. Bu çorab fabrikasından ma'ada Atina Vilâyeti'nin münasib bir mahallinde bir yazma fabrikası küşâd olunacaktır.

Arnavud

Bizimde Kosova! daki yetimlerimize merhamet ediniz. Allah, peygamber ve insaniyet nazarında mergub ve muhterem olursunuz.

Arnavudların Muhaceratı

İpek'den varid olan haberlere nazaran şimali Arnavudluk'dan hergün yüzlerce aile Karadağ'a muhacerat etmektedirler. Rivayete nazaran Katolik Arnavudların cümlesi yakında Karadağ ve İtalya'ya ne kadar facia-ı muhaceratın önünü almak için tedabir-i müşereye tevsil etmekte isede bu bâbda sarf edilensai ve gayret bir dolu kargir tesir olmuyor. Deveran eden şayialara nazaran muhaceret Karadağ propagandacılarının teşviki neticesi olarak bu derece azim-i mikyasda tevsi etmiştir.

Arnavud

İskan-ı muhacirin komisyonuna (silik)!.. Hükûmete intibah!..

(Yemen)de Mektebler

Cidde Meb'usu Mahmud Nedim Bey ile sair yemen meb'usları tarafından müştereken bir takrir itasıyla vukû bulan teşebbüsât ve icra kılınan mevaid hilafına

olarak yemen da elyevm yeniden bir mekteb bile tesis edildikden başka eski mekteblerdemesdud denilecek bir hal-i perişanide kaldığından şikâyet edilmiştir. Bu bâbda maarif nâzırı Emrah Efendi'den istizah-ı madde edileceği mevsuken istihbar edilmiştir.

Kabine Hakkında

Heyet-i Vükelâ hazire-i meclisce ekseriyet-i itimadına nail olamadığı takdirde ayan reisi Said Paşa'nın yeni kabine riyâseti ve Tevfik Fikret Bey'in de Maarif Nezâreti için – Ekseriyet Fırkasınca – namzed erae alınacakları dün meclis-i meb'usan koridorlarında söylendiği rivayet olunmuş isede bu rivayetin ne dereceye kadar makrun-ı sıhhat olduğu anlaşılamamıştır.

Arnavud Gazetesi Müdüriyeti'ne

Efendim

Mukaddema Divan-ı Harb-i Örfi'ce bila müddet tatil kılınmış olan gazetenizin müddet-i tatiliyesi cezayı kâfi görülerek devam-ı neşrine ma'ada itasına karar verildiği divan-ı mezkûrdan sadrolub Harbiye Nezâret-i Celilesinden bit-tezkire gönderilen mazbatada işar olunmağla gazetenizi neşre mezun bulunduğunuz beyan olunur Efendim.

Matbuaat-ı Dâhiliye Müdürü

Meclis-i Meb'usan-ı Osmani Riyâset-i Celilesine

Arz acizdir

Riyâsetini ifa ettiğiniz meclis-i milli, müdafai hukûk-u amme ve muhafız kânun ve adalet olduğundan âli meratihim Emniyet-i Umûmiye Müdüriyetine, Dâhiye Nezâreti'ne ve Makam-ı Sadâret'e esmai edemediğim bir feryadı o meclis-i milli azay-ı muhteremesine dinletebilmek için vesatet-i vatanperveranelerine müracaat edebiliyorum:

Emniyet-i Umûmiye Müdüriyeti'nin ilk teşkilatında ihdas olunan polis merkez memurluklarına taşrada ve bilhassa Rumeli vilâyetinde memuriyet vererek ibraz-ı liyakat eden mekteb-i hukûk mezunları tayin olunmuş idi. Mekteb-i tıbbiye ve mekteb-

i hukûkdan mezun olan acizleride Manastır'da dava vekâletiyle iştigal etmekde iken işim gücüm terk ettdirilerek merkez memurluğuna bit-tayin İstanbul'a getirildim. Aradan bir müddet geçdikden sonra Manastır mahkeme-i fevkalâdesi ser müstentaklığında bulunduğu esnada kendisini yakından tanıdığım! zât polis müdürlüğüne gönü razı olmadığından ola istifaya davet edildim. Bade mecbur istifa olmak için dama taşı gibi polis merakezine dolaşdırıldım. Beşiktaş, Dolabdere, Eyüb, Galata, Üsküdar, Çinili, Şehremini merkez memurluklarına tebdil edildim, kuyud-u resmiye ve aylık istatistik cedvelleri ile sabit olduğu vechle bu merkezler (iftiharen söylüyorum) islah ve iflahım zamanlarında vasıl olamadığı bir intizam ve tekail-i inzibatı gördü; fakat neye yarar ki menfaat-i vataniyeyi gürzlerine fedâ edenler memuriyetime değil, şahsıma karşı azuyatda kusur etmediler. Manastır'daki bir adam dava vekili Hasan Fehmi Bey'in Divan-ı Harb-i Örfice üç sene habse mahkûm olması cemiyet-i hafiye mes'elesinde bulunan avukat Divan-ı harb heyet-i tahkikesinde bulunan Polis Müdürü Kemal Efendi'nin memuru bulunduğum Şehremini merkezi dâhilinde ikamet eden Cerrahpaşa hattının hanesinin taharrisi için telefonla verdiği emr-i şifahiye'nin enkaz edilmesi ve emr-i resmi ve taharriri olmayınca kavaid-i esasiye-i hürriyeti mahal emirlere itaat edilemeyeceğinden mısren beyan edilmesi üzerine nihayet salahiyetdar olmayan diğer bir merkez memuruna emir şifahiyle tahribat icra ettirmeğe mecbur olması (ki bunlar divan-ı harbde ki evrak ile bi-t-tabi sabit olur) hakkımda icra-yı iğraz için vesile bahs oldu. Ve acizlerinin şu sûretle kânuna fer dirateyim kabahat ad edilerek kardeşimin mesleği olan demokrasiye intisabım tevhimiyile arkama casuslar konuldu (bunu da isbata muktedirim) hal bu ki temin ederim ki: Ben ne demokratım ne aristokrat. Bir memura layık olduğu vechle tam manasıyla bir bi terkim.

İşte ey vükela-yı millet! Hüsn-i ifayı vazifeden başka bir kusuru görülmeyen bu memuru eğleyecek bir şey bulamayınca def ve tabiyed çaresini aramağa başladılar:

Geçen Ağustos o üstünde İstanbul Polis Müdüriyeti'nden vürud eden bir mezkûrede vilâyete tayin olunacak polis müdürlerinden ve heyet-i kânûniye ve kabliyet-i mücerrebe erbabından Dersaâdet'deki merkez memurlarından intihab olunmasını arzu olunduğundan polis müdürlüğüne talebolub olmadığımız müevvel edilmiş idi; polis efradı derece-i kifayede bulunmayan bazı vilayatda müdüriyet-i keramet ile idame-i emniyet edemeyeceğine ve şu hal ile oralarda bir teceddüd-ı rey ve inzibatı gösterilmesi mümkün olamayacağına mebni milletin parasını beyhude yere

almamak mülazaha-ı vatanperveranesi derpiş edilerek şu mezkûreye tarafımdan verilen cevabda “matlubuma muvaffak bir vilâyet polis müdürlüğü teklif olunursa kabul ederim” denilmiş yani taleb ve muvaffakat matluba muvaffak bir vilâyet polis müdürlüğünde teklif edilmesine talik edilmiş idi. Hal böyle iken Emniyet-i Umûmiye Müdüriyeti bila istihrac acizlerini Bitlis Vilâyeti Polis Müdürlüğü’ne tayin etmiş olduğunu işstihbar etmekliğim üzerine itiraz ve itizar etmek için resmen müdür Galib Bey’e müracaat ettiğimde “Gidiniz Efendim Bitlis iyi bir yerdir. Hatta oraya Van Vilâyeti yakındır. Zaten sende Ohri’li olmak hasebiyle Ohri Gölü’nde ulaşmışsın ara sıra Van Gölü’nde banyo yaparsın” gibi ciddiyet ve resmiyete hiçde yakışmayan bir takım sözlerle mukabele gördüm. Nihayet memuriyetimizin tasdiki zımnında Emniyet-i Umûmiye’den Dâhiliye’ye yazılan 19 Eylül sene 326 tarih ve 1326 numrolu tezkireye itirazı havi aynı tarihde Dâhiliye Nezâretine istida verdim. İstidam Emniyet-i Umûmiye’nin tezkiresine ribaten 20 Eylül 326 tarih ve 505 Numro ile Emniyet-i Umûmiye’ye oradan İstanbul Polis Müdürü Efendi’nin yedd-i gazez ve ihfasına geçtiğini nice takibde öğrendim bade sa 26 Eylül sene 326 tarihinde tekrar Dâhiliye Nezâreti’ne bir istida verdim. Bu da evrak odasında hafz edildi.

Hani adalet? diyerek 10 Teşrîn-i Sâni 326 tarihinde Makam-ı Sadâret’e müracaat etdim. İstida nasem Dâhiliye ve oradan sa 11 Teşrîn-i Sâni sene 326 tarih ve 5618 Numro ile Emniyet-i Umûmiye’ye gönderildi. Usûlen yine Sadâret’e iade edilmesi lazım gelen bu istida evvelki istida ile beraber müdüriyet-i mezkûrece hafz edilerek sa 13 Teşrîn-i evvel sene 326 ve 42278 numrolu tezkire ile verilen cevabda bâlâda arz ettiğim muallal ve mukayed cevap ki aliyü’t-itlak polis müdürlüğüne taleb olduğum manası istihraç olunarak bir haliye-i gülâye ile ketum hakîkatle irtikab-ı kezb edilmiş ve bu tezkirede Dâhiliye Nezâreti’nin evrak odasında hafzedilmiştir. Bunun üzerine sa Teşrîn-i evvel sene 326 tarih ve 5809 Numro ile yine mahkûm-u hafz oldu.

Ey vükela-yı millet! Bütün meratib-i resmiyeden geçdikden sonra size müracaat ediyorum bütün evrakın bir kere tetkikiyle emniyet-i umûmiyenin ne bir kânun ve nizama ve ne de taammül-ü makûl ve makbule müstenid olmayan muamelat-ı keyfiye vühud-u pisindanesine hatme çekerek hukuk-ı hak buyurunuz. Şurada emniyet-i umumî’yi vilâyetede teşmil-i teşkilat etmek maaşına zammiyat icra edilmek üzere geçen sene verildiniz 50000 liranın kısm-ı gayesi burada icbad olunan vazifeleri ayrı muayen memuriyetlere geçirilen yazan ve avane ikişer.

-Mabad ve mütalaa gelecek nüshâda-

Derviş Hima: Manzume-i Efkâr Matba'ası

3.33. Sene 2, sayı 41, - 4 Kânun-ı Evvel 1326 (17 Aralık 1910)

İkinci Sene	4 Kânun-ı Evvel 1326 Cum'aertesi	Numru - 41
Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima		Abone Bedelâtı Senelik
Beyoğlu		Arnavudluk İçün 30 Guruş
Arnavudlardan Mürekkeb Bir Heyet		İstanbul Vilâyeti 40 Guruş
Tarafından İdâre Olunur		Memalik-i Ecnebiye 10 Frank
ARNAVUD		
Şimdilik Haftada Bir Def'a Neşr Olunur.		
10 Para	Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir.	10 Para

Me'mûrin

Me'mûrin-i hükûmetin sûret ta'yin ve intihâbı kavânin mevzûası ile ma'nidir. Bu kavânin fesh ve nesh edildiği ilan olunmadıkça ahkâmı mer'i ve me'murinin hâli ve ümid refah ve istikbâli masûndur. Kendisini hukûk-ı sarihasından tecrid etmek için aleyhinde bir hüküm ve kararın sudûru lazımdır. Böyle bir hüküm ve kararı olmadıkça idare-i devletteki hukûkuna ailesi bile tevârüs eder.

Bu gün halk-ı osmaniyede hidmet-i devlete girmek, silk-i me'mûrin arasında bulunmak için umûmiyetle bir inhimak tehalük mevcut olması hep bu hakîkate kesb-i istihkak etmekten ileri gelmektedir.

Hal buki bu gün görüyoruz ki me'mûrinin intihab ve ta'yini hak ve nizama değil keyf ve hevaya tabidir. Taraf ve tefrikini bulanların sahha-i amâli lâ-yetenâhidir. Hidmet-i devlette hak ve kadem peyda edenlerin ekseriyeti Bâb-ı Âli safalarında ve

ötede biride vakagir intizar ve düçâr ihtiyaç ve ıztırar olmaktadır. Hele meslekden yetişmemiş olanlara imâle olunan bir nazar-ı teveccüh her türlü terakkiyi te'min etmekte ve harim bizim ihtisas ve intisab! Olmayanlar bil-cümle hukûk-ı müktesibe ve kabiliyet fitriyelerine rağmen mahrumiyet-i mutlakada bulunmaktadır.

Bir kere vilâyetteki valilere mutasarrıflara kaymakamlara atf-ı nigâh edersek umerayı askeriyeden sekiz kadar vali birkaç mutasarrıf ve birçok da kaymakam görürüz. Daha ziyâde taammik-i nazar ettiğimiz gibi (hazır eddemin) kabilinden olarak yeniden vali olmuş me'muriyet-i devlette veya bir silk-i melekide bulunmayı da mutasarrıflığa kaymakamlığa ta'yin edilmiş birçok zevat buluruz. Umerayı askeriyemiz her türlü ehliyet ve kifayetini haiz olduklarını farz ve kabul etmekle beraber umûr-ı melekiyede vukûf ve tecrübeleri olmadığını kendileri de ikrar ve itiraf ettiklerinden eminiz. Kulaklarımızla her gün işitiyoruz.

Bil-cümle hükûmat-ı mütemeddeninin usûl-i dârasına bakarsak görürüz ki askeri bir binbaşı bir lüzum-ı fevkalâde olmadıkça hatta müstemlekâtta bile vali değil mutasarrıf olamaz. Hele küçük tepede bulunan zabitanın kaymakamlık ve mutasarrıflık gibi bir vazifeyi deruhde etmiş olduğunu muallen bir misal bulunamaz.

Mekâtib-i askeriyede okunan dürûs-u fûnun askerliğe aittir. Siyasete ve usul-u idare-i melekiyeye dair ders görmeyen bir zabıt ne kadar zeki ve irfan ve kemal sahibi olsa koca bir meleki defaten idareden aciz olması tabi'idir.

Zabitin, umeranın muâmelât-ı siyasiye olacağı ve veceli işigal etmemeleri bir kaide mutarrede hükmünde kabul ve i'lan olunmuş iken bunların umûr-u melekiyede istihdamları idarede bir şiddet ve ceberi irae maksadına menbi ise bunun inzar-ı ammede derece-i mevhumeden ziyâde muzarratı müvecceb bulunduğunu her akl-ı selim ve teslim eder sanır zira halkımız bugün cebr ve şiddete değil adl ve nısfata muhattadır. Otuz üç senelik ve cebr şiddet bu milletin kuva-yı umûmiyesini rahne-dar etmiş, her türlü müesser-i medeniyeden mahrum bırakmıştır. Millet ve memleket telafi mafat etmez ve edemezse mahkûm fenadır.

Bu da mutlak ve behime hâl idare-i dâhiliye ve melekiyenin ehline tevdi'yle ve kaffe-i iğraz ve ihtirasattan tecridle hâsıl olur

Umeramız, zabitlerimiz, yalnız askerlikte terakki ve tefeyüz etmek ümidiyle o meslek hâliyle sülûk etmiş bu güne kadar bir yüz yaşının kolağasının mutasarrıf ve kaymakam olabilmesini hatırası zihninden geçmemiştir.

Hal buki bunlardan bazısının umûr-u melekide istihdamı tarz-ı terfiye ta'yinleri meslekdaşlarının dahi az çok arzu-yı memuriyet civeyanelerini tahrikten hali kalmamış ve git gide bir muhasedenin uyanmasına sebebiyet vermesi ihtimalini tevlid etmiştir. Bunun irât edeceği felaketin ta'yin derecatı müşekkel olduğu gibi bir menfaat mevhumu mukabilinde ordumuzun dahi bir takım erbab-ı iktidardan tecridi haiz değildir. Umeramızın kifayet melekilerini kâfi görürsek mekâtib melekitemizi kapatmak artık oradan adam yetiştirmeye lüzum ve ihtiyaç göstermemek lazım gelir. Heyet-i hazıra aleyhinde bugün küçük büyük galeyan efkâr olduğuna kail isek bunun kısım-ı küllisi muntazır adl ü ihsan olan birçok me'murin melekienin ye's ve tesirinden hâsıl olmuş bir aks-ül-amel olduğuna itikad ederiz.

Hükûmet mevzuat idareye herkesten ziyâde riayet etmekle mükelleftir. Hiçbir sınıfın hiçbir halkın hukûk sarihasına tecavüz etmemekle vazifedârdır. Bir me'mur ma'zul bir adamın azliyle kendisinin ta'yinini istid'â ve iddia edemez. Herkes hakkına râzı ve kâildir. Lakin o hakka tecavüz edildiğini görürse ve ona a'idolan bir vazife o meslekten yetişmemiş bir zata tevdi olunduğunu anlarsa sevk-i tabi' ile me'yûs ve nâ-ümid olur.

Bütün hâl ve makâleyle hükûmeti tenkit ve icraat vakadan dolayı tazallüm eder.

Bu feryad istimdadı ise efkâr-ı umûmiye karşı aks-i endaz teessür oldukça aheste aheste hâsıl olan bir galeyan ile hükûmetten hoşnutsuzluğu ve bil-nisye her türlü kıl ve kali tevlid eyler. Memleketin ahvâl-i iktisâdiyesine muamelat idare ve ictimaiyesine bir sû-i tesiri mucib olan bu cereyan henüz feyiz -i meşrutiyetle vayedar irfan olmayan bir halkı değil mehasin medeniye ile idare olunan memleketleri bile alt üst edegelmiştir.

Fikrimizce hükûmet adil ve ihsan politikasını bu güne kadar tatbik etmemiş, emaneti ehline tevdi eylememiş keyf ve hevasına ve hayat-ı husûsiyeye tabi olarak mevzuat devleti istediği sûretle tatbik ve tefsir ve dilediği tarz üzerine erbabı intisabı terfiye ve terakki ettirerek memlekette garib ve garabete nisbetinde elim bir his nefret ve mehasta uyandırmıştır.

Bu politikaya artık nihayet vereceğini ve hakk-ı mizan adl ü ihsan ile müsavat ve miraât hukûk gibi bir emir ehemî nazar-ı insaftan dur tutmayacağını ümit eder ve ve selâmet memleket ve husûl-u refah ve rahatını cenabı haktan temenni ve dua eyleriz.

Dâhiliye Nâzırı Talat Bey'e Açık Mektup.

Beyefendi:

Avrupa'ya hareketimden evvel Dâhiliye Nezâreti'nde huzurunuzda çıktığım zaman zât-ı âlileriyle mesail-i umûmiyeden müsait Arnavudluk üzerine müdavele-i efkâr edilmişti. Arnavudluk kıt'asını kazanmak, Arnavudların kulübünü celp etmek, Rum ili kıt'asında mevcûdiyet-i siyasiye-i osmaniyeyi tahkim etmek demek olduğunu izah etmiştim. Bana husus-u teveccühünüzden mâadâ devr-i cedid hürriyetin inkişafına hadim bir rûkn-ü mühim olan Arnavudları da sevdiğinizi birkaç defa söylediniz. Ben bundan eminim. Binâ'en-aleyh zira nezaretinizde icra-yı istibdad etmek isteyenler cephe bend meşrutiyeti lekedâr ediyorlar.

Eğer Gani Beyefendi gibi İttihâd ve Terakki Fırkası'na can ve cananıyla merbut bir meb'us muhterem şifahen bana da söylememiş olmalıydı. Dâhiliye Nezâreti'nden Manastır Vilâyetine çekilen ve mekteplerimizin güşâdını emr eden telgrafın keşide olduğundan belki şüphe ederdim. Binâ'en-aleyh namuslu bir meb'us, fırka-i ittihadın gayûr bir uzv-ı muhteremi bize bunu söylüyor. Sonra Dâhiliye Evrak Dairesi'nde de mes'ele tahkik ediyor. Demek ki vazife-i mukâddesenizi ifâ ettiğiniz bizce tahakkük ediyor. Bu hareketiniz emin olunuz ki birkaç menfaat perest, birkaç köhne fikirler, batıl ve gülünç düşünceler güruhu müstesna olmak üzere bil-cümle erbab-ı idrak ve irfan, idare-i memleketi yarın iyadi vatanperveranelerine alacak olan bütün genç fikirliler sizi tecil ettiler. Arnavudda bütün genç dimağlar nâmına - en serikanlar müstesna - sizi tekrim eder. Binâ'en-aleyh memlekette ikiyüzlü bir meşrutiyetin olmadığını bize fi'lâ isbat etmenizi temenni ederiz.

Meşrutiyet-i muhtereme-i osmaniye'yi pâmâl eden merkez, vilâyete bir emr-i kat'i ve meşru vererek müstebidâne sed edilen mekteplerin güşâdını emrettiniz. Manastır maârif medeniyeti bu emri asga etmiyor.

Görice Mutasarrıfı kırız ve satı müstedilerini andıracak bir gurur müstebidâne ile emrinizi pâmâl ediyor. Desâyis tertibiyle halkı yek-diğerine sokuyor. Emrinizi değil meşrutiyeti pâymâl ediyor.

Mektebin küşâdına mevânî'hafîye tertib ediyor. Vazifesine taalluk etmediği halde sınıf-ı ulemâyı iz'âc ediyor. Hükkam-ı şer'iyeden iştika ediyor. Merkez-i saltanatında bulunan ve te'min-i asayişe me'mur olan erkân-ı hükûmetten biri de öteye beriye ajanlar göndererek altüst edilen Arnavudluk'u tekrar karıştırmak istiyorlar.

Meşrutiyet-i osmaniye nâmına avâmir meşrûtanıza ita'at etmeyen ve maârif milliyemizin intişarına mani' olan mutasarrıfı o mevki'de görmekte biz tahammül edemeyiz. Cemiyetin en mühim ve namuslu erkânından bazı zevattan arasına bazı fikirler duyuyorum. Evet! Cemiyet içinde fena adamlar var. Fakat ne yapalım. Eğer onlar azl edersek diğer fırkalara intisab eder. Sükûtumuzda bâdi olurlar. Beyefendi namuslu bir sükût, bir fırkanın hiçbir vakit vaki ve hissiyetini taklil edemez. Meşrutiyet mukâddesemizi pâyimâl eden her canı meşreblerin fırkanızdan tardıyla bir zarar değil bin kâr edersiniz. Size muhafız meşrutiyet ve adalet olanlara ilk iltihak edecek biziz emin olunuz!

Zaten Arnavudlarla açılan İttihâd ve Terakki Fırkası arasında maateessüf açılan hafra-i ihtilaf sırf bir sû-i tefehhüm, bir anlamamazlık, bir asabiyet seri' bir mantıksızlık yüzünden zuhur etti. Vatanı al kanlarla boyadı. En büyük bir harbin

Sâhife 4

Arnavud

Numro 41

verebileceği telefâtı Arnavudlar ve askerlerimiz verdi.

Beyefendi, siz bizi asınız, kesiniz lakin mekteplerimizi kapamayınız. İstikbâl-i vatana cermhalar açmayınız! Himaye ediniz. Emin olunuz ki bütün akabir-i milliyemiz, bütün Efendilerimiz, ağalarımız, tüccarımız, köylümüz, sizin en fedâkar, sofuf harb ve cenkte en ileri gidecek pişdarları olur. Çünkü emin olunuz, Arnavud yalnız adl ve hakkaniyet karşısında mağlub ve ser-nigûndur. Şiddet, zulm onun bin asırlık hiss-i intikamını açıklamaktan başka bir şeye yaramaz.

Talat Beyefendi! Arnavudun ricallerini dikkatle dinleyiniz. Sizden beklediği menfaat: Cehl içinde puyan, mahkûm zulm ve gaddar olan Arnavudlara irâe uhuvvet vadattan başka bir şey değildir. Memurların kurun ve satına a'id olan siyaseti artık şu yirminci asır-ı medeniyet ve sanayi'de devam edemez, halkı maateessüf Müslüman ahâliyi bir alet-i saharane ile yekdiğerine sokmaktan ise onları ünsiyete, uhuvvete alıştırmalıyız.

Memlekette meşrutiyet varsa ve siz de benim bildiğim gibi bir meşrutiyet nâzırı iseniz emrinize muhalefet eden bir mutasarrıfı, hâşâ yalnız emrinize değil koca bir millet-i muazzamanın vüzu' ettiği kavânin-i meşrutiyete karşı riyâset tertip eden bir memurunuzu azl ederseniz şan ve şerefiniz dü-balâ olur. Ve bütün Arnavudlarda meşrutiyet nâmına size teşekkürle koşar. Bir mutasarrıf ki vampirler icat eder, lisanını muhafaza edenler hanelerini geceleyin taşla tutturur. Hafız Ali gibi ulemâ-yı islâmın aşiyane hakirinin bi-çare camlarını kırdırır. Çoluk çocuğunu perişan eder. Arnavudluk'ta icra-yı hükûmete layık değildir. Vampire kim inanır Beyefendi! O masal devirleri geçti. O iki ayaklı vampirleri rovelvorla takip eden bir fedâyî hürriyet. Bir genç Arnavud birkaç gün sonra zincirlere urularak divan-ı harblere sevk edildi. Binâ'en-aleyh o zaman yine bu sütunlarda feryat ederek adalet-i askeriye-i istirham etmiştik. Yine bu sütunlarda o vakit teşekkürat-ı samimanemizi takdim ettiğimiz Yakova Divan-ı Harb-i Örfisi o mazlum ve bi-günahın hürriyetini iade ile masumlarına pederlerini ithaf etmişti.

Beyefendi! Arnavudluk Rumeli'de hâkimiyet-i osmaniyenin bekâsını te'min edecek bir istihkâm-ı metin ve adim-ül endarasdır! Allah aşkına bu istihkâmı ve içindeki kahramanları muhafaza ediniz. Harab ettirmeyiniz. Bir sancağı değil bir fikri bir fikr-i meşru'u; bir kânunu, kânun-ı mukâddes meşrutiyeti müdafa'a için bir mutasarrıfı fedâ edeceğinizden eminiz, fakat bu icraat merd ne gizin Kosova valisine yapıldığı gibi hem geç ve hem de terfien olmasın. Görice mutasarrıflığından Şam valiliğine göndermeyiniz. Görice'ye tayini için nezdinizde iltimas eden meb'uslarımız bile bu mutasarrıftan müteneffir bulunur. Allah, peygamber, kânundan başka bir yerden korkunuz yoksa meşrutiyetin ahkâm-ı kat'asını icra ile bu memuru taht-ı isticvâbe aldırınız. Ve memurlarınıza böylece anlatınız ki artık Abdülhamid devri değil, eşhastan ziyâde âfâk-i osmaniyede kânun-ı icra hüküm ediyor.

Talat Beyefendi! Bu açık mektubum Arnavudluk'un cihat muhtelefesinde okunacak. Ve icraat meşrutiyetperverânenize intidar edilecektir. Ümit ederim ki bir siyaset-i mütereddideye mağlup kalmazsınız. Sizi (silik) biz sizin büyüklüğünüzü tarih sâhifelerine nakl ederiz. Siz lâ-yemut kalırsınız azm-i kat'i sahibi bir nâzır bugün düşerse yarın yine şan ve şerefle makam-ı iktidara gelir. Acaba bu dakikayı takdir buyuracak mısınız? Bâki adaletinize muntazırız beyefendi.

Derviş Hima

Trablusgarp ve İtalya

Milan 14 Kânun-u Evvel- “Kurya del Esera” gazetesi Hükûmet-i Osmaniye’ye şiddetle hücum etmekte ve Trablusgarp’ta Avusturya Almanya ve Amerika münafi’ini terevvüc ve teshil ettiği hâlde güya İtalya aleyhinde muâmelat-ı keyfiyeye tevessül ettiğinden dolayı Türkiye’yi muaheze eylemektedir. (Kurya del Esera) İtalya Hükûmeti’nin bu hususta Dersaadet’te şiddetli protesto teşebbüsatta bulunmasını teklif ederik İtalya devletinin Trablusgarp Vilâyeti’nde haiz olduğu hukûk ve menafi’ azimiyenin sair düvel-i muazzamanına makis olamayacağını beyan eylemektedir.

(Osmanlı Ajansı)

İsmail Kemal Bey’in Beyânâtı

Roma 10- Roma’ya muvâsalat eden İsmail Kemal Bey’in İttihâd ve Terakki Fırkası ve İbrahim Hakkı Paşa reis karda bulundukça Türkiye’de ıslahat ve teceddüd icrası mümkün olamayacağına efkâr-ı umûmiye emindir. Yolunda beyânatta bulunduğunu İtalya gazetesi yazmaktadır.

Ma’mafih İsmail Kemal Bey’in beyânat-ı afesi İtalya efkâr-ı umûmiyesi üzerine bir güne tesirde bulunamaz. Çünkü İtalya’da herkes Türk hükûmetini, kabinesini gereği gibi takdir etmektedir.

Arnavud

İtalya’da herkesin bizi takdir sevdiğini cedide-i Trablusgarp vakayı’ ahiresi herkese kolayca ifham etmektedir.

Teb’id

Selanik’ten bildirildiğine göre Üsküp Divan-ı Harbi’nde muhakemeleri icra ve hükümleri i’tâ kılınan yirmi yedi Arnavud Pazar günü Selanik’ten vapura irkab edilerek Fizan’a teb’id edilmiştir. (Rumca gazetelerden)

Arnavud

Esbab-ı mahkûmiyet ve teb’idlerini bilmediğimiz bu zavallılara “Rahmetele aleyhim rahmeten vasia” demekten başka bir diyeceğimiz yoksa da şunu ilave etmek isteriz ki ciyâdet ab-ı hevası, cibal ve şevamiki meşâcir ve enhar-ı latifesiyle şu zemin-i mübin sefiliyenin bir cennet bülendi olan Arnavudluk’tan sahara haresiyle

cehennemden nümune nüma olan katiâne teb'id etmek o valileri idam-ı tedriciye mahkûm etmek demektir.

Fizan'a gönderip de bin felaket ve zaruretle imha edileceklerine Kosova'da idamlarıyla çehre-i beşeriyette daha açık renkli birliğe sürülmüş olur. Divan-ı harblerimiz bu noktayı latifen nazar-ı dikkate almalıydılar.

- Meclis-i Meb'usanda: İtimad Re'yi-

Arnavudluk'ta bin türlü yolsuzlukta bulunan hükûmet-i meşrûtamıza itimad re'yi vermediklerini gazetelerde gördüğümüz meb'usan-ı muhteremenin esamiyesini Arnavud bir vesika tarihine kalmak üzere derc ediyor:

Yanya, Kongo, İşkodra: Murteza Efendi. Görice Şahin Bey Priştine: Fuad Paşa ve Hasan Bey. Yanya Surla Efendi. Dıraç: Esad Paşa.

Arnavudluk'ta yolsuzluklarda bulunan hükûmete re'y verenler: İşkodra: Rıza. Debre: Şevket. Görice. Meyşe. Manastır Pancadoraf. Priştine: Şaban. Manastır: Vasıf Yanya Hamdi. Taşlıca Vasfi. Üsküp İstoyanoviç. İpek İbrahim. Manastır Dimetoric. Elbasan: Hacı Ali.

Arnavud

Bu listelerin haricinde kalan Arnavudluk meb'usları ne sebebe mebni bi-taraf kaldıklarını bilemiyoruz ba'des-sual derc edeceğiz.

- Kosova Valisi-

Terfi'en Edirne'ye tayin edildiğini işittik. Şimdilik: Gölge etme başka ihsan istemem demekle iktifa ederiz. Çünkü bu adam hakkında Kosova vakayı' hun-u alude zamanında beligen ma-beliğ yazdık. Yerine tayin olunanda bir iş görmeyeceğini ibtidadan söylersek belki istikbâl için ezhar-ı kehanet etmiş oluruz.

Karadağ'a Firar Edenler

Podgoriçe'den yazılıyor:

İşkodra ve Tuz havalisi ahâlisinden ve Katolik milletinden olup tesevvila kapılarak? Karadağ'a firar etmiş olan iki bin kadar Malisör Arnavudlar bu kere vaki' olan teşebbüsât üzerine ma'valarına avdet etmişlerdir.

İki bin kadar nam vahşi Malisörün Karadağ hududunda bulunması bu havalinin asayişini ihlalde pek büyük tesirat gösterebilirdi. Binâ'en-aleyh bunların ma'valarına avdeti temin olması şâyân-ı takdir bir muvaffakiyettir.

(Yeni Asır)

Arnavud

Nam-i vahşi dediğiniz Katolik vatandaşlarımız her halde bu isnadatta bulunanlardan daha namuslu ve misafiperverlerdir nam-i vahşi kelimesini yazanlara iade ettirir.

Bir Arnavud meb'usuna sorulmuş. Kosova nasıldır? Hazret-i peygamber zamanında yapılamayan ıslahat İttihâd ve Terakki sayesinde yapılmış.

Arnavud

Piriştine Meb'usu Hasan Beyefendi

Meb'us-u muhteremimiz Arnavudluk hakkında ve dört seneden beri matbuata verdiği makalât-ı müfidesini cem' ve teflik ile yakinen bir kitap şeklinde tab' ettirip hâsılatını Elbasan Dar-ülmuâllimini'ne ithaf edeceğini vaad ettiler. Müşârünileyh bu gayret-i vatanperveranesini Arnavud tebeccül ile takdim teşekkür eder.

-Mazlumların Tahliyesi-

Loruslu Tefvîk Efendi namında birinin katlinde zimmet hal oldukları zannıyla üç himmetli Arnavud taht-ı tevkife alınmışlardı. Zindanlarda bu durumlarda bir müddet çürüdükten mahkemeden mahkemeye sürüklendikten sonra İzzet ve Kemal Efendiler tahliye edilmişlerdir. Gerek hükkam tarafından ve gerekse bazı zabıtların vaki' olan tahriyat ve tahkikat müşekkafane neticesinde bir emare (silik) disteres olunamayınca vicdanları titreyerek masumiyetlerine karar verilmiştir. Ulemâ-yı hukûktan sorarız: Adl ü ihsan bu mudur? İstiklal muhakim buna mı tâbir ederler? Badema olsun tahkikat-ı adliyenin daha munsifâne bir sûrette icra edilmesini ve hürriyet-i şahsiyenin gelişli güzel pâmâl edilmemesini temenni ederiz. Bazı gazete sütunlarına geçen o şehid-i hürriyete! bizde rahat okuyabiliriz. Lakin tantanalı elfaz ve nümâyişlerle istiklaliyet hükkamı devirmeyelim.

Ziya-i Azim

Priştine Meb'us-u Muhteremi Hasan Beyefendi'nin eniştesi ve gelen hanedanından Hüseyin Paşa'nın mahdumu ve Beytullah Bey kardeşimizin biraderi İbrahim Bey'in vefatı haber müessirini kemal-i teessüfle istihbar ettik. Cenab-ı Hak merhumu garik-i rahmetle bâki kalan hanedan a'zasına da ömr-ü tavil ihsan buyursun.

Afv-ı Şâhâne

Atîdeki zevat-ı muhtereme mazhar afv-ı şâhâne olmuşlardır: Volçitrınlı Zeynullah Bey, Priştineli Cemail Bey, Yusuf Fettah Ağa, Mahmud Efendi, Geylanlı Said Ağa, Şevki Efendi, İpekli Zeynel Bey, Yakovalı Müderris Hasan Efendi, Latif Efendi, Hüsnü Bey Çevri, Yahya Ağa ve Celaleddin Bey.

Arnavud

Bigayr-i hak taht-ı tevkife alınan şu muhterem Arnavudların mazhar-ı afv-ı âli-i hazret-i şehriyari olduklarından dolayı Arnavud samimiyet-i kalbiyle halife zîşan efendimize arz-ı teşekküre şitabandır. Arnavudluk tac-ı devletin pırlantası der gibi tâbir ve vahisiyle kılınmaz. Tatyib edilemez. Ancak eser-i celil padişahiye tabiatıyla hukûku bir adl ü ihsanın irasasını hükûmet-i meşrutiyemizden talep ve temenni ederiz. Mazhar-ı afv şehriyari olan masum ve bi-günahlar gibi Arnavudluk'un sair hasbihanelerinde ve alel-husus Manastır'da birinci erbab-ı namus ve himmet en ratıb zindanlarda çürüyor içlerinde sen rüşde ermemiş Elbasanlı Kâmil Bey gibi masumlarda var.

Ya eyühel-umur! İnnellah ya emir-el mudil vel-ihsan...

Derviş Hima: Manzume-i Efkâr Matbaası

3.34. Sene 2, sayı 43, - 21 Kânun-ı Evvel 1326 (3 Ocak 1911)

İkinci Sene	21 Kânun-ı Evvel 1327 Salı	Numru - 43
Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima		Abone Bedelâtı Senelik
Beyoğlu		Arnavudlukİçün 30 Guruş

ARNAVUD

Şimdilik Haftada Bir Def'aNeşr Olunur.

10 Para

Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir.

10 Para

(Anket Parlamenter)

Sinop Meb'usu Rıza Nur Bey'in sebebi tevkifine ve mevkufîn-i saire hakkında vukûu rivayet olunan işkencelerin tayin-i mahiyetine dair bazı meb'usîn-i muhtereme tarafından verilen takrir yetmiş üç re'ye karşı doksan altı re'y ile red olunmuştur.

Meclîs-i Meb'usan'da cereyan eden müzâkerat sırasında bu tahkikatın icrası takrir ettiği takdirde kabine istifaya karar vermiş olduğu dermiyan edilmiş ve bu sûretle ekseri teşkil eden ve meb'usan-ı kirâm mânevi bir tehdit altında tutulmuştur. Zannımızca kabine tahkikatın âdem-i icrasında değil her halde bu tahkikatın sürat-i ifasında şiddetle ısrar etmeliydi. Zirâ ittihamat-ı vakı'anın şuyu'u vuku'u kadar bir heyet-i hükûmeti lekedar edebileceği cihetle bu ithâmatın tayin mahiyeti elzem idi. Bütün Osmanlılar Abdülhamid'in devr-i istibdâdını la'netle yâd etmiştir ki illet bu gibi halet ve ta'addiyatın vuku'u ve şuyu'undan ibaret idi. Hal bu ki cihan-ı medeniyet bir hükûmet-i âdilenin bizde te'sis etmiş olduğunu görmekle bizi şâyân-ı takdir görmüş ve her türlü mezâlimin artık aramızdan kalkmış olduğuna kanaat götürmüştü. Bugün ise hükûmet böyle bir isnâd ve iftirâ altında kalmaktan ve umuma karşı lekeli bir çehre-i şena'atle görünmektense her çe yâd-ı anâd diyerek tahkikat-ı müşkâfane icrasıyla her hakîkati ve isnadat ve müfteriyat-ı vakanın mahiyetini isbat etmekle bi hakkın ilan-ı levazım-ı muaddelet etmesi icab ederdi. Hatta hakikat aranılırsa kabine bu şaibe'i esnadattan tezkiye'i nüfus ve isbat-ı bera'et etmedikçe meb'usandan yirmi üç kişinin re'yiyle i'timad-ı umûmiye mazhar olabilmesini imkânsız bulur ve her halde bütün safhatıyla şayi'at ve vuku'atın mahiyeti lüzumunu labüd ve lâzım görürüz.

Kânunsuzluk

Tâbi'atta her hadise bir kânuna tabi olduğu gibi cemi'yet-i beşeriyenin de devam ve istikrarı hareket-i beşeriyenin bir kânun ile tanzim olunmasına mütevâkıftır. Bütün kavanîn-i mevzu'anın felsefesi cemi'yet-i beşeriyenin ahenk ve intizamının bir devam olması esasına müsteneddir. Binâ'en-aleyh diyebilirim ki bir cemi'yetin ruhu kânundur. Kânunsuzluk hayat-ı içtima'iyeyi rahnedâr eder. Bu herkes tarafından kabul olunmuş mahz-ı hakikat diye telakki olunmuş bir nazariye iken her nasılsa tatbikatta o kadar büyük bir ruyi iltifat göremiyor. Bunun emsâli ise sık sık görülmektedir. Elbasan ve Görice mekteplerinin seddi kanununun ne sûretle ezildiğini gösterebilecek bir mahiyettedir. Görice'de keşif bir deryayı zulmet cehalet içinde yüzmekte bulunan muhtac-ı irşadiyeye tevsif edebileceğimiz bir hazb-ı kalilin menba'ı envar-ı medeniyet olan mektepleri görmekten gözleri kamaşmakta bulunduğu için seddini hükûmete istid'a etmesi üzerine hükûmet bu efkâr-ı batılayı arzusuna muvafık bulmuş meclîs-i idareyeye bir mazbata tanzim ettirerek siyasi ve dini bir mahzur-ı isnâd ile mektepleri kapattırmıştır.

Biz burada bir parça tevkif eder ve meseleyi tedkik ile iş bu mu'amele'i kânûn-i şeknâneyi kara'eyn-i kiramın inzâr-ı dikkatine arz eyleriz.

Meşrutiyetle idare olunan memleketlerde tek bir ferdin bile hukûku mukaddestir. Değil ki bir milletin hukûku pâyimâl edilsin. Bunun için reiskâra geçirilen idare memurlarının en ziyâde riayet etmesi icab eden şey milletin, ferdin hukûkudur ki bu da o memurun hukûku esasiyeyi vakıf olmasıyla kabildir. Yoksa aksi takdirde meşrutiyet mevhum bir lafızdan ibaret kalır. Binâenaleyhe Görice'de olsun Elbasan'da olsun hukuk-ı esasiyeden bu kadar bî behre adamların re'iskâra geçirilmeleri cidden şâyân-ı teessüf ahvâldendir. Mekteplere dini ve siyasi bir mahzurun isnadı kolay ise de ispatı müteassir ve daha doğrusu müte'azzirdir. Bir mektebin programı dini nasıl mahzur teşkil edebilir? Din bir emr-i vicdani olup hürriyeti vicdaniye ise kânun-u esasiyenin taht-ı teminindendir. Farz edelim ki, bir mektep açıldı, programı da dinidir. Acaba hükûmet herkesi o mektebe gitmekten men edebilir mi? Men ederse hürriyet-i vicdaniye yok demek olur ki o zaman Kânûn-i Esâsiye'nin hürriyet-i vicdaniyeyi te'min eden sahifesini yırtmak icab eder. Bu böyle olduktan başka Arnavud mekteplerinin programı dini olmayıp ilmidir. Fakat bî'l-farz aksi olsa idi mekteplerin seddini bu sebebe istinâd ettirmek ka'ide-i müsavâtı ihlal eder bir muamele olur çünkü İstanbul'da programları dini olan birçok Ruhban memleketleri mevcuttur. Neden kapatılmıyor? Sonra biliyoruz ki bir kânun-ı umumiyet hassasını ha'iz olmadıkça kânun değildir. Aynı

mu'amelatta aynı kânun tatbik olunmazsa o mu'amelata kanunsuzluk denilmekte hiç tereddüte mahal yoktur. Memâlik-i Osmaniye'nin birçok yerlerinde olduğu gibi Görice'de bir Amerikan Ruhban Mektebi mevcut idi ki İngilizce ile beraber bir de Arnavudça tedris olunurdu. İstanbul'da ve diğer birçok yerlerde bulunup aynı programı takip eden mektepler el-ân mevcut olduğu halde Görice'de ki kânunen kapandı. İşte görülüyor ki Görice'de kânun başka İstanbul'da başka imiş! Bu kânunsuzluk değil de nedir? Garbi şudur ki Görice Arnavut Hristiyanları sırf Hristiyanlara mahsus olamak üzere bir mektep küşâdına müsaade edilmesini istid'a ettikleri halde müsa'ade edilmedi.

Hurûf ve zuruf mes'elesi ortaya çıkarıldığı zamanda itibaren itirazat-ı siyasi ve dini olmak üzere ikiye taksim edilmişti. Aynı taksim mekteplerin ihtirasatında da varid oluyor. Bundan anlaşılıyor ki mekteplerin seddi o hurûf ve zuruf mes'elesiyle pek ziyâde alâkadardır. İşte biz de mahzur dini hakkında söyledikten sonra mahzur-u siyasiye kısmına geçiyoruz. Biz bu mahzur-u siyasiyeyi anlamakta bir parça güçlük çekeriz. Çünkü Arnavutların istinadgâhı Osmanlılık olduğu gibi hariçtede bir Arnavutluk hükûmeti yoktur. Bunlar bu mahzur-u siyasiyle demek istiyorlar ki Arnavudlar bu mekteplerde istiklal fikrini tedris ediyorlar!!! Arnavudlar öyle zannedirim ki şimdiye kadar yalnız kavlen değil filen dustur hareketlerini gösterdiler. Fakat bu gibi mütevehhim adamlar bir kere tevehhüm ettiler mi söz işitmek işlerinden bile değil. Binâen aleyh bunlara söz anlatmaya gayret etmek kendini boşa yormak demektir. Biz bu gibi adamlara mevki-i coğrafimizi göstermekle daha sağlam bir cevap bulamayız. Mevki' coğrafimiz hakkında birçok defalar söylendi, yazıldı hatta kendileri de ceffe'l kalem takdir ve tasdik etmişlerdi.

Bunun için biz de bunu tekrar etmeye lüzum görmeyiz. Arnavudlar küçük bir geminin muhteşem zırhlıların dalgaları karşısında muhafaza'ı mevki' edemeyeceğini takdir edemeyecek derecede değildir. Bütün bu su'i tefhimlerin esbabına biz bir takım basit fikirli adamların mahsuli nazarıyla bakarız. Çünkü pek sathi düşünen bu adamlar işin iç yüzünü bir nazar-ı nüfuz etmekten acizdirler. Mesela Arnavudlardan müstakilen yaşayabileceklerini düşünen kaç kişi bulunabilir. Bunların efkârından kuşkulananmak bî mâ'nadır. Anasır muhtelefeden müteşekkik hatta yek unsur hükûmetlerde bile her türlü mu'arızlar bulunabilir. Hüsnü idare müfret fikirleri akim bırakır velhâsıl mahzur-u siyasi gibi kapalı bir tâbir ile isnat etmek istedikleri efkâr bu gün tamamen mecruhtur, gayri variddir yalnız bütün bunlar bir takım su'i tefhimlerin evhamın mahsulüdür.

Mekteplere şad olunan mahzur-u siyaside hep bu mahsulün eseridir. Yoksa Arnavud mekteplerinde siyaset-i osmaniyeye mûzır hiçbir şey bulunmadığını bilâ pervâ söyleyebilirim. Mamafih aksini düşünelim ve farz edelim ki mektepte bir mahzur-u siyasiyeyi mucip olacak bir ders veya bir muallim bulunsa derhal o mektebin kapatılması lazım gelir? Hükûmet mekâtib-i husûsiye üzerine bir hak teftişe mâlik olduğundan mûzır gördüğü bir dersin lağvını veya bir muâllimin azlini mektep iradesine emir eder. Eğer emri infaz olunmazsa o vakit mektebi kapatabilir. Usul budur, yoksa hükûmet-i merkeziyenin bile haberi olmaksızın hodbehod istibdada, Hamid'e mahsus bir takım gelişi güzel tâbirler kullanarak mektepleri kapatmak meşrutiyete yakışır bir muamele olamaz. Dâhiliye Nâzırı mekteplerin seddinden haberdar olmadığını ve küşâdını emir eylediğini gazetelerle ilan eyledi. Hal bu ki Görice mutasarrıfı hala mümânâ'at ediyor.

Mekteplerin seddinden Dâhiliye Nezâreti'nin haberdar olmaması pek şâyân-ı emniyet bir şeyi gibi görünmüyor. Görice Mutasarrıfı'nın da mekteplerin küşâdına hala mümânâ'at etmekte bulunması mes'eleyi halli müşkil bir mu'amma şekline sokuyor. Esasen mektebin kapatılması bir kânunsuzluk iken emr-i kânuniyesine itaat etmekte kânunsuzluk üstüne kânunsuzluk olmuş olur ki bu hayat umûmiyemizi tehdit eder, anarşizmi davet eder. Bir hareket-i bağıyane olması itibarıyla şâyân-ı ehemmiyetdir. Mamafih mes'eleyi bu kadar düşünmek pek sathi geçmek demektir. Görice mutasarrıfı bir idare memurunun ha'iz olması lazım gelen birçok o evsaf ve meziyattan mahrumdur. Fakat Dâhiliye Nâzırının emrine muhalefet edecek kadar bir cesaretle bulunamaz olduğunu da pekâla bilirim. Çünkü menfaat-ı zâtîyesi buna manidir.

Binâenaleyh mutasarrıf ya biri aleni ve diğeri hafi olmak üzere çifte emir karşısında bulunmuş yahut başka bir merci'e tabi imiş gibi iki zehab hâsıl oluyor. Bu efkârı çok kimselerden işittik ise de buna inanmadık

Sâhife 4

Arnavud

Numru 42³²

inanmak istemedik. Çünkü meşrutiyetle idare olunan bir hükûmet için bir emr-i aleni bir de emr-i hafi bâ-husus kânunu çiğneyecek bir emir ısdar olunmak büyük bir şeyin var olduğu gibi mutasarrıfın başka bir merci'e tâbi olması da hükûmet içinde hükûmet bulunmak demektir ki bu memleketin âtîsi için bir tehlike teşkil eder. Bunun için

³²Numara 43 yerine sehven 42 yazılmış olmalıdır.

mes'elenin mutasarrıfın cür'etinden husule gelmiş olduğuna bila ihtiyar inanmak isteriz. Mamafih hakîkatin meydana çıkması ancak Dâhiliye Nâzırı'nın icrâ'atına mütevâkıftır. Velhâsıl mukadderat-ı milleti eline almış olan zevat-ı muhteremenin kânunsuzluk yüzünden memlekete arız olabilecek her türlü mehaliki defa'atle tekrar ve tasdik etmiş oldukları halde fi'iliyatta akvaline bu kadar bîğane kalmaları hüsnü niyet ve vicdanlarıyla kabil-i telif değildir. Gönül arzu eder ki idare'i hazırayı anarşizm ile tasvir ve tevsif etmek isteyen bir takım bedbinlere karşı Dâhiliye Nezâreti'nin bu hususta icrâ'atı bir cevabı mesket teşkil edilsin.

Teşnihiyeli Faik

Maziye Rücu'

Geçen Pazarertesi günü Meclis-i Meb'usan'da Edirne ve Biga Meb'usu arasında cereyan eden müşacere ve müşateme bir taraka'i dehşet engiz gibi etrafa eknâfa velvele endâz tesir olmuş erbab-ı hamiyeti bi-hakkın dağdâr-ı te'essüf etmiştir.

Üç devre'i ictima'ie sırasında ve hatta bu tarihi Ceharşenbe günü celse'i evvelisinde tekrar edilmiş ki, "bir meb'us yalan söylemez" bir meb'us hak ve hakîkatten ayrılmaz. Bu düstur hükûmeti meb'usatımız kendi kendilerini tezkiye makamında vâzi' ve ilân ettikten sonra, dolandırıcı "rezil" "edepsiz" gibi şetum-ı galiza ile birbirine nasıl teveccüh-ü hitab ve itab ider. Yalan söyleyen bu iki meb'us tabirat-ı mezkûre ile her birinin sıfat-ı kâşifanesini tayin etmiş olduğunu düşünmez mi? Bütün inzar-ı cihan medeniyete karşı muhafazasıyla mükellef oldukları adâb-ı muhatabayı nazar-ı dikkate almaz mı?

Binlerce efrâd-ı osmaniye'nin vekâlet-i mutlakasını ha'iz olmaları itibarıyla biz müşarun ileyhümayı tevsifat-ı mutakabilelerinden biri ve şahıslarını muhterem ve âli sayıyoruz ve binâen aleyh kendilerini yalan söylemekten münezzeh ad ettikleri halde biz şu evsaf-ı reddiye'nin makrun hakîkat olmadığına kani' ve ka'il oluyoruz.

Yalnız İsmet Beyefendi Dâhiliye Nâzırı Talat Beyefendi Hazretlerine ta'riz ve ta'arruz ettikten sonra bazı temenniyat-ı mahsusada bulunmuş ve red etmiş olduğuna dair olan ifşa'at ve beyânatını şâyân-ı nazar görürüz.

Haksız bir müra'acatı Talat Beyefendi red eder ve deruhte buyurdıkları vazife ve mes'uliyette ânı icab eyler, fakat meclisin esnayı müzakeresinde ânı bir silah müdafa'a şeklinde isti'mâl etmesi ve bir emniyet-i mütekabile esasına mebni olarak

ikisi arasında cereyan eden bir mekalimeyi ilan edib de bir meb'usu inzâr enâmda lekedar etmek istemesi hulûs-i niyetle kabil-i tevfiik olmasa gerektir.

Sıdk ve kebze muhtemel olması tâbî'i olan şu yoldaki mekâlîmat-ı husûsiyeyi ifşa edenlerin maksadını ne kadar tenzih edersek eski devrin buna müşabih olan ihbaratında ki kasıt ve niyeti hatıra getirmekten bizi men' edemez. Muhakkaktır ki kürsü'î hitabet hukûk milleti menafî' devleti muhafazaya mahsus olup ihtirasat-ı şahsiye ve iğraz-ı zâtîyeye cilvegah sudûr değildir! Bu cihetle orada hitaba ister müdafa'a ister muhataba suretinde idare'î güftar ettikçe bu nekatı derpiş dikkat buyrulmaları ve kendilerini her türlü ihtisasat ve ihtirasattan tecrid ile idare'î kelâm ve idâfî meram etmeleri vâcibdir. Adâb-ı mu'aşeret ve muktezayı nezaketde her halde bunu icab eder sanırsınız çünkü millet meb'uslarından dersi terbiye ve nezaket almak ister.

İtilaf-ı Anasır Nişaneleri

Ooh ey itilaf-ı anasır! Ne füsunkâr cıvıların var! Şetum ve tahkiratınla şu bedbaht kıt'anın akvâmını yekdiğerine hasm-ı can etmekte en müthiş îdâyı vatandan ziyâde hizmetin mesbuk.

Ey itilaf-ı anasır dimağı beşere, kalbi insaniyete aks eden mâni'î hakîkîyenle bizde ne büyük tezaad vücûda getiriyorsun! Komisyonlar teşkil ettin! Davul zurnalarla kongre-i asumanı çınlattın! İtilaf-ı anasır! Ah ne göz kamaştırıcı cila... Ne yalancı ta'bir!

Ben seni başka bir gazetenin sütunlarında münderic görseydim sana başka türlü cevaplar hazırladım. Ah! Lakin sen ey uhuvvet -u kadime! Sen ey samimi arkadaşlık! Sen önüme çıktın! Bütün hatırat-ı mukaddese'î maziye'yi gözümün önünde en dîlkarib bir levhâ-i şebabet şeklinde tecsim era'e ettin! Senin mağlub-u temaşan olarak mebhud kaldım. Bu beht ve hamuşiyi kâtîyen muhafaza etmek istedim. Lakin bir bed manevi beni sarstı. Mutlak bir arkadaşımı ikaz etmek lazım. Evet! Hakîkî dostluğu muhafaza, istikbâl-i vatana hizmet edebilmek için sukûtta ziyâde ikâzı, istizâhi bir vazife'î hamiyet ad eyledim:

Bir gazetede münderic ne kadar makâlat varsa başmuharririnin nâzar-ı im'an tetkikinden geçtikten sonra basılması pek tabidir.

Ey Rumeli'yi idare eden arkadaşlar! Siz itilaf-ı anasırı bize nasıl tefsir edeceğinize intizaren şimdilik Arnavudları tahkiren yazdığınız şu satırları tekrar size

göndermekle iktifâ edeceğiz. Acaba bir yed-i ha'in hey'et-i idarenin, hey'et-i tahririyenin haberi olmaksızın mı şu satırları derç etmiş! Biz sizin aleyhinizde bu kadar şedid bir şeyi yazsak bilmem idare'i örfiye bizim "Arnavud"u hangi çengel ta'tile galtan ederdi! Ey itilaf-ı anasıra hizmet eden satırlar! İstikbâlde tarih yazacaklara bir muavenet etmek "Rumeli"yi okumaktan mahrum olan vatandaşlarımıza da bir köşmal-i intibah olmak üzere sizi şuraya derç eyleriz:

Manastır'da Başkım Matba'ası tekrar küşâd olunur. Latin hurufuyla (Derita) namındaki bir mecmu'a'ı müfsedet daha intişar edecektir.

Dersaâdet'teki sosyalist ve demokratlardan farkı olmayan bu paçavralarına bu pak muhiti telvise çalışacaktır.

Ecnebi âmâline hadim olan bir takım sefiller ötede beride vücutlarını göstermeye çalışıyorlar ise de Manastır'ın cesur fedâkâr ahâlisi bunlara asla rağbet etmeyecektir.

İşkodra Muhabirimizden:

Geçen hafta Karadağ Hükûmeti'nin Harbiye Nâzırı Yankovokotic buraya geldi. Üç dört gün kaldıktan sonra tekrar Çetine'ye avdet etmiştir.

İstikbâli için birçok zabıtlar ve polislerle vali tarafından mutantan bir araba dahi iskeleye kadar gönderilmiştir. Avdetindeki ise kimse tarafından teşyi' olunmadığının sebebi Karadağ'a firar eden Arnavudların avdetleri için hükûmetimizle anlaşılmadığına mâ'tuftur.

Karadağ Harbiye Nâzırı'nın avdeti üzerine Valimiz Bedri Paşa ve erkân-ı harb zabitiyle beraber Çetine'ye gitti. Aynı günde Karadağ Konsolosu Gıragoviç de beraber idi. Esbab-ı azimeti Malisörler'in avdetine dair olacaktır. Devran eden bir şayi'aya nazaran Malisörler'in avdetleri için hükûmetimiz tarafından edilen va'atler ifâ edilmediğinden tekrar Karadağ'a hicrete başlamışlardır.

Merdita'da ve Akrune'de Prens (silik) Duda Paşa'nın dükkânında kira ile oturan İşkodralı Konilezekozerse'nin dükkânına altı meslâh haydud girerek eşyasını yağma etmişlerdir.

Zadrım'da da islahası toplanmış olan zavallı ahâli haydutların ma'ruz-ı tecavüzatı oluyor. Köylülerin öküzleri dağlara kaldırılıyor.

Arnavud

Taṣhid-i ıslahayı düşünen hükûmet asayiş ve muhafaza'ı hukûk-u ahâliye bir çare bulmalıdır. Mâ'rifet hükûmet-i ıslahayı toplamak değil eslahanın halka adem lüzumunu anlatmaya gayret etmektir. Memâlik-i mütemeddinenin çarşıları, pazarları ıslaha'ı metnu'a ile malâmâldır hal bu ki ahâli bu silahları lüzumunda isti'mali öğrenmiş ve müdafa'a'ı hukûk-u şahsiyesini kendi silahında değil hükûmetin tedabir-i hakimanesine vabeste olduğunu anlamıştır. Hal bu ki silahsız kalan zavallı köylüler nehib ve gared eşkiyaya maruz kalmışlardır. Bir kısım halk dışlerine kadar meslah bırakılmış. Bir kısmı diğeri de en küçük bıçağından, duvarlarının zeyb ve ziynetini teşkil eden eslaha'ı âtikasından bile mahrum edilmiştir.

Bu bâbda hükûmetimizin tedabir acileye tevessül etmesi lazım geldiğini acaba burada tekrar etmek bî mâ'na değil midir?

Devlet-i Osmaniye Karadağ Münasebeti

Osmanlı Karadağ hududu üzerinde bundan evvel arasıra zuhur eden hadisatın bu son zamanlarda fevk'alâde teksir ettiğine binâ'en Osmanlı Karadağ münasabatında bir gerginlik peydâ olmaya başlamıştır. İstihbaratımıza göre hükûmet-i seniyye son def'a olmak üzere Karadağ Hükûmeti'ne tebligat-ı lazimedede bulunacak, bu tebliğattan bir semere hâsıl olmadığı takdirde Çetine'de ki sefirini gayri mu'ayyen bir zaman için geri çağıracaktır.

Hafız Ali Efendi

Genç ulemâyı İslâmdan Göricele Hafız Ali Efendi Hukûk-u İslâmiye ve insaniyenin negihban sadıki olmak lazım gelen makam meşihatpenahide kendisine edilen zulüm ve gadrı anlatmaya muvaffak olamayarak Arnavutluk'a avdet etti.

Kuzât-ı müsliminden Leskovik Naibi Ahmed Remzi Efendi Hazretleri bir müddet belad-ı mısıriyede kaldıktan sonra darul hilâfet-i seniyyeye gelmişlerdir. Sınıf-ı ulemâyâ bile uzatılan ha'in ellerin artık nüfuz ve kudreti olmadığını ümid ederiz ki bu defa makam-ı meşihat âliye-i ulemâyı mağdureyi himaye ile ibraz-ı adalet buyurur.

Yusuf Bey Kara Hasan

Debre'i zirin en nüfuzdâr hanedanından Yusuf Bey Kara Hasan Arnavutluk karışıklığı zamanında Kosova'da ki vatandaşlarının imdadına gitmek için taraftarlarını

teslih ile Derin Nehri'ni aşmıştı. O zamandan beri hal-i firarda bulunuyordu. Bilahare afvu umûmî i'lanında gelmiş ve dağlarda bulunduğu zaman aldığı soğuğun tesirinden hastalanarak terk-i hayat eylemiştir. Merhum müşârunileyh vatanını, lîsanını en ziyâde sevenlerden idi. On altı sene evvel tebdilen konağına misafir olduğum zaman Prizren ittifakında Abdal Bey'le beraber vatan-ı ayadı'ı i'daya düşmemek için ahd ve peyman verdiğini nakil ve hikâyeden geri durmazdı. 10 Temmuz 1909 tarihinde Debre'de inikad eden mu'temir-i milliyemizde bulunmuş ve mâarif-i milliyemizin hurûfat-ı millîmizle telakkisine en büyük taraftar ve zahir olmuştu. Merhum yetmişlik bir pir olmakla beraber da'ima şen ve şatır ve nekrekü idi. Silahlarını teslimden evvel Zirganlı Şeyh Süleyman Hazretlerinin nezdine giderek danışmış, Şeyh müşârunileyhin nasihiyle hükûmete silahlarını teslim etmişti.

Cenab-ı hak merhumu garik-i rahmet buyursun ve bâkî kalan hanedanınada ömr-ü talil ve şeref-i cezil ihsan etsin.

Rahmete aleyhe rahmeten vasi'a.

Struga'dan yazılıyor.

Meşayih-i kiramdan Arif Efendi mübtela olduğu sahayı tifo'idi illetinden halas bulamayarak emr-i hüdaya zen icabet olmuştur.

Arnavud

Merhum müşârunileyh gayet haluk ve ahlâk-ı hamide ile mütehalli idi bu gaybubet-i ebediyesinden dolayı, “Arnavud” aile ve huişan ve dervişan-ı kederdidelerine en samim beyan-ı taziyet eyler.

Rahmete aleyh ve rahmeten vasi'a.

Derviş Hima: Manzume'i Efkâr Matba'ası

3.35. Sene 2, sayı 44 - 25 Kânun-ı Evvel 1326 (7 Ocak 1911)

İkinci Sene

25 Kânun-ı Evvel 1327 Cum'artesi

Numro - 44

Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima

Abone Bedelâtı Senelik

Beyoğlu

Arnavudluk İçün 30 Guruş

Arnavudlardan Mürekkeb Bir Heyet

İstanbul Vilâyeti 40 Guruş

Tarafından İdâre Olunur

Memalik-i Ecnebiye 10 Frank

ARNAVUD

Şimdilik Haftada Bir Def'a Neşr Olunur.

10 Para

Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir.

10 Para

Lîsan

Bir kavmin lîsanı mevcudiyet-i maddiye ve manevîyesinin en kat'î burhan zî talakatidir. Lîsanını, edebiyatını adât ve ananât-ı millîyesini muhafaza edemeyen akvam-ı muzalimât bî hudud asar ve ezmân içinde namları kemnâm kavmiyetleri mahv ve perişan olarak ıssız belirsiz bir hatıra'î tarihiye bırakıp gitmişlerdir.

Meşîme'î tabiattan saha'î mevcûdiyete çırılçıplak fırlayan nesil Kerim Beşer meftur olduğu zekâ ve mantıkı sayesinde itilâya başlamış ve milyonca seneler geçen edvar-ı muhtelifede tekâsül ede ede büyümüş ve bu gün gördüğümüz şu nokta'î kemâl ve tekamüle vasil olmuştur. Güzerân eden mazlum ve nâ malumdurlar. Müstesnâ, tarihinin şöyle böyle zabt edebileceği da'ire içinde isimlerini okuyup da cisimlerinden, mevcudiyet-i millîyelerinden eser kalmayan akvamın, akvamı mütekalibe ve müterakiyeye temsil ettikleri ise kesb-i vuzuh etmiş bir mu adele'î tarihiyedir.

Bin türlü sefihat-ı tarihiyeye mazhar olmuş, bir nice akvam-ı galibenin pâyı kudret ve şevketi altına geçen Arnavudlar lîsanlarına olan muhabbet-i samimiye, milletlerine olan ri ayet temayülleri, adât ve an anat-ı millîyesine karşı besledikleri gayr-ı kabil tezelzül merbutiyetleri sayesinde pâydâr olmuş ve Türklerin fethinden sonra da bir kısım-ı mühimmi din-i İslâmı kabul ederek Türklerle birleşmişler ve hal bu ki insanların ananatını hiçbir sûretle unutmamışlardır. Romalılar en meşhur kumandanlarıyla Arnavudluka istilâ ve 70 kadar şuhûr ve ve kasabânı hun ve ateşle han ile yeksân etmiş ve yüz elli binden ziyâde esir alarak Adriyatik Denizi'nin öte tarafına

nakil etmekle beraber Arnavudları Romalı yapamamış ve tahsin ettikleri cibâl-i refîa ve menî ada ana lisân-ı mukâddes ve muhteremini harz-ı cân edinmişlerdi. Bizans Saltanatı İmparatorları da bu kıt a'î mübarekede icrâyı ahkâm etmiş ve onlardan evvel gelen Barbarlar ve akvam-ı vahşîye fıtratın yarattığı şu metin kavmi sarsamamış ve emvac-ı muhtelif'e darb ve işkenceye ma ruz kalan Arnavudlar asr-ı hazıra kadar yaşayabilmişlerdir. Hal bu ki asr-ı hazıra asr-ı sabîka' meçhuleye kıyas ve teşbîh edilemeyecek bir dereceye gelmiş ve akvam-ı sa'îrenin mücâhidat-ı da'ime'i ilmiye ve iktisâdiyesi arasında tehlikeye maruz kalmış ve gayr-ı kabil tatrik granid taşı halinde olduğunu bildiğimiz zavallı Arnavudluk yavaş yavaş şekl-i sabîk müteyyinini değiştirmeye başlamıştır; çünkü muhtelif te'sirat-ı siyasiye, ilmiye ve iktisadiye ile hırpalanmaya başlamıştır. Yahudiler gibi her rast geldiği milletin lîsanını adetini kabul veya cinganeler gibi haymeneşin ve aşîret halinde yaşamak fikri metin bir kavmin dimağ-ı civalinden geçmediği için asr-ı Osmaniye arasında hem mevcûdiyetini muhafaza etmek ve hem de Osmanlı İmparatorluğu dâhilinde anasır-ı mümtazinin mühim bir rol oynayabilmesi için yegâne bir çare kalmıştır. Oda yukarıda dediğimiz gibi anâsır-ı sa'îrenin telkinat mazarelerini benimseyerek lîsanımızı bir arş-ı müzeyyen ve mübeccel edebe yüklenmektir. Bu da kusretleri evsaf-ı reddiye'i ve diniye'iden biri çehrelerinde iffet ve hayânîşaneleri olanlarla yekdest vîfak ve ittifâk olarak nakdi fedâkarlıklarla te'sis mekâtibe gayret etmektedir.

Önümüze çıkacak mevânî hiluletleri yavaş yavaş kesb-i resânet etmekte olan meşrutîyetin zir cenâh âtîfetinde pââmâl edecek be şu serir-i saltanat etrafında kendimize mahsus olan koltuklu sandalyemizi kazanmış olacağız.

Şu nokta-i mühimmeyi de söylemeden geçemeyeceğiniz:

Arnavudlar şu devlet-i ebed müddetin münâsib-i aliyesinde en son ki Avlonyalı Ferid Paşa hazretleri olmak üzere 30'u karîp Sadrâzam ispat-ı vücûd etmiş ve saltanat Osmaniye'nin en tehlike zamanlarında devletin şevket ve şanlarını muhafaza ile kudret-i askerîyelerini âleme era'e eden ekâbir-i askerîye yetiştirmiştir.

Binâ'enaleyhe unutmamalıyız ki o müstesna zamanlar sayf ve kuvvetin şeca at ve besaletin hâkim olduğu edvar idi. Cehlin te asübün modası geçdi; ilmin itidâl fikrin hükümrân olduğu bir asr-ı mübeccel ve münevver içinde yaşıyoruz.

Biz de yaşayabilmek ve devletin münasib-i âliye, müratıb mümtâzesine su ud edebilmek hükûmetin lisân-ı resmiyesini de hakkıyla tahsile koymalıyız. Meclis-i meb

usanda hukuk-ı mukaddese’i kavmiyemizi muhafaza ve müdafa a edebilmek için lisân-ı türkinin kat iyet tahsili tezahür eder. Anasır-ı muhtelifeden teşekkül eden hükûmetlerde lisân-ı resminin tedris ta limi bir mecburiyet-i kat’iye iktirân etmiştir. Fakat hiçbir vakit ne evâmîr-i diniye ve ne de kavaneyn-i hükûmet bir lisanının kıra’atini ne nehy ve ne de men etmiştir ve edemez.

Din-i İslâmı alet edinerek araya fEsad saçmak menafi müştereke’i siyasiyemizde ne derece muhalif olduğu düşünerek daha mantıki bir yol ta kip etmek icât eder çünkü bizim de bildiğimiz birçok şeyler vardır ki ciddi bir i’tilafa bir zemin-i müteyyin hazırlayabilmek için herhalde teşviş-i izhanı mucib neşriyattan terakki eyler ve medeni milletler gibi biraderane yaşamanın bir çare’i acilini bulmak isteriz ve minellahü’l-tevfik.!

Derviş Hima

Mesa i’i Milliyemizin Bilançosu

Ve zemimâtın çare’i azâlesi

Heyecanlı bir meserretle istikbâl edilen inkılabımızın akabinde darabat-ı kahr altında inleyen, mu azzez hukuk-ı milliyesinin lezzeti tatmaktan ref edilen Arnavudlar her anasır-ı Osmaniye’den ziyâde sevinmişlerdi çünkü hukuk-ı tabi iye’i insaniyeyi malik olacaklar. Çünkü beşeriyet sıfatının kendilerine mübeccel bir vedi a olarak bıraktığı insaniyetini artık korkusuz okuyacaklar. Halcansız yazacaklar. Çünkü efûl etmiş, berrak mümtâz simalar tarafından anlamış ilmi tohumların batı semeresi olan harekât-ı edebiye ile uyuşmuş milli asablar uyanacak ihtizaz edecekti. Hararetli bir feveran kavmi Osmanlı muhit-i içtima iyesinin her köşesinde görüldüğü gibi kulübelerin küşadını elzem ad etti. Birer meclis-i ilmi ad edilen bu mü’esseselerin adedi hüdayı nebât olarak yetişen ümmetler gibi tezayüd etti. Kulüplere a za olarak kayıt edilen muhterem vatandaşlarımızın ve bi’l-hassa dün tabaka’i içtimaiye efradının i tâyı nakid hususunda ki semahatleri Arnavud kavm-i necibinde hissi fedâkarının ne derece münkeşif olduğunu tecelli ettirdi. Fedâkâr milletler ise temucat kadarın husûle getirdiği meş’um bedbaht dalgalarına rağmen damgayı milliyetlerini behmehal muhafaza edeceklerdir. Parlak ümitlerle yaldızlanan kalplerimizin pek pahalıya mal olan bu mü’essesattan vasi bir hassa’i tenfi beklemeye istihkakı vardı. Ümit olunurdu ki bu kalplerin muhterem hey’et-i idare âzâları maarif-i milliyemizin ilk bânileri olmak meziyetlerini ihraz edecekler. Ma arıfa susamış olan asıl Arnavudların bu hararetli

ihtiyacatı teskin eyleyeceklerdi. Neziye halis kalplerden teb an eden bu temennâyı hayifâ ki amak bir telhif meraret-engiz bir te'essüf takib etti. Bilâ tereddüt söyleyeceğim ki: İlk intihâb edilen a zaların bir kısmı kulüblerimizi külâh kapmak için birer alet-i intifa telakki ettiler. Hayır, süfli ihtirasatın te'siriyle esmerleşen vicdanların müştehiyâtını tatmin maksad-ı mü'essifanesiyle ikiyüzlü bir siyaset ta kip ettiler. Bu acı sözler mi, garip hareketleriyle me'muriyetlere, mensublara desteres olduktan sonra kulube müdâvemet etmek vazifesine sanı sahte ihtisâsât-ı milliyelerine mü'ebbden veda etmeleri te'yid eder. Bahsin eşhasa intikal etmemesini arzu ettiğimden böyle dönem milliyetperverlere bu kadar hafif ve latif bir darbe kifayet eder zanındayım. Diğer pak, derhişan nasiyelerimizi mesa isi muayyen bir teşkilatın vazih bir programın fukedânından dolayı muntec muvaffakiyet olamadı bütün sa iler, cehidler bir hami ve huyi içinde zayi olup gitti. Gerek ikdâmât-ı milliye gerek kulüblerin mesai'i müşterekleriyle zikre şayan yalnız bir Elbasan darü'l-mu âllimini te'sis etti ki bu himmeti alkışlamamak elden gelmez. Ma at-te'essüf mü'bed bir kabiliyet-i hayâtüye mâlik olmak için muktezi şerâ'it-i ittihâz edilemedi. Bu yazılan bütün şeylerin bir bilânçosu tanzim edildiği takdirde milli kulüblerimizin hey'et-i idaresi her türlü fedâkarlıktan çekinmeyen necib kavmimizin mevacehesine ezici bir zimmet yekunuyla medyun olarak çıkıyor.

Mezkûr deyn-i zemimâtını izâle için ne gibi tedayire müraca at etmeli su'ali tabi her vatanperverun zihnine tebâdir edeceği için muhit-i milliyemizin tabayı adât an anasını içinde bulunduğumuz metanet-i zemaniyeyi muktedir olabildiğim kadar nazar-ı te'emle alarak ba zı mutala at arz etmek istiyorum. Mesa imizde meşhud keşmekeşlere hatme vermek, işgalat-ı milliyemizin bir hale'i muvaffakiyet ve şanla tezyini için lazım gelen tedâbiri best ve temhid etmeden evvel şurasını arza lüzum görüyorum ki; hurûfat kavgası mekatib-i milliyemizin seddi mesa'ili hiç şâyân-ı endişe değildir. Zirâ hurufat-ı arabiye merbut zümre'i kalile efradının nazariyesini sai akıl denilen kanûn-ı umûmi'i iktisâdi çürütmüştür.

Bu gün milletler gayelerine maksatlarına vasıl olmak için mesai'i kalileye müddet-i cüz'ie sarf ediyorlar. Bu kanûn-ı umûmiye serefrû etmek beşeriyet için mübrem olduğu kadar nefi âvardır. Aksi hareket edenler, samimi olmayanlardır, emel matlûbu

bedbaht bir neticeye iktirân için bir maksad-ı muzmir takip edenlerdir. Emin olalım ki:

Hurûf ve mekâtib-i milliyemizin seyran-ı tabi iyyelerine hiç bir vakit karşı gelemeyecek, seyl-i hakikate mukavemet etmek. hakaik-ı içtimaiyeye makus bir cereyan vermek isteyenler, tarihin esnâyı cereyanında milletlere küme küme terk ettiği tersibât-ı dekeyk amizi tahlil etmemiş olanlardır. İşte müddeamı mü'eyyed bir misal tarihi;

Müternih Viyana mü'temir kebirinden sonra Avrupa'nın her tarafında titremeye başlayan bir hareket-i milliyeyi boğmak, tesmim etmek ve bunun yerine meşruiyet esasını yani müstebid hükümdarların hukukuna bir şekl-i kât îyet ve mü'ebbediyet vermek istedi, fakat bu dahi'i siyasinin rısanet-i zahiriye'yi ha'iz binası zamanın içtimaiyatın mermilerine, toplarına göğüs germeyerek yıkılıverdi. Bu da basit bir kaide'i içtimaiyedir. Zira tarihin bir cereyan-ı mahsusası var. Bunu durdurmak beşeriyete nasip olamaz. Hakikat pezir olacak faaliyet müşterikemize nasıl bir istikamet-i mahsusa ita etmeliyiz? İşte bu su'al-i mühimin cevabı atıdaki şera'it-i esasiyeye müteallık olacağına bir mahzumiyet-i kaviyyem vardır. İşte şera'it-i esasiye'i atidir ki Arnavudluğu ma nen kurtaracaktır:

(1) Cemiyet-i ilmiye teşkilatı bunun neticesi olarak mekatib-i milliyemizin küşadiyle tevsi miktarı.

(2) Mebaliğ-i mütarikeme'i i anet ile Avrupane mekatib-i resmiye'i taliye ve aliyeye istita at mâliyeleri müsaid olmayan Arnavud talebesinin i zâmı

(3) Mü'essesat-ı ruhâniyeden istifade etmek imkânının tehiyesi.

(4) Ulum-ı fıkhiye ile iştikal etmek üzere vukuf-ı ciddi ile mütehalli fıkhiyenin yetiştirilmesi.

Bu esbab-ı esasiyenin mutalaasından husûle gelmesi melhuz olan tereddüd tevhimatın izâlesi için lazım gelen tefsilatı vermeden evvel bir nokta'i mühimme üzerinde bütün Arnavud vatandaşlarımın nazar-ı dikkatini celb etmek isterim. Seviye'i ahlakiyede ve irfaniyemizin dün bir derecede bulunması siyasiyata ehemmiyet vermememizi intaç eder.

İlmen irfanen inkişaf etmek istersen siyasiyata gayri kabil tezelzül bir his-i husûmet ile bakmalıyız. Cümlemizin siyasiyat ile iştigâli lisanımızın tekâmülü için

muktezi dinç, kavi kolların mahrumiyetini müstelzim olacaktır. Hukuk-ı milliyemize riayet etmek şartıyla hükûmetin tarz-ı hareketini tenkid etmek nemize lazım, Şurasını unutmamalıyız ki her hükûmetin bir anasına mahsus beslediği telakkiyatını takip ettiği kadim siyaset-i an anevyesini birden tadil ve tebdil ettirmesini zannetmek hayalperestliğe delalet eder. Bu bâbda hükûmeti teşkil ve tertib edecek eşhasın hiç ehemmiyeti yoktur. Hayat-ı hususiye de efkâr-ı ihrarane besleyenlerin serkâre geçtikleri gibi şahsiyet tabiiyelerine hat-ı batılan çekerler.

İşte Mösyö Biryan! İşte sosyalistler bir müddet-i mu ayyene için bütün mücehhez, muslah dimağlar yalnız bir sahada dolaştılar. Bu müddete kadar bizim için bir çemberin vücudu lâbüddür. Bu mutalaattan zannedilsin ki hükûmet-i hazırâ Arnavudlara gayri muhak, gayri adil darbeler ettirirse ağızlarına mühür-i sükût versinler. Meşru hukûkun tatrik-i halelden vakayası için her vasıtaya müracaat etmek bir hak-ı tabi ve mübarektir. Şimdi esbab-ı ânife’i esasiyenin şerhine mübaşeret edeceğim. Bî pervâ söyleyeceğim ki kulüblerin hayatına bir darbe’i imha ettirmek esbab-ı iktisâdiye vesa’ire ile fa’ide âvardır. Çünkü kulüblerin hayat-ı hazırâsı, cahil ve masum ahâlimizin maneviyatını â lâ edecek, mahrum oldukları gıdayı ruhilerini te’min eyleyecek halde değildir. Çünkü milli kulüblerimiz birçok kimselerim ber haya-ı tıfliye imrarına hizmet ediyor. Birçok paraların gayri müsmir bir suret de istihlâkına sebep oluyor. Çünkü kulübler kıymet-i ilmiyesi olmayan bir his-i tefâhirin tatmiminden başka bir şeye yaramıyor. İşte kulübelerin inzâr-ı âlemde hizmetleri görüldüğü için lîsan millimizin kesb-i servet eylemesine edebiyat-ı milliyemizin vazih çehresini, musafa simasını anasır-ı ecnebiyeden tefrik etmesine hizmetleri sebkât edecek olan mü’essesatı (Arnavud mecâlis-i ilmiyesi) namıyla telkibe mecbûr oldum.

(Mabadı Penceşenbe günkü nüshâda)

Zavallı Ahali ve Me’mureyn

İskirapar ahâlisi yirmi beş bin nüfusa malik iken bir doktora malik değildir. Doktorun tayin edildiği haber alınıyor fakat gelip gelmeyeceği meçhul. İskirapar kazasının Merkezi olan “Çeruv”de iki derenin ortasında uçurum bir mahalde olduğu için hava gayet zayk ve rabıttır. Her bir me’murun hanesinde behmeâl hasta mevcuttur. Sonra vakt-i hali hoş olan me’mur ve ahâlden berayı tedavi livâyâ ve İtalya’ya kadar giden vardır. Berat’dan doktor talep ediyoruz. 9 saat uzak olduğu için altı yedi lira vizite istiyor. Fakir kısmı ise dağ başında bulunan çobanları doktor

makamına ka'im ediyorlar. Çobanlardan imdad bekleyen zavallı İskitapor ahâli ve me'murlarına Cenab-ı Hak imdad eylesin. Zaten merkez kaza sekiz dükkandan ve üç haneden ibarettir me'murların bir kısmı bir iki saat uzak olan Virjeje'ye ve Japar kariyerlerinde otururlar.

Müceddeden bir hükûmet konağının inşası için defaatle yazılmış ise de asifâ edilmediğinden ve deva'ir-i hükûmet mütteferik bir halde bulunmuş olduğundan altı yedi odadan ibaret bir han-ı mahiye dört Osmanlı lirasıyla istikra' olunup hükûmet da'iresi ittihâz edilmiş ma amâfih yine pek dar ve sayfiyetli bir haldedir. Zaten İskirapar hükûmeti öteden beri seyyar bir halde bulunup köyden köye dolaştırılmış iken nihayet çevre mevkii merkez ittihâz edilmiştir.

Belediye;

Burada bundan bir buçuk sene evvel belediye da'iresi mevcut iken vilâyetin bir emri üzerine güya İskirapar kabil-i i mâr ve terakki(!) olmadığından bahisle varidatı merkez livaya terk ettirilerek kapatılmıştır. Hal bu ki hükûmet altından çıkan su önünde birikmiş çamurlar bir bataklık halini kesb ediyor. Çarşıda satılan bütün etler orada kesildiği için pek pis kokular hâsıl oluyor hükûmete girmek için burnunu tıkamak lazımdır. Zaten ma arıfsızlığından geri kalmış olan bu zavallı ahâliyi vatanın terakkisine çalışmıyorlar. acaba bugün nâ kabil imar ve terakki bir yer tasvir edilir mi? Bugün dünyanın her tarafında verdiğimiz asar-ı imran hep belediyenin himmetleriyle vücuda getirilmiştir bu yalanlardan bir parça insaf etmeli. Bu zavallı ahâliye acımalı.

Postalarımız;

Amerika'dan istikra para gelen mektuplar 20 günde gelmekte bulunduğu halde şu intizama denecek söz yoktur. Hal bu ki yekdiğerinden iki gün uzak olan Ergiri ile İskrapar'ın Postası mektup ve emanetler ancak on beş günde vasıl olabilir yine İskrapar ile Permedi'nin arası on sa at iken fi 4 Teşrin-i sâni sene 326 tarihiyle gönderilen bir takım emanetler hala vasıl olmadığına da'ir gelen mektuptan anlaşılmıştır bu emanetler berayı seyâhat başka yere gidiyorlarsa ona bir diyeceğimiz yoktur fakat doğrudan doğruya gidiyorsa sadhezar te'essüf-i memâlik-i Osmaniye'nin en mühim bir vâridatını teşekkül eden postalarımız böyle devam ederse ecnebi postalarına ne kadar müddet daha muhtaç olacağımız malum değildir inşallah bizim postalarımızın taht-ı intizama alınmasını dua etmekten başka elimizden bir şey gelmez çünkü bu hususta ne kadar şikâyet olmuş ve edilmiş olsa hepsi vız...

Arnavudluk Ahvâli

Timesdan;

Silahları terk ile ıslah-ı hâl edeceklerini vaad eyledikleri takdirde haklarında afv-ı umûmi ilân olunacağına da'ir me'mureyn-i osmaniye tarafından Arnavudlara vukubulan beyânat üzerine Debire Dağları'nda bulunmakta olan iki bin mislah Arnavud mütalabat-ı âtiyede bulunmuşlardır.

1-Cera'im-i siyasiyeden dolayı mahkûm olan bi'l-cümle Arnavudların afvı.

2-Mekteplerde Arnavud elifbâsı ile tahsile müsaade olunması.

3-Hükûmet tarafından kapattırılmış olan bi'l-cümle mekteplerin küşadına ve gazetelerin intişarına müsaade edilmesi.

Bu Arnavudlar eğer salifü'z-zikir mutalebat-ı esasiye kabul olunmayacak olursa mücadeleden istinkâf etmeyeceklerini söylemişlerdir. Bundan başka diğer bir takım müddeiyat daha dermiyan etmişlerdir ki bunlarda âti'z-zikirdir.

4- Bi'l-cümle hükûmet me'murlarının Arnavud olması.

5-Başlıca şehirlerde ziraat ticaret mektepleriyle darü'l-muâlliminler küşadı mezkûr mekteplerde de Arnavudcanın isti mali.

6-Arnavudlukta istifa olunan vergilerin, yollar şemendüfer inşası vesa'ir ıslahat-ı maddiye icrâsı gibi ihtiyacat-ı mahalliyeye sarf olunması.

7-Bütün Arnavudluk'ta Ziraat bankaları te'sisi

8-Hükûmetin memleket dâhiline Ecnebi sermayesinin duhûleti teşvik etmesi ve bu sermayenin ecnebi propagandası icrâsında istimal olunmaması.

Bu mutalebat Arnavudlar tarafından bir İstiklal-i milli arzusunu izhar etmekte olduğuna pek ziyade şayan-ı ehemmiyettir.

Monitör Oryantal

Arnavud Gazetesi Müdüriyet-i Aliyesine Derviş Hima Bey Kardeşimize

Muhterem Vatandaşım

Arnavudun pak nâsiyesi bütün müştakâtın yüzünü güldürdü. Mülk-i tenvir ve tenvirinde muvaffakiyetlerini Cenab'ı Hak Hazretlerinden dualar ederiz hiçbir menfaat-ı zâtîyesi olmaksızın daha doğrusu menafî zâtîyesini istihkar ile ibnayı vatana beşeriyet-i muzdaribeye hizmet için fedâkarane çalışan sahibine teşekkürat-ı kalbiyemizi takdim eyleriz. Arnavudu sevenler sağ oldukça kendisi de hayat şa şa adarında ka'im olacaktır. Abonelerin tezyidine sarf-ı gayret olunmaktadır.

Selanik'te evvelce sahte şeyh kıyafetine giren zatın râkib bulunduğu balon Ergiri'de inmiştir. Fakat şeyhlerimizin bu havalide yer bulmayacak kadar çok bulunduğundan kendisini telkin ve irşad edecek mahban bulamadığından balonuna eslim vererek metkuben bir sebep-i meçhule doğru avdete mazhar kalmıştır. Liskovik'de de aynı hale uğramıştır eğer balonu muhalefet-i havaya maruz kalmazsa da bu tarafa gelirse kendi kıyafetiyle münasip bir sûrette istikbâl için şimdiden ihzârât-ı tekrimiyeye kemâl-i ikdamla çalışmaktadır Efendim.

Tepedelenli M. T.

Muhterem Arnavud Gazetesi Müdüriyetine

Otuz seneyi mütecaviz bir zamandan beri bu mülk ve millete ifâyı hizmet edip ve bundan üç sene mukaddem vefat eden zevcem Dıraç na'ib-i sabıkı Mehmet Rasim Efendi'den kanûnen ve nizamen cariyelerine i tası tertib eden eramil ma aşını elân almaya muvaffak olamadım. Kimsenin kimseden tastik ve i ane etmiyorum. Kanûnen ve şeri an intikal eden bir hakkı üç seneden beri takip etmekte iken hala meclis-i bab-ı meşihatça bir karar-ı ittihaz olunmaması ve acizeleri gibi kimsesiz bir kadının tûl müddet ahara muhtaç bir halde bırakılması millet-i osmaniye'nin şân-ı adaletiyle kabil-i tevfik değildir. Hak ve kanûnu mu muhafaza ve icrâsını makam-ı meşihat-ı ulyadan istirhama muhterem ceride'i feridenizi tavassut eylemek cesaretimde bulunduğumdan dolayı temennayı afv eylerim.

Dıraç Na'ib-i Sabıkı Merhumun Zevcesi Azize

Arnavud

Makam Meşihatın Nazar-ı Dikkatini Celb Ederiz.

Derviş Hima: Manzume'i Efkâr Matba'ası

3.36. Sene 3, sayı 45, - 4 Kânun-ı Sâni 1326 (17 Ocak 1911)

Üçüncü Sene	4 Kânun-ı Sâni 1326 Salı	Numru - 45
Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima		Abone Bedelâtı Senelik
Beyoğlu		Arnavudluk İçün 30 Guruş
Arnavudlardan Mürekkeb Bir Heyet		İstanbul Vilâyeti 40 Guruş
Tarafından İdâre Olunur		Memalik-i Ecnebiye 10 Frank

ARNAVUD

Şimdilik Haftada Bir Def'a Neşr Olunur.

10 Para

Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir.

10 Para

Arnavudlar ve Sırlar

Balkanlar'da Arnavudların en büyük hasm-ı canı, mevcûdiyet-i milliyemizin en tehlikeli yılanları Sırlardır diyebilirim; çünkü, Sırlar deniane mişvâr hareketleriyle yalnız bizim değil hemcivar bulunan akvam-i sairenin burudetlerini celp etmişlerdir. Bulgarlarla bir lisan ve milliyet kardeşi oldukları halde bu nikâte ehemmiyet vermeyerek Bulgarlarla ettikleri fenalıklar, ihanetler ve casusluk Sırların cephelerinde ilelebet kara leke halinde kalacaktır.

Arnavudlara ise hem dini, hem siyasi husûmet ve adavetleri vardır.

Bu iki hissin taht-ı tesirinde bulunan bu kepazeler Vekâyi' âlemle uğraşan erbab-ı siyaseti değil en âdi gazete karelerini bile güldürecek şâyîât v müfteriyâtı gazete sütunlarına geçiriyorlar.

Hafta içinde en ziyâde garâbetle müsadüf nazar-ı hayret ve taaccübümüz olan bi haber bir kizb-i sarf, bir ucufe Debre'den.. Debre'den ikâ fesad ve milliyetimize darbeler indirmeye çalışan darbeler tarafından yazılmış Belgrat'ta intişar eden politika namında bir paçavra atîdeki satırlar okundu:

Bu günlerde Debre’de büyük bir hareket ihtilaliye his olunuyor. Rüesâ ve eşraf gizliden gizliye içtima’lar yaparak ihtilalin planını çiziyorlar. Devran eden rivayete göre hariçte sakin, zengin bir Arnavud, Arnavudluk’u Türkiye idaresinden çıkarmak için beş milyon frank bahş ve hediye etmiştir. Bu kadar zengin bir Arnavud’un olduğunu tahmin ve ümit etmiyorsak da yevmen fe yevmen Arnavudların ıslaha-i cedide iştira ettikleri muhakkaktır.

Meşhur ihtilalci Derviş Hima Tuskalık’ta bulunan otuz bin taraftarıyla Müslümanlar üzerine hücum hazırlanıyor. Ve bu son günlerde hürriyet uğrunda harp etmek için Arnavudluk’ta bir beyanname neşretmiştir. Aldığım malumat-ı sahihaya binâen diyebilirim ki bu ihtilal en geç olmak üzere önümüzdeki Mart ayının ibtidasında başlayacaktır.

Bu satırları, bu hezeyanları okuyan bilâ ihtiyar Abdülhamid’in casuslarını, alçak hafiyelerini hatıra getiriyor. Bu satırlar ise sırf bir jurnalden ibarettir. Kanlı müsâdemattan sonra bir ahenk-i sükûn ve itilaf olan Arnavudluk’u tekrar bir sulhane halinde görmek isteyen Sırplar Türklerle aramıza bir şerare saçmak ve Türklerden bir mükâfata mazhar olmak emel-i deniesiyle yazıldığı görülüyor. Bu gönüllü hafiyelerin jurnalleri onları bir mükâfat-ı maddiyeye mazhar edemez. Nişvuranya’ya el koyan Sırplar acaba yekdiğerine menafi müteakabile eylemez merbut olan iki anasırı birbirine sokarak tevsi-i mülk etmek fikrinde midirler; bu gönüllü hafiyeler zan ediyorlar mı ki yukarı Arnavudluk’u kolaylıkla benimseyeceklerdir.. Debre.. Şu belde-i muazzezemizin bağrında yaşayan şu Sırp yılanları oradaki metropolit haneleri vasıtasıyla bin türlü desâyis icat ile bizi Türklere ezdirmek mesleğini takip ediyorlar. Bizi ezecek olan Türkler ise Rum ilide kendş mevcûdiyet siyasiyelerine hatme çekeceklerini şu son Arnavudluk Vekâyi zan edersek bir ders-i intiha verdi. Sırp gönüllü hafiyeleri rüesa ve eşrafın gizli gizli içtima ettiklerin yazmakla Türklerin nazar-ı gayzını Arnavud ileri gelenlerine tevciye ettirmek ve Arnavudları zaif düşürmeye bir tarik irâesinden başka bir fikir mazar değil. Çünkü Sırplar Arnavudlar ezilmedikçe Arnavudluk’ta bir karış toprağa mâlik olamayacaklarını biliyor. Bu bu gönüllü alçak hafiyeler genç Türklere hoş görünmek için müdürümüz Derviş Hima’nın otuz bin Arnavudla Müslümanlar üzerine hücum edeceğini yazıyorlar. Bundan gülünç bir haber olamaz. Derviş Hima’nın hürriyet için Arnavudlara gönderdiği beyannamenin bir nüshâsını şu gönüllü hafiyeler idare hanemize gönderirlerse kendilerine beş on liralık biz hediye ihsan edeceğimizi vaad ederiz.

Ey alçak Sırp casusları! Bu mesainiz hep boşa gidiyor. Binâ'en-aleyh çok sözümüz Debre'de maarif Osmaniye ve milliye çoğalacak ve Sırbistan'dan gelen yüz binlerce Franklarla ve İncil-i şerifi alet-i yegâne edinerek Sırplaştırmaya çalıştığınız Hristiyan Arnavudlar mevcûdiyet-i milliyelerini anlayacaklar ve oradaki Sırp casuslarını, kelisalar ve metropolidhane vasıtasıyla paralar dağıtanları bir semerli eşeğe bindirerek Arnavudluk'un hak-i pak-i mukâddesinden tard ve teb'id edeceklerdir.

İki sene evvel Debre'de in'ikad eden müessir milliyemize iştirak eden bir Sırp Arnavudluk hakkında besledikleri efkârı cahilâne bir sûrette ifşaya koyulmuş ve orada hazır bulunan müdürümüz Derviş Hima'da Arnavudluk'un cihat-ı erba'asından gelen muhterem sevgili vatandaşlarla Debre ahâlisi huzurunda, vahşov ortasında tarihi bir konferans vererek Sırların emellerini maksat hafiyelerini, Arnavudluk'ta takip ettikleri programlarını izah etmiş ve alkışlarla kürsü-i hitabattan inmişti. İşte Debre'ye gelip tavattun etmiş olan Sırlar bu izan-ı intibahı bir türlü hazm edemiyorlar ve Kosova'daki himmetli Arnavudlar da uyanmaya başladığını gören Sırpkar bu ye'slerini ileriye sürerek herçi-bâd-âbâd diye ortaya bi-asl ve esas şayialar savuruyorlar. Evet Arnavudlar bir ihtilal yapmaya çalışıyorlar lakin bu ihtilal bir ihtilal-i fikriyeden ibrattır. Şimdiye kadar dimağlarımızda yer tutan kâbus cehalet yerine bir meş'ale-i irfan ikad ederek mütemeddin milletler gibi yaşamaya çalışacaklardır.

Serbest-i Kelam

-Derviş Hima Bey kardeşimize-

Bu gün Parlamantarizm- usul-i müşevveretile idare olunan mütemeddin ve metruki memleketlerde, en evvel nazar-ı dikkat ve itibara alınacak noktalar: Serbest-i kelam, serbesti vicdan, serbesti içtima mesâil-i mühimmesidir zaten insanların müctemi' bir halde yaşamalarındaki gaye ve maksat içtimaide düşünülecek olur ise-iptida enzar tedkik ve tefahhusu celp eyleyecek esasat-ı beşeriye- insanların her halde içtima ve müşevverete olan içtima hakîkîlerini gayet sarîh ve tıbbi bir sûrette irae eder. Fransız hükema-yı edibasından Mukavele-i içtimaiyemüellef ebedi el-iştiharı Jan Jak Ruso diyor ki:

İnsanların hal ve vahşet ve bedavetten kurtularak, oldukça muntazam bir cemiyet teşkil etmelerindeki gaye-i vesâik yegâne, fitrat-ı beşeriyete olan temayül içtima ve temeddünden başka bir şey değildir. Cemiyet-i beşeriyenin hali hazır

içtimaiyesi de, bir nazar-ı feylesofane ile tedkik edilecek olur ise neticenin yanlı bu hedef-i saadet ve refahı insaniyeden ibaret olduğunu pek bahir bir sûrette anlatır.

Hukuk-ı tabiiye-i insaniyeden olan bu esaslar hakkındaki âra ve efkâr ulemâ, birçok yerlerde yekdiğerine muhalif ve mebayin ise de netice itibarıyla heman, heman aynı noktada birleşirler; oda:

İnsanların âzadi hakîkîleri, serbest-i umûmiyesidir. Vakıa bazı muharrirler, genç mütefekkirler asıl olarak insanların hiçbir hakka sahip olmadıklarını iddia eylemekte iseler de bu nazariye pek bed-binâne olduğu cihetle şimdilik kâtîyen ruy-ı kabul görmemekte bilakis şiddetle duçar-ı tenkit ve muhafaza olmamaktadır. Meslek-i iştirakiyun Türlü türlü tefsirata uğratarak büsbütün garip ve nakabil hal bir şekle ifrağ etmekte iseler de her halde hal-i hazır içtimaiye tatbiki gayr-i mümkün hayali bir efsaneden başka bir nâm ile yâd edilemez. Zira bugün umûm medeni insanların öyle birtakım hukûk ve ihtiyacât tabiiyesi vardır ki bunun karşısında söz söyleyebilmek için bir insanın mutlaka pek başka bir hilkatte yaratılmış olması icap eder.

Biz ise, ulemâ-yı kesriyetin efkârına taraftar olduğumuz cihetle insanların dünyaya kademenhada oldukları dakikadan itibaren, birçok hukûkun da hamil ve sahibi bulunduklarına bütün vicdanımız ile kaniiz.

Fransız muharririn meşhuresinden (Emil-fake) ise, Liberalizmnâm-ı eserinde mes'eleyi daha başka bir şekilde mütalaa ederek hakkın, muhassala-i kuvvet olduğunu - kendisine mahsus delâil-i mantikiye ile- iddia ve ispat ediyor. Şu muhtelif ve müfret nazariyat ilmiyeyi uzun uzadıya ve ayrı ayrı tetkik ve muhakeme etmek cerâid-i usbuiyenin sahâif mahdud ve tenkite kabil olamayacağı cihetle, yalnız bazı efkâr mütehâlifeyi kayıt ederek geçiyoruz.

Yukarıda da söylediğimiz vechile, hukûk-ı tabiye ve esasiye-i insaniye cümlesinden olan Serbest-i kelamhakkı, efrad milletin en sarih bir hakkıdır. Bu gün umum efrat beşeriye, bu hakkın kendilerine bahşedildiği hudut hürriyet dâhilinde serbest-i kelam hakkını istimale salahiyetdardır. İnsanları, bu hakk-ı esas ve tabiyelerinden men' edecek bir kuvvet mutasavver değildir. Meğer ki (meşruiyet) esas batılı üzerine tesis-i bina ve mevcûdiyet eyleyen bir hükûmet mutlaka olsun. Hükûmet-i meşrûtada ise, serbest-i umûmi-i efrad zümresinden olan hukûk mezkûre asıl olarak kabul edilmiştir. Şimdi mes'eleyi daha açık ve ameli bir tarz-ı basitte tetkik ve tahlil edelim:

Hükûmetimiz, elyevm meşrut bir hükûmet olduğundan Kânûn-i Esâsî mucibince bil-umum Osmanlılar aynı derecede hür ve serbesttirler. Ve bütün mezkûr engâmınca haklarını her sûretle isti'mal salahiyetini haizdirler. Serbest-i kelamın da bu cümleden olması hasebiyle, efrad-i osmaniye

Sâhife 4

Arnavud

Numro 45

tek umûmi bu haklarını istediği sûrette isti'mâl edebilirler. Garb-i diyarında gördüğümüz mesâlik muhtelif erbabının mücahede-i fikriyesi, bunun en zi-kemal bir misal bülendidir. Binâ'en-aleyh bu gün efrad-ı ahâlinin intihabıyla meclis-i müşevveretimizde isbat-ı vücut eden meb'usanın serbest-i kelam hakkını temayüle isti'mâl edip de, efrat sairenin bu hak tabiden- bir derecelere kadar- mahrum edilmelerindeki hikmet hükûmeti bir türlü hal edemiyoruz; bir netice çıkaramıyoz. Bu tekidat ve ihtirazat olsa, olsa pek ba'id ve gayr-ı muhtemel bir vahmin zade-i maddiyet prorisinden tevellüd etmiş bir cenin sakat fikriden mâada hiçbir mahiyet-i hakiyeyi haiz değildir. Meb'us Efendiler madem ki, bu günkü serbest-i kelimalarını o meclis milliye hakkıyla isti'mâl ettikleri halde onları muaheze edecek bir kuvvet-i kânûniye karşılına çıkamıyor; nasıl olur da efrad-ı saire milletten biri aynı cümleleri biraz daha şümüllü ve bir makâle sûretinde neşredecek olsa, derhal tahdiş-i ezhanı müvecceb olduğundan bahisle bu adam hakkında takibât kânûniye icrasına tevessül ediliyor? İşte bir muamma, zalim bir muamma-yı kânunu ve idari!

Meb'uslar madem ki, millet tarafından intihab edilmiştir, söylediği sözleri okuta istinaden sarf ede bildikleri halde, acaba ne gibi hal edilmez bir serhafi var ki, efrad-ı millet bu hak tabiiyesinden men' ediliyor? Muharrir ve gazetecilerin vazifesi, vazife-i vatanperveranesi milleti irşattır; ikazdır. Haksız gördüğü, kânuna muhalif bulduğu icraat hükûmeti tenkit ve tenvir etmektir. Hal bu ki; meclis-i meb'usan kürsi-i hitabetinde bir meb'usun sarf ettiği sözler, bir muharrir tarafından yazılacak olsa şiddetle duçar muâtebe oluyor da yine bir meb'usanın en yâbisi en acı sözleri Meclis-i meb'usan müzâkerâtıserlevhâsı altında aynı gazetenin Sâhifelerinde görüldüğü, okunduğu halde bu hareket gayet tabii telakki ediliyor. Bundaki sırrı bir türlü keşf edemiyoruz, adeta dört meçhullü bir maâdle ceberiyeye gibi bunda amak bir zulmet mutlaka görüyoruz. Hiçbir ziya-yı hal keşf bulamıyoruz. Yalnız şunu söyleyelim ki, fikir hiçbir vakit boğulamaz. Bilakis duçar olduğu tehdit ve tazyik nispetinde, daha doğrusu tazyik ile mebsuten mütenasip bir sûrette intişar eder. Dünyada hiçbir şey zor

ile, cebr ile men edilememiştir. Tarih, o ibretistan beşer ve ümem bu hususta en büyük, en ehemmiyetli emsâl ile mâl-â-mâldir. Şüphe edenleri, o sahaif ibretin tetkikine, mütalaasına kemal-i hayırhahı ile davet eyleriz. Zira tarih: Bir tekerrürden ibarettir. Kendisinden, ibret almak istemeyenler hakkındaki hikemi de, pek bi-emandır.

Fehmi Razi

Priştine Meb'us-u Muhteremi Hasan Beyefendiden Gelen Mektuplar:

Gerek İstanbul ve gerek Selanik muhitinden ara sıra imzasız mektuplar alıyorum. Mealleri adi tıynette alçak tabiatta yaratılmış adamların mahsul kalemi olduğunu efham eyliyor. Fil-hakika tehdidi mutazammın olan bu paçavralara karşı kahkahadan istihza olmakla iktifa etmek icap ediyorsa da okumak zi-himmetten kurtulmak ve beni kâğıtlarla tehdit etmek isteyen o zavallıların aldandıklarını anlatmak için ben tehlide gelmem. Hayatta da ehemmiyet vermem. Kâğıtlarla değil en müessir kuvvetinizle tecrübesini yapınız. Ve fakat alçakça vesait müracaat etmek sûretiyle izâa-i vaktime bais olmayınız. Demekle iktifa ederim.

Priştine Meb'usu: Hasan

Haşiye

Kâğıtları yazan zavallılar Hamit'in devrinde etek öpmekten başkaldırmadıkları dehşetinden tiril tiril titremekte bulundukları zamanlarda ben Manastır'da (hatırımda kaldığına göre 321 senesinde) Prizerine yazdığım bir telgrafta böyle zalim bir hükûmete hizmet etmek mahs-ı cennet aynihama katdar demiştim ve yine Manastırlılarca ma'ruf olan meşhur şevkiyenin Bulgarlar tarafından itilaf edildiği gün Manastır'ın derahur boyundaki gazinolarının birinde artık ne vakte kadar tahammül edeceksiniz. Ve tanımıyor musunuz eğer bu Kosova cihetinde olsaydı hükûmetin meskinliğine güvenerek böyle müthiş cinayetleri irtikab edenler ve ettirmeye sebebiyet verenler belalarını bulurlardı diyen kim idi. Yine Selanik'te mektep âleminde bulunduğum esnada- ki- bundan tam on dört sene evvel Paris'ten gelen meşveret gazetelerini Fransız postahanesinden alan Selanik'in yalılar cihetinde tevzi'ini temin eden kim idi hatta şimdi meb'us olan Selanikli Rahmi Bey'le beraber postadan meşveret paketlerini alıp deniz kenarında Avrupa kahvesi namıyla yâd edilen kıraathanede gazeteleri paylaşan kim idi. Yine bugün hakikat uğrunda ve her şeyi bila-iftihar söyleyen ve söylemekten tevakki etmeyen kimdir. Bunlardan bahsetmek arzu etmezdim çünkü Arnavudlar hakîkî

Arnavud olanlar vatana borçlu oldukları hizmetleri ifa ettiklerini ilan etmek sûretiyle tefahürü nefisleri için zil-ad ederler. Fakat ne çare bazen sahte hürriyetperverlere karşı ihtiyar hilafı olarak harekette bulunmayı yine vatan menfaatine olarak ihtiyara mecbur kalırlar.

Volçeterinli: Hasan

Arnavud

Hasan Beyefendi sevgili ve hakperest meb'uslarımızdan bir zât-ı muhteremdir. Bu zevat-ı âliye menafî şahsiye fevkinde hareket ettikleri için muarız-ı tehdit kalıyor. Binâ'en-aleyh hayatın hissiyetsiz ne kadir ve kıymeti olabilir. İşte şu merd-i âlibihadın edepsizlere cevab-ı kati'i.

Mesai-i Milliyemizin Plancısı Makâlesinden Mâba'd

Bu heyetler. Lîsanımıza müfid, ciddi, ihzarıyla mükellef olmalı, a'zâsı münevver dimağlardan ma'ruf çehre müstesnalardan tereküb edecek olan bu heyetlerde pek güzel tensik edilmiş keşif bir sûrette tatbik edilmiş bir kısım a'mâl ve vezâif hükümferma olmalı. Bu güzide heyetlerin vazife-i ibtidaiyesi bütün kelimat-ı müsta'maleyi ihtiva edecek bir kamusun tertibi olmalıdır. Zira vücud-ı beşere nispeten iskeletin tesir-i fizyolojisi ne ise lîsana nazaran bir lûgat kitabının da ehemmiyeti o derecededir bu izahattan anlaşılıyor ki mezkûr heyetlerin meşgale-i yegânesi faaliyet-i edebiye ve lîsaniyeye vüs'at vermektir. Edebi, fenni akademilerin bir şekil mahdudu demek olan bu gruplar a'zasının ehliyet ve kifayet-i şahsiyelerine göre muayen muntazam muaşası olmalıdır. Bunlar hiyân umûmiye ve siyasiyeden feragat eyleyecekleri ve başka bir şeyle iştigal etmeyecekleri için tahsisatlı olmalıdırlar. Zira menfait-i şahsiye, her nevi menafî'in fevkinde olduğunu beşeriyeti faaliyete teşvik ve teşhi' için başlıca mahrek olduğunu hatırdan çıkarmamak lazımdır. Bu ilmî grupların heyetlerin miktarı bil-tabî mahdut olduğundan pür huzur, sakin, ihtirasattan, âri, bakir yerlerde bulunması lüzûmunu ticaret-i ahire pek güzel tecelli ettirmiştir. Maârifin lüzûmu ehemmiyetinden bahsetmeyeceğim. Yalnız bir noktada hükûmet-i hâzıranın nâfina ve şamil nazar-ı dikkatini celp etmek istiyorum. Osmanlı anasır gayri müslimenin müessEsad maârifinin hangi menbalardan hücum eden sermayelerle tesisi ve idare edilmekte olduğu bizce ve muhterem hükûmet-i meşrûtamızca malumdur. Ecnebi menbalar şu menhus maddenin tesir sehharıyla dâhili kollarımızın müzaheret-i maneviyesi kendilerine celp edilebilmiştir.

(Mâbade Pencşenbe günkü nüshâda)

Nâfia Nezâreti'nin Nazar-ı Dikkatine

Arnavudluk'ta Kuruja (Akçahisar) kazasındaki miri ormanları elde edebilmek için bir şirketin!!! Ötede beride bazı nüfuzdar zevata yaralar vaadiyle müşteriken ve müttefiken hareket ettiklerini işitiyoruz. Bu haberler bizi düşündürüyor, miri mallarının iyadı yağma kârane düşmemesi ve bil-ahire Nâfia Nezâreti'nin bir mesuliyet-i azime altında kalmasını ve Beytül mal milletin zarardan ve (silik) şimdiden nazar-ı dikkat hükûmete arızını münasip görüyoruz.

Parasız pulsuz imtiyaz almaya kalkışanlar bu imtiyaz nameleri bil-ahire mahâzir siyasiye tevellüdüne vesile-i yegâne teşkil edecek olmadığından hakimane idare-i maslahat etmek lüzumu derkardır. Şayet Nâfia nâzırı bu mesail mühimme-i siyasiyeyi tamiken nazar-ı imamane getiremezse bilcümle heyet-i vükela-yi osmaniye'nin bu noktayı düşünmesini (tac-ı devletin pırlantası) olan Arnavudluk'ta bir tavnı veya hadideye şebihe bir mes'ele-i siyasiyenin zuhuruna sebebiyet verilmesini vatanperverane bir his-i himmetle ihtâr ederiz.

Ormanlarımızın muhafazası ve milletin menafı'ına muhaffak bir tarzda işittirilmesi ve şayet nanbareye muhtaç erbab-ı şirket tarafından ibadî ecnebiyeye tevdi' edilecekse hiç olmazsa münâkasa ve müzayedeye çıkarılarak icra-yı muâmelesine nezaret buyrulması lâbet ve lazımdır.

Bu müzayede muâmelesi de öyle selim-el İslâm yapılmayıp namuslarından ve iffet Ahlâkiyelerinden emin olabildiğimiz Osmanlı mühendislerini fervebaya i'zam ile keşfiyat tehminat icra ettirilmesi ve hukûk-u mukâddese ahâlinin de ihmal edilmeyip nazar-ı dikkate alınması ve ona göre icra-yı icabı matlub ve müstelzemdir.

Devr-i Abdülhamidiye'de imtiyaz zenginlere, sahib-i nüfuz memurlara, süferâ mahmillerine, cevasis âdiyeye bahş ve ihsan olunurdu. Bugün ise cebinde beş parası olmayanların ceplerinde beş altı imtiyaz fermanları bulunuyor. Bu yeni imtiyazcılardan bahse lüzum yok. Bu kadar kolaylıkla elde edilen bu imtiyazlar vatana en küçük bir menfaat bahşetmediği ve fEsad ahlâka da yol açtığını hükema-yı siyasiyemiz düşünmelidir. Öyle şirketler biliriz ki âlemi dolandırmak için mühr-ü hükûmetle memhur fermanları gafillere göstererek ceplerine ellerini sokmaktadırlar.

Acaba hükûmet Ahlâkı bu zevk bazı kimselerin şerrinden, hilelerinden harekât ibliskâranelerinden ahâliyi kurtaramaz mı? Herhalde Kuruba ormanlarının muhtekir ve gizli ellere tevdi' eylememesi menafi' hazine iktizasındandır.

Arnavud

Der-i aliyye Beyoğlu'nda Arnavud gazetesi müdürü Derviş Hima Bey'e

Abonesi bulunduğumuz ceride-i muteberelerinin Teşrîn-i Sâni yirmisinden Kânun-u Evvel'in yirmi dördüne kadar mahrum istifadesi kaldık. Matbuat saire muntazaman posta ile geldiği halde gazeteniz gelmiyor siz mi göndermiyorsunuz yoksa gelmeye imkân mı bırakılmıyor! Gazetenizin muntazaman irsalini temin her neye mütevakıf ise tevessül ederek şu mahrumiyete nihayet verilmesi hamiyet-i vatanperveranelerinden muntazırdır. Talip, Şerif, Ekrem, Hüseyin, Nurettin, Rasim, Melik, Adem, İzzet, İbrahim, Haseti, Hakkı, Fikri, Timur, Muharrem, Muhtar, Abdurrahman, Rıza, Ramazan Hakkı, Rafet, Ekrem, Eyüp Eset, Raşit, Abdi, Süleyman, Adem, İsmail, Salih, İsmet, Cemal, Abdülkerim, Muhammet, Abdi, Hakkı,

Arnavud

Muhterem vatandaşlarımız! Telgrafınızı alır almaz posta baş müdüriyetine meclis-i meb'usan ekseriyet fırkası a'zasından bir zât-ı muhteremin mektubuyla beraber gittim. İş izah ettim. Manastır uhrevi, Debre, Tiran merkezlerinden telgrafla sorulacak tahkikat icra edilecek Kânûn-i Esâsî'nin en mühim bir maddesini ayaklar altına almaya çalışan memurlar ceza-yı kânûniye çarpılacaklardır. Yalnız oraca kimlerden şüphe etmekte olduğunuzu idarehanemize bildirmeniz rica olunur. Bu hal devam edecek olursa mahkemeye müracaat edeceğiz ve neticesini bil-ahire gazetelerde okursanız orada kânuna darbe vuranlara anlatınız ki Abdülhamid devri geçti.

İsmail Kemal Beyefendi

Berat meb'us-u muhteremi ve mutedil hürriyetperverane fırkası reisi Osmanlı seramdan siyasiyesinden İsmail Kemal Beyefendi Avlonya'dan darsaate gelmişlerdir.

İ'tizar

Paskalyalar münasebetiyle bu hafta müretteplerimiz çalışmadığından Arnavudun intişarı iki üç gün tevhür etmiştir.

Derviş Hima: Manzume-i Efkâr Matbaası

3.37. Sene 3, sayı 46, - 13 Kânun-ı Sâni 1326 (26 Ocak 1911)

Üçüncü Sene	13 Kânun-ı Sâni 1326 Pencşenbe	Numru - 46
Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima		Abone Bedelâtı Senelik
Beyoğlu		Arnavudluk İçün 30 Guruş
Arnavudlardan Mürekkeb Bir Heyet		İstanbul Vilâyeti 40 Guruş
Tarafından İdâre Olunur		Memalik-i Ecnebiye 10 Frank
ARNAVUD		
Şimdilik Haftada Bir Def'a Neşr Olunur.		
10 Para	Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir.	10 Para

Arnavudluk'ta Sefalet

Adl u ihsanı bîpayan hükûmeti inzar-ı kasiratelerine getiren sefiller, zavallılar makam-ı sadarata Dâhiliye Nezâretine ve meclis-i mebusan riyâsetine atide ki telgrafnameyi keşide ederek istimdâd ediyorlar.

Kulüb-ü müşfikayı pare pare eden beşeriyet-i ulviyede berki raiseler bırakması tâbii olan bu sefalet-i elemiyeye red-i tahir imdadımızı yetiştireceğimizi “Arnavut”ümit etmek ister. Çünkü vükelâyı kirâm zevil ihtiramımız nesl-i kerim isratilin tezyidi saadet ve tamim-i mâarîf ve sanayii için elektriklerle münevver salonlara balolara riyaset buyuruyorlar. O muhteşem muazzam salon köşelerinde poker kumar oyunları oynanarak en gâli fiyatlı şaraplar şampanyalar içilerek ikbâl ve benâdı mevsaye muavenet insaniyet perveranede bulunuluyor. Adana da katliam edilen ermeni vatandaşlarımızın bâkî kalan sefil evlatlarına muavenet için şenlikler tertip ediliyor. Şayan-ı tebcildir. Darıca da bilye’i harîka uğrayan bî çare rum vatandaşlarımıza serian imdatlar yetiştirildi. Münayeste’i takdirdir.

Binaen aleyh mitraliyus toplarıyla haneleri han ile yeksân edilen Arnavutlarda âli cenab millet bir hassa’i muavenet ayıramaz mı? Bir dest-i merhamet uzatamaz mı?

Metantan balolarda sermest sürur olarak esbat-ı celilü’l şan müsaye edilen muavenetler bir sefaletten tahlis için değil; şehrullah terakki ve ticarete vasıl oldukları nokta’i ulyayı kemale vusul için bir cemîleden ibâret olduğundan bizce o kadar makbule geçemiyor. O otellerde o, balolarda madamların neş’e’i cavidî öyle talat didarları hazruna bir zevk-i ebedî bahş ettiği gecelerin geç vakitlerinde Arnavudluk’ta zavallı fakirler, Makam-ı Sadâret’e Dâhiliye’ye Mebusa’na gönderdikleri istirhamnamelerinden de anlaşılacağı üzere şiddet-i şeta ve sermanın hayatsız tazyiki altında inliyor, ölüyorlar. “terk-i hayat müstear eyliyoruz” diyorlar Osmanlık için bir şîn olduğu gibi beşeriyet için de bir zîldir. “diyorlar” Osmanlılığa can ve canânıyla ifâ eylediğimiz hidmat-ı sadıkanemize iğtiraren... Diye feryad ve istimdad ediyorlar taassuba veya Hristiyanlık alemine bir taarruz ad olunmamak için din nâmına sizden şefkat talep etmiyoruz. Her dakika ağzımızda dolaşan itilaf ve ehûd insaniyet.. vatandaşlık.. kardeşlik.. Osmanlılık..nâmına ricâ ediyoruz. Dökülen kanlar han fenâya serilen vücutlar bertaraf.. Bâkî kalan şu zümre-i sefileyi vükela-i hükûmet, meclîs-i millet. Erbâb-ı hamiyet bir çare’i acil bulmak hissi insaniyetini takınmalıdır.

Biz bu nikolik köyik memhur istidayı canhıraşını bir misal gibi derç ediyoruz. Daha nice sefaletler gözümüzün önünde duruyor. Ah! Lakin bin türlü ezvak-ı şebistaneye bir pena-ı zevk akin teşkil eden payitaht bunu takdir edemiyor. Merhamet ediniz Arnavudlara. Şu silah arkadaşlarınıza muavenet ettiğimiz hallerine acıyınız. Biz size sevdiklerinizi unutunuz demiyoruz. Ey büyüklerimiz.

Bâkî lutuf ve merhamet hükûmet-i meşrûta’i meşrua’i mukaddesemizindir.

Derviş Hima

[Sadâret’a ve makâmata gelen telgrafın sûreti]

Mâruz-u acizleridir.

Acizleri Kosova vilâyetinin İpek sancağına mülhak Yakova kazasına tâbi Has nahiyesinin otuz bab haneden mürekkeb olan Nikolik Karyesi ahâlisinden olub karyemizin ez gayrı ihrak on bab haneden ibaret kaldığı müstağni’i arz ve izahdır:

Geçenlerde şimali Arnavudluğa vâki olan harekât-ı askeriye esnasında mutasarrıf olub mukim bulunduğumuz hanelerimiz müstemil oldukları bilcümle emvâl ve eşya ile birlikte asakir-ı Osmaniye tarafından bî gayrı hakkın ihrak binhar edilerek evlad ve ayalimiz çırılçıplak sokak ortalarında atılıp bırakıldı. Müteakiben eyyam-ı sayfiyeyi bir hal-i perişani ile sahrâyı halide geçirmiş isekte mevsim-i şitanın hululüyle te'min-i zendiği maksadıyla inziva edecek bir hücre, bir kulübenin inşasına Müslim enâm olan fâkir halimiz diğerk cihetten hayvanatı vahşiyenin me'vası olan ormanlara ilticayada hüküm ferma olan mevsimi şitanın te'sirat-ı şedidesi olanca kuvvetiyle mani olmaktadır. Bu yüzden yanmasından kavrulmasından harabe zare dönmüş olan karyemizin feci safahatında o yoksul ufaklarda inen zar, elemdar bir hal-i perişani ile terk-i hayat-ı müstear eylemekte bulunuyoruz. Bu ahvâl-i mü'essefenin devamı ise Osmanlılık için bir şîn olduğu gibi beşeriyet içinde bir zîldir. Binâ'en-aleyh beşyüz seneden beri Osmanlılığa can ve canânıyla ifâ eylediğimiz hidmat-ı sadıka'î âliyemize iğtizaren ve dahiye'î hanımansuz olan fakru zaruretimiz ve buna inzıam eden bilye-i müsta'iyenin üzerimize icra etmekte bulunduğu te'sirat-ı elimesine tercümen zarar ve ziyamızın tazmini ile ihtiyacat-ı hayatiyelerinin te'mini esbabının istikmalî idrakiyle müşerret olageldiğimiz meşrutiyet meşruamızın kenüz la tahsasından müsteda müsterhimdir. Ol bâbda emr-u ferman hazreti veliyyü'l emrindir.

Nikolik Karyesi Muhtar ve Azaları

Beyoğlu'nda Arnavud Gazetesi'nin sahib-i ve imtiyazı Derviş Hima Bey'e

İnkılâbı müteakıb geçirdiğimiz safhat-ı müellimeyi milletvekillerinin inzar-ı hamiyetlerine arz ile zebun-ı sefalet ve muhmet olan bu bî çaregan adl ü ihsan politikasının ne demek olduğunu anlamak istiyoruz. Eğer sarf-ı cebr ve şiddet ve tazyik ise bir diyeceğimiz olamaz fakat insaf ve adalet refik ve mülayemetle muamale etmek ise icrâ edilegelen muamelat-ı şedide ve tazyikayı tashih ile feryat idiyoruz. Evvela silah ceminde takdir-i tebcil edilir çünkü idare'î meşrutanın te'sis ve idamesini arzu edenler muslah olamaz. Fakat kuvve'î askeriye'nin mütaveat gördüğü yerlerde ibraz-ı şevkat lâzım iken bilakis era'e'î şiddet etmesi meşrutiyetle hiçbir sûretle tevfiik edilemez. Silahlarımızı sevine sevine teslim ve hükûmetin her emrine kemâl-i sadâkatle itâat ettiğimiz halde na hak yere yapılan darb ve işkenceleri unutamaz ve bu hakkı isteriz, ve ilelebet isteyeceğiz. İdâre'î örfiyenin lağvından sonra da evvelce hükûmet-i mahalliyemiz toplanılan silahlarımızdan çürük bir kısmını satıp da sağlam mühim diğerk

bir kısmını hıfz veya fûrûht etmeyerek gayret-i milliyemizle gayrikabil telif bir sûrette hükûmet havalisinde gömüp batırmasında umumun başkaca velvedar bir heyecan ve galyanını mucib olmuştur. Bu harekâtı şiddetle takbih ederiz.

Saniyen şimdiye kadar hiçbir teklif ile mükellef tutulmamış bu havali halkına kaff'i teklifatı birdenbire tatbik ve kabul ettirmek adalet diye terakki edilmemelidir. Çünkü bilmezi bugün sefalet günden güne tezaif ediyor. Açlar ve çıplaklar çoğalıyor.

Halk ol gün ve'l kalem olan Cenâb-ı Rab lemyezel hazretlerinin bile furkan-ı hakimi Kur'an-ı Azimini defaten inzal buyurmak kudret ve kuvvet samidaniyesi Müslim iken fahr-u kainat aleyh ikmalî'l tahıyyat Efendimiz Hazretlerine ahkam-ı ilahiye fera'iz diniyeyi 23 senede ikmal buyurmasını tekalif-i mezkûrenin min gayrı haddin kabulünü te'min ve ümmet-i merhumeyi tahviften kurtarmak maksatlarına müstenet bulunduğu larayb-ı fihtir. Bar-ı tahmil-i fersa ile düçar-ı ıztırab olduğumuz zaciret ve zaruret-i mâliyemiz bütün tekalif-i birdenbire kabule mani olduğundan hiç olmazsa bu sırada icrasına teşebbüs edilen tahrir-i emlak muamelesinin devletçe mümkünse şimdilik tehi'riyle diğer bir vakit mesaa ve münasebe tealliki ve bu sûretle de insaf ve merhamet-i lazımesinin bî deriğ buyrulmasını talep ederiz. Salisen hükûmeti mahalliyemizin iş yapar gibi görünmesinin bugün yapılarak yarın bozulması gibi sakim iştihadane keyfî muamelata meydan vermeyerek esaslı bir meslek bir prensip takip ettirilmesini ve şimdiye kadar esas-ı nazarınca mâarîf-ı Nâfia ve ümran-ı memleket namına hiçbir şey yapılmamış ise de bundan sonra da icrâat-ı Nâfia ve Mâarîf perverane ile hâl-i dalalette kalan bizlerin tenvir ve ihyası ve bu suretle adl ü ihsanın kemâl-i ulviyetle tatbik edilmesini hamit ve gayreti Müslime-i muhteremelerinden kemâl-i suzişle istirham eyleriz ve bir zovel zade kadr-ı müderrisinden Nurettin vekil-i imam-ı mahalle Bayram Bey, Fikri, Derviş Mustafa mahallesi imamı Süleyman, İmam-ı mahalle Hangar Yusuf, Çamış zade Aydın, tüccar-ı muteberandan İbrahim, Hüseyin bin zade Muharrem, esnaf erkânından Receb, esnaftan Ethem Suphi Süleyman, ashab-ı alakadan Numan, Hacı Ömer zade Halid, Taruzzade Abdülkerim, Hacı Tahir zade Hüsnü, Süleyman Abdülhamid, esnaftan erkandan Abdülkadir, esnaftan Hakkı, esnaftan Gaşzade Osman, Katuzade Mustafa, Paşazade Murâd, Kazım, Terşane zade Abdülhamid, Abdûrrâhman, Hüseyin, Ahmed, Necmettin, Tevfik, müderrisinden Halil, Şehabettin, Muhyittin, Tevfik, Şevket, Ramazan, esnaftan Cemal, Dümkezade Salih, vücuhtan Mehmed, Sadık kuyumcazade Abdullah, Çoğalan zade Nurettin, esnaftan

Kümtezade İsmail, Mustafa, Baytar Kafazade Behçet, Durkişizah Tevfik, Gorince Halit, Canbaz Seyfettin, Tüccar Ağuş, Sipâhi zade Bekir, Lakolada Emrullah, Kadri Erabara, Veysi zade Abdürrahim, Kamuşka Maksud, Numan Hasan, tüccardan Muharrem Ali, Rüstembeyzade Zeynullah, Usta Kadri, Halit bey, Usta Süleyman, Usta İbrahim Abdurrahman Bey.

Arnavud

Bend-i mahsusumuzdaki mütalaatı şu muhterem Debreliiler de hükûmetin teşmil etmesini bekleriz.

Görice'dan Mektup:

Hükûmet-i merkeziyenin mektepleri açmak için tebligat rucu keranesi me'yuz kalplerimize hayat-ı nuvin katmış iken mutasarrıf-ı livanın tebligat-ı vakıaya rağmen mektebimizin meserdudiyetini idame için imal ettiği desa'is ve hayli günagünün had ve payani yoktur.

Bu Zât-ı şa'ibe'i tarafkirden mesun ahkam-ı kanûn-i Esasi'ye makrun olan bu tebliği Arnavut mektepleri Meclîs-i İdare'i Vilayet kararıyla kapattı. Kararın kısmını şurayı devletten verilecek karar-ı diğere mütevekkiftir gibi akıl ve mantığın yanaşamayacağı şeyleri vesile ile mektebin açılmasına mümaneat kanunu ayaklar altına alarak muhalefet etmiş idi. Mecalis-i idarenin ittihâz-ı mukarrerette ne dereceye kadar ha'iz-i salahiyet olduğu bilmem mutasarrıf beyce mâlum değil mi idi? Garip hâl! Mecalis-i idarenin vezaifini Vilayet Nizamnamesi'nde taidat edildiği sırada böyle bir şey görmedik.

Fakat bir hayli gün sonra bu babdaki hatayı münasebetsizliği derk ve taykın etmiş olmalıdır ki şimdi başka havadan çalmaya başladılar. Bu hurufat-ı arabiye propagandacısının ağzı değişti. Mekâtib-i hususiye küşadı için bazı şera'it-i kanuniye varmış. Biz onlara müracaat etmiyormuşuz. Hıfz-u sıhhaya muvâfık enbiye yokmuş. Muallimlerin şehadetnamesi yokmuş. Şu imiş bu imiş biz mektebi açtığımız vakit bunlara imkan dairesinde mûraat ettik. Bunlar sümme't-tedarik denilen şeylerdir. Binaen aleyh oraca gayret ediniz. Çalışınız. Mutasarrıfımıza ciddi emirler versinler.

Verilen emri infâz etmeyen memurîninde haddini bildirsinler.

Mutasarrıf hâlâ anlayamadı ki tâbiyetle pençeleşmek mümkün değildir. Bizim tâbi yolumuzdan dönmeyeceğimizi dönemeyeceğimizi galiba hâlâ hulule’i izana haberi “kursa” diyeceğim kusra’i fikriyesine sığdıramıyor.

Tâbii ceryanlara mani olmak isteyenlerin karşısına çıkanların ceryanlarına set çekmek şöyle dursun altına gömüldükleri her vakit görülmüş şeylerdir. Emsâl-i tarihiye lakayt ve latahsadır. Mutasarrıf ne yaparsa yapsın bu ceryanı genişletmekten başka bir hizmet etmeyeceğine eminiz. Lâkin biz böyle yolsuz mücadelatı zaid gördüğümüz içindir ki meclîs-i mebusatımızın bu babda nazar-ı dikkatini celb ile bu muamelatı kanûn şeknaneyi ref etmelerini istida etmeyi veca’ib-i hamiyetten ad eyleriz.

Görice’den:

Arnavud Gazetesi müdiriyet-i âlisine

Müdür Bey

Gönül öyle arzu ediyor ki umûm-u memurîn yekdest vifak olsun da vazifelerini görüp hadimi oldukları şu vatan ve millete karşı ciddiyet, mevcûdiyet gösterebilirler çesudki hâlâ takride tağlib, tahkim-i fikrinden geçemediğimizden kati-l nazar muhtelif ceryanlardan dahi kendilerimizi çekemiyoruz hak vazife için if’alimizde değil efkârımızda bile yer bırakmıyoruz işte size şimdilik bir misal:

Biz mekteb-i âliden mahreç ve yedinde bulunan aliyü’l âlâ şehadetnamesi iktidarının berat sahihi olan muhterem bir memur hakkında “mensup olduğu belde hakkında her neden ise kin ve garz bağlayan “mutasarrıfımız “bu zatın buraya muvasaletini müteakib hayalet-i mevhumе isnad ederek aleyhine yazdı çizdi makûl olmayan şu istinadatta ehemmiyet verilmediği için infialini husûmet derecesine vardırdı muhakemi nüfuz ve tahkimi altına alırcasına vukuu bulan tavır ve hareketi red ve tenkit edildiğinden daha ziyâde sıkıldı muhitini teşkil eden menfaatperest kimselerin teşvikiyle ve amalini terviç ettirebilmek fikriyle entrikalara saptı oturduğu hanenin sahibi meşhur bir mürebbiyecinin oğlu olan ve meclîs-i idare kitabında iken kadro haricine çıkarılan bir efendiyi bilahare tavsiyesiyle bila istihkak nüfus memuriyetine getirtti ve hazine kuşkulandı kendisinden su’al ve tasdik-i te’min etmek şartıyla hedef ittihaz edilen o zât aleyhine o vesa’it ile muhtelif imzalarla şikâyetler yağdırdı hala da yağıdırıyor. Bunlar hep müssanna hep iftiradır gaye’i maksadı tahakküm esas emeli tabirle vazihle taraftarlıktır. Ashab-ı mesalihin müracaatı için tarik-i kanuniye mevcut

iken akıl ve mantık ile kabil-i te'lif olmayacak surette vukua gelen tevali ettirilen şikayat-ı gayrı muhtelifenin mürettibleri yüzüne çarpılacağına şüphe edilemese de bu gibi halat-ı estikayı me'mureynin sadamı ve ifâyı vazifede tereddüdünü müceb nifak ve şikakı calib değil midir. Vücuu-ı adide ile mazar olan şu tardı hareketle makamatin işgalinden ne fa'ide tasavvur olunabilir. Bilâ hüküm ve bilâ muhakeme sırf isnadı mücerredle kanûn-i Esasiye taban tabana muhalif olarak azilden mesun bir me'murun gadr-ı cihetine gitmek kabil olsa bile bu muvaffakiyet şayan-ı tezkâr yahut bâdi'i iftihar olabilir mi bir taraftan şu tarz-ı tahkim ile me'murine arzusunu terviç ettirmek isteyen mutasarrıfımızın diğer taraftan memnuniyet-i resmiye'î katiyeye rağmen İttihad ve Terakki Kulübü riyaset evvelisine kendisini intihab ettirip riyaseti kabûl etmesi mevkiini tenkitten muhafaza ve tahküm-i katiye mâlik olmak fikrinden başka bir mânaya hamli mümkün müdür el hâsıl idare-i keyfiye usûl-i merdudunun çoktan kalkmış olduğuna kani olan meşrutiyet perver Dâhiliye Nâzırı beyEfendi'nin bu hâlâta nihayet verdireceğine mutasarrıfımızı vazife'î asliyesine davet edeceğine ümit varım.

Görice'den Dava-ı Vekili

M. Nuri

Berat-Avlonya Yolu ve O Havalinin Avaza'î Şikâyeti

Milletimiz de halkımızda garib bir halet-i ruhiye vardır. O da ihtiyacat-ı müberrimelerini teşkil eden mâarîf ve Nâfianın mefkudiyetine veyahut bir tarzı ki mekki ve fevkaladede bulunduğu sabır edişleri edişleri daima bir ümit içinde bulunmalarıdır. Mâarîf görmeyen ahâlîmiz tabii bir azab-ı vicdani hisseder. Yolsuzluktan bizar olan halkımız yollarını mamur görmek, çektikleri meşak ve mezahimden kurtulmak ister.

İbtida-i meşrutiyetimizden beri ve saha-i istişara çıkan gazetelerini kâh halkımızı istila eden cehaletin önünü almak için maarifin tamim ve neşrinden, kâh ahâlîmizin yollarını adem intizamından naşı çekmekte oldukları meşak ve müzaheme nihayet verilmek üzere inşa'at-ı Nâfiadan uzun uzadıya bahsetmekte hükûmetin bu iki nokta üzerindeki vazife'î asliyesine tevzi ile kendilerine tertip eden vazife'î vatanperveranelerini ifa eylemektedirler. Gayrı kabil-i inkârdır, ki bir milletin şehrullah terakki ve tealiye vasıl olması mâarîfin Nâfianın tamimine mütevikkiftir ve şüphesizdir ki bir cemiyet-i beşeriye içinde yaşayan bir milletin medeniyetten her türlü terkitten

mahrum bırakılması o cemiyeti beşeriye tarafından müteşekkil devletin milletine büyük bir zulüm yapmış olduğuna hüküm edilmesi lazım gelir.

Böyle bir mukaddimeye biz sevk eden sa'ik vicdânı Berat-Avlonyalıların ve Memâlik-i Osmaniye'nin henüz yapılmamış yollardan ahâliyenin çekmekte oldukları mezahimi vükelayı millete arz ve mercinin nazar-ı dikkatini celb eylemekten ibarettir Binâ'en-aleyh bu babta birkaç söz söylemeyi vecibeden ad eylerim.

Serlevhada Berat, Avlonyalıların avaza'î şikâyeti diyoruz. Evet o havalide şemendüfer hattı- inşa edileceği söylendiği gibi projesi alınmak üzere bulunduğu da dermiyan ediliyordu fakat ahâlîmiz, evet sahan ve tenceresini satarak yol için para vermekten çekinmeyen biçare ahâlîmiz bugün şiddetle o mesafenin tamir ve termimini istiyor ve istemeye haklıdır. Berat'ta bu husus için birkaç metiniğler icra edilmiş ve mükerreratı makam-ı aidine tebliğ edilmiş bulunduğu halde henüz bir semeresi görülmemiştir. Bu devlet-i muazzamaya Cenâb-ı Hakkın ihsan ettiği "Müzakeye" ovası bu iki memleketi ihata ediyor. Kışın bu ova adeta dokuz rengini istihsal ederek yolcular on beş saatten ziyâde olmayan mesafe'î mezkûreyi ancak üç günde ve hatta dört günde kat ediyorlar. Bu müddet zarfında yolcuların ahâlinin çektikleri meşak ve mezâhim zannederim tarife hacet yoktur. İşte ahâlîmizin ihtiyacat müberrimesi?

Binâ'en-aleyh mezkûr yolun inşası budeceye idhal edilmiş mi? İdhal edilmiş ise makam-ı a'idi ya'ni Nâfia Nezâreti ne yapıyor? Ne gibi teşebbüsatta bulunuyor? İşte ahâlîmizin anlamak istediği nokta.

Berat'ta bulunduğum zaman hükûmet-i mahalliyyeye varid olan bir telgrafnamede Berat-Avlonya yolunun inşa edileceğinden bahisle ol emirde tetkikat ve keşfiyat-ı fenniyede bulunmak üzere lazım gelen mühendislerin gönderileceğini iş'ar ve istibşar ediyordu.

Bunu işiten istihbar eden ahâlîmizin çehrelerinde temayan olan mahzuziyet ve şadımanı gayrikabil tasvir ve ilk tave'î terakkiye dal olan bu tebşir şiddetle alkışlanarak hükûmet-i meşrutanın şu icrâat vatanperveranesi takdir edilmiştir. Fakat mezkûr mühendislerin ol havaliye giderek vazife'î me'murlarına mübaşeret ettiklerine dair bir şey yok...

Biz gerek hükûmet-i mahalliyyeye varid olan şu telgrafın ve gerek gazetelerde mâal'i iftihar gördüğümüz havadisın (silik) hakikat olduğunu şüphesiz tasdik ederiz.

Çünkü biz milletin ihtiyacat-ı fevkalâdesini teşkil eden bu gibi mesa'il ile eğlence olamaz yalnız bizim arzu ettiğimiz bir şey var ise o da inşaata başlanılması için merciinin nazar-ı dikkatini celb etmektir. Yoksa birkaç sene mürur ederse bu ahâli için bir garddır, bir zulümdür. Ayinesi iştir kişinin lafa bakılmaz.

Berathlı H. Y.

Arnavud Mebuslarına ve Dâhiliye Nezâreti'nin Nazarı Dikkatine

Kaymakamımız Hüseyin Efendi'nin nâmeriz harekâtından bîzâr kalan ahâlimizden dört defa muakamatı resmiyeye ettikleri feryadlar havaya gidiyor. İnsaf buyurulsun. Vatanımız bî garz, hürriyetperver zatlara muhtaçtır. Kanımızı mübah bilenlerden vatannamına kurtarmanız müsterhimdir Allah Allah!!

Filatlı

Musa Demi

İşkodra Muhabirimizden

Mah-ı halin dokuzunda altı Fransız mühendisi İşkodra'ya gelip bu yana kebirî ve derin nehirlerinin seyr-i sefa'ine müsait bir hale koymak istedikleri söyleniyor. Bunları müteakib beş altı İtalyan mühendisi de gelip kâf-ı mevladan Şenikin Limanı'na kadar Kadoyernik (...) Beyb Duda Paşa'nın orman ağaçlarını sahile sevk edebilmek için dar yollu bir şemendüfer inşası için geldikleri söyleniyor.

Muhterem İşkodralılar Arnavud'u harezcan gibi hıfz ediyorlar. Ve yeniden inişarını şevk ve şetaretle tebrik ediyorlar.

Derviş Hima: Manzume'i Efkâr Matbaası

3.38. Sene 3, sayı 47, - 22 Kânun-ı Sâni 1326 (4 Şubat 1911)

Üçüncü Sene

22 Kânun-ı Sâni 1326 Cum'artesi

Numru - 47

Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima

Abone Bedelâtı Senelik

Beyoğlu

Arnavudluk İçün 30 Guruş

ARNAVUD

Şimdilik Haftada Bir Def'a Neşr Olunur.

10 Para

Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir.

10 Para

Postalarımızdaki İntizamsızlık

Selanikli bir Mâliye Nâzırımız var. Herkes el çırparak alkışlıyor. Genç, dinç olduğu için yeni fikirli, taraftar-ı terakki, hami'i meşrûtiyet olduğunu bizde tasdik etmek istiyoruz. Halbu ki zir-i nezaretlerinde bulunan postahanelerdeki yolsuzluklar, adem emniyet bize Abdülhamid devrinin sansüre tabi olan devr-i menhusunu andırıyor. Acaba şeban-ı hürriyetin yirmi sene kadar Abdülhamid'e açtığı ceddal takatfersanın böyle esef-engiz neticeler vereceğini bir defacık olsun düşünen oldu mu? O halde yeni Türklerle eski Türkler arasındaki farkı Mâliye Nâzırımız Beyefendi bizlere izah edebilecek midir?

Bazı yerlerde ve alâ'l-husus Arnavudluk'ta devr-i sabıktan farkı olmayan postalarımıza bir çare'i emniyet bulunamayacak mıdır?

Arnavudluk'tan gerek mektuplarla ve gerekse telgrafnamelerle yükseltilecek avaze'i şikâyetleri usulu da'iresinde evvelâ postahaneye müraca atla bu emniyeti su'i isti male mahal bırakmamasını ricâ ettik. Bu teşebbüs bir semere'i müfide veremeyince meclis-i meb usanda İttihad ve Terakki Fırkası erkân-ı muhteremesinden ba zı zevata müraca at ettik. Bu hallere bir nihayet verebilmek için aldığımız tavsiyelerle yine posta müdüriyetine gittik: Bizi bir (boru)ya teşbih edebilirsiniz dediler. Biz buradan aldığımız mektupları borunun öteki nihayetine sevk edebiliriz. Emin olunuz su'i isti mal yoktur. (hay Allah razı olsun) dedik. Bu basit cevap o kadar gülünçtü ki insan gülmekten kendisini alamıyor.

Hal bu ki bu güne kadar Arnavudluk'tan gelen şikâyetler bir kitap teşkil edecek kadar çoktur. Islahat-ı mâliye hususunda Cavid Beyefendi'nin ikdam ve mesaisi dillere destan oldu. Millet de bu gibi gençleri görmekle iftihar etmemek olamaz.

Binâ'en-aleyh Arnavud gazetesinin abone olan zevât-ı muhtemereye tevzi edilmediği hakikat-ı müsbetedir. Fi'l-hakika minareyi çalan kılıfını hazırlar veya hazırlamalıdır. Darb-ı mesel avam-ı pesendanesini devr-i meşrutiyette lîsana almak kadar çirkin bir şey gayrı mutasavvurdur.

Erbab-ı hamiyet vatanperverlere kan ağlatan kapitülasyonlardan fi'l-hakika devr-i istibdadda ihrar Osmaniye hayli müsfid olmuştu. Daha fevk alâde genç iken istikbâl vesa'ir evrak-ı hürriyetperveraneyi ecnebi postahanelerinden alarak dağıtırdık. Sonra Avrupa'ya çıktığımız zaman genç Osmanlıların vasıta'î neşr-i efkârı olan gazeteleri bu postalarla gönderdik ve dimağımız tatlı bir hayale pinah dilnevaz oluyordu. Bir gün biz de de bir meşrûtiyet devri açılacak. Evrak ve cera'idemizi Osmanlı postahaneleriyle irsal ederek hazine'î milletin tezyid ve irdatına hizmet edeceğimizi hatıra getirerek müteselli oluyorduk.

Şâyân-ı te'essüf azimdir ki biz elân ecnebi postalarına müracaata mecbure kalıyoruz bunun mes'uliyet-i ma neviyesini bir kaç çapkın değil Cavid Beyefendi ve bir kaç refikayı muhteremesi düş tahmiline yönleniyorlar.

Ümit ederiz ki Cavid ve Talat Beyefendiler muhafaza'î haysiyet ve meşrutiyet nâmına Selanik'te, Manastır'da, Debre'de vesa'ir yerlerde vukua gelen yolsuzlukları ber taraf etmeye himmet ederler. Her işte her şikâyetle Talat Beyefendi'nin de isimlerini zikrettiğimiz esrar-ı hafiyesini burada tekrar lüzum görmem.

Hayatını sui zâtîyesiyle te'min ile vatandaşlarına cahil ve biçare köylülere bir şule'î intibah saçıp, hukuk-ı şahsiyesinden bihaber olanları ikaz için çalışanlara hükûmet-i meşrûtamız bir mükâfat-ı mümtaza bahş ve ihsan edeceği yerde vukua gelen yolsuzluklara ehemmiyet veremiyor. Eğer fırka nâmına bu gibi sû'î istimalat tervic olunursa emin olunmalıdır ki firkanın manâyı hakikisi anlaşılmayan bir memlekette (Arnavud) istiklaliyetini muhafaza etmektedir.

Yine Görice Mutasarrıfı

Arnavud Gazetesi Müdüriyet-i Aliyesine

Doğru Söz gazetesinin itirafı tahtında olmak üzere Görice’de 115 abonesi vardır. Abonmanlardan biriyim, Bu abonelerin bir kısmını mutasarrıfımız vuku bulan tevzi âtî ve bir kısmını da diğer taliplere tercihen mültezimane ve bir rivâyete göre şifre telgrafla vilâyete karşı mes’uliyetini deruhde ederek mısırane vukubulan işarı üzerine Görice nüfus me’muriyetine ta yin ettirdiği, Süleyman Efendi Enburya’nın ikdimatı ile kayıt edilmiştir.

Bunların şu hizmetine mükâfat-ı müteakabile olarak mutasarrıfın malûmatı, ve daha doğrusu talimatı tahtında Süleyman Efendi tarafından doğru söze her ne yazılssa derece’i sıhhata nasib-i intizâr te’mil edilmeksizin derç-i sütun edilmektedir. İşte doğru sözün 25. nüshâsında ki Görice’de bir hâkim ünvanı tahtında yazılan makâle bu esas üzerine mevzu idi hedef-i ittihaz edilen hâkim Efendi müfteriler aleyhinde ikame’i da vaya teşebbüs etti. Bunu haber alan hamiyetmendân ahâliden bir takımı da neşriyat-ı vaka ayı tekzip ve hâkimin his-i halini tasdik yolunda vilâyete ve makamata telgrafla müracaat ettiler “gerek doğru söz ve gerek hadimlerinin herkese karşı tahkim için istimal eyledikleri en kuvvetli silah hurufat-ı Latiniye taraftarlığını isnattan başka bir şey değildir işte bu makâlenin ruhuda bu noktadadır. Binâ’en-aleyh ahâlinin vuku bulan şu müraca atını nazar-ı ehemmiyetten iskat ve kendi muhitinin isabet iddiasını teslim ettirmek ve hâkimin azline muvaffak olmak zaimiyle mutasarrıfımız kendisine gelen bir işarı fırsat bilerek telgrafın sûretini telgraf (silik) İmza sahipleri hakkında bizzat tahkikat ve celb ve isticvaba girmişti. Hem de nasıl tahkikat nasıl isticvab, müstedileri tehdit etmek hurûfat taraftarlığıyla mu’aheze eylemek bu gibi müracaatın memnuiyetinden bahis ile bu meyanede me’mur bulunan birini de me’muriyetinden mahrum edeceğini söylemek gibi devr-i menhus sabık mualumatının harfiyen tatbiki sûretiyle.

Hâkimin Arnavud olmasından başka mutasarrıf ile taraftarına karşı bir sûtî hareketi olmadığını ve kendisine gerçi Arnavud ise de hurufat-ı mebhuseye kâtîyen vukufu olmadığını ve böyle bir fikir takip etmediğini adaletinden emniyet edilebilecek bir hey’etin tahkikatıyla sabit olacağına eminim gelelim “Doğru Söz”ün mezkûr makalesinde gösterdiği tahkir mes’elesine bunu da muhtasiran arz edeyim, çünkü o da vada alâkadarım.

Bâlâda bahis ettiğim Süleyman Efendi’nin Pederi olan Mustafa Efendi Enburya ile derdest olan muhakememiz bir karar-ı kânûni’ye rabtedildiğini müteakip “servet ve

samanına yahud hanesinde mukim olan hamisi mutasarrıfımıza iğtirazan ve kasden Hakim Efendi'ye karşı hey'et-i hâkime müteşekkil bulunduğu bir zamanda “bir tarz-ı tehvîr ve tehdid ile: Anlaşıldı sen keyfinle iş yapıyorsun demesiyle Hâkim Efendi'de mahkemenin kararı kakunidir keyfi değildir demiş ve maarızın harekât-ı hod seraneye temadi etmesi üzerine kanûnun verdiği salahiyete mübni dışarıya çıkıp gitmesini teklif etmiş ve mübaşirin ihzaratına mutavaat etmemiş olduğundan derhal tanzim edilen zabıt varakası hey'et-i hakime ile hazırın tarafından imza edilerek mahkeme'î cezaya sevk edilmiştir. Ceza mahkemesince Mustafa Efendi'nin sabit olan “hâkim Efendi'ye şu suretle tahkirinden dolayı bir hafta hapis cezasıyla mahkûm olmuş ve fakat fiil ile ceza beyninde nisbet görmeyen hukuk-ı umûmiye me'muriyetince teşdid-i ceza istinaf olunmuştur. İşte hakime isnad edilen tahkirin bi'l- akis kendi taraflarından vuku bulduğu muhakimin kuyudatıyla “gelişmesi fi vasıtü'l-nehhar” gayr-ı kabil inkâr bir hakikattir mes'ele bundan ibaret iken hakikati inzar-ı ulemâya vazî etmek kabil olamadığından pek bitarafane olan “asıl şu doğru sözler mi” neşir etmek “Arnavud Gazetesi” asla tereddüt etmeyeceğine ümit varım. Hurûfatını değil lîsanlarının teklimini bile yapamadığım bir kavme a'it olan hurufat (silik) göre o silah isnada hedef olamayacağım da pek tâbi dir.

Görice'de Dava Vekili Şervani Zade

M. Nuri

Arnavud

Arnavud mutasarrıf ve hempalarına yakinen daha belîğ bir cevap vereceğinden şimdilik me'muriyetle gayr-ı kabil tevfiğ mu alumat-ı hodsarane ve garzkâranesine da'ir gelen mektupları neşrile iktifa ediyoruz. Kürdistan'ın veya Anadolu'nun bir köşesinden gelen bir me'mur vazifesini hüsn-i ifâ edeceğine bir vatan kardeşlerini yekdiğerine sokuyor. Ah lakin siz de ey ahâli mutasarrıf ve hempalarına niçin atf-ı ehemmiyet ediyorsunuz mutasarrıf ve hempaları sizi da'ima münâkaşada mücadele de görmek isteriz. Mutasarrıf ve hempalarının ortalığa saçtıkları fesad ve fitnelere kulak asmayınız. Mutasarrıf ve hempaları bu gün Görice'de bulunurlarsa yarın Arabistan'ın bir köşesine Anadolu'ya Afrika'ya gidecekleri tâbidir siz orada kalacaksınız yekdiğerinin yüzüne bakacaksınız ayıptır. Mutasarrıf ve hempalarının desiselerine kurban olmayınız. Mutasarrıf ve hempalarının icad ettikleri hod alara aldanmayınız. Siz

kan, lisân, toprak kardeşsiniz yarın birinizin oğlu diğerinin kerimesiyle tezviç eder. Bir a'ile teşkil ederseniz. Mutasarrıf

Sâhife 4

Arnavud

Numru 47

ve hempaları keseleri doldurmaya müntezim ma aşlarını almaya hasr-ı evkat etmişlerdir. Mutasarrıf ve hempaları sizi yekdiğerinize düşman edeceğine davul suyunun her sene tahrip etmekte olduğu ovalarımızı bu seylab-ı tabi inden muhafazaya çalışmalıdırlar. Ey mutasarrıf ve hempaları siz halka, vatana hizmet ederseniz herkes sizi tebci eder; yoksa bed muamelatınıza sükût bence en eşna' bir harekettir.

Mesa i'i milliyemizin bilançosu makâlesinden maba ad

Muhtelif anasırı bir millet, bir kitle'i vahide haline vazi eden sa'ikler mefâhirü'l-ümm müştereke'i maziye dir. Refanın (millet bir teşekkül tarihîden ibarettir) cümle'i hakimesi kabinenin zirvesinde bulunan Hakkı paşaca malum olsa gerek. Türklerle Arnavudlar arsasında küdürat ve meserrat müşterek'i maziye yi ihtiva edecek hadisat-ı tarihiye yi pek mebzul görüyorum.

Bu manevi kuvvetler, bu iki unsuru bir cism-i mürekkeb haline vazi eylemiştir ki saha'i tabi atta onları tefrik ve tahlil edecek hiçbir kuvve'i maddiye tasavvur etmiyorum ve yine şüphe etmem ki hâkimiyet-i Osmaniye'nin istinad ettiği en metin, rasin nokta Arnavudluk kıtasıdır. Diyebilirim ki kuvve'i hâkimiyetimizin merkez sıklet noktası Arnavudluk hattasına tesadüf eylemiştir. Sadr-ı müşarûn ileyhın ta rifî vechile Arnavudluk, taç-ı Osmaninin mühim bir pırlanta taşı ise onu tenvir ve tezyin edecekte parlaklığına mani olan zulmetleri imha eyleyecek yeğane mü'esser-i içtimai, Arnavud lisânının terakkisidir. Maarif-i millimiz inkişaf ederse bu iki anasır-ı mühimmin revabıtı daha ziyâde takviye-pezîr olacak. Aksini te'emmül etmek ham olduğu kadar mazar bir hayaldir. Arnavudluğun vaziyet-i coğrafiyesi küçücük hükûmetlerin müstakil akıbet-i elemiyeleri bu hayal-âmiz semnâk-ı efkârı mükezzebdir. Bunun için ma arif-i millimize a'id olmak üzere şayan-i istiksar olmayacak bir kısım meblağın tahsisini adil, semahatkâr hükûmetlerimizin adl ü ihsan politikasından talebde haklıyız. Zira ihtiyaç-ı mader-ihtiradır!.. Bunu istemek mebusların vazifesidir.

Badi'i kelâl olur korkusuyla ikinci noktanın izahına başlıyorum. Hamiyetli alicenâb, semih ahâlimizin i anatıyle Avrupa'ya talebe-i izam etmek pek mühim bir keyfiyettir. Oranın tahsilinden, merakiz-i medeniyetten, mahsulat ve servet-i fikriye

itibariyle pek zengin mahsul-i içtima iyesinden istifade edecek erbab-ı şebab memleketlere, avdetlerinde mühim kürsi’i tedrisleri işgal edecekler, rıhle’i tedrislerinde bulunacak genç Arnavudlarımızın dimağlarını cilalandıracaklar, ahlâklarını tasfiye ve tehzib edecekler. İctimaiyatımıza bir reng-i nevin verecekler.. Burada bir şarta ri ayet etmek lüzumunu hissediyorum bu muktedir istikbâl ümitleri bu nafi uzuvlar ricatlerinde müddet-i muayene ve mukarrirenin inkızasına kadar münasib ma aşla mecâmi ilmiyede ve yahut muâllimliklerde ve lüzumu görülecek hidmat-ı milliye’i sa’ire de istihdam edileceklerdir. Bu müddet-i mecburiyenin uzun olması taraftarıyım. Zira bu kabil-i hizmetler her hususa fa’ikdir.

Su’i tefehhüme meydan vermemek için şurasını bir daha tekrara mecburum ki; arz ettiğim avamil-i mü’essire’i içtimaiye ile iştiğal etmek esasen Kânûn-i Esâsî’mizin bahşettiği bir imtiyazdır. Saha’i kanuniye dâhilinde cevelan etmek şartıyla hiç bir kuvvet müdahale etmek hakkını ha’iz değildir. Bununla beraber mü’essirat-ı mezkûrenin hakikate iktiran etmesi ebb-i müşfik nazarıyla baktığımız hükûmet-i muhterememizin izhar buyuracağı müzaheret ve muavenet-i samimiyesine menuttur. Kuvve’i icra’iyemiz bu meşru talebimizi ifa etmelidir. Makaleme hatime vermeden evvel zenginlerimize, yüksek mevki içtimailerde bulunan zevât-ı muhteremeye da’ir birkaç söz söylemek istiyorum. Zira pişdarlık vazifesi onlara, ıslah, tamir etmek, ileri doğru atılmak hizmeti de erbab-ı şebâbe teveccüh edeceklerdir. Halkımız medid senelerce daldığı derin uykudan kalkmak istemiyor. Ona, gözünü bir türlü açamayan ahâlimize bir nefha’i ikaz ile bir hareket-i ihtilaciye vermek teşebbüs-i şahsi, nefse i timad hissini bahşetmek. Arz ettiğim şera’it-i esasiyeyi tatbik etmek zirve’i milliyemizde ahz-ı mevki etmiş zevat-ı muhteremenin, Arnavud ayan ve mebusan-ı kirâm azasının veza’if-i ulviyesidir. Artık tahaddür yetişir. Zira bu sıfat-ı beşeriyetle kabil-i te’essüf değil. Artık havf, terddüd tevehhüm kâfi, zira şeca at-i medeniye asrımızın bir atiyesidir. Medid senelerce nazariyatın sıkleti altında yorulmuş, yıpranmış tecrübesiz bir dimağın, maarif-i milliyemizin terakkisini mukâddes bir gaye telakki etmiş irade’i nef’ bir kalbin bir hararet-i cûş ve huruşuyla yazılan bu hasbihal itiraf ederim ki nekat-ı müteaddidece nâ han tenkidden kurtulmayacaktır. Fakat bu mübahase’i mühimme bir fa aliyet-i milliyemizin mübde’i olursa ihşirah-ı ma neviyem pek coşkun olacaktır.

Darü’l-fünûnlu Bir Arnavud

Karadağ Kralına Tebrik

Bir serseri İtalya’da Arnavudluk nâmına Karadağ kralına tebriknâme yazdığı mesmuumuz oldu.

Bu serseri bir kaç para mukabilinde bu gibi adilikleri şarlatanlıkları irtikâb ediyor. Arnavudların metbu muazzamı hazreti Mehmet Han-ı hamisdir.

Hükûmetimiz, Arnavudluk nâmına yapılan bu münasebetsizlikleri nazar-ı ehemmiyete almamasını ve ötede beride söylenen sözleri Arnavudluk nam ve hesabına söylediğini telakki buyurmamasını temenni ve ihtâr ederiz.

Arnavudlarla hükûmet arasında hurûfat mes’elesinden münbeis bir ihtilaf-ı ictihadi saye’i meşrutiyette hal ve fasl edilecektir. Kirli çamaşırlar odur yıkanır. İtalya’da bu son zamanlarda bir serserinin vaki olan beyânatı Arnavudların efkâr-ı meşruasıyla bir nisbeti yoktur ve olmaz.

Manastır’dan:

Muhterem Hima Bey

Geçenlerde bir kıra’atımı takdim etmiş idim. Hamili postadan daha emin olduğu için vusulünü ümid ediyorum. Burada havadis olarak bu maddelerdir:

Birincisi: Bir hafta evvel tebdili bazılarınca arzu olunan müftü Receb Efendi’nin tarafdaranıyla himaye edilmemesi ve edildiği takdirde idamına hüküm edilmiş olduğu yolunda eşrafdan Rauf Efendi şahısları malum iki zabıt tarafından hanesinde tehdit edildi. Mumâileyh bu bülöflere ehemmiyet vermeyerek bütün makâmata şikâyetnâmeler gönderdi.

İkincisi: Üç dört gün evvel şehrimizde sakin ecnebi konsolosları meyanında tertib olunan bir balo eğlencesinde vali ve kumandan paşalar davet edilmişlerdi. Hükûmat-ı ecnebiye bayraklarıyla müzeyyin olan dans salonunda bir de Osmanlı sancağı temevvüc ediyordu. Dansa başlamadan evvel mezkûr salonu teftiş eden İtalya konsolosu Osmanlı sancağını za’id görerek mevkiden aldırdı. Bu nezaketsizliğe vakıf olan Rus ve Yunan konsolosları bu baloya gelmediler. Bizim paşalarımız davete icabet ettiler. Ve bu tahkire aldırınmayarak tâ be sabâh dans edip avdet ettiler.

Üçüncüsü: Şimali Arnavudluk iğtişasında zî-medhal ad edilib muhtelif cezalar ile mahkûm olunan yüz elli kişi Debre çobanlarından her gün birer ikişer vefeyat vardı!

Sebebi müteaffin havaya alışmamak soğuk ve rutubetin te'siratına mukavemet edecek hiç bir elbiseleri bulunmamaktadır. Kendilerini bilmekten aciz olan bu zavallılar bu sûretle tedricen tesemmüm etmekle mahkûm oldukları idam cezasını çekiyorlar. Bu kadar da sahipsiz millet olmamalıdır.

Dördüncüsü: Hey'et-i fevkalâde'i tahkikiye fırtına gibi gelip geçti! Bakalım ne çıkacak!

Beşincisi: Akif Paşa ile Şevket Bey Arnavudların samimi alkışlarıyla istikbâl ve teşyi edildiler.

Kozana'dan:

Dersâdet de Beyoğlu'nda Arnavud Gazetesi Müdürü Derviş Hima Bey'e

Bütün deva'irin işlerini gören telgrafcılar olduğu halde zavallıları aklına getiren tesahüb eden kimsemiz olmadığından ceride'i feridenize bi'l-iltica istirhamatımızın neşriyle merciimizin mebusan-ı kiramın nazar-ı dikkatlerinin celbini ricâ ederim.

Bi'l-cümle me'mureyn-i sa'ire ayda otuz gün işleyip bütün âlem geceleri rahat ve uykuda iken biçare telgrafcılar geceleri tâ-be-sabah vazife ile mükellef olduklarına nazaran ayda altmış gün iş gördükleri ve bu sebepten beş on sene zarfında ekserisi birçok illetlere mübtelâ olup mahvolmaktadırlar. Bundan başka makineleri omuzlarına alarak bi'l-cümle muharebatta orduyu Osmani'nin muvaffakiyetini teshil ederek umerayı askeriye ile kayd-ı esarete güriftar olup top güllelerine tüfenk kurşunlarına karşıda ifayı vazife ettiklerini hiç kimse inkâr etmeyeceği şüphesizdir. Böyle olduğu halde eytam ve eramilin iâşe ve saadetleri te'min edilmeyip otuz senelik bir telgraf me'muruna 250 ve biçare çavuş ve mevzilere 120 kuruş tekaüdiye maaşı verilmektedir. Askeri deva'irinde müstahdem me'mureyn ve ketebe mesellü bu vatan telgrafçı evlatlarının dahi hukûkunun muhafazasıyla müddet-i tekaüd ve maaşlarımızı da adalet da'iresinde icrâ ve ifâsına ibzâli'i atıfet buyurulması merciimiz ve milletvekilleriyle Harbiye Nâzırı Paşa hazretlerinin lütuf ve şanından intizar eyleriz.

Kuzane Merkezi Telgraf Memurları Namına Telgrafcı Lîsan-ı Arabi Me'muru

Mehmet Fuad Ali Rıza

Arnavud

Sa'ir zevâtın imzaları okunamamıştır. Türkçe yazıların zaten arab saçığı gibi bir şey lütfen imzamızı olsun doğru ve açık atalım.

Manastır'dan:

Arnavud Gazetesi İdarehanesine

Efendim

Vürûduna sabırsızlıkla intizar ettiğimiz muhterem ceridenizi seve seve okumakla cidden hulve'l mezak oluyoruz. Fakat ne yalan söyleyeyim menderecatı meyanında öyle şu'ûna tesadûf olunuyor ki insanı hakikaten asabileştiriyor; Ez-cümle kırk beş numaralı nüshâ da Priştine mebus-i muhteremi Hasan Bey'in mektubu ve bunun müstenid-i ileyhi olan tehdid rezaletleri, mülk-i Osmanide hala erazil-i nâsin mevcut olduğuna delalet ettiği için doğrusu hem tehevür ve hem de te'essüf ettik. Hasan Bey'den başka diğer meb usların da şu sûretle tehdid edildiklerini gazetelerde görmüş idik, bir mebusa elli bin Osmanlı'nın vekili otuz milyon ahâlinin mümessili olan bir zât-ı muhterem doğruyu söylediği için hakikati ketmedemediği için bu derece küstâhâne rezilâne muamele eden alçakları bütün mevcudatımızla telin ederiz. Gazetenizin verdiği bu havadis Manastır'daki Arnavud mahâfili arasında büyük bir heyecanı mûceb olmuşdur; Fakat o alçaklara vücûd-i habâ'is- aludları Osmanlılık için büyük bir leke olan o edebsiz müheddidlere te'min edebiliriz ki umum-ı Osmanlıların vekili olan bir namuslu mebus böyle yavelere pabuç bırakmayacağını ve da'ima menafi vatan uğrunda hayatını istihkâr edeceği gibi bütün Osmanlı Arnavudları da yumruklarıyla, dişleriyle o melun müheddidlere her vakit ders-i ibret verebilir. Su'ikasta maruz kalan bir Osmanlı mebusunun her vakit intikamını alabilir.

Hemen Cenab-ı Hak ha'in-i vatan olanları, muhalefet-i meşruayı hıyanet diye telakki edenleri mahv u perişan etsin Âmin.

Birçok Osmanlı

Arnavud

Muhteremler mağlub-i hiddet olmayınız! Bütün bu tehdidler tıfilane bir siyasetin mahsulüdür. Bunlar hiç düşünmezler ki hazreti peygamber Efendimiz "ihtilaf ümmeti rahmetün" buyurmuşdurlar. Bu hakaik-ı risalet-penâhiye ittiba etmeyen eşirra hakikati öldürmek için silahı makam-ı tehdid de göstermek istiyor bilmem ki bu

müheddidler Abdülhamid'in varis-i meşrularını mı teşkil ediyorlar Abdülhamid devrinde hak ve hakikat söylenince menfalara gönderiliyordu. Şimdi daha kısa bir tarîk icat edildi. Menfalara göndermek için masarıfat vaki oluyor. Beytü'l-mal-i millet zarardide oluyor ilm-i iktisada aşına olan bu işra hak söyleyenleri divan yolunda Sultan Mahmud türbesine gömüyorlar. Hükûmetimiz anonim mektup yazan eşirrayı elbette bulur.

Deviş Hima: Manzûme'i Efkâr Matbaası

3.39. Sene 3, sayı 48, - 29 Kânun-ı Sâni 1326 (11 Şubat 1911)

Üçüncü Sene	29 Kânun-ı Sâni 1326 Cum'artesi	Numru - 48
Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima		Abone Bedelâtı Senelik
Beyoğlu		Arnavudluk İçün 30 Guruş
Arnavudlardan Mürekkeb Bir Heyet		İstanbul Vilâyeti 40 Guruş
Tarafından İdâre Olunur		Memalik-i Ecnebiye 10 Frank

ARNAVUD

Şimdilik Haftada Bir Def'a Neşr Olunur.

10 Para Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir. 10 Para

Dâhiliye Nâzırı Talat Bey'in İstifası

Talat Beyefendi biraderimiz istifasını vermiş yerine fırka'î ekseriyet re'isi Halil Beyefendi tayin edilmiştir. Talat Bey gençliğinden bi'l istifade mebus gibi de vatana hizmette kusur etmez. Halil Beyefendi de itidali fikir ile anasır-ı Osmaniye'yi hoşnud edecek bir meslek takip edeceğinde "Arnavud" şüphe etmek istemez.

Yeni Keşif Edilmiş Bir Felsefe

Şahit nazenin hürriyetin vech-i tâbînâ ki âlem-i osmanîde pürtûbar olmasıyla dey-u melun ve zülüm ve itisafın kairnayab cehime geçtiği sırada idi ki akvam-ı medine’i saire gibi derkâd elime’i cehil ve nâdâmidde kuyan ve zincir kahır ve istibdatta nalan olan bî çare Arnavudlarda sehlül tahsi, vacibü’l tebcil olan hurufatı mukaddese’i milliyeleriyle kendi (silik) madırlarını bir tehalik-i azim ile tedrise kendi vatandaşlarını irşad için birkaç gazete neşre başladılar.

Fakat isabet ayn-ı beliyyesi olarak tahsil-i lisân iktisab-ı feyz ve irfân için gösterdikleri şevk ve gârâme menâfî-i zatiye ihtirasat-ı mezmume’i nefsiye meftunları olan bir takım sebken gazânın çevirmek istedikleri entrikalar neticesinde bir mücadele’i huruf ve zuruf âlem-i matbuatı işgale başladı. Kimi hurufun küfr-i akin olduğunu kimi hurufat taraftarlarının siyasi bir töhmetle ittihama yeltendiğini meydana koymaktan çekinmedi. Bir müddet o tufan-ı dehşet endiz huruf ve zuruf hata’i Arnavudiye üzerine büyük bir keduret büyük bir raad ve berrak musibet saldı, saldırdı.

Kimi sa’ika’i cehil ile kimi entrikaya mağlubiyetle müştakın terakkiye karşı zeban-dırazlıkta bulundu. Ahali’i mazlumeyi işak-ı hurûf üzerine hücum ettirdi işte bu cümledendir ki kendisini eşreften ad eden bir zât ile vukuu bulan bir mesahabemizde mukaddes milli hurufat aleyhinde böyle bir felsefe yumurtladı.

S-Efendi! Hurûfat-ı millie aleyhinde şu kadar şedid-i lîsan istimal etmekten maksadınız nedir dedim:

C-Arap hurûfatı daha doğrusu Kur’ân-ı Azimü’l-şân hurûfatı var iken Lâtin hurûfatına arz-ı iftikar etmek İslâmlar için büyük bir şîn ve zîldir.

S-Azîzim biz Lâtin nâmını vermek istediğiniz şu eski mal mevrusumuz olan hurûfatla Kur’ân-ı Kerîmi değil Arapça da hiç, ancak kendi lîsanımızı yazmak için kabul ediyoruz.

C-Suhuleti müslim olan şu hurûflarla istinas ettikten sonra insal-i âtiyeniz Kur’ân-ı Kerîm okumayacak ve din âli’i İslâm (silik) hükmünde kalacaktır.

S-Biz Müslüman değil miyiz madem ki Müslümanız insal-i âtiyemize mecburi olarak Kur’ân-ı Kerîm okuyacak ve Devlet-i Ebed Müddet-i Osmaniye’de bulunduğumuz için Türkçe’de bî-tâbi tahsil edecektir.

C-Hiç emin misiniz ki sizin evlad ve ihfadınız o kolay harflere alıştıktan sonra bir dereceye kadar sabû'l tahsil olan hurûfat-ı arabiye tedrisi zahmetine katlansın.

S-Bir Müslüman, Müslüman durdukça ve bilhassa merkez-i celil-i hilafete merbut bulundukça neden dinini, Osmanlılığını öğrenmek için Arabça Türki lisanları tahsiline katlanmasın!?

C-Ben kâtîyen bir farizaya emin olamam. Çünkü beni beşer da'ima sehlül imkan olan şeylere meftundur. Güç şeylere pek yanaşamaz, yanaşabilse elde edebileceğini güç görünce külliye terk eyer.

Benayirin bir tıfl-ı nazenin mektebe daha ilk ayak basacağı günde Lâtin hurûflarıyla değil hurûfat-ı arabiye başlayarak o hurûfatla Arapça'yı Türkçe'yi kendi lisânı olan Arnavudça'yı tahsile koyulmalıdır, fikrindeyim.

S-Kur'ân-ı Kerîm'i Türkçe'yi Arap hurûflarıyla tahsil hususunda cümlemiz müttetikiz biz demiyoruz ki Arabça'yı Türkçe'yi de Lâtin harfleriyle okuyalım. Kendi lisânımızı milli hurûfatla okuyalım. Diyoruz ki bu sayede on yaşında bir çocuğumuz bile sehlül zabt ve'l tahsil görünen milli hurûfatla bir iki ecnebi lisanını da elde etmiş olacak. İşte bizi şu hurûfata meftûn eden cihet şu vasıta'ı yeğane'i itiladır. Yoksa sizde bizde biliriz ki hurûf ve zurufun ne dine ne siyasiye tealliki vardır. Bizde yalnız şu iktisâdî ve ictimai fedâvardır. Bundan başka zaruret-i sa'ikasıyla diyar-ı ecnebiyede Arnavudlardan binlerce bulunur.

Bu bî çareler memleketlerindeki evladıyla, refikalarıyla ancak şu hurûfat ile muhabere edebilirler. Çünkü geçkin birisinden sonra insan yalnız bu eşkâli öğrenebilir. Arab haflerini hiç bir vakit belleyemez hususuyla kırktan sonra bir kadın gençlerin bile tahsilde müşkilât-ı azimiyeye düçar olduğu şu hurufatı müttesileyi nasıl tahsil edebilir. Tahsil edemeyince ağyarın anlamasında büyük bir mahsuru olan karı ile koca arasındaki esrar fâş edilmiş olmaz mı?

C-İki hafta sarf-ı mesai edebilecek yerde bir mahzur-ı dini ve siyâsi için altı ay sarf olunmak çok bir zaman değildir sanırım.

S-Size de altı ay kırk yaşını geçmiş bir adam gösteriniz ki altı ay zarfında hurûfat-ı arabiye ile mektup yazacak kadar bir iktidâr peydâ etmiş olsun hal bu ki hurûfat-ı milliye ile iki hafta içinde mekâtibe edecek iktidârını ihrâz etmiş yüzlerce çoban gösterebiliriz.

C-Merak eden insanın elinden bir şey kurtulmaz çalışırsa hurûfat-ı arabiye'yi öğrenir. (dost muarız bu müddeayı yüründü fakat tenvir-i müdde Arnavut için misal getiremedi) muhavereyi şekli atıye ifrağa başladı: Efendim. Vahdet-i hurûftan vahdet-i efkârda hâsıl olur.

S-Vahdet-i hurûftan vahdet-i efkâr husûl bulunsaydı ne hükûmât-ı İslâmiye ne de hükûmât-ı ecnebi ye yekdiğeri ile harap etmesi icap ederdi. Hal bu ki tevarihin en kanlı sâhifelerini teşkil eden muharebat vahdeti hurûf ile dini câmi hükûmetlerde olmuştur. Demek ki vahdet-i hurûfundan ne bir muhabbet ne de nefret mutessavvirdir.

C-Kardeşim doğrusunu isterseniz Lâtin harfleri bize pek de hoş düşmüyor zira şu zamanada suhuletten nâşi hurûfat-ı milliye üzere tahsil edecek bir köylü çocuk bile az zaman içinde birkaç lîsan bellerde saye'i hürriyette bir mevki ali ve muhterem işgâl ederse ileri gelenlerinden madud bizim gibi adamların evlat ve ihfadı için bu bir mahviyet-i ebediyedir. Nasıl olur da bizim bekçinin çocuğu yarın bir memur olarak memlekete gelip de bizim çocuklara riyâset etsin bu şîn değil de nedir?

S-Anladık, anladık işte büyük felsefeyi şimdiye kadar keşif edememiştik teşekkür ederim şunu da lîsanınızdan işittik Evet haklısınız beyim haklısınız. Fî'l vâki hurûfat-ı milliye sayesinde bir köylü fakir çocuğu da 10 sene zarfında bir kaç lîsana vakıf olacak, birçok ulum fûnuna aşîna olacak sizin tenbel nazenin büyümüş evladınız onlara karşı kemer beste'i ihtiram, onların emir ve iradelerine meti ve râm kalacak, işte şu hal cidden sizin için bâis-i endişedir. Evet haklısınız. Fakat sizin hatıranız için koca bir kavmin eskiyâyı şebani neden mahrum nimet ve irfan olsun. Neden koca bir millet din ve siyaset maskesi tahtında çevrilmek istenilen entrikalarıyla kıyamete kadar pabend-i zincir cehalet olsun! Bu revayı hâk mıdır!

Sizin gibi bâzı ekâbir-i ümmet böyle sakim bir iddia yürütüyor kesve'i ulemâda bulunan diğer bazı zevatta dini ortaya koyuyor bir Arabide'i kôranedir gidiyor hepsi de zaimince haklı!

C-Aaaa kuzum dinen mahzuru vardır diyen ben değilim Bâb-ı Âli'i fetvadan çıkan bir istişare neticesidir. Tâbii âlem-i matbuatta sizde görmüşünüzdür.

S-Evet evet gördük ama ne gördük bir mutalaa fetvayı değil, çünkü din-i âli'i İslâm melabe'i sübyan olmayıp vukua gelen kaffe'i ictihad hep nasus katıa'i Kur'ân-ı âtiyeye müsteneddir.

Bâb-1 fetevâdan birisi o yolda bir mutalaa yürütürse vâkıf meâli'i furkan olan birçok zevata ânın aksini ispat edecek bir çok edele ve berâhin ispat edebilir. Yalnız şu kadar var ki huruf ve zuruf ünvanıyla kütüb-ü fikhiyenin hatikisinde bir bab-1 mahsus olduğunu bilemiyoruz. Ol emirde bab-1 huruf ve zurufu nerede görmüşler ve mucid-i işgal ve zurufun kim olduğunu da matbuat vasıtasıyla aleme gösterebilirler. Ondan sonra bu babda müteâlâ buyursalar daha iyi olur zannındayız.

İşte kara'in-i kirâm hazerâtı mâarifimizin büyük felsefesini gördünüz mü? Hurûfat-1 milliyemize şu yüzden izhâr adavet eden de vardır. İstirab buyrulmasın. Fakat hurûfat-1 milliye pirestışkarlarından olmak münasebetiyle şu yolda bir istifnâ ediyoruz. Şu istifnâ hususunu dahi muhterem gazetenizi tavassıt etmek istiyoruz ha! Bunu da arz edelim. Sûret istiftadana (hâşâ) Kur'ân-ı Azimü'l Şân'ın Lâtin hurufatıyla yazılmak istediğimiz anlaşılmasın. Kur'ân-ı Azimü'l Şân'ın müstesnâ olmakla lisân-ı arabi de bî hakkın Lâtin hurufatıyla yazılamaz. Fakat müşkilât için ber vech-i âti istifnâyâ cür'etimizden hüsn-i niyetimize binaen-mafuz belki de istikşaf-ı hâk için me'curuz zannederiz.

Makam-1 Celîl-i Hazreti Fetva Penâhiye

- 1- Zeyd-i hâl (...) ihtidâ etti. Fatiha'ı Şerîfe ve Ayet-i Kur'aniyeden bir ayet olsun

Sâhife 4

Arnavud

Numro 48

bileyemedi. Ahâli tarafından tercüme olunmak üzere gitti. Kur'anın tercümesini namazda okuyabilir mi? Yoksa hiç namaz kılmaması lazımdır?

- 2- Yeddü'l-ihida etti. Fakat bir müddet çalıştı. Kur'ân-ı Kerîm'den lâzım olan miktarı hurufat-ı arabiyeden gayrı kendi tanıdığı eşkâl ve hurufla tamamıyla mehâric ve esvatı gösterebilecek bir surette yazıp bilmemesi ca'iz midir?

Azizim müdür bey!

Lütfen fetvahâne'i âliyeden alınacak cevabın gazeteniz ile ilânı şayet fetvahânece tereddüd buyrulursa ulemâyı Mısır'dan istifnâ edilmek üzere Mısır'da intişar eden gazetelere verilmesini diyânet nâmına istirham ederim.

Kardeşin Harun

Derviş Hima Bey'e:

Mâarifimiz Nasıl Terakki Edecek?

Devri zailin bizi bıraktığıdır ki sefileden kurtulup insaniyete layık mertebeye suud etmeliğimiz lazım gelir. Bu da ancak mâarifle kabil olur fakat biz mâarîfin gayesini değiştirmek âna ehemmiyet vermemeye yeltenirsek asla nimet-i mâarifle mübteniin olamayacağımız vazihân anlaşılır. Zirâ üçüncü sene’i meşrutiyetteyiz. Bu müddet zarfında makam-ı muallaya kâh nazil olan mâarif nâzırlarımız mâarifte bir yenilik göstermişlerdir. Ülke’i Osmani saraya terakki’i mâarife muhtaçtır. Hergün gazetelerin sütunlarını tezyin eden “İttihat-ı Anâsır” makaleleri sarf-ı nazarı sözlerden ibaret olduklarını görmek istemeyip asar-ı fiiliyeleri temaşa etmek arzusundayız.

Hepimiz mâarifte bir eser terakki görünmeye memnunen temenni ettikçe diğer taraftan asar-ı tedrisi nümâyan bulunmakta olduğu mahzunen müşahade etmekteyiz en güzel numunesi Avlonya’da da görebiliriz. İlan-ı meşrutiyetten beri Avlonya mekteb-i ibtida’isinde Arnavutça dersini dâhil ettirmiş ve tedris edilmekte bulunmuşken bundan bir ay evvelisi an keyf kaldırdılar. Mekâtib-i ibtidâ’iye ad edilen derecat tahsilinde lisân-ı mahallinin tedris olunması şart bulunduğunu bilemem ve ve Kanûn-i Esâsiye’mizin bir maddesini de iptal ettirmeyelim.

Nasıl? Bilâ sebep mekteb kapatmak cür’etini telakki’i mâarif olarak mı telakki edelim? Mahalli mâarif komisyonu bulunan mimleme müdürü Hüsnü Bey ile ismini bilmediğim Posta ve Telgraf Müdürü Bey’in Arnavutça dersini muattal bırakmak muallimini mektepten kovmak resmen takdir vermeleri neden salâhiyattar bulunsunlar. Her şeyde “taksim-i imal” “tefrik-i kuvva” kâideleri cari bulunurken mahallime ve Telgraf ve Posta Müdürü Beylerin aynı zamanda mahalli mâarif komisyonunda aza ve diğer me’muriyet gayrı resimleri “meşrutiyet kulübünde” re’is ve aza bulunmaları neden kendilerine bu kadar mebzul salâhiyet-i vasia itası münasib görülsün? Bir memlekette me’murlarının vazife’i resmîyelerinden gayrı ahâlinin mearîfina haric-i selâhiyette karışmak emri ita etmek tevsî-i mezuniyetinin bir mukaddimesi mi telakki olunsun? İşte Avlonya’nın hali! Keffî emirlerle bir mekteb idare olunursa bir hükûmet kaç mâarif nâzırla idare olunduğu su’ali sadır olur. Mekteb-i ibtidâ’iyemizde lisân-ı mahalliye’nin tedrisi Kanûn-ı Esâsiye’mizin bahş ettiği ahkamından bulunduğundan dersi mezkûrun teallimi son zamanlarda devam ede gelmiştir. Bilâ sebep bunun refini münasib görmek hikmet-i hükûmete müvafık bulunduğunu inanmak istemeyiz. Kemâkan tedrisinde devam olunması ve me’murların muamelat-ı mahalliyyelerinde ne

raddede karışacakları kanunen malûm bulunmaları lâzım geleceğinden makam-ı a'idesinin nazar-ı dikkatini celb ederiz.

Avlonyalı
Abdurrahman

Ne Büyük Terbiyesizlik?

Bu günlerde bir gazetede esatize'i izâmından Hacı Veledan Efendi ile Hafız Ali Efendi Hazeratı hakkında bir takım hezeyanlar gördük.

Hacı Veledan Efendi ulemâyı İslâmın tabakat-ı ulyasını teşkil edenlerden Hafız Ali Efendi de Fazıl müşarun ileyh hazretlerinin kabına yetişmeye çalışanlardır. Cenâb-ı veledan Arnavudların Şeyh-i Ekber'i ise Hafız Ali de saide'i eşeridir. Biz burada Hazreti veledan için söz söylemeyeceğiz yalnız üstad-ı muhterememiz Hafız Ali Efendi için bir iki söz söylemeye mecburuz sahib-i makale boş vakit geçirirken Hafız Ali Efendi selâmet-i vatan için mücahidin-i kiramla birlikte çalışırdı zaman-ı istibdadda hükumât-ı sabıkanın telhaküm muhaberatı olmuştu. Vücut-ı fazılaneleriyle yalnız rihle'i tedrisinde bulunan bizim gibi talebeleri değil neşr etmiş ve etmekte olduğu asar-ı rengin ve kasa'id-i dilneşiniyle müstefiz olan bir çok halkı iftihar ediyor.

Kişinin asarına bakılır, lafına değil. Eğri söz naşırları istediği kadar çabalasın efkârını ancak kendine dinletebilir.

Hazreti Fazıl bizim gibi binlerce talebe yetiştirmiş biz de lâ akıl o zahirü'l halef yetiştirirsek ne bahtiyarlık! O Hazret katiyen avavelerden perva etmez. Selabet-i diniyesi halen ve kalen şöhretkir afak olan Cenâb-ı şairin hakkında safha'i intişara çekilen ibarat-ı müzife sahib-i makalenin tayinet paklarını (silik) bir damgayı itiraf olduğunu bildiğimizden fazla söz söylemeye lüzum görmüyoruz.

Mumâileyh Hafız Ali Efendi'nin Talebesinden Dersaâdetde: Ahmed

Arnavud

Söylenene, yazana bakmayınız söyletene yazdırana bakınız. Binâen aleyhe Arnavud bir incir çekirdeği dolduramayan bu gibi boş münakaşayla uğraşmak istemez. Cenab-ı Hak cümlemizi ıslah eyleye.

Sadr-ı Esbak Ferid Paşa Hazretleri

Bir buçuk aydan beri Mısır'da misafîr-i has Hazret-i Hidiv-i Azâmî olan Ferit Paşa Hazretleri Derssaadet'e avdet buyurdulur. Mısır'ın hükümdar-ı zîşanı Abbas Hilmi Paşa Hazretleri hükümdarların misafîretine mahsus olan Abidin Sarayının Arnavud Ferid Paşa Hazretlerinin ikametine tahsis buyurmuşlardı. Ecdad-ı izâm ebedi inşanın mehdi galyayı zuhuru olan Arnavutluğun büyük bir vücudu olan Ferit Paşa Hazretlerinin era'e buyrulan bu iltifata karşı, Arnavud bilhassa arz-ı teşekkür ederiz.

Arnavud Gazetesi İdâre-i Âliyelerine

Gazetenizin fi 2 Teşrin-i Evvel sene 426 ve 34 numrolu gazetede bildirilen sahte şeyh ki ismi sahihi Ankara Tabur Katibi Mehmed Arif Efendi merkez Ergiri'ye dâhi teşrif ederek mahal mezkûr İttihad ve Terakki Cemiyeti Merkezinden alınmış olduğu talimat ve program mûcibince? mâiyetinde hükûmetçe tahsis edilen Jandarma ile birlikte tekayasını ziyaret etmektedir. Esas meseleye gelince İttihad ve Terakki Cemiyetine idhal ettirmek ve seneyni refîreden beri istimal edilmekte bulunan hurufatı milliyenin güya dinen her mahzuru olmakla hurufatı mezkûrenin nazar-ı melanetle bakılmak ve bu babda mevkiî istimal konulan arabi hurufatına tahvili Tarikat-ı Bektaşî'ye mensub olmasına binaen Rumeli vilayetinde bulunan umumu tekayadaki bektâş babalarına tastik ettirdiği gibi Erkiri'de ki (silik) teklifatta bulunmaktadır. Merkez Erkiri'de 20 günden beri sebep-i tehiri dâhi güya tamim-i mâarîf etmek fikriyle İttihad ve Terakki Kulübü'nün tesisine da'ir eser-i teşvikatı neticesi olmak üzere Erkeri Defter-i Hâkânî me'muru Hüsnü Efendi ile birlikte sâbık Nâfia katibi iken adem iktidarından nâşi kadro haricine çıkarılan Celil Efendilerin himmetleriyle bi'lumum me'muradı iğfal idüp imza ettiği gibi merkez livâ'i ahâli'i muhteremesine dâhi berâyı temhir ve tastik dolaşmakta oldukları müşahedatı vakıadan anlaşılmaktadır. Bu ise zavallı ahâlimizin tefrika haline götürüp me'mureyn ile ahâli meyanelerinde hâsıl olan iğbirar üzerine yek diğerlerinden gerginlik zuhuru mütehamil olmakla Hüsnü ve Celil Efendilerin nifak ve şikaka tohum atmakta münib oldukları ve binaen aleyh bu babdaki (silik) sûret-i meni merciinin nazarı dikkatini calib-i mevaddan olmakla her ihtimale karşı bir heyecan vukuu dâhi melhuz bulunduğu müstahberdir.

Erkiri'deki muhbiri mahsus

Arnavut

Arnavud

Emûr-u uhreviyeyi emûr-u dünyeviye ile karıştırmak lazımdır. Din davaları Karun-u vasatiyi kan deryalarına boyadı yirminci asır celil-i medeniyet ve kanûn-u musibet-i beşeriyeyi tevellût eden bu davalara bu cidale bu Arabdelere gayri müsaittir. Biz bu tabur katibi efendiden evvelce de bahis etmiş idik. Efendi-i mumâileyhin vazife-i mukaddese’i askeriyesi başından ayrılarak boş ve manasız işgalatı te’essüfümüzü mucebdir. Muhterem askerlerimiz ordunun tekamülüne hasr-ı hayat etmelidirler.

Arnavud Gazetesi Sahibi Derviş Hima’ya

17 Kanûn-ı Sâni pazarertesi günü mücahit-i hürriyet Niyazi Bey’e hizmet-i vataniye tertibinden kayıt hayat şartıyla dört bin guruşun verilmesine da’ir olan layiha-i kânûniye hakkında Mebus Hasan Beyefendi’nin itiraz ettiğini o günkü müzâkeratta hazır bulunduğundan gördüm bunda müşarun ileyhin herhalde bir maksadı olacağına emin isem de yalnız muhalif bulunması itibarıyla itiraz etmek istediğini söylenilir bulunduğu için bu bâbda tebeyyün hakikat zammında mutalaatı sa’ibaneliğini yürütmek şartıyla iş bu varakpare’i acizâne mi ceride’i hakikat cevabanenize derc buyurmanızı rica ederim efendim.

Kar’inizden Hakîki Osmanlı Bir Arnavud

Arnavud

Hakîki Osmanlı bir Arnavud imzasıyla şehir dâhilinden gelen mektubu aynen derc ediyoruz evvela şunu söyleyelim-ki- hakîkî Osmanlı Arnavud olmayanlar üç milyonda üç kişi bile bulunamaz onun için bizce şahsı mechul olan sahib-i mektup zât bunu bilsin saniyen Hasan Beyefendi’nin 17 Kanûn-ı Sâni tarihinde söylediklerini yevmi gazetelere müracaat ettik, aradık göremedik nihayet takvim-i vakâyıa müracaat etmek sûretiyle hâl müşkil edebildik binâ’en-aleyh takvim-i vakayıdan naklen ve aynen derc ediyoruz.

Niyazi Bey Hakkındaki Layiha’i Kânûniyenin okunmasını müteakib:

Re’is - Efendim altı arkadaşımız söz aldı bunun mubahaseye ihtiyacı yoktur bu bir hizmeti fevkalâde’i vataniyedir. Eğer takdir ediyorsanız kabul edelim:

Vehbi Efendi – Konya: -Re’is Bey itiraz eden var söz istersem veriniz (gürültü) re’is böyle bir şeye itiraz olunmaz.

Vartekez Efendi Erzurum milletin ahlâkını bozuyorsunuz bu kadar genç adam tekaüd edilir mi?

Hasan Bey – Priştine: Niyazi Bey’in hizmet-ı vatanperveranelerini hepimiz biliriz ancak bazı nekatına itiraz etmek isterim:

Reis - Söz vermiyorum.

Hasan Bey – Priştine- O halde istibdad ediyorsunuz hukûk milleti ayaklar altına alıyorsunuz söyleyeceğim zira bâdema bu gibi kavaneyn birbirini veli ve takip edecektir. Bunlara bir sed ha’il çekmek için söyleyeceğim. İhtimal ki mâaşa itiraz edeceğim. İkramiye verilmesini tekalif edeceğim. Reis söz vermiyorum kabûl olundu bitti Efendim matbaa’i amire tahsisatı var onu okuyalım bitirelim.

Yine Arnavud

Mebus-u Muhterem Hasan Beyefendiyi söyletmiş olsa idiler hem siz hem biz müstefid olurduk. Belki de bilmediğimiz birçok hakikatleri bu vesile ile öğrenirdik ancak müşarunileyh ekser böyle emir vakıalar karşısında bulunuyor. Onun sözleri yevmi gazeteler için dahi ağır geliyor, artık erbab isek muammayı hallet bu mektubu başka bir maksada binâ’en yazmış isek aldandığına hüküm etmekte de tereddüd etme.

Derviş Hima: Manzume’i Efkâr Matbaası

3.40. Sene 3, sayı 49, - 5 Şubat 1326 (18 Şubat 1911)

Üçüncü Sene	5 Şubat 1326 Cum’aertesi	Numru - 49
Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima		Abone Bedelâtı Senelik
Beyoğlu		Arnavudluk İçün 30 Guruş
Arnavudlardan Mürekkeb Bir Heyet		İstanbul Vilâyeti 40 Guruş
Tarafından İdâre Olunur		Memalik-i Ecnebiye 10 Frank

ARNAVUD

Şimdilik Haftada Bir Def'a Neşr Olunur.

10 Para

Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir.

10 Para

Arnavudluk'ta Şayan-ı Merhamet Bir Kaza

Karameşe Kazası

Kaza merkezi diye ad etmekte olduğumuz “Karameşe” kazası ibtidayı tesisi olan yirmi beş seneden beri terk denilen hiçbir şeye nail olamamıştır. Evvelce inşa edilen hükûmet konağı dahi (310) senesinde ihrak edilerek ihbaren harp, mail inhidam bir hanede hem hukûk ebat görülmekte hemde mamuriyenin leylen dahi ikametgâhları olmaktadır. Bu kazanın şimdiye kadar böyle kalması bir baht memurların bir nevi menafilelerini biçare ahâlinin abdi bir safliyet maddi ve manevi ocağını teşkil ediyor.

Lanetle yâd ettiğimiz devir menhus-u hamidi zaten bunu icap ettirdi, fakat yeniden bir nefaha hayat bahşeden bu üç senelik devr-i meşrutiyette dahi hiç bir vücûhla terkiyane tavsil edilmesi cidden şayan teessüftür. Harabatileri tamir, zalmet-i enkaz yerleri tenavir etmek şariat esasiyesini şimal olan Kânun-ı Esasi'miz bunu emri değildir, zan ederiz. Buraya gelen reusa büsbütün medeniyetten maraa terakkiyattan mebare olan bu kazanın ıslah ve tamiri için merci mahsuslarına arz ve istirham ede ede o aza-i istirhamatı ihtizaza getirecek bir dimağ olmadığını anlayınca “Kurtulayım” diyerek - velu tenzilen olsun tahvili çaresine tavsile mecbur olmuştur.

Ahaliye gelince: Zavallı ahâli cahil ve nâdâniye ve dolayısıyla fakir ve zarûrane kesr-i dendada ebediyet olmuştur. Ticaret nabud, maruf mefkud; - esval ziraati bilmediklerinden büyük müşakketle husûle getirebildikleri bir parça mısır idare maişete gayrı kâfi. Bununla beraber onun bir miktarını çırpıplak ailesinin malbusatına satacak ama nerede? İki günlük mesafe; Elbasan pazarına gidecek yollar Allah'a selâmet. Yaz mevsimlerinde bile yüz kere salavat okumadan geçene aşk olsun! Ahalinin bu kadar fakir halleri ile beraber kaza merkezinin tavsiye istifade edilecek bir hale efrağı hususunda iane vermekten çekinmemişlerdir

Tesis ettikleri iki odalı bir binanın marufı tâbira ettiklerini arz etsem kendileri mahab-ı maruf oldukları da ispat edilmiş olur. Mekteb-i Rüşdiye için başlanıp ahiren mekteb-i mezburun lağvi hasebiyle kiralık için olsun diye inat ahâli ile inşa edilen dört odalı binanın, merkezin bulunduğu mevkiden kaldırılması şayesi üzerine tamirat dâhiliyesinden vesayir ileri gelenlerin dekan vesaire ebniyanın tesis ve inşasından akim kaldılar. Kazanın tam nokta vasıtanda bulunan şimdiki merkezin kaza dâhilinde fennen, nizamen daha elverişli bir mevki olamayacağı zaten mes'elemidir; bil umum kaza ahâlisi hükûmet binasının kerestesini ve telgraf hattının direklerini taahhütten bir hükûmet binasıyla bir telgraf hanenin inşasını defaatle Makâmat-ı Âliye'ye arz ve istirham eyledikleri halde hiçbir semareye nail olamıyorlar. Geçenlerde de Elbasan'a kadar olan yolun şose haline efrağı için mükellef oldukları tarık bedel nakdiyesinden maide her bir insan mükellefenin altışar gün çalışacaklarını taahhüt ederek tayin mevki zamanında bir mühendisin izamı esbabının istikmalî maruzunda birde istidai umûmî takdim ettiler. Bunun üzerine gelen cevap cidden şayan takdis ve teşekkürdür. Evet hemen emri inşaata başlanmak üzere mühendisin yola çıkarıldığı tebeşir olundu... herkesin na sayesinde bir eseri server temayan oluyordu; lakin hey hat... İki buçuk ay oluyor, mühendis halden geliyor... Na mütanahi mevaid. İşte ahâli daha ne yapabilir? Hükûmete başlıca masrafı taahhüt ediyor...

O halde lütfen hem bu zavallı ahâlinin otuz bu kadar senelik hayat-ı sefilanesine bir hatim verilmiş ve hem de onların hukûkunu muhafaza için gönderilen bu bedbaht memurların, hükûmetin şan ve azametini irae eder bir makam, istirahat-ı vücudiye ve havac-ı zaruriyelerini temin eder bir mahal ihzar edilmiş olmak üzere teşebbüsât-ı hayriyeye tavsil buyrulması zamanında muhterem evliyayı enverimizin inzar-ı merhametlerine ve zani gazete muteberekezin ve satat buyurmasını bilhassa namını eylerim efendim.

Geçen gün Gögür Karyesi ormanını görmek maksad-ı zuhuruyla dört İtalyan buraya gelerek mezkûr ormana doğru hareket eyledilerse de yolların harabeyetine inzam eden bir fırtınadan dolayı yol ortasında avdete mecbur kaldılar.

A. Ş

- Arnavud -

Dâhiliye Nâzır-ı Celili Beyefendi bu hükûmet konağı mes'elesini nazar-ı dikkate alacağında ümidimiz ber kemaldir. Bunlar hakkındaki şikâyetleri de yeni

gelecek Nâfia Nâzırı Bey veya Paşa Hazretleri nazar-ı dikkate elbette alır. İtalyanların Karameşe gibi Arnavudluğun en hücre yerlerine kadar girmelerindeki hükmünü de anlamayan pek azdır...

Muhterem Arnavud gazetesi ve Vesaitiyle Vekil-i Milletın Nazar-ı Dikkatine

25 Kânun-ı Sâni 326 Permedi

Kasabamızın maddi hali, ruhi, hayat iktisâdiyesi olan kargir köprünün 30 – 35 metre açıklığındaki merkez kemerinin bundan üç sene evvel sükût etmesinden memleketimizi azim, elim bir felaket istila eylemiştir.

Mevaradat ve münakalat büsbütün menakat olarak karşı yakadaki bağlarımız aramız matul kaldı, evet sekiz bin nüfusu teşkil eden karayı mülhakanın selasenide öte tarafta ve Tepedelen ile Berat ve İskarapar kazalarına memur ve ihtibacat-ı mütakabelesini tedarike vasıta nakliye yanına olmak hasebiyle cesur mezkûrun ahâli ve hükûmetce olan lüzum şedide ve ehemmiyet fevkalâdesine mebni müveradat ve münakalatın mühimme imkân temini maksadıyla hükûmetin muavenat takdiye ahâlimizin mesai ameliyesiyle ahşaptan bir köprü inşa olmuş ise de fena muvaffak yapılmadığı için akabinde sakatlanarak az bir masrafla tahkimi lüzum ve kabiliyeti makam vilâyete müserren bil arz leyte ve la'l ile beysut işaretle vakit geçirilmesinden geçenlerde kesret bir andan feyzân eden derenin cereyan müthişine mukavemet edemeyen kemalen sulara kapılmış memleket için teşdiden ve tecdiden bir revire sefalet açmıştır.

Köprüsüzlük sebebiyle mahsur bir halde kalıp gayri kabul tasvir bu mevlum halk her şeye olan su-i tesirâtı ve ihtiyacât-ı mahalliyenin son derece tazyik-i netayiciyle emsâli gayr-ı meşhut bir raddeye varan gayri esaretten naaşı havf halk tahammülsüz bir zarurete duçar ve bil husûsî havâyic-i ruşmerresini arkalarında kasabaya hatab nakil ile feruhat tarla ve bağlarda amelelikle temin ve tedarik mecburiyetinde bulunan bir hayli aczenin ahvâl-i esef iştimali cidden celbi nazar-ı dikkat veda-yi râkattir.

Mağrûk-ı muvakkat köprünün yapılması için mukaddima makam-ı aidesine vuku bulan mütaddid müracaatımız da köprüyü yapılacak mühendisler gönderilecek tiresteye sipariş verildi ağaçlar seranduz emekle sene çıkarıldığı gibi bir takım işaretin neticesi fikir ve zaruret ve sefaletimizin teşdidine badi ve şu yüzden kalmanın kayası

doksan paraya terfi etmesinden dolayı on beş bin guruş sarfile vücuda gelebilen mezkûr ahşap köprünün inşası için 16 Kânûnî Evvel 326 tarihinde Makam-ı Sadâret-i Uzma'ya Dâhiliye ve Nâfia Nezâret Celileleri'ne telgrafla vuku bulan müsted'iyatımız nazar-ı merhamene alınarak inşaata başlanılmak üzere Nâfia Nezâreti'nden Yanya Vilâyeti'ne telgraf çektiğini mübeşşer muhterem meb'usanımız Müfid ve Mamapolo Bey ve Efendilerden aldığımız iki kıta telgraf üzerine ve işin ehemmiyet-i fevkalâdesine binâen tecil etmek maksadıyla başkaca Makam-ı Vilâyetimize müracaat olunmuş ise de idare hazıranın teşebbüsât umuranperverânesiyle na kabul-ı telif olan işaret-i ahiresi zavallı kazamızın namı harita vilâyetinden sâhife adl u ihsandan silinmiş olması zan ve zihni tevlit, şiddet yeis ve heyecan-ı umûmi hâsıl olmuştur. Binaberin derenin cereyan-ı seri ile umkı ve cesameti ve avarız-ı tabiiyaya mukayesi icabınca derinde mal ve kayık işlettirilmesi gayrimümkün bulunduğu ahâli tarafından kararan ve meclis-i idare-i kaza heyeti tarafından dahi telgraf mazbatası ile Makam-ı Vilâyet'e bildirildiği halde üç bin guruş sarfiyle bir kayık inşası ve şu sûretle idare-i maslahat olunması Sermühendis Bey Hazretlerinin mütalaayı keyfisi üzerinde bir şahıs tarafından acayip el şekil ve icla teknesi sisteminde bir sal yapılmaktadır. Bu sefine-i garibe marur ve uburi tashil fikir ve zaruret ve sefaletimizi tahvin edemez. Günde beşyüz hayvandan ziyâde gelip geçiyor. Mezkûr sefine ise ancak dört hayvan istiap edebilecektir.

İdâre maslahat kaziyesine gelince: Sermühendis Bey'e yakıştıramadım. Çünkü bu ilfaz deviri menfur istibdatta hükûmet razı ile münkerazanın en ziyâde istimâlettiği tamirat manhusadandır. Asıl nazar-ı dikkate alınacak bir şeyi var ise o da muvakkat köprünün inşası hakkında Nâfia Nezâret-i Celilesi'nin verdiği emri vilâyet Nâfiasınca infaz olamamasına masebep ve hükûmettir!

Nâfia Sermühendis Bey Hazretlerinin tensibi üzerine yapılmakta olan bu ical teknesinden efrad-ı millet menfaatten ziyâde mazeret görecektir. Evet çünkü maruriye namı ile her gün para alınacaktır!

Permedili İmamzade Yusuf Hecrani

Hamş!

Müfid Bey Hazretlerine

İnşaat-ı cesimeden yorgun olan vilâyetimiz Nâfiası mezkûr köprünün on beş binin guruş sarfile inşa ettiği halde efrad-ı memleket hükûmetimize iltica edeceklerdir efendim.

Yusuf Hecrani

Sâhife 4

Arnavud

Numro 49

Arnavud

Ahali-i hamiyetimizden bazı zevat bu köprüyü demirden yapmak ve on sene imtiyazatı almak için daire aidesine müracaat etmişler ise de müsaade ve teşvik olunmadıkları mahlinden ayrıca yazılır.

Meclis-i Vükelâ Mükerreratından

6 - Görice sancağı dâhilinde kain malın kolunun tathir ve teybisi imtiyazının talibi olan zevat ahidelerine ahâlisi.

4 - Rum ili de (yani Arnavudluk'ta) mukaddima hareket-i askeriye esnasında münhadim ve muhterik olan imkânın masraf inşaisine dair olan madde Kânûniye layihasının Meclis-i Umûmî'ye ye tevdi.

-Arnavud –

Meclis-i Vükelâ'nın hareket-i askeriye esnasında münhadim ve muhterik olan imkân hakkındaki madde-i kânûniye layihası Meclisi Umûmî'ye tevdi edilmesi karar verilmiş hal bu ki Arnavudluk'ta şiddet serma var kuvvetiyle icrayı ahkâm ediyor. Açıklarda, soğuklar altında dest-i haşin tabiatla hayatları lerzedar olan Arnavudlara hükûmet sürat-i mümkün ile muavenat da bulunamaz mı? Atina vaka-ı malumasında yüz binlerce liralara hemen gönderiliyordu. Buraya da maddeten dest-i muavenatını hükûmet uzatsın. Bade o mamulat-ı kırtasiye yine devam etsin. Daireden daireye elden ele dolaşacak olan evrak maddeten ufalığınız dikine cüzi bir faide bahşedemeyeceği ve zamanında edilmeyen muavenatın da kıymeti olamayacağı bedbahttır. Nikolik Köyü ahâlisi gibi Yenice köylü zaruret-i matlûka içinde can veriyor kış geçtikten sonra gönderilecek olan iâne-i nakdiyenin Arnavudlar nazarında o kadar bir kıymeti olmayacaktır.

(Selanik Matbuatının İstihzaları)

Yemin mes'alesi zuhur eder etmez Selanik matbuatı Arnavudluk'tan Yemen'e giden askere karşı bir takım tâbirler kullanarak cehaletimizle istihfak ediyorlar. Arnavudlar, şu gazanferler, şerinirler, deliler, arslanlar, kahramanlar, cengâverler, bahadırlar, cesurlar deyip bizimle istihfaf ediyorlar. Zan edersek Arnavudlar gördükleri hakareten maada bu kadar hakarete layık değildirler. Karışıklık zamanında yine aynı matbuatın kollanmadığı müstehcen kalemler kalmadı.

Arnavudlar yine gidiyorlarsa mensup oldukları devletin kavanin-i mevzuasına itaatle ifayı vazifeye gidiyorlar. Cenab-ı hak bu gibi karışıklıkları vatanımızdan dur buyursun. Anadolu ve Rumeli askerini Arabistan'a göndererek dâhiliye tenakıs nüfus-ı islâm'a meydan verilmesini ve yemin mes'ele mühimmesinin bir dakika evvel az kan dökülerek kapanmasını temenni ederiz.

Bizim kahramanlığımıza arslanlığımıza gelince: Biz bu celadet kavmimizi rezmkae'i senaiye ve marufde-i irae etmek isteriz. Düşmanlarımızın gözünü de korkutan budur. Biz ba'dema medeniyet ve insaniyetin kahramanları olmak isteriz. Kurûn-i uli ve vasıtaya a'id olan cengâverliği istihsal-i hürriyet uğrunda kudret-i beşer'in fevkinde çalışarak memleketlerini güya hürriyet teşbiye edenlere müftehirane terk etmek isteriz.

Arnavudluk Ahvâli

Podgoriçe'den İstanbul gazetesine yazıldığına göre geçende mezhur afv-ı âli olan (Palva) Arnavud reüsasından Hasan Karuvis altmış kadar refiki ile beraber Memalik-i Osmaniye'ye avdet etmiştir. Kendilerine silahlarını muhafaza etmeleri hususunda müsaade gösterilmiştir. Karavis Turgut Paşa tarafından Arnavudlukta silahlar toplandığı zaman Karadağ'a iltica etmişti. Mumâileyh sekiz seneden beri Podgoriçe'de ikamet etmekte idi. Podgoriçe Osmanlı Şahbenderi Karuvis'in avdetini teshiye ile hükûmet tarafından memur olmuş idi. Karuvis azametinden evvel Osmanlı Şahbenderi'nden gidip ruhsat istihsal etmiş ve mezhur afv-ı âli olmak sûretiyle vatana avdete muvaffak olacağından dolayı beyan-ı memnuniyet eylemiştir. Mumâileyh Hükûmet-i Osmaniye'ye her zaman sadık olduğunu dermiyan ettikten sonra ecdadından kendisine bir hatıra kıymettar olarak dört asırdan beri Kosova hududunda Memalik-i Osmaniye'yi düşmanlara karşı muhafaza ve müdafaaya medâr olmakta olan silahlarını terk edemeyeceğini söylemiştir.

Karuvis'in azameti Podgoriçe'de bulunan diğer Arnavud mültecilerine de hüsn-ü misali olup onlar da memleketlerine avdet etmeyi arzu etmek de bulunmuşlardır. Podgoriçe'de bulunan mültecilerden kırkı vatanlarına iade edilmeleri zamanında Osmanlı Şahbenderi'nden ricada bulunmuşlardır.

Üsküp'ten (Fosişe çayituniğ)e bildirildiğine göre Karadağ hududunda hareket-i iğtişâşkarâne zuhur etmesinden dolayı Siroz'dan Üsküp'e iki tabur asker izam olunmuştur. San-ı civani dime medvaya mühimmat-ı harbiye verut etmiştir. Arnavud kabilelerinden (Maavati) hal isyanda etmiş. Arnavud reislerinden ise Bolatin Arnavud firarileri ile beraber bulunmakta imiş. (İduriş Pever) namında diğer bir Arnavud reisi de Prişuva civarında imiş. Yakova kaymakamları firarilerin yanına giderek memleketlerine avdet etmelerini tavsiye etmiş ise de söz anlatamamıştır. Bundan birkaç gün mukaddim bir Arnavud çetesi Komanuva İstasyonu'na hücum ederek uç ve öğün yağma etmiştir.

Elbasan'dan:

Dar'ül-âliye'de Arnavud gazetesine

Bu racza reisi deruhte ettiği maarif komisyonu ve ittihad terakki kalvi riyâsetleri vezaif ile kel yevm işgal ve şu sûretle vazife-i asliyesini ihmal etmektedir. Memuriyenin daire şemvalindeki efrat milleti selâmet muamelesi ile tatmin eyleyecek bir mahallin bir tarafına takip etmek lazım gelirken fırkaya intisabı ve vazife asliyesine a'id meşguliyet zamanlarını esasen memur ve mecbur bulunmadığı diğer iki vazife viasat emirine fedâ etmesi caiz olamayacağı bedihi bulunmakla arz ve ihbar kifayet olunur.

Bekir palanga rica

Arnavud

Umur-ı ibad devair hükûmette masallar önünde yığınlar teşkil ettiğinden ve her tarafta avaze-i şikâyetin yükseldiğinden en büyük sebebi memurînin vazife mevduaları haricindeki iştigallerinden ileri geldiği bu telgrafda inzar millette idamemizi teyit ediyor.

Adliye Nazarı Menal Beyefendi amid olunur ki vazife nişanesi memurlarını tedip eder. Fırkalar namına hukûki ibadın paymal edilmesi milletçe matlup ve müstelzemdır.

Arnavud Gazetesi Müdüriyetine

Berat Müdde-i Umûmi Muaveni Süleyman Sarı Bey'e Açık Mektup

Beyefendi

Müdde-i umûmiler hukuk-u umûmiyeye talik eden ahvâli muhafaza vukuanın ve nizamet mevzua mucibince memnu olan ifale cesaret edenleri tedip ile mükellef ve muzif bulundukları müsellemler bir keyfiyettir. Zât-ı âlilerinin daire-i memuriyetleri dâhilinde olan ve bir vakti mayanda teftişe tabi bulunan Berat Hapishanesi'nde Berat Mutasarrıfı ve avani tarafından müsteptane bir sûretle sekiz gün kadar hapis edildiğimiz bir sırada hürriyet-i şahsiyemizin iadesi maksadıyla ve bu ma'alde zât-ı âlilerine takdim olunan istidai güya daire istintakadât-i tevdiya olunmuş bir maddenin müstantık tarafından tehire uğratılmış bir tarzda telakki ile daire-i istintaka havale edilerek hapishaneye gelinmesi ve ertesinde tahliyemiz için Berat mansur felağına adeta ricadır zanda ve bazı mevadi havi-i mezkûre yazılmasında ve bununla beraber mutasarrıf ve bin başı ile komiser aleyhlerine hâzur-ı gözde ikame eylediğimiz hapis na meşru davası istidasının usulen daire istintaka havalesi lüzum gelir iken yirmi günden beri nezit gözde tutup defaatle söz ettiğimiz müracaat şefahide dahi istinak müdde-i umûmiliğinden sordum veyahut soracağım gibi tâbirlerle halen davanın takibimiz bir eylemesi ve ezcümle son müracaatımızı da (Siz bir müfettiş aramışınız o da gelmiş tahkikat icra ediyor müfettişten mazbata verilmeyince dava ikaza bakılamaz) cevaplarıyla katiyen ret edilmediğimizin ve mezkûr müfettişin mülkiye müfettişi olduğu resmen malumunuz bulunduğu halde mazbataya intizar etmekliğinizin aleni kânuna müstenet bulunduğu anlaşılmadıkça kırk iki numrolu 10 Kânûn-i Evvel 326 tarihli Arnavud gazetesinde neşr olunan mufassal telgrafımızda beyan etmiş olduğumuz vücûhla bizi hapis edenler tarafından size amal-i nüfuz edilerek bir tehdit ve tesir-i hâfiye mağlup bulunmuş olacağınıza şüphe bırakmadığımızdan davamızın sebebi tahiri bu iki şıktan hangisine müstenit olduğunun lütfen izahını istirham eyleriz efendimiz.

Milsali Beratlı Neşet ve Biruni Yaşar

Rıza Tevfik Bey ile Mülâkat

Edirne Meb'usu Rıza Tevfik Bey Selanik'te bulunduğu esnada kendisi ile mülâkat eden Tan gazetesi muhabir-i mahsusuna beyânat-ı âtiye de bulunmuştur. Günden güne tezayit etmekte olan adem-i hoşnutu tezahüratın önünü almak ciddi bir

hükûmet programı esaslarını vaz etmek lüzumundan cemiyet izasını ikna edemedim. Tanzim edeceğim muhtıranın başlıca takâtini rûfekama ile bil istişare tayin edeceğinden bu bâbda irad eylediniz suale cevap vermekte mazurum. Şu kadar ki cemiyet merkez umûmiyesi erkânı merkeziyet esvali taraftarı olduğu halde bizim ad merkeziyet esvalinin mümkün mertebe tatbik edilmesine çalışacağımızı şimdiden söyleyebilirim. Hatta şunu da iddia edebilirim ki Dâhiliye Nâzırı Talat Beyefendi istihbarata ithafen yemin ahvâli hakkında takdim eylediğim muhtırayı ehemmiyetle nazar-ı itibara almış olsa idi belki şimdi ihtilal-i kuvayi askeriye ile kahren teskin etmek mecburiyetine maruz olmazdı.

Türkiye'nin ahvâl-i siyasiye dâhiliye ve haricisiyle iktisâdiyesi bu gibi tedabir-i askeriye ittihazına müsait değildir. Hükûmet Dersaâdet'te bir hükûmet-i merkeziye bulunduğunu tentit parmak hususunu daha müsait bir zamana talik şimdi tedayir-i mukâta ittihaz etmeli idi.

Arnavudluk mes'lesi ihtişaşatının kuvayı askeriye ile kahren ve cebren teskin edilmesi ne derece de muhalif fikir siyaset olduğundan zamamadaran hükûmet nezdinde kanaat hâsıl etmeli idi.

Görice Mutasarrıfı Nazmi Efendi'ye

Doğru Söz gazetesindeki makâlenizde keyfiyet teselliyeti âmîce malum olan vapırın güya bizim taraftan tertip ve icat edildiğini (Birçok delil ile ispata muktedir olduğunuzu!) iddia ediyorsunuz. Eğer daha müthiş ve hasar ferma bir ikinci vapırın tesellütünden tevhiş etmese idi elbet söze evvelkinden mufassal bir cevab-ı şaki ve kâfi verdim. Mamafih vapırın sûret icadını, aylarca maddi ve manevi olan hasaratını ve tahkikatın ne gibi ve sayâya tabii tutulduğunu masur sergüzeştimin kitap şeklinde tabii için beni mecbur buyuruyorsunuz.

Hatip Hafız Ali

Arnavudluk'ta İtalyan gönüllüleri

Roma 13 Şubat – Arnavudluk'a gönderilmek üzere gönüllü askakir cami için (Rebçutati netigar bibaldi)nin taht-ı idaresinde bir komite teşkil eylediği ve bunların gelecek ilkbaharda Arnavudluk'ta bir ihtilal ika emrinde muavenatta bulunacakları hakkında bu günler de devran eden bazı şaimat bura matbuatınca fevkalâde tecib ve hayreti mucip olmuştur. Resmen neşr ve ilan edilen bir beyanname de ihbârat-ı mezkûre

sûret-ı katide red ve tekzip edilerek İtalya Hükûmeti'nin her zaman bu kabil teşebbüs'ata memnat edeceği temin olmaktadır!

(Ajans İtalyan)

Trablusgarp Kükürt Madenleri

Roma, 13 Şubat - Trablusgarp'ta vakı kükürt madenlerinin Hükûmet-i Osmaniye tarafından bir Amerika mâliye heyetine ihale edildiği bura gazetelerinin cümle işarâtındadır. Bu havadis gerek burada gerek Sicilya havalisinde tesir-i mucip olmuştur. Mezkûr ahâlinin netayic-i şedide tevlit etmesi melhuzdur.

Mes'elenin yakında Meclis Meb'usan'da mevzubahis olması da daire-i ihtimal dâhilindedir.

Derviş Hima: Manzume-i Efkâr Matba'ası

3.41. Sene 3, sayı 50, - 11 Şubat 1326 (24 Şubat 1911)

Üçüncü Sene 11 Şubat 1326 Cum'a Numru - 50

Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima	Abone Bedelâtı Senelik
Beyoğlu	Arnavudluk İçün 30 Guruş
Arnavudlardan Mürekkeb Bir Heyet	İstanbul Vilâyeti 40 Guruş
Tarafından İdâre Olunur	Memalik-i Ecnebiye 10 Frank

ARNAVUD

Şimdilik Haftada Bir Def'a Neşr Olunur.

10 Para Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir. 10 Para

Arnavud Heyet-i Edebiyesi

Arnavudların şu devr-i meşrutiyette en ziyâde muhtaç oldukları ve en ziyâde maruz-u müşkülât ve mevani kaldıkları madde maarifdir. Bu müşkülâtı iktihâm etmek ve bu ihtiyacı edebiyeyi temin edebilmek bir hizb-i kâil-i vatan tarafından şu heyet-i edebiye teşkil ve tesis etmiştir. Bu heyet-i edebiyenin maksadı akidesi maarif-i milliyemizi sidre-i kemalat ve maarifete ilan etmek isteyenlere bir zahir metin vecdi olacaktır. Heyet-i edebiyenin programını gelecek nüshâımızda derç edeceğiz. “Arnavud” Arnavudlara bu beşeratı tebliğ ile müftehirdir.

Arnavud Müdürü “Derviş Hima” Bey Biraderimize

5 Şubat sene 326 tarihli 49 numrolu nüshâımızla neşrolunan ve Permedi Köprüsü’ne müteallik olan mektubu okudum. Ehemmiyeti pek büyük olan mezkûr köprü hakkında zâtınıza ve dolayısıyla kaza ve mezbur dâhilindeki muntahiblerime bazen malumat itasını münasib görüyorum.

Permedi Köprüsü tarik-i umûmiyeye dâhildir. Yani Avlonya -Berat- Sarandupur şosesi temat-ı akssamındandır. Bu caddeye başlanmadan Permedi Köprüsü’nün kargir olarak ve ayrıca inşası elyevm umûr Nâfia Nezâreti’nce kabil değildir. Vakıa tarik-i umûmiyeye başlanmadan evvel bu yolla mecmuasına dâhil olan köprülerin yapılması ve bu sayede mürur ve ve iburun temini daha faydalı ve makûl olurdu ve takdim-i elham ali elham kaideyi mıntıkasına mugayir olarak hareket edilmezdi. Ne çare ki benim isabet ve selâmetini iddia eylediğim bu mütalaa Nâfia Nezâreti’nce ne de Meclis-i Meb’usan Nâfia Encümenince kabul edildi. Binâ’en-aleyh Permedi Köprüsü’nün kargir olarak inşası ne zaman müessir olacağını bu günkü Nâfia Nezâreti’de sûret-i katide kestiremez zannederim. Geçen sene köprünün derhal kargir olarak yapılmasından kati emid edilmesi üzerine münhadim olan kısmının ahşaptan inşasıyla ihtiyacât azime’i mahalliyenin ali kadar ila mekan bir taraf kılınması çaresine teşebbüs edildi. Ve terakki bizce kabili olmayan itiyadâtımız cümlesinden olarak birçok müşkülât ve tahrirat ile akıbet ilmar köprünün tamirat-ı mevkitesi yapılabildi.

Ahyara vilâyetimizde vukû bulan kızanlar ve tuğyanlardan dolayı (silik) köprünün ahşap kısmı kopup mürur (silik) menafi oldu. Bunun üzerine yeniden ve.. Nâfia Nezâreti’ne müracaat ile bari geçen sene ki (silik) tamirin tahdidini salib edilen ve vilâyete (silik) yolda vesaye tebliğ ettirin. Mektub (silik) İtalyan münderecatına göre vilâyet sermühendisi bu (silik) tesmiye eylediğimiz Salı tercih eylemiş ve öyle bir sal

yaptırmağa başlamıştır. Hakikat Nâfia'ca (silik) tahkikdir. Ve Permedi ahalisi bizim Nâfia Nezâreti'nce mümkün olduğu kadar memnun ve hoşnud edilecektir. Hükûmet-i meşrutamızın umûr-ı nâfiaya memleket ve (silik) hiç bir noktasında sürat ve ciddiyet ve katiyet ile başlamaya henüz muvaffak olamadığı ve olan (silik) ve mübtedilin içinde ve (silik) olduğu muhtaç teşhir-i ahvâlden değildir.

Dünyanın hiçbir meb'usu ne kadar (silik) olursa olsun aliilamiye umûr-ı Nâfiamızın bozukluğuna yollarımızın halpermael hazre(silik) kadar makna ve buluş bir sûrette arz ve ifad (silik) mekedir olamaz. Ve hiçbir memleket meşrutiyete (silik) meb'usun muhalife bizim kadar mahzun ve derdanın (silik) edilemez istemek bizim muhaliflerden yağmak hükûmette(silik) yaptırmak gelecek ittihâbatta milletten mamafiyed(silik) edelim o hükûmete keşayış efkâr ve azabet naza(silik) ihsan buyursun ve Meclis-i Meb'usan'a da arz (silik) eylediğim gibi devletin masraf-ı müsameresiyle medar(silik) sairesi arasında bir nisbet tesis eyleyen (Sayfanın kalan kısmı silk)

Ergiri Meb'usu Müfid

Sâhife 4

Arnavud

Numru 50

dördüncü günü tekrar istida tekrar mutasarrıfa gider. Mutasarrıflıktan mekteb-i iptidaiye müfettişliğine havale ediliyor.

Müfettiş Efendi'nin evvelce de bu mektebi iki iç defa teftiş etmiş ve program ve sairesini muvaffak kânun bulmuş olduğu nazar-ı dikkatimizden devr-i tutmayalım da bu istida üzerine Müfettiş Efendi'nin doğru hareketini öylece tedkik edelim: (Sütunun geri kalan kısmı silk)

Ve fakat mevki-i beşbin hane ve saadetinde olan Elbasan kasabasında tek bir mekteb-i ibtidai bulunacaktır. Yüz iki yüz haneli bir köyde iki mektep olduğu halde kasabamızda bir mektep olacak. Çünkü İttihâd ve Terakki Cemiyeti'ne bir cümle ibraz etmek arzusunda olan bir Ceza Reisi, Maarif Komisyonu'nun Reisi, İttihâd ve Terakki Kulübü Reisi Efendi'nin keyfi böyledir. El hâsıl bir takimanlaşılmaz şeş olunmaz (Sütunun geri kalan kısmı silk)

Balkan ahvâl-i hazırasının pek vahim olduğu beyan etmişlerdir. Müteakiben Harbiye Nâzırı General İsyakoviç? Sırp ordusundan bahsedildiği sonra da ordunun iki seneden beri birçok tertimate mazhar olduğu ve her ihtimale karşı hazır ve müheya bulunduğu beyan etmiştir?

Arnavud

Aç tavuk kendisini zahire anbarında sanır. Karışıklıktan gelekaptmak isteyen Sırlara diye biliriz ki siz rahatsız olmayınız Arnavudlar daha seri bir sûrette Belgrad surları önüne (silik)

Debre'den gelen mufassıl telgraflar üzerine meclis-i meb'usandaki Arnavud meb'uslarına çektiğimiz telgrafın sûreti:

Debre ahâliyi muhteremesinin şikâyet-i mütevellîye canhıraşanelerini Heyet-i Vükelâ'ya, Şura-yı millete kati bir sûrette anlamanızı Arnavud gazetesi heyet-i maarufa ve gayret-i müslümenizdan kâmil ciddiyetle temini istirham eder.

Derviş Hima

Beyoğlu'nda Arnavud Gazetesi Müdürü Derviş Hima Bey:

Elbasan'da münteşir Arnavudça tomuru müdür-ü mesulü olup menafiye Bursa'da (silik) oğlum Lefisternos geçen Ağustos (silik) bura hükûmetince dürüst (silik) harp arifesine mahfuzanbilaazim diğer Gazetelerden naklen neşretti ki üç makâle ile geliş tercüme edilmiş bir sûrette Divan-ı HarbeOlunan diğer bir makâleden dolayı haksız olarak mevbden nafi cezasıyla mahkûm edilmiş ağış cereyanından ayrılmıştır. Hükûmet-i Meşrutiyetimizin (silik) galeyanı münhalif olan bu haksız mahkûmiyeti icab eden esbabın (silik) delalet buyurmasını ağlayarak istirham.. Oğlumun müstelzem ceza bir kabahati var ise hasretini çekmek fakat masum ise(silik) var iken niçin hasretine yanayım. (silik) günahdır efendim. (Sütunun geri kalan kısmı silik)

Vatandaşlarımızı lekedaretmeye yeltenmek derecelerine kadar bedahete karşı bir kezzap sarihen ihtiyar vefakaramiyeye böyle bir bûhtan ile tahdiş ve asayiş memleketi ihlale davet teşebbüsataictisar edilmiş vicdanımız bervecchle kabul ettiğimizden tekzibe müsaraat eyler (silik) Alındığı beyan olunan mektup sahibinin ilanını istirham ediyoruz.

Göriceli merhum İbrahim Efendi'nin zevcesi Mensure, biraderi Habib, diğer biraderi Fehim, hemşiresi Fatıma,

Yine Görice Mutasarrıfı: Bir mektupta: Naip Efendi aliyesinden mutasarrıf var kuvvetini sarf ediyor. Mamafih mahfil ashabından çoğu da hakkı elinsafhakimin lehine

mehir veriyor. Bu hal mutasarrıfı çıldırtmaktadır. Doğruların mani cenap hakdır. Biz hakdan ayrılmazsak hak da bizden ayrılmaz kardeşim.

Arnavud

Siz demin adalet ve sidre-i elvahitine sarılıңыз. Allah'a itikad ederek doğruluktan ayrılmayınız. Mahfilde bulunan vatandaşlarımız bile mutasarrıfın hareketini çirkin görerek faziletimizde hakim efendi hazretlerini himaye etmek istiyor. Mutasarrıf Arnavudların salabet dünyalarını nüfuz-u nazarını geçirememiş. Biz (silik) olan ilamımızda hürmeti unutmamışız. Bizi idare etmek isteyenler de bu hürmet-i amikayeyi kılmaz da silmek isteniliyorsa aldanıyorlar. Sunuf-u ilamınızda Görice Mutasarrıfının bu baaz ve gayzı ecbadan ileri geliyor? Bunu da bize izah edebilecek midir? Hafız Ali Efendi gibi bir (silik) yapılan bed malumat hatırlardan çıktı mı? Veya zamanla veya zamanla unutulacağı zannediliyor mu? Arnavud hakka hasisdir. En küçük bir tahkirenin asabını teheyüç eder. Arnavud ne dostunu ne de düşmanını unutmuyor. Doğruluğa peresteş eder. İstiklaliyet fikrine sahip olduğu kendisinden meravi olan mutasarrıf acaba ilamıyla neden gadr etmek istiyor. Şeyhülislâm Efendi Hafız Ali Efendi'ye muhafaza buyurmamış evladı olan (silik) perişan kalacaktı. Göricebilir size elemle göze hürmet ettiğiniz anları nahak yere (silik)

Debre'den:

Sancağıımıza tabi mâliyesiyle halkı mutasarrıf yine Divan-ı Harb-i Örfice mahkûm edilip tahtı tevkifinde bulunan arkadaşlarının tahliyesine delalet etmeleri umûmi bir istirhamname takdim etmiş ve hem cermeleri olup vadi firarda bulunan ihyaren teslim olunanların affıyla bunların itaat etmeleri hasebiyle tahliye edilmesi muvaffak adalet olmayacağını da mezkûr istirhamnamede (silik) eylemiştir.

Bir Tebeşşir-i Azim

Zat'ı-âli Hilafetpenah Efendimizin Arnavudluğa vukû bulacak olan teşrif-i hümayunlarında umum Arnavud (silik) ve hükûmetinin mazhar-ı afv-ı âli olacağını Arnavud tebeşşir eder.

Derviş Hima: Manzume'i Efkâr Matba'ası

3.42. Sene 3, sayı 51, - 19 Şubat 1326 (4 Mart 1911)

Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima	Abone Bedelâtı Senelik
Beyoğlu	Arnavudluk İçün 30 Guruş
Arnavudlardan Mürekkeb Bir Heyet	İstanbul Vilâyeti 40 Guruş
Tarafından İdâre Olunur	Memalik-i Ecnebiye 10 Frank

ARNAVUD

Şimdilik Haftada Bir Def'a Neşr Olunur.

10 Para

Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir.

10 Para

İşkodra'dan

Arnavud Ceride-i Muhteremesi Vasıtasıyla Mebuslarımızın Nazar-ı Dikkatlerine

Otuz sene kadar bir müddet bahr-i umman istibdadın emvac-ı müdhişesiyle boğuşa boğuşa zebûn ve nâlan kalan millet bunca emekler kanlar pahasına mal olan meşrutiyet-i idareye nail olunca: Artık o devri meş'um istibdadda edilen yolsuzlukları zulümleri büsbütün unutacak, şehre terakki ve tealiye doğru yükseleceğini zannetmişti. Fakat heyhat ki anlamamazlıktan mı istihsâl edememezlikten mi nedir? El an mülkü osmaniye'nin bazı aksamında ezcümle biçare Arnavudluk'ta yolsuzluklar zulümler, gadrlar icrayı ahkâm ediyor. Burada bu karaladıklarımın içinde katiyen şahıstan bahs etmeyeceğim. Yazdıklarım arz ve avazdan biridir. Ahaliden bulunduğum için belki menafi-i vatan kaide-i mütenabehasının eser-i teşvik ve terkibi üzerine memleketimiz de vukû bulan marelgarz yolsuzlukların arzına cüret edeceğim:

Bina-i muhteşem meşrutiyetin rasin, kavi temeller üzerine tesisi hükûmet memurlarının, muktedir ve cidden hürriyetperur olmalarına mütevâkıftır. Bir vilâyetinin en büyük hükûmet memuru nasıl ki, bir valisi ise bir kazanın bir nahiyenin de en büyük hükûmet memuru o kazanın o nahiyenin kaymakam veya müdürüdür.

Böyle olduğu halde memleketimizin ekser nahiyeleri bilhassa Polay, Poşat tâbir olunan nahiyeler gayri muktedir bir takım müdürlerin yeddi idaresindedir. Birisi belki kimliğinden diğeri de manifaturacılıktan yetişmiş ve fakat bir nevi karabet ve sahrına mâlik bulunmuş olduğundan açıkcası bî mehaba söylüyorum. Mebus adamları olduklarından doğrudan doğruya müdüriyete terfi etmişlerdir. İktidarları, yerinde olsa fen'amü'l matlûb ma'a teessüfki bu da kendilerinden pek uzak! Zaten Poşat Nahiyesi Müdüriyeti'nin iktidarını Karagöz Gazetesi mûmâileyh hattı destiyle bir vakit Makam-ı Vilâyet'e takdim edip neşr ettiği istidasıyla isbat etmiş idi. Zannadersem ispata lüzum yoktur. İcâb ederse ispattan çekinmem. Mebustan biri oğlunu Eytam Müdüriyeti'ne kayırıyor. Diğeri de damadını daha bilmem nesini Hapishane Müdüriyeti'ne sanduk emniyetine tayin ediyor. Fıkr-i hakiraneme kalırsa mebuslar kendi adamlarını memuriyetlere kayıracaklarına fukara köylü ve malisörlerimizin ihtiyacâtını tahkik etselerdi daha iyi olacaktı. Vadi'i sefaletde puyan olan ahâlimizi bilmem ki Meclis-i Ali'i Meb'usan'da hiç müdafaa ettiler mi? Yarın dünyada değilse ahirette milletin bu paraları ne hizmete mukabil dercep ettiklerini soracağını hiç hatırlarına getirmiyorlar mı? Ah biçare İşkodralılar ne bedbaht imişsiniz ki hukukumuzu müdafaadan aciz bulunuyoruz. Ey İşkodra mebusları! Milletin ahvanı arş-ı alaya kadar yükseliyor. Artık yeter. Hab-ı gafletten uyanınız. Olur ki milletin ahı bir gün yere düşer.

İşte, memleketimizde her gün vukû bulmakla bizi delhun ve müteessir eden yolsuzlukları piş inzar-ı münsifanenize arz ediyoruz.

Birincisi; tahrir-i emlak komisyonlarında mühminlerin mevcûdiyetini kanun iktizasından elzem iken muhminler bulundurulmayarak bu lâzıme-i kanuniyeden feragatiyle emlakın keyfi mayeşa tahriri.

İkincisi tahriri nüfus malumatının ahvâl-i milliyeye gayr-ı vakıf birtakım zevata tevdiile komisyonlarda hasbül kânun bulunmaları lazım gelen eimme ve muhteratın bulundurulmayarak nüfusun hodserana tahriri.

Üçüncüsü şura-ı devletin meblağı mazbatalarıyla meclîs-i idare-i vilâyetin cümle-i vezâifinden olan tashih-i (silik) mu'amelatı hakkındaki muatta müstediyanın merciin gayrısına havale suretiyle iptali veyahut başka türlü bir sebebe ibtina'en ziya'ıyla ashabının nimeti kanundan müstefit ettirilmemesi

Dördüncüsü izdivac hususundaki güya öteden beri edilen bir takım zaid-i mesarîfın önünü almak üzere belediye ilan olunan tenbihatın telbisi kanunen serbest

olan nisvan-ı elbise’i milliyesine teşmiliyle el sene’i mezkûreyi labis olduğu halde sokağa çıkan muhadderat-ı islamiyenin sokaklarda belediye çavuşları tarafından durdurularak isimlerinin sorulması ile namuslarına tecavüz olunması.

Beşincisi kemal-i itaatleriyle zeyb ve ziyneti olan eslaha’i âtîkasına varıncaya kadar kaffe’i ıslahasını hükûmete teslim eden namuslu köy ahâlisinin ötede dışına kadar musallah olan bazı Malisör Merditalılara hedef tehdit ve ta’arruz bir halde bulundurularak nehib ve garet ve emvale ve belki de itlafi nüfusa sebebiyet verilmesi.

Altıncısı tahriri nüfus muamelatının yolsuzluğundan bahisle tashihi hakkında muatta müsted’iyatının nazarı itibara alınmasından mütevellit kânun-u şeklanı haletle tahammül eden bazı kar’i efradının ihtifa veya firar etmeleri niyetiyle bî günah olan akraba ve ahabının hiç kanuna müstenid olmayarak bilâ karar muhakeme edilerek haftalarca (silik) gibi zindanlarda çürüttürülmesi.

İşte ey muhterem mebuslarımız. Bâlâdaki maruzatım memleketimizde meşrutiyetin ne kadar tesis ettiğini vasi’i kadamınız semeresinin de ne yolda olduğuna da bir (kesik) teşkil eder. İşte arz ettiklerim memleketimizde vuku’u bulan yolsuzlukların mukaddemesidir. Anlayacaksınız pek âlâ anlamayacaksanız diyeceğim yok vesselam.

İşkodra’da mukim tüccardan, Ramazan Hulusi

Arnavudların tenvir-i efkarına hadim ve hür olan gazeteler ki şu iki sözü derç etmenizi istirham eylerim.

Hükûmetin Müsamahası - Propagandaların Tezayüdü!

Bundan iki üç mah-ı mukaddem Avlonya’da bulunuyordum. Müskad-ı re’sm olan kabinede geçen teşrin-i evvelde lisân-ı resmî ile milletin terakkisi için bir mektebi ibtida’i küşâd edildi zaten bu mektep çoktan beri küşâd edilmişti fakat geçen sene Arnavudlukta vuku’a gelen vakıa-i müesseseden dolayı her nasılsa kapatılmış idi. Bu mektep az bir müddet zarfında civar köylerinden de vürud eden vatan yavrularıyla dolmaya başladı. Gerek Türkçe ve gerek Arnavutça muhterem muallimlerden ibraz buyrulan su-i ve gayret cidden şâyân-ı takdir ve binâen aleyh (silik) vatanının maarife olan şevk-i tabileri gayrı kabil-i tasvir idi.

Gerek bu bahtiyar mütealliminin şu şevklerini vermek ve gerek mualliminin şâyân-ı takdir olan himmet-i maarifperveranelerine arz-ı teşekkür eylemek üzere mezkûr daru'l feyz-i maarifete gittim. Meğer gittiğim günde cimnastik dersi talim ediliyordu. Muhterem muallim Münifa Efendi bunları mektep kapısı haricine çıkarmış ve sıra ile dizdirmiş idi. Bâdi 45 santimetreden fazla olmayan o sevimli kullar her tarafta hareket ediyor o mini mini dehan bir iki kelimelerini bir serbesti ile fırlatıyordu. Bîçare kalbim titremeye başlamış ve fikrim dâhi hâl-i seyavetimde yaptırılan cimnastik talimiyle bu cimnastik talimini mukayese ediyordu. Zirâ bu bahtiyarların bu jimnastiği hem eğlence ve hem de bedene menfaat-i küllî bahşediyordu. Hal bu ki bizim ki ayaklar kulağa tâbir olunan iki sopa arasında sıkıştırılabilir ve üçüncü bir sopa ile cimnastik talim ediliyor dehşetli bir işkenceden ibaret idi. Bunun için bu nurseydgan ne kadar bahtiyardır demekten kendimi bir türlü zabt edemedim. Zirâ memleketimizin temini istikbali bu mini minilerin su-i ve gayretine bağlı bulunduğu ve bu su-i ve gayreti bunlarda müşahade ettiğim için çok sevindim. Bu cihetten muhterem muallimlerin ellerini samimiyetle sıktım. Ve bu suretle mektepten kemal-i memnuniyetle müfarekat ettim.

Fakat heyhat efendiler! Mekteb-i mezkûrede devam etmiş on yaşını ikmal edemeyen bir biraderimden aldığım Arnavudça bir mektup o memnuniyeti birden bire mahzûniyete tahvil etti. İşte mektep sevgili ağabeyciğim siz gittikten sonra beni mektebe bıraktığınız gibi ben dahi güzel derslere çalışıyordum. Ve çalışmaya hevesim çok çoğalmaya başladı. Her ne kadar Türkçede biraz zahmet çekiyor ise de Arnavudçada birinci derecede bulunurum. Zira işte efendim dört beş ay zarfında size mektup gönderemiyorum. Hal bu ki Türkçede şimdiye kadar bir şeyin yazılmaya muvaffak olmamam zira malumunuzdur ki, harfleri binlerce kalıba girdiği için az bir müddet zarfında muvaffak olmuş kolay mı. Hatta bir gün Türkçe kıraat okurken (mevt) kelimesini her nasılsa yanlışlıkla lisânımızın şivesinde okudum malum da çok tekdir olundum fakat gelecek seneye kadar bu nida behemehal öğreneceğim fikrimde için şimdi hiçbirisini yani ne Arnavudçayı ve ne Türkçe'yi öğrenmeye muvaffak olamayacağım zira bugünlerde buraya müfettiş geldi ve bilmem neden dolayı Kaymakam Bey emir vermiş mektebimizi kapattılar. Cümlemiz sokaklarda dolaşıyoruz. Her gün mektebin kapısına gidip ağlıyoruz. Ah Ağabeyciğim bizim gibi masumları ağlatanları Cenab-ı Hak kahretsin! Hani ya siz buradayken bendenize bugün hürriyetin kıymetini anlatmıştınız bu mudur hürriyet demek? Siz bendenizi

aldatmışsınız size rica ediyorum orada bulunan muhterem mebuslarımıza bizim yerine siz istirham ediniz. O zatlarda bu haksız ciheti meşrutiyetperver

Sâhife 4

Arnavud

Numru 51

hükümetimize ihtâr buyursunlar. Mektebimiz açılsın zira günahımız nedir ki böyle perişan bir halde mektepsiz kalalım. Başka ne yazayım efendim mektebimizin biran evvel açılması için gece gündüz çaba hakka ağlayaraktan dua ediyorum baki sağlığını efendim.

İşte Efendiler! Oyuncağını vermeyen bir sabînin ağzından çıkan bu feryad ve figandan hiç bir Osmanlı hakîkî hürriyetperver bir Osmanlı tasvir edemem ki mahsûn ve mukadder olmasın. Bu mektebin kapatılması tahkikat hicazatıma göre güya mezkûr mektebe devam eden on altı on yedi yaşını ikmal etmiş bir kaç kız sebep olmuştur!

Ya Rabbi bu ne demek daha doğrusu bu ne siyaset ve taat! Bu kelimeyi sarf eden âmi bütün mevcûdiyetimle red ve protesto ederim. Zira Arnavudların sarf ve âdetine vakıf olan zevat pekâla bilirler ki Arnavudluk'ta kızlar on iki yaşını ikmal ettiği gibi böyle kalabalık bir yerde bulunmak şöyle dursun akrabaları bile gitmeğe muvafık olamazlar.

Binâ'en-aleyh bu gibi küf kafalı ba-husus resmi memurun nasıl ve nask ve salahiyetle bir komik hissiyat-ı meliyesini namus ve faziletini rencide edecek sûretiyle bu gibi elkazlar sarf etmeğe cüret ediyorlar. Bu cihetten umum Arnavudlar namına hükûmetin nazar-ı dikkatini celb ederim.

Adl u ihsan politikasını takip eden hükûmetimiz Arnavudluk'taki mekteb-i husûsiyede cari olan propagandaları! had-u tetkikten geçirmek için bu gibi memurları gönderiyor bunlar dahi tahkikata başlıyor. Bir şey elde edemeyince emirane bir tavırla valilere mutasarrıflara da (makamlara falan mektepte bir propaganda var onu çabuk kapattırınız.) emrini veriyorlar. Zira Arnavud lisanı hükûmet-i meşrûtamıza! nahoşnut görülmesi geçen sene mülkiye-i şâhânedede ihtiyari alsınlar mebanında bunu da vaz'ı etmişler. Hal bu ki bugün nerede? Binâenaleyh bu kadar safdallığı kim kabul eder? Arnavudluk'ta lisân-ı âli müvessirine tesis edilen mektep kapanıyor. Acaip propagandaları tavsi etmek üzere mektepler açıyor hükûmet ses çıkarmadığı için demek müsaade veriyor.

Binanaleyh hükûmet müsamahada bulunursa propagandalar elbette nezaid ederler işte geçen sene Almanya’da bir memur-ı resmi tarafından husûsî mektebimiz kapatıldı.

İtalya propagandacıları binlerce teşekkür etti. Bütün talebeyi layemut vela yahşi desirelerle mektebine celb etti. Hükûmet ise hiç aldırmadı. Bu sene dahi kânuna mektebini kapattılar. İtalyanlara orada bir mektep tesis etmelerine vesile oldular. Arnavudluk’ta lisân-ı milli üzerine tesis edilen mektep yıkılıyor iptidai mektebi tesis ediliyor. Hükûmetten mateessüf hç ses çıkarılmıyor. Bu muammayı bir türlü anlayamıyorum anlayanlara bravo!

Ey vekil-i umur! Sizlere bilhassa insaniyet namına istirham ediyorum. Bu çıkmaz bir yol olduğu için artık vazgeçelim ve hepimize arz-ı iftikar eden biçare vatanımızın taliyesi için ne lazımsa (ki en birinci mutasarrıftır) elde ettiğimiz için basit bulunalım yoksa propagandacılar tâbir ettiğimiz mûzır mikroplar hiç bir vakit kurtulmak dursun korkarım ki bu çizilen hatta alınacak olursa biçare vatanımıza propagandacılar pazar-ı tesis edileceği his şüphem yoktur. Binâ’en-aleyh ortak yanlış bir siyasetinden vazgeçilmelidir.

Kaninalı Gani Tafil

Arnavud Gazete Müdüriyetine

Muhterem Vatandaş

Bundan bir kaç ay mukaddem tarikat-ı aliye-i nazenin kisve-i ruhâniyesine bürünerek mehd- hürriyet ve müddefin-i istibdat olan Selanik şehrinde arz-ı endam eden Kırşehir (silik) katibi Mustafa Efendi Manastır Görice, Kolonya, Leskovik, Yanya tarikiyle (silik) müvaselet ve bir takım memurîn hükûmeti inzimam muavetine rağmen sarf edilen bir çok emekler üzerine vazife-i mevdu’asını ikmal ve (silik) rakiben merkezi meşayih olan (silik) bahş olmayan telkinatı bi’l icrâ elbise-i (silik) askerisinin libas ve kar-ı kâdim bir (silik) dergahından bir meddiye vasıl ve ecibaba dergâh-ı şerifine misafir oldular.

Mahud Şeyh bir takım (silik) vatanın çevirmek istedikleri entrikaya kapılarak hurûfat-ı hazıra-i milliyemizden dolayı beynel ahâli hâsıl olan berudet ve menafireti ref’ ve def’ ittihat ve ittihak-ı osmaniye’yi takviye eder maksadıyla teşrif ve zemin ve

zamana münasib umumi (ez gayrı) hakkındaki efradı ahâlinin fikir ve ümitleri boş a çıktı.

Bu yetmişlik pir-i muhteremin vazife-i yeganesi Rumeli'de ve bilhassa Arnavudluk'ta bulunan cümle tekâyayı ziyaret ve hâsıl olduğu nameyi irae ile meşayihden birer imza almaktan ibaret imiş.

Zikri ibadat ve taat-ı hâk ile meşgul bulunan meşayih-i kiramın hurufat-ı milliyemiz aleyhinde icrâ edecekleri nesayih-i saye'i feyzi meşrutiyette deve kulağına sivrisinek vızıltısı kadar tesir etmeyeceğı tabidir artık zahmet buyurmasınlar münasib ise bu fikrayı derç edeceğiz. Ergiri'de iken alay kitabetine terfi eden efendi'i mûmâileyh bugün müteveccihen bir mediden tahrik bayı azimet eyledi.

Mesleğıyle gayr-ı münasib olup deruhte eylediğı şu hizmetini takdir edenlerde yok değildir. Şu kadar var ki şu pir-u rûşen zamir asker olmakla beraber uzun müddetten beri bu havaliyi keşd ve güzâr etmekte olmasından acaba mezuniyeti bilâ hamidet midir?

Binâ'en-aleyh asıl nazar-ı dikkati celb bir cihet var ise oda nigahban-ı meşrutiyet olan muhterem zabitan kardeşlerimizin nifak ve şikaka sebebiyet verdirecek bu gibi mesail ile katiyen iştigal etmemeleri hakkındaki makam-ı aidenin evamir-i meblağa'i mükerreresi kâh şeyh ve kâh kisve-i asliyeyi askeriyesine bürünerek seyahat edegelmekte olan bu zata şumulü yok mudur? Artık hak el insaf düşünsün.

Devlet-i Ebed Müddet-i Âliye vatan ve millet uğruna feda-i can ve bu emel için ölmeyi de şeref ad eden anasırımıza karşı beslenilen su-i tefhim ve âdem-i itimad nedir?

Osmanlı nam-ı bülendini takdir ve takdis eden her ferd bir vatan bir devlet bir emel mukaddes için çalışır. Benabirin efradı milleti matbua tabidir. Matbu'un hükûmetin her emrini harfiyen inkaz etmesi mecburidir. Matbuda hükûmette tabiin hukuk ve milletini muhafazaya amir ve memurdur. Zamanı menfur istibdadın siyaseti olarak bu havaliyede efradı milletin yüzlerini setreden perde-i cehaleti ref ve çan tarik temdine isale vasıta-i seri'a-i yegane olan hurûfat-ı milliyemize karşı takad-ı beşer fevkinde atılan bu (silik) nedir?

Bu merd oğlu merd bahadır anasırımızı maarifsizlik yüzünden ebediyet-i cehalet ve ataletle mahkûm etmek revayı hâk mıdır? Bir Arap Türküm bir Türk Arabım

diyemez. Hakiki Osmanlı bir Arnavudda bitabi ne Grek ve ne de Bulgarım diyebilir. Herhangi bir anasır olursa olsun milliyetini inkâr edemez zirâ o anasır için mucibi şen ve züldür.

Anasır-ı muhtelifeden mürekkeb Osmanlılar ve âli elhusus Osmanlı Arnavud milleti manen ve maddeten Devlet-i Ebed Müddet-i Âliye'ye cidden merbuttur. Bu ciheti tastik etmeyecek hiç bir ferd yoktur sanırım. Çünkü maruzatımın delil ve burhanı meydandadır.

Hal böyle iken ara yerdeki su-i tefhim nedir. Bu su-i tefhimi izale edecek nevi icat bir alet meşrutiyet yok mudur? İnnallaheye'mir bi'l adl ve'l ihsan milletimi saifei tarihinden mevcûdiyetimizi harita-i âlemden koparmak emeli harisanelerinde bulunan kirli tırnaklılar keseler dolusu zer maden para sarfıyla mahiyetimizi müthiş ve semnak istila eden propaganda ve propagandacılara hiç ehemmiyet verilmiyor da bu propagandaların neşr-u nemasına seddi hail olan hurûfatı milletimize darbe vuruluyor. Demek oluyor ki şu surette propagandacıların küf tutmuş olan korva kemiklerine tereyağ katmış oluruz fesubhanallah.

Bununla beraber mashar-ı ihtiram-ı âlem olan Osmanlı Arnavud kavm-i necibi harici propagandalara bir sedd-i sedit çekmek üzere hurûfat-ı milliye-i mevcudenin muhafazasına sebat ve ilelebet tâbi' bulunduğumuz Osmanlı İmparatorluğunun nam-ı bülendini itilaya şan ve şöhret ve sututu osmaniye'nin tezyid-i şerefine canıyla, malıyla, namusuyla evlat ve ayaliyle her an ve zaman sine-i küşayı hedef mermi-i iadaya âmade ve mahyadır.

İmamzade Yusuf Hecrani

Struga'dan

Arnavud Gazetesi Müdürü Derviş Hima'ya.

Mah-ı hali ruminin yani Şubat'ın altıncı Pazar gecesi sa'ad beşi yirmi dakika geçe şimalden garbe doğru şiddetlice bir hareket-i arz vukua geldi. Bu esnada sokağa çıkınca Mustafa Paşa Mahallesi'nde Mü'ezzinzâde Hacı Mürsin Efendi'nin imali keridesi olan camiinin minaresi şeriflerine kadar münhedim olduğu ve enkaz sokak ortasına sükut ettiği için haserat-ı maddiye zuhûr etmemiştir. Hamdolsun nüfusça hiç vefiyat yoktur. Kasabamızda birçok duvar ocaklar ile sekiz on kadar hane kâmilten münhedim olmuştur. Hareket-i arzın şiddetine göre hasaratı küllîye yok ise de en an

hareket oluyor. Mustafa Çelebi Câmî minaresinin kaidesi çatlamıştır. Fakat yukarıya çıkmayı beis görmeyenler vardır. Gölün inhidatı 4-5 sa'ad kadar devam ettiğinden derin nehrinin seviyesi de yarım arşın inmiştir. Bi'l ahire göl seviyesi asliyesine kadar terfi etmediğinden 10 cm kadar derinin seviyesi mütenezzil kalmıştır. El an ahâlimiz heyecandadır. Bir müddet muhaveratı telgrafiyede münkatı oldu. Haber aldığımızı göre Ohri de İlîsan da aynı hâl vâki' olmuş ve bir de hafif geçmiştir.

Ohri'de vukuat Vosko'da ki iki câmî'i minareleri Eyüp Sabri Bey Camisi'nin minaresi Sazlık Mahallesi Camisi'nin minaresi yıkıldı. Nahiyeimize merbut küçük Olah Karyesinin külliyesi münhedim olmuştur. Kasabamız ahâlisinden Ömer Şahin'in (silik) hanesi yıkılmıştır. Ve bir sağman mandası enkaz altında kalmıştır. Çarşı Câmî'i minaresi pek çok zedelendiğinden ma'ada mail inhidam bir haldedir. amak bir gaflet içerisinde bulunan belediyemiz bu hususta zerre kadar bir teşebbüsatta bulunmamıştır. Arnavud

Cenabi Halik-i Kainât Hazretleri Sair Afat Güniyeden Haberimi Sayanet Bulunsun.

Görice Salib Şari Faziletinde Salih Efendi'nin Askeri Mebvuatı Mefiye Beyefendi'ye Çektiği Telgraf Suretidir.

İstibat-ı sanihal-i tesirâtı neticesi olarak bila sebep ve sual bila haki edildim. Kânun-ı meşrutiyete muhalif olan hatalı vakıanın tashihi memuriyetin iadesi temin asliyenin muhafaza-i ahkâmı esbabının istikmali hamiyet mecumelerine mevduatdır.

Arnavud

Naib mumâileyhin bir ay evvel azl-i şaiyesi çıktığı vakit Müfid Beyefendi Şeyhülislâm Efendi'yi görmüş ve nazar-ı dikkat-ı meşeyihat bi nahiyei istifaliyet-i hüküm üzerine celb etmişti. Hatta Leskovik naibi Ramiz Efendi hakkında bir haksızlık baki olmuştu bunun tekrar-ı mahâlidir diye Şeyhülislam Efendi meb'us-u müşarünileyhi tamin etmişti. Makam-ı meşâhat bi nahiyein haberi olmaksızın hala yolsuz azl ve masblar devam edecek midir? Kadı Efendi Hazretleri, isbat-ı mezhil-i tesirati latifen gazetemizde izah etmesini meşrutiyet-i osmaniye nâmına rica ederiz.

Derviş Hima: Manzume'i Efkâr Matba'ası

3.43. Sene 3, sayı 52, - 25 Şubat 1326 (10 Mart 1911)

Üçüncü Sene	25 Şubat 1326 Cum'a	Numru - 52
Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima		Abone Bedelâtı Senelik
Beyoğlu		Arnavudluk İçün 30 Guruş
Arnavudlardan Mürekkeb Bir Heyet		İstanbul Vilâyeti 40 Guruş
Tarafından İdâre Olunur		Memalik-i Ecnebiye 10 Frank

ARNAVUD

Şimdilik Haftada Bir Def'a Neşr Olunur.

10 Para Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir. 10 Para

Meclis-i Meb'usanda Berat Meb'us-u Muhteremi İsmail Kemal Beyefendi'ye Tecavüz

Arnavudların, Arnavudluğun medar-ı fahri ve gururu olan mübeccil-ı mualla simalarından, had be keskin zekâlarından, Midhat Paşa Mekteb-i Hamiyeti'nin yetiştirdiği muhterem nevadir-i rical-i siyasiyemizden İsmail Kemal Bey'in, elli bin Arnavud'un Meclis-i Milliyeye vekâlet-i tama ve mütalağa ile gönderdiği bu pir-i muhterem anasır-i muhtelifeden müteşekkil olan Meclis-i Osmaniye'de Türk meb'uslarından Siroz meb'usu tarafından bir tecavüz duçar oldu.

Bu taarruz Arnavudların kalplerinden silinmeyecek derin tesirat ve intibaat bırakmıştır. Arnavud hatimleri tesirat-ı tesviyelerini müşarûnileyh meb'usumuza takdim için zevcelerini tevkil etmişlerdir. Yollarda tesadüf ettiğimiz çehreler mağmum kalpler mesmum olduğu görülüyor. Fevc fevc Türk vatandaşlarımız bundan fevkalâde mesrur olduklarını ve hatta bazı mühafıl muhimmei Türkiye'den ve Selanik'ten Siroz meb'usunun bu muvaffakiyeti tecil edildiği söyleniyor. Mâliye Nâzırlarına karşı

(canavar) kelimesini istimâl eden Rum Meb'us-u Muhteremi Kosmide Efendi'ye bu istirhadı niçin yapabilmediği cay-ı sû-al olmuyor.

Bu tesirat-ı amikamız arasında Türk meb'uslarından üç zât-ı muhtereme Arnavud arz-ı teşekkürü kendisine bir vazife bilir. O da Fırka-i İttihadiye Reisi Talat Beyefendi ile diğer Talat ve Çürüksulu Ahmed Beyefendidir. Talat Beyefendi'nin bu hareket-i merdanesini ilelebed tecil edeceğiz. Bir Sadrazamın üzerine hücum ettiği bir pir-i muhteremin arkasından gelip eliyle tecavüz etmek, bazı tokat vurmak kadar çirkin bir hareketi kendine mal edinen Siroz Meb'usu Arnavudlarla Türkler arasında yukarı Arnavudluk'taki hareketten dolayı unutulmaya başlayan birudeti tecdide sebep yeğane teşkil ettiği için Türklerce şayan memnuniyet görülmeli midir?

Bu darbe-i tahkiri muvaffakiyet ad edenler pek ziyâde aldanıyorlar. Biz hâkimiyet-i milliyeyi teşhis eden vükelayı milliyemizden ders-i edep bekleriz. İş bekleriz. Bir de bu hadise müessifeyi müteakip Meclis-i Meb'usan Reisi'nin tatil-i müzâkerat etmemek gibi bir hatayı vücuda getirmesi de ayrıca teessüf-i azimimizi badi oldu. Bizce unutulması muhal olan bu tahkir-i azimi bakalım Meclis-i Meb'usan nasıl halledilecek?

Sâmi Bey Poyânî

Arnavud kavminin yetiştirdiği en har, en cevval, en faal dimağlarından biri olan Sâmi Bey Poyânî beşeriyeti sarsan vermek netice-i zalimanesi altında inleye inleye vatan-ı mukâddesinden uzak olarak Selanik'te terk-i hayat ettiğini idaremize gelen bir telgraftan anlaşıyor. Şu satırları yazan bedbahtlar bu ziyan-ı idame kanlı yaşlarla ağlıyor.

Bu şimdilik, bu cebhe-i belind ve muhteremin, vatan, yalnız vatan için, yalnız anasır arasında muhafaza-i milliyeti için vakf-ı mal ve can eden Sami Bey'in büyüklüğünü tasvir için burada bir kaç söz söylemeyi şu musibet zerde arkadaşları bir vazifei milliye ad ediyorlar.

Bir kavmin terakki ve talisine en metin bir esas gayr-i kabil ender es kurmak için Sami Bey merhum olan bir matba'a tesisini düşündü. Bu bâbda hamiyetli Göricecililerin mazhar-ı muavenet ve mazharatı oldu. Çünkü herkes Sami Bey'in gayretinden, hamiyetinden emin idi. Matba'anın tesisinden evvel tesis ettiği Görice Gazetesi'ni de büyüttü. (Silik) matbuattaki mesaisini o derece ileriye götürdü ki az

zaman zarfında Sâmi Bey Poyânî'nin ismi bütün Arnavudlarda bir nam-ı muhterem oldu. Ebediyede bu bak muhalif tarihiye ve milliyemizde kemal-i ihtiramla zikir edilecektir.

Bir siyaset sakime, bir fikr-i batıl ve köhne darın semeri mezrası olan hurûfat mes'elesi Arnavudluğu bir müddet kalile için olsun tezelüzle uğrattığı zamanlarda idi ki Sâmi Bey Poyânî bir ateş pare-i celadet ve hamiyet kesilerek mazum bir ictima milliyeyi teşebbüs ettiği Görice yekpare-i hamiyet bir kitle-i milliyet şeklinde etraf ve nevahid gelen on iki bin Arnavudu sine-i vatanperveresinde kucakladığı zaman Sami Bey beyaz bir geylan üzerinde on iki bin vatandaşa ifham hakikat için verem mikrusunun tahrip ettiği vazif ciğerlerini cebir ederek feryad ediyorlardı. Lîsanımızın terakkisine hadim olan hurûfat-ı milliye mize ettirilmek istinayan yumrukların tehlikesini izah edebiliyordu. Halkı ihtilale değil itilafa davet edebiliyordu. Bir kavim arasında böyle münferitler uyandıranlara tabiyetle nefretler fırlatıyordu. Bütün o kulüb-i milliyeden de aynı akis sadalar fazayı vatana inkas ediyordu. Bu içtima medeniyeyi hükûmet-i mahalliye başka bir kalbe dökmek istedi. Binâen-aleyh hakikat anlaşılınca şehit merhumun tevkifinden vazgeçildi. Tehditlere, tehfiilere ehemmiyet vermeyin bu münevver dimağ hidemat-ı tenevvirde son nefesine kadar çalışmıştı.

Ey vatanperver belindpaye efulin bizceyse bir eful zahiridir. Sen ebediyen kalblerimizde yaşayacaksın senin mesai belindin her vakit takdir ve tahsin edebilecektir.

Arnavud aile-i kederiyesine ayrıca arz taazib eder. Ne mutlu o ailelere ki bu gibi vatanperverlere mihid zuhur olur.

Meclis-i Meb'usan Riyâsetine

Geçen pazarertesi gününün ikinci celsesinde Sadrâzam Hakkı Paşa Hazretleri'nin müttehurane üzerime hücumundan o güne kadar şahsını bile tanıyamadığım ve beynimizde bir (silik) tenhil edemeğimiz bir refikin beylemam ne gibi bir saikle arkamdan dest-i darbını (silik) itale etmesinden tevellüd eden Meclisi Meb'usan-ı Osmanî'nin vakı ve şerefine ve bütün akvam-ı osmaniye'nin zaman-ı müşteriki altında bulunan hürriyet kelimamız ile masuniyet-i şahsiyemizde unutulamayacak bir darbe teşkil eyleyen tecavüz üzerine mütecavizlerle benim aramda hâsıl ettirilen itilafın şekil ve sûreti ve tarz-ı vukı istiğraf edilecek vechile tasvif

edildiğini gayri resmi ceridelerin mütalaalarından anlamış isem de tashih-i teşriyata teşebbüs için Takvimi Vakayi'nin hikayei mahirasına intizar eyledim. Şimdi manzurum olan Takvimi Vakayi'de münderiç zabıtın teşriyat salifel beyanının aynı olduğunu teesüfle gördüğümden teshih-i keyfiyatı mesaret eyledim. Şu zabıt ve rikasının medluluna nazaran ben Sadrâzam Paşa Hazretlerine itiraf kusur ederek tarziye vermekliğim üzerine refik-i mütecavüzün dahi nezd-i aliyelerine getirilip kendisine beyan esef ettiklerini anlayabiliyor. Hal bu ki gerek zât-ı riyâsetpenahilerinin ve gerekse o aralık hazır bulunan refika-i muhteremanın hatırlarından çıkmamış olduklarına teminat mukabilinde yaptırılan eski demir yollarla Bağdat şemendüferi hakkındaki malumat ve nazariyatımı cerh-i sıddından İstanbul Meb'us-u Muhteremi Zohrab Efendi'nin dermiyan ettiği mkalata cevap olmak ve fikren ictimadimce muzıret ve tehlike teşkil eden bu imtiyazlar mes'elesinin menfaat-i umûmiyemizle telifi esasını muhafaza korkusundan beru müdavimi olduğum mücahide meşrutiyetperverâna mı ve bunun mevzu ve gayesini bir takım ihtirasat hasabiyeye zemin ittihaz ettiği işrab edecek

Sâhife 4

Arnavud

Numro 52

beyânât-ı garibeden dolayı müdâfaa maksadiyle tekrar etdiğim maruzat-ı tabiiyeden bi'ttehevvür Sadrâzam Paşa sağında, solunda duran bazı vükelâ ile bir kitle-i vâhide şekil ve kuvvetinde olarak üzerime hücum eylemiş ve buna imtisâlen refik-i meçhulümde arkamdan dest-i tecavüzünü itâle eylemiştir. Hakîki meşrutiyetperver padişahımızın vekil-i mutlakı ve şeklen ve kalben, aklen hâris-i meşrutiyet ve hâdim-i meşrûtiyet olmasını dilediğimiz Osmanlı kabinesi reisi bulunan bir zâtın hâlen ve sıfaten merci-i akdes-i osmâniyân olan meclisimizin şerefini ve vükelâ-yı milletin her türlü taarruzdan masûn olan hak-kelâm, hürriyet-kelam ve emniyet-i şahsiyesini mütehakkimâne çekinerek vukû bulan tecavüzüne ve müşârunileyhin muâvenetine müsâraat eden refikimizin taarruzuna nazar-ı hayret ve nefretle bakmaktan kendimi alamayarak enzâr-ı teessürümü meclisin emr-i idâresi uhdesine müfevvez zât-ı riyâset penâhîlerine tevdi ile ahvâl-i meşrûaya mâni olamadıklarından dolayı “Reis Bey memnun oldunuz mu” sualini îrâd eylemiştir. Sâha-i ictimâd da muhâlif ve fakat (silik) hamiyet de mütezâhir ve müttetik bildiğim ekseriyet fırkası a'zâsından birçoğu ve ale'l husus reisi Talat ve Ankara meb'usu diğer Talat ve Çürüksulu Ahmed Beyefendilerle rufekâ-yı sâire derhal yetişip envâ-ı nevâzişle ve hattâ lütfen ve tenezzülen elimi öperek ve okşayarak kemâl-i teessüflerini beyân ile her türlü tarzilyenin mütecavizlerden istihisâle hazır olduklarını ve refik- i mütecâvizin dahî nâdimen gelip elimi öpmesini ve

isti'fâ-i kusur etmesini müteahhid bulunduklarını teessür ve samimiyetle beyan eylemiş ve şahsıma karşı vukû bulan tecavüzden ziyâde-i heyet-i hâkime-i milliyeye indirilen darbenin kalbime îrâs ettiği hüzn ve nefreti mehmâ-emken ta'dîl eylemişlerdir. Rufekâ-yı muhteremenin ısrâr ve ibrâmı ve zât-ı riyâset-penâhîlerinin buna inzımam eden davet-i mükerreresi üzerine dâire-i mahsusalarına gelmiş ve nefsimde âid tarzıyenin şekl ve sûreti ve heyet-i meb'usâna verilecek tarzıyenin ertesi günün ictimâına ta'likı kararlaştırılarak ismini ve şahsını o vakit öğretdiğim Siroz meb'usu Derviş Bey getirilip mevcut meb'usan-i kiram huzurunda kendisine tarzıye verdirilmiştir. Sadrazam Hazretleriyle Dâhiliye Ve Hâriciye Nâzırları dâire-i mahsusa da bulunup nezdlerine gidilmek fikr ve mutâlaası dermeyân olunmuş ise de riyâst odasından dışarı bir adım atmayacağımı ve hadisenin bâdîsi olan Sadrâzam Paşanın Dâire-i Riyâsete gelmesi icab edeceğini söylediğimden fırka-i ekseriyet reisi Talat Beyefendiyle bir iki refîk-i muhterem gidip Hakkı Paşayı ve rufekâsını götürdüler. Hakkı Paşa Hazretleri'yle yan yana bulunduğum halde meclisdeki beyânâtıma karşı kendileri tarafından şiddet-i lîsan istimalden ve ızhâr-ı asabiyetden dolayı müteessif ve müteaccib olduğumu söyledim. Ve benim gibi bütün ömrünü hürriyet ve meşrutiyet uğrunda mücâhede ve mesâib-i adîde ile geçirmiş ve Kânûn-i Esâsîyi ilk tanzim edenler zümresinden ilâ nihâyet ber-hayat kalmış tek bir sâl-hurdenin te'mîn-i meşrutiyet ve te'âlî-i vatan için şâyân-i ihtirâm ve zî-kudret bir heyet-i vükelânın mevcûdiyetini temenni etmesi tabii olduğunu söylemekliğim ve kendisine veyahut heyet-i hazıra-i hükûmete muhâlif- i nâmûsî bir şeyi azv etmek isteyüp istemediğimin sualine cevaben böyle bir şeyin hatırıma gelip gelmediğinin tasrîhine mukâbil Hakkı Paşa hadisenin zuhurundan dolayı beyan-ı teessüfle söze hıtam verildi. Vakanın cereyan eden tarz ve tesviyesi böyle olup zabt-ı varakasının sûret- i inşâsını ve nikât-ı muhteviyelerini tarz-ı mezbûr ile mukâyese rufekâ-yı muhteremenin takdirine muhavveldir. Şimdi zât-ı âlîlerine reisimiz olmak haysiyetle tevcih eyleyeceğim bir سوالim vardır. Vakanın Meclis-i Meb'usanın hal-i ictimâında ve onun harîm-i muhteşemi içinde cereyanına nazaran benim şahsıma aid tarzıye verilmiş ve hâdise-i mezkûreden dolayı başka bir talep de bulunmağa mahal kalmamış olsun; Acaba sırf şahsa mahsus olan tarzıye idâre-i devletin şîrâze-i intizâmını muhâfaza ile mükellef olan Sadrâzam tarafından Meclis-i Meb'usanın haysiyetine ve meclisin tatbîkinde müstekıl olduğu nizâmât-ı dâhiliyesinin ahkâmına halel îrâs eden bir muâmele-i kânun-şikenânedan dolayı Sadrâzamdandan olsun her kimden olursa olsun tarzıye talebine haklı ve hatta borçlu değil misiniz? Her birimiz hâkimiyet-i milliyenin ayrı ayrı muhâfızı olunmak haysiyetiyle öyle bir tarzıye talebine ve bâri-i müstekil için

Meclis-i Millinin bu gibi tecâvüzâtıdan masûn ve mahfuz kalması te'minâtının istihsaline salâhiyetdâr ve vazîfedâr değil midir? Bu cihet-i dakikanın dahî muhâkemesini zât-ı âlîlerine ve diğer rufekâ- yı muhteremeye havâle eylerim.

Berat Meb'usu İsmail Kemal

İhtiyâcât-ı Umûmiyemizde Garib Bir Tezad

Bir heyet-i ictimâiye içinde yaşayan bir milletin muhtevâ olduğu anâsır-ı muhtelif ile her dürlü ihtiyâcâtı şüphesiz birdir. Yani gerek vatanın menâfiine müteallık mesâil de müşterek ve gerek terakkıyât-i medeniye ve sâire de arzuları müsâvîdir. Bu öyle bir nazariyedir, ki aleyhinde söz söylemek akl-ı selimden mahrum olmağa mütevâkıfıdır. Hal bu ki muhitimiz, muhit-i ictimâîmiz bu nazariyenin aksini isbât ediyor. Bilâ-tefrîk cins ve mezheb-i umum biz, Osmanlılar vatan-ı Osmanî de müşterek bulduğumuz halde terakkıyât-i medeniye ve fikriye de ta'bir-i âharla maarif, ticaret nokta-i nazarında Hristiyan Osmanlı kardeşlerimiz pek ileri gitmişlerdir. Bu tabiidir, ki cümlemizin malumu ve tasdik-gerdesidir. Bir defa düşünelim! Bunun hikmeti nedir. Neden anâsır-ı hiristiyanîye-i osmaniyemiz her bir cihetden iktisâb-ı irfân eylesinler de biz, Müslümanlar geri kalalım? Teslim edilmelidir ki maksadımız bunların müktesebât-ı ilmiye ve ticâriyelerine gıbtadır; çünkü bu vatanın öz kardeşleri bulduğumuz için kendilerinin bu derece-i meâlîlerini bi't tabi takdir eyleriz. Asıl maksadımız, öğrenmek istediğimiz şey maarifimizin terakkıyât-i fikriyemizin anâsır-ı hiristiyanîyemiz nazarında pek dûn bulunmasının sebebini araştırmaktır.

Neden mekâtib-i i'dâdiyemizde mükemmelen çıkan bir Efendi ile Hristiyan kardeşlerimizin mekâtib-i husûsiyelerinden neş'et eden bir Efendi arasında fark görülüyor? İşte tedkîk etmek istediğimiz mes'ele... Evet şu suallere verilecek cevabın uzun müddet düşünülmesine mahal yoktur. Denilebilir ki maarife fevkalâde gayret ediyorlar. Tedrîsâtı yolunda mekteblerinin usulleri mükemmeldir. Biz, ebeveyn den gördükleri terbiyeyi terbiye-i ibtidâiyeyi de ilâve eylesek bunların böyle bir mevki ihrâz eylemelerinin tabii olduğunu teslim eyleriz. Acaba; bizlerinde bu mertebeyi ihrâz eylemekliğimiz arzu olunmuyor mu? Şüphesiz arzu ediliyor. Binâ'en-aleyh ne yapmalı, ne gibi tedâbire tevessül edilmesi lâzım gelir? Evvelâ: mekâtib-i ibtidâiye ve i'dâdiyemiz ıslah edildiğinde ta'yîn edilecek muâllimînin bütün manasiyle muâllim olmak sıfat ve mahiyetini hâiz bulunmalıdır. Sâniyen: herkesin taht-ı tasdîkındedir, ki bir çocuğun mektebe gitmezden evvel birinci mektebi âile mektebidir. Dînimiz, şer'-i

şerifimiz bunu âmiridir. O çocuk terbiye-i ibtidâiyye-i maarifin, ilmin kadr u kıymetini iş bu ebeveynden öğrenmesi lâzımdır. Binâ'en-aleyh inâs mekteblerinin adedi arttırılmak icab eder. Sâlisen: mektebe gitdiği vakit o çocuğun en evvel öğrenmesi lâzım olan bir dersi var ise o da mensub olduğu kavmin lîsanını lisân-ı mâdezâdını tedris ederek mukaddemât-ı dîniyesini kendi lîsaniyle öğrenmesi lâzım gelir. Bunun içinde mekâtib-i ibtidâiyelerimiz bu vazifeye sa'y u gayret ve sarf-ı makderet eylemelidir. Bu söyledikleri yapılmazsa müktesebât-ı ilmiye ve fikriyemiz noksan pek noksan kalacağı gibi bir milletin vâsıta-i yegâne-i terakkî ve medenîsi olan ni'met-i maarifin birkaç fark sonra kûşe-i nisâta bırakılmasına da bâdî olacaktır.

Beratlî H. Nuri

Yine Görice Mutasarrıfı: Diğer bir mektubdan:

Muhterem,

Görice ağlanacak bir haldedir. Posta açılır açılmaz mutasarrıf gidip orada orada sansürlük eder. Bu yüzden birçok mektub ve gazetelerinde uçurulduğu veyahut açılıp kapandığı görölüyor. Ve ilallâhi'l müşteki.

Arnavud

Kayd-i ihtiyatla derç ettiğimiz şu havadis doğru ise Kânun-ı mukâddes-i esasimizin en mühim bir bendi ayaklar altına alınmış demektir. Bu bab da devâir-i âidesinin nazar-i dikkatini celb ederiz. Postahânelerimizden ettiğimiz şikâyetleri bu havâdisler te'yîd ediyor. Eğer mutasarrıf ittihad ve terakkînın zîr-i cenâh-ı müstelzimü'l felâhına ilticâ ederek buna ictisâr ediyorsa yanılıyor; Çünkü el'an ittihad ve terakkî fırkası kâmilten ilân-ı iflâs etmemişdir. Fırka içinde meşrutiyetin devam ve bekâsı uğrunda fedâ-i cân edeceklerede eksik değildir. Merkez- i umûminin nazar-ı dikkatini celb ederiz; Çünkü biz hiçbir emel-i şahsî beslemeyerek şu zavallı memleketin bari yirminci asır da olsun miğfer-i meşrutiyetle tetevvücünü isteriz.

Ohri'den: Dâhiliye ve Defter-i Hâkânî Nâzırlarına İthâf Olunur:

Arazi-i metrûke hiçbir vechle kimsenin tasarrufuna geçemeyeceği ve umuma mahsus olan bu gibi yerlerin hiçbir cihetle hasr ve tahsis câiz olmadığı elyevm mer'î bulunan kavanin-i mevzua iktizasından bulunduğu ve farz-ı muhal olarak sâika-i tağlîle veya eser teseyüble bir şahs-ı naddî veya manevînin uhde-i tasarrufuna geçse bile bunda

mürur-i zaman kaidesi de cârî olamayacağı müsellemin iken Manastır vilâyetine tâbi Ohri kasabasının Beypınar ovası tâbir olunan büyük ovası ile yine ona mülâhık olan küçük ovası öteden beri kasaba hayvanatının ve davarının ra'yına muhtas arazi-i metrukeden olduğu halde bu araziyi oraca sâhib-i nüfuz olan bir şahsın esbâb-ı tasarrufdan hiç birisine istinâd etmeyerek uhde-i tasarrufuna geçirdiği ve hatta tapu senedlerini de kendi nâmına çıkardığı mevsûkan haber verilmiştir. Hayvânâtın gıdasına göz diken bu şahıs ile hılâf-ı kânun olarak tapu senedini veren vazife nâ-şinâs memura arazi-i metrukeden tasarruf edilemeyeceğini ve mezkûr merânın yine ber-vech-i sâbık hayvânâtın ra'yına terk edilmesi lüzumunu bildirmek iş bu devr-i meşrutiyetin mercii olan nâzırlar için farz-ı ayndır sanırız.

Meclis-i Meb'usan'da Amasya Meb'usu Muhteremî İsmail Hakkı Paşa Hazretleri'nin Delâletleriyle Vükelâ-i Ümmetin Hak-Bînâlarına:

Meclis-i Meb'usan-ı Osmânî'nin Pazartesi günü içtima da fikr-i ictihâdında sebat etmekle büyük bir tahkire uğrayan ve cümlemizin ser-firaz ve medâr-ı iftihar olan Berat meb'usu muhteremî İsmail Kemal Beyefendi Kabine Reisi Paşa Hazretleri tarafından mevki-i resmisiyle gayr-i mütenasib edilen taarruzuna bi-iltizâm inzımam eden Siroz meb'usunun bütün Arnavudların bilhassa bizim gibi kalplerini cerîhadâr edecek ve otuz milyon Osmanlının haysiyet ve namusunu mütekellif Kânûn-i Esâsîmizi pa-i mal edecek bir mahiyetde bulunan tecâvüzâta bir nazar-ı müsâmaha ile bakan meclis-i millimize Osmanlının bir unsur-i gayr-i münfekki olan Arnavudluğun şaban-i münfekkiyeleriz teessürle beyân-ı teessüf ediyor.

Dâru'lfünûn'un Muhtelif Şuubâtından Arnavud Talebesi.

Selânik'den Arnavud gazetesine:

Sâmi Bey Poyânî o koca vatan-perver bugün terk-i hayât eyledi. Selânik Arnavudları nâmına Arnavudu ağlayarak ta'ziyet eylerim. Leskovikli Avni.

Derviş Hima: Manzûme-i Efkâr Matba'ası.

3.44. Sene 3, sayı 60, - 2 Haziran 1327 (15 Haziran 1911)

Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima

Abone Bedelâtı Senelik

Beyoğlu

Arnavudluk İçün 30 Guruş

Arnavudlardan Mürekkeb Bir Heyet

İstanbul Vilâyeti 40 Guruş

Tarafından İdâre Olunur

Memalik-i Ecnebiye 10 Frank

ARNAVUD

Şimdilik Haftada Bir Def'a Neşr Olunur.

10 Para

Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir.

10 Para

Arnavudluk Mes'elesi

Arnavudluk mes'elesi bazılarına göre var bazılarına göre yok. Biz bu mes'eleden ziyâde matbuat-ı Türkiyeden olan refikimizle hasbihal etmek isteriz.

Arabistan mes'elesi, Ermenistan Makedonya ve Arnavudluk mes'eleleri ilan-ı meşrutiyetle vaktiyle kapanmış ad olunurdu. Bütün akvam ve anasırda memleket-i müsterekemizin ilmen, iktisaden, siyaseten teali ve terakkisi emel ve fikrine düşmüştü. Bu fikrimizin inkarı kabul etmez hakikatler teşkil ediyor: Binâ'en-aleyh tali' memleketi ellerine bazıcı edinmek isteyen bir iki Selanikli birkaç İstanbullu memleketin selâmeti ve istihsal-i hürriyet belki rüyalarına bile girmeyenler birçok mesail-i müessifeye badi oldular. Kalmalarıyla sağa sola hucumlar, taaruzlar etmeye yalnız anasır arasına değil hatta mevzu' bahs olan Arnavud kavm-i necibi kardeşleri arasına naire-i fitne ve fesadlar sokmaya yeltendiler. Kosova valiliğine tayin olunan Mazhar Bey gibi adamlar cemiyete iyi görüneyim diye Kosova vilâyetini geçen sene altüst etmeye kadar vardıkları halde teşkili vaad edilen tahkikat komisyonları ne teşkil edildi ve nede gerek askerimizden ve gerekse ahâlimizden hakk-ı şهادete düşen binlerce vücudun mesuliyeti kimseye tahmil edilmedi. Bazıları efendim Arnavudlar bizimle yaşamak istemiyorlarsa işte Amerika! Oraya müracaat etsinler. Arnavudluk'ta iskân-ı ahâliye bir

muktediriz. Bu açtığımız harple herkese anlatmak isteriz ki Arnavudluğun kuvveti bir huyulâden ibarettir. Otuz bin kişiden ziyâde bir kuvvet çıkaramayacaklarını kendilerine anlatacağız, gibi safsatalar Selanik'in en mühim addettikleri muhafilinde söylendi. Geçen devr-i nezaretti Arnavud memurlarına karşı gösterilen âdem-i emniyet ve an kasd Anadolu'ya tayinleri, la-yen'azl ad edilen hukkam-ı şerianın bir mutasarrıfın talebi üzerine düçar bela ve felaketleri olmaları gibi sû-i haller, lîsan-ı mukâddes-i milliyemize karşı acılan cenk bi rahimane Arnavud kulublerine devam eden zevatı taht-ı terassud ve tecessüdde bulundurmamak gibi yolsuzluklara meydana verildi. Arnavudlar istihsal-i hürriyet için en ziyâde çalıştıkları halde Hey'eti Vükelâyı Osmaniye içinde bir ferd bulundurmamaya azm edildi. Öte taraftan ise Türk, Ermeni, Rum, Arab vatandaşlarımız Nezâretlere getirildi. Bunca seneler hürriyet için çalışan Arnavudlara el'an bazı Türk gazeteleri tarafından istiklaliyet taraftarı yok hain-i vatan gibi unvanlar bahşedildi. El-hâsıl meşrutiyete çalışanlardan ziyâde çalışmayanlar kazandı. Selanikli Mûsevî vatandaşlarımız Mâliye Nezâreti'nin en mühim mevkilerini tuttular. Bizimle itilaf etmek istesin vatandaşlara sorarız. İsimlerini zikr etmek istediğim bu mâliye memurları acaba Arnavudlardan ziyâde ne iş gördüler?

Yalnız Arnavudlar için değil fakat bütün Osmanlılar için medar-ı iftihar olan zevata bu vatani umûmiye pek az alakası ve belki bir çadırı bile olmayanlar hergün bin türlü şetum-u galiza savurup duruyorlar. İtilaf, İtilaf, İtilaf diye izzet-i nefsimizi kırarak yalvardıkça bize inaf ve şiddet göstermekte acaba ne fayda var ve ne olabilir. Arnavudlar bugünde yarında Rumeli'de Türklerin en sadık silah arkadaşları, en vefâkar dostlarıdır. Ve hakaik ortada dururken birkaç sefili tiynetin Arnavudları parmaklarıyla Amerika muhacirâtı göstermeleri siyaset-i osmaniyemize külliye mûzır ve muhalifdir.

Geçen hafta gazetemiz Padişah-ı meşrutiyetperverimizin Arnavudluğa teşrifleriyle Türklerle Arnavudlar arasında açılan hufre-i munaferat ve sû-i tefhimi izale edebileceğini ve bu halet-i ruhiyeden istifade ile hükûmetimizin bize karşı tebdil-i meslek etmesini temenni etmiştik. İşte Padişah Âlicah Efendimiz bir afv-ı umûmi ilan etti. Avusturya devlet-i fehimesinin delalet ve destanesiyle Malisörler mes'elesi de kapanıyor. Harekât-ı askeriyedede nihayet veriliyor.

Kardeş kardeşi öldürmekten de uzaklaşıyor. Bari bundan sonra yekdiğrimizi sevmeye, memleketimizi imâra, Arnavudlara yabancı nazarıyla bakmamaya çalışalım.

Arasıra Rumeliye Arnavudlardan valiler mutasarrıflar gönderelim. Bu Arnavuddur, mutlak Anadolu'ya Arabistan'a göndermek gibi çıkmaz yollara sapmayalım.

Arnavut maarif-i milliyesine muavenat edelim. Fazla bir şey istediğimiz yok. İhtiyacı nazar-ı dikkate alarak ona göre idare-i vatana çalışalım.

Matbuatı Türkiyemiz müstesna değil meşrutiyetin bize temin ettiği mutalib meşruadan başka bir şey istemediğimizi bilmelidir. Bu işten mufessidler, menfeat perestler müstesna olmak üzere hakîkî Arnavudların arzularını teşkil eder.

Derviş Hima

Maarif Nâzırı Cedidinin Nâzırı Dikkatine

Dersaaadet'te Arnavud Gazetesi Müdiriyet-i Aliyesine Efendim!

Maarif Nezâret-i Celilesine hitaben geçende hoş reftar Arnavud gazetemizde Elbasan Mekteb-i İdadisi tarih coğrafya muâllimi Kâfi Molla karyeli Mustafa Efendi'nin iktidar ve liyakatına dair neşreylediğim açık mektubumu mevzu' hakikat mefhumunun mumâileyh Mustafa Efendi tarafından İstanbul'da çıkan "Doğru Söz" nam gazeteye gönderilip her hafta gelen 12 Mayıs sene 327 tarih ve kırk beş numrolu nüshada muharre ve mali munderacatı seraben beyan-ı hakîkatten muharrerden makâle-i kezb alud ile tekzibine yeltenildiğini munazara ve kavaid-i lazime-i mantıktan adem-i tahsili cihetle- bi'l-tab'ı bi bahara olan valâ menfeat-ı şahsiye ve zâtîyesini İttihâd ve Terakki Cemiyeti'ne irae merbutiyet ve mensubiyetle temin etmek isteyen ve cemiyetin ise ilmuhaberlerini imla etmekten cevap vermekle iza'a-yı vakit etmekten maarif kadar mühim bir vazife-i mu'tena behanın mevdu' olduğu bu gibilerin bediyen ehlinden nez'ile neşebbüs maarif olan evlad-ı vatanın temin istikbâllerine hürmeten tashih-i muamele zamanında tenvir-i maslahat ve tebeyün hakîkate hadim lacak ifadat taliye'-i âtîyeye, Maarif Nâzırı Beyefendi Hazretlerinin birkerede ehemmiyetle nazar-ı dikkat asfanelerinin celbine tevessüd buyurmanızı istirham etmek daha kar-u akıl dü-şar zannederim:

Mumaileyh Mustafa Efendi tekzibnamenin sutur-u ibtidaiyesinde reşidi derecesinde bile tahsil görememiş evlad-ı vatan değilim, çünkü yedimde Elbasan idadîsinin müntehi sınıfından birincilikle neşet ettiğine dair vesika-yı resmiyem vardır. Yolunda idare-i kelâm edyor ki burada hiç sıkılmadan bir kezb-i sarîh irtikab cera'atında bulunuyor. Zira bu zat gündüz ışığında âlemi avutmak istediği gibi beşinci

sene şehadetnamesiyle asla ne Elbasan ve ne de diğer bir liva idadisinden müntehi sınıfı ikmalen huruç-u neşet etmiş değildir. Bu sûret-ı tahrir, kendisini in'anet hayâtîye-i yadiyesiyle pekiyi tanıyan ahâlisini hendelere mustağrik eylemiştir. Daha şahsı birincilikle sözüne yalanına gayrı kabil setri birde kıvrıl ilave etmekdeki maharet-i edebiyesidir. Zehi kezb! Zehi cerat! Yoksa hakikat onun dediği gibi, olsa idi bunun müdür mekteb-i muhterem Hacı Hamid Efendi'nin tekzib etmesi lazımgelirdi. Fakat müdür-i mumâileyhin zamanından taleb olupta hayatta

Sâhife 2

Arnavud

Numru 60

tahsilini üç yüz guruş zeytin muharrerliği muvakkit maaşına fedâ ile mektebden kat'i alaka ve bilahere kitabçılığa sülûk etmiş olan Mustafa Efendi'nin bu nev'i muamelesine iştirak, vazifesine sadâkat-i buraca muharreb olan Hacı Hamid Efendi'den intizar edilecek bir şey olamazdı.

Şayed himayesi altında olduğunu makâlesinde açıkca ima ettiği İttihâd ve Terakki Cemiyeti'nin su'i ve delaletiyle ki böyle aşağılıkların muhterem cemiyetinden veya sabık mekteb müdiriyyetinden sudur etmiş olmasına ihtimal vermek istemeyiz - eline bir hangi sahte şehadetname ihsan! edilmiş ise kavain-i mevzua'yı hükûmet ve devletin muamelat-ı şahsiye ve keyfiyeye tabi' olduğunu eşrab eden bu sûret-i muameleyi şiddetle ve var kuvvetimle takbih ile beraber hükmü kânun yerine ric'at edebilmesini teminen isbat-i med'aya olanca mevcûdiyetimle hazır ve amade olduğumu ilandan hiçbir vakit çekinmem. Binâenaleyh o, hakaik-i ahvâle iman ederek tashih-i hataya bizzat şitab etmesi çok lazımdır. Çünkü iyi bilmelidir ki: Yalancının mumu yatsıya kadar yanar ve o vakit bir an karibde haksız ısrarının şerr-i mesari olacağı la-rib fihtir. Şu halde müdür bey! Bir efendinin okuduğu ders aldığı bir mekteb derecesinde olan diğer bir mektebde muâllim olamayacağı sıraheti şöyle dursun beşinci yani müntehi sıfatını bile ikmal etmediği aynı derecedeki başka bir mektebin ba-husus tarih, coğrafya misülli nezaketi müsellim bir muâllimliğin Mustafa Efendi gibi bir kitapçının uhde-i na-layıkane, dolayısıyla nur u seyidi-kan vatanın riyaya yüz göstermez olan dilşikar meşrutiyedte olsun öyle bir dersten mahrumiyetlerine yol verilmesi; acaba muhterem maarif nâzırı cedidi intizam bedidimizin vicdan-ı bülend alilerini muazzeb edecek kuvvet'ül-kânun bir hal dil azar, bir garibe-i esef iştimal değil mi? Bu muamele-i teşebbüs asa. Vakıan nâzır-ı müşârunileyhin zaman memurlarından evvel tasni' edilmiş bir saniye-i hayret ifza ise bugün Osmanlılık afak-ı âleminde artık

kânunu mukâddes meşrutiyetin cilve-saz adalet olduğu zamanını idrak ettiğimizi fiilen isbat etmek dahi salahiyyet memuriyetleri dâhilinde değil midir?

Baki, maarif-i mahalliyemiz nâmına teşebbüs hamiyet şu'arilerine dide-düz intizar olduğumun ırzına kabul ihtiramatım temennisini terdif eylerim Efendim.

Şurası da malum olsun ki Dersâdet Dar'ulmuâlliminden çıktığı, elyevm yedindeki şehadetnamesiyle mevki' bidahetde olan Hüseyin Efendi tesaka o vakit açılan musabaka sur-i imtihanına âdem-i tenezzül göstererek dâhil olmadı. Çünkü liva şehadetnamesini caiz olmayan bir ibtida-i mekteb muâllimi ile imtihan olub yedindeki şehadetnamenin kaderini tenzil etmeye cesaret edememiş idi.

İttihâd ve Terakkiyi çekemediğimiz tefevvuhatında bulunduğu bin vahimleri mi nasılsa tayin edememiş, bu ciheti kapalı bırakmıştır. Bugün Elbasan efkâr-ı münevvere-i hakîkiyesinn ne sûretle düşündüklerini kendisi elbette bilecektir. Zaten İttihad ve terakki mevzu bahs olmaz. Zira makâle-i sabıkamda bu bâbda hurûfu vahide söylememiş idim. Mamafih bu tarz-ı ifadede bulunması külfetini kendisine ihtiyar ettiren maksad ve desisenin de ne olduğu herkesce anlaşılmış bir şeydir

Bekir Sadık

“Arnavud” Elbette Nezâret Bu Maruzatı Bi-Tarafane Nazar-ı Dikkate Alır

Debre Mutasarrıfı Ali Osman Bey'e açık mektub

Debre'ye teşrifinizden beri bir nasipsiz, kaidesiz, usulsuz vuku'a gelen icra engizi meydanaleniyete koymak isterim, fakat ilk mevzu bahsetmek istediğim yol mes'elesidir. Amele-i mükellefe istihdamı veya ahâlinin takati fevkinde nefer başına seksen gurus ahz u tahsili sûretiyle vaz'ı esasını icra ve ameliyata mübaşeret eylediğin rakalar tarikini ne sûretle ve ne maksad üzerine yaptırmak istediniz? Tarik-i mükellifetinin bedene ifası Meclis-i Meb'usan'ıca lağv u hilaf hareketde bulunanlar hakkında takibat-ı kânûniye icrası karargir olmasına rağmen bu bâbda ki cür'etkarane maksad üzerine vuku' bulduğunu ve mezkûr yolun güzergâhına tesadüf eden bağlar ne sûretle bozulduğunu ve sahiblerinin ne gibi tedabir ittihazıyla skat edildiğini sorabilir miyim? Mezkûr yolu ma-fevke karşı iş yapar gibi görünmek ve bu sûretle mevkimizi kuvvetleştirmek veya yükseltmek za'imiyle yaptırmak istediğinizse bu devrde de bu kalemlerin para etmediğini hakikat aranıldığını anlamayacak derecede nakıs olduğunuzu tasavvur edemem. Zavallı ahâliyi tarik-i mezkûrun inşaatı mes'elesinde maru'l-arz iki

şıkdan birisini ihtiyara mecbur ettirmek için isti'mal etikliğini haber ve tazyiki ve bağların bozulmasındaki tehdidi hangi emir ve kânuna tedabik ettirdiğiniz takibat-ı kânûniye lütfü yalnız kağıd üzerine mi kalacaktır. Ahkâm-ı kânûniyenin tatbik ve infazı nokta-i nazarın bir icra'at-ı adile göremeyecek miyiz? Bu bâbda zt-ı Aliyelerinden iahat itisini rica ve Dâhiliye Nâzır muhtereminin nazar-ı dikkatlerini celb eylerim 21 Mayıs 326

Mehmed Şerif

Arnavud: Dâhiliye Nâzırı Halil Beyefendi umûrmemleketi ciddiyetle idare ve hukûk ibadi kânunun bahşettiği salahiyetlerle muhafazaya ve meşrutiyete darbe örmek isteyen, anasır arasına şerareler saçmak fikrindeki valilere, mutasarrıflara vesair memurlara yine kânunun bahşettiği kuvvet ve salahatiyle haddini göstereceğini ümid ederiz. Kânunu mukâddes meşrutiyetin hilafindahareket edecek ve halka eza ve cefa edecek memurlar tezib ve azl olunursa millet bir hayat-ı meşrutiyete mazhar olduğunu anlayabilecektir. Payitahta bulunan rakkalarlı Hristiyan ve Müslüman vatandaşlarımız birçok defalar idarehanemize gelip şikâyetde bulunmuşlar ve geçen nâzırlara derdlerini anlatmak için Arnavud' u tevsid etmişlerdi. Hal bu ki kânundan başka kuvvetler altında ezilmeyen kabiliyetli bir nâzır olmadığını idareimiz yakinen bildiği için sükûtu ihtiyar etmişti. Hatta görünce mutasarrıfının halka ve ali'l-husus hurûfat-ı milliyemizle terakki etmek isteyen Müslim ve Gayrimüslim vatandaşlarımıza karşı ittihaz ettiği tavr u hareketi açık bir mektupla sabık Dâhiliye Nâzırı Bey'e izah ile istimdad adalet ve hakkaniyet taleb ettiğimiz halde Arnavud mahkemeye verilmiş ve mudde'i umûmi bir kabahatimiz ve medar-ı itham bir şey olmadığını iddia ile beraatımızı talep ettiği halde hukkam-ı osmaniye makâle-i mezkûre de kullandığımız istibdad ve vampir kelimelerini gayrı nezih!!! bulduğu için musarif mahkeme ile beraber 188 gurus cezaya uğramıştık. Binâ'en-aleyh Abdülhamid devrinde hakkı söylemekten ihtiraz etmeyen Arnavud şu devr- i meşrutiyette de hukûk u ahâliyi tecavüzat-ı gayr-ı meşruadan vekaye için ref'i seda-yı şikâyetden çekinmeyecektir. Fi'l-hakika Görice Mutasarrıfı olan mevki'de icra-yı ahkâm ediyor; fakat istinad olamaz. Meşrutiyet angarya ve muamele-i ref'i ettiğinden Halil Beyefendi Debre gibi namuslu sadık, guyur ve saltanat-ı seniyyeye merbud bir ahâlinin muhafaza hukûkuna himmet buyuracağını Arnavud ümid ediyor.

Arnavud Şu'unat-ı Usbu'iyesi

Viyana 7 Haziran - Avusturya Hâriciye Nezâreti'nin Fera-yı Berayı nam gazetesini geçen günkü nüshâsında şu me'alde bir baş makâle neşreylemiştir:

Arnavudluk'tan alınan son haberler ahvâl-i mahalliye pek fena göstermekte olduğundan, şu son iki sene zarfındaki vuku'at, havali-i mezkûrenin bir sulh ve musalimat içinde yaşayabileceği hakkındaki ümidleri büsbütün kesr eylemiştir. Hükûmet-i Osmaniye'nin, Müslüman Arnavudlar tarafından meşrutiyet idarenin tahkim ve takviyesi uğrunda sarf ve bedel edilen hizmeti karşı güfran nimetle mukabele etmiş olması geçen senenin ilkbaharında vuku' olan isyanı intac edildi. Diğer cihettedn, bu isyanın sûret-i imha ve ve etfası ile bilaher buna inzimam eden cem'i ve derc-i aslıha keyfiyeti de bugünkü henüz övgü alınamayarak isyanlara sebebiyet verdi. Geçen seneki hadisenin önünü almak için Hükûmet-i Osmaniye'nin sarf etmiş olduğu mesai'i gayrı müsemmereyi hükûmet müşârunileyhin bu bâbda ki nokta-i nazarının derece-i meşkukiyeti hakkında bütün alâkadar-ı muhtelifenin nazar-ı dikkatlerini celb eylemiş ve bu hal neticeten Arnavudların Hükûmet-i Osmaniye hakkındaki fikirlerinde bir tenezzülü değil icab ettirmemiş, belki Hükûmet-i Osmaniye'ye merbutiyeti Avrupa-yı Osmaniye'nin hayatıyla şiddetle alâkadar bulunan bir kavim üzerinde hissiyat eylediği samimiyenin en celbi bi burhanı olduktan başka, bilhassa Arnavudlukdaki Katolikliğin hamisi sıfatını haiz olduğundan dolayı havali-i mezkûredeki her üç mezhebe salık ahâli hakkında beslediği teveccüh ve muhabbete pek güzel bir delil teşkil eder.

Avusturya-Macaristan Arnavudluk mes'elesinin sırf Hükûmet-i Osmaniye'ye aid bir mes'ele-i dâhiliyeden başka bir mahiyeti haiz olmadığını her sırası geldikçe ileriye sürdü, tekrar etti ve bugün elan tekrardan geri durmuyor; ancak bütün bu ahvâl Avusturya-Macaristanı Osmanlı Hükûmeti'nin Arnavudluk'ta nasıl bir siyaset takib eylemek sûretiyle ibraz-ı muvaffakiyat edebileceğini, ne sayede Arnavudları kendisine sıkı bir sûretde merbud bulundurabileceği hakkındaki efkâr ve mutala'atını açıkca söylemekten men' edemez.

6 Haziran ifrancı tarihiyle Dersaâdet'ten Times'e yazılmıştır:

Karadağ maslahatgüzarı, hükûmet matbuasından almış olduğu talimat üzerine Bâb-ı Âliye müraca'atla, Zât-ı Hazret-i Padişâhîye beyan hoş amadi için evvelce Karadağ Hükûmeti tarafından bir heyetin Rumeli'ye izamı makar iken, Osmanlı-Karadağ hududundaki tehşidat-ı askeriyeden dolayı hükûmet-i mezkûrenin bu karardan sarf-ı nazar eylemiş olduğunu tebliğ ve gelecek sene Karadağ Kralı'nın bizzat

Dersaâdet'e gelip Padişah Hazretleri'ni ziyaret etmeye mümâil bulunduğunda ilave eylemiştir.

Şu son günlerde hudud boyunda vuku' bulan hadiseye karşı Karadağ hudud zabıtlarının göstermiş oldukları muamelat-ı i'tidalkâraneden dolayı Bâb-ı Âli Karadağ maslahatgüzarı vasıtasıyla Karadağ Hükümetine beyan-ı teşekkür eylemiştir.

Sâhife 3

Arnavud

Numro 60

6 Haziran İfrancı Tarihiyle Çetine'den Times'e Yazılıyor:

Asakir-i osmaniye Merditalıları püskürtüp Alisyo kalesini zabt etmiştir. Merditalıların bu müsâdeme esnasında hatırı sayılır derecede telefât ve zayi'ata düçar oldukları da temin ediliyor.

Evvelce asiler tarafından kesilmiş olan telgraf telleri tekrar tamir edilerek İşkodra ve Şingin arasında muhaberat telgrafiye başlamıştır.

Merditalıların hal-i hazırda meydan-ı musademede malik oldukları kuvvetin adedi sekiz yüz kişi tahmin olunmaktadır.

Malisörlere karşı devam eden harekât-ı askeriye günden güne neticelenmekte olup birkaç gün zarfında usatın kâmilten te'dib olunacağı kuvayen zannedilir. Alisyo üzerine vuku' bulan hücumun Merditalıların yalnız bir kabilesi tarafından icra olduğu anlaşılıyor. Arnavudluk menabından terşeh eden bir habere nazaran isyanın Merditalıların hareketi Hükûmet-i Osmaniye'nin nokta-i nazarını çevirmek ve kendisini müteaddid yerlerde işgal etmek içinmiş. Hususuyla şu son zamanlarda asakir-i osmaniyeye aid mühimmat ve erzakın Şengin sahiline vürûdu üzerine bu hareketin icrasında ta'cil edilmiştir.

Merditalıların bulundukları mevâkîden ayrı yerlerde isyana kıyam edebilecekleri meşkuğ görünüyor. Merditalıların ileri gelen zenginleri tarafından külliyetli para tedarik olduğu temin olunmaktadır. Herhalde isyanın kemal-i sür'atla önü alınacak şimdiden tahmin olunabiliyor.

Avusturya ve Macaristan ve Arnavudluk mes'elesi Budapeşte'den Macar Ajansı tebliğ ediyor: Avusturya ve Macaristan Hükûmetini Türkiye hakkındaki nokta-i nazarını tebdil ettiğine dair bazı ecnebi gazeteleri tarafından neşr olunan farziyat kâtîyen yanlış ve asıl ve esasdan arîdir. Avusturya ve Macaristan Hükûmeti Arnavudluk

meslesinin evvelce olduğu gibi bugün dahi Hükûmet-i Osmaniye'ye aid bir mes'ele-i dâhiliye olduğu rayında bulunugundan müdahale-i beyne'l-milel icrası fikrini bir zaman tasvib edemezdi.

Türkiye'nin hakîkî dostları Balkanlara ahiren zuhur eden galeyan-ı efkâr ile memalik-i ecnebiyenin bir kısmında husûle gelen bazı temayülat dolayısıyla Hükûmet-i Osmaniye'ye bazı nusayih-i dostanede bulunmak mecburiyetini hissetmişlerdir.

Bununla beraber efkâr-ı umûmiye-i osmaniye şüphesiz düvel-i muazzamanın Arnavudluk mes'elesi hakkındaki ittihaz eyledikleri tarzı hareket arasındaki farkı şimdiye kadar müşahedeye muktedir olmuşlardır. Her türlü şüpheden arî olan bir cihet var ise o da Avusturya Macaristan Hükûmeti'nin Arnavudluk'ta tesis-i sukuneti kemal-i şiddetle arzu etmekte ve bilahere zuhur edebilecek her türlü teşevvüşatın men'ine sarf-ı mesai eylemekte olmasından ibarettir. Avusturya ve Macaristan Hükûmeti bir mes'eleda makasid-ı şahsiye takib etmemekde ve Arnavudluk'un hiçbir zaman Hükûmet-i Osmaniye'den infikak etmemesini ve Arnavudlarında hiçbir devlet-i ecnebiye nezdinde hiçbir mudahele-i siyasiye taharrisine mecbur olmamalarını te'mine çalışmak arzusunda bulunmaktadır.

İstanbul'dan Tan gazetesine çekilen bir telgrafnâmeye göre usatın İşkodra vilâyetinde kışla ve kalelerle i'hrak etmek sûretiyle ika' ettikleri zayiat yirmi bin lira addesinde olup asakir-i osmaniye kumandanı bu ebniyenin inşası için tahsisat-ı talep eylemektedir.

Noya Feraye Perese Gazetesinden:

Türkler ile Arnavudlar arasında Avrursturya Macaristan hududu civarında vuku'a gelmekte olan müademat Avrupa inzar-ı umûmiyesini Bâb-ı Âli aleyhine tevcih eylemiştir.

Rivayete nazaran köyler yakıldığı esnada bazı uygunsuzluklar vukua gelmiştir. Bu hali genç Türk hükûmetinin ilan-ı meşrutiyetten sonra Avrupa karşısında mazhar olduğu tebcihi tahfif eylemiştir. Arnavudluk hadisatı şimdilik Avurturya ve Macaristan'ı bi'l-vasıta alâkadar ettiği halde, az bir zaman zarfında doğrudan doğruya alâkadar etmesi muhtemeldir. Hudud hadisatı Avusturya ve Macaristan hududu civarında cereyan etmekte olduğu, Avusturya'nın cenubu şarkı taraflarına siryet edebileceği cihetle er geç imparatorluğun havalisinde Avusturya Macaristan'ın

menfaati muhattel olabilir. Birçok def'alar, yalnız kılınc ile Arnavudluk dağlarında asayiş tekerrür edemeyeceği söylenilmiş ve Osmanlı siyasetinin nazar-ı dikkati celb edilmişti.

Hükûmet-i Osmaniye'nin Arnavudlukdaki siyaseti hatalıdır. Fakat müferrid-i milliyetperverlik politikasından feragat edilirse sükûnetin tesisi için henüz fırsat fevt olmamıştır.

Hükûmet-i Osmaniye Avusturya Macaristan hududu civarında cereyan eden vekâya lüzum kadar atıf-ı ehemmiyet etmiyor. Usat; Karadağ ve Karadağ'ın arkasında bulunan gizli kuvvetden istifade ediyorlar. Bu hal Sırbistan'da icra-i tesirden hali kalamaz Arnavudluk'ta Sırb nüfuzu da kendini göstermeye başlamıştır. Binâ'en-aleyh Balkan ve Slavlarının mecmuanın bu misali takib etmelerine ne mani' kalıyor. Anavudlar, Bâb-ı Âli'nin milletperverlik fikr-i arzusuna karşı kendilerini Slav akvamının kolları arasına atıyorlar. Bu mes'ele, Balkan mes'elesini bir Avrupa mes'elesi haline ifra' edebilir. Acaba Bâb-ı Âli, şimdiye kadar olan tecrübeleri ile memnun olmayan bir kavme karşı ilan edilen bir harbin diğer bir harbe munkalib olmasına ihtimal vermiyor mu? Bulgaristan'da icra olunan mezalime karşı ne kadar şiddetli hareket ettiği artık unutuldu mu? Karadağ ve cenubu Slavların düşmanı olan Arnavudları, Slav akvamının kolları arasına atan bir politika elbette pek fenadır. Arnavudlukun ekseriyeti İslâm olmakla müftehirdir.

Din ve millet itibariyle İslâm Arnavudlarının diğerlerinden olan farkına rağmen Hükûmet-i Osmaniye yolların âdât u ahlâkına muhalif sûrette hareket etmekle İslâm Arnavudlarını bile Slavlara meyl ettirdi.

Avusturya ve Macaristan Hükûmeti bu politikanın neticesini Bâb-ı Âli'ye ifham eylemişti. Hükûmetimiz Trakya'nın bekâ ve terakkisini arzu eder; fakat Hükûmet-i Osmaniye Avusturya'nın vusaya-i dostanesini dinlemeyerek ahvâli hazırayı tehdid eden bir politika takibinden vazgeçmedi. Vekâyi'i müessifenin cereyan ettiği mevafî hududumuzun pek yakınında bulunduğundan intizam ve asayişin taacaristan hükûmetinin borcudur.

Arnavudlar cenubi Slavlar ile bir kısımları Hükûmet-i Osmaniye'nin zayıfına ve müşkilâta düşar olmasına sebebiyet verecektir. Binâ'en-aleyh bunun neticesi Latin hurûfatının vereceği neticeden bi'l-tab'ı pek ma'lum olacaktır. Hükûmet-i Osmaniye Arnavudluk mes'elesinde bir buhran zuhurunu arzu etmiyorsa pek acele etmelidir.

Tan gazetesi Arnavudluk ahvâlinde bahsettiği sırada âtîyedeki malumatı veriyor:

İşkodra'nın cenûbunda bulunan dağlıların asakir-i osmaniye ika' ettikleri müşkilâtı tezyid eyledikleri şayi'ası zuhur etti. Hükûmet-i Osmaniye böyle bir hadisenin vuku'unu tekzib etmekde ise de asakir ile usat arasında muteaddid-i müsâdemat icra edildiği neşr u ilan olunuyor. Bu müsâdemelerde her iki taraftan dahi oldukça zayi'at-ı vukua gelmiş ve hatta bunlardan birinde asakir-ı osmaniye sekiz yüz Merditalıyı tedib ve tenkile mecbur kalarak usata atık Alisyo Leş kalesini tahliye ettirmişlerdir.

Türkiye ve Karadağ münasebatının gerginliği bu isyanın neticesi olduğu gibi her iki taraftan bir inkita' hudusunu men'i için sarf edilen mesa'ie rağmen bu gerginliğinde tezayüd eylemektedir. Çetine'de beyan olunduğuna göre Arnavudluğa gönderilip Şevket Turgut Paşa'nın kumandası altında bulunan asakir Arnavud usatının Karadağ'a firar eylemelerine meydan verecek olurlarsa her iki hükûmet beyninde harb-ı vuku'a gelecektir.

Karadağ Hükûmeti, İstanbul sefirine Türkiye Hariciye Nâzırına giderek hududda zuhur eden hadisatın teşevvüşat-ı vahime husûle getirmeyeceğini Karadağ Hükûmeti'nin temin edemeyeceğini bildirmesini emr eylediği iş'ar olunuyor. Karadağ sefiri bu teşebbüsü icra etmekle beraber hükûmet matbu'asının Türkiye'ye karşı olan müveddetinden dahi bahseylemiş ve asakir-i osmaniye'nin hareketi her iki memleket arasındaki munasebat-ı hasene-i hem-civarının bekâsını eşkal eylemekde olduğunu ifade eylemiştir.

Avusturya matbuatının bir kısmı hem Karadağ'ın tavr ve hareketinden ve hem de Karadağ isyanından Rusya'ya mes'ul ad etmekte idiler. Viyana'da munteşir ruhban gazeteleri Merditalılar isyanını İtalyan nüfuzuna atf ediyorlar. Bununla beraber Avusturya Hükûmeti muhafilinde bu beyânat-ı muhtelif redd u cerc ediliyor.

Merditalılar ile Malisörler tarafından Alisyo üzerine vakı olan hucumun asakir-i osmaniye tarafından def' edildiğini yazmış idik. Hükûmet-i Osmaniye nezdinde haiz-i nüfuz ve malumat olan bir me'mur-ı resminin bize ita eylediği teminata nazaran asakir-i osmaniye'nin Leş tarafında münhezim olduğuna dair ba'zı ecnebi ceraidinde görülen havadis hulaf-ı hakîkatdir. Asilerin Leş mevki'ine taarruz ettikleri doğru ise de asakir-ı osmaniye asileri püskürtmeye muvaffak olmuştur. Asakir-i osmaniye'nin hareketini

te'hir edeb başlıca sebep arazinin arîzalî olmasıdır. Leş üzerine vuku' bulan hücum bin kadar Arnavud tarafından vaki' olmuştur. Bunların ise üç yüzü müsellağ olub mutabakiyesinde silah nâmına yatağan, balta mevcut idi. Şevket Turgut Paşa taht-ı tehdidde bulunan mezkûr mevki' a iki tabur sevk etmişti.

Şiltizya nam mahalde Arnavudlar için silah, cephe ve erzakı hamil bir vapur deniz açıklarında bulunduğu halde asakir-i osmaniye tarafından keşf edilememişti. Vapur humulesini Leş müsâdemesinde asakir-i osmaniye'nin meşgul bulunmasından bi'l-istifade karaya çıkarmaya muvaffak olmuştur. Merditalılar bu sûretle maksadlarına vasil olduktan sonra dağlara çekilmişlerdir.

Şevket Turgut Paşa'nın ihraz eylediği muvaffakiyat-ı mutevaliyeye rağmen yeniden asker celb etmek üzere bulunduğu temin ediliyor. Zât-ı hazreti hilafetpenâhinin seyahatinden sonra Priştine'de bulunsın Trabzon redif taburunun Şingin'e gönderileceği zannediliyor. Merditalıların ilan-ı isyan eylediklerine dair gelen havadislere Dersaadet'te hilaf-ı hakikat nâzırıyla bakılıyor. Hatta muhabirlerimizden birinin Arnavud mu'tebarından biri ile vukû bulan bir mülakatından mumâileyhe ilan istiklalin mümkün olacağını beyan eylemiştir.

Rivayete nazaran Merditalılar beş bin kişi ile Leş üzerine ikinci def'a hücum etmek üzere hazırlanıyorlarmış. Arnavudlar asakiri Türkiye'nin deniz ile münasebetini kat'ı için Şingin'e hücum etmek tasavvurunda iseler de bu tasavvurun mevki' fi'ile çıkarılması limandaki torpidoların müdafa'asına karşı mümkün olamayacaktır.

Avusturya'nın Müdahalesi Şayi'atı

Noya Feraya Perese gazetesinin baş makâlesidir:

Avusturya Macaristan'ın Arnavudluk mes'elesinden dolayı Bâb-ı Âli nezdinde sûret-i resmîyede icra-yı teşebbüs eyleyeceği doğru değildir. Hâriciye Nâzırı Mösyö Ernitalin böyle bir teşebbüs fikri yoktur. Yalnız hükûmetimi Arnavudluk'taki

Sâhife 4

Arnavud

Numro 60

buhranın devamı takdirinde hâsıl olacak netayici vahime hakkında Bâb-ı Âli'nin nazari dikkatini celb etmişti. Büyük bir hatanın vereceği neticeden evvel Bâb-ı Âli'ye bir dost hükûmet tarafından tebliğ olunan vasâyâyı muhibane Osmanlı muhafili resmîyesinde bütün manayı hakîkiyesiyle anlaşılmıştı. Viyana Osmanlı sefirinin

Avusturya Hariciye Nâzırı ve Avusturya ve Macaristan sefirinin Osmanlı kabinesi erkân-ı ile vuku'u bulan mülâkatlarında bir Osmanlı mes'ele'i dâhiliyesinin bir mes'ele'i beynelmilel şekline ifrağ edilmesinden fevkalâde mücanebet edilmesi lüzumundan bahs olunmuştu. Avusturya ve Macaristan Hükûmeti evvel ve ahîr beyan eylediği vechile Balkan hükûmetinin tamamı'ı mülkisi ile asayişin takririni arzu eylediği için Arnavudların tüfenk ve kılıçla değil kendi itiyadatı mahsusalarına göre mülayemetle idare olunmasına da'ir Osmanlı Hükûmeti'ne vasâyâyı hayırhahane bulunmuştu. Hükûmet-i Osmaniye'nin Avrupa'da Avusturya ve Macaristan'dan başka tesahib edecek samimi bir dostu yoktur. Ahvâli hazırâ Türkiye'nin mesahili dâhiliyesinden madud olan Arnavudluk buhranının bir mes'eleyi beynelmilel sûretiyle telakki edilmesini ve Avusturya'nın suret-i resmîyede müdahalesini istilzam edecek mahiyette bulunmuyor. Hükûmet-i Osmaniye Avusturya'nın niyeti hayırhanesinden şüphe etmediği için iki seneden beri bazı fasılalar ile devam eden şu karışıklıkların izalesi zımnında bir dost hükûmetin vasâyâyı mühibanesine izhar-ı itimat edebilir. Şimdi ise mes'elede ciddi bazı imaret görüyoruz. Hergün vakay'ı müessefe tevlidine ba'is olan bu mes'elenin Karadağ'dan başka Bulgaristan ve Sırbistan'da dâhi aksi tesiri görülmeye başlamıştır. Acaba Bâb-ı Âli düşmanlarına takviye eden ve kendisini Avrupa'nın hürmetinden düşüren bir politikayı takip etmekte daha devam edecek midir. Zirâ bir Balkan mes'elesinin yeniden zuhûr etmesi için noksan olan mevad pek azdır. Avusturya ve Macaristan Hükûmeti daha geçen seneki Arnavudluk kapsamında olan Hükûmet-i Osmaniye ile mevcut münasebatı dostanesini saniyen din itibarıyla merbut bulunduğu Hristiyan Arnavudlara olan teveccühünü ve salisen hüsnü insaniyet ve merhameti saikasıyla şu mes'elenin mülayemetle halledilmesi hususunda Bâb-ı Âlinin nazar-ı dikkatini celb etmişti. Bazı Berlin gazetelerinin Avusturya'nın makasıdı hafiyesinden bahsetmesi Viyana'da hiç anlaşılmıyor. Avusturya'nın ne gibi bir maksadı hafisi olabilir.

Avusturya şarkta ahvâlin tebdilini istemiyor. Hükûmet-i Osmaniye'nin terakkisini arzu ettiği için hiçbir edvletin müdahalesini tasvip etmiyor.

Arnavudluk mes'elesinin teskini yalnız bizim değil Almanya'nın da ahz-ı amalidir. Hatta diyebiliriz ki İtalya dâhi bizim fikrimize iştirak eder.

Feraya Perese Arnavudluk ahvâline vakıf olan bir zatın beyânatına atfen atîdeki makâleyi yazıyor.

Arnavudluk hadisatı hakkında İngiliz matbuatının verdiği haberler heyecan amizdir. Londra muhalifı resmiyesine mensub olup Arnavudluk vakayına tamamıyla agâh olan şayân-ı itimat bir zât bize atıdeki tafsilatı itâ eyliyor.

Karadağ Hükûmeti Osmaniye'nin gavaili dâhiliye ve hariciye ile meşgul olduğu sıralarda hükûmet-i müşarûnileyhaya karşı ilan-ı harp etmediği cihetle şu son hadisat sebebiyle bundan sonra ilan-ı harp edeceğini zannetmem. İhtimal ki Karadağ Arnavudluğu hazz edecek yegâne hükûmet olduğu zannıyla Malisörler isyanına muavenet etmiştir. Merditalılar kıyamında büyük bir mekayısta olduğunu zannetmem. Merditalılardan bazıları dağlardan aşağıya inmiş olabilir ve ehemmiyetsiz olan bazı istihkâmatı yedi zabıtlarına geçirebilirler. Fakat bunların mückemi'an hareket ettiklerine ihtimal veremem. Slavların ikamet ettikleri mevaki'i kurbunda meskun olan Merditalılar bugüne kadar Avrupalılara Arnavudlar hakkında hâsıl eyledikleri fikirleri vermiştir. Merditalılar geniş alınlı yüksek boylu kumral saçlı olup Cermen ırkını andırır. Derin nehrinin cenub cihetlerinde ve İşkodra ile Prizren tariki arasında ikamet eden Merditalıların şimdiye kadar münferit yaşamış ve Malisörler isyanına da iştirak etmemişlerdi. Malisörlerin mâ'nası dağlı demektir. Her halde Derin ve Mat arasında harp edilmekte olduğunu zannetmem. Binâ'en-aleyh fikrime göre harbi mevki Tuz ve Gosine taraflarıdır.

Arnavud isyanının ne şekil alabileceği Türkiye'nin istiklaline merbut bir mes'ele olduğundan buna cevap veremem. Mamafi Hükûmet-i Osmaniye'nin sevk ettiği kuvvayı askeriye ile isyanın önü alınacağı kaviyen ümit olunur. Zannıma kalırsa şu kavli ancak 800 ve esas ordu ise azami olarak 1300 Arnavud ile harp etmekte bulunuyor. Fil vâki' Karadağlıların asileri meyanında tadidadı lâzım gelirse de bunların adedi pek az olduğundan kuvva'i askeriyenin tefvikini izale edemez. Türkiye'nin asayişini takrir edebileceği ve Türklerin bundan sonra itidal gösterecekleri ümit olunur. Arnavudlar küçük bir kavim olduklarından verdikleri telefât üzerlerinde iki kat tesir hâsıl eder.

Arnavudluk propagandasına hadim olanlar Arnavudların miktarı nüfusu hakkında mübalağakârane tasviratta bulunuyorlar. Hakikat-i halde nüfus 2, 5 milyon raddesindedir. Arnavud kavminin bundan sonra zekâ ve iktidarlariyle münasib bir istikbâle mazhar olmalarını arzu ederim.

Arnavud – Görülüyor ki bütün mütemeddin-i Avrupa Arnavudlara karşı zulüm ve şiddetten ziyâde hükûmetimizin medeni bir tarzda hareketini halîsane tavsiye ediyor. elbette bu noktanın ehemmiyeti takdir olunur.

İtalya Meclîs-i Meb’usasında

Roma 9 Haziran Popoloromano gazetesi evveli gün ahvâli hazıra’i beynelmilel hakkında Meclîs-i Meb’usan’da cereyan eden müzâkerat hakkında şu yolda idare-i lîsan eyliyor. Fikrimize kalırsa meb’us Mösyö Şiza Arnavudluk mes’elesini hududu hakîkiyesi dâhilinde tetkik etmemiştir.

Mûmâileyh Arnavudluğun vaziyeti hazırası dolayısıyla Berlin muahedenamesinin 23. maddesinin tatbiki zaruri olduğunu göstermek için Beynel devl bir hareketi katiye icrası lehinde teşebbüste bulunmak İtalyanın hukûk ve vazifesi cümlesinden olduğunu beyan etmekle iltizamı mübale’Arnavud eylemiştir. Hükûmeti osmaniye’nin Arnavudluk siyaseti bu memlekete hiçbir sûretle hazırlanmadığı bir takım ıslahatı tahammül ile cüzi bir tavizde bulunmaksızın asırlardan beri devam edegelen imtiyazatı ref’ ve ilga etmek sûretiyle nakısadardır. Bundan başka her zaman Arnavudların Osmanlı İmparatorluğu’na revabıtı sadâkatkeraneyi nazar-ı dikkate almayarak ittihaz edilen tedabir-i şedide’i tenkiviyede bu bâbda büyük bir hata teşkil eder.

Tekmil şu esbaba binâen Hükûmet-i Osmaniye şimdiye kadar Arnavudluk’ta takip edilen tarz-ı siyaseti tâdil ile ve Arnavud milleti tarafından ileri sürülen müdde’iyata daha ziyâde rızâ ve muvafakat göstermekle zayi ve mesalimet nâmına akılane ve faideli bir harekette bulunmuş olacaktır. Fil vâki’ Rafet Paşa tarafından rus notası mülasebetiyle ahiren meclîs-i meb’usanda irad olunan nutukta söylendiği vechile Hükûmet-i Osmaniye mesahili dâhiliyesine a’id ahvâlde ecnebi müdahalesini kabul etmemek hakkını haiz ise de Türkiye aynı zamanda kendi hukûkuna istinad etmekle beraber Avrupayı Osmani vilâyetine karşı Berlin muahedenamesinden münbais taahhüdatını nazar-ı dikkate bulundurmak mecburiyetindedir.

Berlin muahedenamesi bugün ehemmiyetini kaybetmeyip bilakis türkiyedeki şekli hükûmet her ne halde olursa olsun el-ân mer’i ve muteberdir.

Ajans Dö Kostantinopol

Düvel-i muazzamanın vaziyeti

Berlin'den Noye Feraye Perese'ye bildiriliyor. Arnavudluk mes'elesi hakkında şimdiye kadar düvel-i muazzama aralarında hiçbir müzakere cereyan etmemiştir. Yalnız sûreti husûsiyede icrâ olunan müzâkeratta düvel-i muazzama Arnavudluğun bir Osmanlı memleketi kalmasını terviç eyliyorlarsa da Arnavudların yalnız silah ve kılıç ile değil icrâ olunacak ıslahat ile te'dib edilmeleri lüzumu dermiyan olmuştur.

Fakat düvel-i muazzama tensikat için türkiyeye ecnebi memurları i'zâm etmek fikrinde değildir. Düvel-i muazzama Arnavudluk'ta icrâ olunacak ıslahatın yine hükûmeti osmaniye tarafından icrâ edilmesini ve Avusturya ve Macaristan tarafından vuku'u bulan vasayayı dostanenin hüsnü netice hâsıl etmesi arzusunu izhar eyliyor. Karadağ Kralı düvel-i muazzama bir harp zuhurunu arzu eylemediği cihetle harp vuku'u muhtemel olmadığını beyan eylemiştir.

Ta'limât verilmiş

Viyana 9 Haziran - Bazı Viyana gazetelerinin iş'arına nazaran Avusturya Macaristan Hükûmeti Rıfat Paşa nezdinde dostane fakat kati bir teşebbüste bulunarak Arnavudluk ahvâli hazırasının gayrı kabil tahammül bir raddeye geldiğini Avusturya Macaristan daha ciddi tedabir ittihazına mecbur kılmamak için şimdiden lâzım gelen tedabire tevessül olunmasını Osmanlı Hariciye Nâzırı'na tebliğ için Marki Plavaniçi'ye ta'limât verilmiştir.

Osmanlı Ajansı

Viyana 9 – (Osmanlı Ajansından) Noye Feraye Perese gazetesi Marki Palaviçini tarafından kariben İstanbul'da Rıfat Paşa nezdinde teşebbüsatta bulunacağına da'ir bazı Viyana gazeteleri tarafından verilen haberi tekzib etmektedir. Mezkûr gazete diyor ki “Avusturya Macaristan'ın arzusu Arnavudların mahvedilmeyerek bir sûreti hayırhanede celbi kulûbe çalışılması zeminindedir.”

Çetine'den 10 Haziran tarihiyle Feraye Perese gazetesine yazılıyor.

Selçe aleyhine yürüyen Cafer Bey Müfrezesi mahal-i mezkûrda 6 gün mütemadiyen kanlı ve neticesiz bir müsâdemede bulunmuştur. Asakir-i osmaniye hiçbir mahal-i zabta muvâfık olamamışlardır. Merditalıların tarafından teslim edilen Şaliyan kabilesinin Malisörler ile bi'l ittifak hücumundan dolayı asakir-i osmaniye'nin vaziyeti pek ziyâde müşkilleşmiştir. Sancıvanı Dimedova şehrine 4000 kişilik bir kuvve'i imdadiye müvaselet etmiştir.

Çetine'den 8 Haziran tarihiyle Times'e bildirildiğine göre kuvve'i imdadiyesinin Sancivanı Dimedova tarikiyle ilerlemesini men' etmek üzere Merditalılar şedid bir muharebeden sonra Niş kasabasını tekrar işgal etmişlerdir. Şevket Turgut Paşa İşkodra'da bulunan asakir-i osmaniyeyi Merditalılara karşı göndermiş. İşkodra'da bulunan Hristiyanlar yalnız ahâli'i müslimenin müsellah olması hasebiyle askerin şehirden ayrılmasından dolayı havf ve herase düçar olmuşlardır.

Arnavudça kısmında fotoğrafları derç edilen hamiyetmendan-ı millimiz

Lîsan-ı millilerine olan merbutiyet ve muhabbetleri yüzünden mahkûm edilip birçok zaman Elbasan, Manastır, Selanik hapishanelerinde sürünen ve bilahire mazharı afv-ı âli olan vatandaşlarımız ilelebet kavmimizin en muhterem evladı arasında ibkayı nâm edeceklerdir.

Elbasanlı Kâmil Bey, Tiranlı Hafız İbrâhim Efendi, Tiranlı Yusuf Ağa, Tiranlı Bekir Efendi Luga, Tiranlı Mahmûd Ağa Fertuzi, Strugalı Emrullah Efendi

Müdür-i Mes'ul: Salih Hikmet

Şems Matba'ası

3.45. Sene 3, sayı 61, - 9 Haziran 1327 (22 Haziran 1911)

Üçüncü Sene	9 Haziran 327 Pencşenbe	Numro - 61
Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima		Abone Bedelâtı Senelik
Beyoğlu		Arnavudluk İçün 30 Guruş
Arnavudlardan Mürekkeb Bir Heyet		İstanbul Vilâyeti 40 Guruş
Tarafından İdâre Olunur		Memalik-i Ecnebiye 10 Frank

ARNAVUD

Şimdilik Haftada Bir Def'a Neşr Olunur.

Arnavudlar ve Türkler

(İkdam) refikimiz (Arnavud) un geçen nüshâsında açık ve bi perva yardığımız yazılara hakîkî bir Türk, Arnavudlara karşı bütün hissiyat necibe komyesiyle mal mal bir vatandaş gibi cevap veriyor. Bu cevabı biz de cevapsız bırakmak istemiyoruz; çünkü heyet siyasiye Osmaniyeye mütalık mühim bir mes'eledir.

Bu mes'ele efkâr-ı umumiye-i osmaniyede hal ve fasıl olunmadıkça araya giren nefret ve bir vedetler, kin ve husûmetler, sû-i tefhimler, şüpheler, efkâr-ı muhatarayı kurşunla söndürmeye kadar varan cebanetler, cinayetler, inhisar-ı münasip, hissi tağlip ve tecellütler ortadan kalkmadıkça meşrutiyet-i mukâddesiyetimiz daimi tehlikeler içinde kalacaktır. İkdam refikimiz bize cevap verirken diyor ki: (Bu kimselerin burunlarından öte tarafa geçemeyen hareket şahsilerini hiç bir zaman biz Türkler kabul ve tasvip etmiş olamayız.) Hey hat! Kendilerini dev aynalarında gören bu bir kaç kişi bütün Osmanlıların tercüman-ı fikri gibi hareket ediyorlar.

Ve mûzır bir programı memleketimizde tatbik etmek istiyorlar. Gazetemize Arnavudluğun nakat-ı muhtelifesinden gelen mektuplar, şikâyetler bir nazar-ı iman ile tetkik ve tamik edilirse o beş on kişinin nüfusu altında zabun kalanlar kânun nâmına kânunsuzluk icra ediyorlar. Evet! İkdam refikimiz bize cevap vererek diyor ki: (Biz nâzırlarımızın, vekilimizin hangi cinsten olduğuna hiç bakmamışızdır. Bu ana kadar Arnavuddan gelen Osmanlı ricalinin hedayi, hesayi yoktur.) Evet! Biz bu hakîkati teslimle beraber ilan-ı meşrutiyetten sonra vakı olan yolsuzlukları ortaya sürüyoruz.

Abdülhamid devri gibi bir devr-i istibdatta bile bugün Arnavudlara karşı ittihaz edilen mesalik-i sakim yoktu. Bir Türk'ü nefi ettiği gibi bir Arnavud'a da aynı muameleyi yapardı. Arnavudlardan birini Anadolu' ya vali gönderirken hiç bir Arnavud'un (Bak Abdülhamid bizi Türkleştirmek istiyor. Anadolu'ya memur ediyor) gibi bir fikre sapan olmazdı.

Daha evvelleri ise Türkler ve Arnavudlar yekdiğerinden ayrılmaz bir kitle'i müttehida idi. Devlet ilan harp eder. Arnavudlar en ön safta iatalı şan-ı devlet uğrunda ölmeyi, şehit olmayı kendilerine lizal bir şeref ad ve itibar ederlerdi. Alenen vatanımızı teşrifleriyle cümlemizi müntedar-ı atufet eden padişahımıza karşı gösterdiğimiz asar-ı

hürmet bu iddiamıza en cali bir burhandır. Arnavudların amak ruhlarında temrigaz eden bu hiss-i hürmeti hükûmetin zelzeldâr etmediğini bizi ikna edecek bir fert buluna bilir mi?

İkdam'ın samimi izahat ve iddialarını tasdikle beraber biz Arnavudluk'ta Arnavud valiler, Meclis-i Vükela'da Arnavud nâzırlar, lisan madar zatımızla beraber lisan-i resmi-i devlet olan Türkçemizle beraber Arnavudluk'ta mekteplerini inşa ve himaye edildiğini görmedikçe sokaklardan geçerken şu Arnavuddur, bahçelerde ala mela'in-nas dolaşan Arnavudlara istiklaliyet ve muhtariyet isnat olunduğunu gördükçe fikri olmaz da sabit kalacamız. Bir küçük sual daha sormak isteriz.

Bugün zimam-ı idare-i devleti elinde tutanlar kadr acaba Arnavudlar arasında rical-i hükûmet yok mudur? Zekayı harik-i aleladeleryle, umur-u idare-i devlete vakıf-ı tamlarıyla temyiz eden millette işlerimizin hepsi anı kasdın bir kenara fırlatıldı. Hepsine o beş on kişi türlü türlü lekeler sürmeye çalıştılar. Eğer Türkler cidden bizi seviyorlar ise bunun aksini bize ispat etmelidirler. Niçin Yanya ya İşkodra'ya, Kosova veya Manastır'a bir Arnavud vali gönderilmiyor. Gönderilse göreceğiz ki ahâli büyük bir şok ve tehlike ile hükûmetin samimiyetini alkışlayacaklardır.

Bir de zan ederiz ki bir iki Selanikliden bir kaç İstanbulludan ziyâde Arnavudların çıkarabileceği üç yüz bin kahramanın daha büyük ehemmiyet-i siyasiyesi vardır.

Sadrazam Selanik'te Musevi kulübünde Musevilerden de rical ve vekil-i devletin kahraman ve bi muhaba askerlerin yetişmesi, arzusunu izhar ediyor; Binâ'enaleyh diyebiliriz ki herhalde üç milyon Arnavud beş on bin Museviden daha ziyâde devletin hissiyat ve şan askeriyesini iale eder.

Siyonistleri ve muhacirleri Arnavudluk'ta yerleştirebilmek için (Arnavudlara Amerika'yı gösterenlere diye biliriz ki Arnavudluğun zaafı, tenakus nüfus Amerikaya muhacirâtı Türklerinde Rumeli'nde ki alakai- siyasiye ve dinlerine bir mebta zaaf ve inkiraz gibi olacaktır.

(Arnavud) yine tekrar eder beş on derbeder müstesna olmak üzere bütün erbab-ı zekâ ve Arnavud rical ve umera-yı muhteremesi nâmına diye bilir ki Rum elinde bekayı devlet mes'ele-i siyasiyesi Arnavudlara dest-i uhuvvet uzatarak hükûmette ricalimizi de idare-i hükûmete teşrik ile olacaktır.

Arnavudluk'ta Zât-ı Şahâne

Arnavudlukta cabeca vukua gelen ve elyevm İşkodra'nın dağlık kısmında mevcut olan ihtişaş ve isyan erbab-ı hamiyeti dağdar-ı tesir etmektedir.

Şu ihtilalatın esbap vildaniyatı üzerine amal-i efkâr ve keftar edenler kâh ecanibin teşvikatını, kâh ahâlinin hoşnutuyla idarei- devlete adem-i mütavaatını ortaya koymakta ve hükûmet-i meşrutamız ise onlara karşı tedbire huzur-ı mesai ettiği görülmektedir.

Bir kıyamı umûman veya kısman ecanibin alâkaatına meftuniyetle itham etmek sözde kavli ise de hakîkatta okumak hissiyat necibesini efkâr-ı mütavaatkaranesini tehdiş ettiği için netaic-i ilmiyesi itibarıyla pek ziyâde şâyân-ı nefret ve müstelzem-i mazerettir sanırız.

Arnavudlar ecanibin alakaatıyla değil memurinin seyat ve tadiyatıyla ref'i levayı isyan etmiş dad hevahane bir lîsan ile derdevlete müracaatla kendilerinin hal ve ihtiyaçlarını ve duçar oldukları itisafatı şedideyi tadad ederek bir hüsn-ü idarenin tesisini istirham eylemişlerdir. Hükûmet-i seniyye bu feryat ve istimdada kulak vermemiş ve son tâbire göre tacı saltanatın bir gevher-i kıymetdarı! ve serhat-ı osmaniye'nin maba'el intisarı sayılan Arnavudları yalnız kahhar ve tenkiyle lüzum görmüş zalim ve tadileriyle bütün cihan-ı medeniyete ve lüle bahş dehşet olan memuriyetini pa kâh çıkarmıştır!

Evvellerde hükûmetler ebna-i beşeri keyf-i maişa zincir-i esarete çekip de kullanmak için onları umûmiyetle cehalet ve zarurete ve bir hal iftirak teşditte bulundurmaya kavaid-i esasiyelerinden sayardı. Ve her zaman şu cehalet ve şiddetin tevlit edebileceği netayic ve himayeyi kendilerinin menfaatine hadim görürdü. Lakin her hükûmeti lerzanın haşiyet eden ve velvele-i hürriyet cuvane üzerine hükûmetler hevah ve na hevah ahâliye karşı kerdande-i inkiyat olduktan ve halkın hukuk-ı tabiyasını tayin ile meşrutiyet-i idareyi kabul ettikten sonra hür ve muhtar olan efrad-ı beşeriye'nin fitrat-i tabiayelerine göre ihtiyacât-ı müberremelerini tahvine ve her cemiyete emniyet bahş olabilecek bir huzur-ı daimiyi temine mecbur olmuş, onlara karşı bir taraftan şahrae feyz ve terakkiyeyi açmaya ve diğer yandan bir zabıta-ı adilenin nüfûzı tahtında bulundurup herkesi bir ihtiras ve ihtiyata sevke lüzum görmüştür. Bu

saik ve amelik hüküm ve nüfuzuna mani olanları nesleğe tehdit ve mecazat etmiş ise öylece halkın hukûk mektesebelerini payı mal edenleri dahi terhip ve tedip etmiş tanzimat ve nizamet ile hürriyet ve meşrutiyetin hak ve muadesini izhar eylemişlerdir.

Şimdi görüyoruz ve işitiyoruz ki Arnavudlardan nice serkeşler Hakk-ı Halik'e sarılmış asi denilen binsalar mahkûman asılmış kesilmiş, hanemanlar sunmuş binlerce itam var imal ötede birude perişan olmuş iken cinayet mütaidde lerinden veya sebebiyet verdikleri şu ihtilalattan değil en adi bir vazifelerinde ihmallerinde olsun bir memurun ceza diye de olduğu veya bir mevzi şen ve tahammütte konulduğu görülmemiştir!! Her türlü sevi idareleriyle beraber bunlar muaf sayılmış adl u ihsan politikasının tatbikine memur meleke meu gelin gibi masum tutulmuşlardır!

Kosova valiliği ile iştihar eden mezhur bin devletin kâfi nizametine mugayir olarak hud behud vazi ettiği resim ve teklif ile ahâliyi her cekezar etmiş, bu resim müstahseleyi Üsküp'te tesis eylediği bir safahanenin ecza zayi hayatına sırf ve tahsis ettiği rivayeti tevatüren herkese sermaye makûl olmuş iken devletin payitaht saniyesi sayılan idarane vilâyetine esad edilmiş idare keyfiyesini orada dahi tatbika devam ettiği halde yine kendisine sual bile tevci etmiştir!

Malisörlerden ağnamın miktarı üzerine an-ı cehlin beyannameler olupta üç gün sonra aded-i ağnam o beyannamelerden fazladır denilerek iki kat rüsum istifa ettikleri birçok masumin ile hapishaneler doldurdıkları alenan halkı darp ve tenkil eyledikleri ve el hâsıl acı ve fakat hakîkî bir sözle karın vasıtının hatırat olmasıyla sahaif-i meşrutiyetimizi lekedar şeneat etmeye cüretyap oldukları rivayet olunan memurinden hiçbirisi mesul tutulmamış,

Sâhife 2

Arnavud

Numro 61

kanaat bahş kalub olabilecek tahkikata bile lüzum görülmemiştir!

Efkâr-ı umûmiyeyi istila eden bir buhran-ı garbin tesirat almasındandır ki bugün yalnız suçlu suçsuz birçok dert mendanı yakıp yıkmak cezvi vekili idare-i devlete karşı atf-ı seyat ve bas-ı şikâyat edenleri tenkil etmek bir enhamın ve tahallük mevcut olduğu halde (silik) medaran devletten hiçbirisi Arnavudları teskin ve bir afv umuminin ilanıyla asâr-ı muadeleti neşr ve temin etmek üzere bir tedbire tevsil etmemiş halkın ihtiyacât-ı sahihasını ihtişaşatın esbab-ı zuhurunu sorup anlamaya müsaraat eylemiştir.

Devletimizin bina-yı saltanatı kavmiyet veya cinsiyetle değil cihad-ı camia'î diyanetle kaim olmuş birçok tevaif ve ecnas kuvayi mutemeddine İslâmiyetle taht-ı tabiata alınarak bir vücud-ı siyasi teşkil etmiştir. Şu icza-i mürekkibenin her birini ayrı ayrı kavanin-i esasiye-i mülkiye tanzimiyle idare etmek ve bunu suret-i mutlaka da aramak taraftarı değiliz. Devletin hâkimiyet ve matbuatı bihakkın muhafaza olunabilmek için bahma hal bir etrat idareye ve yek ahanın olarak bir ittihâd ve intizama lüzum görürüz. Lakin bu ittihâd ve etradın istikmali nokta-i nazarıyla her memleketin ihtiyacâtına, her kavmin liyakat ve istidadına göre bazı kavaid-i şaziye'nin tatbikini lebid sayarız.

Beş asırdan beri bir istisna ve istiğna ile idare olunan Arabistan çöllerinde veya Arnavudluk cibalinde sakin olan bir kavmi bugün Bâb-ı Âli civarında bulunan muhallitte ve eskidar ve gazi köyde tatbik olunan kavanin ile idare etmekte imkân olmayıp bunun aksini iltizam edenler her halde mülkümüzün, halkımızın ahvâl-i ruhiyesine bi vakıf olduklarını iddia ederiz.

Kavanin-i mevcudamızca bir muhatara tevdiya olunan vazife bi hakkın ifa ve tatbik edebilecek az valilerimiz vardır!! Bunlar o kadar mütenevvi ve o nispette meşguldür ki elyevm Malisya cihetlerinde o katgüzar-ı sefalet olan bir taife-i cahile arasında öyle bir muhtarak vücuduna kail olmak her ferdin hayat ve mematından beda ile muamelat-ı resmiyesine askeri mali ve adli bütün vukuat ruzmeresine karşı anı merci saymakta imkân tasvir olunamaz.

Ahkâm şer'îye ve kavanin-i medeniye halkın ve mevkin-i kabiliyet ve istidadına göre yapılmış. Bunlar hukûki hâkimiyeti teklif etmekle beraber her zi hukuk hakkını ifa ve istifaya hadim tutulmuştur. Vasi ve takatin haricinde ve istidad-i beşerinin fevkinde ahkâm ve tekâlif aranılmaz.

Binâ'en-aleyh bugün Malisya Arnavudları gibi nim medeni bir taifenin idaresi için yeni usuller vazi etmek ve onları adalet ve malimatla şahra-i terakkiye sevk ettirmek ceste ceste dolanan kâfi kavanine itaate alıştırmak iktiza eder. Devletin kavaid-i esasiyesi muhafaza olunmak şartıyla fûruat-ı idare hakkında ittihaz ve ihtiyar olunacak tedabir usul-i merkeziyete ve hukuk-ı hâkimiyete mahal olamaz. Bütün Avrupa düveli mütamefdinesince kabul olunan bu mecburiyet ve zarureti red ve inkâr ile bir sui idareye devam etmek ve misal Mâlisya'da ağnamın taaddüdü tahrir-i amâlin usulünün tamamı' icrası veya Mâliye Nezareti'nin en adi bir kaidesinin tatbiki için ordular

sevkine kalkışmak, en küçük bir hadiseyi ecanibe sermaye-i kil u kal etmek bu da siyaset devlete, hükûmet hükûmete muvaffak değildir sanırız.

Adalet cebir ve şiddetle ictima edemediği gibi inkişafat-ı fikriye ve terakkiyat-ı medeniyeden mahrum olan bir halktan dahi her şeyi aranmaz!

Müslüman Arnavudlar vahşet ve bedavette bulunmakla beraber diyanet ve şariat ve hanedan-ı bülend-i saltanata bir hiss-i fedâkari ile rabıt kalıp ve sadâkat edip her zaman şariat garanın ahkâm-ı esasiyesini devletin müyesser muadeletini halîsane temenni etmiş hatta isyan ve kıyıamları bile bu emniyenin husûl ve istikmali gibi bir maksada müstenid bulunmuştur! Lakin onlarca şariat nedir? Ve kendilerinin mükellef oldukları vezaif-i ictimaiye ve ahkâm-ı medeniyeleri neden ibarettir? Bunu bihakkın kendileri tayin ve efsastan aciz oldukları için bunlara telkinat-ı hayriye de bulunmak ve bunları her zaman bir daire refah ve adalette tutup idare-i devlete ısındırmak lüzum gelir. Rumeli'nin ahvâline vakıf olmayan, lîsan-ı mahalliden itiyadat-ı kavmiyeden bigâne sayılan valiler, mutasarrıflar ve memurlar göndermekten feragatla bihakkın memleketin ahvâl-i umûmiye ve ihtiyacât-ı medeniyesine vakıf olanların intihabıyla şu keşmekeşe nihayet verecek zamanın hulul ettiğine kaniyiz.

Arnavudları kâh mürteci ve hakan-ı mahluiye taraftar olmakla ve kâh tesvilai ecnebiyeye meftuniyetle ithamdan vazgeçmeli! Herkes emin olmalı ki bütün akvam-i osmaniye duk esaretten kurtarmış ve devr-i sabıkta mahud Şemsi Paşa ile hempalarının icra ettikleri mezâlim-i hanman suzi feramüş etmemiştir. Bir silsile-i karabetle birbirine marbut olan ve aslen taş kıran amelesinden başka Arnavudlukça bir mahiyet ve ehemmiyetleri olmayan tüfenkcilerin mevki ve bir takım menfaat-ı hevaranın devr-i ikbâli hiçbir vakit Arnavudlara bahş amâl ve minnet etmez. Arnavudlar hürriyete, adalete can verirler. Tahammül edemedikleri bir şeyi varsa o da zulm ve taaddidir. Bugün ki gün de görülen keşmekeşler hep onun tesiriyle vuku bulunduğunu ve başka bir amel ve müyesser aramaya ihtiyaç olmadığını bilmelidir.

Arnavudlardan nice erbab-ı ihtiyaç öteye beriye gider ikvat-ı seniyesini tedarik ederdi. Kâh boykotaj sebebiyle bunların ayap ve zahabına manalar ihdas olunmuş kâh gagalıktan toskalığa geçen amele eşkiya tarzında bilinerek tutulup perişan edilmiş olduğu için masab terhibiyeden başka bir de dert ihtiyaç ile binlerce aileler sefil olmuş, binlerce eytam ve eramil aç ve çıplak kalmıştır.

Artık günden güne bir zaruret-i ilmiyeyi tevlit eden muamelat ve takibata hatme çekmeli ve şu sefaletzedene iş bulmalıdır. Mebadi inkılapta Arnavudlara verilen bunca mevait ve teminat incaz olunmalıdır. Bugün Arnavudluk'ta ne yol var nede mektep! Her tarafı bir harabe zar felakete dönmüş herkes ne yapacağını şaşırmıştır!

Cavid Bey vaktiyle Meclis-i Ayan'da bir lisan-i ciddi ve resmi ile Arnavudluk'ta üç bin bu kadar mektebin küşat edildiğini beyan ve iddia etmiş hatta bunda ısrar dahi göstermişti. Bir kere memleketime azametimde anlatımına kırk bin nüfus islâmiyeyi cami olan Avlonya kazası dâhilinde ilk defa olarak hükûmeti seniye bir fedâkarlık ihtiyar ile şehri yüz altmış gurus maaşla beş nefer-i muâllim tayin etmiş bir seneden beri ve bunlara bir cayi talim göstermeyip avareser olarak öteye beriye cer ve suale başlamıştır!

Hem civarımız olan Elbasan, Dıraç, Ergiri sancaklarında vesair yerlerde dahi hal bu minval üzere olduğunu anladım. Ve Cavid Bey gibi efkâr-ı münevver ashabından olan bir zatın bu ısrarını düşünerek müttezi oldum.

Her tarafta halk bu malumların maaşını tezyit etmek veya me'vi ve medrese ihzar eylemek ister iken Arnavudça mektepler açılıyor avazesıyla kimse buna cesaret edememiş en doğrusu hiç bir yerde bihakkın hiçbir mektep açılmamış olduğuna kanaat getirdim!

Arnavud lisanının arzu edilen hurûf ile tedrisine emr-i kati veren Dâhiliye Nezâreti maarif nizamnamesinin birinde mahsusunu tesrih ile ona tatbik muamele lüzumunu bildirmiştir; hal bu ki devletin mekteb-i âliyesinden muharric olanlar Arnavudça tedrise kesb-i liyakat etmediği vechile mektepten diploma alacak efendiler ise cüzi bir maaş ile muâllimliği kabul edemeyecekleri için devletçe ve oyundan ahkâmınca şayan-ı kabul muâllim ihzarı mümkünsüz ve benabirin bu müsaide-i mevhuma dahi pek hükümsüz görünmüştür. Hal bu ki hükûmet her türlü vehim ve tereddüden salim olarak mekteb-i mahalliye'nin idaresini deruhte ve lisan-ı kavmin tedrisine kâtîyen müsaade etmezse Arnavudlar felah ve sulh bulamayacağı gibi devlet dahi bunların ikide bir de serkeşlik izharıyla asayiş-i umûmiyeyi ahâlden ve nihayet müdehalat ve tasvilattan kurtulamaz. Mütemadiyen Arnavudluğu pazde-i hayal sütun ve Arnavudları duçar-ı kahr ve şiddet etmektense bir afv-ı umûmi ilanından sonra kabiliyetine halkın istidadına göre nizamet-i mahsusa tanzimiyle idareye ve yollar, köprüler, mektepler, darulsanayiler inşasıyla bihakkın ıslah ve imarına çalışması

muhafaza şan ve şevketi nokta-i nazarıyla elzem ve Arnavudların dahi gaye maksat ve temennileri bundan ibaret olduğu müsellemdir.

28 Mayıs 1327 Avlonyalı Süreyya

Arnavud.

Süreyya Beyefendi bu mekteb-i hakaik iktinahı 28 Mayıs 327 de gün demişsede yollarda bir parça vakit geçirerek geldiğinden bu hafta ki nüshâma derce mecbur olduk. Bu matluat hakimine hükûmet merkeziyenin nazar-ı dikkatini celp ederse bizim için bundan büyük bahtiyarlık olamaz. Mektup yazıldığı vakit alan tarz afvı anlayamadığımız af umûmi hazret şehriyarı şer fesadır olmamıştı. Cavid Bey'in Arnavudluk ta açtıklarını iddia ettikleri üç bin mektep sırf bir yaveden ibarettir. Hürriyet uğrunda çektiğimiz eza ve cefalar, irae ettiğimiz fedâkarlıklar, devlete olan sadâkatlerimiz nâmına hükûmet Arnavudluk ta Arnavudça olarak bir ibtidayi mektebi bile küşâdını bir defacık olsun hatırına getirmemiştir. Acaba hatıra getirecek mi?

Filat'tan:

Makam-ı Muallayı Meşihatpenâhinin Garip Bir Programı

Filat niyabetine şerefi kadumundan bir ve hassatından gayri hiç bir kusuru görülmeyen ve ahâli ve hükûmetin nazar-ı hoşnudunu, teşekkürünü kazanmış olan faziletli Abdullah Efendi Hazretlerinin şimdiye kadar vakayı işitilmemiş tahvili ve bazı kesianın müracaat hafiyelerinin makam-ı mukâddesce de tasvip ve istimayi bizi ve umum ashab-ı insafı hayrette bıraktı; her nasılda (Elmazı Layizkir) fehvasınca ve belki de sehven sudur etmiş olması ihtimaline mebni bu tesadüf garip bir tarafa ettirildi. Yerine Ergirili Zeval Fakar Efendi Hazretleri tayin olundu. Mumâileyh emri istihsal eder. Filat'a gelmek üzere yola çıkar; mumâileyh hareket eder etmez, tekrar tahvil emri geliyor; bu yeni tahvile inanmak istemedik. Meğer ki doğru imiş muhterem naip lahik İdlib'e tahvil ediliyor, iskeleyle çıktı, bunca masraflara, nice meşakkatlere gark oldu. Birde ne görsün! İdlib'e tayin olunduğunu... Bundan mütessir olmamak kabul mü? Emin olunuz ki küçük, büyük bütün Filat ahâlisi siyah matemlere boyandı. Sebep tahvil elbette gösterilmez, ısrarındandır. Ancak mumâileyh sabık naibin bir ederi imiş, Ergirili imiş, hakîkî Arnavud imiş gibi evsaf mümteza tabiyası sebep olacak... Hakîkî Arnavudlarımız mumâileyhe karşı istiafi kasverde bulundular. Mevcûdiyetimiz zât-ı fazılânelerini zahmetlere, meşâkkatlere tahvillere katlandırdı sözlerle beyan-ı tesir

ederler, kimisi ne oluyor? Ne bu hal diye hayrette kalıyor idi. Sabık naibin biraderi olmakla kendisi azl olsun revayı hak mıdır? Naib lehak bundan başka meşaki-i seferiye ve ızrar-ı keyise ile mahkûm edildi... Eyvah. Bizim susamış dudaklarımız ne vakit gülecektir? Dünkü gün naibi mumalieyh Ergiri'ye doğru buradan müferregat ettiler. Bir kazadan şimdiye kadar bir naib bile tahvil-i memuriyet sûretiyle müfarakat etmemiş iken Filat mahiyeti, gayet muhterem, son

Sâhife 3

Arnavud

Numro 61

derece de alim iki naibin tahvil sûretiyle müfarakatlarına nail oldu. Buda bir bahtiyarlık değil midir? Tarih elbette bu noktadan da Filat'ımızı yâd edecektir. Bu sözlerimizle Makam-ı Muallayı Meşihatpenâhiyi tenkit etmek istemeyiz. Zira memurlarıdır, keyfi maaşa istihdam edebilir. Ancak burada bu gibi icraatin bıraktığı eseri, milletin anlamadığı bazı ictihadatın adem-i tevalisi istirhamın da bulunduğumuzu anlatmaktadır. Muvaffakiyet Allah'tandır vesselam... 30 Mayıs 327

Kâmil

Muhammed

Seyfi

Musi

Dahi

Arnavud

Hükûmetin sınıf-ı muhtelifede ki Arnavud memurlarına karşı takip edegeldiği meslek-i garibi birçok defalar bu sâhifelere yazdık. Nazar-ı dikkati celp etmeye gayret ettik. Biz yazdıkça hükûmet şiddetini arttırdı. Gerek askeri gerekse mülki birçok zevattan kulaklarımıza aks eden sesler ziyaret-i şehriyarinin meslek-i hükûmete büyük bir tesiri olacağını ve Zat-ı Şâhâne'sine sadâkat ve muhabbetlerinde hariz can edinmek isteyen Arnavudlara artık nemrudî çehreler, firavunî bakışlar mahv ve nabud olacağını tebeşşir ediyor. Ah! Ne büyük beşerat! Bir kaç türedidin yüzünden iki kavim arasına saçılan fesadlar bir taraf olursa devletin şekuh ve şanı aht ital ve fetvahâtını ihya eder.

Arnavud memurlarına karşı tutulan çıkmaz yolun bütün alim-i İslâmiyetçe muhterem ve mükerrerrem olan Bab-ı Meşihat-ı Âlî'ye de sirayet ettiğine (Arnavud) bütün genç Arnavudlar nâmına beyan esef eder. Geçen sene bazı müfsitlerin ilkiyle leskovin hâkim şerisi Ahmed Remzi Efendi ile kôrice naip faziletiminde Salih Efendilerin bağır hakkın duçar bil olmaları ve bu sene de Filat ahâli-i muhteremesinin tevcihine celb etmiş olan faziletli Abdullah Efendi'nin vebil ahire yerine tayin edilen biraderinin çocuk oyuncağı gibi nasip ve azelleri hükûmetin muazenesiz bir mahrik üzerinde yürüdüğünü ara ya ediyor. Maşihat aliya halk arasına fesad saçmaktan boş boşuna bazı

kalplere herac vermekten istiğna eden memurun şeraisiyle iftihar etmelidir. Bu vesile ile bir memurun şu birkaç satırlık mektubunu buraya derc ile hükûmetin ve bütün Osmanlıların nazarı hamiyetini celp ederim: Dermişim! Lîsanını, milletimi sevdiğim için Arnavudluk'tan Anadolu'ya kaldırdıklarını bilirsek en büyük ithamlardan biri de (Arnavud)a abone oluşmadır. Anadolu'yu değil Afrika sahralarına gönderseler ben eli elbet Arnavud kalacağım ve Arnavud'a dahi abone olacağım. Şimdi Anadolu'da hayat oldukça ucuz olduğundan bundan bil istifade sevgili Arnavudumuza ayda bir lira gönderiyorum. Allah... Bu gibi fikirlerin hissiyatın istikbâl'de tevlit edebileceği mazeretleri hükûmet düşünmezse ve muhakemat tarihiyeden çekinmezse Arnavud memurlarına karşı mesleğini devam edebilir; fakat bu tamirit, bu anat, bu kânunsuzluk muras menfait olamaz. Al'el husus bütün memurların kardeş olduklarını iddia eden bir makam ali bu zikzak muameleden tebait etmelidir.

Arnavudluk Şeunat Üsbu'iyesi

(Tan) gazetesini Arnavudluk ahvâli hakkında muamelat âfiye'yi veriyor:

Merditalıların isyan ettiği teyit eyliyor. Mezkûr kabilenin ilan istiklal eylediği de iddia olunur. Bununla beraber şimdiye kadar iki, üç bin kişiden maidasının bu isyana iştirak eyledikleri zan edilmiyor. Mamafih herhalde Bâb-ı Âli için hal ve mevki bir sûret ciddiye de kesb-i vahamet etmiştir.

Şevket Turgut Paşa ile miralay Ethem Bey'in taht-ı kumandasında bulunan asakir Karadağ hududundaki usatı muhasara eylemeye çalıştıkları sırada Arnavudluk arazisinin diğer bir noktasında şimdiye kadar hal-i sükûnet de bulunan kabilede bu sûretle ilan-ı istiklal eyliyorlar. Binâ'en-aleyh Merditalıları zir-i ittiat almak için yeniden harekât-ı askeriye icrasına lüzum görülecektir. Merditalıların ikamet etmekte oldukları İşkodra'nın cenûbunda ki havali ait dağlık ve mümteni'el tekarip olduğu için bunların mukavemete devam edeceği zan olunur.

Bu son günlerde vukua gelen müsâdemat gayri main bir tarzda kezran etmiştir.

Hükûmet-i Osmaniye'nin Paris Seferathanesinde beyan olunduğuna göre bu hafta devran eden şayiata rağmen asakir-i osmaniye Leş'te münhezim olmayan bilakis mevki-i mezkûrda üsatın muhacematını def ve tenkil etmişler ve azami zayıat verdirmek sûretiyle asileri püskürtmeye muvaffak olmuşlardır. Herhalde her iki taraftan dahi oldukça zayıat vuku bulmuştur. Şüphesiz bu sûretle dağıtılmış olan Arnavudlar

yeniden toplanıp taarruz edecek ve yine yeniden birbirlerinden ayrılmaya mecbur kalacaklardır. Arazinin dağlık olması ve ahâlinin adeta ve tamelatı dolayısıyla arada vuku bulacak (Harp) hep böyle müteferrik müsâdemattan ibaret kalacaktır.

İdare-i askeriye bu sûretle bütün Arnavudluk üzerine tevsi edecektir. Bu teşvişat, Arnavud Müslümanları meyanına dahi inikas eyleme başlıyor. Arnavudluk'ta asker cemi ve tehşidi Bulgaristan ve Yunanistan hudutlarında hadisat vukua geldiği ve Ermenilerle meskûn vilâyette bazı uygunsuzluklar vukua geldiği ve adem-i memnuniyetin pek ziyâde olduğu bir sırada Hükûmet-i Osmaniye'nin sükûn ve asayiş için bir tehlike teşkil edebilir.

(Tan) gazetesinin Viyana muhabiri de şu sûretle yazıyor:

Arnavudluk'taki harekât-ı askeriyenin meşgulatı mütemadiyen teziyet ettiği yavaş yavaş tezahür ediyor. Arnavudlar tarafından talep olunan müsaidat bahş olunduğu ve ıslahat-ı münasibe icra edildiği takdirde bu müşkülâtın ref'i ve izalesi şüphesiz daha kolay olacaktı. Ahvâl-i hazıranın Türkiye için tehlikeli olduğu Viyana'da umuman beyan edilmekte ve Avusturya ve Macaristan Hükûmeti tarafından kendisine müteaddit defalar ve sayayı itidalkarane de bulunan Hükûmet-i Osmaniye'nin Arnavudluk mes'elesini bir sûret münasebeti de hal ve tasviyeye muvaffak olacağı ümid olunmaktadır. Bu mes'eledede Avusturya ve Macaristan Hükûmeti'ni mevki bilhassa nazan bulunduğundan bu keyfiyat veya ne demek ziyâde arzu ve temenni ediliyor.

Arnavud katoliklerinin hamisi bulunan Avusturya ve Macaristan Hükûmeti, Türkiye ile olan münasebet hasenesini idame için salef el zikir hamiyenin tecavüz edeceği ve Hükûmet-i Osmaniye tarafından da nahoş görüneceği tabii olan her türlü müdahaleden içtinap etmeye mecbur bulunuyor. Avusturya ve Macaristan Hükûmeti'nin Balkanlar'daki nüfuzunu kesreden bu adem-i müdahale politikası, hükûmet-i mezkûrenin sulh ve müsalamatın beka ve muhafazası arzuyu samimisinde bulunmasından neşet eylemektedir. Viyana muhafilinde beyan olunduğuna göre diğer düvel-i muazzama ve bilhassa Rusya dahi aynı his ile mütehassıs bulunuyorlar. Akşam gazetelerinden birine neşr olunan nim resmi bir nota da bir nüfuz-ı ecnebiyenin Merditalılar üzerine icrayı tesir ederek bunları isyana teşvik eylediği ima eylemektedir. Bu ecnebi nüfuzundan maksat Karadağ Hükûmeti muavenat ve lisanlarıyla Arnavudlar meyanında bazı amâle ve hülyalar tevhit edebilen bazı İtalyanlardan ibadettir.

Yine (Tan) gazetesinin Belgrad muhabirinin ifadesine göre bazı malumat-i cediyece istinaden on beş gün olana kadar Sırbistan'ın muhafıl hükûmetinde Arnavudluk isyanının hitam bulmak üzere olduğu zan edilmekte bulunduğu halde vukuatın şekl-i hazırı dolayısıyla şimdi izhar endişe edilmekte imiş.

Times ne diyor?

Londra 12 Haziran – Times gazetesi son bir makâlesinde diyor ki: (Hükûmet-i Osmaniye'nin halihazırda iktihamına mecbur olduğu meşgulat-ı azime malumumuzdur. Bununla beraber bilhassa seyahat-i padişâhî münasebetiyle Arnavudluk'ta Hükûmet-i Osmaniye tarafından tedabir itilafcuyaneyi tavsil edilmesi, fikrimize kalırsa, aklına ve devr-i endişane bir tarz-ı harekettir. Zira bu fırsattan istifade edilmezse ahvâl-in pek vahim bir şekil alabilmesi müstabat değildir.)

(Ajans Do Kostantinopol)

(Kolonişe Çaytong) gazetesi (Ferah Meden Belet) in makâlesinde bahsettiği sırada diyor ki:

Zan ederiz Avusturya gibi kuvvetli bir komşunun Türkiye'ye olan ihtârı Bâb-ı Âli de nazar-ı dikkate alınacaktır. Bilhassa Avusturya ve Macaristan, Türkiye ile münasebet dostana da bulunduğunu ve Arnavudluk mes'elesini Türkiye'nin sırf mesail dâhiliyesinden ad eylediğini temin ettikten sonra bu gibi vesayitte bulunmuş olması, iş bu tebligatın kıymetini bir kat daha artırıyor.

(Tahidromos) Gazetesinden:

Viyana 11 Haziran – Kont Ernital Türkiye'nin Viyana Sefiri ile uzun uzadıya görüşmüş ve bu esnada devletler nasihata karşı Türkiye'nin lakayit durmamasını tavsiye etmiştir. Kont Ernital Avusturya'nın Türkiye'ye karşı perurda etmekte olduğu hissiyat mudetkeraneye dair teminat vererek bir takım gerginliklerin bertaraf edilmesi için Arnavudluk mes'elesinin bir an evvel tasviyesi tavsiyesinde bulunmuştur.

Noya Feraye Perese'den:

Karadağ ihtîşası gittikçe tavsiye ediyor. İcra edilen harekât-ı askeriye Karadağ hududunda cereyan etmekte olmak itibarıyla hükûmetimizin beyan almalı münasebeti için mucip endişedir. Şimdide Yakova ve Perzerin taraflarındaki Arnavudlarında kıyam ettikleri ve askerle usat arasına şiddetli müsadamat vukua geldiği ihbar ediliyor.

Hükûmetin Karadağ hududunda meşgul olduğu bir sırada Yakova ve Perzerin’de dahi ihtişaş zuhuru askeri nokta-i nazarında büyük bir ehemmiyete haizdir. Bu havalinin de ref’i levayı isyan eylemesi uzun uzun harekât-ı askeriye’nin bir mukaddimesi sayılır. Haziranın sekizinde Merditalılar tekrar Elsuyu üzerine hücum etmişlerse de üç tabur ve bir batarya sevkiyle tabiyet ve tenkil edilmişlerdir. Şevket Turgut Paşa Merditalıların ilan-ı istiklaliyet haberleri doğru olmayıp bunun yalnız bir propaganda eseri olduğunu temin eylemiştir.

Avusturya – Macaristan Bâb-ı Âli

(Noya Feraye Perese) den:

Menba-i resmiyeden istihsal eylediğimiz malumata nazaran Bâb-ı Âli (Ferah Meden Belat) gazetesinin makâlesi üzerine Avusturya Hükûmeti’nden bir kavna izahat talep etmiş olmayıp ancak Avusturya’nın bu makâle nokta-i nazarından ne gibi bir fikirde bulunduğunu istemsiz açılmak ve mezkûr gazetede beyan olunan mütalaa, alınan yanlış haberlere müstenit olduğundan Bâb-ı Âli’ce mucib-i teessüf olduğunu tebliğ etmek üzere Viyana sefaret-i seniyesine talimat ita eylemiştir. İş bu talimatta Arnavudlar aleyhinde fevkalâde şiddet istimâl edilmeliği ve Arnavudluk mes’elesine Hükûmet-i Osmaniye’ce bir mes’ele siyasi nazarıyla bakılmadığı bildiriliyor.

Viyana 9 - Rusya’nın Arnavudluk mes’elesi için beynelmilel bir konferans akti fikrinde bulunduğu Petersburg’dan bildiriliyor!!!

Berlin 9 - (Berliner Tagblat) Çetine’den istihbar ediyor:

Karadağ Hükûmeti, Rusya’nın tavsiyesi üzere Arnavudluk mes’elesinde Sırbistan’la müştereken hareket etmek arzusundadır.

Arnavud. - Sırların gelecekleri varsa görecekları de vardır. Zaten Rusya’nın maksadı

Sâhife 4

Arnavud

Numro 61

Arnavudluğun Slav nüfuzu taht-ı tesirinde bulundurmaktan ibaret bir siyaset tarihiyesidir.

Viyana 9 - Avusturya’nın Arnavudluk meselesindeki mesleği Türkiye’yi Balkanlara Panslavizm tesvilatına karşı mütehattit ve kuvvetli görmek arzusundan tevellüt etmektedir.

Avusturya – Macaristan hiçbir zaman Osmanlı umur-u dâhiliyesine müdâhale arzusunda değilse de diğer taraftan Arnavudluk meselesinin Türkiye irade-i cedidesine karşı icrâyı tesvilat için vesile teşkil etmesini de temin eylemek mecburiyetindedir.

(Osmanischer Lloyd)

Seyahat-i Şâhânedan

Süleyman Ağa Batuşenin Afvı

Firzovik'te bir mektep inşası için zat-ı şâhâne 300 lira ihsan etmiştir. Sadrazamın ahâliye karşı tuttuğu bir nutukta ittihad-ı anasıra çalışılması luzüm-u şedidi hakkında uzun uzadıya beyânatta bulunmuştur.

Arnavud - Sadrazamın bu mühîm noktayı takdir ettiğine teşkir olunur. Fakat bu da ad ve ihsan kelimeleri gibi bî mâ'na ve neticesiz kalsın.

İkdam muhabiri Üsküp'ten yazıyor.

Rumeli'deki mekteplerin hatta karye mekteplerinin bile müntezeim oluşuna delil talebenin giymiş oldukları elbiselerdir. O kadar muntazam o kadar yeknesaktı ki en ücra mahallerde bu kadar muntazam mekteplerin bulunması şâyân-ı iftihadır. Bundan başka her mektep dua-yı padişahîyi muhtevi bir bayrakta yaptırmışlar. Bunlardan en mühimlerini zikr edeyim. Mesele Rum ibtidai mektebi mukaddes padişahlarını canlarıyla karşılar. Ulah oğullarınız hayatlarını fedaya hazırdır. Allahtan sağlığını dilerler gibi.

Ah ne olurdu şu mektepler arasında o büyük Kosova'nın evladı asliyesi de bayraklarına: Ecdad-ı ecdad i'zâm şehriyarileriyle yan yana harb eden genç Arnavud yaverlerimiz bu memleketin bu hududların ilelebet nekhbanı olacaklar gibi samimi cümlelerle şehriyari alkışlamış olsalar idi. Heyhat.

İsmail Kemâl Bey

Bariden Tiribün gazetesine telgrafla işar edildiğine göre İsmail Kemâl Bey Brindisi şehri mezkûra vasıl olmuştur. İsmail Kemâl Bey ahvâl-i tetkik ettiğinden sonra bu bâbda ne gibi bir tedabir ittihazı lâzım geleceğini tavsiye edecek ve'inde-l hace bir propaganda icrası içinde ihtiyar seyahat eyleyecektir.

Harbiye Nezâreti'nden Tebliğ Olunmuştur

Leş Malisasi Hristiyanları ile Merditalılardan birkaç yüz kişi Leş kasabasındaki kale ile nekatı saireyi zabt etmek ve de bunu basarak silah almak fikirleriyle kasaba'ı mezkûreye hücum ve Selimiye ile Dıraç arasındaki telgraf hattını kat etmiş ise de oradaki jandarma ve nizamiye müfrezeleri tarafından şiddetle mukabele olunarak icrâ olunan müsâdemede Merditalılar 9 maktul ve bir hayli mecruh vererek firar etmiştir. Müsâdemede bizim taraftan bir jandarma mülazımı ile 2 nefer ve ahâlden 1 kişi mecruh olmuştur. Telgraf hattı tamir olunarak muhaberata başlanmıştır. Merditalıların hattı ricatlerini kat ile tenkilleri zımnında 3 tabur ile 1 bataryanın İşkodra'dan ve 2 taburunda Dıraç'tan sevk edildiği ve İşkodra'dan hareket ettirilen askerden 1 tabur ile bataryanın Selimiye'ye müvaselet eyledikleri 22 Mayıs sene 1327 tarihiyle İşkodra müretteb kabul orduyu hümayun kumandanlığından alınan telgrafnâmede iş'ar kılınmıştır.

Posta ve Telgraf Nezâreti'ne

İstanbul-Berât postasının aksar-ı tarik olan Elbasan tarikiyle sevki hususunda evvel ve ahîr vuku'u bulan müracaat neticesinde nihayet Elbasan - Berat postası münakasaya konulmuş ve talibi üzerine takdir ile 2-3 def'a dâhi te'addi olunmuş ve hükûmetin bu lütfundan Berât ahâlisi memnun kalmıştı. Ancak 2-3 hafta geçmeden Selanik merkezinden icrâ olunan tebligatta bu dedede karşılık bulunmadığından bahisle hemen teaddili emir olunmuştur. Budecede karşılığı bulunmayan bir postanın münakasa ve teaddisi müehhiren teaddili gibi mucib-i hayret muamele olamaz zannedirim. Herneyse 327 senesi bu dedesinde posta için karşılık idhal olunacağı memul bulunduğu biran evvel bu postanın Elbasan tarikiyle sevk ve teaddisi için icâb edenlere evamir-i şedide verilmesi berât ahâlisinin menafii namına inzarı dikkat celilelerine vâzi' eylerim.

Elbasanlı Kemâl

Arnavud-İstanbul merkez postahanesinin temini mevaridat hususundaki hüsnü niyetten eminiz. Postalar tesisinden maksatta beynel emsar teshili mevaridat olduğundan lütfen posta idaresi bu noktayı mühimmeyi nazar-ı dikkate alarak zaten pek şâyân-ı te'essüf bir halde bulunan Arnavudluk postalarının taht-ı intizama alınmasını

ve Berât sancağının teshili mu’amelat ve mevaridat hususundaki arzularının tervici Arnavud temenni eder.

Estarova’da Neler Oluyor

Üç buçuk mahtan beri vukua gelen ve bilâ inkıta iki mah kadar devam eden tezelzûlat-ı araziye’nin şiddetinden mebaninin kısmı küllisi inhidam ve kısmı diğeri mail inhidam bir halde hasarzade olmalarına mebni fâkir halleri tezaif etmiş olan ahâliden birçoğunun tahtani odalarında sefilane olarak imrar evkat eylemektedirler. Bunların bu biçarelerin tehvin ihtiyaçları için birçok ianeler cem’ ve hatta tarafı eşref hazreti padişahiden bile yüz kûsür lirayı osmani ihsan-ı zişan buyrulmuş ve ianat 700 lirayı tecavüz etmişken henüz bedel ianete ibtidar edilmemiş. Ahalinin tehvin ihtiyacı yoluna gidilmemiş olmasına binâen ahâli iane verilecek diye galeyana heyecana gelmiş herbar ağlıyor sızlıyorlar. Bu iane kış zamanında mı kotnanın runüma olacak bir zamanında mı verilecek. Heyhat evi yıkılmış o haneden başka mülkü olmayan felaketzede bî çareler şimdi başlarını sokacak bir kelbe yapmazlar ise acaba ne vakit yapacaklar. Lütfen ne vakit yapacaklar diye tasrih buyrulsun ki ona göre memnun ve müsterih olalım.

Estarova’da Kamya

Hanya

Yanya cerideyi resmiyesi yine geldi Türkçe ve Rumcadan ma’ada lisân-ı mahalli ve milli olan Arnavudcada yazılacaktır. Meclîs-i Umumi-i Vilâyetin kararı nazar-ı itibara alınmıyor. O halde sene-i atiyede zahmet edipte masarîfat-ı itiyarıyla merkez vilâyette ictima’ın lüzumu yok. Yanya! Arnavudça lisânı da ceride-i vilâyete konacaktı heyhat.

Yunan’lı Bir Avukatın Vatanına Hediyesi

Atina 17 Haziran Hâriciye Nâzırı Mösyö Garibarisin biraderi olup ahiren vifât eden da’va vekili Mösyö Garibaris 400 bin franka bari olan servetinin kaffesini Atina darülfünûnuna terk etmiştir.

Arnavud- Bu gibi büyüklükleri vatana maarife muaveneti Allah bizimde zenginlerimize nasip buyursun. Mösyö Garibaris gibi nice Yunanîler bu gibi asar-ı vatanperverî gösteriyorlar. Vatana muhabbet laf-ı güzafıla olamaz. Faaliyet ile olur.

Noviye Veremya gazetesine İstanbul'dan çekilen bir telgrafta ber vech-i âtî işaratta bulunuyor.

Bâb-ı Âli Arnavudlara bazı müsaadat itasına ve afv-ı umumi ilanına karar verdi. Bununla beraber Arnavudlar kemafiel sâbık silah taşımak hakkına haiz olacaklardır. Tekalif dâhi eskisi gibi rüesa vasıtasıyla cibayet olunacak ve Arnavud memurlar istihdam edilecektir. Bunlardan başka Arnavud mektebinde Latin hurûfatıyla Arnavud lisânı tahsili ve bu lisânla yazılmış evrakın nezdi hükûmette haizi i'tibar olunması hakkında müsaadat verilecektir.

Şehrahtan

Kosova sahrayı bî payanının ortasında ayandan vaiz İsmail Hakkı Efendi müctemi'an yere oturmuş yüz elli bin Arnavud'a hitâben muhabbeti vataniye ve makam-ı hilafete itaatin dereceyi ulviyetine da'ir icrâyı vaat eylemiştir.

Arnavud- 150 bin Arnavud'a efhamı meram ve esma-ı sada için İsmail Hakkı Efendi Hazretleri'nin pek çok bağırmaya mecbur kaldığını zannediyoruz.

Trabzon'da Tarik refikimizin 24 Mayıs tarihiyle Beyoğlu'ndan çekilen telgrafta Manastır merkez müdde'i umumisi Haşim Efendi Arnavudlar tarafından katl edilmiştir.

Arnavud- bu fiili şeyni' ve din-i katli Arnavudlara atf ve isnad etmek isteyen Tarik muhabiri memleketten 3 seneden beri esrar-ı engiz olan cinayâtı takib etmediğini bize anlatıyor. Kavm-i necib Arab'a mensub olan Haşim Efendi istiklaliyet fikri selamet muhakemesi öteden beri evamir-i mütehakimeye gayrı mukayit bir vicdanı pak ve saf ile hukuku umumiyei müdafaa ederek Arnavudların hürmet ve samimiyet kalbiyelerini celb etmişti. Arnavudluğun en kalabalık olan Manastır gibi bir şehrinde yedi el silah atılır. Hürriyet fikriyesini muhafaza eden hakiki bir Osmanlı kanlar içinde yere serilir. Cani bulunmaz ise bunu Arnavudlara atf etmekte bir mâ'na var mıdır?

Serbesti sermuarriri Arnavud Hasan Fehmi Bey payitahtta köprüde arkasından vurulur canı tutulmaz bahçe kapıda 25 yaşında Ahmed Samim gibi cevval bir dima arkadan kurşunlarla harp ve haşır oluyor. Katil bulunmuyor ise Arnavudlara mı haml etmek icâb ediyor.

Selanikte kavm-i necib Arab'dan Üsküp bir gümrük memuru arkasından vurulur. Katil bulunmuyor. Ohri'li avukat Hasan Fehmi Efendi Selanik'te Kolonbo

Otelî civarında 4-5 el silah atılarak cerh ediliyor. Cüretkâr tevkîf edilmiyor bunları da Arnavudlar mı vuruyor? Katilin sıfat ve kıyafeti ismi memuriyeti rütbesi Meclîs-i Mebusan'a Dahiliye Adliye Nezaretlerine Sadaret'e arzu hâl ile arz ediliyor. Katil elde edilemiyor. Bunları da Arnavudlar mı irtikab ediyor. Doğrusu Tarîk muhabiri bu bâbda kavimdaşlarımızı bî gayrî hâk lekelemekle acaba ne lezzet duyuyor?

Filat'ta inşa olunacak mekteb-i millîye bu hafta zarfında iane'î nakdiyede bulunan muhterem vatandaşlarımızın esamisini derc ile heyet idaremiz bu maarif perverlere arzı teşekkür eder.

Guruş	Lira	
54	139	Geçen Haftadan Mabat
5		Leskovikli Rızâ Bey
10		Aleksandır Bey Yunanî
20		Elbasanlı Kemâl Bey
05		Göriceli Cemal Bey
05		Da'va Vekili Salih Bey
10		Ergirili Azmi Efendi
109		Mecmu'
108	139	
01		
1		
1	140	Yekun-u Umumi
5		Malisör Hilmi Efendi
5		Fırıncı Rızâ İslam Efendi
40		Bir askeri doktor tarafından
20		Bir zabıt tarafından
71	140	

Arnavud Teşekkür Eder

Cumartesi günü Loyd vapuruyla daire-i intihabiyelerine azimet eden Beratlı Aziz Paşa Hazretleriyle Müfid Beyefendi'yi teşyi sırasında gazetemiz müdürü Derviş Hima Bey mûmâileyhayı teşyi etmekte olan zevattan daru'lfünûnda tahsilde bulunan ve müşkilâtı idereye maruz kalan bir genç muhterem vatandaşımız için atideki ianeyi topladı ve muhtaç olan efendiye teslim etti. Arnavud heyeti idaresi arz-ı teşekkür eder.

Para	Guruş	
	60	Esad Paşa Hazretleri Toptanî
	20	Neşet Paşa Hazretleri
20	47	Aziz Paşa Hazretleri
	35	Müfid Beyefendi
	21	Kemâl Bey Elbasanî
	10	Gani Beyefendi Fraşeri
	20	Mamopolo Efendi Mebusu Muhterem
	20	Necati Efendi
	20	Dilaver Beyefendi
	10	Nurullah Beyefendi
	10	Muhtar Bey
	5	Mazhar Bey
	5	Doktor Feyzullah Efendi
	10	Rasim Efendi
20	303	

Dersaâdet'te Arnavud Gazetesi Müdüriyeti'ne

Muhterem gazetenizin talu nevinini samimane tebrik eyleriz efendim.

Yanya'daki Genç Arnavudların Heyeti Edebiyesi

Arnavud Gazetesi Müdüriyeti'ne

Divân-ı Harb-i Örfice bilâ müddet tatil kılınmış olan Arnavud gazetesinin müddeti tatiliyesi cezayı kafi görülerek devam-ı intişarına müsaade itasına karar verildi ki divân-ı mezkûrdan sadır olup Harbiye Nezareti Celilesi'nden bâ tezkere gönderilen mazbatada iş'ar olunmakla ber mucibi karar gazetenizi neşre mezun bulunduğunuz beyan olunur. 25 Mayıs 327

Müdür-i Mes'ul Derviş Hima

Şems Matbaası

3.46. Sene 3, sayı 62, - 16 Haziran 1327 (29 Haziran 1911)

Üçüncü Sene	16 Haziran 327 Pencşenbe	Numru - 62
Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima		Abone Bedelâtı Senelik
Beyoğlu		Arnavudluk İçün 30 Guruş
Arnavudlardan Mürekkebe Bir Heyet		İstanbul Vilâyeti 40 Guruş
Tarafından İdâre Olunur		Memalik-i Ecnebiye 10 Frank

ARNAVUD

Şimdilik Haftada Bir Def'a Neşr Olunur.

10 Para Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir. 10 Para

Arnavudluk'ta:

Mes'ele-i Kıyam

Bütün âlem-i insaniyeti işgal eden Avrupa muhalif resmiyelerine meclis meb'uslarına cemiyet-i hayriyelere el husûl her sınıf-ı insaniyete medarı işgal olan edvar kadime-i beşeriyetin en büyük kahramanları gibi efvahi alime yayılan Malisörler mes'elesi sulh ve sükûn içinde tamdan ve terakkiyi arzu edenleri cidden memnun edecek bir safhayı cedideye girmek istadadını gösteriyor. Türkiye sefirinin ehl-i kıyam ve ihtilal ile görüşüp müzakere etmek için Podgoriçe'ye kadar ihtiyarı sefer edişi ehemmiyet-i mes'eleyi hükûmetimizin takdire başladığına büyük bir burhandır.

Çetine'den gelen bir telgrafta Türkiye Sefiri Sadreddin Bey Podgoriçe'de Osmanlı Konsoloshanesine altmış kadar Malisör ru'sasıyla ve alel husus meydan-ı harbdan müzakere için gelen on sekiz reisinde hazır bulundukları bir zamanda müzakerata başlanmıştır.

Sefir Sultan Mehmed-i Hamis Hazretlerinin bahşettiği afv-ı umûminin temin ettiği kolaylıklardan bahsetmiştir.

Ru'sayı kıyam tabiatıyla işi daha iyi anlayabilmek için afv-ı umûminin tarzını Arnavudça tahriren kendilerine bildirilmesini beyan etmişler ve sefir Çetine'ye avdetinde muharrir olarak göndereceğini vaat etmiştir.

Diğer taraftanda Arnavudlar (Ziya gazetesi tarafından kavm-i cehûl vahşi bir şirazme'i kalile tâbiriyle tavsif edilen Malisörler) kudret faturanın kendilerine bahş ve ihsan ettiği lisan medrezadlarında muharir ve mevaid hükûmetin tarz-ı ifasını hevayı bir muhtıra-i cevabiyeid sefarete vermişlerdir. Verilen muhtıranın başlıca nakatı şunlardır; (1) Arnavudluk vilâyeti erbaasına bir müfettiş-i umûmilik ihdası (2) Arnavudlar'ın memleketlerinde memuriyetlere ittihâb ve tayini (3) istiklaliyet mekâtib ve hurufat-ı milliyein mekâtibte kabul ve istimali tavsiye-i mezuniyet ve muhtâriyet belediye, nevahiye mahsus tensikat mâliye, el hâsıl Arnavudluk'ta ıslahat iktisâdiyenin sahi vücuda getirilebilmesi için varidatın bir kısım muhimmenin dâhil memlekette sırf ve istihlakından ibarettir.

Sefir bu mutalibata cevap vereceğini vaat etmiştir.

Bu mutalibat meşrua her vakit dediğimiz gibi beş on deribtir müstesna olmak üzere bütün Arnavudlar'ın umk-ı ruhunda temirkaz etmiş mutalib meşrua-i milliyeden ibarettir.

Bu mutalibde ne bir ifrad ne de meşrutiyet-i osmaniyemize muhalif bir nokta görünmüyor üç seneden beri bir iki Selanikli'nin iki üç İstanbullu'nun yüzünden Arnavudluk'ta muhterem askerlerimizle, muazzez vatandaşlarımız arasında bihareler gibi kan dökülüyor. Anadolu'daki en kavi eller. En tendirasat vücudlar ailelerinden türlülerinden ayrılayarak Arnavudluğa Arabistan'a sevk ediliyor. İttihâd ve Terakki'nin hepimiz taraftarı iken bazı işhasa verilmeye başlanan ehemmiyetten adeta bir purperestlik deviri vücuda geldiğini görerek tebada mecbur olduk. Otuz milyon nüfus... Tüccarıyla almasıyla ruhbanıyla-haham başılar müstesna –eşrafiyla ahâlisiyle Selanik'in fermanberi. Güya ki bir iki Selanikli ile İstanbul'daki birkaç yazıcı o gazeteci bu memlekete bu meşrutiyeti letafen lütuf ve ihsan etmiş.

Güya ki bütün milletin mukadderatı bu birkaç kişinin tevci ve iltifatına minvat-ı mutavakkıfmış. Güya ki bir iki Selanikli'nin teveccühü zail olur ise koca bir milletin felaketi muhakkakmış. Biz işin böyle olamayacağına kanaiz. Böyle ise bu milletin yaşamaya hak ve salahiyeti yoktur. Abdülhamid'in istibdatını çekemeyen bir millet birkaç kişinin ihtirasat-i şahsiye ve ta'adati uğruna akvam-ı osmaniye arasında daima iğtişâşların zuhuruna tahammül edemez.

Bu sene padişah-ı âlicahımızın Arnavudluk'taki ahvâl-i muameleyi görmek için teşrif buyurdıkları Kosova geçen sene Selanik'e iyi görünmek isteyen bir valinin yâverinden havan ve ateşlere müstağrik oldu. O havanın silsile-i vakıadır ki bugünkü ahvâl müteşettiye sebep-i zuhur olduğu halde mesuller saltanat-i osmaniye'nin ikinci payitahtı ad edilen idarehaneye terfian tayin olundular. Bu mutalatı bi mahabe ve bila future kayıt ettikten sonra hükûmet-i merkeziyemizin nazar-ı dikkatini celb ederek diyebiliriz ki Arnavudlara Selanik'ten emrikaye muhaceratı gösteren parmaklar bu beş yüz senelik ravabet-i maddiye ve manayeyi kırmak isteyenler bu saltanat muazemenin en müthiş düşmanlarıdır.

Geçen nüshâımızda da dediğimiz gibi üç yüz ve belki beşyüz bin müsella Arnavud çıkaran Arnavudluk'ta hükûmet ıslahat-ı seriayı ciddiye ifa edebilmek için şu Malisör mes'ele-i mühimesini sürat-ı mümkün ile kapamalıdır ve Selanik'in nüfuz ve tağlibi altından kurtulmalıdır.

Derviş Hima

Edirne'den

Arnavudlar

Şu günler Arnavudluk'un Sırbsima dağları feyz-i ekin ovaları çesm-i barete kan ağlatacak facia ve ilminin ve kaya'ı cilvekah oldu.

Osmanlı vatanının her köşesinde müthiş bir tarafa hazur kedaz gibi bir Arnavudluk asiyan patladı. Konya'dan, Edirne'den, Erzurum'dan asker sevk edildi ve bütün muanesiyle şu memleketin bedbaht ve na kam yaşamaktan usanmış halkı bir kere daha birbirinin boğazına sarıldı.

İnkılab inkılab inkılab bize bir cennet ilsa'adetin kapısını açtığına iman ederek takdis ettiğimiz inkılab birkaç bin Türk ve Arnavud hunabe'i masumin kızarak mı meydana gelmiştir!

Arnavudlar isyan etmiş Hükûmet-i Osmaniye'nin emrine itaat etmiyorlar! Bu meşum söz Osmanlı matbuatının sahaf her dem tezat namudende görüldüğü zaman bin şu Edirne'nin hazine-i harabi gösteren menzui köşesinde bir kere ekledim ve sonra Arnavudluğa asker sevk edildiğini duyduğum zaman artık bütün hazm ve ihtiyata karşı isyan eden vecdenmek tebliğ vatanperveranesiyle bağırdım:

Arnavudluğa asker değil adalet gönderdiğimiz zaman mahalli gazetesinde neşrettiğim bu mukabele Arnavudluğu alâkadar görünen bir ecnebi devletin Hariciye Nezareti'ne merbud gazetesinde biraz tağyir edilerek gördüm. Çünkü Arnavudluğa adalet gönderilmesiyle o bedbaht kıt'a üzerinde beslenen emel-i ecnebiye en kat'i tapma atılmış oluyordu ki bu inkisar-ı emel o hükûmet için çekilmez idi. O zaman vatandaşlarım benim şu davet-i adaletkârane mi, Arnavudlar'a himaye fikrine hamal ile herkese bir mebzuliyet semahatkar ile saçtığımız saffet irtica-i ile ittisafımıza sebep oldu.

Lakin devletin ihtiyacâtını Arnavud'un Rum azamını daha vasi bırakarak daha müteyin ve her bir vicdan ile tedkik edince Arnavudluğa ardu değil ba'del memur göndermek için vukû olan tavsiyenin pek bice olduğunu teslim etmek lazım gelir.

Osmanlı İmparatorluğu istilal-i hükûmetidir. Asker hükûmetidir. Bu padişahlığın bütün müzahim harb ve müda'afatını subur vukur ketif cemiyetinde taşıyan vuzuf harbin o kendi bulunan anasır kahraman başkası değil Arnavud idi. İşte bu gün şu Arnavud kıyamı mes'elesi bertaraf olmuş gibi değil mi? Hayır bir kavmin kıyamı...asırlardan beri mütalaa olarak tanıdığı bir hükûmete karşı asiyanı burumadan

bir kıyam mıdır? Bu kısa bu asiyanın esbab-ı siyasiye ve içtimaiyesi var mıdır? Bunları tedkik etmeyerek yalnız asiyan etmiş kıyam eylemiş gibi gayet çirkin ve ittihad gidez sözleri ile koca bir anasır-ı marufun mevcûdiyeti milliyesini körlemek, sonra bu kahraman kavim üzerine asker sevk etmek doğru mudur?

Arnavud’a attığımız top kavmi bir sükûn-ı çebriye sevk etse de buna badema keşid edilmeyecek ve artık ebediyen kapanmış bir vaka nazarıyla bakabilir miyiz? Bu muamele-i gaddarı hal etmek lazım.

İşyan bastırılırsın ki bir kavim adalet-havahı mecbur sükût eder ancak bu zaruri ve muvakkattır.

İş bir daha tekrar etmeyecek sûrette esbab-ı tahri ile mütteyin ve esaslı hareket etmektedir. Bu ise Arnavudluk’ta adil ve mütteyin bir hükûmet namuskâr ve akif memurların bir kısmıyla olurki bir milyon süngünün yapamayacağı bir adil hüküm yapar.

Dava vekili Muhammed Şerif

Arnavud-Tucatgize Müteşekkirdir.

Debre’den:

Müdeyyir Bey

Cemiyet-i muhteremeniz bütün Debre ahâlisinin nail-ı tevcihatı olmasına rağmen bazen iki haftada bir bazen ise yüstelerde ta’vik edilerek hiç gelemeyip bir his namı ile mütehassıs olan halkımız adem-i virudandan kime teessüf edeceğini bilemediğinden müsebbiblere lanet lanet diyerek geçer. Bu gün postahane kapısına intizar ettiğimiz halde mevzu tarafından şekvi mübinler tavziye-i olunuyordu. Bir mahkûm yanına sokularak bir numro alıp seraba mütalaa eyledim ravza-i kemaletgizden her zaman mesrur olduğu gibi bu günde ziyâdesiyle savundum. Çünkü Rumeli gazetesinde Debre nâmına verilen makâleyi Debre ahâlisinin hissiyatı tercümanı gibi tenkid edebilir idiniz. Binâ’en-aleyh memnun olduk.

Şu kadar varki pek ziyâde geçindik: Çünkü Debre ahâlisi bu gibi malayani şeylerle uğraştığını vicdansız nasıl razı olabilir? Müdeyyir Bey! Müdeyyir Bey! Yirminci asır müddetince biz artık bu gibi boş avaze ve haşyenin para etmediğini bildiklerinden Debreliiler bütün mevcûdiyetleriyle reddederler. Çünkü her fert-i içtihadı herder serbesttir, bunun için Debre ahâlisi artık bundan sonra birkaç menfaatperestlere esir-i zebun kalmayacaktır.

İşte muhterem Müdeyyir Bey teşekkürat-ı faikamızı takdim ederiz. Rumeli gazetesinde derç olunan fıkranın Debre ahâlisi tarafından değil belge menafi'i zâtîyelerini bütün Debreliilerin mazaretlerinde arayan bir şirazme'i kalile tarafından tesniye edildiği arz olunur.

Rumeli'deki mukaleyi tesniye edenlerin isimleri

Mad Kaymakam-ı, Askeriyeden Esad, Yüzbaşı Necmettin, Zabıta-i Mülazım Cemal

Yanya'dan Arnavud Gazetesine

Kolonya Kaymakamı hakkındaki şikâyetin müfettiş azamıyla tahkiki karargir olmuştu düstur-ı devlet ve millete itaat lüzumu Kosova ve İşkodra Arnavudlarına vesait maddeye öyle gösteren hükûmet-i meşrûtanın yolsuzluklara cehlen veya ülfet kabile-i siyasiyle tasdi ilin memurini siyanetten ziyâde Kânun-u Esasi'ye riayet ve Osmanlıların hukuk-ı mukâddesesini behseb ol vazife himayet ettiğinin asar-ı faaliyesine bura Arnavudlarınca intizar olduğunu ve şimdilik merkez jandarma kumandanı müstesna olmak üzere sair jandarma kumandanlarının Arnavudlara taslit ve tağlib fikri maksadıyla kıyamlar iğtişaslar tahayyül eyledikleri ve hükûmeti tedabir-i şedideye sevke çalıştıkları ve bu sûretlere karşı ahâlî'i İslâmiyenin muhtaç sahabet ettiği maruzattır. 14 Haziran 327 Meb'us Müfid

Arnavudluk Şe'unat-ı Esbuiyesi

Osmanlı-Karadağ Hududunda

Harbiye Nezâreti'nden:

Dün saat altıda Vukalit vasm suları müntehasında hududumuz dâhilindeki kayalı sırtlarda müntehasın eşkiya saat on bire kadar bir veya ardukahne ateş ederek top andahtıyla müsâdeme-i minkıta olduğu ve eşkiyadan müteaddid eşhasın çevrilerek

nehre düştükleri görüldüğü var ise ardukahne de ayları karakolları üzerine dün gece se man sağ sahilindeki eşkiya tarafından ateş edilmiş de bir tesiri olduğunu ve Vukalit vadisinde pusuya uğradığı olca alan olunan trabzan aleti ağırlıklarının muhafazasına memur olan efrattan bir neferin şehid-i vedaret neferin mecruh olarak hastahaneye nakil edildiği İşkodra kavi mertebesi kumanda telgrafnâmede ezber kalınmıştır.

Karadağ Sefirimiz ve Ru'sayı Usat

Çetine 24 Haziran – Devlet-i Âliye'nin Karadağ Sefiri Sadreddin Bey mahâli hareket-i asiyanıye mıntıkasından gelen usat sergerdeleri ile görüşmek ve Şevket Turgut Paşa'nın beyannamesi hakkında bir itilaf zemini tehiye edebilmek için bu gün Podgoriçe'ye hareket eylemiştir.

Podgoriçe 24 Haziran - Devlet-i Aliye'nin Çetine Sefiri Sadreddin Beyle ru'sayı usat bugün Podgoriçe Osmanlı Şahbenderhanesinde akd-i içtimai ederek icrayı müzakarata ibtidar eylemişlerdir.

Çetine 24 Haziran – Rayçe'deki Osmanlı (...) üzerine taarruz eden usat meyanında Karadağ askerlerinin mevcut olduğuna dair işa'a edilen rivayet bura mecafel-i aidesinde tekzib edilmekte ve Karadağ'ın sûreti daimada bitaraflığını muhafaza eylediği temin olunmaktadır.

Asi Firarilerin Ahvâli

Times Gazetesinin Podgoriçe Muhabirinden:

Firari Malisörleri ziyaret edip onların ahvâli hakkında istihsali malumat maksadı ile hudud havalisinde mühim bir seyahat icra ettikten sonra avdet eyledim. Podgoriçe'ye hareket ederek şehir-i mezkûr ile Podgoriçe arasındaki karyeyi ziyaret ettim. Cümlesi de firariler ile hınca hınç dolmuştur. Firarilerin kısm-ı azimi mümkün mertebe eyva ve iaşe edilmekle beraber son derece sefalet içindedirler. Bir oda otuz altı kişi ikamet ettiğini gördüm. Firarilerin hemen kafesi ihtiyar kadın ve çocuklardan ibarettir. Bütün gençler müsâdemata devam ediyorlar. Nevtubu fiskirde yüzlerce firari gördüm. Bunlardan hiçbirisi afv-ı umûmiden haberdar değildi. Onlara afv-ı umûminin maksadını izah ettim ve Zat-ı Şâhâne'nin mühterik hanelerin yeniden inşası için i'ane-i nakdiye ihsan eylediğini söyledim. Hal bu ki firariler evleri altın ile doldurulsa dahi avdet etmeyeceklerini Kral Nikola kendileri hakkında katl emrini verse de Karadağ'da kalacaklarını zaten bütün evlerinin tahrip edildiği gibi kadınlar ile ihtiyarlar hakkında

mezâlim ve itisâfat ıka olduğunu beyan eylediler. Hudud üzerinde kain gusiç karyesinde birçok harap evler gördüm. Funca karyesinde dahi beş yüz firari gördüm. Hiçbir Osmanlı toprağına avdet etmek istemiyor. Kral Nikola onların selâmet-i hayatını temin eylemişti. Firarilerin açlıktan ölmesi veyahut kendilerini İşkodra gölüne atarak telef-i nefis etmeyi musakat reislerine adeta tercih ediyorlar dostlarımdan biri geçenlerde Turgut Paşa ile ettiği mülâkat esnasında mûmaileyh paşa nesilden nesile intikal edecek bir ders vermek istediğini beyan etmiştir.

Viyana 26- Bab-ı Âli tarafından düvel-i muazzama sefiresine gönderilen beyanname nakti âtûyeyi ihtiva etmektedir.

Karadağ'ın usata muavenet ve teşvikatta bulunmayarak memleketlerine avdetleri zamanında asilere ita-yı nesayih eylemesi için hükûmet-i mezkûre nezdinde teşebbüste bulunmalarını Bâb-ı Âli düvel-i muazzamadan rica eyler. (Monitor)

Tan gazetesinden:

Asakir-i osmaniye ile Malisörler arasında Arnavudluk'ta müsâdemat devam ediyor. Zat-ı Şâhâne ile birlikte Rumeli'ye azimet etmiş olan Harbiye Nâzırı Mahmud Şevket Paşa ve Dâhiliye Nâzırı Halil Bey Manastır'da bulunan muhabir-i mahsusumuza bu bâbda bazı beyânatta bulunmuşlardır:

Mahmud Şevked Paşa usata bahş olunan on gün mühletin bu ayın yirmi sekizinde hatim bulunacağı ve müddet zarfında tecavüzde bulunmaması Turgut Paşa'ya emr olunduğunu beyan etmiş ve şu sözleri söylemiştir:

“Asi Arnavudlar afv umûmiden haberdar bulundukları halde nobdicilere bulukahavuzlara ve karakollara hücum etmekte devam ediyorlar. Verilen mühletin nihayetinde Turgut Paşa asatı Karadağ hududunun öte tarafına tabid edecek ve bade hükûmet osmaniye hukûkundan emin olarak vukuata intizar eyleyecektir.

Dâhiliye Nâzırı'da verilen mühlet zarfında usat silahlarını teslim etmeyecek olurlar ise ahvâlin vehamet-i kesb eyleceğini ve o zaman Karadağ'ın bir maksat hâfi beslemekte olduğu tebeyyün edeceğini dermiyan etmiştir.

Roma 25 Haziran- Arnavudlar tarafından düvel-i muazzamaya gönderildiği Avrupa gazetelerinde haber verilen beyannameden bahsederken (Tribune) gazetesi diyor ki:

“Hükûmet-i Osmaniye’nin iktisab-ı kuvvet ve şevket eylemesi imparatorluk dâhilindeki anasır-ı muhtelifaya bahşedilecek müsadat ile son derece alâkadardır.

Türkiye’nin istikbâliyle Avrupa sulh ve mesalemeti pek ziyâde meşveş olan Arnavudluk mes’elesinin sûret hal ve tasviyesine merbuttur. “

Tribüne gazetesi mezkûr beyannamesinin dikkat ve itina ile tedkike şayan olduğunu balbeyan sözüne nihayet veriyor. (Ajans İtalya)

Roma 24 Haziran- Meb’usandan Mösyö (Galli) Arnavudluk’ta muhtâriyet idare-i tesisi lehinde İtalya Hükûmeti’nin Türkiye nezdinde tavassut etmek fikrinde olup olmadığını hükûmetten istizah eylemiştir.

Hâriciye Müsteşarı Mösyö De Eskal, Mösyö Galli’ye cevap vererek bu mes’ele için Meclis Meb’usan’da hiçbir veçhile beyânatta bulunamayacağını bu bâbda ki istizahatın mes’ele-i mezkûreyi izrar ve ihlal etmekten başka bir fayda temin edemeyeceğini söylemiştir.

(Ajans İtalyan)

Meclisi- Vükelâ Mukarreratı

Çetine Sefiri Sadreddin Bey’in Podgoriçe’de Malisör milliyetçileri ravi sesiyle vaki olan müzakkeratı neticesini müşar tahriratı dünkü Meclis-i Vükelâ’da kıraat edilmiştir.

Bu tahrirat üzerine ariz ve amik-i müzâkeratta bulunduktan sonra atûdeki kararlar verilmiştir:

1-Hükûmet tarafından çobanlık bekçilik kuryecilik gibi sanatlarda bulunanlarla sair silah taşımak ihtiyacında olanlara karyeleri heyet-i ihtiyarilerinin kefaletiyle silah taşımaya mezuniyet verilmesi bunun içinde mezun olduklarına dair hükûmet tarafından yedilerine birer alim ve haber ita olunması.

2-Hal-i firarda olmaları sebebiyle fakru zarurete düşmüş olanlara canib-i hükûmetten tehvin ihtiyacât-ı zaruriyelerini kefal erzak ve zuhura tevzi olunmak suretiyle müesser şefkat ve merhamet ibraz edilmesi.

3-Cereyan eden ahvâl dolayısıyla yıkılan evler ve duvarlarla saktalının ve muhtaç-ı tamir olan binaların yeniden inşa veyahut temin edilmesi.

4-Usatın te'dili esnasında atılan top mermileriyle hadm edilmiş veya muhtaç-ı tamir bulunmuş olan kiliselerin sarian inşa veya tamir olunması.

5-Şimdiye kadar iltica eden firarilerin miktarı otuz beş aile efradından ibaret olup bunların emrişalarına fevkalâde itina olunması zamanında İşkodra vilâyetine serian tebligat icra edilmesi.

Viyana 27 - Arnavudluk mes'elesinin hal-u tesviyesi için murad edilen muhtelif teklifatın düvel-i muvazzamaca nazar-ı dikkate alındığını Noviye Feraye Perese gazetesi haber veriyor.

İngiltere Hükûmeti Arnavud temailinin müsellehin zicr-u tenkili Devlet-i Osmaniye hakkında müşkülât-ı azamiye münteaç olabileceği ihtâr ile Arnavudlar'ın ıslah-ı ahâli için İstanbul'da bir teşebbüs müşterek icrasını tekalif eylemiştir.

Rusya ve Karadağ hükûmetlerinin de muhakkak olmak üzere kavl edilen Arnavud mütalibatının düvel-i muazzamadan biri veya birkaçı tarafından taht-ı temine alınması teklifinde bulundukları rivayet ediliyor.

Yukarıdan: Beyoğlu'nda Arnavud Gazetesi idarehanesine Brişa kabilesi ru'sasından merhum mürtezi yaşanan necl-i necini Ahmet Bey'in amcazadesi Vehbi Ağa'nın birâderi Priştine Jandarma Tabur Kumandanı Binbaşı Zekeriya Bey'i bir müddetten beri düçar olduğu şifası na'kabul hastalıktan reheyab olamayıp geçen gün ikmal-i nefes-i hayat etmiştir "rahmetallah aleyhi rahmeten vesai"

Şimdilik arzu-ı şayan bir hadise yoktur. Süleyman Ağa Batuşa üç kişi maiyetiyle bilasilah istikbâl Hazret-i Padişahîye azimet etmiştir.

Arnavud - Müttifai mûmaileyh gayet zeki, fettin hadi kuyur vazifesinde yorulmak bilmez kırk devr-i sabıkta vakur kes'i inkılabtan sonra bulunduğu memuriyetlerde ifa ettiği hidemat-ı mergubesiyle binelekran mümtaz bir genç idi. Ziya ebedisi Arnavudluk için ziya azimetten madudtur. Halen Cenab-ı Hak ruh-ı berfütühlerini cenan-ı aleyhine mazhar ve baki kalan ailesiyle bilcümle akraba ve avdesine sabr-ı cemil ve tul-ı emr-ı ihsan buyursun emin.

İsmail Kemal ve Mösyö Tomanoveç

Çetine 2 Haziran- İsmail Kemal Bey Reis-i Nazır Mösyö Tomanoviç ile mülâkat etmiştir. Mülâkat Arnavudluk mes'elesine intikal ettirilip üç saat kadar imtidad imiş ve beyanlarında itilaf-ı tam hâsıl olmuştur.

Bir Arnavud Bankası

La Türki gazetesinden:

(Alkamanya Korsopondanis) gazetesinde okunduğuna göre Viyana sahip nüfuz mahafil-i mâliyesinde bir Arnavud ikası vücuda getirilmesi tasvir edilmektedir. Bu mevzuadan maksat Arnavudluk'ta mevcut servet-i tabiayayı meydana istifadeye vaz ile Arnavudluk ile Avusturya ve Macaristan arasındaki münasebet-i ticariyeyi tazyid etmekten ibarettir.

Müdür-i Mesul: Derviş Hima

Şems Matbaası

3.47. Sene 3, sayı 63, - 23 Haziran 1327 (6 Temmuz 1911)

Üçüncü Sene	23 Haziran 327 Pencşenbe	Numro - 63
Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima		Abone Bedelâtı Senelik
Beyoğlu		Arnavudluk İçün 30 Guruş
Arnavudlardan Mürekkebi Bir Heyet		İstanbul Vilâyeti 40 Guruş
Tarafından İdâre Olunur		Memalik-i Ecnebiye 10 Frank

ARNAVUD

Şimdilik Haftada Bir Def'a Neşr Olunur.

10 Para Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir. 10 Para

Edîb-i fazîlet-mend mihr-i siyasiyemizden Avlonyalı Süreyya Beyefendi'nin idaremize irsal buyurdıkları makâle-i mühimmedir.

Malisörler İsyânı Münâsebetiyle

Malisörlerin mutâlebât-ı vâkıası ve ol bab da devletçe ihtiyâr olunan müsâadâtın tarz-ı teblîğ ve kabulü bu günlerde Bâb-ı Âlî'yi işğâl etmekde olduğu gibi bu mes'ele Avrupa mefâhil-i siyasiyesine dahi sermâye-i bahis ve müdâhale olmuştur.

Edvâr-ı evveliye de her dürlü tekâlif (silik) yerden müstesnâ olarak yaşamış ve yalnız devletin müdâfaa-i hukûku için îsâr-ı nakdîne-i hayat etmekle mükellef tutulmuş olan Malisörler bidâyet-i meşrutiyet de mürettebât-ı devleti ve vezâif-i tâbiyeti memnûnen kabul eylemiş bir hiss-i samimi ile devletin temin edebileceğini bir idâre-i âdileye karşı izhar-ı şevk ve şâdî etmiştir.

Kavânin-i devletin tatbikine gelince nüfus-i umûmiyenin kayd ve ta'dâdı sırasında esas tutulmak üzere karar verilmiş olan kuyûd tahrif olunmuş, esnân-i askeriyeyi tecâvüz edenlerin sinni tenkîs ve on altı yaşındaki çocukların yaşı yirmiden yukarı kayd olunarak hıdmet-i askeriye bir cereyân-i garibe tâbi tutulmuş, ağnâmın ta'dâdında, emlâkin tahririnde ve kâffe-i muâmelat da birçok fenalıklar vukû bulmuş idi. Malisörler bu ahvâle karşı ref-i şikâyet ve istid'â-yı ma'delet ettikçe huşunet ve adem-i itâat manası verilip kimse kulak asmamış dört asırdan beri hasm-ı canları olan Karadağlıların dâm-ı iğfallerine giriftâr olmalarına meydan verilmiştir.

Bunun esbab-ı leddünniyatını ve kimlere tahmil-i mesuliyet etmek lâzım geldiğini ta'yinden âciz isek de şurası muhakkaktır ki bugün sülûsü İslâm ve sülûsânı Katolik olarak iki yüz bin nüfusa bâliğ olan Malisörlere vad ve i'tâ olunan ıslâhât ve müsâadât her ne şekil ve sûret de olursa olsun bütün Arnavudluğa teşmil olunmazsa ateş-i isyan basdırılamaz! ve Arnavudlukda ciddi ve dâimî bir devr-i sükün ve huzur te'min olunamaz!

Kuvve-i hâkime cemiyat-ı beşeriye'nin ruhudur. İnsan hükûmetsiz ve hükûmet de adâletsiz yaşayamaz. Her devlet muhafaza-i hakk-ı hükûmet ve neşr-i âsâr-ı ma'delet etmek için halkın isti'dâd ve kabiliyetine göre vaz-ı nizâmât ve ilân-ı tanzîmât ile mükellefdir.

Akvâm-ı muhtelifeden mürekkebe olan devletimiz anâsır ve makâsidi bir nokta da celb ve cem için mutlaka ta'mîm-i adâlet etmelidir. Bugün Malisörler adalet ne

kadar müstehak ise üç buçuk milyondan ibaret olan vilâyât-i erbaa ahâlisi dahi o nisbet de zulüm ve ta'dîden bîzâr ve idare-i âdileye muhtaçdır. Hal-i hâzır da Arnavudluğun kısm-ı küllisinde her şey-i ğalebe-i kuvvet ve savlet ve şiddetle husûl-pezîr olup hükûmetin nüfuzu cârî değildir.

Malisörler için silah taşımak gibi bir ihtiyâc-ı elîm kabul ve teslim olunursa bi't teselsül umum Arnavudlar bir rekâbet ve husûmete mübtelâ ve muhafaza-i hukûka mecbur olduklarını nazar-ı itibara alarak bu ihtiyacı ta'mîm etmem ve o hakkı umuma bahşeylemek zaruridir.

Arnavudların vaziyet-i hâzıraları ve i'tiyâdât-ı kadîmeleri icabatından olarak can ve mal ve namus ve ıyalleri bütün Arnavudlukda müstahdem olan üç bin kadar jandarma neferâtının te'min edebilecekleri bir sükûn-i mevhum ile değil, ellerinde taşıdıkları silahlariyle taarruzdan masûndur.

Arnavudlukda en ziyâde âsâyış ve huzur içinde olduğu tahmin kılınan Berat sancağı dâhilinde üç seneden beri bin beş yüzden ziyâde cerâim-i âdiye vukû bulmuş mehâkimin tarz-ı teşekkülü ve istintakların sûret-i cereyanı itibariyle hükûmât-i mahalliye bu ceraimin men'ine değil tekessürüne cüret-i kâmile vermiştir. Silahların cem'i mâni-i taaddî olmamış jandarmaların tebdil-i câmesi tahkim-i nüfuz-i hükûmete kat'â yardım etmemiştir?

Acı fakat doğru bir sözle itiraf etmek lâzım gelirse hükûmat-ı mahalliye herkesin mal ve canını muhafazadan âciz ve efrâddan kavî olanlar masûn, zaîf olanlar zebundur!

Şimdi Bâb-ı Âlî bahş ve i'tâ etmekde olduğu müsâadât sırasında silah taşımak gibi bir külfeti bir nev-i imtiyaz diye kabul eder ve bunu şeref-i hükûmete, şan-ı devlete hâlel verdiği vâhimesiyle yine şâyân-i tereddüd görürse akvâm ve mevâkının isti'dâd ve kâbiliyetini nazar-ı im'âna el'an vâ-sûretle kavânîn ve kavâid vaz eden hükûmât-ı medeniye'nin bu bab daki mukarrarâtını tedkîk ve kabul etmekle def-i şübühât ve te'mîn-i nizâmât eylemesi icab eder!

Vaktiyle Napolyon'a gösterdikleri mukavemetlerine iğtirâran silah satvet ve savletlerini terk etmek istemeyen ve bunun için Avusturya ordularına karşı duran Tirol halkı şimdiki imparatorun bir iradesiyle silah taşımak hak ve imtiyazını muhafaza etmiş, imparator bu ahâliye bir cemîle olmak üzere Tirol elbise-i milliyesini lâbis olarak

ara sıra bunların nişangâhlarına gitmeyi ve bizzat “stand”larının resm-i küşâdını icrâ ve hâssa Tirol taburları teşkil ile bu imtiyaz-ı mahsuslarına riâyet etmeyi âdet eylemiştir! Tirollülerin İsviçrelilerin, İskoçyalıların silah taşımak üzere tâbi oldukları kavâid-i medeniye meydanda iken Arnavudlar gibi silahı mâ bihi’l hayat ve medâr-ı mübâhât sayan bir halkı eslihadan tecrîd ile tenkile sebep olmasa gerekdir!

Mürettebât-ı mîrîyenin tarz-ı cibâyete ve kemiyet ve keyfiyeti üzerine ittihaz olunacak usul ve müsâadâtdan umum Arnavudlar müstefid olmalıdır. Hükûmet halkın âsâr-ı mutâvaatını adl ve ihsân politikasını bi-hakkın tatbik ile istikmâl edebilir.

Bunlar cebir ve şiddet izhar olundukça nefret ve hüşûnetleri ve o nisbet de ecânibin tesvîlât ve müdâhalâtı artar. Arnavudları tamamiyle kavânin-i devlete tâbi tutmak için seviye-i irfân ve terakkîlerini yükseltmek ve bunun husûlüne kadar bunları kâbiliyet-i fitriye ve mevkîyelerine göre idâre etmek lâzım gelir.

Hükûmet Arnavudlukda ser-i mû imrân ve terakkiden bir eser meydâna getirmediği ve bir idâre-i kâmile ile sahîhan te’mîn-i adâlet ve hükûmet edemediği halde her dürlü kavânîne teb’iyet için bütün Arnavudları perişan etmeğe kalkışmak revâ-yi hak değildir.

İlk Loma vukuâtı üzerine yıkılan yakılan me’vâlar bini mütecâviz idi. Geçen sene vukû bulan hâdisât-ı elîme sırasında ise bu miktardan pek ziyâde evler yanmış binlerce eytam ve eramil hâk-i mezellet de kalmıştır. Malisörlerin mesakin ve meâbidi lâyı-ı tamir görülürse diğerlerin ne kabahati vardır ki her dürlü îânenen mahrum bırakılmış Kosova Karasi’nin her tarafı ateş-i top ve tüfenkle bir kerbelâ-yi müsîbete dönmüştür!

Arnavudlukda ıslâhât-ı ciddiye matlub ise muhtâc-ı muâvenet olanların cins ve mezhebine ve vesâyâ-yi ecnebiyeye bakmayarak devletçe ale’l umum ihtiyâr-ı fedâkârî edilmek öyle on bin lira değil bi-hakkın tazmin-i zarar ve hasar için lâ-ekal iki yüz bin lira arasında bir meblağ tahsisıyla mîzân-ı adl ü ihsan bir sûret-i mütesâviye de tutmak lâzım gelir.

Arnavudlar devlete sadâkatlerini ve metbû-i müfehhamlarına karşı derece-i hürmet ve muhabbetlerini Kosova sahrasında inbât etmiş ânların hal-i zaruret ve mutavaatlarını ise sevgili padişahımızın eşk-rîz-i teessür olmalarına sebebiyet vermiştir.

Şimdi hükûmet Arnavudların yalnız te'min-i huzur ve rahatı için değil mahafaza-i mevcûdiyet ve şevketi için göstereceği müsaadât bir dâire-i mahdûdeye hasır ve tahsis etmeyip umuma teşmil etmek ve Arnavudların ye's ve zucretini ve Binâ'en-aleyh ahvâlin bir kat daha kesb-i vehâmet etmesini men ve izâle eylemek iktizâ eder.

Muhakkaktır ki fakr u zaruret sefâlet ü felâketi ve bu da intibâh u basireti davet eder. Mütenebbih ve mütebessır olan efrad umûmiyetle tavr-ı vahşeti terk ile ihtiyacât-ı maddiyesini düşünmeğe ve bu sûretle inkişâfât-ı fikriye ve terakkıyât-i medeniyesi istikmâle mecbur olur. Artık Arnavudluğa ordular sevkından ihtiraz olunarak ıslâhât-ı ciddiye de bulunmak ve halkın isti'dâd ve kabiliyetine göre kavânîn-i mahsusa tanzim etmek üzere ahvâl-i mahalliyeye ve lisân-ı milliye âşinâ heyet-i muktedire göndermek zamanı gelmiştir. Vahdet-i osmaniyede ve usul-i sakîme-i merkezîyete hâlel-târî olur vâhimesiyle Arnavudluğun muhtâc olduğu bir idâre-i sâlime ve âdile âcilen te'min olunmazsa ezhândaki heyecân ve galeyan kesb-i sükûnet eder ve ne de Avrupalıların müdâhalât-i vâkıaları nihayet bulur.

Arnavudları tâc-ı devletin bir gevher-i kıymetdârı demek kolay ise de o gevheri traş ve tezyin etmek ve o sûretle şâyân-i iftihar ve istimâl bir hal-i kemâle îsâl eylemek lâzım gelir. Kömür halinde bulunan bu gevher tâca konmakdan ziyâde ânı takdir edenlere nasib olur. Ve böylece maâzallah devletin hâkimiyet ve şevketi ve Arnavudluğun mevcûdiyeti yok yere hebâ olmak gibi korkularla erbâb-ı sadâkat ve hamiyet üzülür kalır.

Avlonyalı Süreyya

Muhterem Arnavud gazetesine

10 Haziran 327

Jandarma kumandanı böyle olmalı (!)

Leskovikli Kemal ve Ekrem Beylerin Kesriye kazasındaki bazı umûr ve hususatlarını takib ve neticelendirilmek üzere 327 senesi şehr-i Mart'ın birinci günü buradan hareketle mezkûr Kesriye kasabasında muvâsalet ve geceli gündüzlü ayrılmaksızın üç ay ikamet eylediğim mahallî me'mûrîn-i mülkiye ve adliye ve eşrâf-ı memleketin malumu iken kendine malik olmayıp ifsâd-ı ahlâkiyesiyle müştehir ve

memalik-i mahrûsatü'l mesâlik-i osmâniye de Fransa devletinin kavânîn-i mevzûasını tatbikine muvaffak olacağını lisân-ı mefharetle söylemekde ve umumun nefretini celb

Sâhife 2

Arnavud

Numro 63

etmiş olan bura Jandarma Bölük Komutanı Sadullah Efendi her ne esbaba mebni ise gaybubetimden bi'l istifade komite sûretiyle dağlara çekildiğimi ve Kesriye de bulunduğum hengamede Deşnice'de vukua gelip hükûmet tarafından men edilen bir ictimam-ı umûminin müşevvik ve mürettibi olduğumu ve bu kere Görice'den aldığım talimat üzerine ahâli-i memleketi ifsad ve ihtilâla teşvik etmek üzere el-yevm Görice de bulunan Gelisyora eşrafından Mehmet Hilmi Beyefendi ile buraya geldiğimizden bahs ile tevarih-i muhtelif de merciine yazdığı kemal-i teessüfle haber alındı.

Hazret-i Padişah Efendimiz ittihad-ı anasır için lütfen Rumeli'ye teşrif buyurduğu böyle bir zamanda kumandan mumâileyhin ifsadcârane böyle bir iftirayı tertib ve tasni edişinin sebep ve hikmeti anlaşılamamaktadır.

Tebea'ı sadıkayı tefrikaya düşürmek hükûmete gavail ihdasını vazife ad eden hudbinlikte yekta ahlâksız idaresiz fesatçı kumandan efendi bütün eftad-ı memleket ve memurîn-i mahalliye'nin aleyhinde kılınç ve formasına güvenerek reis-i hükûmeti de aslen tanımamaktadır. Binâ'en-aleyh bu nadide kumandanımız Telgraf Müdürü Kâni ve Tapu Memuru Cafer, Nüfus Memuru Ali, Zabıt Katibi Ferit, Polis Nuri Efendilerin ayrı ayrı odalarda müsteciren ikamet edegelmekte oldukları Ferik Hasan Tahsin Paşa Hazretleri'nin selamlığında Ceza Reisi Efendi'nin misafir bulunduğu bir gece de kumandan mumâileyh müsellehan iki jandarma sevkiyle müdür mûmaileyhi cebren aldirmek üzere emir verdiğini ve bi'l ahire sekr-i hal olarak bizzat meskenine taarruz ve cebren içeriye duhul etmesinden kanun-şikenane ve müstebdane olan şu harekât-ı hud-pesendanesinden vukû bulan şikâyet üzerine bi-re'-yi tahkikat Yanya Polis Müdürü ve Jandarma Yüzbaşısı Sadık Efendiler Permedi'ye gelerek tahkikatı icra ve ikmal ile merkez-i vilâyete avdet ve cihet-i adliyecede muhakemeleri devam etmektedir.

Jandarma Kumandanı Sadullah Efendi'nin ahlâk-ı ifsadcârânesinden ahâli-i memleket dahi şikâyet eyladıkları halde bu nadide vazife na-şinas kumandanının buradan kaldırılmaması ve zaten efrad-ı ahâlinin şikâyetinden muğabber kalmasından dolayı eski ifsadatı tezyiden ahâliyi tefrikaya düşürmek ve hüdangerde bir fenalığa meydan verdirmek üzere tohum-i fesadı saçtırmakta müdavim bulunmasından dün

belediye reisi başta olduğu halde eşraf-ı memleket makam-ı vilâyete ve meb'us-i muhterememiz olup el-yevm Yanya'da bulunan Müfid Beyefendi Hazretleri'ne de batelgraf arz-ı şikâyet eylediler. İfsad ve tasniatta yekta bu nadide bölük kumandanı efendinin ahvâl ve hareket-ı kanun şikenanesi meşrutiyetle kabil-i tevfi olamamasından merciinin nazar-i dikkatini celb etmek üzere iş bu varaka-i acizinin ceride-i feridelerinin bir köşesinde dercini istirham eylerim. Jandarma kumandanı böyle olmalı. Bravo (!)

İmamzade Yusuf Hecrânî

Arnavud. - Hükûmet-i merkeziyenin nazar-ı dikkatini celb ediyoruz. Memurin-i hükûmetin bu sû'i halleri, yolsuz hareketleri aşağı Arnavudluk da bir ihtilale zeria teşkil etmemektedir. Sonra ahâli silah-bedest olarak muhafaza-i hukûkuna kalkışınca Türk matbuatının İttihâd ve Terakki'ye mensub olan gazeteleri heman bu hareketi ecnebilerin teşvîkâtına haml ve atf da dakika fevt etmeyecek. Zaten aşağı Arnavudluk da bu hareket baş gösteriyor.

Ergiri Meb'usu Müfid Beyefendi'nin geçen nüshâımızda neşrettiğimiz mühim bir telgrafı jandarma kumandanlarının ne gibi işlerle uğraştığını bize anlatıyor. Hükûmetin şimdiden tedabir-i saibe ve acile ittihaz etmesini "Arnavud" selâmet-i devlet nâmına temenni eder.

Çamlık Muhabirimizden;

İntibahda Çamlık Mektubu

9 Haziran 327 tarih 210 numaralı Yanya'da münteşir İntibah'da çamlığa dair muhabir-i mahsusun – bir keşt u güzâr sebebiyle - bir makâlesi görüldü. Kendisini hürriyet aşığı ad eden muhabirin, zairin çamlıkta görüldüğünü, çamlıktan anladığını değil keyfine uyanları vazih bir sûretde yazılıyordu. Tuhafı şu ki saika-i meşrutiyetle meydana çıkararak çamlığı ezher-i cihet tenvir eden, terakkiyat-i cedide, hubb-i vatan, terakki-i lisân-ı milli gibi teşebbüsât-ı hayır-hahane istibdadkari imiş, müsebbiblerini, müteşebbislerini, millet ipde görmekle iftihar edecekmiş; çamlıkta ecnebi kâse-lisleri varmış! Çamlıkta arzu-yi lisân-ı milli mucep tefrika ve fesad imiş! Acayip!

Çamlıkta ecnebi ile münasebat da bulunan ferd-i vahid mütesavvir olmadığı gibi yolların kabil-i mürur olmamasından tabiat ve ahlâk-ı mahalliyenin hiçbir hariçle uyamamasından yalnız ecnebiden değil hem-civar olan kasabatdan bile kimse ayak

basmamış ve basmayacaktır. Çamlar lisân-ı maderzadını canları kadar severler, çünkü terki, medeniyeti o mübarek lisândan intizar ediyorlar.

Muhabir hazretlerinin çamlıkda ne görmek istediğini anlayamadık. Galiba saf kalbli çamları! İstibdaddaki hal gibi uyumuş bir halde görmeyi arzu ediyordu! Eyvah! Böyle bilmiş olsaydık kolayı vardı. Muhabir hazretlerinin burada kaldığı üç dört gün kadar budalalar olurduk, her sözüne körü körüne tebiyet ederdik! Ne çare ki bizi aldatan bir cihet var idi oda mübarek zairin zabıt bulunması idi. Şüphesiz bunca müddet istibdad ile pençeleşen, hürriyeti meydana çıkaran zabitan elbette hürriyet aşıkları olmaları lazım. Fakat muhabirin hali tamamiyle bir aks-i zuhur ediyor. Zira çamlıkda yegâne şukufe-i hürriyet olan terakkıyat-i milliyeyi, civar ecnebilerin her türlü propagandalarına göğüs kemiren teşebbüsâtı, göremiz arzu edemez! Buna ne mana verilir? Artık herkes anlasın! Muhabir gurup, kulüb, mühfil! Müdavimlerini asacak, çünkü bunlar Hükûmet-i Osmaniye aleyhinde bulunuyor! Teessüfler olunur. Cüz'î bir istifade-i muvakkatesi için koca bir Arnavudluğun medar-ı iftihar olan gençlerine iftiralar atılıyor. Hükûmet-i seniyyeye bila-sebep yara açılmak isteniliyor. Yazıklar olsun böyle vahi efkâra!

Muhabir ile çamlıkda iken görüştük, bu iftiralardan asla bahsetmiyordu, kulüpleri ziyaret etti, memnuniyetini izhar etti. Şimdi ise matbuat vasıtasıyla uğraşüyor. Hükûmeti tekrar Arnavudlar aleyhine sevk etmek ister, fakat hükûmet matbuamız, Arnavudları vaktiyle tanımış, bestelerini, dinlerini zamanıyla tecrübe etmiştir. Arnavudlar Beyninde tefrika yoktur, hurûf-ı arabiye icadı esbabını anladılar. Muhabir hazretleri boş yere taciz olunmasın! Muceb-i âr olan teşebbüsata girişmesin!

Çamlardada muhabir hazretlerinin tabiat ve hasleti olsa mektubunda istimâleylediği elfaz-ı müstehcene ile mukabele olunurdu. Fakat kendisini iyice tanıır ve nereli olduğunu bildiğimiz cihetle hasletine göre cevap vermeye tenezzül edemeyiz. Ancak bu hareketin serbestiyetine bakıp şaşmakla iktifa edeceğiz. Hurûf-i arabiye taraftarlığı süsünü veren zevat dahi intibaha gelsinler. Bu hususu için buralardaki tebeddülât ayrıca arz edilecek, muhabir hazretleri başkasını atmak üzere açtığı çukura kendisi düştü! Allah büyüktür.

Fi 12 Haziran 327

Arnavud - Vezaif-i askeriyesiyle iştiğal etmeyip de çamlık mektupleriyle vakit geçiren ve lafla Arnavudları tahvif etmek isteyen Zabıt Efendi belki Abdülhamid

devrinde jurnal ederek bir fenalık yapabilirdi. Bugün millet bir kanunun fermanberidir. İntibahdaki mektuplar masamızın üzerindedir. Gelecek hafta cevap vereceğiz.

Arnavudluk Şuûnât-ı Esbûiyesi

Arnavudluk için Noya Feraye Perese'den:

Hükûmet-i Osmaniye Malisörlerin taht-ı inkiyada girmeleri için tayin ettikleri mühleti yeniden on beş gün daha temdide mecbur oldu. Çünkü evvelce verilen zaman müsaadeden pek az ahvâlde istifade olunabildiği gibi usatın kısm-ı küllisi hala elleri silahlı Karadadağ hududunda, artık taayun etmiş olan mutalebeleri Bâb-ı Âli tarafından is'af edileceğine dair teminata destres oldukları takdirde Devlet-i Osmaniye'ye karşı daire-i sadâkate duhul etmeye müheya bekliyorlar. Burada bir tarafta ateş-i kıyâmın haricden gelen ve Türkiye kuvve-i kâfiyeyi haiz olmadığını öne süren harici tesirlerle tekrar tekrar yeniden alevlendiği, diğer tarafta Bâb-ı Âli'nin tarık-ı itilafa doğru atdığı şayan-i takdir ilk adımının idare-i sabıkada herkesce malum olan ve Abdülhamid'in mesleğinden ibaret bulunan taallül ve ta'vîk politikasının zeminini teşkil eden kararsızlık seyiesine kurban olduğu görülüyor.

Zat-ı Şâhâne'nin Kosova sahrasında ilan ettiği afv-ı umûminin yakında olacağı haberi ne kadar meserret-bahş ümitlerle telakki edilmiş idi. Şimdi bu afv-ı umûmi ne oldu? Yalnız geçen sene kıyama iştirak etmiş olan bir avuç müslüman Arnavudun afvından ibaret. Bâb-ı Âli'nin Arnavudluk da ıslahat vücuda getireceği haberi ne büyük şevk ve hararetle takdir edildi. Şimdiye kadar ise bu ıslahat hakkında hakîkaten maddenten ne kadar az haber alınabildi.

Hükûmet-i Osmaniye ile Arnavudlar arasında nihayet daimi bir sulh ve itilaf husûlu intizarına hak verdirtecek bütün tedâbirden kala kala nihayet zât-ı şâhânenin kan davalarının faslı için avdet edecek Arnavud firarilerine hediye ten ihсан buyurduğu meblağ kalıyor. Bu kararsızlık politikasını genç Türkiye'ye yakıştırmak kabil değildir. Bu iradenin başında bulunanlar, asil bir ateş vatanperverane ile meşbu oldukları halde iliğine kadar tevessuh etmiş irade-i sabıkayı Osmanlı toprağından silip süpüren, onun yerine mücedded ve haiz-i kuvvet bir devlet ikame eden, bütün âlem-i medeniyet de meyil ve teveccühler uyandıran müesese-i cedidelerinin unsur-i kuvvetine emniyet ve itimad esas kavîmini ilave eyleyen aynı adamlar mı? Hayır. Burada ânî bir atâletten, gûşeklikten fazla bir hal mevzu bahis olduğuna inanılanmaz, Türkiye'yi vaktiyle idare mutlaka zamanında âmâl-i muhteresaneye daimi bir şîkar yerine koyan hal-i tezezüb ve

atalete rucü tehdidi altında bulunduğuna inanılmaz. İhtimal bir terfi-i seriden sonra bir lahza-i bi tâbî, fakat boğaz içinde hal ve mevkiin vaziyet-i hatır-nâki hakkında mümkün mertebe sür'atle vâzıh ve şümüllü bir fikir edinilmesi genç Türkiye için lazım, Balkan sulh ve müsalemeti için lâ-büddür ve genç Türkiye'nin hakîkî dostlarının vazife-i ciddiyesi Bâb-ı Âli'nin revîş hal mevkiî takdir etmesine delalet ve himmet etmektedir. Bâb-ı Âli Arnavudluk mes'elesinin Beynel-milel bir şekle ircaı için sarf olunan mesaide muhatarayı takdir etmek lazımdır, Karadağ'da neler cereyan ediyor bilmelidir. Arnavudluk mes'elesinin günden güne müşkil bir şekil aldığı hususunda nazar-ı dikkati celb olunmalıdır. Eğer Türkiye tereddüdü betaeti neticesi olarak Arnavudlar da kalabilecek asar-ı cüziye-i sadâkatı ağır şerait ve imtiyazatla satın almak mecburiyetinde kalırsa yazıktır; hal bu ki süratle sulhperverane hareket sayesinde bir sadâkatı suhuletle ve bila-had istihsal etmek mümkinatdan idi.

Türkiye için Arnavudlarla akd-i itilafa lüzum-i kat'i vardır. İstanbul da şimdi malum olan Arnavudların mutalebatı hissiyat-ı milliet-perverane güzelliğiyle değil, bilakis hal ve mevkie tamamen muvafık bir nazarla tetkik edilecek olursa bu itilaf kesb-i suhulet eder. Arnavudların istediği Arnavudluk için bir muhtâriyettir, bunlar

Sahife 3

Arnavud

Numro 63

Arnavud lisânına âgâh me'murlar istiyorlar; silah taşımak hakkını talep ediyor; hıdmet-i askeriye-i ifâ edecekler, fakat kendi memleketlerinde. Bu mutâlebât o kadar büyük, o kadar gayr-i kabil icrâ mı? İstanbul da en ziyâde silah taşımak cihetine i'tiraz olunuyor ve bundan sulh ve âsâyiş için bir muhâtara görülür. Asırlardan beri Arnavudlar buna alışmış, hatta muhafaza-i nefis vazifesiyle silahından ayrılmamağa mecbur kalmış. Henüz vahşetten bir numune olan, henüz kan davaları hüküm süren bu havalide hayatını müdâfaa etmek mecburiyetindedir.

Bunların ellerinden silahlarını almak, haysiyet ve namusuna tecavüz etmektir ve bu dağ evlatları bu kıymetdâr malından olmakdan ise hayatından vaz geçer. Arnavudların sadâkatı hakkında sü-i zan besleniyor. Bu haksızdır. Abdülhamid'in Arnavudların ahlâk ve âdât-ı husûsiyelerine riâyet ve bu cesur kavme her sûretle tevcih-i ruchân etmesine ve bayraklarının mensubiyetini devletin en yüksek menâsıb ve makâmâtına, hatta Sadrâzamlığa kadar is'âd eylemesine rağmen, Arnavudlar genç Türkiye'ye zamân-ı tevellüdünde pek çok muâvenet ve sâdıkâne hıdmet etmedi mi? Zâbitânı Selânîk'den İstanbul'a sevk eden aynı arzu, Türkiye'ye garb medeniyeti

kapısını açmak şevk ve hevesi Arnavudları da mücâhidler saflarına idhâl etdi. Onları da istibdâd aleyhine meydân-ı mücadelede atdı. Arnavud tüfenkleri Kânûn-i Esâsî'nin istirdadına muavenet etdi, şimdi bu tüfenkler onların ellerindenniçin alınıyor! Sonra, neden bu fakir kavme, memleketleri ancak ihtiyacât-ı mübremeyi def'e kâfi gelebilecek bir hâsılât veren bu zavallı ahâliye yüksek vergiler tarh ve tahmil olunuyor? Bu ahâli ne için kendi lisânlarıyla konuşmayan kendi husûsiyet-i hallerine vâkıf olmayan ve binâ'en-aleyh ahâli arasında hiçbir emniyet ve itimada mazhar olamayan me'mûrîn tarafından idare edilmek arzu olunuyor?

Arnavudların Türkiye'den talep ettiği maddeler gayr-i kâbil-i icrâ şeyler değildir. Lâkin Türkiye'nin Arnavudlar yüzünden zıyâ'ı her dürlü tahminin fevkindedir; çünkü hâriçden tehdîd eden bunca ihtilâfât ve ihtilâtâtıdan sarf-ı nazar yüzde doksan ikisi islam olan Arnavudların kıyamı Türkiye'deki tebea-i Hıristiyâniyeye nasıl icrâ-yi te'sîr eder? Bunlar tebea-i İslâmiyenin bile hâkimiyet-i osmâniyeden hoşnud olmadıkları makâm-ı istişhâd da beyân etmezler mi? Zâten Anadolu'nun muhâfaza-i sükûnet etdiğine, aksâm-ı cenûbiyesinde şikâyetler çıktığına, Giridlilerin mutâlebât-ı cedide ile tekrar ortaya atılmadıklarına hayret ediliyor. Eğer Hükûmet-i Osmâniye ta'vîk ve tereddüd politikasıyla Arnavudluk su-i misâlinin devamını tecviz ederse tedbirsizlik etmiş olur. Ve siyâsât-i beynelmileliyenin Arnavudluk mes'elesi yüzünden müteessir ve endişe-nâk olduğunu İstanbul'dakiler bilmelidirler. Rusya'nın teşebbüsü Hükûmet-i Osmâniyeye kıyamın devamından ne gibi muhâtarât tevellüd edebileceğini göstermiş olmalıdır. Ve Karadağ'ın vaziyeti bunu hergün isbât ediyor. İngiliz mahâlifinde devletlerin İstanbul da teşebbüsât-ı müşterekede bulunması fikri canlanıyor, Rusya'da ıslâhâtın mevkı-ı tatbîka vaz' edileceğine dâir te'mînât talep olunuyor. Ve eğer Avusturya genç Türkiye'nin hakîkî dostu olduğunu izhar etmese, Arnavudluk mes'elesinin halli cihetinin Türkiye elinden alınması pek kolay olabilecek idi. Türkiye umûr-i dâhiliyesine böyle bir müdahalenin ne demek olacağına İstanbul'dakiler elbette hiç şüphe etmezler.

Türkiye için Avusturya ve Macaristan sâdık, samimi bir nâsıhdır ve bu nâsıhın vesâyâsını işitmemezliğe gelmemek kendi menâfii icâbâtındandır.

Sulh ve müsâlemeti tavsiye etmekle aslâ mıkdarı cüz'î olan Katolik Arnavudları vikâye fikriyle hareket etmeyüp bilakis bütün Arnavud kavminin menâfiini, bütün Devlet-i Osmâniye'nin menâfiini nazar-ı i'tibâra alan Avusturya Macaristan istikbâl

ümidleriyle malı ve cesur bir kavmin mahv ve perişan edildiği hakkında samimi, menfaat-i husûsiyeden biri dostlukperver de ettiği genç Türkiye'nin kendi kendini tahrib tarîkını ta'kîb ettiğini istemiyor; Türkiye dâhilî buhranlarla zayıflarsa, vaktiyle olduğu gibi, yine kuvvetsiz, kudretsiz kalır, herkesin iddiâ-yi mîrâsa hak kazanacağı muzmahıllı ve perişan bir ülke şekline girer. Avusturya Macaristan'ın ahz-ı ââmîli genç Türkiye'yi kuvvetli, bütün eczâsıyla müttehid görmektir; zîrâ Avrupa sulh ve müsâlemeti için ehemmiyet-i azîmesi olan Balkan sükûn ve âsâyişi için yegâne te'mînât ancak ve ancak kuvvetli bir Türkiye'dir. Bu sebebdan nâşî Türkiye'nin hal ve tereddüd ve rahâveti üzerinden atması Arnavudlarla Türkiye'nin şan ve haysiyetine dokunamayacak ve hatta Türkiye için bir enbe-i rahmet olacak bir itilaf akd etmesi son derece arzu olunur. Zîrâ böyle bir hareket hîn-i i'tilâsında o kadar meserret-bahş ümidler uyandıran ve endişe ve sıkıntıları aynı zaman da bizim endişelerimiz olan olan bu genç kuvvetin takviye ve tahkimini te'mîn eder. İktizâ eder ki hükûmet-i Osmâniye Arnavudların şâyân-i kabul mutâlebâtını kabul de teenni ve taannüde meydan vermesin, bilakis bu fakir, fakat kavî ve istikbâli parlak kavmin sâha-i medeniyet de devâm-ı i'tilâsını dâire-i imkâna sokacak mesâidâtı sür'atle ve bir sûret-i âlîcenâbâne de i'tâ etsin. Eğer bu olacak olursa, o vakit Arnavudlarda Türkiye aleyhdarlarının fısıldılarını artık işitmezler ve nasıl vaktiyle yeni bir devlet vücuda getirmek maksadıyla İstanbul'a yürüdülerse, yine öyle Osmanlılarla beraber emîn ve sağlam bir istikbâle doğru sadâkatle ilerleyeceklerdir. Türkiye'nin bütün samimi dostlarının arzusu işte budur.

Arnavudların talepleri

Çetine 20 Haziran - Arnavudlar Karadağ Hükûmeti'yle hükûmât-ı ecnebiye sefirlerine bir beyânnâme takdimiyle kat'iyen muhtâriyetlerini talep etmektedirler.

Usât ile müzâkere

Londra 30 Haziran – Çetine'den bildirildiğine göre sefir Sadreddîn Bey usâta silahlarını teslim edip rahat duracak olurlarsa kânûnî olan taleplerinin kâffesi is'âf edileceğini beyan eylemiştir. Âsiler bu teklîfâta bir cevap vermemişlerdir. Bundan dolayı mes'ele muvaffakiyete müneccer olmayacak gibi görünüyor. İngiliz gazetelerinin kâffesi ahvâlî buhranlı gösteriyorlar.

Meb'usların İctimâi

Üsküp 27 – Üsküp vilâyeti İslâm meb’usları Mitroviçe’de ictimâ’ ederek usâta bahşedilen afv-ı umûmi mes’elesiyile eslihanın teslimi ve bir de hükûmetçe te’diye olanacak tazmînât hakkında müzâkere de bulunmuşlar, Üsküp Meb’usu Necip Draga Bey vesâtatıyile Sadrâzam Paşa’ya bir muhtıra takdimine karar vermişlerdir.

Arnavud. - Muhteremler muhtıra kime ediyorsunuz. Boşuna yorulmayınız. Mukadderât-ı ilâhiye ne ise o olur. Nezâketle ahâliye anlatınız ki meclis-i milli de vücudunuz pek mâ-lâ ya’nîdir. Tâ ki ahâli boş ümidler içinde kalmasın.

Malisörlerin Muhtırası

“Monitör Oryantal” gazetesine 26 Haziran tarihiyle Çetine’den gönderilmiş bir mektubda Malisörlerin mutâlebâtını muhtevâ muhtıraya dâir ber-vech-i âtî malumat verilmektedir:

- 1- Âtî de muhâlif-i meşrutiyet bir hal vukû bulmayacağına dâir hükûmet-i merkeziye te’mînât i’tâsı, bütün edyâna ve örf ve âdâta hürmet edileceğine dâir Kânûn-i Esâsî vâsıtasıyile te’mînât verilmesi.
- 2- Arnavudluk da mevcûdiyet-i milliyenin tasdîkı.
- 3- Milliyet dâiresinde bir nisbet ile meb’us intihâb edebilmek hakkında serbestî i’tâsı.
- 4- Maârif hususunda Arnavudlara hürriyet ve müsâade-i kâmile i’tâsı.
- 5- Arnavudların sakın oldukları vilâyetlerde âdem-i merkeziyet-i idârî esâsına müstenid ve ihtiyâcât-i ahâli ile mütenâsib bir usul-i idâre teşkili.
- 6- Vâli ve sâir büyük memurların en afif memurlardan intihâbı ve bunları her halde lisân ve âdât-i mahalliyeye vukuflarının lüzumu.
- 7- Taraf-ı pâdişâhîden bütün Arnavud vilâyetlerde hüküm ve teftişî cârî olmak üzere bir müfettiş-i umûmi ta’yîni.
- 8- Lisân-ı resmi-i mahallî olarak Arnavudcanın isti’mâli.
- 9- Vezâif-i askeriye herkesin mensûb olduğu mahallerde îfâsı ve bu husus da ayrı bir sûretde teşkilât icrâsı ve hudud da bulunan vilâyetlerde asâkirin hudud muhafızı olarak istihdâmı ve efrâdın vezâif-i dîniyelerinde serbesti-i tâm i’tâsı.
- 10- Gümrük, posta ve telgraf, tütün, pul gibi esâsı vâridât-ı müstesnâ olmak üzere vâridât-ı sâirenin ihtiyâcât-ı mahalliye için sarfı.
- 11- Bütçeyi tanzim ve masârifi teftiş etmek üzere bir meclis-i umûmi tertîb edebilmek hakkının i’tâsı.

12- Müsâdeme esnâsında harab olan hânelerin tekrar inşâ ve zâyîâtın tazmin edileceğine dâir te'mînât i'tâ olunması. 22 Arnavud murahhasın imzâsı

Devletler Arasında Malisör İsyânı

Viyana 20 Haziran – Hâriciye Nâzırı Kont Ornital Malisörlük hakkında Bâb-ı Âli'de yeni bir teşebbüs de bulunmuştur. Ornital eğer bu isyânın teskini biraz gecikirse düvel-i muazzamanın Arnavudluk hakkında müctemian sarf-ı mesâî etmesi için Berlin'de teşebbüsde bulunmuştur.

İstihbârât Kaleminden Büyük Bir Temenni

Seyâhat-i şâhâneyi ta'kîb eden ecnebi muhâbirlerinden bir iki zât ile görüştük. Bunların verdikleri ma'lûmâta bakılırsa ne İsa Bolatin, ne İdrîs sefer ve nede Pilaveli Hasan Ağalar arz-ı inkıyad etmemiş ve Süleyman Ağa Batuşa dahi huzura kabul olunmadıktan mâ-adâ maiyet-i şâhânedeki kibâr-ı me'mûrîn tarafından zaman ve siyasetle gayr-i kâbil-i tevfiğ tereşrev? İrâe edildiği söyleniyor. Hal bu ki Malisörlerin ibtidâ-yı kıyâmında biraz zaman sonra Selânik matbûâtı İsa Bolatin'i tâ Üsküp'e kadar getirmiş, silahlarını vâliye teslim ettirmiş. Afv dilettirmişler idi. Bil'âhire bu yazıların sarf-ı ercûfeden? İbâret olduğu tahakkuk etmişti.

Matbûât-ı osmâniyenin muhâfaza-i haysiyeti için bu deverân eden şâyianın ne dereceye kadar doğru olduğunu istihbârât kalemi bizi tenvir ederse minnetdâr kalırız; çünkü birgün gelecek ki değil ecnebler ahâlimiz bile Osmanlı matbuatına inanmamağa başlayacaklardır.

Derita Refîkimizin Hamiyeti

Manastır'da intişâr eden Derita refîkimiz teşrif-i şâhâne münasebetiyle ve tasvîr-i hümayûnla müzeyyen bir nüshâ-i fevka'l âde neşrederek hâsılâtını donanma-yı osmânîye hasr etmiştir. Kendisini tebrik ederiz. Bakalım kadir nâ-şinaslar bu eser-i hamiyete karşı ne yumurtlayacaklardır. Atebe-i Hazret-i Padişahî'ye açık bir de mektub var. Vükelâ-yı kirâm o kargaşalık arasında o mektubu okuyamadıklarını tahmin ediyoruz. Nuzzârın ve ale'l husus Sadrâzâmın – vakit bulabilirse – okumasını isteriz.

Arnavud Talebesi Efendilerden Bir Ricâ

Dâru'lfünûn-i Osmânînin muhtelif şubâtından bu sene bâ-şehâdet-nâme çıkacak genç vatandaşlarımızın simalarını umum Arnavudluğa takdim için “Arnavud”

gurup halinde resimlerini derç etmek istiyor vahşî, bedevî kavim cehûl-i son ta'bir
“Ziyâ” gazetesinindir. Denilen Arnavudların her sene mekâtibden fevç fevç çıkanların
mıkdârını âlem-i medeniyete irâe etmek isteriz

Akd-i nikâh

Berat hânedânından Aziz Paşa Viryoni Hazretlerinin mahdumlarından Tiran
Kaymakamı Hüseyin ve mekteb-i sultaniye talebesinden Muhtar Beylerle Yanya
hânedânından Mustafa Paşa'nın iki kerîme-i ismet-vesîmelerinin Yanya'da akd-i nikâh
edildiklerini istibşâr ettik. Cenâb mütemeyin eylesin bir de... Bir de Arnavudluğa
terbiyeli ve hissiyât-ı necîbe-i milliye ile mâlâmâl bir âile-i münevvere teşkil etmelerini
“Arnavud” temenni eyler.

Müdür-i Mesul: Derviş Hima

Şems Matba'ası

3.48. Sene 3, sayı 64, - 30 Haziran 1327 (13 Temmuz 1911)

Üçüncü Sene

30 Haziran 1327 Pencşenbe

Numro - 64

Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima

Abone Bedelâtı Senelik

Beyoğlu

Arnavudluk İçün 30 Guruş

Arnavudlardan Mürekkeb Bir Heyet

İstanbul Vilâyeti 40 Guruş

Tarafından İdâre Olunur

Memalik-i Ecnebiye 10 Frank

ARNAVUD

Şimdilik Haftada Bir Def'a Neşr Olunur.

10 Para

Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir.

10 Para

Perdenin Bir Kenarını Kaldırmak İcab Etti

Bundan yirmi gün evvel İttihâd ve Terakki'ye mensub bir iki dostumla konuşurken Malisörlerin kıyamı aleyhinde matbuatımızla protestolar yağdırmak fikrinde olduklarını söyledikleri vakit kendilerine Avrupa'yı güldürecek bu gibi sakim siyasetlerde tevessül edilmesini ve bu garib siyasetlerden ziyâde Arnavudluk'ta neşr-i adalet ve tesis-i idare-i meşrûta ile Avrupalılara şevket ve şânımıza ve medeniyete kabiliyetli, insaniyete layık bir uvzu beşer olduğumuzu ira'e ile dillere destan olan ittihad-ı anasır mes'ele-i mühimmesincidden taht-ı temine alacak vesaite teşebbüs edilmesini dostlarıma halisane tavsiye etmiş ve yalan yanlış hareketlerle düvel-i muazzimeyi iğfaldan iyade nefret-i umûmiyeyi âlemi üzerimize celb edeceğimizi söylemiştim. Heyhat ki İttihâd ve Terakki'nin her işte olduğu gibi burada da muhaberat-ı telgrafiye ile kararlaştırılan protestolar (Renin ve Tanin) gazetesini dolduruyor. Ben bu telgraflardan da bahsetmek istemezdim. Çünkü Arnavudların âmâl-i hakîkîyeleriyle gelen telgraflarda münderiç istiklâliyet ve muhtâriyet fikirleri arasında dağlar kadar fark var. Bu telgraflar işin içyüzünü bilenleri kahrkaha ile güldürür. Acaba Hüseyin Cahid Beyefendi biraderimizde bu telgrafları tertib ve keşide eden ve ettirenleri bilmiyorlar mı?

Her nüshâımızda tekrar etmemek şartıyla diyebiliriz ki Arnavudlar bu Devlet-i Osmaniye'nin bir rûkn-i metin ve adim'ül-enderasıdır. Zaten bir gün metin zi-vakar düçar tezelzül olunca Türklerin Anadolu'ya geçmeleri tehlikesi çoğalır. Bütün anasır-i osmaniye'nin uhuvvet-i cedidesini selâmet ve şevket ve şânını dileyen has gönüller musaffat kalbler, gayr-ı mülevves cepheler nâmına diyebiliriz ki Devlet-i osmaniyede n ayrılmak fikrini besleyen değil biz, Arnavudlar rüesa-yı ihtilaliye de bu fikre dâhil olduğu halde – ne Bulgarlar, ne Rumlar, ne Ermeniler, ne Arapların infırad ve istiklal fikrinde değildirler. Bu fikrimizde yanılmayacağımızı da anasır-ı sairenin tekzibinden korkmayarak söyleyebiliriz; fakat bir iki Selaniklinin iki üç İstanbullunun anasır-ı osmaniyeyi hayvan sürüsü gibi kullanmalarına efrad-i osmaniyeden bir ferd razı değildir. Hatta ekseriyet-i mutlakâyı teşkil etmek üzere de halis münevver'ül-efkâr Türklerde bu hallerde razı değildir. Bu esaret-i umumiye'yi muhafaza nâmına irtikab edilen cinayetler, ika' edilen dinayetler de hudud-u beşeriyeti aşmıştır.

İşte biz Arnavudlar ümid ederiz ki bütün unsurlar bu azim vaziyetimize iştirak ederler- biz bir hükûmet-i muntezimenin tesis ve tekerrürü taraftarıyız. Biz bir iki Selaniklinin, iki üç İstanbullunun taht-ı istibdadında yaşamak niyetine olmadığımızı işte bi def'a daha söylüyoruz. Geçen gün ali mela'in-nas Türklerin erbab-ı vicdan ve idrakına söylediğimiz ibi eğer basirane hareket etmezsek Malisiya mes'elesini bugün olmasa yarın daha mehlek-i ihtilaller takib edebilir. Süngülerimizin üçünü hududu saltanatımızı muhafaza için bileyelim. Bugün Arnavudluk'ta, Yemende süngüye ram olabilir; fakat yarın ne olacak. Bazı vatansızlar bu noktayı düşünmüyorlar. Askerimizle ahâlimiz arasında mümkün olduğu kadar münaferet sokmak, askerle ahâliyi yekdiğerine öldürtmekle menafi' hasiselerini temin etmek istiyorlar.

İlan-ı meşrutiyetten biri Arnavudluk ve erbab-ı namus rahat yüzü görmedi. Bu uygunsuzluklar yalnız munhasır değil.

Arnavudluk'un her tarafında birer sûretle irtikab-ı rezalet olunuyor.

Biraderi Selanik cemiyetinin murahhısı olduğundan bila prova hareket eden Görice mutasarrıfının hareket-i derşitanesi oraya bile fikir ihtilali ekmeye sebep oldu. Ergiri'ye yakın - deseniz lebhüve de. Çünkü mebus-u muhterememiz Müfid Beyefendi'nin vatani orasıdır. - Bir yerde kaviyen istiklâliyet ve cemiyet-i hafiye fırkaları te'sis etmiş. Şâyân-ı teşekkürdür ki ahâli-i muhteremesi ve şeni' iftirayı seri'an tekzib etti. Bilcümle süfera-yı ecnebiyenin mazhar-ı emniyet ve hürmeti olmuş, inkılabın en had-u nazın zamanlarında Hamid'e karşı metanetini muhafaza ile hürriyete hizmeti sebkât etmiş sadr-ı isbak Ferid Paşa Hazretleri gibi rical-i devletten bir Arnavud'u kaviyen görünceye kadar ihtilalcileri teşvik etmiş gibi safsatalarla Selanik matbuatı ve onlara zahir olan İstanbul'da bazı gazeteler işa'a edip duruyorlar. Ferit Paşa Hazretlerinin ve bedi tefrikteki muhakeme-i mümeyyesi o bir iki Selanikli ile rihle-i siyasetinde tilmizliğe bile kabulde tenezzül etmeyeceği iki üç İstanbullunu iftiralılarının düştüğü sahayı sefaletinden daha belind ve balâdır. Binâ'en-aleyh bu gibi laklakıyanmuvazene-i umûmiye-i memlekete ne kadar mühlek darbeler ördüklerini onlar galiba düşünmüyorlar. Fıtrat-ı beşerde bazı garabetler ceplerini dolduranlar ne haktan ve ne de halktan utanırlar. Kaleminin ucundan çıkan her kelime lale-i hikmetten ad olunuyor.

Bu hali müzebzebenin vatani müthiş bir uçuruma sevk ettiğini bu birkaç kişi düşünmek ve takdir etmek istemiyor mu? Öyleyse külliyen a'sarı namahdud içinde hükümrân olup geçen müstebdan beşeriyeti alkışlayalım! Bu, bu kadar.

Geçen sene dayak yiyipte zevcelerinin bile nefret ve lanetini alanlarla beraber birkaç kişi Arnavudluğun istiklaliyet ve muhtâriyeti tekzib olunurken halis Arnavudların gadayı ruhunu teşkil eden Arnavud tıfl-ı necabetmabenede lisan bi udebanelerini uzatıyorlar. Bu avaveleri çıkan ağızlara kalblere, o zelil ruhlara iade ederiz. Debre! Senin nam-ı afet penahı ki izafetle yağdırılan hezeyanın yalnız telgrafı imza edenlerin hezeyanlarından ibaret olduğunu Arnavud takdir eder. Debre! Senin nam-ı belendin Arnavud gazetesinin sername-i iftiharını teşkil eder. Debre! Arnavud bilir ki sen vechile istibdada, tahakküme tezvirata, dinayetlere, cinayetlere, gizli entrikalara karşı bir meş'ale-i marifetle cevap vermeye hazırlanıyorsun. Ey dayak yiyenler, utanmadan çarşılarda gezenler! Hasis, sefil bir menfaat-i maddiye için ne vakte kadar karmaşalık hizmetinde daim olacaksınız?

Ah! Sizi bari bazı necib simalar aşfal etsin ne gam! Debre... Sen ey vakarlı dağların kahraman yatağını teşkil eden kabzayı vatan! Zemire-i afifenizi selamlayarak söze nihayet verir.

Bir nokta daha! Perdenin bir kenarını açtık dedik. Mademki Selanik'in emr-i mahsusuyla ortalığa ve levleler saçılmak isteniyor. Dün müterevvi ve gelen mektubu da harf-ı vahid değiştirmeksizin inzar-ı intibaha arz ediyoruz:

Arnavud Gazetesi Müdüriyetine

Müdür Bey

İki üç günden beri bir takım rivayetler devran etmeye başladı. Tevatür edilen bu rivayetleri derhal yazmak istedim. Lakin mes'elenin sevkiyatını güzelce anlamadan yazmak ileride mahcubiyetimi mucib olacağını bildiğimden mevsuk bir haber alabilmek için tahkikine koyulmuş idi. İttihâd ve Terakki Cemiyetini şimdiye kadar semeresi hiç görülmeven propagandalar yüzünden etmiş olduğu hatalar sebebiyle ilan-ı hürriyeti müteakib Kosova meyanında birinciliği kazanmıştır demeye layık olan müterevvice de yeni mütecaviz efrad var iken arz ettiğim hatalar sebebinden cema'atin ismi sıfıra itmiştir. Şimdi de söylenmeye caiz olmayan birtakım muhasırlar ihtisar ile ahâliye temhir etmek üzere mutlak ve şüphesiz olarak cemiyet-i mezbure edilegelmekte

olan teşvikat üzerine yakında bu muhasırla sahayı matbuata düşecektir. Şimdiye kadar hadimiyet-i matbuat tarafından def'aatla yazıldığı vechile tekmil Kosova vilâyetinde memurîn-i hükûmetle birkaç şahs-ı mukâddes müstesna olmak şartıyla muhazzar değil ifade-i meram edecek ve bir mükemmel mektup yazacak ve terakki etmiş adam yoktur. Binâ'en-aleyh böyle cehalet içinde puyan olmuş ahâliye propaganda icra etmek vesilesiyle bu cahil biçare ahâlinin maharetini alıncaya kadar belediye de hazır bulunacak ve muhazzırların tertibine me'mur edilenlerin tarafından kavuk sallanması umûr-u tabi'iyedendi. Bu gibi cahillere kavuk sallanarak yüz verilmek sebebinden şimdiye kadar birçok hatalar vuku'bulduğu vuku'atıyla müsbet iken buhale ictisar-ı vatan için faide değil büyük zarar görüyorum. Hem de bu hali erbab-ı vicdan tarafından edilecek cüz'i bir tefekkürle derhal itiraf edilmek zaruridir. Bu mizaç propagandaları her ki icra ediyorsa selâmet-i vatan nâmına vaz geçilse menfe'atı vatan nâmına daha iyi olur zannedeyim. Bu gibi cahil ahâli ile propaganda yapmak kaş yapayım derken göz çıkarmak kabilinden olacaktır. Bu gibi mühlek şeylerden vazgeçelim. Geçen senenin Kosova vuku'atı olanca dehşetiyle gözümüz önünde duruyor. Kaybedecek zamanımız yoktur. Vaktimiz vukuttur. Hiç faidesi görülmeyecek bu gibi propagandalar yapılmaktansa bu milletin saadetini temin edecek maarif için icra edilse daha iyi değil midir? Hurûfat-ı milliyemiz aleyhinde bulunmakla imha edilecek zannedilmesin, zira o husus yükünü almış gün bugün terakki etmektedir. Vatanın selâmetini

Sâhife 2

Arnavud

Numro 64

temin edecek ıslahatın icrasına çalışalım. İttihâd-ı anasıra fevkalâde muhtaç bulunduğumuzu bir zamanda Arnavudlar arasında tekrar munaferat koymak iyi muamele değildir. Hataların seyi'ati meydanda dururken ittihad-ı anasır ne sûretle kabil olduğunu bu gibi işleri tertib edenlerle bi'l-hassa cemiyetten latifen olarak matbuatla bize bildirseler zannıma göre vatan büyük bir hizmet etmiş olurlar. ziyâde tedvil makal etmeyeceğim; zira zaman musaid değildir, arz olunan muhzır belki bu mektubum oraya vasıl olamadan matbuatla neşredilecek, mamafih ben saikayı ticaretle meskûn bulunduğım Kosova vilâyetinin hemen kafesini gezmiş ve ahâlisiyle münasebet peyda etmiştim. Adem-i terakki yüzünden tertib edilegelmekte bulunan muhzırda mührü bulunacak zatlar arasında menafi-i şahsiyesini temin etmek için okuyup yazanlar müstesna olmak üzere muhzır değil hükûmet ne olduğunu el-an anlayamayan biçare adamcağızların derece-i terakkileriyle ahvâl-i husûsiyelerini arz etmek bunun borç

olsun. Ben selâmeti vatan nâmına böyle şeylerden vazgeçmek için mertebelerine rica ve merci'in nazar-ı dikkatini celb etmek sûretiyle hatm-i makal eylerim.

Nazar-ı intibaha vaz'ı ettiğim bu mektub üzerine fazla mutala'a yürüttürmeksizin makâlemize nihayet veriyoruz

Derviş Hima

Arnavudluk Şu'unat Esbu'iyesi Bâb-ı Âli'nin Yeni Müsa'adatı

Noya Feraye Perese'den:

Günden güne tehdid-i amiz ve had bir şekil alarak Devlet-i Osmaniye için mühim bir tehlike zuhura getirmeye isti'dad-ı kesb eden bu mes'eleyi, Arnavudların kabulüyle halletmek Bâb-ı Âli'ce kabil değil muvafık görülmüyor. Bâb-ı Âli mütereddid olarak işi sürüncemede bırakıyor. Bununla beraber teyab-ı hasene ve şefkatperveranesinden bahsi ile yeni musaadat bahşediyor. Harbiye Nâzırı Mahmud Şevket Paşa, Turgut Paşa'ya bir telgraf keşide ederek Malisörlerin hasarâtını telafi için evvelce verilen meblağı zamimeten on bin liralık daha kabul olunduğunu bildirdi. Aynı zamanda Malisörlerin esnayı avdetinde müsellağ olarak gelebileceklerine dair olan kararda tebliğ eyledi. Fakat bu silah taşımak hakkı kimlerde teşmil olunacak, ne vakte kadar devam edecek bu noktalar hep meskut ana kalıyor. Kezalik Arnavudların taleb eyledikleri muhtâriyet hususunda Bâb-ı Âli'nin mukabelesi bir sükût-u ta'mdan ibaret kalıyor.

Bu gibi yarım tedbirlerin netice-i matlubeyi tevliid etmemesi ihtimali tehlikenin büyüğünü teşkil eder. Bu yeni musa'adat şunu ihsas ettiriyor ki Bâb-ı Âli bir ihtiyaç kat'ının tazyiki altında kalmadıkça hiçbir şey yapmak istemiyor. Birkaç gündür aldığımız havadisler Makedonya'da Sırların mutalibatta bulunduklarını, kıyamın ta hudud-u Yunaniyeye kadar tevessü' ettiğini gösteriyor.

Bâb-ı Âli bütün mühletlerin, bütün teminat-ı sulhperveranenin artık faidesiz olacağı bir zamana kadar bekleyecek midir? Trakya'nın Paris'de geçen istikrazı esnasında uğradığı müşkilât-ı hengamında bir iki sefine-i harbiyenin iştirasından dolayı İngiltere'nin hiddetini mucib olduğu zamanda nushayih dostane ve muavenetten başka bir şey görmediği Avusturya- Macaristan zatem idare-i cedideyi bidayet tesisinden biri alkışlamıştı. Bu idare-i cedide devr-i atikin mirası olan idare-i maslahat ve intizar politikasından feragat ile kat'ı bir politika takib etmelidir. Şurası nazar-ı mulahaza ve

temele alınmalıdır ki bugünkü mes'ele, Devlet-i Osmaniye için ehemmiyeti azim adeta Trakya'nın mikdaratını tayin edecek bir mahiyete haizdir.

Şimdiye kadar sadık ve muti' kalan Arnavudlar daha büyük bir itmi'nan ve inad ile mücadeleye devam etmeye mecbur ediyorlar. Ve eski düşmanları olan Slavların aguşuna düşerler ise Balkan'da öyle bir harik tutuşur ki onu sevindirmek pek kolay olamaz.

Avusturya, İtalya ve Rusya hükûmetleride Malisya mes'elesi ve bundan tevlid etmesi malhuz olan netayiç hakkında aynı tarzda düşünüyorlar. Vakıa bu bir dereceye kadar emniyet bahşedince bir alamettir. Fakat Bâb-ı Âliye anlatmak lazımdır ki istinad ettiği politika yine kendi hâkimiyeti noktayı nazarından mutereddir ve onu terk etmek muktezidir.

Fransıvadik diyorki: Bir ceket fena iliklendi mi tekrar yeni başdan bütün düğmelerini çözmeli ki doğru iliklesin. Macar rical-i siyasiyesinin sözleri Trakya'nın Arnavudluk'taki vaziyetine kabil tadbiktir. Trakya'nın güneyi ve imalardan vazgeçmeli, Devlet-i Osmaniye'nin hiç zararını mucib olmayacak olan Arnavud mutalibatını tervih etmelidir. Bu gerek Trakya ve gerek Avrupa için bir zarurettir. Avusturya Macaristan'ın arzu ve mutalibesi bundan ibarettir.

Malisör Rüesasının Mukarrerat-ı Kat'ıye-i Mutesavviresi

Feraye Perese'den:

Metruk kalarak nazar-ı dikkate alınmayan Arnavud menba'ından bize malumat-ı âtiye veriliyor:

Yakında Arnavud rüesası ictima ederek Arnavudların hükûmete karşı ne türlü hadd-i hareket ittihaz edeceklerine dair kat-ı mukarrerat ittihaz eyleyeceklerdir. Bu rüesa mesela silah taşımak kabilinden olarak Bâb-ı Âli'nin bahşedebileceği bazı musa'adat ile iktifa etmiyorlar. Onlar evvelce haber verilen mutalabatın kafesinin kabulünü istiyorlar ve bu def'a yalnız vaatler ile değil bu vaatlerin incazını talep ediyorlar.

Arnavudların ileride de ne türlü bir hadd-ı hareket tutacaklarına dair rüesa beyininde ittihad arayışı mevcut olduğu gibi yalnız katilin değil Müslüman Arnavudların hükûmetin inad ve ısrar ile mutalibelerini terviç etmediği takdirde daire-

i isyana dâhil olacakları muhakkaktır. Arnavudların istikbâle kemal-i emniyetle intizar etmesi için lazım olan musa'adatı hükûmeti deriğ etmemelidir. Zaten gelen haberlere nazaran gerek şimali ve gerek cenubu Arnavudluk'ta isyanın tevsi'i daire eylediği anlaşılıyor.

An-ı kat'i geldi. Şimdiye kadar hayli zamanları intizar ve terkiib ile geçirdik, kavmimizin istikbâlini muhakkak olan mutalibatımızı tervic etmeyecek olur isek, Yakında Trakya için fena neticeler verecek olan bazı kararlar vereceğiz.

Rüesay ı Usatın Avrupa Hükûmetlerine Müracaat ı

Viyana'da münteşir (Noya Feraye Perese) gazetes i Malisya'da rüesay ı usatın Avrupa hükûmetlerine hitaben bir arıza tertib eylediklerini yazıyor.

Malisya'da rüesay ı usat 24 Haziran tarihiyle garracdan İngiltere Hâriciye Nâzırı Sir Edward Grey'e bir arıza göndermişler ve bu arızada Hükûmet-i Osmaniye hakkındaki şikâyetlerinin tamimen Avrupa hükûmetlerine tebliğini müşârunileyhten rica eylemişlerdir. Şikayat-ı vakı'a ber-vechi atidir: Hükûmet-i Osmaniye Arnavudları usul-u idare-i sabıkaya taraftar zannediyor. Hal bu ki kat'iyen doğru değildir. Bilakis Arnavudlar devr-i sabıkda bir takım imtiyazata malik olmakla buna fuzuli değil mahzar Devlet-i Osmaniye'nin şan ve şerefi için döktükleri kanın bahası olarak nail olmuşlardı. Mamafih Arnavudlar ahvâl-i idare-i cedide sayesinde kendileriyle beraber bütün Osmanlıların da akvam-ı şarkiyenin na'il bulundukları refah ve terakkiyata mazhar olacağı ümidi ile bütün bu imtiyazatdan kemal-i memnuniyetle feragat ettiler. Hükûmet-i sabıkanın mevaki-i baideye teb'id etmiş olduğu vatanperver nüfuzlu Arnavudlar bütün kuvvetlerini genç Türkiye'ye haşrettiler. Hakan-ı sabıkın hassa alâyetde bulunan Arnavudlar erbab-ı inkılabın mesaisine ika' müşkilâta muktedir oldukları halde böyle bir teşebbüsde bulunmadılar ve ancak bu sayede hükûmet-i sabıka sukud etti. Osmanlı Meclis-i Meb'usan'ın tarz-ı intihabatı ibtida-i ve mahdud bir halde olup bundan yalnız Türk kavmi müstefid oluyor.

Bundan başka Arnavud lisan-ı milisi hakkında izhar bulunan tazyikat dahi heyecanı mucib olmuştur. Vergi usulü de Trakya'nın en muteber kıtası evler Arnavudluk üzerine sû-i tesir icra edildi. Vergilerin cebabeti hususu memurun keyfine terk eyledi. Silahların toplanması mes'elesine gelince, bu mes'ele hükûmetin hak sarihidir ve asla kabil-i itiraz değildir. Ancak silah toplamak hususu hareket-i tedib-karane teşkil etmemeliydi. Diğer taraftan toplanılan silahların bedeli de tazmin edilmeli

idi. Nihayet hükûmet-i cedi tarafından Arnavudlara verilen vaadlerin hiçbirisi tutulmadı ve böylece Arnavudların bütün ümidleri boşa çıktı. Arnavudluk'ta yeni yeni mektepler inşa edilecek yerde bilakis Elbasan'daki mektepler mezhep mes'elesi bahanesiyle kapatıldı. Hal bu ki bu mektepler, bütün Arnavud çocukları bila tefrik din ve mezheb kabul olunuyordu ve mezheplere muhalif hiçbir halde vuku' buluyordu. Meclis-i Meb'usanda bizim amâlimizi beyan edebilecek hiçbir meb'usanımız yoktu. Biz kânuna değil hemen daima kılınç kânununa tabi' bulunduk. Artık bir zaman geldi ki hükûmet-i hareket sekimasından me'yus olarak ahâlimizi zabt etmek kabil olamadı. İsyan başladı. İlk hatada muvaffakiyet bizim tarafta idi. Bütün cihan-ı medeniyete karşı insaniyet nokta-i nazarından sarîh bir hareket ibraz eyledik. Tevfikat edilen asakiri ne alıkoymaya ne de infak ve iâşeye muvaffak olabilirdik. Bundan dolayı onların silahlarını alıp kendilerini de serbest bırakıyorduk. Hal bu ki onlar bilahare ihraz muvaffakiyet ettiklerinde birçok teşebbüsât i'tisafkarane bulundular. Ölülerimiz ihraz edildi. Mabedler yıkıldı, tarlalarımızı tahrib ve bütün memaliğimiz yağma edildi. Kadınlarımız ile mecr-u hayn ise ateşe verilen haneler içinde yandılar. Bütün bunlara rağmen biz yine Hükûmet-i Osmaniye ile itilaf emeline bulundu. Cûlus-u hümayun münasebetiyle Hak-i Payi Şâhâne'ye bir arîza takdim ederek merhamet-i mulukanelerine sığındık hal bu ki hiçbir cevap alamadık. Bunun üzerine müsâdemata devam ettik. Artık ihraz-ı muvaffakiyet edeceğimizi ümid etmemekle beraber hiç değilse de davayı muhakkır üzerine Avrupa akvamının nazar-ı dikkatini bu vesile ile celb etmek istiyorduk. Bilahare biz bu ta'dil-i musademet ettiğimizde kardeşlerimiz müridiyetler isyana neş'et ettiler. Elyevm artık son dereceye gelmişiz. Yalnız Mısır buğdayından ekmek yiyerek mükemmel sûrette meslah askerlere karşı mukavemet ediyoruz. Biz ancak eski Sisam tüfenkleri ile meslah olduğumuz halde askerler seri' ateşli esliha ile muccehhizdir. Askerle bizi tahassun etmiş olduğumuz kalkanlardan teb'id etmek için üç ay uğraştılar ve şimdi artık Karadağ hududu arasına sıkıştık, kaldık. Sefil ailelerimiz ise hududun öte tarafına firar etmişlerdir. Yakında biz dahi memleketleri terk edip gitmeye mecbur olacağız.

İşte bu müdhiş ahvâl neticesi olarak artık tabu tavanımız kesilmiş olmakla Avrupa hükûmetlerine müracaat ediyoruz. Balkanlar'da muvazenesinin muhattel olması menafi' Beynelminel muktezasından olduğunu pekiyi biliriz. Giriftar olduğumuz bi'l-cümle fenalıklara rağmen Hükûmet-i Osmaniye'ye karşıda hiçbir

uduvvet beslemiyoruz. Zira Hükûmet-i Osmaniye'nin bazı menfe'at-peristan tarafından iğfal edilmiş olması melhuzdur.

Arnavud Rüesasından Birinin Neva Feraye Peres'de beyânatı:

Hükûmet-i Osmaniye, usat ile müzakereye başlar başlamaz hareket isyanının hatem bulacağı fikrinde bulmuş ise de vuku'at-ı cariyeye ona aksini gösterdi. Hareket-i ta'dil edilmedi, terakki etti. Şimdiye kadar bir vaziyet-i sakinane el'an kazalarda sirayet eyledi. Kosova'da şimdiden heyecanlar baş gösteriyor ve Hükûmet-i Osmaniye, muhatarayı anlayarak orada tecemmü' etmiş olan kuvve-i askeriye takviye ediyor.

Biz mutalabatımızın hiçbirinden vazgeçmeyeceğiz, biz bu mutalabatımızın tamame-i ifası için sebat ediyoruz, çünkü aksi halde ihtiyacâtımız devam edip gidecektir. Biz Türklere asla bil lüzum müşkilat-ı ika' etmek istemiyoruz; biz herhalde hey'eti osmaniye dâhilinde kalacağız, fakat ahâlimize artık komşularımız gibi bizzat tekmlat-ı medeniye iktisab edebilmesi imkânı bahşedilmelidir. Biz Avusturya Macaristan'ın az zamanda şayân-ı hayret asar-ı medeniye vücuda getirdiği bu seneye her sene nazar-ı gıpta ile bakıyoruz. Arnavudlar isti'dad ve kabiliyetce dairen medar-ı etrafını ihata eden milletlerin madununda değildir; memleketimizin ahvâli maddiyesi ıslah edilirse, orada lisan-ı medar-ı zademizle icra-yı tedrisat edilecek mektebler tesis olunursa o vakit memleketimiz Türkiye'nin de refah ve saadetine medar olacak sûrette terakkiyat seri'aya mazhar olur.

Biz bütün mutalabatımızda ısrar etmeye mecburuz, öteden beri cari olduğu meslah kalmak fikrinde sebat etmeliyiz, çünkü düşmanlarımızdan muhafazayı nefse mecburuz, çünkü Slavlar tarafından beli' olunmak istemeyiz, bize hukuk-u husûsiye bahşedilmeyeceğini zira aksi halde memalik-i osmaniyedeki milel sairenin hukuk-u mumasele talebinde bulunacağına dair Türkiye tarafından sedr olunan mutala'a, biz bu hukuk-u imtiyazatı kaydımızdan beri haiz olduğumuz cihetle, esaslı değildir.

İşkodra Serpiskoposu Seraci'ye Bâb-ı Âli tarafından tevdi' edilen vazife-i vesadat, biz hiçbir musa'ade bulmak istemediğimiz ve bulunacağımız için, neticesiz kalacaktır. İcra-ı tesire memur edilmişken, genç Türklerin vaadlerin durmayacağından korktuğu cihetle, bu vazifeyi kabul etmedi. Bunun üzerine Hükûmet-i Osmaniye Prizren Piskoposu Meyade'ye bu vazifeyi tahmil etmek istedi ve

mumâileyh bunu deruhde etmeye hazırdı. Fakat Arnavudlar tarafından kendisine Prizren'den çıktığı sûretde bir daha makamına avdet edemeyeceği anlatıldı. Meyada istinkaf etti ve Prizren'de kaldı. Seraci'de İşkodra'da kalabilirdi. Çünkü usat nezdinden hiçbir şeye muvaffak olamayacak ve netice de Arnavudların bi'lcümle mutalibat-ı muhakkalarının ifa edilmesine sûret-i kat'iyede intizar ettikleri haberiyle avdet edecektir.

Arnavudlar, Slavlar

Üsküp'den Osmanischer Lloyd Yazıyor:

Zat-ı Hazret-i Padişahî'nin avdetlerini müteakib İpek Mutasarrıfı ile Yanya Kaymakamı buraya vasıl olmuşlardır. Mumâileyhanın hal-i vakıa dair birkaç gün müzâkeratta bulunmuş ve daire-i idarelerinde yol ve mekteb inşaatını tesri' ile bazı ıslahat idareye icrasını kararlaştırmışlardır.

Makam-ı vilâyet Arnavudluğun ihtiyacâtını nazar-ı dikkatte bulundurarak yol inşaatını muteahhidlere havaleye ve inşa'atı tesri'a karar vermiştir. Vali kariben Prizren'e bir seyahat-ı teftişîye icrası için hazırlanmaktadır. Müşârunileyh Prizren'den sonra İpek'e azimet eyleyecek bade bir rapor tanzimi ile Dâhiliye Nezâreti'ne gönderecektir. Islahatın icrasına ve hükûmetin ittihaz edeceği had harekete intizar ediliyor. Malisörlerin mukavemeti, bunları himaye ederek ahâlinin isticlab tevcihine çalışan Slav nüfusuna Arnavudları sevk etmesinde korkuluyor. Zeki ve devr-i beyn Arnavudlar daha şimdiden açıktan açığa bu endişeleri izhar eyliyor. Filhakika İslâm-ı futuliyenin Arnavudlar arasında vuku'a gelecek bir ihtilaf memleketin terakki ve tekâmülü hususunda sû-i tesir husûle getirecektir. Arnavudlar kutulun olsun, İslâm bulunsun hep Slavlardan çekinmekte ve mümkün olduğu kadar bunların muavenetine arz-ı iktidar etmemeye çalışmaktadırlar. Karadağ Malisörlerini Arnavudlara takrib eden şey şimdiye kadar hükûmetçe ittihaz edilmiş olan siyasettir. Su-i muameleye düçar olan İslâm Arnavudlar mürur-u zaman ile aynı tarika sülûke mecbur kalacaklardır. İşte bu sebebledir ki hükûmet-i tarz hareketi değiştirilmelidir. Slavlar maksadlarına vusul için hiçbir fedâkarlıktan çekinmiyorlar. Hükûmet-i Osmaniye tarafından icra edilen sevkîyat-ı askeriye, yol ve mektep inşaatında gösterilen ta'cir ve alfabe mes'elesinde hükûmetin ittihaz edeceği hat hareketi Arnavudların hükûmete karşı olan itimadını düçar tezelzül etmeye ve bunları nüfuz icabına kapılmaya sevk eylemiştir. Henüz politikayı tebdil ile Arnavudları Hükûmet-i Osmaniye'nin en kıymetli

istinadgahlarından ve vatanın mudafa'alarından biri halinde bırakacak zaman geçmemiştir.

Noya Feraya Perese Gazetesinden:

Avusturya, İtalya ve Rusya devletleri tedarkat harbiyeden tevellüd edecek tehlikeler hakkında ihtâratta bulundular. Bunun için Karadağ tedarikatı tehir etti. Rivayet edildiğine göre Bâb-ı Âli on beş gün temdid eylediği duhalet müddetn bir zaman daha uzanacaktır. Karadağ kralı bunu bildiğinden ordusun sefir bir haline vaz'ı edilmesine tehire muvaffakiyet eylemiş olmalıdır. Karadağ intizar edecek ve lüzumsuz yere askerlerini silahaltında bulundurmayacaktır. Bunun için Bâb-ı Âli'nin asilere karşı gösterdiği tavr ve hareketi hayru havaneden ve üç devletin cetinede icra eylediği teşebbüsden dolayı Hükûmet-i Osmaniye ile Malisörler arasındaki ihtilafın tahaffuf etmesi muhtemeldir. Bâb-ı Âli mes'eleyi sür'at-ı mümkün ile halletmelidir. Temdid-i müddetler ve muhtelid vaadler ile Hükûmet-i Osmaniye kendisine ika'ı zarar etmiş ve Arnavudları düşmanları olan Slavların kolları arasına atmış olur.

Cenubu Arnavudluk'ta

Londra 24 Haziran – Buraya gelen telgraflara nazaran Tepedelen'de ve cenubu Arnavudluk'un diğer taraflarından mitingler tertib edilerek Malisörlerin mutalibi tervic edilmiştir. Bu mitinglerin mukarreratı Bâb-ı Âliye tebliğ edilmiştir.

Arnavudluk'ta Islahat

Arnavudluk vilâyetlerinin ihtiyacâtını tedkik etmek üzere memurîn-i adliye ve idareye ve zabitanadan mürekkeb bir heyet-i mahsusanın vilayat-ı mezkûrye azimet etmesine meclis-i vükelada karar verilmiştir. Bu heyetin vereceği rapor üzerine hükûmet etrafındaki ıslahatı kararlaştıracaklardır. İstihbarat-ı mahsusamıza nazaran hükûmet Malisörlerin mutalibini bir ecnebi devletin teminatı tahtında kabul edecektir. Mahmud Şevket Paşa'nın Arnavudluğa azimetini dahi meclis-i vükela mukarreratı cümlesindedir. Harbiye Nâzırı oradaki ahvâli ve care-i ıslahatı tedkik edecektir

Monsör Oriyantel

Paris 8 –Bulgar bayrağını hamil bir sefine-i ticariye Karadağ için buraya 10 000 kantar mısır posalanmıştır.

Çetine 8 Temmuz - Osmanlı Sefiri Sadareddin Bey, Hükûmet-i Osmaniye'nin şeraidini İşkodra Piskoposu'na bildirmek için bugün bu doğrucaya müteveccihen buradan hareket edecektir. Rivayet olunduğuna nazaran bu şeraid Karadağ Kralı'na bildirilmiş mumâileyh tarafından şayân-ı memnuniyet görülmüştür.

İsmail Bey'e Ziyafet

Çetine, 24 Haziran – Karadağ Kralı yarın Viyana'ya müteveccihen hareket edecek olan İsmail Kemal Bey şerefine bir ziyafet keşide etmiş ve bu ziyafetde İşkodra piskoposuyla Osmanlı ticarethanesi erkân-ı hazır bulunmuştur. Kral, muteakiben uzun uzadıya İsmail Kemal Beyle, İşkodra Başpiskoposuyla, OSMANLI SEFİRİ ve Karadağ Başvekiliyle icra-yı mülakat etmiştir. İsmail Kemal Bey, bila tefrik din ve mezhep bütün memleketlerde mukim Arnavudların ittihadını ve güzelce tanzim edilmiş muayen bir program kabulü lüzumun dermiyan eyledikten sonra Türklerin menfeati de Arnavudlara karşı bazı muse'adetda bulunmakta mundemic olduğunu ilave etmiştir.

Çetine'den keşide edilen bir telgrafamede İsmail Kemal Bey'in kuyum tarikiyle Viyana'ya müteveccihen hareket eylediği ve bade Londra ve Paris'e azimet edeceği tezakar olunduktan sonra bu seyahatin Arnavudlar tarafından dermiyan edilen mutalibat hakkında mezkûr şehirler muhafilini alâkadar etmek maksadına matuf bulunduğu beyan edilmektedir.

Çetne 8 – (Mavnetur'dan) İsmail Kemal Bey'le mülakat ettim, müşârunileyh Arnavudların dermiyan ettikleri şeraidin bila istisna kabulü hususunda ısrar ettiklerini zikredildi ve Hükûmet-i Osmaniye'nin bu mutalibatı nazar-ı dikkate alması lazım geldiğini beyan etti. İsmail Kemal Bey mutalibat-ı mezkûrenin kânun u esasi ahkâmına muhalif olmadığını ve istiklal mes'elesine ma'tuf bulunmadığını sylemiş ve demiştir ki: Arnavudlar yalnız kendileri için değil, memalik-i osmaniyedeki bi'l-cümle anasır, hatta hükûmet için sırf mesai eylemektedirler.

Bu sûretle Arnavudlar ittihad için ifa ettikleri hizmeti gözlerini müferrid vatanperverlik kapamamış olan herkes görebilir. İta edilecek teminata gelince, burada bir sû-i tefhim mevcuddur. Arnavudlar hakîkaten teminat itasını istemiyor, yalnız devletlerin Bâb-ı Âli tarafından vuku' bulan tebligatı nazar-ı dikkate almalarını ve bade Karadağ ile anlaşmalarını talep etmektedirler.

Kardeşim Efendim

İhtiramat-ı lazime-i uhuvvetkâranemi bade'l-ifa şu varakayı âcizânemin muteber gazetenizle ilanâtı temenni eylerim.

Yanya'da İntibah namıyla çıkan bir gazete de karide neler oluyor ve daha Arnavudların tarih kainâtda cemiyet-i medine-i beşeriye de hakîkaten muttasıf ve mümtaz oldukları evsaf ve ahlâk bir güzidelerini mahal sûretiyle sırf ağraza fikr ve müfsid ve mevhum ve ileride vuku'î tahayül ve tasavvur ettikleri isnadat-ı mücerrebe-i numayışkaraneye yardım ve hadim olarak neşrettikleri makâlelerini okudum.

Mes'ele-i zaileyi tahattür etmek istemeyen Yanya kasabası muhitinin ahâli-i malume-i İslâmiyesi hakkındaki bi'l-fiil ve bi'l-kuvve mahsus ve meşhud olan ahvâl-i esef iştimallerini taaddüd etmeden şunu demek istiyorum ki o köyün muhiti ve Arnavud kavm-i necib ve dilaverin muhibbi nâmına ve Arnavud olduğum ve iftihar etmekte bulunduğum şu sıfat ve mevcûdiyet-i sahihama mağruren ve müftehiren Yanya ahâlisine şöylecesine cevap edermi ki. Hudud boyunda bir içtima-i meşru ve askeri vukû bulursa artık eksik demeden muhafaza-ı vatan uğruna silah-ı meşru'anı alıp istihkar-ı mevetle ve mücerreb olan şeca'at ve süratla hudud boyuna şitab edecek olan silahşör Arnavudların olduğu bu makâleden değil mazhar-ı afv-ı âli olamamış daha birçok hesabat ve muhabbet-i atika ile tevhid-i muamele ederek ol vakit hayat göreceklerine emin olmalarına ve böyle tezyid-i muhabbet ve ittihad-ı anasıra hadim olan mukalatın kendi fikirlerince şafi' ve nafi' gördükleri makalâtla bi-yedriğ buyurmalarını çok temenni ederim. 22 Haziran sene 327

Üsküplü olup Prevezede Muvakkaten Mukim Halim Darisa

Arnavud- İntibah'ın yazılarını bütün Yanya ahâlisine tahmiş etmek caiz olamaz. İntibah'ın hangi tesirat altında yazı yazdıklarını anlamadınız mı?

Arnavuddan gelen bir mektubda mekteb-i rüşdî talebesi tarafından mahâli kaymakamı aleyhinde şedid'ül-meal br mektub matbuamıza varid oldu. Dâhiliye Nâzırının nazar-ı dikkati celb ile mektubu dercden istinkâf ediyoruz. Ümid ederiz ki devr-i sabık yadigârlarından olduğunu iddia ettikleri kaymakam hakkında tahkikatda bulunurda şibak memleketin, ümid etmez olan çocukların bile mucib şikâyeti olan bir kaymakamı siyakdan başka bir mahâle tayine himmet edilir.

Arnavud Maarif Kulübünden:

Arnavud maarif kulüpleri merci' umûmiyesine merbud olmak üzere ruhsat-ı resmiyesi istihsal edilen Topkapı şubesinin resmi küşâdı dün icra edildi gündüz işbaşında geçiren vatandaşlar geceleyin tayin kılınan

Sâhife 4

Arnavud

Numro 64

muâllim-i mahsus ilm ve maarifet tahsil edeceklerdir. Merkez Kulübünün şu teşebbüs maarifperveranesini kemal-i memnuniyetle alkışlar vatandaşlarımızın gayret ve hamiyeti bütün Arnavudlar numune-i imtisal olacağını ümid ederiz.

Deni'ane İftiralar

Selanik'de munteşir Rumeli'nin kurucu muhabiri iken haftadan beri sütunlarını hezeyanlarla dolduruyor. Evvela sadr-ı esbak Ferid Paşa Hazretleriyle mebusundan bahsetti. Şimdi de gazetemiz müdürü Derviş Hima'ya savlet gösteriyor. O yazıları nasıl diniyane bir fikirle yazıldığı malumdur. Derviş Hima gazetesiyile efkârını alenen yazıyor. Bazı bi-edebler gibi perde arkasında hiçbir işi olmadığı gibi öteye berriye de seyahat ettiği yoktur. Seyahate çıksa bile acaba bir iki Selanikli ve Görice'deki muhabitimi men'i edebilir. Gönülleri hürriyet-i fikriye ile lebriz olanların Selanik zincir avaremiz isterse tecrübe etsin.

Vesika-i Siyasiye Kalmak Üzere

Avusturya-Macaristan Başvekilinin beyânatı Macar meb'uslarından doktor Rakofki'nin vuku' bulan bir istizahı üzerine Avusturya ve Macaristan Başvekili (Khuen Hedervari)nin Arnavudluk hakkında Meclis-i Meb'usan'da ita edildiği izahattır.

Hükûmet-i Osmaniye'nin Arnavudluğu sulh ve musalimat dairesinde tekrar islaha hazırlanlandığı şu sırada Macar meb'uslarından, Arnavudluk mes'elesime tamamıyla vakıf olan Mösyö (Balafun Rakofski) Başvekili Mösyö(Khuen Hedervari) den bu bâbda istizah keyfiyet eylemiş ve müşârunileyhe dahi bu istizaha cevaben gazetemizle neşr olunan mutala'ata muvafık izahat ita eylemiştir. Avusturya politikası hakkında Dersaâdet'te vücuduna ihtimal veremediğimiz ehemmiyetsiz bir âdem-i i'timad sayed mevcud ise bunun dahi başvekilin bu beyânatından sonra tamamıyla zail olacağı şüphesizdir.

Başvekili evvel emirde Hükûmet-i Osmaniye'nin tamamîyet-i mülkiyesinin bekâsını, gerek sulh-u umûmi olarak Hükûmet-i Osmaniye'nin terakki-i tealisi Avusturya ve Macaristan Hükûmeti'nce mültezim olduğun beyan eylemiştir.

Avusturya Hükûmeti kapısı önünde cereyan eden hadisata karşı la-kayd kalamaz. Balkanlar'da iğtişâşatın devamı Türkiye'de dâhil buhranlar tevline sebebiyet vereceği cihetle hududa daimi karışıklığın vücudu Balkanların sulh ve müsalemetine karşı bir tehlike teşkil eder. Etrafında bulunan kimselerin vesileyi ihtiras olan hasta adam Avrupa sulh ve müsalemet-i umûmiyesinin avamilini teşkil etmediği için Avusturya ve Macaristan Hükûmeti, bu (hasta adam)ın bir daha avdetini arzu etmez. Avusturya, Türkiye'nin dâhili düşmanlar ile zayıf düşmanını, dâhili muhaberat ile kan içinde kalmasını ve şu son Arnavudluk mes'elesinde yine arasına mevzu' bahs olan bazı kimselerin vesile-i ihtirasatı olmasını kat'iyen istemez. Bir kuvvetli Türkiye, Balkanlar'da ihtirasatın zuhuruna en büyük manidir.

İşte Avusturya ve Macaristan dahi, yalnız bu mulahaza ile Dersâdet hükûmetine bazı nüsâyih-ı hayr-ı havahanede bulundu. Başvekilin bu fikri ve izhan beyan etmiş olması şâyân-ı teşekkürdür. Müşârunileyhin ita edildiği izahat Türkiye'nin umûr-u dâhilesine müdahale etmek Avusturya'nın hatırında bile geçmediği pek açık surette meydana çıkmıştır. Bir dost nasihatı hiçbir vakit müdahale olamaz.

Başvekilin beyan eylediği vechile Hükûmet-i Osmaniye, Avusturya tarafından ita olunan bu nasihatleri layık vechile takdir ederek ona göre tedkik-i hareket etmekte çekinmemiştir. Zira Hükûmet-i Osmaniye, Avusturya'nın kendisine karşı büyük bir hürmet ve samimiyet beslediğini bilir. Kavnetkavhen ve hedervarı gayet samimane bir lisan ile gen Türk Hükûmeti'nin feyziyat olması ümidini izhar eyledi. Ahvâl-i dâhiliyesi karışık olan ve devam ve bekâsı kat'iyen ümid edilmeyen bir milletin birdenbire mevcudiet ile meydana atılarak, büyük bir azim ve kuvvet ile çalışarak bugünkü derece-i terakkiye nasılvâsıl olduğuna hayret etmemek kabil değildir. Hükûmet-i Osmaniye matlub olan derece-i kemale henüz vâsıl olamamışsa da azim ve metaneti ile Avrupa cümle-i düveliyesine dâhil olması Avusturya'nın samimiyet ve hürmetinidavet etmiştir. Ferd-i gayret ve faaliyet neticesi olarak icra olunduğu muhtemel olan hatalardan böyle bir azim kat'i sahibi olan hükûmeti ikaz ve onun vazifesini teshil etmek ona yardım etmek demektir. İta olunan bu nasihatlar hükûmet-i müşarul'ileyhanın hab-ı nefsine dokunmadıkça faidelidir.

Avusturya hükûmeti, sulhu ihlal eder gibi bir vaziyette bulunan Karadağ'a itidal ve sukunet ile bi-teraflik tavsiye etti. İşte Avusturya'nın ve sayesi ile Rusya'nın teşebbüsü arasındaki fark-ı azim bu noktadadır. Avusturya Hükûmeti, yalnız bi-terafli iltizam etmeyerek her iki tarafın hareketini bir sûret- adilânede tedkik ettikten sonra hem Bâb-ı Âli nezdinde ve sayade ve hem de Karadağ nezdinde teşebbüsde bulundu. Her iki tarafı icra eylediği teşebbüsat ile Avusturya Hükûmeti, Türkiye'ye olduğunu isbat etmiş oldu.

Fi'l-vaki' Avrupa'nın en küçük bir kraliyeti, Türkiye'nin korkacağı müdhiş bir düşman olamaz, Hükûmet-i Osmaniye ile Karadağ arasında bir hab zuhuru takdirinde Malisör kıyamında badi olacağı mükilattan sırf-ı nazar, harb her halde Balkan hükûmeti sairesine de sirayet edeceği cihetle bunun vereceği netice her halde Karadağdan ziyâde Hükûmet-i Osmaniye'nin darbesine olacağı şüphesizdir.

Bilhassa şu son günlerde anlaşıldığı vechile Karadağ kralı, Avrupa'nın simalinde kuvvetli dostlara malikdir. Binâ'en-aleyh Avusturya ve Macaristan Hükûmeti bu dostların Avrupa sulh ve selâmeti üzerinde bir tasdik icra etmelerine müman'at çin kendisine bir hak gördü. Bu teşebbüstan istisal olunacak fevaid doğrudan doğruya Hükûmet-i Osmaniye'ye aiddir. Hükûmet-i müşârunileyhe dahi bundan sonra asla samimi dostlarının olduğunu anlayacaktır.

Hükûmet-i Osmaniye'nin Avusturya ve Macaristan Hükûmeti tarafından ita olunan vesayeye iktifa eyleyeceği her türlü şüpheden azadedir. Sadrazam tarafından Arnavudlara karşı kıra'et olunan beyanname Türkiye'nin Arnavudlar ile telif-i beyn şin gayet ciddi hareket etmekte bulunduğunu isbat eder. Avusturya'nın teşebbüsü üzerine artık Arnavudlarda anlamalıdır ki hükûmet-i müşârunileyha kendilerinin asırlardan beri merbut bulunduklarını Hükûmet-i Osmaniye'ye muti' ve sadık kalmalarını arzu eyleriz.

Kânun ve nizamata riayet etmeleri ve Hükûmet-i Osmaniye'ye eski sadâkatleri ile merbut bulunmaları lazım geldiğini Arnavudlar artık anlamalıdır. Hükûmet-i Osmaniye'nin de Arnavud mücerremeyn-i siyasiyesine karşı deriğ etmediği lutuf ve insaniyete ilaveten diğer sûretlerle de tedabir-i teskiniye ittihazından geri durmayacağını ümid ederiz.

Bir Arnavud gazetesi Arnavud Avusturya ve Macaristan Hükûmeti bir makâlede Arnavudların bundan sonra memleketlerinde beyancı diye telakki

edilmeyecekleri, mektublar küşâd edileceği ve kendi memleketlerinin idaresine kendilerinin dahi teşrik olunacağı ümidini izhar eyliyor. Hiç şüphe yoktur ki genç Türk hükûmeti de bu şeci' evladlarının müşekkil zamanlarında devlet ve millete ifa edildikler hizmeti tahattur ederek Arnavudlardan ifası mümkün olamayan bir şeyi talep etmeyecektir.

Eğer Hükûmet-i Osmaniye'nin Arnavudluk'ta ittihaz eyleyeceği tedabir, ilk teşebbüsüne tevafuk ederse ve tensikat ve ıslahat mukarrere ve gayet devr-i endişane bir sûrette icra olunacak olursa ve Hükûmet-i Osmaniye Arnavudluk'ta daimi bir asayişin büyük bir kıymeti olduğunu takdir eylerse o zaman Balkanlar'da sulh ve musalemat sûret-i daimede temin edilmiş olacaktır.

Arnavudluk'ta Trakya'nın istifade edebileceği kıymeti takdir olunmaz birçok menabi'-i servet medfundur. Bu menabi'den bir kısmını kapıları. Trakyanın menafi' ve servetin tezyidi için Avusturya tarafından açılmış olmakla hükûmetimi müftehirdir. beyânatı şüphesizdir ki saadette intizar olunan hüsni tesiri hâsıl edecektir. Şüphesizki sulha doğru yol açmak, büyük takdirlere layıktır. Nahiye karaya burası

Tan gazetesinin Viyana muhabiri Arnavudlara

Afvı umumi ilânının Avusturyada büyük bir memnuniyeti mucib olduğunu beyan ettiğinden sonra diyor ki:

“Hükûmet-i Osmaniye'nin Arnavudluk'ta tatbik edeceği ıslahat programına merakla intizar olunuyor. Gazetelerden birinin ifadesine nazaran bu ıslahat vergilerin tahsili için teshilat ibrazı, silah taşınmasına ve latin hurufunun isti maline müsa ade edilmesi ve Arnavudluk'ta Arnavud memurunun istihdâmı hususatından ibarettir. Bu program Arnavudların kısm-ı a zaminı memnun edecek ve bundan sonra ahz-ı asker meselesinin hal ve tesviyesi kalacaktır.

Avusturya Hükûmeti Karadağ'da bulunan Arnavud mültecilerinin Türkiyeye avdetlerini ta cile gayret ediyor. Hükûmet-i mezkûre Arnavudların memleketlerine avdetlerini tavsiye eylesini Karadağdan talep etmiştir.

Görice’de Bir Kaymakamın Gramafonla Tedavisi

Hasan ve Hüseyin Namında İki Arkadaşın Muhaveresi

Hasan - Arkadaş ne hikmettir askeri kaymakamımız Hamit Bey vakitli vakitsiz hanesinde gramafon çaldırıyor.

Hüseyin - Efendim herkes hür değil mi elbette hürdür. Eğlenmek için dukların için kuruyor öttürüyor. Konu komşusunu da safalandırıyor fenamı?

Hasan - Doğru ona diyecek bir şey yok fakat en ziyâde Ezan-ı Ahmedi verildiği ve hanesinden 20 adım uzak bulunan câmi’i şerifte namaz edâ olunduğu sırada gramafonuna bir kat daha islim verdirerek daha ziyâde havalandırıyor.

Hüseyin - İhtimal ki müdavimin salatın ahenk ve neşatlarını tezyit maksadıyla

Bu iki zât şu muammanın haliyle uğraştıkları bir sırada kaymakam beyin muharrem-i esrarlarından bir zât zuhûr ederek muhaverelerine kulak ihale eder. Bereket versin bir türlü hâl edemedikleri şu garib muammalarını şu vechile hâl eder. Efendiler merak etmeyiniz kaymakamın sizin bilemediğiniz bir derdi hastalığı vardır. Etbayı hazeganın teveccühleri üzerine vakitli vakitsiz gramafonu öttürmek suretiyle tedavi etmeye başlamıştır. O vakit zarifadan o meclise arzı vücud eden bir zât bir kahkaha kopararak gramafon öttürmek keyfiyetin ne gibi alel ve imraza nafi olduğunu mir Mûmâileyhden istikşaf edecek olsa an anatiyla bize mâ’lûmat name ihsan ederler mi dedi. İhtimal ki yakında bunun için bir kitabı mahsus neşr buyururlar. Cevabı verildi işte bu ihtira’ garib değil mi?

İlhami

Müdür-i Mes’ul Derviş Hima

Şems Matba’ası

3.49. Sene 4, sayı 72, – 22 Eylül 1328 (5 Ekim 1912)

Adres: Babıâli Caddesi

Müdür ve Sahib-i İmtiyazı: Derviş Hima

Şems Matbaasında

Abone Bedelâtı Senelik

Arnavudluk İçün 30 Guruş

Arnavudlardan Mürekkeb Bir Heyet

İstanbul Vilâyeti 40 Guruş

Tarafindan İdâre Olunur

Memalik-i Ecnebiye 10 Frank

ARNAVUD

Şimdilik Haftada Bir Def'a Neşr Olunur.

10 Para

Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir.

10 Para

Arnavud'un İfadesi

Arnavud 4 sene geçirdiği hayat mübarezesi içinde düşen Hükûmetin idare-i örfiyeleri tarafından kapatılmış bin türlü zararlara maruz kalmıştı. Perdenin bir tarafını kaldırmak icâb etti sernamesiyle nazargah-ı millete arz etmek istediğimiz bazı hakayak-ı elime üzerine takibat-ı kanuniye uğratılmak istendiğinden 4 ay terki dar ve diyara mecburiyet hâsıl olmuştu.

Avrupa'dan avdetle tekrar sahayı mücadeleye atılmış isek te Hükûmet-i İttihadiye Arnavud'u yaşatmamak hatta Başkım ve Şekumbi namları altında bile yaşatmamak azm-i cebîninde bulunmuştu. İttihadın maksadı Arnavud kavmine nefes aldirmamak şehre terakki ve medeniyette bir mevki-i mümtaz tutmasına mümaneat etmek. Lemyezel bir milletin piş-i azimine çıkararak saha-i taygaza vusulüne sedrah olmak istemişti. Hatta Arnavudluğu 4 sene hun ve ateşe vermesi bu sefil emellerin semeresi idi. Binâ'en-aleyh Arnavudlara karşı bu şiddet politikası matlûb olan fakihe'i temsili vücuda getiremedi. Lâkin askerimizi ailemizi kırdırdı. Arnavudluğu bir sahne-i sehrinin Kerbela'ya döndürdü. Arnavudluk'ta matem tutmayacak bir hane, bir köy bırakmadı. İspanya, İngilizisyonlarını keşif gölgeler içinde bırakacak mezâlimi ika etti.

Ellerinde ifayı milliler tutarak tenvir etmek isteyen 5-10 yaşındaki masumlar dayaklar işkenceler kaba saba tahkirlere sezâ görüldüler. Bu vaveylelar bu canhıraş manzaralar kalıp safiye-i hamiyette çizilmiş bozulmuş intiba'at bıraktı. Gizliden gizliye feryatlar itila ederdi. Zulmetler İçinde asimane feza-ı bî intihaya yükselen bu feryatlar Gayretullah'a dokundu. Bir intikam semavi yavaş yavaş İttihad Hükûmetinin başı ucunda irtisama başladı. Bir taraftan fitrat-ı ulviyelerinde meknuz olan şecaat ve hamasata itimat bir taraftan da Allah'ın hamiyet-i gaybiyesine itikat eden Arnavudlar o fırka'î bağıyeye o insaniyeti muhkir gören menafi'i zatiyelerinden başka bir fikirleri bir hüsnü niyetleri görünmeyen ittihadı karşı Arnavudluğun çetin dağlarından artık döktüğünüz kanlar yıktığınız ocaklar yaktığınız hanemanlar yeter. Nara-i kakharenesini yükselttiler. “Ya ölüm ya hürriyet-i hakikiye” diye silah hamiyete sarıldılar. Bu türediler topa tufenge baruta cebr ve şiddete susamış oldukları Arnavud hun-u masumunu dökmeye başladılar. Çok sürmedi meşrutiyet ve serhad-ı vatanı muhafazaya me'mur olduğunu idrak eden orduyu Osmanî artık ittihad fırkasının kasaplık vazifesini ifa edemeyeceğini fırkaların fevkinde bir vatanı mevcut olduğunu o vatansızlara anlatmaya başladılar. Arnavudların kıyam-ı meşru ve vatanperveranesine fiilen iştirak ederek büyüklükler gösterdiler. Osmanlılıkta vazife-i asliyesine idrak eden heyet-i muhtereme-i askeriyemizi alkışlamamak kimsenin yed-i ihtiyarında olamaz.

İşte Arnavudluğu matemdard bir harabezara kulb eden Fırka-i İttihadiye en nihayet millet karşısında mahkûm zeval oldu işittiğimize göre bazı cüretkarlar mevki-i iktidara geçerse Köprübaşı'nda 20 adet darağacı rekz ile esaslı bir inkılap yaparak ortada muhalif bir dimağ-ı mütefekkir bırakmayacağız diyormuş. O Köprübaşı'nda darağaçlarını hazırlayarak tekrar bir apalas eğlencelerini saltanat-ı beni İsrailiye'yi ihyâ ve temin edecek katil bir ordu bulunamayacaktır. O darağaçları o siyaset meydanları Trablusgarb'ı Bahr-ı Sefid adalarını İtalyanlara kaptıranlara hazırlanmaya sezâdır. Bir de bu işaat-ı müthişe ile teshir edilecek ham ervah pek azdır. Ordudan istimdattan ziyâde ıslahı fikir ve meslek etmek fikrimizce daha mantıki olsa gerektir. Tekrar satırlarınızla yere düşürmek isteyeceğiniz kafalardan akacak kanlar size yine bir bahar-ı intikam hazırlar emin olunuz. Arnavudlara gelince fikir ve maksatları layetagir. Adele havahişkir zulme adva kebirdir. Zulmete cehalete adalet, nura marifete garibettir. Lîsanı millilerini bir tek can kalıncaya kadar muhafazaya azim ve nezretmişlerdir. Fikirleri fikr-i infirad ve istiklaliyet olmayıp hukuk-u kavmiyelerini Saltanat-ı Osmaniye içinde temine matuftur. Anasır-ı sairenin sayd ve şekarı olmamak mütaviyen

yaşamak isterler. Arnavudları temsil-i (silik) ve çalışanlar Arnavudların barışmaz düşmanlarıdır. Bu (silik) avarız-ı mûzıra-i siyasiyeyi ihdas etmeyen anasır-la biraderane geçinmeye kendi mertliklerine menamilerine en muvâfık bulurlar.

Bu has ve saf emellerimiz haricinde bize ad ve isnad edilecek fikirleri işte şu yazımızla şimdiden iptale karar verdik.

Ey İskender-i kebirin zir livayı şecaatte (silik) kadar giden Arnavudlar ey âleme birçok (silik) hükümdarlar kahramanlar veren erler. (silik) asırlık vatan-ı kadiminize düşmanlar (silik) atmak üzeredir. Öteden beri telkinat-ı mûzıra (silik) havale-i semi-i i'tibar etmeyerek bir ittifak-ı umumi akdine çalışalım. Vatanımızın selametini temin edelim. Balkan Hükûmetlerine karşı gayrı kabil (silik) olduğumuzu anlatalım. Avrupa âlem-i medeniyesinin (silik) muhabbetini kazanabilmek için de Arnavudluk'ta ki (silik) vatandaşlarımız aleyhtarımız olmadıkça (silik) istimâlsilah etmedikçe hukuklarını (silik) teşrik-i emele alıştıralım.

Derviş Hima

Balkanlar'da Teslihat ve Arnavudluk

(silik) bir bergan bir fevaran manzarasını (silik) Bulgarlar Sırplar Karadağlılar (silik) cinnet-i cenge mübtela Arnavudluğu ve Rum Bülend Kıtaat-ı Osmanîmizi istilaya mahya denilir ki 20. asır medeniyet içinde (silik) ittifak-ı runema fakat bu hükûmat-ı sagir hiç düşünemiyorlar ki Devlet-i Osmaniye'ye ilan harp etmek henüz doğru ile bildikleri tarik-i medeniyet ve ticarete bir reb' asırlık bir (silik) hali ve tebalarını mahkûm edecekler. (silik) zayıf düşüreceklerdir. Çünkü bu cenk Devlet-i Osmaniye'nin Rumeli'nde hayat ve memat meselesini hâl edecek Arnavudluğun inkısam ve incizasını veya ittihad veya itilasını meydana koyacaktır. Bütün Arnavudlar tabiiyetle ittihad ve terakkinin açtığı mühlek ve elim yaraları hitamı harbe kadar unutacak ve ondan sonra Arnavudluğu 4 seneden beri kıran zayıf düşüren ittihad ve terakkiden hesap soracaktır. Lâkin bugün Arnavudlar için bütün Osmanlılar ile beraber canlarını feda ederek vatanlarını muhafazaya gayret edeceklerdir.

Arnavudların ihtilal ve kıyıamları dâhilinde idare-i Hükûmeti ele geçirenlerin su-i ahvâlinden tevellüt etmiş ve o Hükûmet hazef olunca Arnavudluk'ta sükûn ve itidal kendi kendine iade olunmuştur. Şimdi bizim en büyük vazifemiz Hükûmeti zâhir olmak muhit himaset ve şehavette nice binlerce evlatlarımızı tutan Orduyu Osmanî'ye imdat

etmektir. Bugün Arnavudlar için en büyük çare-i halas 1879 Arnavudluk ittifak-ı millisini ihyâ etmek.

Bu ittifakın zir livayı hamiyetine hiç olmazsa 100000 Arnavudun mücehhez ve musallah olarak meydan-ı cihada sahne-i müdafaa-i milliyeye atılmaları icâb eder.

Bu ittifak-ı milliye'nin bir cezri.. bir cezr-i zi kudreti Yanya vilâyetinde pabircalı muhabbet olmalıdır. Çünkü bu Yunanlılar 40-50 asırlık vatanımızın bir cüz-i mühimine inzarı ihtiras ve istilalarını teveccüh etmişlerdir. Yanya'da Arnavudluğun mevcûdiyet-i milliyesini temsil ve idame eder. Yanya Arnavud Başkım Kulübü Reisi Kadri Efendi'yi geçenlerde şehit ederek maksat-ı mel'ânetlerini alenen ilan ettiler. Bir Bektaşî Dervîşi garib ve bî günahını Delvine'ye yakın bir köyde parça parça ettiler.

Ergiri'li Meslahzade Ali Efendi'yi Meço'ya yakın bir yerde dağlara kaldırarak Helenizm menfaati için 7000 lira verilmezse zavallı ihtiyar pederini tehdit ederek cigerparesini asacaklarını söylüyorlar.

Cenub-i Arnavudluğun her tarafında lisânımız, milletimiz aleyhine bî aman bir cenk ve cidal var. Epir epir diyerek vatanımızı istilaya hazırlanıyorlar. Yunanlarına mail bazı eşhas olmakla beraber hissiyatı milliyemiz gayrı mütezelzildir. Biz Osmanlılık âleminde mevcudiyemizi muhafaza ederek yaşamak istediğimizi bütün âlem-i medeniyete bilâ tereddüt ilan ederiz.

İkinci bir ittifak-ı milliyi Kosova'da akde muhtacız. Çünkü Sırbistan başvekili bulunduğu makam-ı resmiden bir avave-i mecnunane yükseltiyor. Hali hazırın gayrı kabil tahammül olduğunu ve eski Sırbistan'a muhtâriyet verilmekten başka mesalimetin bekâsına bir çare olmadığını söyledikten sonra bir

Sâhife 2

Arnavud

Numro 72

lîsan-ı küstahane ile gerek Sırp'ların ve gerek Arnavudların muhtâriyet olması lâzım olduğunu ve mutalibin had asgari olan bu husûsatın icrâ edilmesine Sırbistan bütün kuvvetiyle ısrar edeceğini beyan ediyor. Acaba hangi salahiyetle Sırbîye Başvekili Arnavudluğun da'va vekâletini deruhte eyliyor. Bu vekâleti genç ve ihtiyar bütün Arnavudlar red ve protesto ederler.

Sırp larla ne bir müşareketi fikriye ne de bir münasebeti ırkiyemiz vardır. Bilakis yukarı Arnavudluk'taki Sırp telkinat-ı siyasiyesi Arnavudluğun mevcûdiyet-i milliyesine bir darbe'i gayrı kabil tamirdir.

İşte bunun içindir ki Bulgaristan'la ordumuzun çatışacağı zaman Kosova vilâyetinde yine orduya kuvvetü'l zuhûr olmak üzere 60000 Arnavudun emir ve eşrafin tahtı riâyâsetlerinde ictima'ı lazımdır.

Karadağ Hükûmeti de Gosine, Plava ve Brane cihetlerine fetih ve istila havalarında uçuyor. Bunlara karşı da bir kısmı Kosova'dan bir kısmı da Debre, Mat, Tiran, Koroyalış cihetlerinden olmak üzere 30-40 bin Arnavudun teslim edilmesi icabı hamiyettir.

Çünkü Balkan Hükûmetleri bir Arnavudluk müttehit bir Arnavudluk görmek istemezler. Atina'da Belgrat'ta Çetine'de kurulan hesaplar yapılan planlar hep bu maksadı bize efham ve ehsas ediyor.

Devletlerin Vaziyeti

Devlet-i muazzama arasında tahşidat meselesinin bidayetinden beri cereyan eden müzâkeratın ilk semeresi Sofya Atina Belgrad ve Çetine kabinelerine bu kere icrâ ettirilen tebligat olmuştur. Bu teşebbüs itilaf-ı mislisi teşkil eden devletlerin teşvikiyle icrâ edilmiştir. Beş büyük devletin sefirleri tahşidat icrâ eden Balkan Hükûmetleri hariciye nâzırlarına şedid bir lisân-ı istimâletmişlerdir. Öyle bir derecede ki diplomasi tebligatının nadiren bu kadar şiddetli bir şekil aldığı beyan ediliyor.

Ma'a haza sözden ibaret kalan ve sayadan büyük bir semere beklenemeyeceği cihetle Düvel-i muazzama arasında el yevm tedabiri zeciriyeye müstenet bir faaliyet maddesi hakkında teaddi-i efkâr edildiği muhafil-i siyasiyede rivayet olunmaktadır.

Bahr-ı sefid sularına toplanmış olan İngiltere ve Fransa donanmalarının Sırbistan ve Karadağ hududundaki Avusturya ordusunun elh hareket-i asayışı şakinaneyi men'e bi'l fi'il me'mur edildiği anlaşılırsa Bulgaristan'ın ve diğer Hükûmetlerin mesleğinde büyük bir tahvil husûle geleceği şüpheden varestedir.

Sefaret-i ecnebiye menabi'inden dün akşam terşih eden haberlere göre bu yolda bir hatt-ı hareket hakkında Düvel-i muazzamadan biri tarafından diğer kabinelerin rey-i

istifsar kılınmıştır. Müzareke henüz devam etmekte olup neticesi 24 yahut 48 saate kadar ma'lûm olacak imiş.

Devletler Yunanistan'a abluka sayesinde iki kere Avrupa asayişini ihlalden men' etmiş idiler. Bu usulün Balkan Hükûmetlerine de tatbiki aynı neticeyi husûle getireceği şüpheden varestedir.

Tahşidat ve Hâl

Sefaret-i ecnebiye ataşemiliterleri meyanında söylendiğine göre Bulgaristan Sırbistan ve Yunanistan'ın tahşidatı ancak 7-8 güne kadar hitam bulabilecektir. Askeri ve redifleri planlar üzerinde gösterilen süratle hareket ettirmek mümkün olamamıştır.

Bulgaristan'ın ilanı harp için mu'amelat-ı tahşidiyanın ikmaline intizal ettiği mervidir. Diğer bir rivayete göre Bulgaristan'ın bir iki güne kadar milli yortusu hulul edeceğinden yevmi mezkûrda ilanı harb amade bulunmakta imiş.

Bulgarlar tepeleri işgal ediyorlar. Dün alınan telgrafnâmelere göre Razlık kazasına müsadif hudud-u Osmaniye ye karşı bazı tepelerde Bulgar askeri görülmüştür. Hudud boyunca Bulgaristan ve Sırbistan'ın hareketi askeriyesi sürekli bir surette devam eylemektedir.

Rumeli'nden Zâhire İhracının Men'i

Rumeli'nde tahşif etmekte olan asakir-i osmaniye'nin ihtiyacâtını oralardan temin için zehair ve hububat ihracının men'i dün inikad eden meclîs-i has ve de bi'l tezkir karargir olmuş ve mûcibince Dâhiliye Nâzırı Daniş Beyefendi tarafından telgrafla icâb ederlere ta'limât verilmiştir.

Arnavudların Hamiyeti Sırbistan'ın İfalatı

Bir takım Sırp muhrikleri ve memurları hududu (silik) ve Arnavud ve vatandaşlarımıza müracaatla Sırbistan'ın (silik) yalnız bundan evvelki kabinenin tecelli ettirdiği (silik) fırkasına karşı husûmetten ileri geldiğini (silik) Sırpıların Arnavudlara karşı kat'an husûmet (silik) etmediklerini söylemişlerdir.

Bu sözlerin Arnavud vakayı'ı ahiresinden (silik) ümit batılı ile söylendiği müstağni-i beyandır. Bu mesellü sözlerin Arnavudluğun her tarafında (silik) red edilmekte olduğu ve umumu Arnavud vatandaşının son derece hamiyet gösterdikleri ve hâk pakını müdafaaya amade bulundukları mâ'lûmat (silik) müsteban olmaktadır.

Arnavud – Arnavudlar İnşallah Sırlarla (silik) Görüşürler.

Masarıf-ı Harbiye

Orduyu Hümâyûnun seferber haline vâzi’i şeref sudûr buyrulan İrade-i Seniye-i Hazreti Padişahi üzerine masarıf-ı seferiyeyi muktezi mebalîğin (silik) Harbiye Nezâreti’nden Mâliye Nezâreti’ne bildirilmiş ve (silik) mebalîğin Harbiye Nezâreti emrine amade olduğu (silik) nezareti müşârunileyhaya bildirilmiştir.

Ultimatom verilmedi.

Dün akşam Balkan Hükûmetleri tarafından (silik) düveliyenin inkıta’ına da’ir Hükûmetimize müşterek (silik) verildiği hakkında devran eden şayanın doğru (silik) beyan ederiz.

Medeni Bulgaristan’ın Had’a-i Harbiyesi

Bulgaristan’ın hududdaki tedarikat-ı askeriye fevkalâde keremi verdiği ve Osmanlı askeri (silik) mağlup idüp de Bulgaristan toprağına tecavüzünden (silik) takdirde kilitli telefata sebebiyet vermek için (silik) içeri taraflarına (silik) ederek (silik) infilak ve iştiâl fitilli dinamitler ve bombalar (silik) haber alınmıştır.

Konferans İhtimalatı

Düvel-i muazzamanın el yevm muallakta bulunan (silik) hâl etmek ve şu suretle muharebe vuku’una mani olmak üzere Avrupa’da bir konferans akdi ihtimali (silik) mevzu olduğu karşı gazetelerinde (silik)

Ceraid-i mezkûre daha ileriye vararak bu (silik) Bâb-ı Âli’ye telgraf dâhi gelmiş olduğunu söylüyorlar.

Karadağ Kralı’nın Teşebbüsâtı

Karadağ Hükûmetinin Podgoriçe’de bulunan (silik) firarileri vasıtasıyla Malisya ahâlisine eslaha (silik) olduğu ve bir takım Karadağ ve voyvodalarının hududu (silik) köylerine giderek ahâliyi tahrik ettikleri (silik) haberlerden anlaşılmaktadır.

Arnavud – Zaten Bu Teşvikat Malumdur.

Karar-ı Kat’i

Bulgaristan Hükûmetinin ilan-ı harb hakkındaki fikir ve karar-ı katiyesi Hükûmet-i müşârunileyhanın tamam-i istiklalinin seneyi devriyesine müsadif olan bugünkü Cuma günü tezahür edeceği istihbaratı mevsuka cümlesindendir.

Nereden Patlayacak

Balkanlar'dan vuku'una an be an intizar olunan naire-i harbin ibtida Sırbistan tarafından işgal edileceği muhakkak ad olunmaktadır. Sırbistan hududundaki ateşin başlaması üzerine Bulgaristan Yunanistan ve Karadağ'ında da ta'yin eylediği mevkilerinden ateşe iştirakleri karar vâki' cümlesinden bulunuyor imiş.

Veranya'da Faaliyet

Üsküp 18 Eylül – Sırbistan istihbaratı tahşidatı askeriyesinin en zâhir bir şekil aldığı mahal Veranya'dır. En büyük faaliyet orada meşhud oluyor. Gerek Veranya'da gerek civar karada diğer tedabir ile beraber kilitli miktar ekmek ihzâr ediliyor.

Mısır İdharı

Üsküp 18 Eylül- Sırbistan'ın mevaki-i muhtelifesinden Osmanlı hududuna kârib mahallere mısır sevk ve ahâr olunmaktadır. Veranya'ya da mühim miktarda mısır gönderilmiştir.

Top Vâzi'i

Üsküp 18 Eylül – Sırbistan'ın Veranya tepesine top vâzi' etmeye başladığını o noktayı sureti mükemmele de tahkime çalıştığı müstahberdir.

Tahşidat-ı Münteze

Üsküp 18 Eylül – Sırbistan Senice mıntıkasının büyük bir ehemmiyet atf etmektedir. O mıntaka ile “Betamserçe ve Gavilya” havalisine tahşidatı münteze'i askeriye icrâ edilmektedir.

Milli duygular.

Mefkure peşinde

Borin Cemiyeti Aziz Müttesiblerine

Geçen gecelerin ahvâli zulmetinden ibret alarak gelecek günlerin sabahı nuvin ve derhaşanını hazırlamak isteyen akvam ve emem şüphesiz kendi mevcudiyeti

milliyelerini muhafaza için bir gaye’i emel takip etmeye bir mefkure, bir ideal peşinde mecbur ve muhtaçtırlar. Osmanlılığın teali’i şan ve şevketi için pek çok mecburane hizmetler fedâkarlıklar göstermiş ve nihayet Firzovik İctimai heyet-i nümünüyle meşrutiyet güneşinin eseri ve ezeli nurlarını afak-i osmaniyede tecelli paş ettirmeye çalışmış olan mert ve azimkar Arnavudlar inkılab-ı mesut Osmaniye kadar kendi ırklarını seciyelerini güzel lisânlarını komitelerini halaseten mevcûdiyeti ictimaiye ve siyasiyelerini temine medar olacak bir gaye’i emel bir mefkure takip edememişlerdir. Çünkü menafalarda zindanlarda inleyen kulübü pak ihrar-ı ceberutu’l bir kuvve-i idat eziyor ve boğuyordu.

33 sene kanlı facialarıyla hevli engiz istibdatıyla ruhlarımızı kemiren mezarı inkırazımızı hazırlamaya huzur-ı mesai eyleyen idare-i mutlâkâ müebbeden gornisyan ve harabete gömülünce Osmanlı ictimaiyesini muhsile-i siyasiyesini teşkil edemez muhtelif anasırlar pek derin ve fahr-ı avar bir hissi uhuvvet la uyuştular. Larez şedar samimiyet birbirini kucakladılar. Bu ulvi levha-i ittihad ruh şekar saffet ve azimetle aynı samimiyeti lahut nemasıyla bu güne kadar devam etseydi şu 4 sene içinde bit tâbi’ hepimiz şehbal-ı ümit-i teala ile akvam-ı müttemidenin vasıl oldukları şâhâne-i kemale daha ziyâde yaklaşmış olurduk. Lâkin onu ve anud bir asabilikle belki de bir su-i tefhim neticesi olarak o hulus ve saffet-i samimane yerine çehrelerde bir renk tesir bir hissi itmi’zaz peyda oldu.

Bu günkü hayatı ictima’iyemizin birçok sahneleri üzerinde titrer ve gözyaşı dökerken yalnız gençliğin tenviri emeli kalbime büyük bir teselli ve inşirah hissi veriyor.

Bir gaye-i emel bir ideal takip etmeliyiz diyorum. O sevgili ve muazzez gaye bugün bizim için yükselmek ve tenvir etmektir.

Fransa inkılab-ı kebirini hazırlayan azamı mütefikirinden volter İngiltere de ki inkilabat ve netayicini tetkik ve tetbi ile uzun bir müddet işgalden sonra memleketine avdet eylediği zaman kendisine ne öğrendiğini soranlara karşı yalnız tefekkür etmeyi cevabını vermişti. Bir kavim için bilhassa bizim gibi pek devn bir suye’i arîfân ve idrakte bulunan bir kavim için tefekkür etmenin yüksek düşünmenin ne derece saik terakki ve teali olduğu bundan pek kolay istintaç edilebilir zannındayım

Arnavudların zeka ve hassa’i idrakiyesi hiç şüphe yok müteaddid tecrübelerle müsbettir ki pek bülent hatta cânib-i hayret bir mertebededir. Ancak hüner ma’rifet o

zeka ve fitratı o istidatı harikanümayı tenmiye etmek nuru irfanla ziyayı ilim ve fen ile techiz eylemektir.

Güzel lisânımızı eseri bir hasene semerkar bir şive’i mümtaza mâlik lisânı maderzadımızı aşk ile prestijle okuyarak okutarak şehrah nuranur tekamüle doğru layetezelzil bir azim ve metanetle yürümek ve yükselmek... İşte Arnavud gençlerinin gaye-i emeli bu olmalıdır.

Bugün saadet ve teali-i vatan için çarpan kalp ve vicdanının titrek sesiyle size hitab ediyorum.

Ey tahtigâh-ı saltanatta Borim Cemiyeti feyaz bir menba-ı irfan teşkil ile Arnavud gençlerinin kardeşliğe samimiyete hüdapesandane bir ittihadı davet eden aziz kardeşler ve muhterem vatandaşlar ve siz ey zi vakar palasağların ulvi fitratlarıyla metanet-i Ahlâkiyeleriyle menakib setut medarıyla nâm ve şân bırakan muhiri’l ukul şecaatleri tarihin sahayifi zerkurunu tezyin eden o büyük ecdad fahiranenin hayırcarı ihfadı umumu Arnavud gençleri hepimiz o mefkure-i mukaddeseyi daima takip ederim ve böyle bir gaye’i emel bir ideal peşinde her dem bir şevk ve azimkar koşmaktan asla yorulmayalım. Çünkü gençlik tenvir eder ve yükselirse Osmanlılığın zinde ve kavi inzar ve iştıyakı şaşıyadar bir ufka ve istikbal mezhebe kavuşacak ve güzel Arnavudluk ta mesut ve handevir daima lahuti bir neşve-i inşirah içinde yaşayacaktır. 328 Berat

Mahkemeli zade

Müdür-i Mes’ul Derviş Hima

Şems Matba’ası

3.50. Sene 4, sayı 73, – 5 Teşrin-i Evvel 1328 (18 Ekim 1912)

Dördüncü Sene	5 Teşrin-i Evvel 1328 Cum’a	Numru - 73
Sahib-i İmtiyazı ve Sermuharriri: Derviş Hima		Abone Bedelâtı Senelik
Beyoğlu		Arnavudluk İçün 30 Guruş
Arnavudlardan Mürekkeb Bir Heyet		İstanbul Vilâyeti 40 Guruş
Tarafından İdâre Olunur		Memalik-i Ecnebiye 10 Frank

ARNAVUD

Şimdilik Haftada Bir Def'a Neşr Olunur.

10 Para

Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir.

10 Para

Harb ve Arnavudluk

Geçen hafta Balkanlar birkanlar gibi ateşler fişkırmak istidadını era' ediyor demiş ve menatıf-ı harbiyenin en büyük kısımları şimali ve cenubi Arnavudluk hududlarına isabet ettiğini söylemiş ve bir müdafaa-i milliye cemiyetini teşkilini vatandaşlarımıza tavsiye etmiştik. İşte harp bütün kuvvet ve haşmetkarisiyle çehre'i meşhumunu açtı. Karadağ ve Sırbistan hududlarında asakirimiz ve Arnavudlar kükremiş şirnirler gibi vatanımıza payı endaz-ı ta'arruz olmak isteyen idaya istihkar-ı hayatla sulet ediyorlar.

İttihad ve Terakkinin hataları yüzünden silahsız bırakılan Arnavudluk yavaş yavaş silahlarını elde ediyor ve ileriye gidiyor. Dâhil ve hariçte bulunan müfsit idamızda anlasınlar ki Arnavudlar sadâkat ve samimiyetleriyle merbut bulundukları Hükûmet-i Osmaniye ile müştereken hududu vatanda fedayî can ederek hukuku kavmiye ve osmaniyelerini mevcut kuvvetleriyle muhafaza ve siyanete gayret edeceklerdir. Bizi dağdar eden bir mesele varsa o da Karadağ hududunda olan kendi kavimdaşlarımızla kısmen olsun çarpışmak mecburiyeti karşısında bulunmamızdır. Karadağlıların ezeli düşmanları olan Katolik Arnavudlar Karadağ Hükûmetinin desaisi siyasisiyesine inzıman eden ittihad Hükûmetinin su-i idaresi bu kavimdaşlarımızı kendi vatanlarının zararına silah attırmaya kadar sevk etti.

Karadağlılar Sırlar şimalden Yunaniler cenubtan vatanımıza istila emelleriyle bu harbe girişmişlerdir. Binâ'en-aleyh yakinen rüyet-i zafer ve galibiyetimizi hududlarımızın öbür taraflarına dikmeye muvâfık olacağımızdan hiç şüphemiz yoktur.

Ümera-ı Şühedamız

Karadağ'ın İşkodra cihetine Musadif hududunda Karadağlıların hücum-u muandanesiyle başlayan muharebede istediği gibi meydan-ı hali bulacağı ve belki kast ettiği zafere nail olacağını zannetmişti. Hal bu ki şecaati kendilerine hasr etmek davayı batılında bulunan dağlılar şecaatin esasen Osmanlı dilaverlerine has bir meziyet-i fitraya olduğunu ve şu hasiyet ile eşca'u-l akvam ünvanına bî hakkın layık-ı güzigan halkından bulunduklarını hatır ve haşyetlerinden geçirmemişler idi. Vakta ki düşman medeniyet olan o zümre-i vuhuş meydan ve gaye atıldılar. Karşılarında gördükleri sufuf-u celadatın hiçbir kuvve-i müthişe ile sökülemeyecek derecede haiz-i metanet ve mücessem besalet olduğunu görünce neye uğradıklarını ve nasıl bir hatt-ı salim ittihaz edeceklerini ta'yinde aciz ve serengün kaldılar. Zirâ o nehalan gazanfer-i nişan arasında vazife-i amiriyeti ifa edenler Osmanlı neferinin sulet-i şeci'anesini de üzerlerinde nakabil fek bir meziyet-i müstereke ad etmek derecesinde hissiyat-ı hamasatkeraneye mağlup olmuşlardır ki şevki cihadın bu derece-i kamilesi ancak Osmanlı ümera-ı askeriyesinde görülmüş bir hasisa-i mümtezadır işte muharebe-i mezkûrenin saf pişininde bu suretle fedâkarlığa müsareat eyleyen ümera-ı mübeccele-i askeriyemizdir. Bu zevat bir muktezayı takdiri rabbani şehit oldular. Fakat millet-i osmaniye'nin hatıra-i tebcilinden hiçbir an devrolmayacaklardır. Meydan-ı harpte gördükleri hizmet-i nadirede tarihi harbimize en büyük sermaye-i mübahat teşkil edecektir. Osmanlı dilaverleri kumandasına tâbi' oldukları amirlerinin kendilerine düşen vazife-i mukaddesiye de iştirak ettiklerini görünce arslanlığın en parlak numunesini temsil eden harekât-ı deliranece gösterdikleri tehalik düşman sail-i hareketinden bî mecal bırakacak beşair-i hamaset ve muvaffakiyetten maduddur. Ümera-ı şühedamız şu meziyatı tecelli ettiren fedâkarlıkta bulunmuş ve düşmanın inhizamı raciye uğramasını vatanın kolaylıkla tezelzile düçar olmamasını temin eden istidadı umumi'i suletkeraneye bir en muzic bî adil teşkil eylemişlerdi. Şüheda-ı muhtereme gibi müstesna bir fitratta yaratılan ümeramızın zabitanımızın elhamdülillah ki had ve hesabı yoktur. Binâ'enaleyh endişe-i hatımız herhalde avn-ı samedanı ile netayic zaferi muhakkak olarak göreceğimiz noktasındadır. Muhafaza-i vatan yolunda düşen şüheda muhterem ordunun en güzide tecrübekarı zabitan-ı medaranını Osmanlıların da mücessem efrad-ı hamiyetşiaranı idi. Meydan-ı cihatta feriza-i gaza ve mübarezenin neden ibaret olduğunu ananat-ı mübeccelesiyle gösteren bu nevadır. Şecaatin ziya'ından mütevellit hissi mateme bütün Osmanlılar müsterektir. Fakat vatan müstereklerinin hakkını bezli nefis ile beda ettikleri için tarihi askeri ve milliyemizde idi. Bir sâhife ittihaz ettiler. Maksat-ı aksayı meşeriyette bu âlemi fenadan geçerken unutulmaz bir iz bırakmaktır.

Arnavud gazetesi Arnavud hududunda düşen bu gazanferân-i osmaniye'nin aile-i kederdilerine iştirakı ve habibe-i vataniyeden bilir çünkü Arnavud gazetesi müdürü de Arnavudluğun tuz hududunda mektepten yeni çıkmış bir ciğerparesini edebi bir muhafaza vatan olmak üzere oraya defnetti.

Mukaddematı Harp

Vatanın Sureti

Zirde vâzi'ü'l imza Bulgaristan reisi vükelası ve Hariciye ve Mezahib Nâzırı Devlet-i Osmaniye maslahatgüzarı efendiden tebligatı atının merbut notanın hükûmeti seniye'ye isalini rica etmekle kesbi şeref eyler.

Düvel-i muazza'site tarafından Avusturya Macaristan ve Rusya Hükûmetlerinin vasatıyla Balkan Hükûmeti nezdinde icrâ olunan ve Avrupa-ı Osmani idaresinde ıslahatın haz fi'il ve tahkike isali hususunu düveli salifetü'l zikrin ellerine alacakları vaadini mütezemmin bulunan teşebbüs ve müracaata rağmen Bulgaristan ve Yunanistan ve Sırbistan Hükûmetleri yine zannederler ki doğrudan doğruya Hükûmeti seniye'ye müracaatla imparatorluk vilâyetlerindeki Hristiyan ahâlinin tali'i sefilanelerine ıslah Avrupa-ı Osmanide sükûn ve intizama tersim ve Devlet-i Osmani ile Bâb-ı Âli'nin ekseriya hiçbir şeyin muhak göstermediği bir vâzi-i müttehkimane ve niza-ı cuyane karşısında bulundurduğu Balkan hükûmeti arasında metin bir sulh ve müsâlemet temin etmek hususâtının ancak bi'l inkısam ve hulus niyetle tatbik edilecek ıslahatı esasiye ile kabil olacağını bildirmek vazifeleridir.

Bulgaristan Yunanistan ve Sırbistan Hükûmetleri zuhura gelen hadisattan dolayı Karadağ Hükûmetini bu teşebbüse iştirak edememesini te'essüf eylemekle beraber Bâb-ı Âli'yi derhal ve Düvel-i muazzama ve Balkan hükûmetleri ile müştereken Avrupa Vilâyet-i Osmaniyesi hakkında Berlin ahidnamesinin 23.maddesinde nazarı itibara alınan ıslahatı tanzim ve idhal etmeye ve bu ıslahatı fikri milleti anasır esasına vilâyete muhtâriyet idareye itası Belçikalı yahut isviçleri valiler tayini müntehib mecalisi vilayat tesisi jandarma teşkilatı serbeste'i tedris milis askeri ihdası hususâtına ibtinai ettirmeye ve ıslahatın tatbikini Dersâadet'te mukim Düvel-i muazzama seferası ile 4 Balkan Hükûmeti elçilerinin nezareti altında bulunacak ve miktarı müsavi İslam ve Hristiyan azadan mürekkip olacak bir meclîs-i aliye tevdi eylemeye davet ederler. Ümit eylerler ki Devlet-i Osmaniye gerek iş bu notada gerek buna merbut izahı notada menderci ıslahatın altı aylık bir mühlet zarfında mevki'i

tatbiki vaziiini taahhüt ederek iş bu talibi kabul eylediğini beyan edebilecek ve muvaffakatının ispatı olmak üzere ordusunun seferberlik emrini geri almak isteyecektir.

Vâzi'ü'l İmza Bu Vesileden Bi'l İstifade İhtiramatını Elh

İmza Keşuf

30 Eylül 1912 rumi tarihinde itâ olunan ber vech-i bâlâ Notaya merbut izahi nota

1- İmparatorluktaki anasırın muhtâriyeti milliyeleri bütün ecabaniyetle teyin ve temin olunmak

Kısmı edebi

Hitabe

Arnavud! Ruhunun cengar-ı cihanlarında edebi bir mirası cidal ve şehamet yaşıyor. Halkının define-i celadetinde asırların cednlik dağlarının ve semalarının verdiği bir kalbi heyecan daima taşımak isteyen bir kalbi intikam yandırıyor. Ne istiyordun bütün o celil kuvvetlerini yükleteceğin geniş serbest başka bir zemini cenk vusuleti mi? Hududunda kulaklarının yanında patlayan tarakalar nazarlarının önünde barut dumanlarıyla kararan gökler sana bunu o istediğini ve beklediğini tebşir etti. Şimdi işte şimdi o bütün heyecan ve intikamımla sende oynaş ki ayaklarının altında yerler titresin silahlarının ucunda düşmanlarının müflis mukadderatı inlesin.

Arnavud afaklarının altında dağlarının eteklerinde vadilerinin uçlarında bir ses var. Sen o sadayı mühini işittin değil mi? Ve öğrendin mi ki sen de ona karşı coşkun pir-u kar o bülend eza zezeme'i cellal ve kahrınla yürüyeceksin

Yavrularını kulübende bırak. Genç ve dinç evladını senden evvel gideceğin yere koştur. Anan ve baban ihtiyar ve cesur elleriyle arkanı okşasınlar. Sen giderken sen kızışırken çarpışırken yürürken onlarda senin şükûhunu, senin fermanı muzafferiyetine dua ederler. Ve zevcenin... Zevcende seninle beraber gider.

Arnavud! Silahını sildin Kurşununu sürdürdün mü? Öyleyse yürü! Ruhunun cengâver cihanlarında yanan istidadı cidalini şimdi bütün o büyük celadetiyle çevirecek önünde hududunda yabancı ve sefil kuvvetler var. Şimdi onlara asıl onlara bütün o bî perva ve (silik) kininle yürüyeceksin. Gidiyorsun değil mi? Gidiyor Musun? Senin

süngüne bıçağına korumak ve kurtarmak vazifesini yüklendiğin yerinin yuvanın namusunu da tufenginin ağzına emanet ettim. Selametler olsun

Priştineli Safvet Örfi

Sâhife 2

Arnavud

Numro 73

2- Her anasır Osmanlı parlamentosuna nisbet üzere mebus göndermek.

3-Hristiyanlarla meskun vilâyetlerde Hristiyanlar bi'l cümle Hükûmeti memuriyetlerine kabul olunmak.

4- Cema'at-i Hristiyanienin her sınıf mektebi Osmanlı mektepleri ile müsavi olacağını tastik etmek.

5- Ahali-i Müslime nakil ve hicret ettirmek suretiyle vilâyetin şekli anasırı ve millisini tagayüre çalışmayacağı Bâb-ı Âli tarafından taahhüt edilmek.

6-Hristiyanları Hristiyan kadrolarda hizmetlerini ifa etmek üzere kıtaları dâhilinde askere alınmak ve bu kadrolar teşkil edilinceye kadar askere alınmaları tehîr olunmak.

7-Avrupa'yı Osmanlı vilâyeti jandarması İsviçre ve Belçikalı memurların bi'l fi'il kumandası altında tensib olunmak.

8-Hristiyanlarda meskun vilâyetlere memuriyetleri devr-i muazzama tarafından tastik olunacak İsviçreli yahut Belçikalı valiler ta'yin edilmek ve bunlara devair-i intihabiye dâhilinde intihab olunacak mecalis-i umumiye terfik etmek.

9- İş bu ıslahatın tatbikatına nezaret etmek üzere sadaratta azası müsavi miktarda hristiyan ve Müslüman bir meclîs-i âlinin tesisi

Düvel-i muazzama seferası ile Balkan hükûmeti elçileri bu meclisin umûrve muamelatını takip vazifesiyle mükellef olacaklardır.

Rumeli Islahatı

Müşterek Nota

Hâriciye Nezâreti'ne 10 Teşrin-i Evvel sene 1912 tarihiyle Avusturya İngiltere Fransa Rusya ve Almanya sefirleri tarafından itâ olunan müşterek notanın tercümesidir:

Vâzi'ü-l imza Avusturya İngiltere Fransa Rusya ve Almanya sefirleri 5 devletin ıslahat icrası hususunda cânib-i Hükûmet-i Osmaniye'den alenen izhar olunan fikir ve niyeti senet ittihaz ettiklerini Rumeli vilâyeti osmaniyesi idaresince icâb eden ıslahatı ve bu ıslahatın efradı ahâlinin menafine muvâfık surette hayzı fiile isalini temine salih tedabiri berlin muahedenamesinin 23.maddesiyle 1880 tarihli nizamnamenin mazmun ve mefadi vechile Bâb-ı Âli ile derhal mevkii bahis ve müzakereye vâzi' edeceklerini ve ıslahatı mezkûrenin Devlet-i Osmaniye'nin tamamıyeti mülkiyesine irası nakısa etmeyeceği mukarrer bulunduğunu Bâb-ı Âli ye işara hükûmeti metbuaları tarafından me'mur olmuşlardır.

Müzekkere-i Cevabiye

Hâriciye Nezâreti'nden 14 Teşrin-i Evvel sene 1912 tarihiyle Avusturya İngiltere Fransa Rusya ve Almanya sefirlerine irsâl olunan müzekkere-i cevabiyenin tercümesidir:

Avusturya İngiltere Fransa Rusya ve Almanya sefirleri hazeratının Bâb-ı Âli ye itasına Hükûmet metbu'aları taraflarından me'mur edilmiş oldukları şehri halin 10'u tarihiyle notaya cevaben vaziül imza Devlet-i Âliye Hariciye Nâzırı seferayı müşârunileyha şurasını derpiş eyler ki bizzat sefirler hazeratının dâhi tastik ve beyan ettikleri vechile Hükûmet-i Osmaniye Rumeli vilâyet-i şâhânesi idaresince icâb eden ıslahatın icrası lüzumunu zaten teslim etmiş ve alel husus bu ıslahatı her güne müdâhale-i ecnebiyeden azade olarak tatbik etmek istediği ve şu ahlval ve şerait dâhilinde ıslahatı mezkûrenin icrası memâlik-i osmaniye'nin bu kısmındaki ahâliyi terkiib eden anasır-ı muhtelif deyninde vifak ve hüsnü amiz şek husûlünü Kânûn-i Esâsî'î osmaninin mefadi ihraranesi vechile tahtı temine alarak memleketin saadet haline terakkiyat iktisâdiyetine medar olmaktan âli kalmayacağını telkin ve istiblal eylediği cihetle ıslahatı mebhusayı daha ziyâde kanaatle telakki eylemiştir.

Vilâyeti mezkûre ahvâli dâhiliyesinin ıslahı emrinde icrâ olunan teşebbüsâtı adide ve muhtelifeden bî hakkın intizar olunan semerat şimdiye kadar tamamıyla iktitaf edilmemişse bu bâbdaki tehirin başlıca esbabından biri de merakizi tâhrikat ve ifsadattan sadır olan ve maksadı aslı ve hakikisi asla cayı iştibah olmayan her nevi ceraimin tevellüt ettiği hal ve teşviş ve huzur-ı şeknane olduğu gayrı kabil inkârdır. Mamafih Hükûmet-i Osmaniye'de muazzamanın ahvâl-i hazıra dolayısıyla kendisine icrasını münasib görmüş oldukları tebligatın mahiyet-i dostanesini takdir eder ve âlem-

i medeniyetin kaffe-i vesait-i telifiyeye müracaatla ber taraf etmek vazifesiyle mükellef bulunduğu bir takım mesaib-i azamiyeyi behmehal intihab edeceği derkar olan bir muharebe tehlikesinin önünü almak için düvel-i müşârunileyhim tarafından sarf olunan mesaiye an samim iştirak eyler Hükûmet-i Osmaniye düvel-i muazzamanın faslı hasmına çalıştıkları mesele-i müthişe karşısında düveli müşârunileyhüma tertib eden vazifeyi insaniyet perveraneyi teshil için hareketi mütekaddimeyi icrâ ettiğine vicdanen kanidir. Çünkü Berlin muahdenamesinin birçok maddelerinin mazmun ve mefadlarına gayrı muvâfık olarak mevki’i icraya vâzi’ edilmiş oldukları ve bu suretle birçok ahvâlde menafi-ı osmaniye’nin pek ziyâde ihlal olunmuş olduğu keyfiyeti derpiş etmek ve bi’l hassa muahdenameyi mezkûrun 23. maddesinin diğer maddelerden fazla olarak hüküm ve kuvvetini elyevm ne dereceye kadar muhafaza edebilmiş olduğunu sencide-i mizan tetkik etmek istemeyerek Hükûmet-i Osmaniye 1880 tarihli nizamname layihasını devletin kanuni esasları ahkamına tevfikeyn gelecek devre-i ictima’iye’nin küşâdını müteakıd parlamentonun piş-i nazar tasvibine vâzi’ etmeye ve tastiki aliye iktiran ettirmeye kendi arzu ve ihtiyarıyla bu kere karar vermiş olduğunu beyan eyler.

Düvel-i muazzama nizamname-i mezkûr neşr olunur olunmaz memurîn-i osmaniye’nin bunun serian ve tamamen tatbik ve icrasına sarf-ı mukadderet eyleyeceklerinden mütmâin olabilir. Diğer bir idareye has ve az çok kasti ve iltizami olan birtakım eski tesamihat ve mümatelata bakılıp da bu günkü devleti meşrûta-i osmaniye’nin hatiat-ı maziye’ye sureti katiyede nihayet vermeye akıl ve mantık dairesinde karar vermeyeceğine ve karar vermeye muktedir olamayacağına hüküm edilmesi ve bu hususta bazı mertebe mevcut olan şüphe ve tereddüt vesile ittihaz olunarak hem memleketin ve hem de bizzat efradı ahâlinin menfaatıyla yegane kabili telif olan tedbirden gayrı tedbire tevessül olunması pek büyük bir haksızlık olmuş olur.

Pasiç’in Beyanatı

Viyana 15 Teşrin-i Evvel Sırbistan Başvekili Pasiç’in muhabirine Avusturya Balkan muharebesine iştirak ettiği takdirde Rusya’nın da aynı suretle hareket bununda bir Avrupa muharebesini intaç edeceğine da’ir vuku’u bulan beyânatı burada elim bir teessür husûle getirmiştir. Fransa’nın viyana sefiri Mösyö Dolen şehr-i mezkûrda mukim Sırbistan sefirine bundan dolayı beyanı te’essüf etmiştir. Rivayet edildiğine göre Rusya Hükûmeti Mösyö Pasiç’ten beyânatı mezkûresini geri almasını aksi

takdirde Sırbistan için nahoş netayıç tevellüt edebilecek bir tebliğname neşretmek mecburiyetinde bulunacağını beyan etmiştir.

Müsâdemat

Üsküp 14 Teşrin-i Evvel hududda zibfece cihetinde müsâdemat vuku'u bulmuştur

Yenipazar'a girmek tasviri

Viyana 14 Teşrin-i Evvel burada temin edildiğine göre General Zirkoviç lim ovasında Biripoliye kurbunda Karadağ askeri ile birleşmek ve Polomiliye'de Osmanlı askerini muhasaraya teşebbüs etmek üzere 12000 kişiden mürettip derina fırkasıyla yavur tarikiyle Çarşamba günü Yenipazar sancağına girecek imiş.

Osmanlılar Sırp Arazisinde

Belgrad 14 Teşrin-i Evvel- Vistovaç'tan sabahleyin sa'ad 9'da vârid olan bir haberi resmide Osmanlı askerinin Veranya dâhilinde Gorni ile Vistovaç arasında sabahleyin sa'ad 5'de Sırbistan arazisine girdikleri ve Sırp askerine hücum ettikleri bildiriliyor. Muharebe başlamıştır.

Prizren Muhabirimizden

Harbin ilanı kasabamızda büyük bir galyan-ı milli uyandırdı. Prizren'de bir mesaliha-i dem komisyonu teşkil etti. Sancağın hâvi olduğu bi'l cümle kara ileri gelenleri ittifak ederek kanlar barıştırılmakta ve hatta Loma kazasının yedi bayraktan 6 bayrağı bizim ittifakımıza dâhil olup onların rüesası da komisyona devam eylemektedir. Besa harici kalan varsa yalnız Loma'nın Teyderina bayrağı rüesasından Ramazan Zazkottur. Merkûm üç dört yüze karibtir. İslam ile ve yüz kadar Merdita kandeleryle de Dukapeta'nın akrabasından diğer (silik) şehri hali ruminin 11.gecesi geceleyin sa'ad 3'te Prizren'e girerek hanlara duhûl ile bazı güne ifsadatta bulunmaya başlamışlardır. Bunlar ittihadçı olup akd edilen besayı bozmak ve kemaliyle fesadı uyandırmak istemişler ve tüfenk patlattırmadan Prizren'den çıkmayacaklarını her ne kadar dermiyan etmişlerse de ve bundan dolayı çarşılar kapanıp birkaç sefer Prizren eşrafiyla kazâ ileri gelenleri bunların çıkmaları için Ramazan Zazko'ya ısrar etmişlerdir fakat bunların sözleri ve nesayihi Ramazan'a kar etmeyeceğini mutasarrıf ve kumandanımız Mehmed Paşa idrak edince nihayet yevmi veladette Prizren ahâlisinin

muayenli muayensiz efrad-ı redifesini sesleri yirmi altıdan otuz sekize kadar olanları teslih eylemiş ve Avusturya konsolosuna Merdita fandelerinin iyi adamlardan ise hemen kasabadan tüfenk patlatmaksızın çıkmalarını ve kötü adamlardan ise onları da beraberce öteki eşra ile mahv ve na bedid edeceğini beyan etmiş ve mûmâileyh konsolos kavasını fandaların oturdukları hanlara gönderip onları salimen mahallerine göndermek üzere kasabamızın haricine çıkarmıştır. Badehu Mutasarrıf Paşa Ramazan'ın bulunduğu hanları sardığını görünce tüfenk patlamış ve 1,5 sa'ad kadar devam eden ateşli müsâdemede Prizren'den iki kasabalı ve bir de jandarma çavuşu şehit düştüğü ve Lomalılardan 4 telefât ve 9 da mecruh olduğu halde hepsi teslim olmuş ve rüesayî karanın tavassutuyla kasabadan dışarı çıkmalarına tarafî mutasarrıfiyeden müsaade olunmuştur.

Redif ve mustahfazlar büyük bir şevk ile elbiselerini giymekte ve ida-ı erbaaya karşı muhafaza'î vatana hazırlanmaktadırlar.

Ergiri Mutasarrıflığı

Ergiri Mutasarrıflığına Lestovikli Fehim Bey ta'yin edildiği mübaye' Arnavud res mesarımız oldu. Fehim Beyefendi gayet namuslu mukaddem vatanını sever devlete hizmete fahişkir bir Arnavud oğlu Arnavuddur. Hakiki bir Hükûmet memurudur. Ergiri sancağının kendisinden istifade edeceğini ümit ederiz.

Elbasan, Görice, İpek, Prizren, Debre, Ohri, Struga, Estarova, Permedi, Leskovik, Fraşar vesa'ir yerlerden gelen mektuplarda muhterem vatanperver ve vatandaşlarımızın müdafa-i milliye cemiyetleri teşkiline başladıkları yazılıyor.

Koç'da

Kuruluş nevahisinden Koç'da bir hatıra-i vatanperveri olmak üzere ibtidai bir mekteb-i milli tesis ve küşâdına oralarda hâl kıyamda iken karar vermiştik. Koçtan gelen bir mektubta mektebin hâlâ küşâd edilmediği iş'ar ediliyor ki şâyân-ı teessüftür mektebsiz bir kavmin idame-i hayat-ı siyasiye ve ictimaiyesi gayrı kabildir. Arnavud heyeti edebiyesi vaadinde sabittir. Mektebin küşâdı resmisi haberini alır almaz malunet mev'udesini ifa edecektir. Mektebin inşasını vaat eden erbabı hamiyet ve vatanperveranenin bu bâbda hamiyetleri mercu ve müsterhimdir.

Kayınpeder ve Damat Arasında

Figaro gazetesi Karadağ Kral ile damadı bulunan İtalya Kralı arasında cereyanı muhaberatı neşrediyor. İtalya Kralı kayınpederine itidal! tavsiye etmiş Karadağ Kralı'da sen Trablus gibi esasen sana a'it olmayan bir yeri teshir için yüz binden fazla asker gönderdin şimdi ise Berlin Ahitnamesi mûcibince 34 seneden beri borçlu olan Hükûmet-i Osmaniye'den hakkımı!! talep etmeme mani olmak istiyorsun diye bir cevap vermiş.

Arnavud-Acaba Hangi Hâk

Sahne-i harbten son gelen mâ'lûmat bir kıye büyük tebşiratı havidir. Osmanlı orduları ve Arnavudlar her tarafta idaya darbeyi kahr vusuletlerini indirmektedirler. Arnavud arş ileri ey millet âli tebar

Müdür-i Mes'ul Derviş Hima

Şems Matba'ası

3.51. Sene 4, sayı 74, – 12 Teşrin-i Evvel 1328 (25 Ekim 1912)

Dördüncü Sene	12 Teşrin-i Evvel 1328 Cum'a	Numru - 74
Sahib-i İmtiyazı ve Sermuharriri: Derviş Hima	Abone Bedelâtı Senelik	
Beyoğlu	Arnavudluk İçün 30 Guruş	
Arnavudlardan Mürekkebi Bir Heyet	İstanbul Vilâyeti 40 Guruş	
Tarafından İdâre Olunur	Memalik-i Ecnebiye 10 Frank	

ARNAVUD

Şimdilik Haftada Bir Def'a Neşr Olunur.

10 Para Menafi-i Umûmiyeye Hadim Hür ve Müstakildir. 10 Para

Kehvare-i Vatan Tehlikede

İskender-i kebirlerin, Piroların, Gencoların, İskender Beylerin bir hazercan gibi bekâreti milliyetini muhafaza namusu ezeliyesini siyanet etmek istedikleri mader ismetbenah vatan bugün şimalden cenubtan hücum eden idanın payitahkirinde bulunuyor. Romalılara asya akvamı kadimesi şuhur ve ensarına tak zaferler diken Arnavudluk bugün hodebini Hükûmetlerin taarruzat ve tecavüzatı nameşruaları karşısında bulunuyor. Bugün Arnavudluğun ya ferman enceza'ı veya Berat-ı istikbali tastik edilecek şimalden Karadağlılar Sırpıllar cenubta alçak Yunaniler bu mehdi mukaddesemize payı endaz tecavüz oluyolar. Arnavud namını Arnavudluk harita'ı kadimesini coğrafya âleminden kaldırmak istiyorlar. Bu hırs bu hissi ukur ile hududlarımıza tecavüz ediyorlar. Arnavudluğu parça parça etmek istiyorlar. Siz söyleyin ey plajların ihfadı necabet ve besalet meabisiz söyleyin encamı kera ne olacak.

Meydanı harbe her biri merdane azim eder

Men'i hücum düşmanı nadana azim eder

Hubbu vatanla cuş ve huruşane azim eder

Hıfzı belad için ne beşuşane azim eder

Bulgara Sırba keşur Yunana azim eder

Merdane seddarane şeciane azim eder

Seyr eylemek şu debdebeli şanlı leşkiri

Mensur ve Kamuran ola Osmanlı askeri

Diye cevap mı vereceksiniz? Yunan istiklaliyetini bilmeyerek vücuda getiren, Mısır Hidviyetini tesis eyleyen Romanya Prensliklerini ihdas eden İtalya'nın istiklaliyet idaresine muayen olan birçok defalar saltanatı muazzama-ı osmaniyeyi tehlike-i buhrana inkırazdan kurtaran Arnavudluk bugün ser muşetini geçiriyor. Bu ahvâli seniye-i saf ve şevkatinde beslediği bazı alçak evladı na-meşruasında tacil ediyor. Bu satırları okurken ihtimal ki onların o merdar, mazlum ve melus ve vicdanları titrer. Titresin. Lanet olsun o alçaklara ki kehvare'ı kuddüsümüzü çiğnemek isteyenlerin nukut ve iltifadına hod'alarına mağlup ve meczub kaldılar.

Binâ'en-aleyh Arnavudların yaşadıkça Arnavudluk'ta şevket ve kudretiyle fazileti milliye ve vakarı kavmisiyle yaşayacaktır.

Bugün gördüğümüz galyanı milli Arnavudların vatanlarına dereceyi merbutiyetlerini irae ediyor. Amerika'dan bahr-ı muhit-i atlasileri aşarak Mısır'dan bahr-ı sefidleri güzâr ederek Romanya'dan fırtınalı dalgalı bahr-ı siyahları geçerek koşan Bosna Hersek'in çetin ve sağbulmürur dağlarını aşıp geçen Arnavudlar bütün âlem-i medeniyete anlatmak isterler ki Arnavudluk ölüme inkıraza taksim ve incizaya layık değildirler.

Preveze körfezinden İşkodra ve Sırbistan hududlarına kadar olan arâzi-i vasia-i meşruasında yaşamak isterler. Bu matlûb meşru'ları cezi'ce haleldar olursa bir o kadar kırılmak ve tekrar Prizren ittifak-ı millisini vücuda getirmek isterler. Avrupa Düvel-i müttemedinesi nehirler gibi kan-ı masumanın akmasını isterse Arnavudluğun hudud-u hazırasını muhafaza etmekten başka bir fikirleri olmadığını hasımamıza anlatmalıdır. Hükûmet-i Osmaniye'mizin de rey ve fikirleri Arnavudluk haritasının muhafazası merkezindedir. Emin olalım.

Çünkü Rumeli'nde Arnavudluğun muhafaza-i hududu Hükûmetimizin de Rumeli'nde bekâ-ı şevket ve şan-ı siyasetine bir müzaheret teşkil eder. Düşen İttihatçılar bu hakîkatı takdir edemedikleri için iş bu kerteye geldi. Binâ'en-aleyh muazzam ordumuza ketibe-i muhteşeme-i milliyemizi müzaheratı icâb ve vatanperveriden ad eder.

Derviş Hima

Arnavudluk Hududlarında

Yenipazar civarında şiddetli muhaberat vukû buluyor. Sırlar zayıat azamiyeye düşer olarak geri geriye firar ediyorlar. Birçok Sırp zabıtları müsâdematta itlaf edilmişlerdir. Pireburç muhaberesindeki telefâtın miktarı el an ta'yin ve tahkik etmemiştir.

Komanoh cihetlerinde Bulgarlardan 4 Sırlardan 6 top bir bayrak ve bir hayli mühimmat ve esir alınmıştır. 6000 kişilik Debre gönüllüleri İşkodra'ya müvaselet eylemiştir.

Amerika da Arnavud gönüllüleri

Amerikayı şimaliden Müslüman ve Hristiyan olmak üzere birçok Arnavud gönüllüleri Arnavudluğun imdadına yetişmek üzere Dersaâdet'e gelmişlerdir. Amerika'dan çıkarken yaşasın cumhuriyet yaşasın Arnavudluk avazeleri arasında teşyi edilmişlerdir.

Romanya'dan gelen gönüllü Arnavudlar Romanya'nın her taraftan Arnavudlar fevc fevc Köstence tarikiyle İstanbul'a gelmekte ve gönüllü olarak Arnavudluğa gitmek için harbiye nezaretine müracaat etmektedirler. Bükreş'te birçok vatandaşlar Malisörlerin kendi vatanları aleyhindeki harekâtta vazgeçmeleri için mektuplar yazdıklarını Bükreş muhabiri bildiriyor.

Sahte şan ve şerefler için değil memleketin salâhı ciddisi uğrunda her şeyi feda eden mücahit-i hürriyet Doktor İbrahim Temo Bey Bükreş'te birçok tabib ve eczacının "kırmızı heyet-i sıhhiye" namı altında bir sıhhiye heyeti vücuda getirmeye gayret ediyor. Önümüzdeki pençşenbe günü (bugün) Köstence'deki ahâli-i islamiyeyi de bir noktaya cem' ile ianeyi nakdiye hususunda müzakere edileceği müstahberdir.

Mısır'dan Gelen Gönüllü Arnavudlar

Mısırdaki sakin birçok gönüllü Arnavudlar Yunanlılara karşı müdafaa-i vatanda bulunmak üzere hazırlıklarda bulundukları gelen mektuplardan anlaşılıyor.

Debre'de binlerce Arnavud vatandaşlarımız gönüllü olarak Arnavudluğun hududlarını muhafazaya koşuyorlar. Mat, Struga, Ohri'de de gönüllüler Hükûmet-i mahalliyelerine müracaatla serian hududlara gidebilmeleri çarelerini talep ve istid'a ediyorlar. Zifece civarında asakir-i osmani ve gönüllü Arnavudlarla Sırp lar arasında kanlı bir müsâdeme vukua gelmiştir. Bu havalide Sırp lar fena halde münhezim ve makhur olmuşlardır.

İstanbul'daki Arnavudlar

Gönüllü kayıt olup giden Arnavudlardan ma'ada yeni bir gönüllü taburu daha teşkil etmek üzeredir. Ekser Arnavudlar halcan ve heyecanlar içinde çırpınarak hemen hudud boylarına koşmak istiyorlar. Çünkü görülüyor ki Osmanlı düşmanlarının hücum ettikleri menatik yukarı ve aşağı Arnavudluktur. Karadağlılar Sırp lar ve Yunanlıların müttemi nazarları Arnavudluk olduğunu görüyorlar. Bu fedâkarlar birkaç gün içinde

inşallah meydanı heyca ve vegaya atılarak düşmanlarla çarpışacak ve düşman namus ve vatan olan Yunaniler vahşet ve bedeviyette kurun olayı temsil ve ihtar eden Karadağlılar ve Sırlara pençe-i şiranelerini uzatacaklardır. Zaten Arnavudluğun her tarafında her gün düşmanlara karşı akın akın Arnavudlar harp şarkıları okuyarak koşup gidiyorlar.

Esad Paşaya alçak diyen alçaklar okusun. Dıraç Mebus-u Muhteremi Toptanzade Esad Paşa Hazretleri hududa hareket ederken yol üzerindeki köylerle Kuruja'ya (Akçahisar) tâbi' kurbin Malisör rüesasıyla Katolik papazlarına vatandaşlığa layık bir lisân ile mesayihte bulunmuştur. Hükûmet cümlemizin selahiyeti için çalışıyor. Umum Arnavudların mutalibi her neden ibaretse sizin de ancak o olmalıdır. Arnavudların mutalib-i meşru'aları ise Hükûmet-i hazıra tarafından kabul olunmuştur. Siz bundan bir madde eksik veya ziyâde talebe hakkınız yoktur. Postaları ve yolları serbest bırakınız ve hükûmete beyanı itimat ve itaat ediniz ki Hükûmette serbest serbest işlerini görebilsin. Hududu hadideye ve ticariyemizi inşa edebilsin. Bu nesayih üzerine katiyen besadan ayrılmayacaklarını söylemişlerdir. Lâkin heyhat ittihad Hükûmetinin devre-i cenununda icrâ edilen mezâlim ve yolsuzluklar İşkodra şimal-i şarkisinde sakın Malisörleri ürkütmüş ve badehu çetine de kurulan hile dolapları çevrilen sefil entrikalar ki bunları Arnavudluk tarihi bi'l ahire yazacaktır.

O zavallıları bugün kendi vatanları aleyhine silah istimaline sevk etmiştir.

İzmir'den, Berused'en

İzmir'den gelecek Arnavudların burada gönüllü kayıt olunmaları için muhterem vatandaşımız Fehim Beyi İstanbul'a mebus göndermişlerdir.

Beruseden en guyur genç vatandaşlarımızdan ve gazetemizin muharrirlerinden Hakkı Efendi Galina buraya gelmiş ve Hükûmetin emrine mahya 120 kadar Arnavudun Dersaâdet'e gelmek istediklerini bildirmiştir.

Besa *

Habili Ademe

Alnımda anne toprağımın cüzünü giryesi

Bir zılmünkesir gibi her dem dolaşsa da

Arnavudum işte dinle ve bi'l şarkı ilahisi

Arnavudum işte söylüyorum, mencezib sana
Toplarla süngülerle bütün girdibad ile
Gelsen başında ötmeye garbın tarakası
Arnavudum işte söylüyorum ben inat ile
Arnavudum işte susturamaz bir şeyin sesi
Kökler başımda titrese pirra'at ve intikam
Yerler önümde inlese, pirra'şa her zaman
Arnavudum ey güzel ve yetim toprağım babam
Arnavudum oh, emin olun ey vatan
Ben kimsenin helakını âlemde istemem
Lâkin cebini pakını ey şanlı madırım
Yumruklayan olunca cihan olsa dinlemem
Arnavudum işte ah o zaman gürlür inlerim
Arnavudum işte ah o zaman dişlerim derim
Bir cuşu gayz ve sar ile titrer ve sarsılır.
Arnavudum ah o saniye bi'l ki bütün zemin
Kininle oynasır ve sema belki alçalır

Priştineli Saffet Orfi

(*) gelecek hafta genç Arnavudlardan Berat'lı Mahkemelizade Ahmed Cevdet Bey biraderimizinde bir şiir vatanperveranesini derc edeceğiz.

İstasyonda 2000'i mütecaviz İslam tarafından “yaşasın Avusturya imparatoru, yaşasın Padişahımız” nidayı heyecan amiziyle teşyi edilmişlerdir.

Bir meydan muharebesi kazanıldı

Resmidir: Gece zevari sa'ad beşte tebliğ edilmiştir. Pençsenbe

Bugün Komanova havalisinde tahşid eden ve garp ordusuna mensub bulunan Kuvva-i Osmaniye Sırbistan'ın Morava vadisinden ilerleyen orduyu aslisi üzerine ta'arruz etmiştir. Düşmanın kuvveti 4 fırka tahmin olunmaktadır. Vukua gelen şiddetli muharebede düşman ordusu telefâtı küllîye vererek kati bir mağlubiyete düçar olmuş ve kâmilten ricat etmiştir.

Kuvvayı Muzaffere-i Osmaniye düşmanın takibini ibtidar etmiştir.

Varna'nın Bombardımanı

Donanmamız tarafından Varna ateşe tutulmuştur. Bulgar sevhiline Osmanlı askeri ihrac edileceği söyleniyor.

Yunan Hududunda

Yanya 20 Teşrin-i Evvel (Osmanischer Lloyd 'dan) Yunaniler Komyadis Geçidi cihetinden taarruza başlamışlardır. Osmanlı topçuları ateşe girişerek Yunanlıları zayıyatı azime ile düçarı inhizam eylemiştir. Komyadis Geçidinin civarındaki tepeler asakir-i osmaniye tarafından taht-ı işgale alınmıştır. Kerbene civarında muharebe oluyor.

Karadağ ve Sırp Hududlarında

Üsküp – Arnavud Mehmed Paşa (...) bir kaç bin Arnavud gönüllüsüyle Priştine'ye müteveccihen yürümüştür. Gosine mıntıkasında Karadağlılarla şiddetle müsâdemat vuku'u buluyor. Nekadî hakime kıtaatımız tarafından yine yed-i zabta geçirilmiştir.

Boyanofça'da şiddetli müsâdematlar devam ediyor. Alasonya'ya doğru ilerlemekte olan Yunan süvari kıtaatı teslim olmakla mecbur olmuş ve ordumuz tarafından esir edilmiştir.

Yunan süvarisinin atları itina ile edilmek topçularımızın hizmetinde kullanılmaya başlanılmıştır. Yakinen inşallah daha büyük muzafferiyetlere nail olacağımızdan mutmain olalım.

Yeni Asır Gazetesinden

Sırp Hududunda

Kahraman Arnavudlar Priştine sancağının hududunda kaim Prepalas kapısının Sırp hududunu şiddetle tecavüz etmişlerdir. Priştine sancağının umumi gönüllüleri şecaat ve besaleti harkulade ile hududa şetab etmiş miskin Sırp askerini düçar-ı inhizam eylemekte bulunmuştur. Geçen Yunan muharebesinde Priştine gönüllüler serdarı olup pek büyük yararlıkları görülen Priştine eşrafından Cemail Ağa maiyetinde bulunan kahraman Arnavudlarla hududu tecavüz ederek Sırbistan'ın Kurşunlu Kasabasına doğru kemali muzafferiyetle ilerlemiştir. Arnavudlarla Sırp'lar arasında vâki' olan kanlı muharebelerde Sırp'lılar makhur ve münhezim olmuş Osmanlı mücahitleri düşmandan 4 top itina etmiştir. Zibfice'de Arnavudlar Sırp hududunu tecavüz etmişler ve vuku'u bulan muharebede düşmana telefât-ı külliye verdirmişlerdir. Zibfece civarında muharebat ve müsâdematı cedide devam etmektedir. Brana'da dâhi cenubu Osmaniye ve Arnavud gönüllüleri düşmanla çarpışmaktadır. Priştine mıntikasında Cebin Sırp'lar inhizam-ı külliye uğruyorlar. Mühimmatı Harbiyeleri elimize geçiyor. Sırp hududunu tecavüz eden vatandaşlarımız velikayı zabt etmişlerdir.

Mücahid-i muhterem Hasan Bey ve Hoca Said Efendi Kalkandanlı Mehmed Paşa Abidin Bey, Draga Priştine eşrafından Cemail Ağa düşmanlara karşı hücum ediyorlar.

Priştine eşrafından Suat Paşa Hazretleri Arnavudluğun hudud-u şimaliyesine ta'arruz etmek isteyen Sırp'lara karşı bir kuvve-i azime vücuda getirebilmek için İstanbul'dan Priştine'ye azimet etti. Müşarunileyh hazretleri Dâhiliye Nâzırı Hakkı Ali Darniş Beyefendi'nin biraderi muhteremleridir. Priştine kurbunda asakir-i osmaniye ve Arnavudlar 3 taburdan mürekkib bir Sırp kuvveti taraç ve perişan etmişlerdir.

Sırbistan Hududunda

Belgrat'tan Viyana gazetelerine yazıldığına nazaran Sırbistan'ın General Zifkoviç kumandası altındaki Şark ordusuyla Arnavudlar arasında gayet şedid, Honin müsâdemat vuku'u bulmuş ve Sırp'lar zabitan-ı azimeye düçar edilmiştir.

İsa Bolatin Hakkındaki Şayia

İsa Bolatin güya Sırlılar tarafına geçtiğini Sırlılar işaa etmiş ise de bu isnad-ı müstakile katiyen yalandır. Arnavudlar vatanlarını muhafaza için Orduyu Osmani ile her tarafta müştereken harb ve darba girişiyorlar.

Karadağ Hududlarında

Palara muharebesinde Roğvalı vatandaşlarımız muttasıf oldukları ezeli şecaat vatanperveranelerine ibraz ederek vatani muhafazaya çalışıyorlar. Harbe erkeklerden ma'ada kadınlar ve çocuklar dâhi iştirak eylemişlerdir. Karadağlıların bu muharebedeki zayıyatı 500 dür. Plava fena halde tahrib edilmiştir.

Podgoriçe Civarında

Feraya Peres'ten

Karadağ hududunda vaziyetin artık kâmilten dağlıların aleyhine teveccüh etmiş olduğu görülüyor. Podgoriçe'den vârid olan bir telgrafnâmede asakir-i osmaniye ile Podgoriçe havalisinde şiddetli bir muharebe vukua geldiği arazinin Karadağlılara müsait olması hasebiyle Karadağlıların mağlubiyeti ile nihayet bulduğu bildiriliyor. Arazinin müsait olmaması hasebiyle bir harbin zayi edilmesi şâyân-ı kabul mazeretlerden değildir. Eğer Karadağ ordusu arazisinin müsait olduğundan bahsetmeye kalkışıyor ise ordusunun o noktada kaldıkça tecavüzi bir hareket icrasına cesaret etmeyerek daimi tedafi-i vaziyette bulunacağı istidlal edilir.

Karadağ'dan bu kabili havadisler geldikçe Karadağ ordusunda kuvve-i maneviyyenin münkesir olmaya başladığı ve hile ile hezimetlerin muvaffakiyet gibi gösterilmeye çalışıldığı anlaşılır.

Tuz mıntıkasında

Podgoriçe'den Zoda Aslavişe Korospondoniç? Gazetesine İşar Olunuyor.

Ceharşenbe gününden beri İşkodra - Tuz mıntıkasında muharebe tevkif etmiştir. Son muharebatta Karadağ asakirinin ziyâdesiyle yorgun düşmesinden ve levazım ve mühimmat celbinde müşkilâta düşer olduklarından Osmanlı kumandanı Tiranlı Esad Paşa İşkodra'da kuvve-i mühimme cem'ine fırsat bulmuştur. Bu suretle sahne-i harp ahvâli Karadağlıların aleyhine değişmiştir. Esad Paşanın kumandası altında 10000 Arnavud gönüllüsü vardır. Şimdiye kadar Karadağlılar tarafında bulunan Malisörler birden bire tebdili fikir etmiş ve İşkodra üzerine gönderilecek Karadağ kolunun kuvveti

Malisörlerin ayrılmasından zayıf düşmüştür. Dağlara şimdiden kar yağmaya başlamıştır.

Havalar soğuk ve yağmurludur. Hava­ların âdem-i müsaadesi Karadağlıların hareketini bir kat daha işgal edecektir.

Bulgarlar Rusların Himayesine Muhtaç

Keşuf'un beyânatı:

Bulgaristan Reis-i Nâzırı Keşuf Noviye Verenyanın Sofya muhabirine beyânat-ı atiyede bulunmuştur.

Bize muavenet ediniz. Rusya efkar-ı umumiyesi ve matbuatı bizim lehimizde olduğu halde diplomatlarınız bizim bu hareketimizin pek şiddetli aleyhdarıdır­lar. Rusya Balkanlar'da Hristiyan devletlerinin mukarenetine iyi bir nazarla bakmakta idi. Fakat evvelce arzu bulunan bu mukarenet bugün zail olsa Petersburg da büyük bir mahzuziyeti müceb olacaktır. Hal bu ki bizim bu mukarenetimiz tarihi bir muvaffakiyeti azime olup Balkanlara yeni bir devre küşâd edecek ve gayet mühim netayic husûle getirecektir. Bulgaristanın Sırbistan ile olan itilafı metin, tam ve daimidir. Rusya bunu anlamalıdır. Biz yekdiğerimizden hiçbir zaman ayrılamayız. Yunan ve Karadağ ile olan münasebetimiz dâhi aynı merkezdedir. Bizim arzu ettiğimiz bir şey varsa o da Rusya'nın bizden yüz çevirmesinden ibarettir.

Slav Medeniyeti Asarı

Medeniyet-i garbiye ileri gittikçe Slavlar bir vahşete doğru kat-ı merahil ediyorlar. Meydan harplerde telefâtı tahdit maksadıyla domdom kurşunlarının men'i sulh konferanslarında men' edildiği halde bundan daha mühlek bundan daha eşni tahribat icrası için Slavlar bomba istimaliyle Avrupa'ya karşı kendi vahşetlerini ilan ediyorlar. Bu vahşetlere karşı acaba Avrupa medeniyetleri sükût edecekler midir?

Yakovalı Ali Bey

Mücahidini milliyemizden Yakovalı Rıza beyin mahdumları mebus-u sâbık Ali Bey Karadağ hududunda şehit düştüğü haber alınması bî cümle Arnavudları dağdar etmiştir. Binâ'en-aleyh şehit layezal Ali Bey vatanına karşı en son vazifesini ifa ettiği için ilelebet kalbimizde payidar olacaktır.

Vatan yolunda olanlar layemut ve layezal olarak yaşarlar.

Gazetemiz Arnavudluk hududunda muhafaza’i vatan uğrunda düşen bu gencin şehadetinden dolayı yalnız aile-i keder-i didesini değil bütün Arnavudları taziyet eder.

Ergiri’den Yazılıyor: Gecikmiştir

İntihabat için Eylül’ün 25. Salı günü kazalarla birlikte bir ictima’ı umumi yapılması kararengir olmuşsa da dakika be dakika harbin zuhur-u mülahazaları bu içtima-ı milliyi tehîr etti. Hükûmet asker cem’iyle meşguldür. Hükûmetten silah almak için halk bir hahiş müracaat mütevaliyede bulunuyor. Köyler muharebeden el an haberdar değildirler. Delvina Rum komitelerinin çokluğu da galyanda bulunuyor. Vukuatı siyasiye her gün eksik değildir. Ergiri’de Hristiyanlar la beraber bir ictima’ teşebbüsünde bulunanların (...) zamirlerini hissedince hamiyeti milliyeleri Müslim olan Hasan Efendi (...) ile birçok refikleri serian toplanarak Arnavud oldukları halde Arnavudların hasımcanı olan nefsi Ergiri’deki Hristiyanlarla anlaşabilmek için teklifât-ı atiyede bulunmaya karar verdiler.

Evvela Arnavudluk ve Arnavudlar aleyhinde yazdıkları telgraflarla protestonameleri tekrar kendi imzalarıyla tekzib etmek.

Saniyen, kendilerinin Ortodoks olup fakat Rum olmadıklarını ve sırf Arnavud olduklarını telgraflarla lâzım gelen makâmat-ı resmiye ile gazetelere beyan ettiler.

Salisen, Patrikhane ile olan münasebetlerinin sırf dini ve uhrevi olduğunu entrika çeviren Rum konsoloslarıyla Patrikhaneye iş’ar etmek.

Rabien, müdafaa-i milliyede müslihan teşriki mesai etmek.

Hamisen, bu teklifât-ı milliye kabul edilmediği takdirde sırf Müslüman Arnavudlar bir müdafaai milliye cemiyeti tesis etmek.

Bu kararlar müştemi’ine tebliğ ile müdavele-i fikriyede bulunmak için da’va vekili Ergirili Behçet Efendi tevkil edildi.

Behçet Efendi ictima’da Yunan fikri mel’anetinin en mühlek mürevviclarından en zehirli yılanlarından olan Panazotiye müctemi’ine irae ile bana şimdi Giryapano’nun karnını açıp da ne olduğunu görmen lâzım ben Giryapano’nun sözüne bakarım. Şimdiye kadar hiçbir şey yapmamışlardır. Teklifâtımızı kabul edecek mi? deyince her kafadan bir ses çıktı. Ortalık gürültüye boğulmak istenildi. Ve ictima’ Görice pazarına döndü. O vakit hamiyet-i milliye ve hissiyat-ı ulviye-i vataniyesiyle müttenez olan

Ergirili vatandaşlarımızdan ve müttehizandan Hasan Efendi (silik) ortaya atılarak “imal-i Yunaniyeye besleyen eşhas ileberaber çalışanlara lanet olsun biz sırf hissiyat-ı milliye ve müdafaa-i vataniye ile kalpleri lebriz olanlarla çalışmak isteriz” demiş ve Yunan propagandacılarıyla beraber olanların yüzüne tükürürcesine bir nefret ve istikrah ile ictimadan ayrılmışlardır. Hal bu ki Yunan propagandacıları teşkil edecek komisyonda cereyan edecek müzâkeratı Yunan Konsoloslarına Metropolitlerine hemen eriştirecekleri tabidi. Fa’it berva!

Müdür-i Mes’ul Derviş Hima

Şems Matba’ası

SONUÇ

Arnavutlar 28 Kasım 1912’de bağımsızlıklarını ilan edip geçici bir Hükûmet kurmuşlardır. Arnavutluk’un bağımsızlığına giden yolda gerek basın yayın faaliyetleriyle gerek teşkilatçılığıyla aktif rol oynayan Derviş Hima, Arnavut milliyetçiliğinin önde gelen simalarından birisi olmuştur. Henüz Tıbbiyeli bir öğrenci iken Sultan Abdülhamid yönetimiyle arası açılan Derviş Hima, İbrahim Temo ile olan yakınlığının da etkisiyle ateşli bir Jöntürk haline gelmiştir. Yurt dışında çıkardığı gazetelerle Arnavut milli bilincinin oluşmasına katkıda bulunmuş, yayınladığını risalelerle Sultan Abdülhamid’e karşı amansız bir muhalefet yürütmüştür. Derviş Hima’nın II. Meşrutiyet öncesinde bir yandan Arnavutların milli benliğinin oluşması için mücadele verirken, bir yandan da Arnavutluk için bağımsızlık veya muhtariyet söylemlerine karşı çıkan, Osmanlı milletlerinin birlik ve beraberliğini isteyen ve Osmanlı’nın bekâsını savunan tezat bir siyaset izlediği görülmektedir.

Derviş Hima’nın bu siyasetinin II. Meşrutiyet’in ilanını müteakiben değiştiği, Osmanlılık kimliğinin geri plana atıldığı görülmektedir. Bu değişimde birçok Arnavut vatandaşı gibi Derviş Hima’nın da meşrutiyetten umduğunu bulamamasının etkili olduğu muhakkaktır. Resneli Niyazi’yi büyük ölçüde destekledikleri için hürriyette pay sahibi olduklarını düşünen ve bu doğrultuda beklentileri olan Arnavutlar, Sultan Abdülhamid döneminde onları hoş tutmak adına verilen silah taşıma gibi imtiyazları da Meşrutiyet’le birlikte kaybedince büyük hayal kırıklığına uğramışlardır. Bunun yanında Arnavutça eğitim ve alfabe meselesindeki beklentiler Osmanlılık fikrine zarar vereceği gerekçesiyle karşılıksız kalınca, Derviş Hima’nın yıllarca yol arkadaşlığı ettiği Jön Türklerle ters düşmesi kaçınılmaz olmuştur. Arnavutluk’un muhtariyeti yönündeki propagandaları nedeniyle İşkodra’da hapis yapan Derviş Hima, hapisten çıktıktan sonra İstanbul’a gelerek Arnavud gazetesini yayınlamaya başlamış ve gazetede yazdığı makalelerle Arnavut dili, tarihi ve kültürü konularında halkını bilinçlendirmeye çalışmıştır.

Yukarıda saydığımız nedenlere rağmen *Arnavud* gazetesinde Jön Türk etkisinin izlerine rastlanmaktadır. Gazeteye göre sorunlu olan Meşrutiyet rejimi değil, meşrutiyetin sağladığı yenilikleri olması gerektiği gibi uygulayamayan İttihad ve

Terakki Cemiyetidir. Bununla birlikte gazetede Sultan Abdülhamid döneminin pek çok kez lanetle anıldığı görülmektedir.

Derviş Hima gazetesinin çıkarılış amacının Arnavutları aydınlatmak ve irfan seviyelerini yükseltmek olduğunu söylesede ilk sayılardan itibaren gazetesinin genel gündeminin Arnavutların sorun ve taleplerinden oluştuğu görülmektedir. Gazete zaman zaman Arnavutların tarihinden, kahramanlıklarından ve Osmanlılığı yaptığı hizmetlerden elbette bahsetmiştir ancak bu yöndeki yazılar gazetesinin gerçek gündemini oluşturmamıştır. Bu noktada, gazetesinin sorunlarla uğraşmaktan çıkarılış amacına tam anlamıyla hizmet edemediğini söylemek mümkündür.

İstanbul’da basılmasına rağmen Arnavutluk coğrafyasına gönderilen gazetesinin yayınlandığı yerden çok Arnavutluk bölgesinde dair haberler yaptığı görülmektedir. Arnavutlar yaşadıkları coğrafyadaki her türlü sıkıntıyı mektup ya da telgraf kanalıyla *Arnavud* gazetesi müdüriyetine bildirmişlerdir. Gazete, kendisine iletilen sorun ve talepleri sütunlarına taşımış, çözülmesi noktasında hükûmetten ricada bulunmuştur. Zaman zaman Derviş Hima’nın Hükûmet yetkilileriyle sorunların çözülmesi hususunda bizzat görüştüğü de bilinmektedir. Gazete bu özelliği ile Arnavut halkının İstanbul’da yükselen sesi ve çözüm mercii olmuştur.

Arnavud’un ilk sayılarının gündemini Arnavutçanın hangi alfabeyle yazılacağı meselesi oluşturmaktadır. Gazete bu meselede net bir şekilde Latin alfabesinden yana tavır almış, yayınladığı makalelerle Latin alfabesinin Arnavut diline uygunluğunu ispat etmeye çalışmıştır. Diğer taraftan gazetesinin Arnavutçanın Latin alfabesiyle yazılması fikrine karşı çıkanları kim olduğuna bakmaksızın şiddetle eleştirdiği görülmektedir. Arnavut milletinin önemli isimlerinden İpek Mebusu Bedri Bey bile Arap harflerini savunan konuşmaları nedeniyle gazetesinin eleştirilerinden nasibini almıştır.

Arnavutlarının medeniyet yolunda ilerlemesinin kaliteli bir eğitim sisteminin tesis edilmesinden geçtiğini savunan gazetesinin Manastır ve Görice’de kapatılan mekteplerin tekrar açılması için yoğun çaba sarf ettiği görülmektedir. Türkçe ve Arnavutça eğitim yapacak millî mekteplerin açılması için başlatılan bağış kampanyası ise gazetesinin eğitimin desteklenmesi konusundaki girişimci yönünü ortaya koymaktadır.

İlerleyen dönemlerde Arnavut isyanlarının başlaması gazetesinin gündeminin bu doğrultuda değişmesine sebep olmuştur. Arnavut isyanlarının bir ihtilal niteliği

taşımadığını savunan gazeteye göre çıkan karışıklıkların nedeni İttihatçı Hükûmetin Arnavutlara karşı uyguladığı yanlış politikalar ve bölgeye gönderilen idarecilerin sert uygulamalarından ibarettir.

Belli bir yazar kadrosu bulunmayan gazetede makalelerin genellikle Derviş Hima tarafından yazıldığı görülmektedir. Bununla birlikte nadiren de olsa başka yazarların makalelerine de yer verilmiştir. Gazetede Avlonyalı Süreyya Bey gibi saygın bir Arnavut münevverinin yanında, Darülfünun öğrencilerinden Ohrili İhsan Murad ve Leskovikli Mustafa Hilmi'nin makalelerinin de yayınlanmış olmasından Derviş Hima'nın genç dimağların fikrine önem verdiği sonucu çıkarmak zor olmasa gerektir.

Arnavud gazetesinin yıldızı İttihad ve Terakki Cemiyeti ile hiçbir zaman barışmamıştır. Gazeteye göre Hükûmet Arnavutlara gereken önemi vermemiş, yapılması gereken ıslahatları yapmamıştır. Bölgeye gönderdiği zalim idarecilerin baskılarına dayanamayan Arnavutlar ayaklanıp hakkını aramaya başlayınca askeri harekât düzenleyip Arnavutluk'u Kerbela'ya çevirmiştir.

Gazetenin dikkat çeken bir önemli özelliği de Arnavutluk için bağımsızlık ve muhtariyet söylemlerinden kaçınan, var olan sorunların yapılacak ıslahatlarla giderileceğini ifade eden, Türk Arnavut kardeşliğine vurgu yapan yumuşak bir dil kullanmış olmasıdır. Gazete de Arnavutluk isyanları hakkındaki yazılarda bile Arnavutların kesinlikle muhtariyet ya da bağımsızlık peşinde koşmadıkları sık sık vurgulanmış ve isyan eden kişilerin Arnavut halkının gerçek temsilcileri olamayacağını altı çizilmiştir. Bir dönem Derviş Hima'nın da isyan ederek Arnavutluk dağlarına çıkmış olmasına rağmen gazetenin Osmanlıcı kimliğinden taviz vermemesinin arkasında kuvvetle muhtemel yayın yasağı ile cezalandırılma korkusu yatmaktadır. Gerçekten de bütün ılımlı politikasına rağmen Hükûmetin baskısından nasibini alan gazete Divan-ı Harb-i Örfi kararıyla üç kez tatil edilmekten kurtulamamıştır.

II. Meşrutiyenin ilanından Balkan Savaşı'nın ilk günlerine uzanan çalkantılı bir dönemde yayın yapan Arnavud gazetesi hem Osmanlı tarihi hem de Arnavutluk tarihi açısından oldukça önemli bir kaynak durumundadır. Arnavutluk meselesinde Arnavud gazetesini değerlendirmeye almadan yapılacak çalışmaların eksik kalacağı kanaatindeyiz.

KAYNAKÇA

Tetkik Eserler

- Afyoncu, E. (2011). *Sorularla Osmanlı İmparatorluğu*. İstanbul: Yeditepe Yayınları.
- Avlonyalı Süreyya Bey. (2009). *Osmanlı Sonrası Arnavutluk (1912-1920)*, (haz. Abdulhamit Kırmızı). İstanbul: Klasik Yayınları.
- Avlonyalı Ekrem Bey. (2006). *Osmanlı Arnavutluk'undan Anılar (1885-1912)*, (çev. Atilla Dirim). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Bello, H. (2009). *Osmanlı ve Arnavut Kaynaklarına Göre Arnavutluk'ta 1911 Malisörler İsyanı*, Yüksek Lîsans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Beydilli, K. (1995). *Türk Bilim ve Matbaacılık Tarihinde Mühendishane Matbaası ve Kütüphanesi (1776 – 1826)*. İstanbul: Eren Yayıncılık.
- Birecikli, İ. B. (2010). *Arnavutlar ve Arnavutluk Sorunu 1908-1914*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara.
- Birinci, A. (2001). *Tarih Yolunda*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Bozbora, N. (1997). *Osmanlı Yönetiminde Arnavutluk ve Arnavut Ulusçuluğunun Gelişimi*. İstanbul: Boyut Kitapları.
- Cevdet Kudret. (2000) *Abdülhamid Döneminde Sansür I*. İstanbul: Cumhuriyet Yayınları.
- Clayer, N. (2013) *Arnavut Milliyetçiliğinin Kökenleri Avrupa'da Çoğunluğu Müslüman Bir Ulusun Doğuşu*, (çev. Ali Berktaş), (1. Baskı). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Çelik, B. (2004). *İttihatçılar ve Arnavutlar*. İstanbul: Büke Yayınları.
- Çetinkaya, N. (2011). *Matbaanın Osmanlı Eğitim Tarihindeki Yeri ve Önemi*, Yüksek Lîsans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Çoruk, A. Ş. (2014). *Örnek Bir Vaka Işığında Abdülhamid Döneminde Kitap ve Dergi Sansürü*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.

- Elsie, R. (2010). *Historical Dictionary Of Albania*. Plymouth.
- Ersoy, O. (1959). *Türkiye 'ye Matbaanın Girişi ve İlk Basılan Eserler*. Ankara: Ankara Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi Yayınları.
- Gawrych, G (2006). *The Crescent and the Eagle: Ottoman rule, Islam and the Albanians, 1874–1913*. London: I.B. Tauris.
- Gerçek, S. N. (1939). *Türk Matbaacılığı I*, İstanbul: İstanbul Devlet Basımevi.
- Güleryüz, N. A. (2012) *Bizans'tan 20. Yüzyıla Türk Yahudileri Tarihi*, İstanbul: Gözlem Yayınları.
- Hanioğlu, M. Ş. (1985). *Bir Siyasal Örgüt Olarak Osmanlı İttihad ve Terakki Cemiyeti ve Jön Türklük (1889-1902)*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- İbrahim Temo. (2013). *İttihad ve Terakki Anıları*, İstanbul: Alfa Arşiv Yayınları.
- İsmail Kemal Bey. (2009). *İsmail Kemal Bey Hatıratı*. (çev. A. İslamoğulları - R. Hoxha). İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Kabacalı, A. (2000). *Başlangıçtan Günümüze Türkiye'de Basın ve Yayın*, İstanbul: Literatür Yayınları.
- Koloğlu, O. (1998). *Osmanlı Basının Doğuşu ve Blak Bey Ailesi*. (çev. Erol Üyepazarcı). İstanbul: Müteferrika Yayınları.
- Koloğlu, O. (2006). *Osmanlı'dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi*. İstanbul: Pozitif Yayınları.
- Koloğlu, O. (2010). *Osmanlı Döneminde Basın Teknikleri ve Araçları*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Kuran, A. B. (2000). *İnkılap Tarihimiz ve Jön Türkler*, 2. Baskı. İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Kuran, A. B. (2012). *Osmanlı İmparatorluğunda İnkılâp Hareketleri ve Millî Mücadele*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Mezani, R. (2003). *İttihad ve Terakki, Arnavutlar ve Arnavutluk*, Yüksek Lîsans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Olgun, S. (2015). *XIX. Yüzyılın İkinci Yarısında Arnavud Milliyetçiliğinin Gelişiminde Mektepler*, Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

Osman Nuri. (1911) *Abdülhamid-i Sani ve Devr-i Saltanatı: Hayat-ı Husûsiyesi ve Siyasiyesi*. C.II. İstanbul: Matbaa-i Hayriye.

Oymak, A. (2013). *Osmanlı Mizahında Teodor Kasap (Diyoben. Çingiraklı Tatar ve Hayal Gazetesi Üzerine Bir İnceleme)*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

Sabev, O. (2006). *İbrahim Müteferrika ya da İlk Osmanlı Matbaa Serüveni (1726-1746)*. İstanbul: Yeditepe Yayınevi.

Sönmez İşlet, B. (2007) *II. Meşrutiyette Arnavut Muhalefeti*, (1. Baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Şapolyo, E. B. (1969) *Türk Gazetecilik Tarihi ve Her Yönüyle Basın*. Ankara: Güven Yayıncılık.

Şimşir, B. N. (2001). *Türkiye-Arnavutluk İlişkileri*. Ankara: ASAM Yayınları.

Tez, Z. (2008), *Kâğıdın ve Matbaanın Kültürel Tarihi*. İstanbul: Doruk Yayıncılık

Yalçın, H. C. (1975). *Edebiyat Anılarım*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.

Yavuz, R. (2013). *(1845–1846) Ceride-i Havâdis Gazetesinde Çıkan Yazılar ve Haberlerin Değerlendirilmesi*. Yüksek Lîsans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

Yazıcı, N. (1983). *Takvim-i Vekâyi Belgeler*, Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları.

Makaleler

Akbulut, U. (2013). Osmanlı Basın Tarihine Bir Katkı: Gazetelerin Yayınlanma Amaçları Üzerine (1831-1876). *Turkish Studies - International Periodical For The Languages. Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(5), 31-57.

Altuntek, S. (1993). İlk Türk Matbaasının Kuruluşu ve İbrahim Müteferrika, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 10(1). 191-204.

Arnavud Hurûfâtı. (1910, 20 Ocak). *Arnavud*, 1-2.

Arnavud Hurûfu Mes'elesinde Gizli Noktalar. (1910, 21 Şubat). *Arnavud*, 1.

- Arnavud'un İfadesi. (1910, 13 Aralık). *Arnavud*, 1.
- Arnavudça Harfler Meselesi. (1910, 3 Şubat). *Arnavud*, 1.
- Arnavudlar ve İttihad ve Terakki. (1910, 23 Haziran). *Arnavud*, 1.
- Arnavudlar ve Sırlar. (1911, 7 Ocak). *Arnavud*, 1.
- Arnavudluk Ahvâli. (1910, 28 Nisan). *Arnavud*, 1-2.
- Arnavudluk Âleminde (1910, 11 Kasım). *Başkım*, 1.
- Avlonyalı Süreyya. (1910, 9 Eylül). Müdâfaa-i Hakikat. *Arnavud*, 1.
- Avlonyalı Süreyya. (1911, 22 Haziran). Arnavudluk'ta Zât-ı Şahâne. *Arnavud*, 1-2.
- Avlonyalı Süreyya. (1911, 6 Temmuz). Malisörler İsyânı Münâsebetiyle. *Arnavud*, 1-2.
- Aydın, M. (2015). Bükreş'te Komitacılık Faaliyetleri (1860-1916). *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 15(30), 5-52.
- Aydın, M. (2015). Bükreş'te Komitacılık Faaliyetleri (1860-1916). *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 15(30), 5-52.
- Birecikli, İ. B. (2009). Avlonyalı İsmail Kemal Bey'in Siyasi Faaliyetleri (1870-1908). *Akademik Bakış*, 3(5), 95-122.
- Çakır, H. (2006). Tarihimizin İlk Mizah Dergisi Diyojen'in Kapatma Cezalarına Yine Mizahi Yoldan Gösterdiği Tepkiler. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (15) 161-172.
- Çakır, H. (2011). "Tercümân-ı Ahvâl". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. C.40. ss. 495-497.
- Çelik, B. (2014). Geleneksel Yapı İle Modernite Arasındaki Gerilime Bir Örnek: Arnavutluk'ta Kan Davaları ve II. Meşrutiyet Döneminde Soruna Çözüm Arayışları, *Studies Of The Ottoman Domain*, 4(7), 18-41.
- Demir, K. (2014) Osmanlı'da Basının Doğuşu ve Gazeteler, *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (5), 57-88.
- Derviş Hima ve Tasvir-i Efkâr. (1910, 22 Nisan). *Arnavud*, 1-2.

- Derviş Hima. (1912, 5 Ekim). Arnavud'un İfadesi, *Arnavud*, 1.
- Derviş Hima. (1910, 13 Ocak). Vatandaşlara İfademiz. *Arnavud*, 1.
- Derviş Hima. (1910, 16 Eylül). Matbu'atımızın Mekteplerimizin Setti. *Arnavud*, 1.
- Derviş Hima. (1910, 23 Eylül). Dâhiliye ve Mâliye Muhterem Nâzırlarına. *Arnavud*, 1.
- Derviş Hima. (1910, 25 Temmuz). Devr-i İstibdad: Fehim Bey Zavalani - Devr-i Hürriyet: Fehim Bey Zavalani. *Arnavud*, 1.
- Derviş Hima. (1910, 27 Ocak). Firzovik İctimai, Debre Kongresi ve Vukufsuz Meb'uslar. *Arnavud*, 1.
- Derviş Hima. (1910, 28 Nisan). Ne Olacak. *Arnavud*, 1.
- Derviş Hima. (1910, 4 Haziran). Meclis-i Vükelânın Nazargâhına. *Arnavud*, 1.
- Derviş Hima. (1910, 5 Mayıs). Kenahet-i Asriye. *Arnavud*, 1-2.
- Derviş Hima. (1910, 6 Temmuz). Osmanlılar-Ruslar-Sırlar. *Arnavud*, 1.
- Derviş Hima. (1911, 13 Temmuz). Perdenin Bir Kenarını Kaldırmak İcab Etti. *Arnavud*, 1-2.
- Derviş Hima. (1911, 15 Haziran). Arnavudluk Meselesi. *Arnavud*, 1.
- Derviş Hima. (1911, 22 Haziran). Arnavudlar ve Türkler. *Arnavud*, 1.
- Derviş Hima. (1911, 26 Ocak). Arnavudluk'ta Sefalet. *Arnavud*, 1.
- Derviş Hima. (1911, 29 Haziran). Arnavudluk'ta Mes'ele-i Kıyam. *Arnavud*, 1.
- Derviş Hima. (1911, 29 Haziran). Arnavudlukta Mesele-i Kıyam. *Arnavud*, 1.
- Derviş Hima. (1911, 4 Şubat). Postalarımızdaki İntizamsızlık. *Arnavud*, 1.
- Derviş Hima. (1911, 7 Ocak). Lîsan. *Arnavud*, 1-2.
- E. H. (1910, 17 Şubat). Tadil-i Kavanin Münasebetiyle. *Arnavud*, 1.
- Gazel, A. ve Ortak Ş. (2006). İkinci Meşrutiyet'ten 1927 Yılına Kadar Yayın İmtiyazı Alan Gazete ve Mecmualar (1908-1927). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 223-256.
- Harb ve Arnavutluk. (1912, 18 Ekim). *Arnavud*, 1.

- Hasan, (1911, 11 Şubat) Yeni Keşif Edilmiş Bir Felsefe. *Arnavud*, 1.
- Huzur-ı Sami-i Sadâret Penahiye, (1910, 27 Ocak). *Arnavud*, 1-2.
- İbrahim Temo. (1930, 15 Nisan). Ahmet Rıza Hakkında Bey Hakkında, *İçtihat*, 5370-5371.
- İpek ve Priştine Hadisatı, (1910, 22 Nisan). *Arnavud*, 1-2.
- Kaleshi, H. (1976). Hima, *Dervish. Biographisches Lexikon zur Geschichte Südosteuropas*, Bd. 2. Hgg, Mathias Bernath, Felix von Schroeder, 161-164.
- Kaninalı Gani Tafil. (1911, 4 Mart). Hükûmetin Müsamahası - Propagandaların Tezayüdü. *Arnavud*, 2.
- Kanlıdere, A. (2013). İttihad ve Terakki'nin Gölgede Kalmış Simalarından Doktor İshak Sükûtî (1868-1902), H. Bahar, M. Toker, M. A. Hacıgökmen, H. G. Küçükbezi (Editörler.) *Tarihçiliğe Adanmış Bir Ömür Prof. Dr. Nejat Göyünç'e Armağan*, İstanbul: Selçuk Üniversitesi Yayınları.
- Karakoç, E. ve Yavaş, M. (2015). İkinci Meşrutiyet Döneminde Arnavutların Eğitim Çalışmalarında Önemli Bir Aşama: Elbasan Maarif Kongresi, *Belleten*, 82(294), 675-697.
- Kılıç, S. (2006). Bir Osmanlı Aydınının Arnavutluk'a Dair Görüş ve Düşünceleri, *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, (19), 257-270.
- Koloğlu, O. (1985) "Osmanlı Basını: İçeriği ve Rejimi". *Tanzimat'tan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi*. İstanbul. İletişim Yayınları, ss. 68-125.
- Kont Dornital ile Sadrâzâmın Mülâkatı. (1910, 21 Ağustos). *Arnavud*, 1
- Leskovikli Mustafa Hilmi, (1910, 30 Eylül.) Hakkımızı İsteriz. *Arnavud*, 1.
- Maden, F. (2011). Arnavutluk'un Bağımsızlık Süreci (1877-1913). *TİKA Avrasya Etüdleri*, 1(38). 155-196.
- Mazıcı, N. (1996). 1930'a Kadar Basının Durumu ve 1931 Matbuat Kanunu. *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, 5(18), 132-154.
- Memurin. (1910, 17 Aralık). *Arnavud*, 1.

- Milanoviç İstanbul'da. (1910, 3 Mart). *Arnavud*, 1.
- Milanoviç İstanbul'dan Gidiyor. (1910, 10 Mart). *Arnavud*, 1.
- Nuhoğlu, H. (1999). Müteferrika Matbaası ve Bazı Mülahazalar. *Osmanlı Ansiklopedisi*. Ankara. Yeni Türkiye Yayınları. ss.221-229.
- Ohrili İhsan Murad, (1910, 14 Nisan). Hurûfat Mes'elesi. *Arnavud*, 1-2.
- Ohrili İhsan Murad, (1910, 31 Mart). Hükûmet Tarafgirlik Etmeyecekti. *Arnavud*, 1.
- Olgun, S. (2018). Bir Jön Türk ve Arnavud Milliyetçisi: Derviş Hima (1872-1928). *History Studies*, 10(10), 208-232.
- Özgen, Y. ve Balcı, M. (2008). II. Meşrutiyete Giden Yolda İbrahim Temo – Derviş Hima Mektuplaşması, *Türk Yurdu*, 97(251), 115-117.
- Priştine Mebusu Hasan. (1910, 22 Nisan). Arnavudluk Hakkında. *Arnavud*, 4.
- Shpuza, G. (1993) Arnavutluk-Türkiye İlişkileri, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, 6(3), 311-322.
- Slavlar ve İtalya - Tuna ve Adriyatik Hattı. (1910, 17 Mart). *Arnavud*, 1.
- Süme, M. (2016). Osmanlı Vergi Uygulamalarına Bir Örnek: Oktruva Resmi. *Belleten*, 80(288), 531-547.
- Teşnihiyeli Faik. (1911, 3 Ocak). Kanunsuzluk, *Arnavud*, 1-2.
- Veladikalık Krallık Oluyor. (1910, 26 Ağustos). *Arnavud*, 1.
- Yazıcı, N. (1991) Vekâyi-i Mısıriye Üzerine Birkaç Söz. *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, (2), 267-278.
- Yazıcı, N. (2010) Takvim-i Vekâyi, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları. ss. 490-492.
- Yazıcı, N. (2011) Tasvir-i Efkar. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları. ss. 138-140.
- Zeyrek, S. (2012) II. Meşrutiyet'te Demokratik Muhalefetin Sonu: Arnavud İsyanları ve Sonuçları. *Kayseri Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(33), 299-336.

Sürelî Yayınlar

Arnavud

Başkım

Tercüman-ı Hakikat

EKLER

EK-1 Arnavud gazetesinin 13 Ocak 1910 tarihli ilk sayısı.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Ümit DOĞAN
Doğum Yeri ve Tarihi : Kırıkkale 25.09.1984
Medeni Hali : Evli
İletişim Bilgileri : tsumut71@gmail.com

EĞİTİM BİLGİLERİ

2013-2017 Niğde Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih
Lisans Programı
2015-2019 Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal
Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı Tezli
Yüksek Lisans Programı

